

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	5
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till försäkringsrörelselag	7
2.2	Förslag till lag om införande av försäkringsrörelselagen (2010:000)	106
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag	112
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag	122
2.5	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	126
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ	129
3	Ärendet.....	130
4	Associationsformerna på försäkringsmarknaden	131
4.1	Inledning.....	131
4.2	Allmän associationsrättslig reglering	131
4.2.1	Aktiebolag	131
4.2.2	Ekonomiska föreningar.....	134
4.3	Associationsrättslig reglering av försäkringsföretag	137
4.3.1	Försäkringsbolag	137
4.3.2	Understödsföreningar	140
5	Allmänna utgångspunkter	142
5.1	Företag som får driva försäkringsverksamhet	142
5.2	Konkurrensneutralitet	143
5.3	En ny lag.....	144
5.4	Utgångspunkter för associationsrättslig särreglering av försäkringsföretag.....	147
5.5	Utgångspunkter för näringsrättslig reglering av försäkringsföreningar	148
5.5.1	Motiv för rörelseregler och tillsyn.....	148
5.5.2	Näringsrättsliga regler	149
6	Associationsrättsliga regler för försäkringsaktiebolag	153
6.1	Försäkringsaktiebolag ska omfattas av aktiebolagslagen	153
6.2	Nya aktiebolagslagen.....	154
6.3	Associationsrättsliga särregler	156
6.3.1	Inledande bestämmelser i ABL om aktiekapital m.m.	156
6.3.2	Bildande av aktiebolag och bolagsordning ...	160
6.3.3	Aktier, aktiebok och aktiebrev.....	163
6.3.4	Bolagsstämma.....	164
6.3.5	Bolagets ledning	168

6.3.6	Revision samt allmän och särskild granskning.....	171
6.3.7	Ökning av aktiekapitalet och upptagande av vissa penninglån, m.m.....	176
6.3.8	Värdeöverföringar från bolaget.....	179
6.3.9	Lån från bolaget till aktieägare m.fl.	184
6.3.10	Inlösen av minoritetsaktier.....	186
6.3.11	Fusion och delning.....	187
6.3.12	Likvidation och konkurs.....	190
6.3.13	Byte av bolagskategori.....	195
6.3.14	Registrering.....	195
6.3.15	Firma.....	196
6.3.16	Skadestånd.....	197
6.3.17	Straff och vite.....	198
6.3.18	Överklagande.....	200
6.3.19	Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.....	201
6.4	Europabolag.....	202
7	Associationsrättsliga regler för ömsesidiga försäkringsbolag.....	204
7.1	Ömsesidiga försäkringsbolag ska fortsatt utgöra en egen associationsform.....	204
7.2	Särskilda associationsrättsliga regler för ömsesidiga försäkringsbolag.....	208
7.2.1	Inledande bestämmelser.....	208
7.2.2	Bildandet av ömsesidigt försäkringsbolag	212
7.2.3	Bolagets ledning.....	217
7.2.4	Bolagsstämma.....	224
7.2.5	Möjligheter till ett representativt system behålls.....	228
7.2.6	Delägarnas rättigheter när ett representativt system tillämpas.....	236
7.2.7	Kapitalförsörjning.....	239
7.2.8	Revision och särskild granskning.....	247
7.2.9	Överskottsutdelning och annan användning av bolagets egendom.....	251
7.2.10	Likvidation, konkurs och upplösning.....	258
7.2.11	Fusion och inlösen av aktier i dotteraktiebolag.....	264
7.2.12	Skadestånd.....	266
7.2.13	Firma.....	266
7.2.14	Registrering och överklagande av beslut.....	267
7.2.15	Straff och vite.....	268
8	Associationsrättsliga regler för försäkringsföreningar.....	270
8.1	Försäkringsföreningar ska utgöra en särskild form av förening.....	270
8.1.1	Reglering av försäkringsavtal.....	270
8.2	Associationsrättsliga särregler.....	271
8.2.1	Inledande bestämmelser.....	272
8.2.2	Bildande av en försäkringsförening.....	274
8.2.3	Medlemmar och deras ekonomiska insatser..	281

8.2.4	Förlagsinsatser	285
8.2.5	Föreningens ledning	286
8.2.6	Föreningsstämma	288
8.2.7	Revision och särskild granskning	292
8.2.8	Överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom	294
8.2.9	Förmånsrätt	297
8.2.10	Likvidation och upplösning	298
8.2.11	Fusion	302
8.2.12	Skadestånd m.m.	305
8.2.13	Firma	305
8.2.14	Registrering	306
8.2.15	Straff och vite	307
8.3	Europakooperativ	309
9	Nya rörelserregler för försäkringsföreningar	311
9.1	Inledning	311
9.1.1	Moderna regler för försäkringsbolag	313
9.1.2	Äldre principer lever kvar för understödsföreningar	314
9.2	Några grundläggande frågor	315
9.2.1	Tillstånd och registrering	315
9.2.2	Behovsprincipen	316
9.2.3	Förbudet mot affärsmässig försäkringsverksamhet	316
9.2.4	Försäkringsföreningar får driva all form av direkt försäkringsrörelse	318
9.3	Rörelseregler	321
9.3.1	Grundläggande bestämmelser om försäkringsrörelsen	321
9.3.2	Försäkringstekniska avsättningar, premier och placering av tillgångar	323
9.3.3	Kapitalkrav	325
9.3.4	Riktlinjer och beräkningsunderlag	327
9.3.5	Verksamhet i ett annat land inom EES	328
9.3.6	Finansinspektionens tillsyn	329
10	Särregler för små försäkringsföretag	331
10.1	Bakgrund	331
10.2	Bör små försäkringsföretag särbehandlas?	334
10.3	EG-rätten	335
10.4	Särregler för små ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar	338
10.5	Närmare om vilka regler som får undantas	340
11	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	342
12	Förslagets konsekvenser	346
12.1	Allmänt	346
12.2	Den privata försäkringssektorn	347
12.3	Konsekvenser för försäkringsföretagen	348
12.3.1	Ny associationsrätt för försäkringsföretag	348
12.4	Konsekvenser för det allmänna	351

13	Författningskommentar.....	353
13.1	Förslaget till försäkringsrörelselag.....	353
13.2	Förslaget till lag om införande av försäkringsrörelse- lagen (2010:000).....	443
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	451
13.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ.....	454
Bilaga 1 Remissinstanserna och de som på eget initiativ yttrat sig över betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55).....		455

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till en ny försäkringsrörelselag. Den nuvarande försäkringsrörelselagen (1982:713) och lagen (1972:262) om understödsföreningar föreslås bli upphävda.

Den nya lagen innebär en språklig och redaktionell modernisering av rörelsereglerna för försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar (för närvarande kallade understödsföreningar). Enligt förslaget ska de rörelseregler som gäller för försäkringsbolag i stort gälla även för försäkringsföreningarna. För dessa föreningar innebär det bl.a. att ett krav på verksamhetstillstånd införs. Vidare ska regler om försäkringstekniska avsättningar, placering av tillgångar och buffertkapital (s.k. kapitalbas) som gäller för försäkringsbolag också omfatta försäkringsföreningarna. En annan nyhet är att föreningarnas verksamhetsområde vidgas så att det blir möjligt att i föreningsform meddela all form av direkt skade- och livförsäkringsrörelse.

Vidare föreslås en anpassning till allmän associationsrättslig lagstiftning, om inte avvikelser motiveras av försäkringsföretagens särart. Vid sidan av rörelsereglerna innehåller den nya lagen således de särskilda associationsrättsliga lagregler som är erforderliga för försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar utöver eller i stället för allmän reglering på associationsrättens område.

Enligt förslaget ska försäkringsaktiebolagen omfattas av de regler som gäller för aktiebolag i allmänhet. Det innebär att aktiebolagslagen (2005:551) blir tillämplig, men också att annan reglering som rör aktiebolag kommer att tillämpas direkt, om inte annat föreskrivs. Av det sagda följer bl.a. att redan bildade aktiebolag kan ansöka om tillstånd att driva försäkringsrörelse. Bland övriga nyheter kan nämnas att aktierna i ett försäkringsaktiebolag inte ska ha nominella belopp utan i stället representera en viss andel i bolaget, att det införs ett nytt förfarande för fullmaktsröstning, att det blir tillåtet med kapitalandelslån i skadeförsäkringsaktiebolag och i de livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst samt att regler om delning av aktiebolag blir tillämpliga.

Ömsesidiga försäkringsbolag ska fortsatt utgöra en särskild associationsform. Till skillnad mot i dag, ska dock allmänna associationsrättsliga regler inte uttryckas som självständiga bestämmelser i den nya lagen. I denna införs i stället hänvisningar till lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, när så är motiverat. Bland de nyheter som föreslås kan nämnas utökade möjligheter till extern kapitalanskaffning genom förlagsinsatser samt möjligheter till samgående genom fusion.

Motsvarande moderna regler som för försäkringsbolag blir även tillämpliga på försäkringsföreningar. Försäkringsföreningarnas särart föranleder att dessa fortsatt ska utgöra en särskild form av förening. Den nya lagen innehåller således särregler i fråga om bl.a. bildandet av en försäkringsförening, föreningens ledning, föreningsstämman samt över-skottsutdelning och annan användning av föreningens egendom. I övrigt gäller bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar om inte annat är särskilt föreskrivet i den nya lagen.

Den nya försäkringsrörelselagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

2 Lagtext

2.1 Förslag till försäkringsrörelselag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsrörelse som drivs av svenska försäkringsföretag. Lagen gäller inte försäkringsrörelse som drivs enligt andra författningar än denna lag.

2 § För utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige gäller lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Försäkringsföretag

3 § Med försäkringsföretag avses försäkringsaktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och försäkringsförening.

4 § Med livförsäkringsföretag avses försäkringsföretag som uteslutande eller så gott som uteslutande driver direkt livförsäkringsrörelse eller rörelse avseende återförsäkring av livförsäkring. Andra försäkringsföretag är skadeförsäkringsföretag.

Skadeförsäkring och livförsäkring

5 § Med skadeförsäkring avses sådan försäkring som anges i 2 kap. 11 § första stycket. Med livförsäkring avses sådan försäkring som anges i 2 kap. 12 §.

Särskilt om tillämpningen av bestämmelserna om livförsäkring

Tillämpning av bestämmelser om livförsäkring på sjuk- och olycksfallsförsäkring m.m.

6 § Bestämmelserna om livförsäkring, med undantag för 7 kap. 12–14 och 18 §§, får tillämpas på skadeförsäkringar som avses i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 1 och 2 samt på avgångsbidragsförsäkringar.

Bestämmelserna om livförsäkring, med undantag för 7 kap. 12–14 och 18 §§, behöver inte tillämpas på sådana livförsäkringar som avses i 2 kap. 12 § klasserna I b och IV, om premien är beräknad och bestämd för längst fem år.

Livränta och sjukränta

7 § Ersättning som betalas i form av livränta eller sjukränta tillhör livförsäkring om ersättningen betalas från en livförsäkring, och skadeförsäkring, om ersättningen betalas från en skadeförsäkring. Om en sådan ränta har köpts i ett livförsäkringsföretag ska den dock i detta företag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör skadeförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 5 kap. 4–8 §§ samt 10 kap. 16 och 17 §§.

Tjänstepensionsförsäkring

8 § Med tjänstepensionsförsäkring avses livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) beror av att en eller flera personer uppnår en viss ålder samt försäkring som meddelas som tillägg till sådan livförsäkring.

Som tjänstepensionsförsäkring räknas inte försäkring som tecknas för egen räkning av en egenföretagare.

Återförsäkring

9 § Med återförsäkring avses verksamhet som består i att överta risker som överlåts av ett försäkringsföretag eller av en utländsk försäkringsgivare.

Återförsäkringsbolag

10 § Med återförsäkringsbolag avses ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag som har fått tillstånd för rörelse som bara avser återförsäkring.

Försäkringstagare och försäkrad

11 § Med försäkringstagare avses den som har ingått avtal om försäkring med ett försäkringsföretag. Med försäkrad avses den vars intresse är försäkrat mot en skada eller den på vars liv eller hälsa en försäkring gäller.

Övriga definitioner

Behörig myndighet, EES, försäkringsholdingföretag och specialföretag

12 § I denna lag betyder

1. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländsk försäkringsgivare,

2. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3. *försäkringsholdingföretag*: ett moderföretag som inte är ett försäkringsföretag, en utländsk försäkringsgivare eller ett blandat finansiellt

holdingföretag enligt 1 kap. 3 § 3 lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat och vars huvudsakliga verksamhet är att förvärva och förvalta andelar i dotterföretag som uteslutande eller huvudsakligen är försäkringsföretag eller utländska försäkringsgivare, och

4. *specialföretag*: ett utländskt företag som, utan att vara försäkringsgivare, övertar risker från ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare och som helt finansierar sin verksamhet genom emissioner av skuldebrev eller någon annan liknande form av finansiering, för vilken rätten till återbetalning är underordnad företagets skyldigheter enligt avtal om riskövertagande.

Intrasseföretag

13 § Om ett företag äger andelar i en juridisk person som inte är dotterföretag och utövar ett betydande inflytande över den juridiska personens driftmässiga och finansiella styrning samt ägandet utgör ett led i en varaktig förbindelse mellan företaget och den juridiska personen, är den juridiska personen intrasseföretag till företaget.

Innehar ett företag minst 20 procent av rösterna för samtliga andelar i en annan juridisk person, ska det anses ha sådant inflytande över och sådan förbindelse med denna som avses i första stycket, om inte annat framgår av omständigheterna. Detsamma gäller om företagens dotterföretag eller företaget tillsammans med ett eller flera dotterföretag eller flera dotterföretag tillsammans innehar minst 20 procent av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen.

I de fall som avses i första och andra styckena ska sådana rättigheter som tillkommer någon som handlar i eget namn men för en annan fysisk eller juridisk persons räkning anses tillkomma den personen.

Nära förbindelser

14 § Ett försäkringsföretag och ett annat företag ska anses ha nära förbindelser, om

1. det ena företaget direkt eller indirekt genom dotterföretag äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i det andra företaget,

2. det ena företaget direkt eller indirekt utgör moderföretag till det andra eller det finns någon annan likartad förbindelse mellan företagen, eller

3. båda företagen är dotterföretag till eller har någon likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person.

Nära förbindelser har även en fysisk person och ett försäkringsföretag, om

1. den fysiska personen

a) äger minst 20 procent av kapitalet i försäkringsföretaget,

b) disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i försäkringsföretaget, eller

c) på annat sätt har sådant inflytande över försäkringsföretaget att personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag, eller

2. det finns någon annan likartad förbindelse mellan denna person och försäkringsföretaget.

Kvalificerat innehav

15 § Med ett kvalificerat innehav avses ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

16 § Vid bedömningen av om ett innehav är kvalificerat enligt 15 § ska följande bestämmelser i 4 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument tillämpas:

- 2 § första stycket 1 om depåbevis,
- 4 § första stycket, andra stycket 1–8, samt tredje och femte styckena, om beräkning av innehavet,
- 5 § andra stycket om beräkning av antalet aktier eller röstetal,
- 12 § 1 och 2 om undantag för aktier som innehas för clearing och avveckling eller förvaltas för någon annans räkning,
- 13 § om aktier som ingår i handelslager,
- 14 § om aktier som innehas av marknadsgaranter, samt
- 16 och 17 §§ om undantag för vissa moderföretag.

Vid bedömningen ska också tillämpas föreskrifter

- om aktier som innehas av marknadsgaranter, som har meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 3 lagen om handel med finansiella instrument eller 23 kap. 15 § 1 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, och
- om undantag för vissa moderföretag, som har meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 4 lagen om handel med finansiella instrument.

Det som föreskrivs om aktier i de bestämmelser som ska tillämpas enligt första och andra styckena ska också tillämpas för andra andelar i företag.

Aktier eller andelar som ett värdepappersinstitut eller ett kreditinstitut som driver finansieringsrörelse innehar till följd av verksamhet enligt 2 kap. 1 § 6 lagen om värdepappersmarknaden ska dock inte beaktas vid bedömningen, under förutsättning att

1. rösträtten inte utnyttjas eller används på annat sätt för att ingripa i emittentens förvaltning, samt
2. aktierna eller andelarna avyttras inom ett år från förvärvet.

Det som föreskrivs i fjärde stycket ska gälla också för aktier eller andelar som innehas under motsvarande förutsättningar av ett utländskt värdepappersföretag eller av ett utländskt kreditinstitut som driver finansieringsrörelse.

Land där risken är belägen vid skadeförsäkring

17 § För skadeförsäkring avses med land där risken är belägen

1. det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort, om försäkringstagaren är en fysisk person, och

2. det land där det etableringsställe som försäkringen gäller är beläget, om försäkringstagaren är en juridisk person.

När det gäller följande skadeförsäkringar ska dock med land där risken är belägen avses

1. det land som byggnaden är belägen i, om försäkringen avser byggnad eller byggnad och dess innehåll, till den del byggnaden och innehållet omfattas av samma försäkring,

2. det land där fordonet är registrerat, om försäkringen avser ett registreringspliktigt fordon, utom i de fall som avses i 3,

3. det land till vilket fordonet ska införas, om försäkringen avser ett fordon som är registrerat i ett EES-land och som köps i syfte att införas till och stadigvarande brukas i ett annat EES-land, dock endast under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning, och

4. det land där försäkringstagaren har tecknat försäkringen, om försäkringen har en giltighetstid av fyra månader eller mindre och omfattar rese- eller semesterrisker oberoende av försäkringsklass.

Land där åtagandet ska fullgöras vid livförsäkring

18 § För livförsäkring avses med land där åtagandet ska fullgöras

1. det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort, om försäkringstagaren är en fysisk person, och

2. det land där det etableringsställe som försäkringen gäller är beläget, om försäkringstagaren är en juridisk person.

Undantag

Undantag för direkt skadeförsäkringsrörelse

19 § I fråga om direkt skadeförsäkringsrörelse får undantag från denna lag i ett enskilt fall beslutas för

1. ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar, om

a) verksamheten inte omfattar kredit- eller borgensförsäkring eller annan ansvarsförsäkring än sådan som enligt 2 kap. 11 § andra stycket behandlas som underordnad,

b) bolagsordningen eller stadgarna innehåller bestämmelser som tillåter uttaxering från delägare eller medlemmar,

c) den årliga premieinkomsten från skadeförsäkringsrörelsen inte överstiger ett belopp som motsvarar fem miljoner euro, och

d) minst hälften av premieinkomsten kommer från företagets delägare eller medlemmar, samt

2. försäkringsföretag som bara meddelar försäkring enligt 2 kap. 11 § första stycket klass 18 (assistans) i form av naturaförmåner och vilkas årliga premieinkomst inte överstiger ett belopp som motsvarar 200 000 euro.

Undantag för direkt livförsäkringsrörelse

20 § I fråga om direkt livförsäkringsrörelse får undantag från denna lag i ett enskilt fall beslutas för försäkringsföretag som bara tillhandahåller försäkringsförmåner vid dödsfall, om förmånerna inte överstiger den genomsnittliga begravningskostnaden för en avliden person eller utgår i annan form än pengar.

Undantag för försäkringsrörelse i ett annat land

21 § I fråga om försäkringsrörelse som drivs i ett annat land får undantag från denna lag beslutas i ett enskilt fall, om det på grund av innehållet i utländsk rätt eller utländsk rättstillämpning finns skäl för det.

Prövningen av frågor om undantag

22 § Beslut om undantag enligt 19–21 §§ fattas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen.

Bemyndigande

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om drivande av försäkringsrörelse för att uppfylla Sveriges åtaganden till följd av avtal mellan Europeiska gemenskaperna (EG) och Schweiz.

Övergångsregler för vissa försäkringar

24 § För försäkringar som har tecknats i ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag före den 1 januari 2000 gäller kravet på skälighet enligt 7 kap. 4 § första stycket och 19 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (1982:713) i deras lydelse före utgången av år 1999, om inte annat avtalas. Detsamma gäller om en sådan försäkring har förnyats efter utgången av år 1999.

25 § För försäkringar som har meddelats av en understödsförening enligt lagen (1972:262) om understödsföreningar före den 1 januari 2011 gäller kravet på skälighet enligt 11 § första stycket första meningen den lagen, om inte annat avtalas. Detsamma gäller om sådana försäkringar har förnyats efter det att denna lag har börjat tillämpas.

2 kap. Tillstånd för försäkringsföretag

Tillståndsplikt

1 § Försäkringsrörelse får drivas bara efter tillstånd. Tillstånd får ges ett aktiebolag, ett ömsesidigt försäkringsbolag eller en försäkringsförening.

Europabolag och europakooperativ

2 § I fråga om europabolag och europakooperativ som bedriver försäkringsrörelse och som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag¹ eller artiklarna 37–41 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar² ska det som föreskrivs i följande bestämmelser i denna lag om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på tillsynsorganet eller dess ledamöter:

2 kap. 4 § 4 om ledningsprövning,

4 kap. 9 § första stycket 1 om avtal om tjänster med eller till förmån för styrelseledamot,

9 kap. 11 § om tystnadsplikt,

11 kap. 9 § och 13 kap. 12 § om jäv för styrelseledamot,

11 kap. 6 § och 13 kap. 18 § om uppgifter inför styrelseval,

13 kap. 11 § om att styrelseledamöter inte behöver vara medlemmar i föreningen,

13 kap. 14 § överskridande av befogenhet och behörighet,

14 kap. 13 § om rätt för Finansinspektionen att sammankalla styrelsen och närvara vid sådant sammanträde samt delta i överläggningarna, och

16 kap. 8 § om återkallelse av tillstånd.

Av 16 § andra stycket och 22 § lagen (2004:575) om europabolag samt 21 § första stycket och 26 § lagen (2006:595) om europakooperativ framgår att de i första stycket angivna bestämmelserna om styrelsen eller dess ledamöter ska tillämpas också på ett europabolags eller ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan eller dess ledamöter.

Förhandsbesked

3 § Finansinspektionen ska, efter ansökan, lämna förhandsbesked om huruvida det krävs tillstånd för en planerad verksamhet.

Förutsättningar för tillstånd att driva försäkringsrörelse

Förutsättningar för verksamhetstillstånd

4 § Ett företag ska ges tillstånd att driva försäkringsrörelse, om

1. bolagsordningen eller stadgarna stämmer överens med denna lag och andra författningar och i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av den planerade verksamheten,

2. den planerade verksamheten kan antas komma att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

¹ EGT 294, 10.11.2001, s. 1 (Celex 32001R2157).

² EGT 207, 18.8.2003, s. 1 (Celex 32003R1435).

3. den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett försäkringsföretag, och

4. de som avses ingå i styrelsen för företaget och vara verkställande direktör i det, eller dennes ställföreträdare, har de insikter och den erfarenhet som måste krävas av den som deltar i ledningen av ett försäkringsföretag och även i övrigt är lämpliga för en sådan uppgift.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 ska kriterierna i 15 kap. 5 § första stycket 1, 3 och 4 samt 6 § beaktas.

Nära förbindelser

5 § Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Tillstånds varaktighet

6 § Tillstånd enligt 4 § ges tills vidare eller, om särskilda omständigheter ger anledning till detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Vid förlängning av ett tillstånd som har getts ett försäkringsföretag för bestämd tid samt vid ändring av ett meddelat tillstånd gäller 3–5 §§ i tillämpliga delar.

Beslut att ansöka om förlängning av tillstånd

7 § Beslut att ansöka om förlängning av ett tillstånd ska i ett försäkringsaktiebolag och ett ömsesidigt försäkringsbolag fattas av bolagsstämman och i en försäkringsförening av föreningsstämman.

Godkännande av bolagsordning m.m.

8 § Bolagsordning eller stadgar för ett företag ska godkännas i samband med att företaget får tillstånd att driva försäkringsrörelse.

9 § Ett försäkringsföretag som har beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen. Ändringen ska godkännas om bolagsordningen eller stadgarna överensstämmer med denna lag och andra författningar samt i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av företagets verksamhet.

Ett beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar får inte registreras innan det har godkänts.

Kapitalbas när försäkringsrörelsen påbörjas

10 § Ett försäkringsföretag ska när rörelsen påbörjas ha en kapitalbas som uppgår minst till garantibeloppet enligt 7 kap. 17 eller 18 §.

Tillstånd för direkt skadeförsäkringsrörelse

11 § Tillstånd för direkt skadeförsäkringsrörelse ska avse en eller flera av följande försäkringsklasser eller risk som hänför sig till en sådan klass:

1. olycksfall, dock inte försäkring som avses i 12 § klass IV,
2. sjukdom, dock inte försäkring som avses i 12 § klass IV,
3. landfordon (andra än spårfordon),
4. spårfordon,
5. luftfartyg,
6. fartyg,
7. godstransport,
8. brand och naturkrafter,
9. annan sakskada,
10. motorfordonsansvar,
11. luftfartygsansvar,
12. fartygsansvar,
13. allmän ansvarighet,
14. kredit,
15. borgen,
16. annan förmögenhetsskada,
17. rättsskydd, och
18. assistans.

Ett försäkringsföretag får försäkra risker som inte omfattas av företagets tillstånd, om risken är underordnad i förhållande till den risk som omfattas av tillståndet (huvudrisken). En rättsskyddsförsäkring får dock behandlas som underordnad bara om den avser tvister eller risker med anknytning till högsjöfart under klass 6 eller 12 eller om huvudrisken faller under första stycket 18 (assistans). Risker enligt första stycket 14 och 15 (kredit och borgen) får inte behandlas som underordnade.

Tillstånd för direkt livförsäkringsrörelse

12 § Tillstånd för direkt livförsäkringsrörelse ska avse en eller flera av följande försäkringsklasser eller risk som hänför sig till en sådan klass:

I. a) försäkring där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) är beroende av en persons eller flera personers liv, dock inte försäkringar enligt klass III,

b) försäkring som meddelas som tillägg till försäkring enligt a,

II. a) försäkring som utfaller vid giftermål,

b) försäkring som utfaller vid födelse,

III. försäkring som avses i klasserna I a och II som är anknuten till fonder vilka förvaltas av den som har rätt att driva fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder (fondförsäkring),

IV. sjukförsäkring och olycksfallsförsäkring som gäller för längre tid än fem år, under obestämd tid eller till dess den försäkrade uppnått en viss ålder och som inte får sägas upp av försäkringsföretaget eller får sägas upp bara under särskilda förhållanden som anges i försäkringsavtalet.

Tillstånd för rörelse avseende mottagen återförsäkring

13 § Tillstånd för rörelse avseende mottagen återförsäkring ska avse risker som hänför sig till en eller flera av de skade- eller livförsäkringsklasser som anges i 11 och 12 §§.

Tillstånd att uteslutande driva återförsäkringsrörelse

14 § Tillstånd att uteslutande driva återförsäkringsrörelse får ges ett aktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Prövningen av ansökan

15 § En ansökan om tillstånd att driva försäkringsrörelse, liksom frågor om godkännande av bolagsordning eller stadgar enligt 8 eller 9 §, prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Finansinspektionens samråd med behörig myndighet

16 § Finansinspektionen ska innan den beslutar om tillstånd samråda med behörig myndighet i ett annat land inom EES, om företaget

1. är eller kan förväntas bli dotterföretag till en försäkringsgivare, ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag med auktorisation i det landet,

2. är eller kan förväntas bli dotterföretag till moderföretaget till en försäkringsgivare, ett kreditinstitut, ett företag för elektroniska pengar eller ett värdepappersföretag med auktorisation i det landet, eller

3. kontrolleras eller kan förväntas komma att kontrolleras av samma fysiska eller juridiska personer som har ägarkontroll över en försäkringsgivare, ett kreditinstitut, ett företag för elektroniska pengar eller ett värdepappersföretag med auktorisation i det landet.

Om regeringen beslutar i frågan om tillstånd, ska den information som Finansinspektionen har fått vid samrådet med den behöriga myndigheten överlämnas till regeringen.

Ansökan om verksamhetstillstånd

Aktiebolags ansökan före registrering

17 § Ett aktiebolag får ansöka om tillstånd att driva försäkringsrörelse innan bolaget har registrerats i aktiebolags- eller europabolagsregistret.

Om ett aktiebolag har ansökt om tillstånd inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande, ska tidsfristen i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) för när styrelsen ska anmäla bolaget för registrering räknas från tillståndsbeslutet.

Ett ömsesidigt försäkringsbolag och en försäkringsförening ska ansöka om tillstånd innan bolaget respektive föreningen har bildats.

Verksamhetsplan

18 § Till en ansökan om tillstånd att driva försäkringsrörelse ska det fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Bemyndiganden

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de risker som hänför sig till varje försäkringsklass enligt 11 och 12 §§ och om beteckningar för grupper av försäkringsklasser enligt 11 §.

3 kap. Verksamhet i ett annat land inom EES

Allmänna bestämmelser om sekundäretablering

Underrättelse till Finansinspektionen om avsikt att upprätta en sekundäretablering

1 § Ett försäkringsföretag som inte är ett återförsäkringsbolag, och som avser att inrätta en filial, agentur eller annat liknande driftställe (sekundäretablering) inom EES ska underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas. Underrättelsen ska innehålla

1. information om den tilltänkta verksamheten, med uppgift om sekundäretableringens organisation och vilken försäkringsverksamhet som ska drivas där, och

2. uppgift om i vilket land sekundäretableringen ska upprättas samt om sekundäretableringens adress och dess företrädare.

Om ett försäkringsföretag från en sekundäretablering avser att meddela försäkringar som anges i 2 kap. 11 § första stycket 10 (motorfordonsansvar) och som inte uteslutande avser försäkring av fraktförarens ansvar, ska underrättelsen dessutom innehålla en försäkran om att företaget är medlem i motsvarigheten till Trafikförsäkringsföreningen i det EES-land där sekundäretableringen ska upprättas och ansluten till det landets nationella garantifond.

Meddelande från Finansinspektionen till behörig myndighet

2 § Om förutsättningarna enligt andra stycket är uppfyllda, ska Finansinspektionen inom tre månader från det att en underrättelse enligt 1 § togs emot lämna meddelande om underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där sekundäretableringen avses inrättas. Inspektionen ska samtidigt lämna ett intyg om att försäkringsföretaget har en tillräcklig kapitalbas enligt bestämmelserna i 7 kap.

Ett meddelande enligt första stycket ska lämnas om det inte finns skäl att ifrågasätta att

1. försäkringsföretagets organisation är ändamålsenlig,
2. försäkringsföretagets finansiella situation är tillfredsställande med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art, eller

3. företrädaren för sekundäretableringen har tillräcklig kompetens och erfarenhet och i övrigt är lämpad att leda verksamheten vid sekundäretableringen.

Underrättelse till försäkringsföretaget om att meddelande lämnas

3 § Finansinspektionen ska underrätta försäkringsföretaget när inspektionen lämnar ett meddelande enligt 2 § första stycket.

När verksamheten får påbörjas

4 § Verksamheten vid en sekundäretablering får påbörjas två månader efter det att Finansinspektionen har lämnat det meddelande som avses i 2 § första stycket.

Finansinspektionens beslut att inte lämna meddelande till behörig myndighet

5 § Om Finansinspektionen finner att det inte finns förutsättningar för att upprätta en sekundäretablering, ska inspektionen meddela beslut om det inom tre månader från det att underrättelsen enligt 1 § togs emot.

Underrättelse om ändrade förhållanden

6 § Om något av de förhållanden som har angetts i försäkringsföretagets underrättelse till Finansinspektionen enligt 1 § ska ändras sedan en sekundäretablering har upprättats, ska försäkringsföretaget underrätta inspektionen och den behöriga myndigheten minst en månad innan ändringen genomförs.

Finansinspektionens beslut att vägra en ändring

7 § Om Finansinspektionen finner att en sådan ändring som har angetts i en underrättelse enligt 6 § inte får göras, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot. Den behöriga myndigheten ska genast underrättas om beslutet.

Särskilda bestämmelser för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring vid en sekundäretablering

Underrättelse till Finansinspektionen om uppdrag att meddela tjänstepensionsförsäkring

8 § Varje gång ett försäkringsföretag åtar sig ett uppdrag att meddela tjänstepensionsförsäkring från en sekundäretablering, ska företaget lämna en särskild underrättelse till Finansinspektionen. Underrättelsen ska innehålla uppgift om

1. den som i egenskap av arbetsgivare ska betala försäkringspremierna, och

2. det huvudsakliga innehållet i de överenskommelser som ska ligga till grund för försäkringarna.

Meddelande från Finansinspektionen till behörig myndighet

9 § Om förutsättningarna enligt 2 § andra stycket är uppfyllda, ska Finansinspektionen inom tre månader från det att en underrättelse enligt 8 § togs emot lämna meddelande om underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där sekundäretableringen är upprättad.

Underrättelse till försäkringsföretaget om att meddelande lämnas

10 § Finansinspektionen ska underrätta försäkringsföretaget när inspektionen lämnar ett meddelande enligt 9 §.

Underrättelse till försäkringsföretaget om utländska verksamhetsföreskrifter

11 § Om Finansinspektionen med anledning av ett sådant meddelande som avses i 9 § får veta vilka verksamhetsföreskrifter som är tillämpliga i det land där sekundäretableringen är upprättad, ska inspektionen underrätta försäkringsföretaget om det.

När verksamheten får påbörjas

12 § Verksamheten avseende tjänstepensionsförsäkring får påbörjas efter det att företaget har tagit emot en underrättelse från Finansinspektionen enligt 11 §, eller i varje fall två månader efter det att den behöriga myndigheten i det land där sekundäretableringen är upprättad har tagit emot inspektionens meddelande enligt 9 §.

Finansinspektionens beslut att inte lämna meddelande till behörig myndighet

13 § Om Finansinspektionen finner att det inte finns förutsättningar för att driva verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring, ska inspektionen meddela beslut om det inom tre månader från det att underrättelsen enligt 8 § togs emot.

Underrättelse om ändrade förhållanden

14 § Om en sådan ändring som avses i 6 § innebär att verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska påbörjas, ska bestämmelserna i 8–13 §§ tillämpas i stället för 6 §.

Allmänna bestämmelser om gränsöverskridande verksamhet

Underrättelse till Finansinspektionen om avsikt att driva gränsöverskridande verksamhet

15 § Ett försäkringsföretag som inte är ett återförsäkringsbolag och som från Sverige eller från en sekundäretablering i ett land inom EES vill meddela försäkringar för risker belägna i eller för åtaganden som ska fullgöras i något annat EES-land, och detta ska ske utan förmedling av en sekundäretablering i det landet (gränsöverskridande verksamhet), ska företaget underrätta Finansinspektionen om det. I underrättelsen ska det anges vilket eller vilka slag av risker eller åtaganden försäkringarna ska omfatta.

Undantag för samförsäkring avseende stora risker

16 § Bestämmelserna i 15 § gäller inte när ett försäkringsföretag i annan egenskap än ledande försäkringsgivare deltar i koassuransavtal (samförsäkring) avseende stora risker.

Med stora risker avses

1. de försäkringar som anges i 2 kap. 11 § första stycket 4–7 samt 11 och 12,

2. de försäkringar som anges i 2 kap. 11 § första stycket 14 och 15, om försäkringstagaren är näringsidkare och den försäkrade risken avser näringsverksamheten, och

3. de försäkringar som anges i 2 kap. 11 § första stycket 3, 8–10, 13 och 16, om försäkringstagaren är näringsidkare och minst två av följande förutsättningar är uppfyllda enligt senast fastställda resultat- och balansräkning:

a) försäkringstagaren har en balansomslutning som uppgår till minst ett belopp motsvarande 6 200 000 euro,

b) försäkringstagaren har en bruttoomsättning som uppgår till minst ett belopp motsvarande 12 800 000 euro,

c) försäkringstagaren har haft i genomsnitt minst 250 personer anställda.

Om försäkringstagaren ingår i en koncern som avger koncernredovisning ska förutsättningarna i andra stycket 3 gälla koncernen.

Meddelande från Finansinspektionen till behörig myndighet

17 § Finansinspektionen ska, inom en månad från det att en underrättelse enligt 15 § togs emot, lämna meddelande om underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där den gränsöverskridande verksamheten ska drivas. Till Finansinspektionens meddelande ska det fogas ett intyg om att försäkringsföretaget har en tillräcklig kapitalbas enligt bestämmelserna i 7 kap. och en upplysning om vilka försäkringsklasser företagets tillstånd för försäkringsrörelse omfattar.

Underrättelse till försäkringsföretaget om att meddelande lämnas

18 § Finansinspektionen ska underrätta försäkringsföretaget när inspektionen lämnar ett meddelande enligt 17 §.

När verksamheten får inledas

19 § Den gränsöverskridande verksamheten får påbörjas när Finansinspektionen har underrättat företaget enligt 18 §.

Finansinspektionens beslut att inte lämna meddelande till behörig myndighet

20 § Om Finansinspektionen finner att det inte finns förutsättningar för att driva gränsöverskridande verksamhet, ska inspektionen inte lämna något meddelande enligt 17 §. Beslut om detta ska fattas inom en månad från det att en underrättelse enligt 15 § togs emot.

Underrättelse om ändrade förhållanden

21 § Om något av de förhållanden som har angetts i en underrättelse enligt 15 § ska ändras sedan den gränsöverskridande verksamheten har inlemts, ska bestämmelserna i 15–20 §§ tillämpas.

Särskilda bestämmelser för gränsöverskridande verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

22 § I fråga om ett försäkringsföretags uppdrag att genom gränsöverskridande verksamhet meddela tjänstepensionsförsäkring ska bestämmelserna i 8–14 §§ tillämpas. Det som där föreskrivs om sekundäretablering ska avse gränsöverskridande verksamhet.

Finansinspektionens skyldighet enligt 9 § att lämna meddelande till behörig myndighet ska vid gränsöverskridande verksamhet gälla om förutsättningarna enligt 2 § andra stycket 1 och 2 är uppfyllda. Finansinspektionen ska samtidigt lämna ett intyg om att försäkringsföretaget har en tillräcklig kapitalbas enligt bestämmelserna i 7 kap. och en upplysning om vilka försäkringsklasser företagets tillstånd för försäkringsrörelse omfattar.

4 kap. Grundläggande bestämmelser om ett försäkringsföretags rörelse

Stabilitet

1 § Försäkringsrörelse ska drivas med en för rörelsens omfattning och art tillfredsställande soliditet, likviditet och kontroll över försäkringsrisker, placeringsrisker och rörelserisker, så att åtagandena mot försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar kan fullgöras.

Information

2 § Information till försäkringstagare och dem som erbjuds att teckna en försäkring ska vara anpassad efter försäkringens art och tydligt visa försäkringens villkor och värdeutveckling. Även andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar ska ges den information de behöver.

I fråga om tjänstepensionsförsäkringar ska informationen innehålla uppgifter om försäkringsföretaget och dess verksamhet samt om de överenskommelser som ligger till grund för försäkringarna.

God försäkringsstandard

3 § Ett försäkringsföretags rörelse ska drivas enligt god försäkringsstandard.

Försäkringsfrämmande verksamhet

4 § Ett försäkringsföretag får inte driva annan rörelse än försäkringsrörelse och därmed sammanhängande verksamhet.

Upplåning

5 § Ett försäkringsföretag får ta upp eller ta över lån (upplåning) bara om det görs för att effektivisera kapitalförvaltningen eller om det i övrigt är motiverat av den drivna försäkringsrörelsen.

I verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får dock upplåning bara ske om det görs för att tillgodose tillfälliga likviditetsbehov eller för att uppfylla kraven på en tillräcklig kapitalbas i 7 kap.

Utöver första och andra styckena krävs att den samlade upplåningen är av ringa betydelse med hänsyn till rörelsens omfattning och kapitalbasens storlek.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om undantag från kravet på att upplåningen ska vara av ringa betydelse.

Förbud mot ställande av säkerhet för tredje man

6 § I verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får säkerhet inte ställas för tredje man.

Direkt liv- och skadeförsäkringsrörelse i samma företag

7 § Direkt livförsäkringsrörelse får förenas bara med direkt skadeförsäkringsrörelse som avses i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 1 och 2 samt med rörelse avseende återförsäkring av försäkring enligt någon av dessa klasser och av livförsäkring.

Direkt livförsäkringsrörelse och skadeförsäkringsrörelse får dock drivas i samma försäkringsföretag, om sådan verksamhet samtidigt drevs vid tidpunkten för undertecknandet av avtalet om EES, den 2 maj 1992.

Direkt livförsäkringsrörelse och skadeförsäkringsrörelse som drivs i samma försäkringsföretag ska hållas åtskilda hos företaget.

Separation av verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

8 § Ett försäkringsföretags förvaltning av tillgångar som motsvarar dess åtaganden för tjänstepensionsförsäkring ska hållas åtskild från förvaltningen av företagens övriga tillgångar.

De försäkringstekniska avsättningarna enligt 5 kap. 1 § för tjänstepensionsförsäkringar ska hållas åtskilda från försäkringsföretagets övriga avsättningar.

Tillhandahållande av tjänster till en jävskrets

9 § Ett försäkringsföretag får inte ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som företaget normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade med eller till förmån för

1. styrelseledamot,
2. anställd som innehar en ledande ställning inom företaget,
3. annan aktieägare än staten med ett innehav som motsvarar minst tre procent av hela kapitalet,
4. make eller sambo till person som avses under 1–3, eller
5. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–4 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare.

Finansinspektionen prövar om en anställd har en sådan ledande ställning som avses i första stycket 2.

10 § Försäkringsföretagets styrelse ska behandla ärenden som avses i 9 § första stycket. Den ska vidare i en förteckning föra in uppgifter om de avtal som har träffats.

Försäkringar med solidarisk ansvarighet

11 § Ett försäkringsföretag får inte utan Finansinspektionens tillstånd meddela försäkringar med solidarisk ansvarighet.

Förbud mot att förespegla återbäring

12 § Ett försäkringsföretag får inte förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet.

Förbud mot meddelande av nya försäkringar vid likvidation eller konkurs

13 § När ett försäkringsföretag har gått i likvidation eller försatts i konkurs, får det inte meddela nya försäkringar.

Ett försäkringsföretag som har gått i likvidation får dock meddela sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal.

Sekretess i ett försäkringsföretags verksamhet

14 § En personuppgift som anger att en försäkringstagare har vidtagit dispositioner beträffande försäkringsbelopp som utfaller i framtiden till förmån för någon annan och som behandlas enligt personuppgiftslagen (1998:204) får inte lämnas ut till förmånstagaren.

15 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 14 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

16 § Uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Huvudkontor i Sverige

17 § Ett försäkringsföretag ska ha sitt huvudkontor i Sverige.

Bemyndiganden

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information enligt 2 § som ett försäkringsföretag ska lämna till försäkringstagarna, andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar och till dem som erbjuds att teckna en försäkring i företaget, och
2. villkor för upplåning enligt 5 § första stycket.

5 kap. Försäkringstekniska avsättningar, förlustutjämningsreserv och bestämmande av premier

Försäkringstekniska avsättningars omfattning

1 § Ett försäkringsföretags försäkringstekniska avsättningar ska motsvara belopp som krävs för att företaget vid varje tidpunkt ska kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

De försäkringstekniska avsättningarna ska motsvara företagets ansvarighet för

1. försäkringsfall, förvaltningskostnader och andra kostnader under resten av avtalsperioden för löpande försäkringar i skadeförsäkringsrörelse (ej intjänade premier och kvardröjande risker) respektive livförsäkringsrörelse (livförsäkringsavsättning),
2. inträffade oreglerade försäkringsfall, kostnader för regleringen av dessa samt återbäring som förfallit till betalning men inte betalats ut (oreglerade skador),
3. sådan återbäring som är garanterad i nominella eller reala belopp (garanterad återbäring), och som inte omfattas av 1 eller 2,

4. sådan återbäring inom livförsäkringsrörelse som är villkorad av värdeförändringar på tillgångar eller av ett visst försäkringstekniskt resultat som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står risken för (villkorad återbäring), och

5. fondförsäkringar som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står placeringsrisken för.

Beräkning vid solidarisk ansvarighet

2 § Om flera försäkringsföretag ansvarar solidariskt för en försäkring, ska det vid beräkningen av det enskilda företags försäkringstekniska avsättningar beaktas bara den del av försäkringen som enligt avtal mellan företagen avser det företaget.

Beräkning av avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

3 § Avsättningen för ej intjänade premier ska beräknas så att den alltid motsvarar summan av avsättningarna för varje försäkringsavtal.

Avsättningen för kvardröjande risker ska avse ett för försäkringsföretaget beräknat tillägg som utöver avsättningen för ej intjänade premier behövs för att täcka framtida kostnader som har samband med ingångna försäkringsavtal.

En försäkringsmatematiskt vedertagen beräkningsmetod för kollektiv beräkning av avsättningarna enligt första och andra styckena får dock användas, om avsättningen beräknad enligt en sådan metod ger i stort sett samma resultat som om avsättningen hade beräknats för varje försäkring.

Beräkning av livförsäkringsavsättning

4 § Livförsäkringsavsättningen för direkt försäkring ska beräknas så att den alltid motsvarar summan av avsättningarna för varje livförsäkringsavtal beräknat enligt 5 §. I avsättningen ska det tillägg inräknas som behövs för att täcka alla förluster på grund av att försäkringarna upphör i förtid.

En annan försäkringsmatematiskt vedertagen beräkningsmetod för kollektiv beräkning av avsättningarna får användas, om den ger i stort sett samma resultat som om avsättningen hade beräknats för varje försäkring.

5 § Livförsäkringsavsättningen för ett livförsäkringsavtal om direkt försäkring utgörs av skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av företags framtida utgifter för försäkringsavtalet och det förväntade kapitalvärdet av de premier företaget ytterligare kan ha att ta ut för försäkringsavtalet (prospektiv beräkningsmetod).

En annan försäkringsmatematiskt vedertagen beräkningsmetod får användas, om avsättningen beräknad enligt en sådan metod inte blir lägre än om en prospektiv beräkningsmetod hade använts eller om den metoden inte är möjlig att tillämpa för försäkringsavtalet.

6 § Beräkningen enligt 4 och 5 §§ ska grundas på antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftkostnader som var för sig är betryggande.

Beräkning av avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

7 § I verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska de antaganden som avses i 6 § väljas på ett aktsamt sätt.

8 § Beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska utföras minst en gång om året.

Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta om undantag från första stycket. Beräkningarna ska dock alltid utföras minst vart tredje år.

Beräkning av avsättning för oreglerade skador

9 § Avsättning för oreglerade skador ska beräknas särskilt för varje försäkringsfall. För skadeförsäkringsrörelse får statistiska metoder användas, om de leder till en tillräcklig avsättning med beaktande av skadornas art.

Utjämningsavsättning för kreditförsäkring

10 § Skadeförsäkringsföretag som meddelar försäkring enligt 2 kap. 11 § första stycket 14 (kreditförsäkring) eller motsvarande återförsäkring ska upprätta en utjämningsreserv för förlusttäckning inom denna försäkringsklass.

Första stycket behöver inte tillämpas av försäkringsföretag vilkas årliga premieinkomst av kreditförsäkring understiger fyra procent av företagets totala premieinkomst och ett belopp motsvarande 2 500 000 euro.

11 § Avsättningar enligt 10 § ska göras till dess den totala avsättningen uppgår till ett belopp som motsvarar 150 procent av den högsta årliga premieintäkten för egen räkning under de fem föregående räkenskapsåren. Avsättningarna ska för varje räkenskapsår motsvara 75 procent av det tekniska överskottet i kreditförsäkringsrörelsen. Avsättningarna får dock inte överstiga tolv procent av premieintäkten för egen räkning.

Nedsättning av utjämningsreserven får göras bara för att täcka ett tekniskt underskott i kreditförsäkringsrörelsen.

Bestämmande av premier för livförsäkringar och vissa skadeförsäkringar

12 § Premier för livförsäkringar och skadeförsäkringar som meddelas för längre tid än tio år ska bestämmas på grundval av sådana antaganden som avses i 6 §, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till försäkringsföretagets ekonomiska situation.

Bestämmande av premier för tjänstepensionsförsäkringar

13 § Premier för tjänstepensionsförsäkringar ska bestämmas på grundval av sådana antaganden som avses i 7 §, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till företagets ekonomiska situation.

Aktuarie

14 § I ett försäkringsföretag ska de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna utföras under överinseende av en eller flera personer med den särskilda insikt och erfarenhet i dessa frågor som fordras med hänsyn till omfattningen och arten av företagets verksamhet (aktuarie).

När en aktuarie har utsetts eller frånträtt sin befattning, ska styrelsen eller den verkställande direktören genast anmäla detta för registrering. En sådan anmälan kan också göras av aktuarien.

Återköp och överföring

15 § Om en försäkringstagare har rätt till återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104), ska försäkringsföretaget se till att detta och de närmare villkoren för återköpet eller överföringen framgår av försäkringsavtalet.

16 § Om en försäkringstagare, som har rätt till återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104), vill flytta försäkringens värde till ett annat försäkringsföretag, ska det försäkringsföretaget från vilket värdet flyttas så snart som möjligt överföra värdet och de uppgifter om försäkringen som behövs till det andra företaget.

Bemyndiganden

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. de försäkringstekniska avsättningarnas innehåll och beräkning enligt 1–6 och 9 §§, samt
2. villkoren för behörighet att tjänstgöra som aktuarie enligt 14 § första stycket.

Den som meddelar föreskrifter enligt första stycket 2 får i ett enskilt fall besluta om undantag från villkoren om behörighet och från kravet på aktuarie.

6 kap. Skuldtäckning och placering av tillgångar m.m.

Skuldtäckning i försäkringsrörelse

1 § Ett försäkringsföretag ska ha tillgångar för skuldtäckning som minst uppgår till ett belopp som svarar mot

1. försäkringstekniska avsättningar för egen räkning,
2. värdet av reservdeposition som en återförsäkringsgivare har ställt hos företaget, och

3. utjämningsreserv för kreditförsäkring enligt 5 kap. 10 och 11 §§.

Skuldtäckningstillgångarna ska placeras och värderas enligt 2–29 §§.

Med försäkringstekniska avsättningar för egen räkning avses de försäkringstekniska avsättningarna inklusive mottagen återförsäkring och med avdrag för avgiven återförsäkring.

Om avgiven återförsäkring inte bidrar till att minska försäkringsföretagets risktagande, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta att avdrag inte får göras för sådan återförsäkring. Om den som har mottagit återförsäkringen är auktoriserad i en annan stat inom EES, får avdrag inte vägras av skäl som har sin grund i bristande sundhet i återförsäkringsföretagets finanser.

Matchning och diversifiering

2 § De tillgångar som används för skuldtäckning ska placeras så att lämplig riskspridning uppnås. Tillgångarna ska, med beaktande av försäkringsföretagets försäkringsåtaganden och förändringar i tillgångarnas framtida värde och avkastning, placeras så att företagets betalningsberedskap är tillfredsställande och den förväntade avkastningen tillräcklig.

Tillåtna tillgångar för skuldtäckning m.m.

Tillåtna tillgångar för skuldtäckning

3 § För skuldtäckning som avses i 1 § får, med de begränsningar som anges i 4–9 och 12–18 §§, följande tillgångar användas:

1. Obligationer eller andra skuldförbindelser som svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar för.

2. Obligationer eller andra skuldförbindelser som Europeiska gemenskaperna eller utländska stater eller centralbanker svarar för.

3. Obligationer eller andra skuldförbindelser som utländsk kommun eller därmed jämförlig utländsk samfällighet med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd svarar för.

4. Obligationer eller andra skuldförbindelser som internationella organisationer svarar för.

5. Fordringar på premie eller andra fordringar på försäkringstagare som har samband med försäkringsavtal, om rättssubjekt som anges i 1–4 svarar för fordran. Ett försäkringsföretag som ingår i en koncern och vars verksamhet uteslutande består i att försäkra risker inom koncernen, får för skuldtäckning även använda fordringar som företag inom koncernen svarar för. Om en fordran enligt denna punkt har varit förfallen till betalning längre tid än tre månader, får den dock inte användas för skuldtäckning.

6. Fordringar på premier för skadeförsäkring får, när flera premieperioder har avtalats och fordringarna avser premier som inte har förfallit till betalning för andra perioder än den första, användas för skuldtäckning upp till det belopp som svarar mot avsättningen för försäkringsåtagandet, om avsikten är att åtagandet ska sägas upp vid dröjsmål med betalningen.

7. Skuldförbindelser med säkerhet i företagets livförsäkringsbrev, inom återköpsvärdet.

8. Medel på konto i bank, kreditmarknadsföretag eller utländskt kreditinstitut.

9. Obligationer och andra skuldförbindelser som ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket 2 och 8 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden svarar för. Med kreditinstitut avses bank, kreditmarknadsföretag, Svenska skeppshypotekskassan och Sveriges allmänna hypoteksbank.

10. Obligationer och andra skuldförbindelser som ett utländskt kreditinstitut svarar för.

11. Obligationer och andra skuldförbindelser som ett publikt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag svarar för.

12. Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett publikt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag, med undantag av bolag som avses i 13.

13. Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett publikt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag, under förutsättning att bolaget har till uppgift att äga sådana tillgångar som anges i 15.

14. Obligationer eller andra skuldförbindelser och aktier eller andra värdepapper utgivna av ett specialföretag.

15. Fastigheter, tomträtter och byggnader samt andelar i sådan egendom.

16. Skuldförbindelser som fysiska personer och andra subjekt än de som anges i 1–4 och 9–11 svarar för och för vilka panträtt i fastighet eller tomträtt har lämnats som säkerhet. Panträtten ska ligga inom en viss andel av fastighetens eller tomträttens värde.

17. Skuldförbindelser som fysiska personer och andra subjekt än de som anges i 1–4 och 9–11 svarar för och för vilka annan betryggande säkerhet än panträtt i fastighet eller tomträtt har lämnats som säkerhet.

18. Kassa.

19. Andelar i investeringsfonder och i sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § lagen (2004:46) om investeringsfonder, om de förvaltade tillgångarna huvudsakligen består av tillgångar som får användas för skuldtäckning. Vid tillämpningen av denna punkt krävs inte en sådan anmälan från fondförvaltaren som avses i nämnda paragraf.

20. Beslutad överskjutande skatt.

21. Återförsäkringsgivares fordran hos det avgivande försäkringsföretaget (återförsäkringstagaren) som grundas på att återförsäkringstagaren har hållit kvar tillgångar som motsvarar en avgiven återförsäkring.

Användande av aktier och andelar i dotterföretag

4 § Aktier och andelar i dotterföretag får användas för skuldtäckning, om dotterföretaget

1. har till uppgift att direkt eller indirekt äga tillgångar som anges i 3 §,
2. är ett publikt försäkringsaktiebolag,

3. är ett publikt bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag eller fondbolag, eller

4. är ett utländskt företag av det slag som anges i 2 eller 3.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i 12–17 §§ ska de tillgångar som tillhör ett dotterföretag som anges i första stycket 1 behandlas som om tillgångarna ägts direkt av försäkringsföretaget.

För att aktier och andelar i dotterföretag som har till uppgift att äga tillgångar som anges i 3 § 15 eller 16 ska få användas för skuldtäckning, ska byggnader som hör till fastigheter och tomträtter vara brandförsäkrade.

Användande av vissa fondpapper

5 § Andra fondpapper än sådana som avses i 4 § första stycket 1 får användas för skuldtäckning bara om de är kortfristigt realiserbara eller är föremål för handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför EES som är öppen för allmänheten.

Användande av aktier och andra värdepapper utgivna av ett privat aktiebolag

6 § Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett privat aktiebolag, får användas för skuldtäckning bara om bolaget är ett dotterföretag som anges i 4 § första stycket 1.

Användande av vissa utländska tillgångar

7 § Utländska tillgångar som avses i 3 § 2–4, 8 och 10–13 får användas för skuldtäckning bara i den utsträckning det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 34 § 1 och 2.

Hinder mot användande av tillgångar som belastas av säkerhetsrätt

8 § Tillgångar får användas för skuldtäckning bara till den del de inte belastas av panträtt eller annan säkerhetsrätt.

Användande av fastigheter m.m.

9 § För att tillgångar enligt 3 § 15 ska få användas för skuldtäckning ska byggnader som hör till fastigheter och tomträtter vara brandförsäkrade. Detsamma gäller byggnader som hör till fastigheter och tomträtter som utgör säkerhet för skuldförbindelser enligt 3 § 16.

Användande av förlagsbevis och förlagsandelsbevis

10 § Förlagsbevis och förlagsandelsbevis ska vid tillämpningen av bestämmelserna i 12–17 §§ jämföras med tillgångar som anges i 3 § 12 och 13.

Beslut att använda andra tillgångslag

11 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta att även andra slag av tillgångar än sådana som anges i 3 § tillfälligt får användas för skuldtäckning.

Begränsningar för olika tillgångar

Generella begränsningar

12 § Av det belopp som ska skuldtäckas får en andel om högst

1. 75 procent motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 8–11, varav högst 50 procentenheter får motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 11,
2. 25 procent motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 12,
3. 25 procent motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 13, 15 och 16,
4. 10 procent motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 17, och
5. 3 procent motsvaras av tillgångar som anges i 3 § 18.

Andra fondpapper än som avses i 3 § 19 och 4 § första stycket 1, och som inte omsätts på någon reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför EES, får uppgå till högst 10 procent av de tillgångar som används för skuldtäckning.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första stycket ska även beaktas ett försäkringsföretags indirekta ägande av tillgångar genom dess innehav av andelar i investeringsfonder eller placeringar i fondföretag som används för skuldtäckning.

Beslut om undantag

13 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om tillfälliga undantag från de begränsningar som anges i 12 § första och andra styckena. Om det finns synnerliga skäl, får Finansinspektionen också besluta om undantag, som inte är tillfälliga, från begränsningarna i 12 § första stycket 1–4.

Sådana undantag som anges i första stycket får även beslutas om

1. det på grund av ändrade antaganden om ränta krävs en väsentlig ökning av livförsäkringsavsättningarna,
2. en anpassning till begränsningarna i 12 § första och andra styckena skulle medföra väsentliga men för kapitalförvaltningen, och
3. försäkringsföretaget har särskilda förutsättningar för att tillgodose kraven i 2 §.

Begränsningar för enhandsengagemang

Generella begränsningar

14 § Värdet av en enskild placering får motsvara högst följande andelar av det belopp som ska skuldtäckas:

1. Fem procent om placeringen utgörs av en fastighet, tomträtt eller byggnad, eller av en grupp av sådan egendom, om egendomen eller egendomarna är belägna på ett sådant sätt att de från risksynpunkt utgör en investering. Motsvarande ska gälla för andelar i sådan egendom.

2. Fem procent om placeringen utgörs av aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier eller obligationer eller skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare, om inte något annat följer av 3 eller 4.

3. Tio procent om placeringen utgörs av aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier eller obligationer eller skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare, om denne är sådant rättssubjekt som anges i 3 § 9 eller 10. Det sammanlagda innehavet av sådana tillgångar får uppgå till högst 40 procent av det belopp som ska skuldtäckas. Andelen aktier eller andra värdepapper som kan jämföras med aktier från samma emittent får dock inte överstiga fem procent av det belopp som ska skuldtäckas.

4. Tjugofem procent om placeringen utgörs av skuldförbindelser från samma emittent utgivna enligt lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer eller motsvarande utländska skuldförbindelser.

Det sammanlagda innehavet av placeringar enligt första stycket 2–4 som härrör från samma emittent eller låntagare får uppgå till högst tjugofem procent av det belopp som ska skuldtäckas.

Grupper av emittenter m.m.

15 § Begränsningarna i 14 § första stycket 2–4 ska tillämpas på motsvarande sätt för grupper av emittenter eller låntagare med inbördes anknytning. Med en sådan grupp avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som utgör en helhet från risksynpunkt därför att någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen eller därför att de utan att stå i sådant förhållande har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

Undantag

16 § Begränsningarna i 14 § 2 och 3 gäller inte sådana i 3 § 1–5 angivna tillgångar som får användas för skuldtäckning.

Beslut om undantag

17 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om tillfälliga undantag från de begränsningar som anges i 14 §.

Lokalisering av tillgångar

18 § De tillgångar som används för skuldtäckning ska, i fråga om skadeförsäkring, finnas inom EES om risken är belägen inom EES och, i fråga om livförsäkring, finnas inom EES om försäkringsföretagets verksamhet utövas inom EES. För risker och verksamhet utanför EES ska de tillgångar som används för skuldtäckning finnas i Sverige.

Trots första stycket får tillgångar finnas utanför EES eller, i fall som avses i första stycket andra meningen, inom EES, om det inte kan antas

försämra förmånsrätten enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) och lokaliseringen även i övrigt är betryggande.

Valutamatchning

19 § De tillgångar som används för skuldtäckning ska placeras så att risken för valutakursförluster begränsas.

Placering av tillgångar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

Aktsamhet

20 § Bestämmelserna i 3 och 5–13 §§ gäller inte för tillgångar som svarar mot försäkringstekniska avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. För sådana tillgångar gäller, utöver de begränsningar som följer av 2, 4 och 14–19 §§ samt av 21 §§, att de ska placeras på det sätt som bäst gagnar de ersättningsberättigades intressen och också i övrigt på ett aktsamt sätt.

Begränsningar

21 § Av det belopp som ska skuldtäckas i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får en andel om högst

1. tio procent utgöras av aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier samt obligationer och andra skuldförbindelser, om värdepapperen eller skuldförbindelserna inte är föremål för handel på en reglerad marknad eller motsvarande marknader utanför EES,

2. tre procent utgöras av kontanta medel,

3. fem procent utgöras av aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier samt obligationer och andra skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare, om denne i egenskap av arbetsgivare betalar försäkringspremier till försäkringsföretaget (uppdragsgivande företag), och

4. tio procent utgöras av sådana tillgångar som avses i 3 och som har getts ut av företag i en grupp av emittenter eller låntagare med sådan inbördes anknytning som avses i 15 §, vari ett uppdragsgivande företag ingår.

Undantag från begränsningar

22 § Begränsningarna i 21 § 3 och 4 gäller inte sådana tillgångar som svenska staten eller en utländsk stat svarar för.

Beslut om undantag

23 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om undantag från de begränsningar som anges i 21 § 1 och 2.

Tillämpning av utländska placeringsregler

24 § Om ett annat land inom EES har bestämmelser som innebär ytterligare begränsningar för ett försäkringsföretags placering av tillgångar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring utöver det som framgår av detta kapitel, ska ett försäkringsföretag som driver sådan verksamhet där, på begäran från det landet, tillämpa även de bestämmelserna.

Placering av tillgångar motsvarande villkorad återbäring och fondförsäkringsåtaganden

25 § Bestämmelserna i 2, 3 och 5–19 §§ gäller inte för tillgångar som svarar mot avsättningar för villkorad återbäring och för fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken. Sådana tillgångar ska placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till åtagandets karaktär.

I verksamhet som avser tjänstepensionsförsäkring ska de tillgångar som avses i första stycket placeras på det sätt som bäst gagnar de ersättningsberättigades intressen och också i övrigt på ett aktsamt sätt samt i enlighet med bestämmelserna i 21 § 3 och 4 samt 22 §.

Placering av tillgångar i återförsäkringsverksamhet

26 § Bestämmelserna i 3–19 §§, med undantag för 3 § första stycket 14, gäller inte för återförsäkringsbolag. För sådana bolag gäller, utöver de begränsningar som följer av 2 § och 3 § första stycket 14 samt 34 § 1, att skuldtäckningstillgångarna ska placeras så att det möjliggör för bolaget att på ett lämpligt sätt anpassa sig till ändrade ekonomiska omständigheter och till katastrofer som får betydande följder för bolaget. Placeringar i tillgångar som inte handlas på en reglerad marknad eller motsvarande marknad utanför EES ska hållas på aktsamma nivåer.

Värdering av tillgångar som används för skuldtäckning

Värdering till verkligt värde

27 § De tillgångar som används för skuldtäckning ska värderas till verkligt värde. Från detta värde ska avdrag göras för skulder som hänförs till förvärvet av tillgången.

Värdering av aktier i vissa dotterbolag

28 § För sådana aktier i dotterbolag, som med stöd av 4 § första stycket 1 används för skuldtäckning, får inte fastställas högre värde än det som skulle ha fastställts för tillgångarna sammanlagt, efter avdrag för bolagets skulder, om de ägts direkt av försäkringsföretaget. Om försäkringsföretaget inte äger samtliga aktier i dotterbolaget, beaktas bara så stor del av tillgångarnas värde som svarar mot aktieinnehavet.

Fordringar på annan än försäkringstagare

29 § Fordringar på någon annan än försäkringstagare ska beaktas bara till den del de överstiger belopp som gäldenären har att fordra av försäkringsföretaget.

Register över tillgångar som används för skuldtäckning

30 § Ett försäkringsföretag ska föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som används för skuldtäckning och tillgångarnas värde.

Om 4 kap. 8 § är tillämplig på försäkringsföretagets verksamhet, ska företaget föra ett särskilt register för de tillgångar som används för skuldtäckning i verksamheten avseende tjänstepensionsförsäkring.

Om en tillgång som har antecknats i ett register har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas för skuldtäckning, ska detta antecknas i registret.

Förmånsrätt

31 § Förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) följer med fordran som

1. grundas på försäkringsavtal, eller
2. avser återbetalning av premier för att ett försäkringsavtal inte har kommit till stånd eller har upphört att gälla.

Förmånsrätten omfattar de tillgångar som finns upptagna i sådana register som anges i 30 § när företaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum.

Fordran grundad på avtal om återförsäkring har förmånsrätt efter annan fordran som anges i första stycket.

Derivatinstrument

32 § Optioner och terminskontrakt eller andra liknande finansiella instrument får användas för att sänka den finansiella risken i ett försäkringsföretag eller för att i övrigt effektivisera förvaltningen av företagets tillgångar.

Placering av premier för fondförsäkring

33 § Premier för fondförsäkringar ska placeras i andelar i sådana till försäkringen anknutna fonder som försäkringstagaren eller den försäkrade från tid till annan bestämmer. Försäkringsföretaget får begränsa antalet fonder i vilka premier får placeras.

Utdelning och ersättning vid inlösen av andelarna får användas bara för förvärv av nya andelar i anknutna fonder och för utbetalning eller betalning av kostnader enligt försäkringsavtalet.

Bemyndiganden

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka utländska stater, utländska centralbanker och internationella organisationer som ska omfattas av 3 § 2 och 4,
2. vilka stater de rättssubjekt som anges ska vara belägna eller ha sitt säte i enligt 3 § 3, 8 och 10–13,
3. förutsättningarna för användningen av tillgångar utgivna av ett specialföretag enligt 3 § 14,
4. värdering av fastigheter och tomträtter samt inom vilken andel av värdet panträtten ska ligga enligt 3 § 16,
5. lämplig riskspridning inom de ramar som anges i 14 §,
6. lokalisering av tillgångar enligt 18 § andra stycket,
7. högsta tillåtna valutakursrisk enligt 19 §,
8. värdering till verkligt värde enligt 28 §, och
9. användningen av derivatinstrument enligt 32 §.

7 kap. Kapitalbas, solvensmarginal och garantibelopp

Kapitalbas

1 § Ett försäkringsföretag ska vid varje tidpunkt, utöver tillgångar som krävs för skuldäckning enligt 6 kap. 1 §, ha en tillräcklig kapitalbas.

När verksamheten utövas ska kapitalbasen uppgå minst till en nivå som beräknas med utgångspunkt i verksamhetens omfattning och art (solvensmarginalen) enligt bestämmelserna i 7–16 §§. Kapitalbasen ska dock aldrig vara mindre än det garantibelopp som anges i 17–20 §§.

Kapitalbasens sammansättning

2 § Kapitalbasen får omfatta följande poster:

1. inbetalt aktiekapital, garantikapital eller verksamhetskaptal,
2. övrigt eget kapital med avdrag för utdelning, och
3. obeskattade reserver.

För skadeförsäkringsföretag får utjämningsreserven som ska skuldäckas enligt 6 kap. 1 § inte ingå i kapitalbasen.

För skadeförsäkringsföretag som tillämpar diskontering av försäkringstekniska avsättningar för oreglerade skador ska, i fråga om försäkring som avses i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 3–18 och motsvarande återförsäkring, kapitalbasen minskas med skillnaden mellan odiskonterade och diskonterade försäkringstekniska avsättningar. För sådan försäkring som avses i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 1 och 2 samt motsvarande återförsäkring ska diskontering av de annuiteter som ingår i avsättningarna göras.

Beslut om att andra poster får ingå i kapitalbasen

3 § Om inte något annat följer av bestämmelserna i 2 § andra stycket, 17 § andra stycket och 18 § andra stycket, får Finansinspektionen i ett

enskilt fall besluta att också andra poster än de som anges i 2 § första stycket får ingå i kapitalbasen.

Avräkning från kapitalbasen

4 § Från kapitalbasen enligt 2 § ska försäkringsföretaget i de fall som avses i andra stycket räkna av det bokförda värdet av aktierna eller av det som har skjutits till i annan form (tillskott) i

1. ett försäkringsföretag, ett kreditinstitut, ett institut för elektroniska pengar, ett värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag,
2. ett utländskt återförsäkringsföretag,
3. ett försäkringsholdingföretag, eller
4. ett finansiellt institut.

En sådan avräkning ska göras om

1. försäkringsföretagets ägarandel överstiger 10 procent av företagets egna kapital, eller
2. försäkringsföretagets ägarandel understiger 10 procent av företagets egna kapital men

a) tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 10 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 procent av försäkringsföretagets kapitalbas, eller

b) företaget är ett intresseföretag eller försäkringsföretaget direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster i företaget.

5 § Avräkning enligt 4 § ska inte göras för tillskott som avser företag som omfattas av samma beräkning av gruppbaserad ekonomisk ställning som försäkringsföretaget enligt 9 kap. 5 §. Avräkning ska inte heller göras för tillskott som avser företag som gemensamt med försäkringsföretaget omfattas av tillsyn enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Kapitalbas när liv- och skadeförsäkringsrörelse drivs i samma företag

6 § Om direkt livförsäkringsrörelse och skadeförsäkringsrörelse drivs i samma försäkringsföretag enligt 4 kap. 7 § första stycket, ska kapitalbasen för livförsäkringsrörelsen respektive skadeförsäkringsrörelsen beräknas och redovisas separat.

Solvensmarginal för skadeförsäkringsrörelse och återförsäkring

Utgångspunkter för beräkning av solvensmarginal

7 § Solvensmarginalen ska för skadeförsäkringsrörelse och återförsäkring bestämmas med utgångspunkt i premieindex eller skadeindex.

Vid beräkningen ska premie-, ersättnings-, avsättnings- och regressbelopp som avser försäkringsklasserna i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 11–13 eller motsvarande återförsäkring ökas med 50 procent.

Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att statistiska metoder används för att bestämma andelen premier, ersättningar, avsättningar och regressbelopp avseende de försäkringsklasser eller motsvarande återförsäkring som anges i andra stycket.

Premieindex

8 § Premieindex grundas på det högsta av

1. ett belopp som uppgår till under det föregående räkenskapsåret förfallna premier brutto för direkt försäkring och mottagen återförsäkring med avdrag för dels däri ingående skatter och avgifter, dels premier för under samma tid annullerade försäkringsavtal, eller

2. bruttovärdet av de intjänade premierna.

Premieindex utgörs av arton procent av det högsta beloppet enligt första stycket, till den del beloppet motsvarar högst femtio miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager, och sexton procent av återstoden.

Skadeindex

9 § Skadeindex grundas på ett belopp bestående av

1. genomsnittet av utbetalda ersättningar brutto eller kostnader för utförd assistans i direkt försäkring och mottagen återförsäkring för vart och ett av de tre föregående räkenskapsåren med avdrag för erhållna regressbelopp under samma tid, samt

2. en tredjedel av avsättningen för oreglerade skador brutto i direkt försäkring och mottagen återförsäkring vid det föregående räkenskapsårets utgång minskad med en tredjedel av avsättningen för oreglerade skador brutto i direkt försäkring och mottagen återförsäkring vid början av den treårsperiod som slutade med det föregående räkenskapsårets utgång.

Skadeindex utgörs av tjugosex procent av detta belopp till den del beloppet motsvarar högst trettiofem miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager, och tjugotre procent av återstoden.

Om försäkringsrörelsen huvudsakligen omfattar kreditförsäkring eller försäkring som omfattar risker till följd av storm, hagel eller frost, ska beräkningen enligt första stycket beräknas på grundval av de sju föregående räkenskapsåren.

Beräkning av solvensmarginal

10 § Solvensmarginalen utgör det högsta av premieindex eller skadeindex, multiplicerat med en kvot som för de tre närmast föregående räkenskapsåren motsvarar förhållandet mellan, å ena sidan, summan av utbetalda ersättningar och förändringen i avsättningen för oreglerade skador efter avdrag för återförsäkrarens andel samt, å andra sidan, summan av utbetalda ersättningar och förändringen i avsättningen för

oreglerade skador utan avdrag för återförsäkrars andel. Kvoten får dock inte understiga 0,5.

Om försäkringsföretagets verksamhet inte har pågått så länge som förutsätts enligt bestämmelserna om skadeindex, ska solvensmarginalen beräknas med utgångspunkt i premieindex.

11 § Om den beräknade solvensmarginalen för ett försäkringsföretag är lägre än föregående års solvensmarginal, ska solvensmarginalen i stället bestämmas till solvensmarginalen för föregående år multiplicerad med förhållandet mellan de tekniska avsättningarna för oreglerade skador vid utgången av det närmast föregående räkenskapsåret och de tekniska avsättningarna för oreglerade skador i början av det närmast föregående räkenskapsåret. Vid beräkningarna ska återförsäkring inte ingå i de tekniska avsättningarna. Kvoten får inte överstiga ett.

Solvensmarginal för livförsäkringsrörelse

Beräkning av solvensmarginal

12 § Solvensmarginalen för livförsäkring som avses i 2 kap. 12 § klasserna I a, II och III utgör summan av följande belopp:

1. fyra procent av den del av försäkringstekniska avsättningar enligt 5 kap. 1 §, som svarar mot åtaganden med en finansiell eller försäkringsteknisk risk för försäkringsföretaget, utan avdrag för avgiven återförsäkring (bruttoavsättning) multiplicerat med en faktor som motsvarar förhållandet för det föregående räkenskapsåret mellan sådana försäkringstekniska avsättningar efter avdrag för avgiven återförsäkring och bruttoavsättningen; faktorn får dock inte understiga 0,85,

2. en procent av försäkringstekniska avsättningar i övrigt beräknade på det sätt som anges i 1, om

a) försäkringstiden överstiger fem år och det belopp som ska täcka driftkostnaderna är bestämt för längre tid än fem år, eller

b) avsättningarna är förenade med en rörelserisk för företaget som inte är oväsentlig,

3. tre tiondels procent av samtliga positiva risksummor multiplicerat med en faktor som motsvarar förhållandet för det föregående räkenskapsåret mellan de positiva risksummorna efter avdrag för avgiven återförsäkring och de positiva risksummorna utan sådant avdrag; faktorn får dock inte understiga 0,5, samt

4. tjugofem procent av de nettodriftkostnader som är hänförliga till sådana avtal under föregående räkenskapsår som inte är förenade med någon placeringsrisk för försäkringsföretaget och där det belopp som ska täcka driftkostnaderna inte är bestämt för längre tid än fem år.

För försäkringar enbart för dödsfall ska vid tillämpning av första stycket 3 i stället för tre tiondels procent gälla en tiondels procent om försäkringstiden är högst tre år och femton hundraedels procent om försäkringstiden är längre än tre år men högst fem år.

Solvensmarginalen för sjuk- och olycksfallsförsäkringar

13 § Solvensmarginalen för sjuk- och olycksfallsförsäkringar som avses i 2 kap. 12 § klass IV ska bestämmas till summan av ett belopp beräknat enligt 11 § första stycket 1 och solvensmarginalen enligt 7–11 §§.

Solvensmarginalen för tilläggsförsäkringar

14 § Solvensmarginalen för försäkringar enligt 2 kap. 12 § klass Ib (tilläggsförsäkring) ska beräknas enligt 7–11 §§.

Beslut angående avgiven återförsäkring

15 § Om återförsäkringsavtalen har försämrats i betydande utsträckning sedan det föregående räkenskapsåret eller om avtalen bara leder till en obetydlig risköverföring, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta att det avdrag som har gjorts på grund av avgiven återförsäkring ska minskas. Om den som har mottagit återförsäkringen är auktoriserad i en annan stat inom EES, får ett sådant beslut inte ha sin grund i bristande sundhet i återförsäkringsföretagets eller försäkringsföretagets finanser.

Beslut angående belopp som kan återfås från specialföretag

16 § Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att belopp som kan återfås från ett specialföretag enligt avtal om riskövertagande får användas för att minska solvensmarginalen.

Garantibeloppets storlek och absoluta krav på sammansättningen av kapitalbasen

Skadeförsäkringsrörelse

17 § För direkt skadeförsäkringsrörelse ska garantibeloppet enligt 1 § andra stycket uppgå till ett belopp som motsvarar två miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager. Om rörelsen omfattar försäkring eller risk som hänför sig till någon av klasserna 10–15 i 2 kap. 11 § första stycket, ska dock garantibeloppet uppgå till ett belopp motsvarande tre miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager.

Kapitalbasen ska intill en tredjedel av solvensmarginalen motsvaras av poster som anges i 2 § 1–3 med den begränsning som följer av första stycket och, efter godkännande från Finansinspektionen, dolda nettoreserver som har uppkommit genom värdering av tillgångar i den utsträckning sådana dolda reserver inte är av exceptionell natur. Detsamma gäller garantibeloppet, om det är större än en tredjedel av solvensmarginalen.

Livförsäkringsrörelse

18 § För direkt livförsäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse ska garantibeloppet enligt 1 § andra stycket uppgå till ett belopp som motsvarar tre miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager.

Kapitalbasen ska intill en tredjedel av solvensmarginalen motsvaras av poster som anges i 2 § första stycket 1–3 och, efter tillstånd av Finansinspektionen, dolda nettoreserver som har uppkommit genom värdering av tillgångar i den utsträckning sådana dolda reserver inte är av exceptionell natur. Detsamma gäller garantibeloppet, om det är större än en tredjedel av solvensmarginalen.

Garantibelopp när direkt skadeförsäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse drivs i samma försäkringsföretag

19 § Om ett försäkringsföretag driver både direkt skadeförsäkringsrörelse och återförsäkring, gäller kravet på ett garantibelopp på tre miljoner euro eller det högre belopp, grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet, som Europeiska gemenskapernas kommission årligen tillkännager, om verksamheten avseende återförsäkring är av sådan storlek att

1. mottagna premier för återförsäkring uppgår till mer än 10 procent av samtliga premier eller överstiger 50 miljoner euro, eller
2. försäkringstekniska avsättningar för återförsäkring uppgår till mer än 10 procent av samtliga försäkringstekniska avsättningar.

Beslut om nedsättning av garantibelopp

20 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta att garantibeloppet för ett ömsesidigt försäkringsbolag eller en försäkringsförening sätts ned med högst en fjärdedel.

Bemyndiganden

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för att ta in, räkna av och bestämma omfattningen av poster i kapitalbasen samt hur den i övrigt ska beräknas enligt 2, 4 och 5 §§ samt 9 kap. 4 §,
2. motsvarande höjning av beräkningskriterierna för solvensmarginalen i fråga om återförsäkring för andra försäkringsklasser än de motsvarande klasserna i 2 kap. 11 § första stycket klasserna 11–13 enligt 7 § andra stycket,
3. beräkning av kostnader för utförd assistans och annan beräkning av solvensmarginalen för sjukränta enligt 7–11 §§,
4. beräkning av solvensmarginal för återförsäkring av livförsäkring enligt bestämmelserna för livförsäkring i 12 §,

5. beräkning av solvensmarginalen för sjuk- och olycksfallsförsäkring enligt 13 §, och

6. höjning av garantibeloppet enligt 18 § första stycket.

8 kap. Riktlinjer och beräkningsunderlag

Försäkringstekniska riktlinjer

1 § Ett försäkringsföretag ska upprätta och följa försäkringstekniska riktlinjer. Riktlinjerna ska innehålla principerna för

1. bestämmande av premier,
2. beräkning av försäkringstekniska avsättningar,
3. återköp och belåning av försäkringar,
4. fördelning av återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade,
5. avgivande och mottagande av återförsäkring, och
6. hur soliditeten ska tillgodoses.

2 § Försäkringstekniska riktlinjer för livförsäkring ska ges in till Finansinspektionen senast den dag de börjar användas.

Till riktlinjerna ska det fogas en redogörelse för de konsekvenser som riktlinjerna får för försäkringsföretaget samt för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Första och andra styckena gäller också vid ändring av försäkringstekniska riktlinjer.

Försäkringstekniskt beräkningsunderlag

3 § De försäkringstekniska riktlinjerna ska kompletteras med ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag. Underlaget ska innehålla de antaganden som behövs för att beräkna

1. premier, försäkringstekniska avsättningar, tekniska återköpsvärden och belåningsvärden,
2. gränserna för skyldigheten att teckna återförsäkring och begränsningarna för mottagna återförsäkring,
3. fördelningen av återbäring, och
4. soliditetsreserver.

Om det med hänsyn till försäkringarnas beskaffenhet eller av annat särskilt skäl saknas anledning att upprätta ett sådant beräkningsunderlag, får försäkringsföretaget helt eller delvis avstå från att göra det.

Placeringsriktlinjer

4 § Ett försäkringsföretag ska upprätta och följa placeringsriktlinjer. Riktlinjerna ska innehålla principerna för placering av samtliga tillgångar och särskilt redovisa principerna för placering av de tillgångar som används för skuldtäckning.

5 § Livförsäkringstagare och de som erbjuds att teckna en livförsäkring i försäkringsföretaget ska informeras om det huvudsakliga innehållet i

placeringsriktlinjerna, om det inte med hänsyn till försäkringens särskilda beskaffenhet eller av annat särskilt skäl saknas anledning till sådan information. Avser verksamheten tjänstepensionsförsäkring, ska informationen ges även till andra ersättningsberättigade på grund av försäkring.

6 § Bestämmelserna i 2 § om försäkringstekniska riktlinjer ska gälla för placeringsriktlinjer i försäkringsföretag som meddelar tjänstepensionsförsäkring.

Riktlinjer för hantering av intressekonflikter

7 § Ett försäkringsföretag som driver direkt försäkringsrörelse ska upprätta riktlinjer för hantering av intressekonflikter mellan företagets intressenter.

Styrelsens ansvar för riktlinjer

8 § Styrelsen ska fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras.

Bemyndiganden

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av skyldigheten att lämna information om placeringsriktlinjer och vilka försäkringar som inte ska omfattas av informationsskyldigheten enligt 5 §.

9 kap. Försäkringsgrupper

Vilka företag som ingår i en försäkringsgrupp

1 § En försäkringsgrupp enligt denna lag består av

1. ett försäkringsföretag och
 - a) dess dotterföretag eller intresseföretag som är försäkringsgivare,
 - b) en annan försäkringsgivare med vilken försäkringsföretaget har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning,
2. ett försäkringsföretag och dess moderföretag som är
 - a) ett försäkringsholdingföretag, eller
 - b) en annan utländsk försäkringsgivare med hemvist utanför EES, eller
3. ett försäkringsföretag och dess moderföretag som är ett annat företag än som avses i 1 och 2 men som inte är ett blandat finansiellt holdingföretag enligt 1 kap. 3 § 3 lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Bestämmelserna i detta kapitel som gäller intresseföretag ska även gälla företag som inte är ett dotterföretag eller intresseföretag, om

ägandet i företaget direkt eller indirekt uppgår till minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster.

2 § En försäkringsgrupp enligt 1 § första stycket omfattar även

1. försäkringsföretagets andra dotterföretag och intresseföretag,
2. andra företag än försäkringsgivare med vilka försäkringsföretaget har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning,
3. företag som försäkringsföretaget är dotterföretag eller intresseföretag till,
4. övriga dotterföretag och intresseföretag till företag som anges i 2 och 3, och
5. företag som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning med företag som anges i 2 och 3.

Kontroll av affärshändelser och avtal inom försäkringsgruppen

3 § Ett försäkringsföretag som avses i 1 § första stycket ska ha en god kontroll över affärshändelser och avtal med andra företag inom försäkringsgruppen samt över deras påverkan på försäkringsföretagets ekonomiska ställning, så att kraven enligt 4 kap. 1 § kan tillgodoses.

Kravet på god kontroll enligt första stycket gäller även affärshändelser och avtal mellan försäkringsföretaget och en fysisk person som har ett kvalificerat innehav i eller en nära förbindelse med försäkringsföretaget eller ett annat företag inom försäkringsgruppen.

Gruppbaserat kapitalkrav

4 § Ett försäkringsföretag som avses i 1 § första stycket 1 ska, utöver det som följer av 7 kap. 1 §, ha en kapitalbas som är tillfredsställande med hänsyn till andra företag i försäkringsgruppen (gruppbaserad kapitalbas). När denna kapitalbas bestäms ska 7 kap. 2–4 §§, 5 § första meningen, 17 § andra stycket första meningen och 18 § andra stycket första meningen tillämpas.

Den gruppbaserade kapitalbasen ska uppgå till en nivå som är tillräcklig med hänsyn till andra företag i försäkringsgruppen (gruppbaserad solvensmarginal). När den gruppbaserade solvensmarginalen bestäms ska 7 kap. 7–16 §§ tillämpas.

Beräkning av gruppbaserad ekonomisk ställning

5 § Ett försäkringsföretag som avses i 1 § första stycket 1 och 2 ska göra en beräkning av gruppbaserad kapitalbas och solvensmarginal för att bestämma den ekonomiska ställningen med hänsyn till andra företag i försäkringsgruppen. Beräkningen ska göras enligt en sammanläggnings- och avräkningsmetod. Om det finns skäl får beräkningen i stället göras enligt en konsolideringsmetod.

Vid beräkningen ska dotterföretag och intresseföretag som är försäkringsföretag beaktas proportionellt efter försäkringsföretagets innehav, om inte särskilda skäl talar för att de beaktas till annan andel.

Beräkningen ska särskilt tillgodose att avdrag från kapitalbasen görs för dels tillgångar som får ingå i kapitalbasen hos ett annat försäkringsföretag i försäkringsgruppen, dels värden som skapats internt inom gruppen.

Gruppbaserad redovisning

6 § Ett försäkringsföretag som avses i 1 § första stycket ska upprätta och till Finansinspektionen ge in en särskild redovisning som omfattar försäkringsgruppen (gruppbaserad redovisning).

En gruppbaserad redovisning ska innehålla en sammanställning av sådana väsentliga affärshändelser och avtal som avses i 3 §. I de fall som avses i 1 § första stycket 1 och 2 ska redovisningen även innehålla en sådan beräkning som avses i 5 §. Redovisningen ska i det fall som avses i 1 § första stycket 2 upprättas som om moderföretaget är ett försäkringsföretag och särskilt visa detta moderföretags fördelning av kapitalet inom koncernen och intresseföretag.

Undantag från gruppbaserad redovisning

7 § Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att ett försäkringsföretag helt eller delvis ska undantas från skyldigheten att upprätta och ge in en gruppbaserad redovisning enligt 6 §, om företaget

1. omfattas av en gruppbaserad redovisning eller motsvarande sammanställning som upprättas av ett annat företag, och

2. den ekonomiska ställningen kan antas vara tillfredsställande med hänsyn till kraven i 3 § första stycket och 4 §.

8 § Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att ett företag helt eller delvis ska utelämnas från en gruppbaserad redovisning enligt 6 §, om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,

2. företaget är av ringa betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller

3. ett beaktande av företaget skulle vara olämpligt eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Information till försäkringsföretag som ska upprätta en gruppbaserad redovisning

9 § Ett företag som ingår i en försäkringsgrupp enligt 1 och 2 §§ och sådana fysiska personer som avses i 3 § andra stycket ska till ett försäkringsföretag som avses i 1 § första stycket lämna de uppgifter som behövs för att upprätta en gruppbaserad redovisning som uppfyller kraven i denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Uppgifterna ska lämnas på försäkringsföretagets begäran så snart det kan ske.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket gäller även en juridisk eller fysisk person i förhållande till ett sådant utländskt företag inom EES som

ska upprätta en gruppbaserad sammanställning enligt offentlig reglering som bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv nr 98/78/EG av den 27 oktober 1998 om extra tillsyn över försäkringsföretag som ingår i en försäkringsgrupp³.

Ledningen i ett försäkringsholdingföretag

10 § Den som ingår i ledningen för ett försäkringsholdingföretag ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift.

Tystnadsplikt

11 § En styrelseledamot eller annan befattningshavare hos ett företag som vid fullgörande av skyldigheter enligt detta kapitel får kunskap om affärsförhållanden i ett företag eller hos en person, som enligt 9 § ska lämna uppgifter, får inte obehörigen röja vad han eller hon fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med uppgiftslämnarens intresse.

Uppgiftsskyldighet

12 § Ett företag som avses i 11 § är skyldigt att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

Meddelandeförbud

13 § Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 12 § får förordna att företaget samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 12 § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte ska äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet ska vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas bara om den stat eller mellanfolkliga domstol som har ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till dess syfte, ska undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet ska upphöra.

³ EGT L 330, 5.12.1998, s. 1 (Celex 31998L0078).

Ansvar

14 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud enligt 13 § döms till böter.

Bemyndiganden

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för att ta in, räkna av och bestämma omfattningen av poster i den gruppbaseade kapitalbasen samt hur den i övrigt ska beräknas enligt 4 §,

2. metodernas användning och innehåll vid beräkning av gruppbasead ekonomisk ställning enligt 5 §, och

3. utformningen av den gruppbaseade redovisningen samt när handlingarna ska ges in till Finansinspektionen enligt 6 §.

10 kap. Överlåtelse av försäkringsbestånd

Avtal om överlåtelse

1 § Ett försäkringsföretag (det överlåtande företaget) får helt eller delvis överlåta sitt försäkringsbestånd till en annan försäkringsgivare (den övertagande försäkringsgivaren). Överlåtelse får ske till

1. ett svenskt försäkringsföretag, eller

2. en utländsk försäkringsgivare som har tillstånd att driva försäkringsrörelse i Sverige eller som är auktoriserad i ett land inom EES.

Överlåtelse av försäkringsbestånd får ske även om det överlåtande företaget har gått i likvidation.

Stämmans godkännande

2 § Ett avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd ska för att bli giltigt godkännas av stämman i det överlåtande företaget.

Handlingar som ska hållas tillgängliga för stämman

3 § Följande handlingar ska hållas tillgängliga för aktieägarna och de röstberättigade i det överlåtande företaget under minst en vecka före den stämma vid vilken frågan om godkännande av överlåtelseavtalet ska behandlas samt läggas fram på stämman:

1. ett förslag till stämmobeslut,

2. avtalet om överlåtelse,

3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för företaget och för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar,

4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3, samt

5. om årsredovisningen inte ska behandlas på stämman,

a) en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna, försedd med en anteckning om stämmans beslut om företagets vinst eller förlust,

b) en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

c) en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser efter det att årsredovisningen lämnades som är av väsentlig betydelse för företagets ställning, och

d) ett yttrande över den redogörelse som avses i c, undertecknat av företagets revisorer.

Handlingarna ska genast sändas till de aktieägare och de röstberättigade som begär det och uppger sin postadress.

Registrering av stämmans godkännande

4 § När ett avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd har godkänts av stämman, ska det överlåtande företaget anmäla stämmans beslut för registrering.

Om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts inom fyra månader från beslutet eller om Bolagsverket genom ett beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av beslutet, har frågan om överlåtelse av försäkringsbeståndet fallit. Om en talan mot stämmans beslut har ogillats, ska tiden dock räknas från den dag när domen vann laga kraft.

Tillstånd till överlåtelse

5 § Ett försäkringsföretag får inte verkställa ett överlåtelseavtal utan tillstånd av Finansinspektionen.

Ansökan om tillstånd till verkställighet

6 § Ansökan om tillstånd att verkställa ett överlåtelseavtal ska göras av såväl det överlåtande företaget som den övertagande försäkringsgivaren. Ansökningarna ska ges in till Finansinspektionen inom fyra månader från det att stämmobeslutet i det överlåtande företaget om godkännande av överlåtelseavtalet registrerades.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om ansökningarna och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av dem.

Om ansökningarna inte har gjorts inom föreskriven tid eller om de har avslagits, ska Bolagsverket förklara att frågan om överlåtelse har fallit.

Förutsättningar för tillstånd

7 § Tillstånd att verkställa ett överlåtelseavtal ska ges, om

1. den rätt som tillkommer försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar inte försämras,

2. den övertagande försäkringsgivaren har den kapitalbas som krävs sedan överlåtelsen har beaktats, varvid hänsyn har tagits till sådant undantag som kan ha medgetts i enlighet med 5 kap. 16 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, och

3. behörig myndighet i det land där risker är belägna eller där åtaganden ska fullgöras samtycker till överlåtelsen eller inte har yttrat sig.

Om den övertagande försäkringsgivaren saknar tillstånd att driva försäkringsverksamhet i Sverige, ska kapitalbasen intygas av tillsynsmyndighet. Med tillsynsmyndighet avses, för EES-försäkringsgivare, den behöriga myndigheten i dess hemland och, för försäkringsgivare hemmahörande i ett land utanför EES, den behöriga myndigheten i det EES-land som övervakar försäkringsgivarens soliditet.

Föreläggande om kompletterande utredning

8 § Finansinspektionen får förelägga det överlåtande företaget eller den övertagande försäkringsgivaren att komma in med den ytterligare utredning som är nödvändig för att inspektionen ska kunna fastställa att den rätt som tillkommer försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar inte försämrats.

Kungörande av ansökan

9 § Om ansökan inte ska avslås genast, ska Finansinspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som inspektionen finner lämpliga kungöra ansökans innehåll med uppgift om att ett avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd har träffats och var avtalet och annan utredning hålls tillgänglig.

Kungörelsen ska innehålla föreläggande för de försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar som berörs av överlåtelsen att på bestämd tid, minst en månad efter kungörelsen, hos Finansinspektionen anmäla om de har något att erinra mot ansökan.

Yttrande från behörig myndighet

10 § Innan tillstånd lämnas, ska Finansinspektionen ge den behöriga myndigheten i det land där risker är belägna eller där åtaganden ska fullgöras tillfälle att yttra sig. Om överlåtelsen avser försäkringsavtal som har träffats genom en sekundäretablering i ett annat land, ska även den behöriga myndigheten i det landet ges tillfälle att yttra sig.

När ansökan får prövas

11 § Finansinspektionen får pröva ansökan om tillstånd att verkställa överlåtelseavtalet när myndigheterna som avses i 10 § har yttrat sig eller, om de inte har yttrat sig, tre månader från det att myndigheten mottog meddelandet om yttrande.

Registrering av tillstånd till verkställighet

12 § När tillstånd att verkställa överlåtelseavtalet har lämnats, ska den övertagande försäkringsgivaren genast anmäla beslutet för registrering. Om den övertagande försäkringsgivaren är en utländsk försäkringsgivare, ska anmälan göras av det överlåtande företaget.

Bolagsverket ska genast registrera beslutet. När registrering har skett övergår ansvaret för det överlåtna försäkringsbeståndet på den övertagande försäkringsgivaren.

Underrättelser från den övertagande försäkringsgivaren

13 § Om överlåtelsen sker till ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare med tillstånd att driva försäkringsrörelse i Sverige ska, sedan överlåtelsen har verkställts, den övertagande försäkringsgivaren lämna en underrättelse om överlåtelsen till varje försäkringstagare som berörs av den. Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta på vilket sätt underrättelsen ska lämnas.

Kungörande av beståndsoverlåtelser i ett annat land inom EES

14 § Om det i ett bestånd av direkt försäkring som har överlåtits ingår risker som är belägna i eller åtaganden som ska fullgöras i ett annat land inom EES, ska Finansinspektionen offentliggöra den tillåtna överlåtelsen i det landet enligt bestämmelserna där. Om överlåtelsebeslutet offentliggörs på motsvarande sätt i det berörda landet, behöver inspektionen inte offentliggöra beslutet där.

Talan i konkurs om återgång av överlåtelseavtal

15 § Om det överlåtande företaget försätts i konkurs sedan tillstånd till överlåtelsen har getts, ska, vid tillämpning av det som föreskrivs i konkurslagen (1987:672) om rätt till talan om återgång av avtal, sådana avtal som avses i 1 § detta kapitel anses ingångna den dag tillstånd att verkställa avtalen gavs.

Särskilda bestämmelser om överlåtelse av livförsäkringsbestånd vid likvidation eller konkurs

16 § När ett livförsäkringsföretag har gått i likvidation eller försatts i konkurs, ska beståndet av livförsäkringar om möjligt överlåtas till en eller flera andra försäkringsgivare som anges i 1 § första stycket.

Ett överlåtelseavtal får inte verkställas utan Finansinspektionens tillstånd.

17 § Tillstånd att verkställa ett överlåtelseavtal enligt 16 § ska ges om de förutsättningar som anges i 7 § första stycket 2 och 3 och andra stycket är uppfyllda. I fråga om ett sådant avtal gäller i övrigt bestämmelserna i 9–15 §§.

11 kap. Särskilda associationsrättsliga bestämmelser för försäkringsaktiebolag

Tillämpning av allmänna bestämmelser för aktiebolag

1 § För försäkringsaktiebolag gäller föreskrifterna för aktiebolag i allmänhet, om inte något annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Hänvisningar i aktiebolagslagen (2005:551) till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i aktiebolagslagen.

I fråga om försäkringsaktiebolag ska det som anges om Bolagsverket i

1. 2 kap. 1 § tredje stycket, 8 kap. 9 och 30 §§ samt 37 § andra stycket aktiebolagslagen i stället gälla Finansinspektionen, och

2. 23 kap. 21 a § samma lag i stället gälla Finansinspektionen eller regeringen.

Bestämmelserna om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning i 32 kap. aktiebolagslagen gäller inte för försäkringsaktiebolag.

Hinder mot bildande

2 § Om teckning av aktier innebär att någon som inte har prövats enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och kommer att ha ett kvalificerat innehav i försäkringsaktiebolaget, får bolaget inte bildas utan att en sådan prövning görs. Om denne vid den prövningen inte anses lämplig, får bolaget inte heller bildas.

Bolagsordningens innehåll

3 § Ett försäkringsaktiebolags bolagsordning ska, utöver det som följer av 3 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551), innehålla uppgift om

1. rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring, och

2. bolaget ska driva försäkringsrörelse utanför EES.

I ett livförsäkringsaktiebolag gäller, i stället för 3 kap. 3 § aktiebolagslagen, att det i bolagsordningen ska anges hur bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller på annat sätt täcka bolagets förlust.

Bolagsstämma

Finansinspektionens skyldighet att kalla till bolagsstämma

4 § Den skyldighet att kalla till bolagsstämma som tillkommer länsstyrelsen enligt 7 kap. 17 § aktiebolagslagen (2005:551) ska för försäkringsaktiebolag i stället gälla för Finansinspektionen.

Inskränkning av beslutanderätten

5 § Utöver bestämmelsen i 7 kap. 47 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att bolagsstämman i ett försäkringsaktiebolag inte får fatta ett beslut som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för de försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen.

Uppgifter inför styrelseval

6 § Bolagsstämmans ordförande ska innan styrelseval hålls i ett försäkringsaktiebolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag.

Bolagets ledning

Styrelsen

7 § I stället för 8 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att ett försäkringsaktiebolag ska ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska mer än hälften av styrelseledamöterna vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

I ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska minst en av styrelseledamöterna utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem. Sådan styrelseledamot får inte vara

1. aktieägare i bolaget,
2. anställd i bolaget, eller
3. aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Verkställande direktör

8 § I stället för 8 kap. 27 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att styrelsen i ett försäkringsaktiebolag ska utse en verkställande direktör. Den verkställande direktören får inte vara ordförande i styrelsen.

Jäv för styrelseledamot och den verkställande direktören

9 § För försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska andra stycket tillämpas i stället för 8 kap. 23 § andra stycket och 34 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551).

Bestämmelserna om jäv i 8 kap. 23 § första stycket 3 och 34 § första stycket 3 aktiebolagslagen gäller inte om

1. försäkringsaktiebolaget äger samtliga aktier i bolagets motpart, och
2. motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Inskränkning av befogenheten

10 § Utöver det som föreskrivs i 8 kap. 41 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att styrelsen eller någon annan ställföreträdare för ett försäkringsaktiebolag inte får företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för de försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen.

En ställföreträdare för bolaget får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag.

Revision

Kompetenskrav

11 § I stället för bestämmelserna i 9 kap. 13–16 §§ aktiebolagslagen (2005:551) gäller för försäkringsaktiebolag att minst en revisor som bolagsstämman har utsett ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Särskilt om vissa penninglån och emissioner i livförsäkringsaktiebolag

12 § För livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst gäller 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551) bara under förutsättning att räntan som ska löpa på lånet eller det belopp med vilket återbetalning ska ske anknyter till sådan vinst som får användas för vinstutdelning enligt 16 §.

13 § För livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst gäller inte följande bestämmelser i aktiebolagslagen (2005:551):

1. 11 kap. 11 § om upptagande av vissa penninglån,
2. 12 kap. om fondemission,
3. 14 kap. om emission av teckningsoptioner, och
4. 15 kap. om emission av konvertibler.

Särskilt om värdeöverföringar från och överskottshantering i livförsäkringsaktiebolag

14 § I ett livförsäkringsaktiebolag får vinstutdelning ske bara om det följer av bolagsordningen. För sådan vinstutdelning gäller bestämmelserna i 17 och 18 kap. aktiebolagslagen (2005:551).

19 kap. 13–30 §§ aktiebolagslagen om vissa publika aktiebolagsförvärv av egna aktier gäller inte för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Användningen av årsvinsten

15 § Årsvinsten i ett livförsäkringsaktiebolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital i bolaget ska användas för återbäring, i den utsträckning inte

1. vinsten eller det överförda beloppet får tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i bolagsordningen, eller

2. annat följer av denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Fördelning av återbäring

16 § Ett livförsäkringsaktiebolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

- a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller
- b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Konsolideringsfond

17 § Livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska inrätta en konsolideringsfond. Konsolideringsfonden får efter beslut av bolagsstämman sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen.

Ombildning till livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst

18 § Villkor om vinstutdelning i bolagsordningen för ett livförsäkringsaktiebolag får godkännas enligt 2 kap. 8 § endast om

1. beslutet har biträttats vid bolagsstämman av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget,

2. de försäkringstagare vars rätt berörs av villkoret har underrättats om att detta tas in eller ändras,

3. högst femtio procent av de underrättade försäkringstagare som hörts av eller högst tio procent av samtliga underrättade försäkringstagare motsätter sig ändringen,

4. ändringen inte kan antas försämra rätten för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av en försäkring.

Första stycket 4 gäller även villkor i bolagsordningen om förlusttäckning.

En sådan underrättelse som avses i första stycket 2 ska ske genom att en redogörelse för ändringen av bolagsordningen och dess konsekvenser tillställs försäkringstagarna på deras senast kända postadress.

Bestämmelserna i första stycket 2–4 och tredje stycket gäller även när en livförsäkring övergår från en verksamhet där vinstutdelning inte är tillåten till en vinstutdelande verksamhet genom fusion eller överlåtelse av försäkringsbestånd, om det inte finns särskilda skäl för undantag. Det som föreskrivs om godkännande av villkor om vinstutdelning i första–tredje styckena gäller då i stället tillstånd att verkställa fusionsplan och överlåtelseavtal.

19 § För ett livförsäkringsaktiebolag som driver verksamhet utan villkor om vinstutdelning i bolagsordningen och som ska övergå till vinstutdelande verksamhet får sådana villkor om vinstutdelning som avses i 18 § godkännas enligt 2 kap. 8 § bara om uppskrivningsfonden, konsolideringsfonden, fonden för verkligt värde och andra övervärden i bolaget, med avdrag för aktiekapitalet och överkursfonden, tillgodogörs försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringarna som återbäring eller på annat sätt.

Minskning av aktiekapitalet och reservfonden

Tillstånd att verkställa minskningsbeslut för återbetalning till aktieägarna

20 § Vid minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna i ett försäkringsaktiebolag gäller inte 20 kap. 23–29 §§ aktiebolagslagen (2005:551). I stället gäller 21–25 §§ detta kapitel.

21 § Om minskningsbeloppet helt eller delvis ska användas för ändamål som avses i 20 kap. 1 § första stycket 2 eller 3 aktiebolagslagen (2005:551), får bolaget inte verkställa minskningsbeslutet utan tillstånd från allmän domstol.

Finansinspektionen får besluta att minskning av aktiekapitalet får ske utan tillstånd från allmän domstol, om bolaget samtidigt vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar.

Ansökan om tillstånd

22 § Bolaget ska ansöka om tillstånd att verkställa ett minskningsbeslut enligt 21 § hos tingsrätten i den ort där styrelsen har sitt säte. Ansökan ska ges in inom två månader efter det att minskningsbeslutet registrerades. Till ansökan ska det fogas ett bevis om att nedsättningsbeslutet har registrerats.

Inhämtande av Finansinspektionens yttrande och kallelse på borgenärer

23 § Domstolen ska omgående inhämta Finansinspektionens yttrande om och i så fall i vilken utsträckning minskningen kan komma att inverka på den rätt som tillkommer försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. Om domstolen med hänsyn till yttrandets innehåll finner att minskningen inte bör verkställas, ska ansökan genast avslås. I annat fall ska domstolen kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill motsätta sig ansökan att senast en viss dag skriftligen anmäla detta hos domstolen. Domstolen ska dock inte kalla borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att den som inte gör någon anmälan ska anses ha medgett ansökan. I kallelsen ska ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Domstolen ska se till att kallelsen skyndsamt kungörs i Post- och Inrikes Tidningar.

När allmän domstol ska lämna tillstånd

24 § Tillstånd ska ges, om inte någon av de borgenärer som har kallats motsätter sig ansökan inom förelagd tid eller om det visas att de borgenärer som har motsatt sig ansökan har fått full betalning eller har betryggande säkerhet för sina fordringar. Att en försäkringstagare eller någon annan ersättningsberättigad på grund av en försäkring motsätter sig ansökan utgör dock inte något hinder, om inspektionens yttrande ger grund för att ge tillstånd.

Registrering

25 § Domstolen ska underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt 22 § och om lagakraftvunna beslut som meddelats med anledning av sådana ansökningar. Bolagsverket ska efter sådan underrättelse registrera tillståndet i försäkringsregistret.

Tillstånd till vinstutdelning efter minskningsbeslut för förlusttäckning

26 § I stället för 20 kap. 30 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller för försäkringsaktiebolag att under tre år efter registreringen av ett beslut om minskning av aktiekapitalet för förlusttäckning får vinstutdelning inte beslutas utan tillstånd från allmän domstol. Tillstånd behövs dock inte om aktiekapitalet efter eller i samband med minskningsbeslutet har ökat med minst minskningsbeloppet. I fråga om domstolens tillstånd gäller 22–25 §§ i tillämpliga delar.

Minskning av reservfonden

27 § I stället för 20 kap. 35 § 3 aktiebolagslagen (2005:551) gäller för försäkringsaktiebolag att minskning av reservfonden får ske för åter-

betalning till aktieägarna eller annat ändamål, om allmän domstol med tillämpning av 22–24 §§ ger tillstånd till minskningen.

Lån från bolaget till aktieägare m.fl.

28 § I stället för 21 kap. 1–4 §§ aktiebolagslagen (2005:551) om lån m.m. till närstående gäller för försäkringsaktiebolag 4 kap. 6 och 9 §§ denna lag.

Fusion

29 § Ett försäkringsaktiebolag får vara överlåtande bolag vid en fusion bara om ett annat försäkringsaktiebolag eller en motsvarande juridisk person med hemvist i en annan stat inom EES än Sverige är övertagande bolag.

Tillämpliga bestämmelser

30 § Vid fusion med ett försäkringsaktiebolag gäller inte 23 kap. 19–24 och 45 §§ aktiebolagslagen (2005:551). I stället gäller 31–33 §§ detta kapitel. I 35 § finns särskilda bestämmelser om fusion genom absorption av helägt dotterbolag.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

31 § När fusionsplanen gäller i samtliga bolag, ska såväl överlåtande som övertagande bolag ansöka om tillstånd att verkställa planen. Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan göras av det eller de svenska bolag som deltar i fusionen. Ansökan ska göras hos Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Vid fusion genom kombination ska bolagen dessutom ansöka om tillstånd enligt 2 kap. 4 § och godkännande av bolagsordningen enligt 2 kap. 8 § för det övertagande bolaget. Vid gränsöverskridande fusion gäller detta bara om det övertagande bolaget ska ha sitt hemvist i Sverige.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen gäller i samtliga bolag och, om fusionsplanen har registrerats enligt 23 kap. 14 § första stycket aktiebolagslagen (2005:551), senast två år efter det att fusionsplanen har kungjorts enligt 27 kap. 3 § aktiebolagslagen.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket. Finansinspektionen ska vidare underrätta Bolagsverket om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

32 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska prövas att försäkringstagarna och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hän-

syn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

När en ansökan ska avslås

33 § En ansökan enligt 31 § ska avslås om

1. fusionsplanen inte har godkänts i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen,

2. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer⁴ eller om prövning av fusionen pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen,

3. vid kombination, revisorsyttrandena enligt 23 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551) inte utvisar att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta,

4. försäkringstagarna och andra borgenärer inte har tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 32 § eller de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med försäkringstagares eller andra fordringsägares intressen, eller

5. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset.

Om ansökan inte kan beviljas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller rådets förordning (EG) nr 139/2004 och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får tillståndsfrågan förklaras vilande under högst sex månader.

Registrering av fusionen

34 § I stället för det som föreskrivs i 23 kap. 25 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) om tidpunkten för anmälan av fusionen för registrering ska anmälan göras senast två månader från det att Finansinspektionens tillstånd att verkställa fusionsplanen har vunnit laga kraft eller regeringen har meddelat sådant tillstånd.

Absorption av helägt dotterbolag

35 § Vid absorption av ett helägt dotterbolag gäller inte 23 kap. 32 och 33 §§ aktiebolagslagen (2005:551). I stället gäller följande.

Moderbolaget ska ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen hos Finansinspektionen. Ansökan ska ges in senast en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos moderbolaget och, om fusionsplanen har registrerats enligt 23 kap. 30 § aktiebolagslagen, senast två år efter det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts. Ärenden

⁴ EUT L 24, 29.1.2004, s. 1 (Celex 32004R0139).

som är av principiell betydelse eller av särskild vikt ska prövas av regeringen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 32 och 33 §§ i tillämpliga delar. Det som sägs om överlåtande bolag ska avse dotterbolag och det som sägs om övertagande bolag ska avse moderbolag.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt andra stycket och om lagakraftvunna beslut som meddelats med anledning av sådana ansökningar. Bolagsverket ska efter en sådan underrättelse registrera tillståndet enligt 23 kap. 34 § aktiebolagslagen.

Särskilt bokslut

36 § I stället för det som föreskrivs i 23 kap. 50 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) om särskilt bokslut gäller följande.

Det särskilda bokslutet ska innehålla en balansräkning och en resultaträkning. När dessa handlingar upprättas ska bestämmelserna i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag tillämpas. Det särskilda bokslutet ska dessutom innehålla vissa tilläggsupplysningar och specifikationer. Därvid gäller 6 kap. 5–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078) i tillämpliga delar. Bokslutet ska undertecknas och ges in till Bolagsverket inom en månad från utgången av den period som beslutet omfattar.

Ogiltighet

37 § I stället för det som föreskrivs i 23 kap. 52 § tredje stycket aktiebolagslagen (2005:551) om att väcka talan gäller följande.

Utöver det som föreskrivs i 7 kap. 51 § första stycket aktiebolagslagen och 23 kap. 52 § första stycket samma lag får talan inte väckas efter det att Finansinspektionen genom ett beslut som har vunnit laga kraft har lämnat tillstånd att verkställa fusionsplanen enligt 31–33 §§ detta kapitel eller regeringen har meddelat sådant tillstånd.

Delning

38 § Ett försäkringsaktiebolag får inte genom delning överlåta verksamhet som bara får drivas efter tillstånd till ett bolag som inte har ett sådant tillstånd.

39 § När ett försäkringsaktiebolag deltar i en delning gäller inte 24 kap. 21 § aktiebolagslagen (2005:551) om underrättelse till bolagets kända borgenärer.

Inhämtande av Finansinspektionens yttrande

40 § I stället för 24 kap. 24 § aktiebolagslagen (2005:551) om kallelse på bolagens borgenärer gäller att Bolagsverket ska inhämta ett yttrande från Finansinspektionen. Yttrandet ska innehålla uppgift om

1. försäkringsaktiebolagets försäkringstagare och andra borgenärer har tillförsäkrats en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet, och

2. de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att delningen kan anses förenlig med försäkringstagares och andra fordringsägares intressen.

Överlämnande av ärendet till allmän domstol

41 § När Finansinspektionen har kommit in med sitt yttrande och den tid inom vilken försäkringstagare och andra borgenärer kan motsätta sig ansökan enligt 24 kap. 25 § aktiebolagslagen (2005:551) har gått ut, ska Bolagsverket överlämna ärendet till tingsrätten i den ort där styrelsen i det överlåtande bolaget har sitt säte.

När allmän domstol ska avslå en ansökan

42 § I stället för 24 kap. 26 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att allmän domstol ska avslå en ansökan om tillstånd att verkställa delningsplanen om

1. det inte av Finansinspektionens yttrande framgår att

a) försäkringsaktiebolagets försäkringstagare och andra borgenärer har tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 40 § 1, eller

b) de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att delningen kan anses förenlig med försäkringstagares och andra fordringsägares intressen, och

2. det inte visas att de borgenärer som har motsatt sig ansökan har fått full betalning eller har betryggande säkerhet för sina fordringar.

Att någon av försäkringsaktiebolagets borgenärer motsätter sig ansökan innebär inte att ansökan ska avslås, om Finansinspektionens yttrande ger grund för att tillstånd ska ges.

Om domstolen anser det nödvändigt får den begära att Finansinspektionen kompletterar sitt yttrande.

Likvidation

Tvångslikvidation på grund av Bolagsverkets beslut

43 § Utöver det som föreskrivs i 25 kap. aktiebolagslagen (2005:551) om i vilka fall allmän domstol eller Bolagsverket ska besluta att ett bolag ska gå i likvidation gäller för försäkringsaktiebolag att Bolagsverket ska besluta att bolaget ska gå i likvidation om

1. ett tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats, eller

2. tillståndet att driva försäkringsrörelse har återkallats utan att bolaget i stället har fått ett tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare eller Finansinspektionen.

Redovisning under likvidationen

44 § I stället för det som föreskrivs i 25 kap. 11 § första stycket 2 aktiebolagslagen (2005:551) om 8 kap. 3 § första stycket och 16 § årsredovisningslagen (1995:1554) ska i fråga om försäkringsaktiebolag i stället avse 8 kap. 5 och 8 §§ lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Finansinspektionens ansökan

45 § Utöver det som föreskrivs i 25 kap. 11 § tredje stycket och 17 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) ska en fråga om likvidation enligt nämnda paragrafer också prövas efter ansökan av Finansinspektionen.

Kontrollbalansräkningens innehåll

46 § Utöver det som föreskrivs i 25 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) om kontrollbalansräkningens innehåll gäller för försäkringsaktiebolag följande.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek ska inom linjen tilläggas en post som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för de förväntade försäljningskostnaderna. I fråga om sådana tillgångar som anges i 4 kap. 2 § 4 och 5 lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag gäller att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om ett högre värde erhålls genom detta.

Värdehandlingar som används för skuldtäckning enligt 6 kap. 3 § 1–4, 9–11, 16 och 17 får tas upp till högre värde än det som följer av lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Detta gäller bara om värdehandlingarna kan avyttras till detta högre värde vid sådana tidpunkter att tillfredsställande förutsättningar kan anses föreligga att infria de försäkringsåtaganden som värdehandlingarna säkerställer.

Andra värdehandlingar än de som avses i tredje stycket och som utgörs av reversfordringar som förfaller eller kan sägas upp till betalning av försäkringsaktiebolaget först efter längre tid än ett år får, om det finns särskilda skäl till det, tas upp över det verkliga värdet, dock högst till anskaffningsvärdet.

Hinder mot beslut om upphörande av likvidation

47 § Utöver det som föreskrivs i 25 kap. 45 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller att ett beslut om att en likvidation ska upphöra och försäkringsaktiebolagets verksamhet återupptas inte får fattas, om

1. bolaget har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid och den tiden har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats, eller
2. bolagets tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Försäkringsaktiebolags firma

48 § Ett försäkringsaktiebolags firma ska innehålla ordet försäkring.

Skadestånd

49 § Det som föreskrivs i 29 kap. 1–3 §§ aktiebolagslagen (2005:551) om skadeståndsansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller för försäkringsaktiebolag även vid överträdelse av denna lag.

12 kap. Associationsrättsliga bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag

Inledande bestämmelser

Delägare

1 § Delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag är försäkringstagarna. Återförsäkringstagare ska dock inte på grund av återförsäkringen anses som delägare.

I bolagsordningen får det föreskrivas att också de försäkrade, även om de inte samtidigt är försäkringstagare, ska vara delägare för en försäkring som

1. tecknas av en arbetsgivare för att ge försäkringsskydd åt anställda, och
2. grundas på kollektivavtal.

Ansvar för delägare

2 § I ett ömsesidigt försäkringsbolag har delägarna inte något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

I bolagsordningen för ett ömsesidigt skadeförsäkringsbolag får dock föreskrivas att en delägare ska täcka skulder, avsättningar eller förluster i direkt skadeförsäkringsrörelse genom att göra kapitaltillskott till bolaget (uttaxering).

En delägars skyldighet enligt andra stycket gäller bara

1. för skadeförsäkring som inte har tecknats av en konsument eller ett dödsbo för enskilt eller i huvudsak enskilt ändamål, och
2. om det saknas tillgångar eller medel för att täcka skulder, avsättningar eller förluster.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om undantag från bestämmelserna i tredje stycket 1 för lokala skadeförsäkringsbolag med en årlig premieinkomst från skadeförsäkringsrörelsen som inte överstiger ett belopp motsvarande fem miljoner

euro och där minst hälften av premieinkomsten kommer från bolagets delägare.

3 § När det i detta kapitel hänvisas till bestämmelser i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska det som där föreskrivs om

1. ekonomisk förening avse ömsesidigt försäkringsbolag,
2. medlem avse delägare,
3. stadgar avse bolagsordning, och
4. föreningsstämma avse bolagsstämma.

Hänvisningar i lagen om ekonomiska föreningar till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar.

Definitioner av moderbolag, dotterbolag och koncern, m.m.

4 § Bestämmelserna i 1 kap. 4–7 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om moderförening, dotterföretag, koncern och avancerad elektronisk signatur ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att bestämmelserna i denna lag, lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och föreskrifter som med stöd av denna lag har meddelats om koncerner ska gälla helt eller delvis för en grupp av företag, som inte utgör en koncern enligt 1 kap. 4 § lagen om ekonomiska föreningar, men som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning.

Bildande av ett ömsesidigt försäkringsbolag

Stiftare

6 § Ett ömsesidigt försäkringsbolag bildas av en eller flera stiftare. En stiftare ska vara

1. en fysisk person som är bosatt inom EES,
2. en svensk juridisk person, eller
3. en juridisk person som har bildats enligt lagstiftningen i en stat inom EES och har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom detta område.

Handelsbolag eller motsvarande juridiska personer som har bildats enligt lagstiftningen i en stat inom EES får vara stiftare bara om varje obegränsat ansvarig bolagsman är bosatt inom detta område.

Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att annan än den som har angetts i första och andra styckena får vara stiftare.

7 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

8 § Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen och upprättar en bolagsordning. De ska bestämma att ett visst antal försäkringar till minst ett visst sammanlagt belopp ska vara tecknade, innan bolaget får anses bildat. Vid bestämmandet av antal försäkringar och belopp ska hänsyn tas till arten av den planerade rörelsen och till garantikapitalets storlek.

Garantikapital

9 § Ett ömsesidigt försäkringsbolag får inte bildas utan garantikapital, om det inte finns särskilda skäl för det.

Om det behövs får tillskott av garantikapital göras även under rörelsens gång. Beslut om sådant tillskott ska anmälas för registrering senast sex månader efter beslutet. För registrering krävs att hälften av tillskottet har betalats in. Garantikapitalet är ökat när registrering har skett. Garantikapitalet ska vara helt inbetalat senast sex månader efter registreringen av tillskottet.

Tillskott av garantikapital ska alltid göras med pengar.

10 § Garantikapital ska återbetalas när det inte längre behövs för att rörelsen ska kunna drivas ändamålsenligt och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning och storlek i 7 kap. Om villkor för sådan återbetalning finns bestämmelser i 66 §.

Garantikapitalet ska också återbetalas om inte registrering sker enligt 18 §.

Bolagsordning

11 § Ett ömsesidigt försäkringsbolags bolagsordning ska ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, varvid det ska anges särskilt om rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring,
4. om försäkringsrörelse ska drivas utanför EES,
5. antalet eller lägsta och högsta antalet av de styrelseledamöter, revisorer och eventuella styrelsesuppleanter, som får utses av bolagsstämman, samt tiden för styrelseledamöternas och revisorernas uppdrag,
6. den krets av försäkrade som i denna egenskap är delägare, om inte bara försäkringstagarna är delägare,
7. garantikapitalet och förlagsinsatser,
8. regler för hur rösträtten och förslagsrätten ska utövas och hur beslut ska fattas på stämman, varvid det ska anges särskilt om och i vilken utsträckning delägarnas rösträtt ska utövas genom fullmäktige samt i vilken utsträckning rösträtt ska tillkomma garanterna,
9. för vilka försäkringar, i vilka situationer, intill vilket belopp och i vilken ordning uttaxering kan ske hos delägarna i skadeförsäkringsföretag samt hur uttaxeringen ska genomföras,
10. i vilken ordning garanterna ska betala in det tecknade garantikapitalet,
11. om och i vilken ordning vinst ska delas ut till garanterna och i vilken ordning garantikapitalet ska återbetalas,

12. sättet att sammankalla bolagsstämman,
 13. ilka ärenden som ska förekomma på den ordinarie stämman,
 14. de regler enligt vilka bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller, i ett livförsäkringsbolag, på annat sätt täcka bolagets förlust,
 15. antal och sammanlagt belopp av de försäkringar som ska vara tecknade innan bolaget kan anses bildat, och
 16. hur tillgångarna ska fördelas mellan delägarna vid bolagets upplösning.
- Om försäkringsbolaget ska ha euro som redovisningsvaluta ska detta anges i bolagsordningen.

Stiftelseurkund

12 § Sedan tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats, ska stiftarna upprätta och skriva under en dagtecknad stiftelseurkund som ska innehålla uppgifter om sättet och tiden för kallelse till den konstituerande stämman.

Teckning av försäkringar

13 § Teckning av försäkringar i bolaget ska ske på stiftelseurkunden eller på en teckningslista som innehåller en kopia av stiftelseurkunden. Till stiftelseurkunden ska det fogas kopior av tillståndet att driva försäkringsrörelse och bolagsordningen.

En teckning av försäkring som har gjorts på annat sätt än det som anges i första stycket kan göras gällande bara om bolaget registreras utan att tecknaren dessförinnan har anmält felet hos Bolagsverket.

Om en försäkring har tecknats med villkor är teckningen ogiltig. Har ogiltigheten inte anmälts hos Bolagsverket före bolagets registrering, är dock tecknaren bunden fastän han eller hon inte kan åberopa villkoret.

Konstituerande stämma

14 § Beslutet om bolagets bildande ska fattas på en konstituerande stämma.

Stiftarna ska kalla dem som har tecknat försäkringar och röstberättigade garanter till den konstituerande stämman enligt bestämmelserna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Teckningslistorna och de handlingar som stiftelseurkunden hänvisar till ska genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för tecknarna under minst en vecka före stämman på den plats som har angetts i kallelsen.

Om alla försäkringar tecknas vid stämman och alla de som har tecknat försäkringar och röstberättigade garanter är ense, kan beslutet om bolagets bildande fattas även om någon kallelse till stämman inte har skett.

På den konstituerande stämman ska stiftarna lägga fram stiftelseurkunden och de till dem fogade handlingarna i original. Stiftarna ska lämna uppgifter om antalet tecknade försäkringar, det sammanlagda

beloppet av dessa och det belopp som har inbetalats på garantikapitalet. Samtliga uppgifter ska föras in i protokollet.

15 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att försäkringar har tecknats till minst det antal och det sammanlagda belopp som anges i bolagsordningen samt att garantikapitalet har inbetalats till den andel som föreskrivs i bolagsordningen, har frågan om bolagets bildande fallit.

Om flertalet av de närvarande röstberättigade röstar för beslutet att bilda bolaget, är bolaget bildat. I annat fall har frågan om bolagets bildande fallit.

När försäkringsbolaget är bildat, ska en styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt bestämmelserna om stämma i denna lag, lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och bolagsordningen.

Betalning av försäkringar och garantikapital

16 § En skuld på grund av teckning av garantikapital får inte kvittas mot en fordran hos bolaget.

Bolaget får inte överlåta eller pantsätta fordringar på garantikapital.

17 § Betalningar i pengar av försäkringar och garantikapitalet ska ske genom insättning på ett särskilt konto som stiftarna har öppnat för ändamålet hos en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett motsvarande utländskt kreditinstitut i en stat inom EES. Belopp som har satts in på kontot får lyftas av bolaget först när styrelsen har valts.

Om frågan om bolagets bildande har fallit eller om teckningen av försäkringar eller garantikapital av annat skäl inte är bindande, ska de inbetalda beloppen betalas tillbaka med gottgjord ränta.

Registrering av bolaget

18 § Ett ömsesidigt försäkringsbolag ska anmälas för registrering senast sex månader efter beslutet om tillstånd att driva försäkringsrörelse.

För registrering av ett ömsesidigt försäkringsbolag, där garantikapital ska finnas, krävs att hela garantikapitalet är inbetalt.

19 § Frågan om bolagsbildning, faller om

1. någon anmälan för registrering av bolaget inte har gjorts inom föreskriven tid, eller

2. Bolagsverket genom ett beslut som vunnit laga kraft har avskrivit ett ärende om sådan registrering eller har vägrat registrering av bolaget.

Om frågan om bolagsbildning har fallit ansvarar styrelseledamöterna solidariskt för återbetalningen av de belopp som har erlagts på grund av garantiavtalet eller de tecknade försäkringarna. Till beloppen ska läggas uppkommen avkastning och avdrag ska göras för kostnaderna på grund av åtgärder enligt 20 § tredje meningen. Detsamma gäller i fråga om apportegendom.

20 § Innan det ömsesidiga försäkringsbolaget har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller åta sig skyldigheter. Det kan inte heller föra talan inför domstol eller någon annan myndighet. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de belopp som tecknats som garantikapital.

21 § För en åtgärd som vidtas på bolagets vägnar före registreringen svarar de som har deltagit i åtgärden eller beslutet om denna solidariskt. När bolaget har registrerats, övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av stiftelseurkunden eller har tillkommit efter det att bolaget har bildats.

22 § Om det har slutits avtal för bolaget före registreringen gäller följande. En avtalspart som inte kände till att bolaget inte var registrerat, kan frånträda avtalet till dess att bolaget har registrerats. En avtalspart som kände till att bolaget inte var registrerat kan, om annat inte har avtalats, frånträda avtalet bara om frågan om bolagets bildande har fallit enligt 19 §.

Förlagsinsatser

23 § Ömsesidiga försäkringsbolag ska i bolagsordningen kunna ange att kapital får tillskjutas i enlighet med det som gäller om förlagsinsatser enligt 5 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Det som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar om det högsta beloppet av förlagsinsatser från andra än medlemmar ska inte gälla för ömsesidiga försäkringsbolag. I stället får summan av sådana insatser uppgå högst till ett belopp som motsvarar eget kapital i bolaget vid tidpunkten för tillskjutandet.

Finansinspektionen får ge tillstånd till högre insatser än som anges i andra stycket om det finns synnerliga skäl.

Bolagets ledning

24 § Bestämmelserna i 6 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om föreningens ledning ska gälla även för ledningen i ömsesidiga försäkringsbolag med de tillägg som följer av 25–31 §§.

Styrelsen

25 § Bestämmelsen i 6 kap. 4 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om att styrelseledamöter ska vara medlemmar i föreningen ska inte gälla för ömsesidiga försäkringsbolag.

I ett ömsesidigt försäkringsbolag ska mer än hälften av styrelseledamöterna vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

26 § Bolagsstämman ordförande ska innan styrelseval hålls i ett ömsesidigt försäkringsbolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag.

Verkställande direktör

27 § I ett ömsesidigt försäkringsbolag ska styrelsen utse en verkställande direktör. Den verkställande direktören får inte vara ordförande i styrelsen.

Jäv för styrelseledamot och den verkställande direktören.

28 § Bestämmelserna i 6 kap. 10 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om jäv för en styrelseledamot eller den verkställande direktören gäller även en fråga om avtal mellan det ömsesidiga försäkringsbolaget och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda. Detta gäller dock inte om

1. det ömsesidiga försäkringsbolaget äger samtliga aktier i bolagets motpart, och
2. motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

29 § Utöver bestämmelserna i 6 kap. 13 § första stycket och 7 kap. 16 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller att beslut, rättshandlingar eller andra åtgärder enligt dessa bestämmelser inte heller får fattas eller företas till nackdel för garanter eller ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen.

30 § Bestämmelserna i 6 kap. 13 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om förbud för en ställföreträdare att följa vissa föreskrifter av föreningsorgan gäller även föreskrifter som står i strid med bestämmelser i denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Överskridande av befogenhet eller behörighet

31 § Bestämmelsen i 6 kap. 14 § första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om en ställföreträdarens överskridande av befogenhet ska inte gälla när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Om ställföreträdaren har företagit en rättshandling för bolaget och då har handlat i strid med bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar om föreningsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget.

Bolagsstämma

32 § Bestämmelserna i 7 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om föreningsstämma ska gälla för ömsesidiga bolag med de undantag och tillägg som följer av 33–42 §§.

Ombud och biträden

33 § Bestämmelserna i 7 kap. 2 § andra och tredje styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om vem som får vara ombud eller biträde ska inte gälla för ömsesidiga bolag.

Fortsatt bolagsstämma

34 § Bestämmelserna i 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om minoritets möjlighet att begära att beslut i en fråga skjuts upp till en fortsatt stämma, ska gälla för ömsesidiga bolag om en tiondel av de närvarande röstberättigade begär det.

Förslagsrätt

35 § Den förslagsrätt som tillkommer delägarna enligt 7 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar får inskränkas i bolagsordningen när fullmäktige har utsetts.

Finansinspektionens skyldighet att kalla till bolagsstämma

36 § Den skyldighet att kalla till stämma som tillkommer länsstyrelsen enligt 7 kap. 8 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska för ömsesidiga försäkringsbolag i stället gälla för Finansinspektionen.

Fullmäktige

37 § Utöver bestämmelserna i 7 kap. 12 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om fullmäktige gäller för ömsesidiga försäkringsbolag att minst hälften av fullmäktige ska utses av delägarna eller av en organisation som kan anses företräda delägarnas intressen.

Bestämmelserna i 7 kap. 12 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om längsta mandattid och vem som kan utses till fullmäktigt ska inte gälla ömsesidiga försäkringsbolag.

Om inte annat anges i bolagsordningen, har delägarna även rätt att närvara och yttra sig vid ett fullmäktigesammanträde.

Ändring av bolagsordningen

38 § I stället för bestämmelserna i 7 kap. 14 § första stycket andra och tredje meningarna lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller att

ett beslut att ändra bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag är giltigt om två tredjedelar av samtliga röstande har förenat sig om det.

39 § En ändring av villkor om vinstutdelning till garanter eller innehavare av förlagsandelar eller om förlusttäckning i ett ömsesidigt livförsäkringsbolags bolagsordning får godkännas bara om ändringen inte kan antas försämra rätten för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

40 § Om ett beslut att ändra bolagsordningen avser delägarnas ansvarighet vid uttaxering enligt 2 § andra stycket, får beslutet tillämpas först ett år efter registreringen av beslutet, om inte samtliga delägare har biträtt det.

Efter registrering ska beslutet genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Dessutom ska en underrättelse om beslutet sändas till varje delägare vars postadress är känd.

Den som är delägare när beslutet fattas men som inte samtycker till beslutet har rätt att inom ett år från beslutets registrering häva försäkringsavtalet utan att rätta sig efter den uppsägningstid som annars skulle ha iakttagits. Om avtalet hävs har delägare rätt att få ut den på försäkringen belöpande andelen av ej intjänade premier och återbäring. Beräkningen av denna andel ska göras för den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

Rättigheter för garanter

41 § Garanters rätt att besluta i ett ömsesidigt försäkringsbolags angelägenheter utövas vid bolagsstämman. Bestämmelserna i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om sådan rätt för medlemmar gäller även garanter, om en garant enligt bolagsordningen har rösträtt på bolagsstämman.

Revision och särskild granskning

42 § Bestämmelserna i 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om revision och särskild granskning ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag med de tillägg som följer av 43 §.

Kompetenskrav

43 § I ett ömsesidigt försäkringsbolag ska minst en revisor utses av bolagsstämman.

Bara den som är auktoriserad eller godkänd revisor får vara revisor i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Minst en av de revisorer som bolagsstämman har utsett ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Allmän granskning

44 § Om inte något annat anges i bolagsordningen, får det i ett ömsesidigt försäkringsbolag utses en eller flera personer (lekmannarevisorer) att utföra sådan granskning som anges i 46 §.

Bestämmelserna i denna lag och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer.

45 § För en lekmannarevisor får utses en eller flera suppleanter. Bestämmelserna i denna lag om lekmannarevisor gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Lekmannarevisorns uppgifter

46 § Lekmannarevisorn ska granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

47 § Lekmannarevisorn ska följa bolagsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

48 § Lekmannarevisorn ska efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den ska lämnas till bolagets styrelse finns i 56 §.

49 § Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

50 § Styrelsen och den verkställande direktören ska ge lekmannarevisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning lekmannarevisorn anser vara nödvändig. De ska lämna de upplysningar och det biträde som lekmannarevisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterbolag gentemot en lekmannarevisor i moderbolaget.

Hur en lekmannarevisor utses

51 § En lekmannarevisor väljs av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att lekmannarevisorn ska utses på något annat sätt.

Obehörighetsgrunder

52 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara lekmannarevisor.

Jäv

53 § Den får inte vara lekmannarevisor som

1. är styrelseledamot, verkställande direktör eller innehar en befattning i ledande ställning i försäkringsbolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,

2. är anställd hos eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till försäkringsbolaget eller till någon som avses under 1

3. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid bokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,

4. är gift med eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1,

5. är besvägrad med en person som avses under 1 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

6. står i låneskuld till bolaget eller något annat företag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant företag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i ett moderbolag får inte heller vara lekmannarevisor i dess dotterföretag.

Anlitande av biträde

54 § En lekmannarevisor får vid granskningen av bolaget inte anlita någon som enligt 53 § inte är behörig att vara lekmannarevisor. Om bolaget eller dess moderbolag har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Lekmannarevisorns avgång

55 § Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmannarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget ska upphöra. Anmälan ska göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, ska lekmannarevisorn anmäla det också hos den som har utsett honom eller henne.

Lekmannarevisorns granskningsrapport

56 § Granskningsrapporten ska lämnas till bolagets styrelse senast två veckor före den ordinarie bolagsstämman.

I rapporten ska lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 46 § och om sådana förhållanden som han eller hon har varit skyldig att granska enligt 47 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, ska han eller hon upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Lekmannarevisorn får i granskningsrapporten lämna även andra upplysningar som han eller hon anser att delägarna, de delegerade eller garanterna bör få kännedom om.

57 § Granskningsrapporten ska hållas tillgänglig för och sändas till de röstberättigade på samma sätt som anges i 7 kap. 8 § fjärde stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar samt läggas fram på bolagsstämman.

Lekmannarevisorns närvaro vid bolagsstämma

58 § Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han eller hon är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

59 § Lekmannarevisorn får inte till en enskild delägare, delegerad, garant eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som lekmannarevisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt

60 § Lekmannarevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

61 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, annan lekmannarevisor, en särskild granskare och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren i en förundersökning om brottmål.

Registrering

62 § Bestämmelserna i 6 kap. 15 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om registrering av styrelseledamöter ska även gälla för lekmannarevisorer.

Vinstutdelning m.m.

Tillåtna former för värdeöverföring till garantier och innehavare av förlagsandelar

63 § Ett ömsesidigt försäkringsbolags medel får betalas ut till garantier och innehavare av förlagsandelar bara enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garantikapital och det som gäller enligt denna lag och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om utskiftning vid bolagets likvidation.

Vinstutdelning

64 § Vinstutdelning till garantier och innehavare av förlagsandelar får bara ske om det följer av bolagsordningen.

Vinstutdelningen får inte överstiga det som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om moderbolag som ska upprätta koncernredovisning, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisats som bolagets respektive koncernens nettovinst för året, balanserade vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. det belopp som enligt 68 § ska användas för återbäring,
2. den redovisade förlusten,
3. det belopp som enligt lag eller bolagsordning ska avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna ska föras över till det bundna egna kapitalet och
4. det belopp som enligt bolagsordningen på annat sätt ska användas för något annat ändamål än vinstutdelning.

Vinstutdelningen får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

65 § Beslut om vinstutdelning till garantier eller innehavare av förlagsandelar fattas av bolagsstämman. Stämman får bara i den utsträckning den har skyldighet till detta enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än det som styrelsen föreslagit eller godkänt.

Återbetalning av garantikapital

66 § Beslut om återbetalning av garantikapitalet fattas av bolagsstämman. Beslutet ska anmälas till Bolagsverket för registrering. För registrering krävs att Finansinspektionen har gett sitt tillstånd till återbetalningen. Någon återbetalning får inte göras innan beslutet har registrerats.

Om ett ömsesidigt försäkringsbolag har gått i likvidation eller försatts i konkurs, får en garant eller innehavare av förlagsandelar inte erhålla betalning ur bolagets tillgångar för fordran avseende inbetalt garantikapital eller förlagsinsatser förrän bolagets övriga skulder har blivit fullt betalda eller erforderliga medel avsatts till detta.

Olagliga värdeöverföringar

67 § Om utbetalning till garantier eller innehavare av förlagsandelar görs i strid mot denna lag eller lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, ska mottagaren betala tillbaka det belopp som erhållits med ränta, beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635), från det utbetalningen erhållits intill dess räntan ska betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om utbetalningen har skett i form av vinstutdelning, är dock mottagaren återbäringsskyldig bara om bolaget visar att mottagaren insåg eller borde ha insett att utbetalningen stred mot denna lag eller lagen om ekonomiska föreningar.

För den brist som kan uppkomma vid återbetalningen ansvarar, enligt 13 kap. 1–4 §§ lagen om ekonomiska föreningar, de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

Förlusttäckning och fördelning av överskott i ömsesidiga livförsäkringsbolag

Användning av årsvinsten

68 § Årsvinsten i ett ömsesidigt livförsäkringsbolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital i bolaget ska användas för återbäring, i den utsträckning inte

1. vinsten eller det överförda beloppet får tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i bolagsordningen, eller

2. annat följer av denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Fördelning av återbäring

69 § Ett ömsesidigt livförsäkringsbolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

- a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller
- b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Inrättande av en konsolideringsfond

70 § Ett ömsesidigt livförsäkringsbolag ska inrätta en konsolideringsfond. Konsolideringsfonden får efter beslut av bolagsstämman sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen.

Reservfond

71 § För reservfond i ömsesidiga försäkringsbolag gäller bestämmelserna i 10 kap. 6 § andra och tredje styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Gåvor till allmännyttiga eller jämförliga ändamål

72 § Bolagsstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt.

Styrelsen får till sådana ändamål bara använda tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

Likvidation, konkurs och upplösning

Frivillig likvidation

73 § Beslut om frivillig likvidation av ett ömsesidigt försäkringsbolag fattas av bolagsstämman.

För beslut om likvidation i andra fall än när det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 74 § krävs att det biträds av två tredjedelar av de samtliga röstande. Längre gående villkor för att beslutet ska bli giltigt får föreskrivas i bolagsordningen.

När en grund för tvångslikvidation enligt 74 § föreligger, har beslutet omedelbar verkan. I övriga fall kan bolagsstämman besluta att likvidationen ska inträda en viss senare dag

Tvångslikvidation

74 § Allmän domstol ska förordna att ett ömsesidigt försäkringsbolag ska träda i likvidation om

1. likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen,
2. bolagets hela försäkringsbestånd har överlåtits,
3. ett tillstånd att driva försäkringsrörelse som har beviljats för en bestämd tid har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats,
4. tillståndet att driva försäkringsrörelse har förklarats förverkat,
5. bolaget är försatt i konkurs som avslutats med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 79 §, eller

6. bolaget saknar till försäkringsregistret anmäld behörig styrelse eller verkställande direktör, om en sådan ska finnas enligt denna lag.

Beslut om likvidation ska inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i tingsrätten. Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktören eller delägare eller röstberättigad som inte är delägare.

I de fall som avses i första stycket 5 eller 6 prövas frågan på ansökan även av en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Genomförande av likvidationen

75 § För genomförandet av likvidationen gäller för ömsesidiga försäkringsbolag bestämmelserna i 11 kap. 5–17 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar med de tillägg som följer av 76–78 §§.

76 § Utöver det som anges i 11 kap. 12 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om bestämmelser som inte ska tillämpas på likvidatorernas årsredovisning och dess behandling på stämman ska inte heller tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 1 § och 2 § 9 och 10 lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag om tillämpning av 5 kap. 18–25 §§ årsredovisningslagen (1995:1554).

77 § Vid skifte av ett ömsesidigt försäkringsbolags tillgångar ska de som var delägare i bolaget vid tiden för likvidationsbeslutet få del i tillgångarna enligt de fördelningsgrunder som anges i bolagsordningen.

78 § Utöver bestämmelserna i 11 kap. 17 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller att något beslut om att en likvidation ska upphöra och det ömsesidiga försäkringsbolagets verksamhet återupptas inte får fattas, om

1. bolaget har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid och den tiden har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats, eller
2. bolagets tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Konkurs

79 § Bestämmelserna om konkurs i 11 kap. 19 och 20 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska gälla också för ömsesidiga försäkringsbolag.

Fusion

80 § Ett ömsesidigt försäkringsbolag får vara överlåtande bolag vid en fusion bara om ett annat ömsesidigt försäkringsbolag eller motsvarande juridiska person med hemvist inom en annan stat inom EES än Sverige är övertagande bolag.

Tillämpliga bestämmelser

81 § Vid fusion med ett ömsesidigt försäkringsbolag gäller bestämmelserna i 12 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar med de undantag som följer av andra stycket.

I stället för 12 kap. 10–12, 14–17 och 35 §§ lagen om ekonomiska föreningar tillämpas 82–85 §§ detta kapitel. I 86 § detta kapitel finns särskilda bestämmelser om fusion med ett helägt dotterbolag.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

82 § När fusionsplanen gäller i samtliga försäkringsbolag, ska såväl överlåtande som övertagande bolag ansöka om tillstånd att verkställa planen. Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan göras av det eller de svenska bolag som deltar i fusionen. Ansökan ska göras hos Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Vid fusion genom kombination ska försäkringsbolagen dessutom ansöka om tillstånd enligt 2 kap. 4 § och godkännande av bolagsordningen enligt 2 kap. 8 § för det övertagande bolaget. Vid gränsöverskridande fusion gäller detta endast om det övertagande bolaget ska ha sitt hemvist i Sverige.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen gäller i samtliga bolag och, om fusionsplanen har registrerats enligt 12 kap. 6 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar (1987:667), senast två år efter det att fusionsplanen har kunnat göras enligt 15 kap. 2 § samma lag.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

83 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska prövas att försäkringstagarna och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande försäkringsbolagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

När en ansökan ska avslås

84 § En ansökan enligt 82 § ska avslås om

1. fusionsplanen inte har godkänts i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen,

2. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer eller om prövning av fusionen pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen,

3. försäkringstagarna och andra borgenärer inte har tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 83 § eller de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte

kan anses förenlig med försäkringstagares eller andra fordringsägares intressen, eller

4. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset.

Om ansökan inte kan beviljas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller rådets förordning (EG) nr 139/2004 och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får tillståndsfrågan förklaras vilande under högst sex månader.

Registrering av fusionen

85 § Det som anges i 12 kap. 6 § och 17 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar (1987:667) om föreningsregistret ska i stället avse försäkringsregistret.

I stället för det som anges i 12 kap. 17 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar om anmälan till Bolagsverket ska anmälan göras senast två månader från det att Finansinspektionen eller regeringen har meddelat tillstånd att verkställa fusionsplanen.

Absorption av helägt dotterbolag

86 § Vid absorption av ett helägt dotterbolag tillämpas inte bestämmelserna i 12 kap. 10 och 11 §§ lagen om ekonomiska föreningar (1987:667). I stället gäller andra–fjärde stycket denna paragraf.

Moderbolaget ska ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen hos Finansinspektionen. Ansökan ska ges in senast en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos moderbolaget och, om fusionsplanen har registrerats enligt 12 kap. 6 § lagen om ekonomiska föreningar, senast två år efter det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt ska prövas av regeringen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 83 och 84 §§ i tillämpliga delar. Det som anges om överlåtande bolag ska avse dotterbolag och det som anges om övertagande bolag ska avse moderbolag.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt andra stycket och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Bolagsverket ska efter en sådan underrättelse registrera tillståndet enligt 12 kap. 17 § lagen om ekonomiska föreningar.

Det som anges om föreningsregistret ska i stället avse försäkringsregistret. Är dotterbolaget ett försäkringsaktiebolag ska tillståndet även registreras i aktiebolagsregistret.

Skadestånd

87 § Bestämmelserna i 13 kap. 1–6 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om ansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller även för ömsesidiga försäkringsbolag. Det som föreskrivs där ska för ömsesidiga försäkringsbolag gälla även vid överträdelse av denna lag.

Det som anges i 13 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar om styrelseledamot ska gälla även för stiftare av ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Firma

88 § Ett ömsesidigt försäkringsbolags firma ska innehålla orden ömsesidig och försäkring. Om verksamheten avser att meddela försäkring av egendom inom endast ett begränsat geografiskt område, ska firman ange området för bolagets verksamhet men ordet ömsesidig får utelämnas.

Bolagets styrelse får anta bifirma. Bifirma får inte innehålla orden försäkring eller ömsesidig.

Firman ska tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor som är införda i det register som avses i 14 kap. 1 §. I övrigt finns bestämmelser om registreringen i fimalagen (1974:156) och bestämmelser om användning av firma i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Registrering m.m.

89 § I 14 kap. 1 § finns bestämmelser om registreringsmyndighet och upprättande av ett försäkringsregister.

90 § För registrering av ett ömsesidigt försäkringsbolag gäller bestämmelserna i 15 kap. 2–6 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Det som där anges om föreningsregistret ska i stället avse försäkringsregistret.

För överklagande av beslut av Finansinspektionen gäller 17 kap.1–3 §§ i stället för det som anges i 15 kap. 6 § lagen (1986:667) om ekonomiska föreningar.

Straff och vite

91 § Bestämmelserna i 16 kap. 1 § första och tredje styckena, 1 a § och 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för ömsesidiga försäkringsbolag.

13 kap. Associationsrättsliga bestämmelser för försäkringsföreningar

Inledande bestämmelser

1 § En försäkringsförening är en förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att driva försäkringsrörelse i vilken medlemmarna deltar genom att använda föreningens tjänster som försäkringstagare eller som försäkrad.

2 § Bestämmelserna i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för försäkringsföreningar om inte annat följer av denna lag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar på försäkringsföreningar ska det som där föreskrivs om

1. ekonomisk förening avse försäkringsförening, och
2. föreningsregistret avse försäkringsregistret.

Hänvisningar i lagen om ekonomiska föreningar till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar.

3 § Bestämmelserna i 1 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om en ekonomisk förenings ändamål m.m. gäller inte för försäkringsföreningar.

4 § Utöver bestämmelserna i 1 kap. 3 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om ansvar för en förenings förpliktelser får det i en skadeförsäkringsförenings stadgar föreskrivas att en medlem ska täcka skulder, avsättningar eller förluster i direkt skadeförsäkringsrörelse genom att göra kapitaltillskott till föreningen (uttaxering).

En medlems skyldighet enligt första stycket gäller bara

1. för skadeförsäkring som inte har tecknats av en konsument eller ett dödsbo för enskilt eller i huvudsak enskilt ändamål, och
2. om det saknas tillgångar eller medel för att täcka skulder, avsättningar eller förluster.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta om undantag från bestämmelserna i andra stycket 1 för skadeförsäkringsföreningar med en årlig premieinkomst från skadeförsäkringsrörelsen som inte överstiger ett belopp motsvarande fem miljoner euro och där minst hälften av premieinkomsten kommer från föreningens medlemmar.

Bildande av en försäkringsförening

Verksamhetskaptal

5 § En försäkringsförening får inte bildas utan verksamhetskaptal, om det inte finns särskilda skäl för det. Kapitalet får tillskjutas även av andra än medlemmar.

För registrering av en försäkringsförening, krävs att hela verksamhetskaptalet har betalats in.

Verksamhetskaptalet ska återbetalas när det inte längre behövs för att rörelsen ska kunna drivas ändamålsenligt och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens storlek och sammansättning i 7 kap.

Verksamhetskaptalet ska också återbetalas om inte registrering sker enligt 7 §.

Stadgar

6 § En försäkringsförenings stadgar ska, utöver det som följer av bestämmelserna i 2 kap. 2 § första stycket 1–3, 6–10 och 12 lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, innehålla uppgift om

1. rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring,

2. föreningen ska driva försäkringsrörelse utanför EES,

3. de villkor som ska gälla för inträde i föreningen,

4. storleken på verksamhetskapalet,

5. den eventuella rätt till avkastning som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskapalet,

6. den eventuella rösträtt på föreningsstämma som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskapalet, och

7. i vilken ordning verksamhetskapalet ska inbetalas och återbetalas.

I en livförsäkringsförening gäller dessutom att det i stadgarna ska anges hur föreningsstämman får förfoga över föreningens vinst och hur föreningens förlust får täckas samt hur man ska förfara med föreningens behållna tillgångar när föreningen upplöses.

Registrering m.m.

7 § I stället för bestämmelserna i 2 kap. 3 § första och andra styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om anmälan för registrering m.m. gäller för försäkringsföreningar att

1. verksamheten får påbörjas när beslut om tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats, och

2. anmälan för registrering ska göras senast sex månader efter sådant beslut meddelats.

Det som anges i 2 kap. 4 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar om åtgärder för att erhålla utfästa insatser eller avgifter ska i stället avse verksamhetskapalet.

Medlemmar m.m.

8 § Det som anges i 3 kap. 4 § första stycket första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om medlems rätt att säga upp sig till utträde gäller inte om medlemmen på grund av sin anställning är skyldig att tillhöra försäkringsföreningen.

Bestämmelsen i 3 kap. 6 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar om skyldighet att hålla medlemsförteckningen tillgänglig gäller inte för försäkringsföreningar.

Bestämmelserna i 4 kap. lagen om ekonomiska föreningar om återbetalning av medlemsinsatser gäller inte för försäkringsföreningar.

Förlagsinsatser

9 § Bestämmelserna i 5 kap. 1 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om högsta belopp av förlagsinsatser från andra än medlemmar gäller inte för försäkringsföreningar.

Föreningens ledning

Verkställande direktör

10 § Bestämmelserna i 6 kap. 3 § första och tredje styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om verkställande direktör gäller inte för försäkringsföreningar. I stället gäller att styrelsen i en försäkringsförening ska utse en verkställande direktör.

Styrelsen

11 § Bestämmelsen i 6 kap. 4 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om att styrelseledamöter ska vara medlemmar i föreningen gäller inte för försäkringsföreningar.

Jäv för styrelseledamot och den verkställande direktören

12 § Bestämmelserna i 6 kap. 10 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om jäv för en styrelseledamot eller den verkställande direktören gäller även en fråga om avtal mellan försäkringsföreningen och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda. Detta gäller dock inte om

1. försäkringsföreningen äger samtliga aktier i föreningens motpart, och
2. motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

13 § Bestämmelserna i 6 kap. 13 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om förbud för ställföreträdare att följa vissa föreskrifter av föreningsorgan gäller för försäkringsföreningar om föreskrifterna står i strid med bestämmelser i denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Överskridande av befogenhet eller behörighet

14 § Bestämmelsen i 6 kap. 14 § första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om en ställföreträdare överskridande av befogenhet gäller inte för försäkringsföreningar när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för föreningens verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i stadgarna eller av ett annat föreningsorgan.

Om ställföreträdaren har företagit en rättshandling för föreningen och då har handlat i strid med bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar om föreningsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot föreningen.

Föreningsstämma

Rätt att besluta i föreningens angelägenheter

15 § Utöver bestämmelserna i 7 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om rätt att besluta i föreningens angelägenheter får en försäkringsförening i stadgarna föreskriva om rösträtt för den som tillskjutit verksamhetskapital.

Finansinspektionens skyldighet att kalla till föreningsstämma

16 § Den skyldighet att kalla till föreningsstämma som tillkommer länsstyrelsen enligt 7 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska för försäkringsföreningar i stället gälla för Finansinspektionen.

Fullmäktige

17 § Utöver bestämmelserna i 7 kap. 12 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om fullmäktige gäller för försäkringsföreningar att minst hälften av fullmäktige ska utses av föreningens medlemmar eller av en organisation som kan anses företräda medlemmarna.

Bestämmelsen i 7 kap. 12 § andra stycket andra meningen lagen om ekonomiska föreningar om vem som får utses till fullmäktige gäller inte för försäkringsföreningar.

Uppgifter inför styrelseval

18 § Föreningsstämmans ordförande ska innan styrelseval hålls i en försäkringsförening lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag.

Revision och särskild granskning

Kompetenskrav

19 § I stället för bestämmelserna i 8 kap. 1 § första stycket och 5 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för försäkringsföreningar att

1. föreningsstämman ska välja minst en revisor,
2. i stadgarna får bestämmas att en eller flera revisorer ska utses på annat sätt,
3. bara den som är auktoriserad eller godkänd revisor får vara revisor i en försäkringsförening, och
4. minst en av de revisorer som utses av föreningsstämman ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisors-examen.

Överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom

Utdelning av föreningens medel till medlemmar

20 § I stället för bestämmelserna i 10 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om utbetalning av föreningens medel till medlemmarna gäller för försäkringsföreningar att föreningens medel bara får delas ut till medlemmar i form av återbäring eller i samband med utskiftning vid föreningens likvidation.

Bestämmelserna i 10 kap. 2–5 §§ lagen om ekonomiska föreningar om vinstutdelning, insatsemission och överskottsutdelning gäller inte för utbetalningar av föreningens medel till medlemmarna i en försäkringsförening.

Vinstutdelning till dem som tillskjutit verksamhetskapital

21 § I en försäkringsförening får vinstutdelning ske till dem som tillskjutit verksamhetskapital, om det följer av stadgarna.

Användning av årsvinsten

22 § Årsvinsten i en livförsäkringsförening och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital ska användas för återbäring, i den utsträckning inte

1. vinsten eller det överförda beloppet får tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i stadgarna, eller

2. annat följer av denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Konsolideringsfond

23 § En livförsäkringsförening ska för sin livförsäkringsverksamhet inrätta en konsolideringsfond. Konsolideringsfonden får efter beslut av föreningsstämman sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål som följer av bestämmelser i stadgarna.

Fördelning av återbäring

24 § En livförsäkringsförening ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller stadgarna.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

- a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller
- b) försäkringsföreningens ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Avsättning till reservfond

25 § Bestämmelserna i 10 kap. 6 § första och fjärde styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om avsättning till reservfond gäller inte för försäkringsföreningar.

Återbetalning av verksamhetskapital

26 § Beslut om återbetalning av verksamhetskapital fattas av stämman. Beslutet ska anmälas till Bolagsverket för registrering. För registrering krävs att Finansinspektionen har beslutat om tillstånd till återbetalningen. Någon återbetalning får inte göras innan beslutet har registrerats.

Om en försäkringsförening har gått i likvidation eller försatts i konkurs, får den som betalat in verksamhetskapital inte erhålla betalning ur föreningens tillgångar för fordran avseende inbetalt verksamhetskapital förrän föreningens övriga skulder har blivit fullt betalda eller erforderliga medel avsatts till detta.

Återbetalning av felaktiga utbetalningar

27 § Bestämmelserna i 10 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om återbetalning vid utbetalningar i strid mot den lagen ska även gälla utbetalningar i strid mot denna lag.

Likvidation

Tvångslikvidation

28 § Utöver bestämmelserna i 11 kap. 4 § och 4 a § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om tvångslikvidation gäller för försäkringsföreningar att Bolagsverket ska besluta att föreningen ska gå i likvidation, om

1. föreningens hela försäkringsbestånd har överlåtits,
2. ett tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats, eller
3. tillståndet att driva försäkringsrörelse har återkallats.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en föreningsmedlem, en innehavare av en förlagsandel eller Finansinspektionen.

Finansinspektionens ansökan

29 § Utöver bestämmelserna i 11 kap. 4 § tredje stycket och 4 a § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska en fråga om

likvidation enligt nämnda paragrafer också prövas efter ansökan av Finansinspektionen.

Redovisning under likvidationen

30 § Utöver det som anges i 11 kap. 12 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om bestämmelser som inte ska tillämpas på likvidatorernas årsredovisning och dess behandling på stämman ska inte heller tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 1 § och 2 § 9 och 10 lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag om tillämpning av 5 kap. 18-25 §§ årsredovisningslagen (1995:1560).

Hinder mot beslut om upphörande av likvidation

31 § Utöver bestämmelsen i 11 kap. 17 § första stycket andra meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för försäkringsföreningar att något beslut om att en likvidation ska upphöra och föreningens verksamhet återupptas inte får fattas, om

1. föreningen har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid och den tiden har gått ut utan att något nytt tillstånd har beviljats, eller
2. föreningens tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Fusion

32 § En försäkringsförening får vara överlåtande förening vid en fusion bara om en annan försäkringsförening eller en motsvarande juridisk person med hemvist i en annan stat inom EES än Sverige är övertagande förening.

Tillämpliga bestämmelser

33 § Vid fusion med en försäkringsförening gäller inte 12 kap. 10–12, 14–17 och 35 §§ lagen (1987:665) om ekonomiska föreningar. I stället gäller 34–36 §§ detta kapitel. När fusionen avser en försäkringsförening och ett helägt dotterbolag gäller 34–36 §§ i tillämpliga delar. Det som där anges om överlåtande förening ska i stället avse dotterbolaget.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

34 § När fusionsplanen gäller i samtliga föreningar, ska såväl överlåtande som övertagande försäkringsförening ansöka om tillstånd att verkställa planen. Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan göras av den eller de svenska föreningar som deltar i fusionen. Ansökan ska göras hos Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Vid fusion genom kombination ska försäkringsföreningarna dessutom ansöka om tillstånd enligt 2 kap. 4 § och godkännande av stadgarna enligt 2 kap. 8 § för den övertagande föreningen. Vid gränsöverskridande

fusion gäller detta bara om den övertagande föreningen ska ha sitt hemvist i Sverige.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen gäller i samtliga föreningar och, om fusionsplanen har registrerats enligt 12 kap. 6 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar senast två år efter det att fusionsplanen har kungjorts enligt 15 kap. 2 § samma lag.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket. Finansinspektionen ska vidare underrätta Bolagsverket om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

35 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska prövas att försäkringstagarna och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande försäkringsföreningarnas ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

När en ansökan ska avslås

36 § En ansökan enligt 34 § ska avslås om

1. fusionsplanen inte har godkänts i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna,

2. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer eller om prövning av fusionen pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen,

3. försäkringstagarna och andra borgenärer inte har tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 35 § eller de fusionerande föreningarnas ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med försäkringstagares eller andra borgenärsers intressen, eller

4. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset.

Om ansökan inte kan beviljas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller rådets förordning (EG) nr 139/2004 och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får Finansinspektionen förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

Registrering av fusionen

37 § I stället för det som anges i 12 kap. 17 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om anmälan till Bolagsverket ska anmälan göras senast två månader från det att Finansinspektionens tillstånd till verkställande av fusionsplanen har vunnit laga kraft eller regeringen har meddelat sådant tillstånd.

Talan mot stämmobeslut

38 § I stället för bestämmelsen i 7 kap. 17 § femte stycket första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om väckande av

talán gäller, utöver det som anges i 7 kap. 17 § andra stycket samma lag folljande. Talan får inte väckas efter det att Finansinspektionen genom ett beslut som har vunnit laga kraft har lämnat tillstånd till verkställande av fusionsplanen enligt 34 § detta kapitel eller regeringen meddelat sådant tillstånd.

Skadestånd

39 § Bestämmelserna i 13 kap. 1–3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om ansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller för försäkringsföreningar även vid överträdelse av denna lag.

Firma

40 § I stället för bestämmelsen i 14 kap. 1 § första stycket första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om foreningsfirma gäller för försäkringsföreningar att dess firma ska innehålla ordet försäkringsförening.

Överklagande

41 § För överklagande av beslut av Finansinspektionen gäller 17 kap. 1–3 §§ denna lag i stället för bestämmelserna i 15 kap. 6 § lagen (1986:667) om ekonomiska föreningar.

Särskilda bestämmelser för europakooperativ som driver försäkringsrörelse

Skydd för borgenärer

42 § I stället för bestämmelserna i 7 § lagen (2006:595) om europakooperativ om skyddet för borgenärer i samband med bildandet av ett europakooperativ genom fusion tillämpas i fråga om en fusionerande försäkringsförenings borgenärer bestämmelserna i 34–36 §§ om tillstånd att verkställa en fusionsplan.

Intyg från Bolagsverket

43 § I stället för bestämmelserna i 8 § lagen (2006:595) om europakooperativ om utfärdande av intyg vid bildandet av ett europakooperativ genom fusion gäller i fråga om en fusionerande försäkringsförening att Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg när ett beslut om tillstånd har meddelats enligt 34–36 §§ och beslutet har vunnit laga kraft.

Registrering

44 § För ett europakooperativ som driver försäkringsrörelse ska det som anges i 10 § lagen (2006:595) om europakooperativ om registrering i

europakooperativregistret, i stället avse bestämmelser i denna lag och andra författningar om registrering i försäkringsregistret.

Flyttning av säte

45 § När ett europakooperativ som driver försäkringsrörelse avser att flytta sitt säte till en annan stat tillämpas inte 14–20 §§ lagen (2006:595) om europakooperativ. I stället tillämpas 46–51 §§ i detta kapitel.

Ansökan om flyttning av säte

46 § Om föreningsstämman med stöd av artikel 7 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-förordningen) har beslutat att europakooperativets säte ska flyttas till en annan stat, ska europakooperativet ansöka om tillstånd till flyttningen.

Frågan om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

En ansökan ska ges in inom en månad från föreningsstämmans beslut om flyttning.

47 § Till en ansökan ska det fogas följande handlingar:

1. en kopia av protokollet från den föreningsstämma där beslut om flyttning fattades,
2. en kopia av förslaget om flyttning, och
3. en kopia av den redogörelse som avses i artikel 7.3 i SCE-förordningen.

Om europakooperativet inte till ansökan har fogat de handlingar som anges i första stycket eller om det finns något annat hinder mot att ta upp ansökan till prövning, ska europakooperativet föreläggas att inom viss tid yttra sig eller avhjälpa bristen. Om europakooperativet inte följer föreläggandet, ska ansökan avvisas.

48 § Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt 46 § och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Skatteverkets uppskjutanderätt

49 § Under den tid som Finansinspektionens handläggning av en ansökan enligt 46 § pågår får Skatteverket besluta om att det under en viss tid om högst tolv månader föreligger hinder mot flyttning av säte till en annan stat. Tiden får förlängas, om det finns särskilda skäl. Förlängning får endast ske med tre månader i taget. Så länge Skatteverkets beslut gäller, ska Finansinspektionens handläggning av ansökan vila.

Skatteverket får besluta enligt första stycket bara om

1. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset,
2. verket har beslutat om revision hos europabolaget, och

3. det finns skäl att anta att revisionen skulle försvåras avsevärt av en flyttning av sätet.

Tillstånd till flyttning av säte

50 § Tillstånd till flyttningen av säte ska meddelas om

1. försäkringstagarna och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till europakooperativets ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

2. europakooperativets ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att flyttningen kan anses förenlig med försäkringstagares eller andra fordringsägares intressen, och

3. det inte finns hinder mot flyttningen enligt artikel 7.15 i SCE-förordningen.

Bolagsverkets utfärdande av intyg

51 § Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 7.8 i SCE-förordningen när ett beslut om tillstånd enligt 50 § har meddelats och beslutet har vunnit laga kraft.

Årsredovisning

52 § Ett europakooperativ ska upprätta årsredovisning och, i förekommande fall, koncernredovisning i enlighet med de bestämmelser i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag som är tillämpliga på försäkringsföreningar.

14 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för försäkringsföretag. Bolagsverket ska föra ett försäkringsregister. I detta skrivs de uppgifter in som enligt denna lag, aktiebolagslagen (2005:551), lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret.

Registreringsmyndigheten ska lämna ut uppgifter och handlingar i försäkringsregistret i elektronisk form, om det begärs.

Tillsynen och dess omfattning

2 § Finansinspektionen har tillsyn över försäkringsföretag.

Tillsynen omfattar att rörelsen drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar försäkringsföretagets verksamhet,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och

4. företagets försäkringstekniska riktlinjer och beräkningsunderlag samt dess placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter.

Finansinspektionen har dessutom tillsyn över att försäkringsföretagets ägare och ledning uppfyller lämplighetskraven i denna lag.

Samarbete med behöriga myndigheter

3 § Finansinspektionen ska i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter och Europeiska gemenskapernas kommission i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Underrättelse från ett försäkringsföretag om påbörjad verksamhet

4 § När ett försäkringsföretag har påbörjat sin verksamhet, ska styrelsen eller den verkställande direktören genast underrätta Finansinspektionen om det.

Upplysningar från ett försäkringsföretag

5 § Ett försäkringsföretag ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som som inspektionen begär. Om företaget driver verksamhet i ett annat land inom EES, ska det, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, lämna de upplysningar till behörig myndighet i det landet som den myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Platsundersökning

6 § Finansinspektionen får när inspektionen anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos ett försäkringsföretag.

Styrelsen och den verkställande direktören ska vid den tidpunkt som Finansinspektionen bestämmer hålla försäkringsföretagets tillgångar, räkenskapsmaterial och andra handlingar tillgängliga för granskning av befattningshavare hos inspektionen eller av någon annan som inspektionen har förordnat.

Upplysningar från och undersökningar hos andra än försäkringsföretag

7 § Skyldigheten enligt 5 och 6 §§ att lämna upplysningar och hålla tillgångar och handlingar tillgängliga för granskning gäller även för

1. styrelsen och den verkställande direktören eller motsvarande organ i ett företag vars verksamhet uteslutande ska vara att biträda ett försäkringsföretag eller som ett försäkringsföretag har ett bestämmande inflytande i,

2. ordföranden och den verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare i en skaderegleringsnämnd, villkorsnämnd eller i annat liknande organ, som biträder ett försäkringsföretag, och

3. styrelsen och den verkställande direktören i ett aktiebolag, om Finansinspektionen med bolagets samtycke har föreskrivit en sådan skyldighet.

8 § Om skyldigheten enligt 9 kap. 9 § att lämna information till ett försäkringsföretag som ska upprätta en gruppbaserad redovisning inte fullgörs, får Finansinspektionen förelägga den som ska lämna informationen att fullgöra sin uppgiftsskyldighet direkt till inspektionen.

Ingår ett företag som omfattas av 9 kap. 9 § i samma koncern som försäkringsföretaget, får inspektionen kontrollera uppgifterna på plats hos företaget.

Första och andra styckena gäller även i fråga om juridisk eller fysisk person som ska lämna uppgifter till ett sådant utländskt företag inom EES som ska upprätta en gruppbaserad sammanställning enligt offentlig reglering som bygger på försäkringsgruppsdirektivet (98/78/EG). Om en kontroll enligt andra stycket görs på begäran av en behörig myndighet inom EES, får den myndigheten närvara vid kontrollen.

9 § Om det föreligger intressegemenskap mellan å ena sidan ett försäkringsföretag och å andra sidan ett aktiebolag som denna lag inte är tillämplig på eller en ekonomisk förening, får Finansinspektionen förelägga aktiebolaget eller föreningen att avge en särskild redovisning över intressegemenskapen. Sådant föreläggande får dock bara meddelas om det behövs med hänsyn till tillsynen över försäkringsverksamheten. Redovisningen ska avges enligt anvisningar av Finansinspektionen.

Förordnande av aktuarie

10 § Finansinspektionen får förordna en eller flera aktuarier att tillsammans med försäkringsföretagets aktuarie utföra de försäkrings- tekniska utredningarna och beräkningarna i företaget.

Aktuarien har rätt till skäligt arvode från försäkringsföretaget för sitt arbete. Storleken på arvodet beslutas av Finansinspektionen.

Finansinspektionen ska utfärda en instruktion för de aktuarier som har förordnats av inspektionen. En aktuarie som har förordnats av Finansinspektionen ska oavsett stämmans anvisningar följa den instruktion som inspektionen har utfärdat.

Förordnande av revisor

11 § Finansinspektionen får förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av ett försäkringsföretag. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode från försäkringsföretaget för sitt arbete. Storleken på arvodet beslutas av Finansinspektionen.

Finansinspektionen ska utfärda en instruktion för de revisorer som har förordnats av inspektionen. En revisor som har förordnats av Finansinspektionen ska oavsett stämmans anvisningar följa den instruktion som inspektionen har utfärdat.

Revisors och särskild granskares rapporteringsskyldighet

12 § En revisor eller en särskild granskare ska genast rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett försäkringsföretag får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. kan påverka företagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen (2005:551) eller 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Revisorn och granskaren har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn eller den särskilda granskaren har i försäkringsföretagets moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med försäkringsföretaget.

Sammanställning av styrelsen och eller stämma

13 § Finansinspektionen får sammankalla styrelsen i ett försäkringsföretag. Inspektionen får även begära att styrelsen kallar till extra stämma. Om styrelsen inte rättar sig efter en sådan begäran, får inspektionen utfärda en sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Allmänt ombud vid konkurs

14 § När ett försäkringsföretag har försatts i konkurs, ska Finansinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet ska som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1987:672).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 7 kap. 5 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av konkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare gäller också det allmänna ombudet.

Finansinspektionens befogenheter vid ett försäkringsföretags likvidation

15 § Under ett försäkringsföretags likvidation har Finansinspektionen samma befogenheter i fråga om likvidatorerna och stämman som inspektionen annars har i fråga om styrelsen och stämman.

Avgifter till Finansinspektionen

16 § Försäkringsföretag ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet.

Bemyndiganden

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka upplysningar ett försäkringsföretag ska lämna till Finansinspektionen enligt 5 §, och
2. sådana avgifter för tillsyn som avses i 16 §.

15 kap. Särskilt om prövningen av ägares lämplighet

Krav på förvärvstillstånd

1 § Ett direkt eller indirekt förvärv av aktier i ett försäkringsaktiebolag, som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav enligt 1 kap. 15 §, får ske bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Detsamma gäller förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökas

1. så att det uppgår till eller överstiger 20, 30 eller 50 procent av aktiekapitalet eller röstetalet för samtliga aktier, eller
2. så att försäkringsaktiebolaget blir dotterföretag.

Tillstånd enligt första stycket ska inhämtas före förvärvet. En ansökan om tillstånd ska göras skriftligen.

2 § Om ett förvärv som anges i 1 § första stycket har gjorts genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller på annat liknande sätt, krävs i stället tillstånd för att förvärvaren ska få behålla aktierna. Förvärvaren ska ansöka om tillstånd till ett sådant förvärv inom sex månader efter det att aktierna erhållits.

Bekräftelse att ansökan kommit in

3 § Finansinspektionen ska inom två arbetsdagar från det att en fullständig ansökan kommit in till inspektionen skicka en bekräftelse till förvärvaren om att ansökan har tagits emot.

Förutsättningar för tillstånd till förvärv

4 § Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 och 2 §§, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett försäkringsbolag och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på försäkringsbolaget.

5 § Vid bedömningen enligt 4 § ska följande kriterier beaktas:

1. förvärvarens anseende och kapitalstyrka,
2. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för försäkringsbolaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsbolag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift,
3. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att försäkringsbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och
4. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för
 - a) penningtvätt enligt 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller
 - b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Förvärvstillstånd för försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag

6 § Om förvärvaren är ett försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 10 § denna lag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Förvärvstillstånd vid nära förbindelser

7 § Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan försäkringsaktiebolaget och någon annan, ska tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsaktiebolaget.

När beslut i fråga om förvärvstillstånd ska meddelas m.m.

8 § Finansinspektionens beslut i en fråga om tillstånd till förvärv som avses i 1 och 2 §§ ska meddelas inom 60 arbetsdagar efter det att den bekräftelse som avses i 3 § skickades (bedömningsperioden). Om inspektionen begär kompletterande uppgifter kan bedömningsperioden förlängas.

Finansinspektionen ska anses ha beviljat tillstånd till förvärv som avses i 1 och 2 §§, om inspektionen inte inom bedömningsperioden har meddelat beslut i fråga om ansökan.

Samråd med behörig myndighet

9 § Frågan om tillstånd enligt 1 § får avgöras först efter samråd med behörig myndighet i ett annat land inom EES om förvärvaren är

1. ett i det landet auktoriserat försäkringsföretag, kreditinstitut, företag för elektroniska pengar eller värdepappersföretag, eller ett i det landet hemmahörande förvaltningsbolag som där har tillstånd att driva verksamhet enligt bestämmelserna i rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag)⁵, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/18/EG⁶,

2. ett moderföretag till ett sådant företag som avses i 1, eller

3. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar ett sådant företag som avses i 1.

Beslut om tid för genomförande av förvärv

10 § Om Finansinspektionen beviljar tillstånd till ett förvärv, får inspektionen besluta en viss tid inom vilken förvärvet ska genomföras. Inspektionen får besluta att förlänga tiden.

Anmälningsskyldighet för den som avyttrar

11 § Den som har beslutat att avyttra ett kvalificerat innehav eller en så stor del av ett kvalificerat innehav att det återstående innehavet kommer att understiga någon av de i 1 § första stycket angivna gränserna ska skriftligen underrätta Finansinspektionen om det.

Anmälningsskyldighet för försäkringsaktiebolag

12 § Ett försäkringsaktiebolag ska årligen till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehaven.

När ett försäkringsaktiebolag får kännedom om att bolagets aktier har blivit föremål för ett sådant förvärv som avses i 1 eller 2 § eller för en sådan avyttring som avses i 11 §, ska bolaget snarast anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

När ett försäkringsaktiebolag i annat fall får kännedom om att det har nära förbindelser med någon annan, ska bolaget snarast anmäla det till Finansinspektionen.

⁵ EGT L 375, 31.12.1985, s. 3 (Celex 31985L0611).

⁶ EUT L 76, 19.3.2008, s. 42 (Celex 32008L0018).

Anmälningsskyldighet för ägare som är juridisk person

13 § Om en juridisk person har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsaktiebolag, ska den juridiska personen snarast anmäla ändringar av vilka som ingår i dess ledning till Finansinspektionen.

Röstförbud

14 § Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att försäkringsbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren är ett försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 10 § denna lag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 5 § 6 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) brott enligt 2 § 2, 3 § eller 4 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., såvitt avser brott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 eller 2 §, får Finansinspektionen besluta att ägaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Avyttringsplikt

15 § Finansinspektionen får förelägga en ägare som avses i 14 § första stycket att avyttra så stor del av aktierna att innehavet därefter inte är kvalificerat. En ägare som avses i 14 § andra eller tredje stycket får föreläggas att avyttra så stor del av aktierna att innehavet inte står i strid med inspektionens beslut.

16 § Om ett försäkringsaktiebolag har nära förbindelser med någon annan och det hindrar en effektiv tillsyn av bolaget, får Finansinspek-

tionen förelägga innehavare av aktier, vilka medför att förbindelserna är nära, att avyttra så stor del av aktierna att detta inte längre är fallet.

Finansinspektionen får även besluta att den eller de som omfattas av ett beslut enligt första stycket inte får företräda aktierna vid stämman. I så fall ska bestämmelserna i 18 § tillämpas.

När aktier inte får räknas in

17 § Aktier som omfattas av ett förbud enligt 14 § eller föreläggande enligt 15 § ska inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut ska bli giltigt eller en befogenhet ska få utövas såvida inte förvaltare har förordnats enligt 18 §.

Förordnande av förvaltare

18 § Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen begära att tingsrätten förordna en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 14 § inte får företrädas av ägaren. Sådan ansökan prövas av tingsrätten i den ort där ägaren har sitt hemvist, eller om ägaren inte har hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen ska betalas av ägaren till aktierna och ska på begäran förskottas av försäkringsaktiebolaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, bestäms ersättningen av tingsrätten.

Bemyndiganden

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om handläggningen av tillståndsärenden enligt 1–7 §§.

16 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsföretag

När Finansinspektionen ska ingripa

1 § Finansinspektionen ska ingripa om

1. ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning eller stadgar eller företagets försäkringstekniska riktlinjer, beräkningsunderlag, placeringsriktlinjer eller riktlinjer för hantering av intressekonflikter,

2. bolagsordningen, stadgarna, de försäkringstekniska riktlinjerna, beräkningsunderlaget, placeringsriktlinjerna eller riktlinjerna för hantering av intressekonflikter inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och arten av företagets verksamhet, eller

3. försäkringsbeståndet inte är tillräckligt för erforderlig riskutjämning.

Hur Finansinspektionen ska ingripa

2 § Ingripande med stöd av 1 § sker genom utfärdande av föreläggande att vidta åtgärder inom viss tid,, genom förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Finansinspektionen får i enlighet med det som anges i 6 § även begränsa ett försäkringsföretags förfoganderätt eller förbjuda företaget att förfoga över sina tillgångar i Sverige.

Om en överträdelse är allvarlig ska försäkringsföretagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

När Finansinspektionen får avstå från ingripande

3 § Finansinspektionen får avstå från ingripande om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,
2. försäkringsföretaget gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Finansiell saneringsplan och särskild företrädare

4 § Om rättigheterna för försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar hotas, ska Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget eller dess styrelse att upprätta och för godkännande överlämna en finansiell saneringsplan. Inspektionen får i dessa fall även utse en särskild företrädare att sköta hela eller delar av driften av företaget.

Plan för återställande av en tillfredsställande finansiell ställning

5 § Om ett försäkringsföretags kapitalbas understiger solvensmarginalen enligt 7 kap. 7–16 §§ eller om, för ett försäkringsföretag som avses i 9 kap. 1 § första stycket 1, den gruppbaseade kapitalbasen understiger den gruppbaseade solvensmarginalen enligt 4 § i samma kapitel, ska Finansinspektionen förelägga företaget eller dess styrelse att upprätta en plan för att återställa en tillfredsställande finansiell ställning och överlämna planen till inspektionen för godkännande.

Om kapitalbasen understiger garantibeloppet eller en tredjedel av solvensmarginalen eller om kapitalbasen inte har den sammansättning som anges i 7 kap. 17–19 §§, ska inspektionen förelägga företaget eller dess styrelse att upprätta och för godkännande överlämna en plan för skyndsamt återställande av kapitalbasen.

Överträdelser av beslut om rättelse

6 § Om ett försäkringsföretag driver verksamhet i ett annat land inom EES och företaget inte rättar sig efter Finansinspektionens eller behörig utländsk myndighets begäran om rättelse, ska inspektionen vidta de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta överträdelser. Inspektionen ska underrätta den behöriga utländska myndigheten om vilka åtgärder som vidtas.

Förbud eller begränsning i rätten att förfoga över tillgångar

7 § Finansinspektionen får begränsa ett försäkringsföretags förfoganderätt eller förbjuda företaget att förfoga över sina tillgångar i Sverige, om

1. företaget inte följer gällande bestämmelser om försäkringstekniska avsättningar och skuldtäckning,

2. företagens kapitalbas understiger en tredjedel av solvensmarginalen eller inte uppfyller gällande krav på garantibelopp,

3. företagens kapitalbas understiger solvensmarginalen eller, för ett försäkringsföretag som avses i 9 kap. 1 § första stycket 1, den grupp-baserade kapitalbasen understiger den grupp-baserade solvensmarginalen enligt 4 § i samma kapitel, och det finns särskilda skäl att anta att företagens finansiella ställning ytterligare kommer att försämrats, eller

4. det är nödvändigt för att skydda de intressen som försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar har vid beslut om återkallelse av företagens tillstånd.

Finansinspektionen får besluta hur försäkringsverksamheten ska drivas efter ett sådant beslut som avses i första stycket.

Återkallelse av tillstånd

8 § Om någon som ingår i ett försäkringsföretags styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 4 § 4, ska Finansinspektionen återkalla företagens tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsföretaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

9 § Finansinspektionen ska återkalla ett försäkringsföretags tillstånd, om företaget

1. inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit laga kraft,

2. inte inom ett år från det tillstånd gavs har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet,

4. har överlåtit hela sin rörelse,

5. under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit försäkringsrörelse, eller

6. har försatts i konkurs eller om beslut har fattats om att företaget ska gå i tvångslikvidation.

I fall som avses i första stycket 2 och 5 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

10 § Finansinspektionen får återkalla ett försäkringsföretags tillstånd, om företaget

1. inte längre uppfyller kraven för tillstånd,
2. inte inom angiven tid har vidtagit åtgärderna i en plan som har godkänts enligt 5 §, eller
3. i annat fall allvarligt åsidosätter gällande bestämmelser för verksamheten.

I de fall som anges i första stycket får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

11 § Om ett försäkringsföretags tillstånd återkallas, får Finansinspektionen bestämma hur avvecklingen av rörelsen ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta rörelsen.

Anmälan till behörig myndighet

12 § Finansinspektionen ska anmäla ett beslut enligt 6 § till de behöriga myndigheterna i de EES-länder där företaget enligt underrättelse driver försäkringsverksamhet enligt 3 kap. 1 eller 15 §. Ett sådant beslut ska dessutom anmälas till behöriga myndigheter i de EES-länder där företaget har tillgångar.

Finansinspektionen ska anmäla ett beslut om återkallelse av tillstånd för ett försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse till behöriga myndigheter i övriga länder inom EES.

Finansinspektionen får i samband med en anmälan enligt första eller andra stycket begära att den behöriga myndigheten i samarbete med inspektionen vidtar motsvarande åtgärder. Om företagets tillstånd har återkallats, får begäran avse att den behöriga myndigheten även i övrigt vidtar de åtgärder som behövs för att skydda de intressen som försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar har.

Ärenden av principiell betydelse eller av särskild vikt

13 § Ärenden som rör ingripanden enligt 1–11 §§ mot ett försäkringsföretag prövas av regeringen om ärendet är av principiell betydelse eller av särskild vikt. Regeringens prövning sker efter anmälan av Finansinspektionen.

Straffavgift

14 § Om ett försäkringsföretag har meddelats beslut om anmärkning eller varning, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en straffavgift. Om regeringen beslutar om varning, får den överlämna till inspektionen att besluta om straffavgift ska betalas.

Avgiften tillfaller staten.

15 § Straffavgiften ska fastställas till lägst femtusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av försäkringsföretagets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under försäkringsföretagets första verksamhetsår eller om uppgifter om

omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsföretaget efter det att avgiften har påförts inte uppfyller kraven enligt 4 kap. 1 §.

16 § När straffavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

17 § Om ett försäkringsföretag underlåter att i tid lämna de upplysningar som har föreskrivits med stöd av 14 kap. 17 § 1, får Finansinspektionen besluta att företaget ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av beslut om straffavgift och förseningsavgift

18 § Straffavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har vunnit laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

19 § Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 18 §.

20 § Om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 18 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

21 § En straffavgift eller förseningsavgift som har påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Ingripande mot försäkringsholdingföretag

22 § Om någon i ledningen för ett försäkringsholdingföretag inte uppfyller de krav som anges i 9 kap. 10 §, får Finansinspektionen förelägga företaget att rätta till förhållandet.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

23 § Om någon driver sådan rörelse som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med rörelsen. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av rörelsen ska ske. I föreläggandet ska Finansinspektionen upplysa om att

rätten efter ansökan av inspektionen kan komma att besluta att företaget ska gå i likvidation om föreläggandet inte följs.

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på viss rörelse, får Finansinspektionen förelägga den som driver rörelsen att lämna de upplysningar om rörelsen som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet. Den som är revisor i ett företag är skyldig att på begäran av inspektionen lämna sådana upplysningar om företagets rörelse som revisorn har fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag.

24 § Om ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening inte följer ett föreläggande enligt 23 § första stycket att upphöra med rörelsen, ska rätten, efter ansökan av Finansinspektionen, besluta att företaget ska gå i likvidation. I dessa fall tillämpas bestämmelserna i 25 kap. 10, 25, 28–44, 46 och 47 §§ aktiebolagslagen (2005:551) och 11 kap. 5 och 7–16 §§ samt 17 § fjärde och femte styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Beslut om likvidation ska inte meddelas om det under ärendets handläggning vid rätten visas att rörelsen har upphört.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Vite

25 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt denna lag, får inspektionen förelägga vite.

Bemyndigande

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en finansiell saneringsplan enligt 4 §.

17 kap. Överklagande m.m.

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut enligt 14 kap. 13 § och 16 kap. 23 § andra stycket samt beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får inte överklagas. Detsamma gäller inspektionens beslut att överlämna ett ärende till regeringen för prövning.

2 § Finansinspektionens beslut som avses i 11 kap. 1 § andra stycket 1 får överklagas hos regeringen.

3 § Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Förordnande om att ett beslut ska gälla omedelbart

4 § Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Förklaring att ärendet onödigt uppehålls

5 § Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 4 § inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, eller i ett ärende enligt 3 kap. 2, 9, 13 eller 22 § inom tre månader, eller i ett ärende enligt 3 kap. 7 eller 17 §, inom en månad, får sökanden begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls.

Efter det att kammarrätten har avgett sådan förklaring ska ansökan anses ha avslagits av regeringen eller Finansinspektionen om beslut inte har meddelats

1. inom sex månader i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 4 §,
2. inom tre månader i ett ärende enligt 3 kap. 2, 9, 13 eller 22 §, eller
3. inom en månad i ett ärende enligt 3 kap. 7 eller 17 §.

2.2 Förslag till lag om införande av försäkringsrörelselagen (2010:000)

Härigenom föreskrivs följande.

Tidpunkt för ikraftträdande

1 § Försäkringsrörelselagen (2010:000) och denna lag träder i kraft den 1 januari 2011. Bestämmelsen i 32 § denna lag träder dock i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Lagar som upphävs

2 § Genom denna lag upphävs, med de begränsningar som följer av denna lag,

1. lagen (1972:262) om understödsföreningar,
2. försäkringsrörelselagen (1982:713),
3. lagen (1982:728) om införande av försäkringsrörelselagen (1982:713), och
4. lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m.

Hänvisning i annan författning

3 § Om det i lag eller någon annan författning förekommer hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i försäkringsrörelselagen (2010:000) eller denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Företag som har bildats före lagens ikraftträdande

4 § För försäkringsföretag som har bildats före den 1 januari 2011 gäller försäkringsrörelselagen (2010:000) med nedan angivna undantag.

Fortsatt giltighet av gällande tillstånd och stadfästelser av bolagsordning

5 § Tillstånd för ett försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse (koncession) och stadfästelse av bolagsordning som är gällande vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000), ska därefter anses gälla som om de meddelats med stöd av den lagen.

Fortsatt giltighet av medgivna avvikelser och undantag

6 § De avvikelser och undantag från bestämmelser i lagen (1972:262) om understödsföreningar och försäkringsrörelselagen (1982:713) som har medgetts och är gällande vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) ska därefter avse motsvarande bestämmelser i den lagen.

Understödsförenings ansökan om tillstånd

7 § En understödsförening som före den 1 januari 2011 är registrerad enligt lagen (1972:262) om understödsföreningar får fortsätta att driva verksamheten enligt den lagen till utgången av år 2013 eller, om en ansökan om tillstånd enligt 2 kap. försäkringsrörelselagen (2010:000) då har getts in, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Om tillstånd inte lämnas inom den i första stycket föreskrivna tiden, ska föreningen gå i likvidation. Likvidationen ska handläggas enligt bestämmelserna i lagen om understödsföreningar.

Ingångna avtal om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets

8 § I fråga om avtal som avses i 4 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (2010:000) och som har ingåtts före den 1 januari 2011 gäller äldre bestämmelser.

Särskilda associationsrättsliga bestämmelser

Registrering av redan bildade försäkringsföretag

9 § I fråga om registrering av försäkringsföretag som har bildats innan försäkringsrörelselagen (2010:000) har trätt i kraft gäller äldre bestämmelser.

Borttagande av föreskrifter om aktiers nominella belopp

10 § Föreskrifter i ett försäkringsaktiebolags bolagsordning om aktiers nominella belopp ska tas bort senast i samband med att bolaget första gången efter den 1 januari 2011 beslutar om annan ändring i bolagsordningen. När en sådan föreskrift tas bort, ska samtidigt uppgift om antalet aktier i bolaget tas in i bolagsordningen.

Förbehåll om lösningsrätt

11 § Innehåller ett försäkringsaktiebolags bolagsordning vid utgången av år 2010 förbehåll som avses i 3 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982:713), gäller förbudet även om det avviker från 4 kap. 28 § aktiebolagslagen (2005:551).

Angivande av aktieägares person- eller organisationsnummer, m.m.

12 § Bestämmelserna i 5 kap. 5 § första stycket 2 aktiebolagslagen (2005:551) om angivande av aktieägares person- eller organisationsnummer gäller inte om aktieägaren har förts in i aktieboken före utgången av år 2010.

I fråga om försäkringsaktiebolag som har bildats före utgången av år 2010 behöver uppgift enligt 5 kap. 5 § första stycket 4 aktiebolagslagen om huruvida aktiebrev har utfärdats lämnas bara om aktiebrev har utfärdats efter ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000).

13 § Bestämmelserna i 6 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551) om angivande av bolagets organisationsnummer och bolagskategori och om aktieägarens personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer gäller inte aktiebrev som har lämnats ut före utgången av år 2010.

14 § Den som innehar ett aktiebrev och enligt bolagets anteckning på brevet är införd som ägare i aktieboken ska, även om införingen har skett före utgången av år 1982, likställas med den som enligt 13 § andra stycket lagen (1936:81) om skuldebrev förmodas ha rätt att göra skuldebrevet gällande, om ett förvärv från honom eller henne sker efter den nämnda tidpunkten.

Registrering och verkställande av äldre stämmobeslut

15 § Vid registrering och verkställande av ett stämmobeslut som har fattats före ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) samt vid talan mot ett sådant beslut gäller äldre bestämmelser eller, såvitt gäller sådana beslut som avses i 16 kap. aktiebolagslagen (2005:551), bestämmelserna i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m.

Registrering och verkställande av äldre styrelsebeslut

16 § Om styrelsen före utgången av år 2010 har fattat beslut om nyemission enligt 4 kap. 16 eller 17 §, emission av skuldebrev enligt 5 kap. 9 eller 10 § eller nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713), gäller äldre bestämmelser vid registrering och verkställande av beslutet.

Uppdelning och sammanläggning av aktier

17 § Bestämmelserna i 4 kap. 46–50 §§ aktiebolagslagen (2005:551) gäller inte i fråga om beslut om uppdelning eller sammanläggning av aktier som har fattats före den 1 januari 2011.

Revisor i försäkringsaktiebolag

18 § Om ett försäkringsaktiebolag vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) har en revisor som inte uppfyller kraven enligt bestämmelserna i 11 kap. 11 § i den lagen och 9 kap. aktiebolagslagen (2005:551), får bolaget tillämpa äldre bestämmelser om en revisors kvalifikationer till dess den tid för vilken revisorn har utsetts har gått ut. Om revisorn har utsetts för en mandattid överstigande fyra år eller tills vidare, ska revisorsval ske vid den första årsstämman efter lagens ikraftträdande.

Värdeöverföring

19 § Äldre bestämmelser gäller i fråga om värdeöverföring från ett försäkringsföretag, om beräkningen ska grunda sig på en årsredovisning som har upprättats före utgången av år 2010.

Inlösen av minoritetsaktier

20 § Om inlösen av aktier enligt 15 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) har påkallats före den 1 juli 2006, gäller försäkringsrörelselagen i då gällande lydelse i fråga om förutsättningarna för inlösen, bestämmandet av inlösenbeloppet och förfarandet.

21 § Om ett försäkringsaktiebolag före den 1 januari 2011 har beslutat om emission av teckningsoptioner eller konvertibler och det i emissionsvillkoren finns bestämmelser om hur dessa instrument skall behandlas i samband med inlösen av aktier enligt 14 a kap. försäkringsrörelselagen (1982:713), gäller dessa bestämmelser även efter den tidpunkten.

Fusion

22 § Äldre bestämmelser gäller för fusion, om fusionsplanen har godkänts enligt 15 a kap. 11 § försäkringsrörelselagen (1982:713) före den 1 januari 2011. Detsamma gäller vid absorption av helägt dotterbolag enligt 15 a kap. 18 § samma lag, om fusionsplanen har upprättats före nämnda datum.

Likvidation

23 § Likvidation av ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag eller en understödsförening som har beslutats före den 1 januari 2011 handläggs enligt äldre bestämmelser.

Särskilda bestämmelser för försäkringsföreningar

Förmånsrätt

24 § Bestämmelserna i 6 kap. 31 § försäkringsrörelselagen (2010:000) tillämpas inte i fråga om en försäkringsförening, om beslut om utmätning eller konkurs har fattats före den 1 januari 2011.

Slutna föreningar

25 § Om, vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000), rätten till inträde i en försäkringsförening enligt en föreskrift i stadgarna är mer begränsad än det som är tillåtet enligt 3 kap. 1 § lagen (1987:767) om ekonomiska föreningar, får föreningen fortsätta att tillämpa föreskriften.

Revisor i försäkringsförening

26 § Om en försäkringsförening vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) har en revisor som inte uppfyller kraven enligt bestämmelserna i 13 kap. 19 § samma lag och 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, får föreningen tillämpa äldre bestämmelser om en revisors kvalifikationer till dess den tid för vilken revisorn har utsetts har gått ut.

Överlåtelse av en understödsförenings rörelse

27 § Om ett beslut om överlåtelse av en understödsförenings rörelse har fattats före den 1 januari 2011, ska överlåtelsen genomföras enligt äldre bestämmelser.

Registrering av en understödsförening

28 § Om en ansökan om registrering av en understödsförening har kommit in till Finansinspektionen före den 1 januari 2011, ska registreringen handläggas enligt äldre bestämmelser.

Ingripande mot ett försäkringsföretag

29 § En fråga om ingripande enligt 15 eller 16 kap. försäkringsrörelselagen (2010:000) bedöms enligt äldre bestämmelser, om de omständigheter som föranleder frågan om ingripande hänför sig till tiden före den 1 januari 2011. Detta gäller dock inte om en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

Överklagande av äldre beslut

30 § Beslut som har meddelats före ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) överklagas enligt äldre bestämmelser.

Styrelsens förslag till ändring av bolagsordning eller stadgar

31 § Om ett försäkringsföretags bolagsordning eller stadgar efter utgången av år 2010 strider mot en bestämmelse i försäkringsrörelselagen (2010:000) ska styrelsen, om inte annat följer av denna lag, till den första ordinarie stämman därefter lägga fram förslag till ändring av bolagsordningen eller stadgarna i överensstämmelse med bestämmelsen.

Ändring av bolagsordning eller stadgar före lagens ikraftträdande

32 § Stämman får redan före utgången av år 2010 besluta om ändring i bolagsordningen eller stadgarna till överensstämmelse med försäkringsrörelselagen (2010:000). I beslutet ska anges att ändringen gäller från och med den 1 januari 2011.

Särskilda bestämmelser för vissa äldre företag

33 § Ett ömsesidigt försäkringsbolags firma som har registrerats före ikraftträdandet av lagen (1948:433) om försäkringsrörelse behöver inte innehålla orden ömsesidig eller försäkring.

34 § Om en försäkringsförening vid utgången av juni 1987 använde ordet bank i firman och vid ikraftträdandet av försäkringsrörelselagen (2010:000) fortfarande gör det, får föreningen fortsätta att göra det.

35 § För Stockholms stads brandförsäkringskontor gäller bestämmelserna i försäkringsrörelselagen (2010:000) om ömsesidiga försäkringsbolag i tillämpliga delar. Kontorets delägare ska dock inte på grund härav få större ansvar för kontorets förpliktelser än de hade före den 1 januari 1904.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

dels att 8 kap. 3 §¹ ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 1 §, 3 kap. 2 §, 4 kap. 1 och 7 §§, 5 kap. 2 och 4 §§, 6 kap. 3 § samt 7 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

Denna lag är tillämplig på försäkringsföretag. Med försäkringsföretag avses försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som omfattas av försäkringsrörelselagen (1982:713) samt understödsföreningar som omfattas av lagen (1972:262) om understödsföreningar. Vid tillämpningen av denna lag skall en understödsförening anses som ett livförsäkringsföretag.

Bestämmelserna om koncernredovisning i 7 kap. skall tillämpas på finansiella holdingföretag som uteslutande eller huvudsakligen förvaltar andelar i dotterföretag som är försäkringsföretag eller utländska företag av motsvarande slag. Med finansiellt holdingföretag avses ett aktiebolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening vars verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i att i vinstsyfte förvärva och förvalta andelar i dotterföretag.

Från denna lag får medges undantag för sådana försäkringsföretag som får undantas från

Denna lag är tillämplig på försäkringsföretag. Med försäkringsföretag avses försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar som omfattas av försäkringsrörelselagen (2010:000). Vid tillämpningen av denna lag ska en försäkringsförening anses som ett livförsäkringsföretag.

Bestämmelserna om koncernredovisning i 7 kap. ska tillämpas på finansiella holdingföretag som uteslutande eller huvudsakligen förvaltar andelar i dotterföretag som är försäkringsföretag eller utländska företag av motsvarande slag. Med finansiellt holdingföretag avses ett aktiebolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening vars verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i att i vinstsyfte förvärva och förvalta andelar i dotterföretag.

Från denna lag får medges undantag för sådana försäkringsföretag som får undantas från

¹ Senaste lydelse 2004:976

² Senaste lydelse 1999:1114.

försäkringsrörelselagen enligt 1 kap. 10 § samma lag. *Undantag får även medges för understödsföreningar som meddelar kapitalförsäkring för dödsfall, om försäkringsförmånerna uppgår till belopp som inte överstiger ett prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår eller utgår som naturaförmån. Detsamma gäller för understödsföreningar som meddelar annan livförsäkring, om stadgarna medger uttaxering eller nedsättning av förmåner och premieinkomstens storlek normalt inte överstiger 500 000 euro.* Frågor om sådana undantag prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen.

För sådana företag som medgivits undantag från denna lag *skall* i stället sådana föreskrifter som meddelats med stöd av 4 § andra stycket gälla.

När det i denna lag hänvisas till en bestämmelse i årsredovisningslagen (1995:1554) *skall* bestämmelsen tillämpas utan hinder av att den anges gälla för aktiebolag, om inte annat särskilt föreskrivs.

Bestämmelser i årsredovisningslagen som *skall* tillämpas på större företag och större koncerner skall tillämpas på försäkringsföretag som omfattas av denna lag, om inte annat särskilt föreskrivs.

Bestämmelser i årsredovisningslagen som gäller ekonomiska föreningar *skall* tillämpas på *understödsföreningar*, om inte

försäkringsrörelselagen enligt 1 kap. 19 och 20 §§ samma lag. Frågor om sådana undantag prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen.

För sådana företag som medgivits undantag från denna lag *ska* i stället sådana föreskrifter som meddelats med stöd av 4 § andra stycket gälla.

2 §³

När det i denna lag hänvisas till en bestämmelse i årsredovisningslagen (1995:1554) *ska* bestämmelsen tillämpas utan hinder av att den anges gälla för aktiebolag, om inte annat särskilt föreskrivs.

Bestämmelser i årsredovisningslagen som *ska* tillämpas på större företag och större koncerner skall tillämpas på försäkringsföretag som omfattas av denna lag, om inte annat särskilt föreskrivs.

Bestämmelser i årsredovisningslagen som gäller ekonomiska föreningar *ska* tillämpas på *försäkringsföreningar*, om inte

³ Senaste lydelse 2006:873.

annat särskilt föreskrivs.

Om bestämmelsen i årsredovisningslagen hänvisar till en annan bestämmelse i årsredovisningslagen eller till årsredovisningslagen i dess helhet, *skall* även hänvisningen tillämpas, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

annat särskilt föreskrivs.

Om bestämmelsen i årsredovisningslagen hänvisar till en annan bestämmelse i årsredovisningslagen eller till årsredovisningslagen i dess helhet, *ska* även hänvisningen tillämpas, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

2 kap.

1 §⁴

Om rörelsen i ett *försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag* omfattar flera försäkringsgrenar *eller om rörelsen i en understödsförening omfattar flera verksamhetsgrenar*, *skall* även en resultatanalys ingå i årsredovisningen.

Om rörelsen i ett *försäkringsföretag* omfattar flera försäkringsgrenar, *ska* även en resultatanalys ingå i årsredovisningen.

3 kap.

2 §⁵

Med beaktande av *vad* som föreskrivs i 3 § *skall* följande bestämmelser om balansräkningen och resultaträkningen i 3 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- 1 § om balansräkningens innehåll,
- 2 § om resultaträkningens innehåll,
- 4 § första, tredje och fjärde styckena om uppställning och sammanslagning av poster m.m.,
- 5 § första–tredje styckena om jämförelsetal,
5 a § om överkursfonden,
- 8 § om specificering av större periodiseringsposter,
- 9 § om avsättningar,
- 10 § om specificering av vissa större avsättningar, samt
- 13 § om extraordinära intäkter och kostnader.

Med beaktande av *det* som föreskrivs i 3 § *ska* följande bestämmelser om balansräkningen och resultaträkningen i 3 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

4 kap.

1 §⁶

Med beaktande av *vad* som

Med beaktande av *det* som

⁴ Senaste lydelse 1999:1114.

⁵ Senaste lydelse 2006:873.

⁶ Senaste lydelse 2006:873.

föreskrivs i 2 § *skall* följande bestämmelser om värderingen i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

2 § om immateriella anläggningstillgångar,
3 § om anskaffningsvärde för anläggningstillgångar,
4 § om avskrivning av anläggningstillgångar,
5 § om nedskrivning av anläggningstillgångar,
6–8 §§ om uppskrivning av anläggningstillgångar,
9 § första-fjärde styckena om värdering av omsättningstillgångar,
10 § om värdering av pågående arbeten,
11 § om varulagrets anskaffningsvärde,
12 § om redovisning till bestämd mängd och fast värde,
13 § om omräkning av fordringar och skulder i utländsk valuta,
13 a § om redovisning enligt kapitalandelsmetoden,
14 § om egna aktier,
14 a–14 d §§ om värdering av finansiella instrument,
14 e § om värdering av säkrade poster,
14 f och 14 g §§ om värdering av vissa tillgångar till verkligt värde, *samt*
15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån.

föreskrivs i 2 § *ska* följande bestämmelser om värderingen i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

14 f och 14 g §§ om värdering av vissa tillgångar till verkligt värde,
15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån, *samt*

16 § om omräkning av förlagsinsatser.

7 §

Om placeringstillgångar (C) i balansräkningen värderas med utgångspunkt i anskaffningsvärdet, *skall* upplysningar om en värdering till verkligt värde lämnas i en not. Upplysningarna *skall* lämnas fördelade på de i balansräkningen enligt bilaga 1 upptagna tillgångsposterna. När placeringstillgångar (C eller D) i balansräkningen värderas till verkligt värde enligt 5 § eller 4 kap. 14 a, 14 e eller 14 f §§ årsredovisningslagen (1995:1554), *skall* på samma sätt upplysningar om en värdering med utgångspunkt i anskaffningsvärdet lämnas i en not.

Om placeringstillgångar (C) i balansräkningen värderas med utgångspunkt i anskaffningsvärdet, *ska* upplysningar om en värdering till verkligt värde lämnas i en not. Upplysningarna *ska* lämnas fördelade på de i balansräkningen enligt bilaga 1 upptagna tillgångsposterna. När placeringstillgångar (C eller D) i balansräkningen värderas till verkligt värde enligt 1 § 13, 5 § eller 4 kap. 14 a, 14 e eller 14 f §§ årsredovisningslagen (1995:1554), *ska* på samma sätt upplysningar om en värdering med utgångspunkt i anskaffningsvärdet lämnas i en not.

5 kap.

2 §⁷

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) *skall* tillämpas med följande avvikelser:

1. Utöver värderings- och omräkningsprinciper enligt 2 § *skall* det anges vilket belopp som respektive värderingsprincip resulterat i.

2. a) 3 § första stycket *skall* tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena *skall* tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placerings-tillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande *skall* brukas eller innehas.

3. 4 § *skall* tillämpas på byggnader och mark (C.I).

4. 7 § *skall* i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

5. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämnas uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

6. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter *skall* tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

7. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare *skall* tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

8. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier *skall* redovisas mot bundet eget

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) *ska* tillämpas med följande avvikelser:

1. Utöver värderings- och omräkningsprinciper enligt 2 § *ska* det anges vilket belopp som respektive värderingsprincip resulterat i.

2. a) 3 § första stycket *ska* tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena *ska* tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placerings-tillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande *ska* brukas eller innehas.

3. 4 § *ska* tillämpas på byggnader och mark (C.I).

4. 7 § *ska* i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

6. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter *ska* tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

7. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier *ska* redovisas mot bundet eget

⁷ Senaste lydelse 2004:1177.

kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

9. Utöver upplysningar enligt 18 § *skall* även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

10. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättning till anställda *skall* delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom *skall* ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

8. Utöver upplysningar enligt 18 § *ska* även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

9. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättning till anställda *ska* delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom *ska* ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

4 §⁸

Utöver *vad* som följer av 1 § *skall* följande uppgifter lämnas om eget kapital och avsättningar:

1. I livförsäkringsföretag som inte får dela ut vinst *skall* som bundet eget kapital tas upp Aktiekapital, Garantikapital, Överkursfond, Konsolideringsfond, Kapitalandelsfond, Fond för verkligt värde och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragspost.

2. I livförsäkringsföretag som får dela ut vinst *skall* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *skall* tas upp Aktiekapital, Garantikapital, *Överkursfond*, Uppskrivningsfond, Reservfond, Kapitalandelsfond och Fond för verkligt värde. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *skall* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller

Utöver *det* som följer av 1 § *ska* följande uppgifter lämnas om eget kapital och avsättningar:

1. I livförsäkringsföretag som inte får dela ut vinst *ska* som bundet eget kapital tas upp Aktiekapital, Garantikapital, *Verksamhetskapital*, Överkursfond, Konsolideringsfond, Kapitalandelsfond, Fond för verkligt värde och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragspost.

2. I livförsäkringsföretag som får dela ut vinst *ska* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *ska* tas upp Aktiekapital, Garantikapital, *Verksamhetskapital*, Uppskrivningsfond, Reservfond, Kapitalandelsfond och Fond för verkligt värde. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *ska* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller

⁸ Senaste lydelse 2004:1177.

förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

3. I skadeförsäkringsföretag *skall* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *skall* tas upp Aktiekapital, Garantikapital, Överkursfond, Uppskrivningsfond, Reservfond och Kapitalandelsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *skall* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I understödsföreningar *skall som eget kapital tas upp Fond för verkligt värde, Övriga fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragspost.*

5. Om avsättningen för kvardröjande risker i posten Ej intjänade premier och kvardröjande risker (DD.1) uppgår till väsentligt belopp, *skall* beloppet anges.

6. Om garanterad återbäring i posten Livförsäkringsavsättning (DD.2) uppgår till väsentligt belopp, *skall* beloppet anges.

7. Om avvecklingsresultat uppgår till väsentligt belopp *skall* det anges i en not med fördelning på kategori av skada och belopp. Med avvecklingsresultat avses skillnaden mellan å ena sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets ingång, efter avdrag för under räkenskapsåret gjorda utbetalningar av ersättningar för skador från föregående år, och å andra sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets slut.

8. Villkorad återbäring (EE.1)

förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

3. I skadeförsäkringsföretag *ska* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *ska* tas upp Aktiekapital, Garantikapital, Verksamhetskapital, Uppskrivningsfond, Reservfond och Kapitalandelsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *ska* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. Om avsättningen för kvardröjande risker i posten Ej intjänade premier och kvardröjande risker (DD.1) uppgår till väsentligt belopp, *ska* beloppet anges.

5. Om garanterad återbäring i posten Livförsäkringsavsättning (DD.2) uppgår till väsentligt belopp, *ska* beloppet anges.

6. Om avvecklingsresultat uppgår till väsentligt belopp *ska* det anges i en not med fördelning på kategori av skada och belopp. Med avvecklingsresultat avses skillnaden mellan å ena sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets ingång, efter avdrag för under räkenskapsåret gjorda utbetalningar av ersättningar för skador från föregående år, och å andra sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets slut.

7. Villkorad återbäring (EE.1)

skall delas upp på avsättningar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär risk.

9. Skadeförsäkringsföretag och livförsäkringsföretag som får dela ut vinst *skall* lämna närmare upplysningar om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till bestämmelserna i 1 kap. 1 a § första stycket och 12 kap. 2 § tredje stycket försäkringsrörelselagen (1982:713) och om de förhållanden som motiverar bedömningen.

10. Livförsäkringsaktiebolag och ömsesidiga livförsäkringsbolag *skall* lämna upplysning om belopp som inte får användas för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bolagsordningen.

11. Om ett ömsesidigt försäkringsbolag har garantikapital i annan valuta än redovisningsvalutan, *skall* detta räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång *skall*

– i ömsesidiga skadeförsäkringsbolag och ömsesidiga livförsäkringsbolag som får dela ut vinst, föras mot Balanserad vinst eller förlust, och

– i ömsesidiga livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst föras mot Andra fonder.

ska delas upp på avsättningar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär risk.

8. Skadeförsäkringsföretag och livförsäkringsföretag som får dela ut vinst *ska* lämna närmare upplysningar om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till bestämmelserna i 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:000) och 17 kap. 3 § tredje stycket aktiebolagslagen (2005:551) och om de förhållanden som motiverar bedömningen.

9. Livförsäkringsföretag *ska* lämna upplysning om belopp som inte får användas för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bolagsordning eller stadgar.

10. Om ett ömsesidigt försäkringsbolag har garantikapital eller en försäkringsförening har verksamhetskapital i annan valuta än redovisningsvalutan, *ska* detta räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång *ska*

– i ömsesidiga skadeförsäkringsbolag samt ömsesidiga livförsäkringsbolag och försäkringsföreningar som får dela ut vinst, föras mot Balanserad vinst eller förlust, och

– i ömsesidiga livförsäkringsbolag och försäkringsföreningar som inte får dela ut vinst föras mot Andra fonder.

6 kap.

3 §⁹

Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag skall i resultatanalysen, fördelat på

Försäkringsföretag ska i resultatanalysen, fördelat på försäkringsgrenar, lämna upplys-

⁹ Senaste lydelse 1999:1115.

försäkringsgrenar, lämna upplysningar om försäkringstekniska avsättningar (DD och EE), återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar (E), intäkter, kostnader och rörelseresultat. *Understödsföreningar skall lämna upplysningar om intäkter och kostnader fördelade på verksamhetsgrenar.*

7 kap. 5 §¹⁰

Företag som avses i 1 § och som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder ska tillämpa enbart följande bestämmelser i detta kapitel:

1. 1 § om skyldighet att upprätta koncernredovisning, 2. 2 § vad gäller hänvisningarna till

a) 7 kap. 2 § årsredovisningslagen (1995:1554) om när koncernredovisning inte behöver upprättas,

b) 7 kap. 4 § första stycket 4 samma lag om förvaltningsberättelse,

c) 7 kap. 12 § första stycket samma lag om enhetliga värderingsprinciper,

d) 7 kap. 31 § andra och tredje styckena samma lag om koncernens system för intern kontroll och riskhantering,

3. 3 § 1 a och b samt 3 såvitt avser hänvisningen till 7 kap.12 § första stycket årsredovisningslagen, med särskilda regler om när koncernredovisning inte behöver upprättas,

4. 4 § vad gäller hänvisningarna till

a) 2 kap. 2 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till årsredovisningslagens bestämmelser i 2 kap. 5 § om språk och form samt 2 kap. 7 § om undertecknande,

b) 5 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till följande bestämmelser i 5 kap. årsredovisningslagen:

– 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,

– 12 § om lån till ledande befattningshavare,

– 18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,

– 18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare,

– 20 § första stycket 1 och andra stycket samt 21 § om löner, ersättningar och sociala kostnader,

– 22 § om pensioner och liknande förmåner,

– 23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

– 24 § om suppleanter och vice verkställande direktör, samt

– 25 § om avtal om avgångsvederlag,

c) 5 kap. 2 § 3 och 7 denna lag med särskilda regler om tilläggsupplysningar, c) 5 kap. 2 § 3 denna lag med särskilda regler om tilläggsupplysningar,

¹⁰ Senaste lydelse 2009:36.

- d) 5 kap. 3 § 4 denna lag om villkorad återbäring,
e) 5 kap. 4 § 1–3, 5 och 7–9 denna lag om eget kapital och avsättningar,
e) 5 kap. 4 § 1–4 och 6–8 denna lag om eget kapital och avsättningar,
f) 6 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till 6 kap. 1 § första–tredje styckena årsredovisningslagen om förvaltningsberättelsens innehåll, samt
g) 6 kap. 2 § denna lag om särskilda upplysningar i förvaltningsberättelsen.

Företaget behöver inte lämna upplysningar enligt 6 kap. 1 § om upplysningarna lämnas på annan plats i redovisningen. I sådant fall ska förvaltningsberättelsen innehålla en hänvisning till den plats där uppgifterna har lämnats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011 och tillämpas på räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2010.

2. Äldre bestämmelser ska alltså tillämpas för försäkringsföreningar som med stöd av 9 § lagen (2010:000) om införande av försäkringsrörelselagen (2010:000) tillämpar äldre bestämmelser i lagen (1972:262) om understödsföreningar.

3. Medel som i ett försäkringsaktiebolag som får dela ut vinst har tillförts överkursfonden före den 1 januari 2011 utgör även därefter bundet eget kapital. I den första årsredovisning som upprättas efter utgången av år 2010 ska de tas upp under reservfonden.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2004:575) om europabolag dels att nuvarande 9 a § ska betecknas 9 b §, dels att rubriken närmast före 9 a § ska sättas närmast före 9 b §, dels att 1, 6, 7, 9, 15 och 26 a §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 9 a §, samt närmast före 9 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns bestämmelser som kompletterar rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag (SE-förordningen).

Vad som sägs i denna lag om europabolag gäller, om *annat inte* anges, *endast* europabolag med säte i Sverige.

För europabolag som har beviljats koncession att driva försäkringsrörelse gäller bestämmelserna i denna lag endast i den omfattning som framgår av 1 a kap. försäkringsrörelselagen (1982:713).

Det som sägs i denna lag om europabolag gäller *bara* europabolag med säte i Sverige, om *inte något annat* anges.

6 §²

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 25.2 i SE-förordningen, när beslut om tillstånd har meddelats enligt 23 kap. 23 eller 24 § aktiebolagslagen (2005:551) och beslutet har vunnit laga kraft. *När det gäller bolag som driver bank- eller finansieringsrörelse tillämpas i stället 10 kap. 38 § respektive 11 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.*

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 25.2 i SE-förordningen, när beslut om tillstånd har meddelats enligt 23 kap. 23 eller 24 § aktiebolagslagen (2005:551) och beslutet har vunnit laga kraft. *När det gäller bolag som driver försäkringsrörelse ska Bolagsverket utfärda intyget när beslut om tillstånd har meddelats enligt 11 kap. 31–33 §§ eller 35 § försäkringsrörelselagen (2010:000) och beslutet har vunnit laga kraft.*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar (EUT L 310, 25.11.2005, s. 1, Celex 32005L0056).

² Senaste lydelse 2009:xx.

När det gäller bolag som driver bank- eller finansieringsrörelse tillämpas i stället 10 kap. 38 § respektive 11 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

7 §³

Bolagsverket *skall* föra ett register över europabolag (europabolagsregistret). I fråga om registrering i europabolagsregistret tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551) och andra författningar om registrering i aktiebolagsregistret eller, om europabolaget driver bankrörelse, bankregistret. Om en arbetstagarrepresentant har utsetts enligt lagen (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag, *skall* även detta registreras.

Bolagsverket *ska* föra ett register över europabolag (europabolagsregistret). I fråga om registrering i europabolagsregistret tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551) och andra författningar om registrering i aktiebolagsregistret eller, om europabolaget driver bankrörelse eller försäkringsrörelse, bankregistret *respektive försäkringsregistret*. Om en arbetstagarrepresentant har utsetts enligt lagen (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag, *ska* även detta registreras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. avgifter i ärenden om registrering enligt denna lag, och
2. handläggningen av registreringsärenden.

9 §⁴

Vid flyttning av ett europabolags säte från Sverige till en annan stat, tillämpas bestämmelserna i 10–15 §§. När det gäller europabolag som driver bank- eller finansieringsrörelse tillämpas i stället 10 kap. 40–42 §§ respektive 11 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Vid flyttning av ett europabolags säte från Sverige till en annan stat, tillämpas bestämmelserna i 9 a–15 §§. När det gäller europabolag som driver bank- eller finansieringsrörelse tillämpas i stället 10 kap. 40–42 §§ respektive 11 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Särskilt om europabolag som driver försäkringsrörelse

9 a §

När ett europabolag som driver försäkringsrörelse avser att flytta

³ Senaste lydelse 2006:598.

⁴ Senaste lydelse 2005:935.

sitt säte från Sverige till en annan stat gäller inte 10 §, 11 § första stycket första meningen och andra stycket 4 samt 12–14 §§. Sådana bolag ska, om bolagsstämman med stöd av artikel 8 i SE-förordningen har beslutat att bolagets säte ska flyttas till en annan stat, ansöka om tillstånd för flyttningen hos Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Tillstånd till flyttningen av säte ska meddelas om

1. försäkringstagarna och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till bolagets ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

2. bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att flyttningen kan anses förenlig med försäkringstagares eller andra fordringsägares intressen, och

3. det inte finns hinder mot flyttningen enligt artikel 8.15 i SE-förordningen.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket. Finansinspektionen ska också underrätta Bolagsverket om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Det som anges om Bolagsverket i 11 § tredje stycket och 11 a § första stycket ska i stället gälla Finansinspektionen eller regeringen.

15 §⁵

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 8.8 i SE-förordningen när ett beslut

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 8.8 i SE-förordningen när ett beslut

⁵ Senaste lydelse 2008:8.

om tillstånd enligt 13 eller 14 § har meddelats och beslutet har vunnit laga kraft. Intyg får dock inte utfärdas om Finansinspektionen har meddelat ett sådant beslut som avses i 9 a § eller om det föreligger ett sådant förhållande som avses i artikel 8.15 i SE-förordningen.

om tillstånd enligt 13 eller 14 § har meddelats och beslutet har vunnit laga kraft. Intyg får dock inte utfärdas om Finansinspektionen har meddelat ett sådant beslut som avses i 9 b § eller om det föreligger ett sådant förhållande som avses i artikel 8.15 i SE-förordningen.

I stället för första stycket gäller för bolag som driver försäkringsrörelse att Bolagsverket ska utfärda intyget när beslut om tillstånd har meddelats enligt 9 a § andra stycket och beslutet har vunnit laga kraft.

26 a §⁶

Om ett europabolag flyttar sitt säte, ska lednings- eller förvaltningsorganet upprätta ett särskilt bokslut. Det särskilda bokslutet ska omfatta den tid för vilken årsredovisning inte tidigare har upprättats fram till den dag då flyttningen av säte har blivit gällande enligt artikel 8.10 i SE-förordningen.

Om ett aktiebolag deltar i bildandet av ett europabolag genom fusion enligt artikel 17 i SE-förordningen och europabolaget får säte i en annan stat än Sverige, ska styrelsen för aktiebolaget upprätta ett särskilt bokslut. Det särskilda bokslutet ska omfatta den tid för vilken årsredovisning inte tidigare har upprättats fram till den dag då europabolaget registreras enligt artikel 12 i SE-förordningen.

För det särskilda bokslutet enligt första och andra styckena gäller bestämmelserna om årsbokslut i 6 kap. 4–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078). Bokslutet ska ges in till Bolagsverket inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

För det särskilda bokslutet enligt första och andra styckena gäller bestämmelserna om årsbokslut i 6 kap. 4–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078). *När det gäller bolag som driver försäkringsrörelse ska det som sägs i 6 kap. 4 § andra stycket bokföringslagen om bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) i stället avse bestämmelser i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.* Bokslutet ska ges in till Bolagsverket inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

⁶ Senaste lydelse 2008:8.

2.5 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 12 a §, 25 kap. 37 § och 27 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

12 a §¹

Med tillämplig lag om årsredovisning avses i denna lag årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i fråga om aktiebolag som helt eller delvis omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *den lagen* och de föreskrifter som har meddelats med stöd av *den*. I fråga om bolag som upprättar eller *skall* upprätta koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder avses även, såvitt gäller koncernredovisningen, de redovisningsstandarder som har antagits med stöd av förordningen.

Med tillämplig lag om årsredovisning avses i denna lag årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i fråga om aktiebolag som helt eller delvis omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag *eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, dessa respektive lagar* och de föreskrifter som har meddelats med stöd av *dem*. I fråga om bolag som upprättar eller *ska* upprätta koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder avses även, såvitt gäller koncernredovisningen, de redovisningsstandarder som har antagits med stöd av förordningen.

25 kap.

37 §

Likvidatorn *skall* för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning, som *skall* läggas fram på årsstämman. I fråga om stämman och redovisningen *skall* följande bestämmelser inte tillämpas:

– 7 kap. 11 § 2 denna lag,
– 2 kap. 1 § andra stycket, 5 kap. 18–25 §§, 6 kap. 2 och 5 §§ års-

Likvidatorn *ska* för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning, som *ska* läggas fram på årsstämman. I fråga om stämman och redovisningen *ska* följande bestämmelser inte tillämpas:

– 7 kap. 11 § 2 denna lag,
– 2 kap. 1 § andra stycket, 5 kap. 18–25 §§, 6 kap. 2 och 5 §§ års-

¹ Senaste lydelse 2007:317.

redovisningslagen (1995:1554),
samt

– 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 §
lagen (1995:1559) om årsredo-
visning i kreditinstitut och värde-
pappersbolag.

I balansräkningen får det egna
kapitalet tas upp i en post. Balans-
räkningen *skall* innehålla uppgift
om aktiekapitalet, i förekommande
fall fördelat på olika aktieslag.

En tillgång får inte tas upp till
högre värde än den beräknas
inbringa efter avdrag för
försäljningskostnaderna. Om en
tillgång kan beräknas inbringa ett
väsentligt högre belopp än det
värde som tas upp i balans-
räkningen, *skall* det beräknade
beloppet anges särskilt vid
tillgångsposten. Om en skuld eller
likvidationskostnad kan beräknas
kräva ett belopp som väsentligt
avviker från vad som har redo-
visats som skuld, *skall* det
beräknade beloppet anges vid
skuldposten.

Bestämmelserna om koncern-
redovisning och om delårsrapport i
tillämplig lag om årsredovisning
skall inte tillämpas på bolag i
likvidation.

redovisningslagen (1995:1554),

– 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 §
lagen (1995:1559) om årsredo-
visning i kreditinstitut och värde-
pappersbolag, *samt*

– 5 kap. 2 § 9 och 10 och 6 kap.
2 och 3 §§ lagen (1995:1560) om
årsredovisning i försäkrings-
företag.

I balansräkningen får det egna
kapitalet tas upp i en post. Balans-
räkningen *ska* innehålla uppgift
om aktiekapitalet, i förekommande
fall fördelat på olika aktieslag.

En tillgång får inte tas upp till
högre värde än den beräknas
inbringa efter avdrag för
försäljningskostnaderna. Om en
tillgång kan beräknas inbringa ett
väsentligt högre belopp än det
värde som tas upp i balans-
räkningen, *ska* det beräknade
beloppet anges särskilt vid
tillgångsposten. Om en skuld eller
likvidationskostnad kan beräknas
kräva ett belopp som väsentligt
avviker från vad som har redo-
visats som skuld, *ska* det
beräknade beloppet anges vid
skuldposten.

Bestämmelserna om koncern-
redovisning och om delårsrapport i
tillämplig lag om årsredovisning
ska inte tillämpas på bolag i
likvidation.

27 kap.

1 §²

Bolagsverket *skall* föra ett aktie-
bolagsregister för registrering
enligt denna lag eller annan för-
fattning.

Av 13 kap. 1 § första stycket
lagen (2004:297) om bank- och
finansieringsrörelse framgår att
bankaktiebolag *skall* registreras i
bankregistret. När det i denna lag

Bolagsverket *ska* föra ett aktie-
bolagsregister för registrering
enligt denna lag eller annan för-
fattning.

Av 13 kap. 1 § första stycket
lagen (2004:297) om bank- och
finansieringsrörelse framgår att
bankaktiebolag *ska* registreras i
bankregistret. Av 14 kap. 1 §

² Senaste lydelse 2006:486.

hänvisas till aktiebolagsregistret, skall hänvisningen beträffande bankaktiebolag avse bankregistret.

I fråga om registrering i aktiebolagsregistret av redovisnings- och revisionshandlingar gäller bestämmelserna i *årsredovisningslagen (1995:1554)* och *lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag* i stället för bestämmelserna i detta kapitel.

försäkringsrörelselagen (2010:000) framgår att *försäkringsaktiebolag ska registreras i försäkringsregistret*. När det i denna lag hänvisas till aktiebolagsregistret, ska hänvisningen beträffande bankaktiebolag och *försäkringsaktiebolag* avse bankregistret *respektive försäkringsregistret*.

I fråga om registrering i aktiebolagsregistret av redovisnings- och revisionshandlingar gäller bestämmelserna i *tillämplig lag om årsredovisning* i stället för bestämmelserna i detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2006:595) om europakooperativ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns bestämmelser som kompletterar rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar)¹ En europeisk kooperativ förening benämns i denna lag ett europakooperativ.

Vad som sägs i denna lag om europakooperativ gäller, om *annat inte* anges, *endast* europakooperativ med säte i Sverige.

Det som sägs i denna lag om europakooperativ gäller *bara* europakooperativ med säte i Sverige, om *inte annat* anges.

Försäkringsförening räknas som ekonomisk förening i denna lag. I försäkringsrörelselagen (2010:000) finns bestämmelser som gäller i stället för det som sägs i denna lag.

För europakooperativ som driver bankrörelse *eller försäkringsrörelse* gäller i stället särskilda bestämmelser i lagen (1995:1570) om medlemsbanker och *lagen (1972:262) om understödsföreningar.*

För europakooperativ som driver bankrörelse gäller i stället särskilda bestämmelser i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ EUT L 207, 18.8.2003, s. 1 (Celex 32003R1435).

3 Ärendet

Regeringen beslutade den 16 oktober 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att dels lämna förslag på genomförande av det s.k. tjänstepensionsdirektivet,¹ dels föreslå en ny modern och tydlig associationsrättslig reglering av försäkringsverksamhet (dir. 2003:125). Utredningen antog namnet Försäkringsföretagsutredningen.

Utredningen har lämnat betänkandena Genomförande av tjänstepensionsdirektivet (SOU 2004:101) och Ny associationsrätt i försäkringsföretag (SOU 2006:55). Det förstnämnda betänkandet har lett till lagstiftning (prop. 2004/05:165).

Försäkringsföretagsutredningens uppgifter i den del som nu är aktuell har varit att lämna förslag till en ny försäkringsrörelselag omfattande såväl bestämmelser om drivande av försäkringsrörelse som sådana associationsrättsliga särregler som ska finnas i förhållande till den allmänna lagstiftningen på det associationsrättsliga området.

Utredningen överlämnade sitt huvudbetänkande Ny associationsrätt i försäkringsföretag i maj 2006. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och de som på eget initiativ har yttrat sig finns i *bilaga 1*. En remissammanställning finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2006/2981).

I denna promemoria tas de associationsrättsliga och näringsrättsliga frågor upp som behandlas i betänkandet. I betänkandet föreslås också att livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst antingen ska övergå till att tillämpa reglerna för vinstutdelande verksamhet eller ombildas till ett ömsesidigt försäkringsbolag. Förslaget har rönt kraftig kritik och kommer att behandlas i ett annat sammanhang. Valet att inte nu gå fram med ombildningsfrågan innebär att nya bestämmelser – i förhållande till utredningsförslaget – nu behöver tas in i den nya försäkringsrörelselagen. Dessa avser i första hand bestämmelser som rör livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

4 Associationsformerna på försäkringsmarknaden

4.1 Inledning

Svenska försäkringsgivare kan till sin rättsliga form vara antingen försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag eller understödsföreningar. Försäkringsbolagens verksamhet regleras i försäkringsrörelselagen (1982:713), medan bestämmelser för understödsföreningar finns i lagen (1972:262) om understödsföreningar. Lagarna innehåller såväl associationsrättsliga som näringsrättsliga regler.

Försäkringsaktiebolag ägs av sina aktieägare och dessa svarar inte med mer än vad som skjutits till som aktiekapital. Försäkringsaktiebolagen kan drivas antingen som vinstutdelande bolag eller enligt ömsesidiga principer. Om försäkringsaktiebolaget drivs enligt ömsesidiga principer ska allt överskott i rörelsen tillfalla försäkringstagarna. I ömsesidiga försäkringsbolag är försäkringstagarna både delägare och kunder och ett sådant bolag ska följaktligen drivas helt i enlighet med försäkringstagarnas intressen. En särskild form av försäkringsverksamhet drivs i understödsföreningar. En understödsförening, eller en försäkringsförening, har till uppgift att tillhandahålla försäkringar till en viss bestämd krets av personer, såsom t.ex. anställda i ett visst företag eller personer som tillhör en viss yrkesgrupp eller liknande. Sådana föreningar tecknar alltså försäkring bara för sina medlemmar. Föreningarna är i princip uppbyggda som ekonomiska föreningar.

Företagsformerna på försäkringsmarknaden skiljer sig i vissa avseenden från de företagsformer som erbjuds för andra slag av ekonomisk verksamhet. De företagsformer inom andra verksamhetsområden som är mest närliggande försäkringsföretagen är allmänna aktiebolag och ekonomiska föreningar. Regleringen för dessa företag, särskilt aktiebolagen (2005:551), har utvecklats och moderniserats för att passa affärsverksamhet som den ser ut i ett modernt samhälle. Någon motsvarande reformering har inte skett för försäkringsföretagen.

I det följande lämnas en redogörelse för huvuddragen i lagstiftningen för de två associationsformer som är mest närliggande försäkringsföretagen, dvs. aktiebolag och ekonomiska föreningar. Därefter ges i avsnitt 4.3 en beskrivning av regleringen för de företagsformer som finns på försäkringsområdet.

4.2 Allmän associationsrättslig reglering

4.2.1 Aktiebolag

För aktiebolag gäller aktiebolagslagen (2005:551), ABL.

Ett aktiebolag kännetecknas av att de som deltar i bolaget, aktieägarna, inte ansvarar personligen för bolagets förpliktelser. Denna frihet från personligt ansvar balanseras av ett flertal regler som syftar till att ge bolagets borgenärer ett visst skydd, framför allt regler om att det i bolaget ska finnas en viss marginal mellan tillgångar och skulder, ett aktiekapital. Aktiebolagsformen ger aktieägarna möjlighet att driva

verksamhet utan att riskera mer än det ursprungligen satsade och tillskjutna kapitalet. Karakteristiskt för aktiebolaget är också att andelarna i bolaget, aktierna, normalt är fritt överlåtbara och kan spridas på ett stort antal händer. Bolagets finansiering underlättas därigenom eftersom betydande kapital kan ackumuleras genom små bidrag från ett stort antal investerare som vet att de kan dra sig ur aktiebolaget när de vill använda sina resurser för andra ändamål. Nämnda karakteristika anses av lagstiftaren göra aktiebolagsformen särskilt väl ägnad att användas i samband med satsningar på ny och mer omfattande ekonomisk verksamhet (se prop. 2004/05:85 s. 196).

Att aktierna normalt är fritt överlåtbara brukar även anses utgöra en del av minoritetsskyddet. Det gör det möjligt för en minoritetsaktieägare att lämna bolaget, om han eller hon är missnöjd med hur majoriteten utövar sin makt i bolaget.

Aktiebolag kan driva vilken form av verksamhet som helst, bara den är lovlig och inte förbehållen vissa företagsformer. Ett exempel på verksamhet som inte får drivas av allmänna aktiebolag är försäkringsverksamhet. Den verksamhet som faktiskt drivs av ett aktiebolag regleras dock inte i ABL. Lagen kan i stället ses som ett standardiserat kontrakt mellan ägarna, med bl.a. skydd för minoritetsägare. ABL innehåller emellertid mer än detta, framför allt skydd för bolagets motparter. Regleringen är en avvägning mellan olika intressenters skydd och möjliggör en plattform för drivande av verksamheten.

Syftet med verksamheten i ett aktiebolag är att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna. Om ett aktiebolag ska ha ett annat syfte måste detta anges i bolagsordningen. Vidare ges numera regler om ett speciellt slag av aktiebolag, nämligen aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för ett bolag av det slaget är att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst (se prop. 2004/05:178).

Aktiebolag finns i två olika kategorier; publika och privata aktiebolag. Den viktigaste skillnaden mellan dessa kategorier är att publika bolag har rätt att erbjuda allmänheten att teckna och köpa aktier. Publika aktiebolag är typiskt sett större bolag med stor spridning på aktierna, medan privata aktiebolag är framför allt små eller medelstora företag med ett mindre antal ägare. För de publika bolagen gäller en rad särbestämmelser, t.ex. om bolagets ledning.

ABL syftar bl.a. till att göra det enklare att starta och driva företag och lagstiftaren har därför sökt åstadkomma flexibilitet i regleringen. En viktig princip i aktiebolagsrätten har då lyfts fram, nämligen att aktieägarna kan avvika från regler som är uppställda enbart i aktieägarnas intressen, om alla aktieägare är överens om det. Som komplement till detta har genom ABL införts en utökad möjlighet för aktieägarna att genom bestämmelser i bolagsordningen avvika från sådana regler i ABL som syftar enbart till att erbjuda aktieägarna ett sätt att reglera sina mellanhavanden. Eftersom de privata aktiebolagen typiskt sett har färre aktieägare och dessa ofta deltar i bolagets skötsel, har det införts regler för de privata aktiebolagen som ger aktieägarna större utrymme att komma överens om särskilda former för förvaltning av bolaget (se prop. 2004/05:85 s. 202.)

Som framgått ovan balanseras aktieägarnas frihet från ansvar för bolagets förpliktelse av krav på att det finns tillgångar i bolaget som svarar mot bolagets skulder. Det är bolagets förmögenhet som utgör säkerheten för att borgenärer kan få sina fordringar på bolaget betalda. När ett aktiebolag bildas måste det tillskjutas tillgångar som minst motsvarar aktiekapitalet. Flera regler i ABL avser att tillgodose att denna förmögenhet ska förbli intakt eller att den i vart fall inte förbrukas av aktieägarna genom överföringar till dessa.

Bestämmelserna till skydd för bolagets förmögenhet syftar alltså primärt till att ge borgenärerna trygghet. Indirekt underlättar dessa bestämmelser också för ett aktiebolag att driva sin verksamhet, eftersom enskilda kan förvänta sig att ett bolag lever upp till sina åtaganden. Skyddsreglerna främjar därmed bl.a. möjligheterna för ett bolag att anskaffa kapital på kreditmarknaden.

På senare tid har ifrågasatts om kravet på aktiekapital för privata aktiebolag är sakligt motiverat, i synnerhet för mindre tjänste- och kunskapsföretag utan behov av kapitalkrävande tillgångar. I Europa finns också en trend mot sänkta eller slopade krav på aktiekapital för bolagsformer som motsvarar det svenska privata aktiebolaget och det förekommer allt oftare att sådana utländska aktiebolag driver verksamhet i Sverige genom en filial.² Regeringen beslutade därför den 19 september 2007 att tillkalla en särskild utredare att ta ställning till om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag bör sänkas. Utredaren fick vidare i uppdrag att överväga om det behövs en ny företagsform utan personligt betalningsansvar som är särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala (dir. 2007:132). Utredningen, som tagit namnet Utredningen om ett enklare aktiebolag, har i ett delbetänkande den 13 maj 2008 föreslagit att kravet på minsta tillåtna aktiekapital i privata aktiebolag sänks till 50 000 kr. Betänkandet innehåller vidare ett förslag som ger möjlighet till successiv inbetalning av aktiekapitalet vid nybildning av privata aktiebolag (SOU 2008:49). I samband med att utredningens förslag remitterades har det inom Justitiedepartementet upprättats en promemoria för att få remissinstansernas synpunkter på ett mer långtgående alternativ, nämligen att kravet på minsta tillåtet aktiekapital i privata aktiebolag sänks till 1 kr. Remisstiden gick ut den 30 januari 2009 och förslagen bereds nu inom regeringskansliet. Uppdraget i övrigt för utredningen om ett enklare aktiebolag – om förslag till förenklingar för aktiebolagen och en ny företagsform för näringsverksamhet i liten skala – remitterades i april 2009. Förslagen remissbehandlas nu. Remisstiden gick ut den 15 september 2009.

Utgångspunkten för aktiebolagen är att alla aktier har lika rätt i bolaget. Det gäller såväl ekonomiska rättigheter som förvaltningsrättigheter. Det är dock möjligt att göra avsteg från detta genom bestämmelser i bolagsordningen. Det är inte ovanligt att denna möjlighet utnyttjas för att t.ex. införa skillnader i röstvärde mellan olika aktier och i rätten till andel i bolagets tillgångar eller vinst. En sådan möjlighet kan

² Kommissionen har den 25 juni 2008 kommit med ett förslag till en förordning om en ny typ av bolag – ett europeiskt privat bolag (Societas Privata Europaea, SPE). Ett SPE föreslås kunna bildas med ett aktiekapital om 1 euro. Ikraftträdande av den nya bolagsformen föreslås ske 2010.

underlätta en ändamålsenlig finansiering av verksamheten. Befintliga aktieägare kan nämligen vara mer benägna att emittera nya aktier om deras röstandel inte späds ut i motsvarande mån som aktiekapitalet ökar.

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid en bolagsstämma. En aktieägare kan utöva sin rösträtt antingen personligen eller genom ombud med fullmakt. I förarbetena till ABL diskuterades de problem som kan uppstå i bolag som en följd av det allt mer utbredda aktieägandet och den tilltagande internationaliseringen av aktieägandet. Diskussionen mynnade ut i en strävan att underlätta för aktieägare, som inte har vilja eller möjlighet att personligen delta i bolagsstämma, att på annat sätt påverka innehållet i bolagsstämmans beslut (se prop. 2004/05:85 s. 295 ff.). ABL utgår från att detta sker inom ramen för ordningen att rösta genom ombud med fullmakt. Genom lagstiftning som trädde i kraft 1 juli 2007 har nya bestämmelser om tillhandahållande av fullmaktsformulär införts för att ytterligare underlätta för aktieägare i bolag vars aktier är noterade vid en svensk börs eller annan reglerad marknad, att utöva sin rösträtt (se prop. 2006/07:65). Vidare antog medlemsstaterna och Europaparlamentet i juli 2007 ett direktiv om aktieägars rättigheter.³ Direktivet innehåller bl.a. miniminormer när det gäller tiden för kallelse till bolagsstämma och kallelsens innehåll, aktieägars initiativrätt, rätt att delta i stämman genom ombud eller genom elektronisk uppkoppling, aktieägars rätt att rösta per brev och rösträkning. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 3 augusti 2009. Justitiedepartementet har gett en utredare i uppdrag att överväga vissa frågor om aktieägars rättigheter, m.m. (Ju2007/10048/P). Utredarens förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG ska genomföras, har redovisats den 16 juni 2008 (Ds 2008:46). Det förslaget bereds nu inom regeringskansliet. Uppdraget i övrigt ska redovisas inom kort.

Ett aktiebolag är hierarkiskt uppbyggt varvid ett bolagsorgan kan ge riktlinjer och anvisningar till ett underordnat organ. Bolagsstämman är det överordnade organet där aktieägarna utövar sin bestämmanderätt över bolagets verksamhet. Bolagsstämman utser i normalfallet en styrelse som svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Bolagsstämman utser i normala fall även revisor. Styrelsen väljer i sin tur en verkställande direktör som ska ha hand om den löpande förvaltningen.

4.2.2 Ekonomiska föreningar

En ekonomisk förening är en sammanslutning av fysiska och/eller juridiska personer. Dessa är medlemmar i föreningen. För ekonomiska föreningar gäller lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, föreningslagen. Den svarar i stora stycken mot 1975 års aktiebolagslag. Föreningslagen reglerar inte den särskilda verksamhet som drivs i associationen utan kan i nära överensstämmelse med ABL sägas innehålla ett

³Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG av den 11 juli 2007 om utnyttjande av vissa av aktieägars rättigheter i börsnoterade företag. EUT L 184, 14.7.2007, (Celex 32007L0036).

standardavtal mellan medlemmarna samt skydd för föreningens motparter.

Utmärkande för en ekonomisk förening är att den genom ekonomisk verksamhet ska främja sina medlemmars ekonomiska intressen och att medlemmarna ska delta i verksamheten som konsument, leverantörer eller på annat sätt. Medlemmarna är således både ägare av föreningen och deltagare i föreningens verksamhet. Det är kravet på deltagande i verksamheten som ger den ekonomiska föreningen en kooperativ prägel. Föreningen kan med sin verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom lägre priser när de är konsument, högre priser när de är leverantörer eller högre lön när de är anställda. Vidare ingår i sådant främjande att åstadkomma att medlemmarna kan erhålla önskade varor eller tjänster, avsättning av producerade varor eller tjänster eller sysselsättning (se vidare SOU 1984:9 s. 133 f.). Det är således genom medlemmarnas deltagande i verksamheten som hans eller hennes ekonomiska nytta av föreningen realiserar. Medlemmarna har därför ett gemensamt intresse av att föreningens verksamhet drivs på ett sätt som är fördelaktigt för dem som konsument, leverantörer eller annan motpart. En ekonomisk förening har således inget eget vinstsyfte, på det sätt aktiebolaget har (se Mallmén, Lagen om ekonomiska föreningar – En kommentar, 3:e uppl, s. 36). Detta hindrar dock inte att föreningens verksamhet drivs så att vinst uppstår och att vinstutdelning kan vara ett viktigt led i beredandet av medlemsnytta.

Vissa avsteg från de ovan angivna kraven på en ekonomisk förenings syfte och verksamhet har dock gjorts. I enlighet med det s.k. huvudsaklighetsrequisitet räcker det att föreningen i *huvudsak* framträder som en förening i vilken medlemmarna deltar i verksamheten. Det innebär bl.a. att det är möjligt för en ekonomisk förening att handla även med andra än medlemmar, men minst hälften av verksamheten måste vara medlemsinriktad. Vidare har strukturförändringar inom konsumentkooperationen föranlett att definitionen av en ekonomisk förening vidgats. Lagändringen innebär att flera föreningar i samverkan kan uppfylla de krav som ställs för att var och en av dessa ska anses som en ekonomisk förening. Ändringen syftade till att öka konkurrenskraften för kooperativ verksamhet och möjliggöra en mer effektiv verksamhet som kan uppnå storskalighetsfördelar och synergieffekter (se prop. 1999/2000:88). Redan tidigare var det möjligt att driva den ekonomiska verksamheten i ett av föreningen helägt dotterföretag. Sedan 1 juli 2006 är det även möjligt att driva verksamheten i delägda företag (se prop. 2005/06:84).

En ekonomisk förening är en öppen association, vilket innebär att antalet medlemmar inte är fastställt på förhand och att det kan variera med tiden. En effekt av att medlemsantalet ändras är att också storleken av föreningens kapital förändras. Skyddet för tredje man är därför inte lika starkt som i ett aktiebolag. Medlemskapet är fritt och som huvudregel också öppet. Det är vidare personligt och kan inte överlätas. Däremot kan de ekonomiska rättigheter som är knutna till själva andelen i föreningen, den s.k. andelsrätten, överlätas.

Medlemmarna bidrar till föreningens finansiering genom betalning av insatser. Lagen kräver att medlemmarna betalar insats men reglerar inte insatsens storlek. Föreningen kan därför genom bestämmelser i stadgarna

själv bestämma vilket belopp insatsen ska uppgå till. Lagen reglerar inte heller på vilket sätt eller när insatsen ska betalas. Insatsskyldigheten kan alltså, beroende på vad som föreskrivs i föreningens stadgar, fullgöras i form av kontant betalning men också genom leverans av egendom eller genom egen arbetsinsats. Föreningen bestämmer också när insatsen ska erläggas; lagen kräver sålunda inte att medlemmarna betalar insatsen i samband med inträdet i föreningen. Tiden för inbetalning kan därför variera.

Medlemskapet ger inflytande över föreningen genom rösträtt på föreningsstämman. Varje medlem ska som huvudregel ha en röst, men undantag kan medges i stadgarna. Vidare kan medlemmarnas beslutanderätt på föreningsstämman, genom bestämmelser i stadgarna, helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda representanter, s.k. fullmäktige. Liksom i aktiebolag är den ekonomiska föreningens interna organisation hierarkisk. Föreningsstämman utser normalt styrelse och revisor. I större föreningar väljer styrelsen en verkställande direktör.

Av kravet på att medlemmarnas ekonomiska intressen ska främjas följer att en ekonomisk förening i princip ska dela ut överskottet på verksamheten till medlemmarna. Utdelning ska i huvudsak ske i proportion till varje medlems deltagande i verksamheten. Vid bedömningen av hur stort överskott som kan delas ut till medlemmarna måste det tas hänsyn till föreningens behov av konsolidering och möjlighet att utvidga verksamheten.

Medlemmarna har inte något personligt ansvar för en ekonomisk föreningens förpliktelser. Verksamheten bygger på självfinansiering där föreningens kapital byggs upp med medlemsinsatser och uppkomna överskott. Det finns emellertid en möjlighet att genom s.k. förlagsinsatser ta in riskkapital från andra än medlemmar. För att inte för stor andel av det egna kapitalet ska utgöras av kapital från utomstående är möjligheten till förlagsinsatser från andra än medlemmar på visst sätt begränsad. Bestämmelserna i föreningslagen gör, med några undantag, inte skillnad mellan olika kategorier av föreningar.

Genom beslut den 29 maj 2008 bemyndigade regeringen justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att se över föreningslagen i syfte att förenkla för ekonomiska föreningar att driva sin verksamhet och att underlätta etablering av nya föreningar. I uppdraget ingår också att göra en genomgripande språklig och redaktionell översyn av lagen. Utredningen har i ett delbetänkande i april 2009 redovisat den del av uppdraget som gäller stadgeändring, beslutsfattande på föreningsstämma och andra förenklingsåtgärder som avser administrativa bördor (SOU 2009:37). Delbetänkandet är nu föremål för remissbehandling. Remisstiden gick ut den 20 oktober 2009. Förslaget bereds nu inom regeringskansliet. Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2010.

4.3 Associationsrättslig reglering av försäkringsföretag

4.3.1 Försäkringsbolag

Försäkringsbolag kan vara antingen försäkringsaktiebolag eller ömse-sidiga försäkringsbolag. För försäkringsbolagen gäller försäkrings-rörelselagen (1982:713), FRL. Till skillnad mot aktiebolagslagen (2005:551), ABL, och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL, innehåller FRL inte bara associationsrättsliga regler utan även bestämmelser för den verksamhet som drivs i bolagen. Det bör vidare redan inledningsvis framhållas att det i FRL förekommer åtskilliga från den allmänna associationsrätten avvikande regler. Dessa regler har ansetts befogade vanligtvis under åberopande av försäkringsverk-samhetens speciella art.

FRL har utformats med 1975 års aktiebolagslag som förebild. FRL har inte genomgått samma modernisering som aktiebolagslagstiftningen.

Försäkringsaktiebolag

Regleringen av försäkringsaktiebolag vilar i stora delar på principer som gäller också för allmänna aktiebolag. De avvikelser som förekommer har motiverats främst av den särskilda verksamhet som drivs i ett försäkringsaktiebolag men även av hänsyn till EG-rätten.

En viktig avvikelse från allmän aktiebolagsrätt är att aktier i ett försäkringsaktiebolag inte är helt fritt överlåtbara. Det krävs nämligen Finansinspektionens tillstånd för sådana större förvärv som skulle innebära att förvärvaren får ett s.k. kvalificerat innehav i försäk-ringsaktiebolaget.

Även möjligheterna att låna upp medel är mer begränsade för ett försäkringsaktiebolag än för ett allmänt aktiebolag. Upplåning i ett försäkringsaktiebolag får ske endast för att effektivisera kapital-förvaltningen eller om det i övrigt är motiverat av den drivna försäkringsrörelsen och då under förutsättning att den samlade upplåningen är av ringa betydelse med hänsyn till rörelsens omfattning och storleken på den s.k. kapitalbasen, dvs. bolagets särskilda buffertkapital. Avser verksamheten tjänstepensionsförsäkring är möjlig-heterna till upplåning än mer begränsade. Även om Finansinspektionen, när det finns särskilda skäl, kan medge upplåning som går utöver vad som kan anses som ringa, anses någon mer omfattande upplåning inte kunna komma i fråga (se prop. 1998/99:87 s. 266).

Försäkringsrörelse kan drivas i såväl publika som privata försäk-ringsaktiebolag. FRL gör emellertid inte någon annan skillnad mellan de två kategorierna än när det gäller möjligheten att sprida aktier och andra värdepapper och att på en organiserad marknadsplats handla med sådana dokument. Det sagda innebär t.ex. att de strängare kraven på ett offentligt aktiebolags ledning gäller även för privata försäkringsaktiebolag.

För försäkringsaktiebolagen gäller vidare från allmän aktiebolagsrätt avvikande bestämmelser bl.a. om nedsättning av aktiekapitalet, fusion och likvidation, vilka syftar till att genom Finansinspektionens prövning tillgodose försäkringstagarnas intressen.

De mera betydande särregler som uppställts i FRL gäller livförsäkringsaktiebolagen. Om bolagsordningen i ett sådant bolag inte innehåller bestämmelser om vinstutdelning till aktieägarna, får vinst inte delas ut. Aktieägarna har därför endast begränsade ekonomiska rättigheter. De har visserligen rätt att vid nedsättning av aktiekapitalet återfå aktiernas nominella belopp och vid likvidation få tillbaka ett belopp som svarar mot andelen, men det överskott som uppstår av bolagets verksamhet får de inte del av. Överskott från år när verksamheten utvecklas gynnsamt ansamlas i stället i bolaget, om inte bolagsstämman beslutar att det ska tillgodoräknas försäkringstagarna som garanterad eller villkorad återbäring. Under år när verksamheten går med förlust kan å andra sidan det ansamlade överskottet användas för förlusttäckning.

Liksom i andra aktiebolag ligger bestämmanderätten i ett livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst hos aktieägarna. Genom den reform som gjordes 2004 för att motverka risker för intressekonflikter (prop. 2003/04:109) har dock aktieägarnas inflytande begränsats i dessa livförsäkringsaktiebolag. Bland annat ska en majoritet av styrelseledamöterna vara oberoende från aktieägarna. Vidare åligger det bolagsstämman och styrelsen i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst en skyldighet att se till att försäkringstagarna inte tillfogas otillbörliga nackdelar till andra intressegruppers fördel. Försäkringstagarna i ett bolag som inte får dela ut vinst har endast ett begränsat inflytande över hur verksamheten drivs. Detta inflytande vilar på en bestämmelse i FRL om att minst en av styrelseledamöterna ska utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem.

Ömsesidiga försäkringsbolag

Ett ömsesidigt försäkringsbolag ägs av de försäkringstagare som har köpt en direktförsäkring i bolaget. Det innebär att försäkringstagarna samtidigt är både ägare och fordringsägare till bolaget. Grunden för den ömsesidiga företagsformen är ett gemensamt intresse av att verksamheten drivs på ett sätt som är fördelaktigt för dem som försäkringstagare. Att försäkringstagarna är delägare innebär att antalet delägare ökar när nya försäkringstagare tillkommer och minskar när försäkringar upphör. Genom bestämmelser i bolagsordningen kan i vissa fall även försäkrade bli delägare. I de s.k. avtalsbolagen som är uppbyggda på en lika fördelning av makten mellan arbetsgivare och arbetstagare, är t.ex. både försäkringstagare och försäkrade delägare.

Utmärkande för ett ömsesidigt försäkringsbolag har tidigare varit att det drivs med delägarnas personliga ansvar som grund. Efter lagändringar som trädde i kraft år 2000 är utgångspunkten att delägarna inte är personligt ansvariga för bolagets förpliktelser. I skadeförsäkringsbolag kan dock andra delägare än konsumenter och dödsbon fortfarande göras ansvariga för försäkringsbolagets förbindelser om det framgår av bolagsordningen. Delägarnas personliga ansvar, i de fall det finns, motsvaras av en "rätt att kräva" att bolaget uttaxerar för att täcka förluster. Detta betyder att den som är försäkringstagare/delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan vara säker på att hans eller hennes försäkringsskada kan ersättas och att det i så fall sker genom bidrag från

alla delägare. Det personliga ansvaret är subsidiärt och kan utkrävas endast om andra tillgångar inte räcker för att täcka förluster. Hur uttaxering ska gå till och till vilket belopp ska regleras i bolagsordningen. Det är numera företrädesvis mindre ömsesidiga försäkringsbolag som driver verksamheten med personligt delägaransvar. En av anledningarna till att vissa verksamheter fortfarande drivs på detta sätt är att en förutsättning för att kunna få dispens från FRL:s bestämmelser, är att bolaget kan uttaxera extra bidrag. Tidigare fanns inom livförsäkring även en möjlighet, att i stället för att uttaxera sätta ned försäkringsbelopp och tilldelad återbäring.

Ett ömsesidigt försäkringsbolag får inte bildas utan garantikapital, om det inte finns särskilda skäl. Garantikapitalet fungerar som start- och rörelsekapital och ska betalas tillbaka när det inte längre behövs för att driva rörelsen och kapitalkraven inte hindrar det. Garantikapitalet är därför att betrakta som ett lån, även om det i årsredovisningen redovisas som eget kapital. I övrigt bygger den ömsesidiga verksamheten på självfinansiering. Bolagets kapital byggs upp framför allt med inbetalade försäkringspremier och uppkomna överskott. För att bilda ett ömsesidigt försäkringsbolag krävs vidare att ett i bolagsordningen angivet antal försäkringstagare tecknat sig för försäkringar och att dessa försäkringar uppgår till ett i bolagsordningen angivet belopp. På så sätt kan det tillses att ett tillräckligt stort antal försäkringstagare initialt kommer att finnas i bolaget.

Möjligheterna till ytterligare finansiering av verksamheten är begränsade. Visserligen kan garantikapitalet ökas under rörelsens gång, men även det kapitalet måste betalas tillbaka när det inte längre behövs. Annan upplåning får ske endast under samma förutsättningar som de som angetts ovan för försäkringsaktiebolag.

Den ekonomiska nytta en delägare kan få av verksamheten kommer inte honom eller henne till del som vinstutdelning. I stället kan överskott som inte är nödvändigt att behålla för konsolidering delas ut till delägarna i form av återbäring eller sänkta premier. Även garantier, dvs. de personer som skjutit till garantikapital, kan få del av överskott, men i så fall ska det anges i bolagsordningen att vinst kan delas ut till dessa och i vilken ordning det ska ske. Vinstutdelning till garantier kan dock ske bara i den mån utdelningsbara medel finns i bolaget, vilka beräknas på liknande sätt som i försäkringsaktiebolag och allmänna aktiebolag. Det har ansetts att ränta kan utgå på garantikapital men att vinstutdelningsbegränsningen gäller även för räntebetalningar (se prop. 1998/99:87 s. 299).

Att försäkringstagarna också är delägare medför att de har möjlighet till inflytande över bolaget genom att de som ägare kan utöva rösträtt på stämman. I många fall kan dock denna delägarrätt utövas endast indirekt eftersom det är vanligt förekommande att rösträtten på bolagsstämman tillkommer representanter för delägarna, s.k. delegerade. Detta ska i så fall anges i bolagsordningen där det även får regleras hur de delegerade ska utses. Delegerade kan utses t.ex. genom omröstningar bland delägarna eller av i bolagsordningen särskilt angivna intresseorganisationer. I sammanhanget ska också nämnas att garantier kan ha rösträtt enligt bestämmelser i bolagsordningen. Skyldigheten att betala tillbaka garanti-

kapital när det inte längre behövs har motiverats av en önskan att begränsa garanternas inflytande.

Den interna organisationen är hierarkisk och bolagsstämman utser i regel styrelsen, men det kan finnas andra regler i bolagsordningen. Stämman har dock inte fullt förfogande över vilka som ska utses till styrelseledamöter i livförsäkringsbolag, eftersom det har införts samma krav på att majoriteten av styrelsen ska vara oberoende, dvs. samma som gäller för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Alla ömsesidiga försäkringsbolag har inte en verkställande direktör. Finansinspektionen kan om det finns särskilda skäl medge att en verkställande direktör inte utses. I stället ska då styrelsen uppdra åt en av styrelseledamöterna, ofta benämnd verkställande ledamot, att fullgöra en verkställande direktörs skyldigheter i fråga om bokföring och medelsförvaltning, medan styrelsen svarar för en verkställande direktörs uppgifter i övrigt.

4.3.2 Understödsföreningar

För understödsföreningar gäller lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL. I den lagen finns, liksom i FRL, regler för den verksamhet som drivs och associationsrättsliga regler. UFL hänvisar i associationsrättsliga frågor i stor utsträckning till 1951 år lag om ekonomiska föreningar, trots att den lagen är upphävd (se lagen [1987:668] om införande av lagen [1987:667] om ekonomiska föreningar).

Understödsföreningar är föreningar för inbördes bistånd som utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse meddelar annan personförsäkring än arbetslöshetsförsäkring. De brukar indelas med utgångspunkt i vilken form av försäkring som meddelas. Sålunda hänförs understödsföreningarna till antingen pensionskassor, sjukkassor, begravningskassor eller sjuk- och begravningskassor. Pensionskassorna meddelar i huvudsak pensionsförsäkring och indelas i tjänstepensionskassor och andra pensionskassor. En sjukkassa tecknar uteslutande s.k. kort sjuk- och olycksfallsförsäkring utan anknytning till livförsäkring, medan en begravningskassa meddelar enbart begravningshjälp. En förening som erbjuder båda sistnämnda typer av försäkringsprodukter benämns sjuk- och begravningskassa.

UFL överlämnar åt föreningarna att i stadgarna reglera många frågor. Som ett allmänt krav på stadgarna gäller att de ska vara ägnade att trygga att föreningen kan fullgöra sina försäkringsutfästelser och samtidigt tillgodose medlemmarnas intresse av att kostnader och villkor för försäkringarna är skäligen med hänsyn till förmånernas art och omfattning och föreningens förhållanden. Även i övrigt ska stadgarna ha ett för verksamheten lämpligt innehåll.

En understödsförening ska vara sluten på så sätt att den är avsedd huvudsakligen för anställda i ett visst eller vissa företag, personer tillhörande en viss yrkesgrupp eller medlemmar i sammanslutning med sådan intressegemenskap att en samverkan även för personförsäkring är naturlig. Medlemmarna har därför såväl en intressegemenskap vid sidan av föreningen som ett gemensamt intresse av att genom föreningen bistå

varandra. Medlemmarna har inte något personligt ansvar för understödsföreningens förpliktelser.

Det nyss nämnda kravet på slutenhet gäller inte understödsföreningar som registrerats enligt äldre lag. Det ska vidare nämnas att en förening som meddelar pensionsförsäkring på grund av anställning anses som en understödsförening även om medlemsavgifterna betalas av arbetsgivaren.

Trots att en understödsförening normalt ska vara sluten är den en öppen associationsform i den meningen att föreningen inom sin krets av möjliga medlemmar kan ta emot nya medlemmar och att medlemmar kan träda ur föreningen utan att medlemsavtalet, stadgarna, behöver ändras.

Verksamheten bygger på självfinansiering. Medlemmarna betalar fasta avgifter för verksamhetens drivande enligt bestämmelser i stadgarna, vilka åtminstone i de större föreningarna innehåller de försäkrings-tekniska grunderna för att beräkna avgifterna. Avgifterna är därför i realiteten jämförbara med premier för de försäkringsförmåner som en medlem erhåller.

Något generellt krav på startkapital finns inte för understödsföreningarna. För att skapa säkerhet för att en understödsförening kan fullgöra sina utfästelser måste den i stället ha ett minsta antal medlemmar. Beroende på vilken typ av försäkringar som ska meddelas av föreningen måste medlemsantalet uppgå till antingen minst 100 eller minst 500. Finansinspektionen kan meddela dispens från kravet på ett minsta antal medlemmar om det finns särskilda skäl.

Överskott som uppstår i verksamheten fonderas och kan i den mån det inte behövs för konsolidering delas ut till medlemmarna som återbäring enligt bestämmelser i stadgarna. Om en understödsförenings intäkter och fonderade medel inte är tillräckliga för verksamheten, har den inga eller endast små möjligheter att anskaffa externt kapital. I stället åvilar det styrelsen att så snart som möjligt föreslå föreningsstämman ändring av stadgarna, t.ex. höjning av avgifterna, eller annan lämplig åtgärd. Stadgarna kan även medge särskild uttaxering av avgifter, vilket kräver att föreningens tillgångar inte är tillräckliga för verksamhetens behöriga utövande.

Principen en medlem – en röst gäller, om inte något annat har bestämts i stadgarna. Medlemmarnas inflytande utövas på föreningsstämman, men det är möjligt att genom bestämmelser i stadgarna låta stämmans befogenheter helt eller delvis tillkomma särskilt valda fullmäktige. Fullmäktig, som ska vara medlem i föreningen, utses för en tid om högst tre år. Minst hälften av fullmäktige ska utses av medlemmarna eller av organisation som kan anses företräda medlemmarna. Finansinspektionen kan medge att också annan än medlem får vara fullmäktig och att fullmäktig får utses för fyra år. Den interna organisationen är liksom i ovan beskrivna associationer hierarkisk, men till skillnad från vad som gäller för försäkringsbolagen finns inte några regler om verkställande direktör.

5 Allmänna utgångspunkter

5.1 Företag som får driva försäkringsverksamhet

Förslag: Försäkringsverksamhet får drivas av försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Beteckningen understödsförening tas bort från försäkringslagstiftningen.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för förslaget: I Sverige kan privaträttslig försäkringsverksamhet drivas i försäkringsbolag och försäkringsföreningar (även kallade understödsföreningar). Den svenska försäkringsmarknaden består av ca 350 försäkringsbolag och ett 70-tal försäkringsföreningar. Försäkringsbolagen är endera aktiebolag eller ömsesidiga bolag. En närmare beskrivning av företagsformerna finns i avsnitt 4.3.

Försäkringsbolagens verksamhet regleras i huvudsak i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL. Lagen innehåller dels associationsrättsliga regler, dels näringsrättsliga regler. De förstnämnda reglerna är baserade på 1975 års aktiebolagslag. Civilrättsliga bestämmelser om avtalsförhållandet mellan försäkringsbolagen och deras kunder finns i försäkringsavtalslagen (2005:104). Försäkringsföreningarna regleras i lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL. Även avtalsförhållandet mellan en försäkringsförening och dess medlemmar regleras i försäkringsavtalslagen.

Försäkringsföreningarna regleras på ett otidsenligt sätt, både ur ett associationsrättsligt och ett näringsrättsligt perspektiv. Regleringen av försäkringsföreningar var under 1990-talet föremål för två utredningar, Understödsföreningsutredningen (SOU 1990:101 Försäkringsföreningar) och Försäkringsföreningsutredningen (SOU 1998:82 Försäkringsföreningar – ett reformerat regelsystem). Dessa betänkanden har emellertid inte lett till några omfattande regeländringar.

En fråga har gällt om försäkringsverksamhet över huvud taget bör få drivas i föreningsform. Det finns emellertid inga avgörande skäl som talar för att föreningsformen inte skulle kunna vara lämplig för att driva försäkringsrörelse. Frågan om en viss företagsform och i slutänden ett visst företag är lämpat för en viss verksamhet bör bedömas utifrån företagets egna förutsättningar från fall till fall. Detta förutsätter emellertid jämbördiga näringsrättsliga regler om försäkringstekniska avsättningar, skuldtäckningstillgångar och kapitalbas.

En annan fråga har gällt det svaga intresset för att bilda nya försäkringsföreningar. Antalet försäkringsföreningar har stadigt minskat genom åren. Det är främst inom området tjänstepensionsverksamhet som försäkringsföreningarna har någon större betydelse för försäkrings-tagarkollektivet i stort. Enbart dessa förhållanden kan emellertid inte anses motivera att en associationsform helt utmönstras från försäkringsmarknaden. Det går inte att utesluta att utvecklingen beror på den otidsenliga regleringen av försäkringsföreningarna. I sammanhanget bör nämnas att de kooperativa företagsformerna överlag har ökat i Sverige de senaste åren och att ekonomiska föreningar i dag är den företagsform

som växer snabbast relativt sett. Även internationellt finns det ett stort intresse för kooperativt företagande och inom EU skapades för några år sedan en helt ny företagsform, s.k. europakooperativ.⁴

Den avgörande frågan torde i stället vara om det vid sidan om försäkringsaktiebolagen finns ett behov av att ha två former av kooperativa sammanslutningar för försäkringsverksamhet. Ömsesidiga försäkringsbolag och understödsföreningar har emellertid existerat sida vid sida under lång tid och har båda fyllt en viktig samhällsfunktion. Även i flera andra länder finns det både försäkringsföreningar och ömsesidiga försäkringsbolag. Vidare finns skillnader i företagsformerna som föranleder olika regleringsmässiga hänsyn. Det bör också beaktas att det inom EU-kommissionen pågår ett arbete med en förordning med en stadga för ömsesidiga bolag. Att nu genom lagstiftningsåtgärder avskaffa en av de kooperativa försäkringsföretagsformerna på den svenska försäkringsmarknaden är således inte i linje med den utveckling som finns internationellt.

I stället bör mångfalden på försäkringsområdet ökas. Det kan finnas anledning att anta att intresset för att skapa alternativ till de utbud som tillhandahålls av försäkringsbolagen kommer att bli större i framtiden. Det torde också vara en fördel för försäkringstagarna om konkurrensen på försäkringsmarknaden stimuleras och att försäkringstagarnas valfrihet utvidgas genom att fler försäkringsgivare får agera på marknaden. Utgångspunkten bör vidare vara att försäkringsverksamhet liksom annan verksamhet ska vara neutral i fråga om formerna för rörelsens drivande och att största möjliga näringsfrihet ska råda.

Försäkringsverksamhet föreslås alltså även fortsättningsvis kunna drivas i försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Den nuvarande beteckningen i lagstiftningen på en försäkringsförening, nämligen understödsförening, bör utmönstras.

5.2 Konkurrensneutralitet

Förslag: Regleringen av försäkringsföretag ska inte leda till en snedvridning av konkurrensen mellan företagsformerna. Reglerna ska inte heller missgynna svenska försäkringsföretag i förhållande till utländska försäkringsgivare.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för förslaget: Vid lagstiftning på det finansiella området överlag gäller som utgångspunkt att regleringen ska vara konkurrensneutral i förhållande till vilken associationsform som verksamheten drivs i (se senast prop. 2004/05:165 s. 99). Den utgångspunkten gäller även i detta lagstiftningsarbete. Följaktligen bör den nya regleringen utformas så att den så långt möjligt inte ger upphov till en snedvridning av

⁴ Rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), (EUT L 207, 18.8.2003, s. 1).

konkurrensen mellan försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar.

Konkurrensneutraliteten bör också gälla i ett internationellt perspektiv. På en gemensam europeisk marknad för finansiella tjänster är det angeläget att de svenska försäkringsföretagen inte missgynnas i förhållande till sina utländska konkurrenter på grund av inhemsk reglering. Lagförslagen får alltså inte leda till en omotiverad snedvridning av konkurrensen mellan svenska försäkringsföretag och motsvarande utländska försäkringsgivare.

Av betydelse i sammanhanget är också ambitionen att övergå till en funktionellt inriktad lagstiftning på det finansiella området (se regeringens skrivelse 2002/03:141 Staten och den finansiella sektorn, s. 2). Med det avses att regleringen ska vara mindre inriktad på att särreglera olika grupper av finansiella institut och i stället mer se till den funktion som utövas. I en föränderlig värld är en funktionellt inriktad reglering mer flexibel och skapar bättre förutsättningar för god konkurrens än en institutionellt orienterad reglering. Med en funktionell lagstiftning underlättas marknadstillträde och det blir lättare för olika slag av finansiella aktörer att producera och sälja likvärdiga tjänster. Införandet av nya regler för tjänstepensionsinstitut kan ses som ett led i arbetet med att göra lagstiftningen mer funktionellt inriktad (se prop. 2004/05:165).

Det bör emellertid uppmärksammas att en funktionell lagstiftning inte alltid fordrar att alla företag som tillhandahåller en viss produkt eller tjänst regleras på samma sätt. Avgörande härför är skyddsbehovet för verksamheten. I den mån skyddsbehovet i funktionellt sett näraliggande verksamheter är i huvudsak detsamma bör också regleringen stämma överens.

5.3 En ny lag

Förslag: Den associationsrättsliga regleringen av företag som driver försäkringsverksamhet anpassas till allmänna associationsrättsliga regelverk.

I en ny försäkringsrörelselag samlas alla rörelseregler för försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar samt de särskilda associationsrättsliga regler som anses motiverade.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för förslaget: Den associationsrättsliga och näringsrättsliga regleringen av företag som driver försäkringsrörelse (försäkringsbolag och försäkringsföreningar) är till stora delar föråldrad och svåröverskådlig. Det finns därför ett behov av en övergripande språklig och författningsteknisk modernisering av regelverket.

De senaste årens lagstiftningsarbete när det gäller bankaktiebolag och kreditmarknadsföretag har varit inriktat på att samla särskilda associationsrättsliga bestämmelser i lagen (2004:297) om bank- och finansi-

eringsrörelse, och i övrigt låta den allmänna associationsrättsliga lagstiftningen vara tillämplig i dessa företag. I motiven för den nya associationsrätten för bankaktiebolag lyfte regeringen fram fördelarna med att kraftigt nedbringa antalet associationsrättsliga bestämmelser i den särskilda lagstiftningen för bankaktiebolag. Det betonades också de tolkningsvårigheter som kan uppkomma vid jämförelser mellan motsvarande bestämmelser i olika lagar.

Det finns skäl för att ha en liknande ordning för försäkringsföretagen. Ett skäl är att regeringen redan tidigare slagit fast att försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag bör lyda under samma associationsrättsliga regler som för allmänna företag, om inte avvikelser motiveras av försäkringsbolagens särart (prop. 1998/99:87 s. 146 ff.). Motsvarande resonemang bör gälla även i fråga om föreningar som driver försäkringsrörelse. Vidare har de associationsrättsliga bestämmelserna för försäkringsföretagen sedan länge nära knutit an till de grundläggande principerna i allmän bolagsrättslig eller föreningsrättslig lagstiftning. Denna tillnärmning har fortsatt i än högre grad i och med att Sverige har genomfört EG:s bolagsrättsliga direktiv. Den bolagsrättsliga regleringen av försäkringsaktiebolagen i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, överensstämmer till stora delar med regleringen av de allmänna aktiebolagen i 1975 års aktiebolagslag, och genom hänvisningar har den föreningsrättsliga regleringen av understödsföreningar i lagen (1972:262) om understödsföreningar legat nära lagstiftningen för ekonomiska föreningar i allmänhet. Även för de ömsesidiga försäkringsbolagen gäller åtskilliga generella associationsrättsliga bestämmelser. Ömsesidiga försäkringsbolag har räknats till ekonomiska föreningar av kooperativ natur (se t.ex. SOU 1984:9 s. 112) men den associationsrättsliga regleringen av dem bygger på reglerna för allmänna aktiebolag, även om regleringen i dag till viss del utgör en kombination av bolags- och föreningsrättsliga bestämmelser.

Ett annat skäl är att den nuvarande lagstiftningstekniken i FRL medför flera nackdelar. Dit hör att antalet associationsrättsliga bestämmelser i den särskilda lagstiftningen för försäkringsbolag är omfattande och lagen är därmed svåröverskådlig. Ett system där samma eller likartade bestämmelser förs in i flera olika lagar leder också till ett mer omfattande lagstiftningsarbete än nödvändigt. Detta problem återkommer varje gång en lagändring aktualiseras. Systemet kan dessutom medföra tolkningsvårigheter som kan uppkomma vid jämförelser mellan motsvarande bestämmelser i de olika lagarna. Det var inte minst sådana skäl som låg bakom reformeringen av den associationsrättsliga regleringen för bankaktiebolag (se prop. 1997/98:166 s. 54 f.).

Även om den associationsrättsliga regleringen av försäkringsföretagen till betydande del är densamma som för andra bolag och föreningar förekommer emellertid skillnader (se vidare avsnitt 4). En del avvikelser är motiverade av tvingande näringsrättsliga bestämmelser i EG-direktiv, andra av behovet av skydd för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal. Andra avvikelser motiveras av den särskilda associationsformen. För åter andra, tycks bärkraftiga skäl saknas. Mängden särregler kan tala emot att införa en lagstiftningsteknik som bygger på hänvisningar till allmän associationsrätt. I sammanhanget kan dock nämnas att flera av de aktiebolagsrättsliga regler som har över-

förts till FRL sällan eller aldrig är relevanta att tillämpas för försäkringsbolagen. Lämpligheten i att dessa regler uttrycks i självständiga bestämmelser i FRL kan därför ifrågasättas.

Den nya hänvisningstekniken, som kom till uttryck i 2004 års lag om bank- och finansieringsrörelse, innehåller hänvisningar såväl till allmän aktiebolagsrätt som till allmän föreningsrätt. Även om mängden särregler i förhållande till den allmänna associationsrätten är större för försäkringsföretagen än övriga finansiella företag är det motiverat att också på försäkringsområdet nu införa en lagstruktur som är i linje med nuvarande utvecklingen inom den associationsrättsliga lagstiftningen för finansiella företag. En sådan lagstruktur har enligt vad som framhållits systematiska och redaktionella fördelar. Vidare underlättas utvecklingen av associationsrätten för försäkringsföretagen genom att de förändringar som beslutas inom den allmänna associationsrätten blir gällande för dessa bolag, om inte avvikelser krävs.

Sammanfattningsvis föreslås att den associationsrättsliga regleringen av försäkringsföretagen anpassas till den allmänna associationsrättsliga regleringen i aktiebolagslagen (2005:551) och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. De särskilda regler som vid jämförelse med allmän bolagsrätt och föreningsrätt visar sig vara nödvändiga bör tas in i en ny lag om försäkringsrörelse. I den nya lagen ska därutöver samlas alla rörelseregler för försäkringsföretag. Försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, och lagen (1972:262) om understödsföreningar kan därmed upphävas. Den angivna utgångspunkten fordrar i fråga om försäkringsföreningarna en anpassning av rörelsereglerna mot den ordning som gäller för försäkringsbolagen. Se vidare avsnitt 5.5 och 9.

I den mån en tydlig gräns kan dras mellan de associationsrättsliga bestämmelserna och de näringsrättsliga bestämmelserna i FRL, lämnas de näringsrättsliga bestämmelserna med några undantag åt sidan i denna promemoria. Åtskilliga regler i FRL kommer alltså inte att behandlas närmare i de efterföljande avsnitten, bland dem det stora flertalet föreskrifter i 1–2 a kap., 3 kap. 2–2 g §§, 7, 7 a, 15 och 19 kap. FRL. De näringsrättsliga bestämmelserna överförs – efter att ha bearbetats systematiskt och terminologisk – oförändrade i sak till följande kapitel i den nya lagen (se även författningskommentaren till nedan uppräknade kapitel i avsnitt 13):

- 3 kap. Verksamhet i ett annat land inom EES
- 4 kap. Grundläggande bestämmelser om ett försäkringsföretags rörelse
- 5 kap. Försäkringstekniska avsättningar, utjämningsreserv och bestämmande av premier
- 6 kap. Skuldteckning och placering av tillgångar m.m.
- 7 kap. Kapitalkrav
- 9 kap. Försäkringsgrupper
- 10 kap. Överlåtelse av försäkringsbestånd
- 14 kap. Tillsyn
- 15 kap. Särskilt om prövningen av ägares lämplighet
- 16 kap. Ingripanden
- 17 kap. Överklagande

En viktig del i regeringens förenklingsarbete är att förbättra överskådligheten och begripligheten i de lagtexter som företagen har att tillämpa. Lagtexten har således – efter mönster från utredningen – gjorts mera överskådlig genom infogandet av mellanrubriker och genom att paragrafernas omfång begränsats. Språket har, så långt ämnet tillåter, förenklats. Utredningen har lyckats väl i dessa avseenden och den nya systematiken och språkdräkten som utredningen har föreslagit, och som denna promemoria i allt väsentligt bygger på, innebär väsentliga förbättringar och förenklingar i förhållande till den nuvarande regleringen.

5.4 Utgångspunkter för associationsrättslig särreglering av försäkringsföretag

Förslag: Särskilda associationsrättsliga regler för försäkringsföretag ska förekomma endast om de är motiverade av verksamhetens inriktning (försäkringsverksamhet), skyddet för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal, företagsformens särart eller EG:s rättsregler.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Avvikelser från allmän associationsrätt bör i en framtida försäkringsrörelselag finnas endast om de kan motiveras av särskilda skäl. Omständigheter som kan föranleda särskilda associationsrättsliga bestämmelser för försäkringsföretagen bör vara sådana som tar sikte på dessa företags särart. En sådan omständighet är naturligtvis ett genomförande av tvingande bestämmelser i EG-direktiv för försäkringsföretag. Ett annat skäl är försäkringsföretagens särställning genom att verksamheten avser meddelande av försäkringar och att hänsynen till skyddet för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade särskilt motiverar det. Avvikelser kan även vara motiverade av de särdrag som kännetecknar den särskilda företagsformen för drivande av försäkringsverksamhet.

I likhet med vad som uttalades vid 1999 års bankreform bör alltså särbestämmelser så långt möjligt undvikas och endast mycket väl motiverade sådana bestämmelser få förekomma (jfr prop. 1997/98:166 s. 55). Det sagda innebär också att det förhållandet att det för försäkringsföretagen ibland saknas tydliga behov av att tillämpa vissa allmänna associationsrättsliga regler inte utgör skäl till undantag.

En restriktiv prövning av behovet av associationsrättsliga särregler ligger väl i linje med inställningen i åtskilliga andra länder. Utomlands är de associationsrättsliga särbestämmelserna ofta ganska lättträknade. För en närmare redogörelse av utländska förhållanden hänvisas till Försäkringsföretagsutredningens slutbetänkande (SOU 2006:55 s. 115 ff).

Ofta finns det skäl att göra likartade bedömningar när man prövar behovet av särskilda bestämmelser för banker och försäkringsföretag. Beträffande bankaktiebolagen har en ingående granskning av tidigare associationsrättslig särreglering lett till lagstiftning. Bedömningarna i det

lagstiftningsärendet har således betydelse vid en prövning av motsvarande särregler för försäkringsföretag. Med en för bank- och försäkringsrörelse gemensam tillsynsmyndighet är det naturligtvis en stor fördel om regleringarna så långt möjligt är likartade, beaktat de olika krav på särregler som uppkommer i de två sektorerna.

5.5 Utgångspunkter för näringsrättslig reglering av försäkringsföreningar

5.5.1 Motiv för rörelseregler och tillsyn

Bedömning: För försäkringsföreningar bör gälla i princip samma näringsrättsliga reglering som den som gäller för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag.

Utredningens bedömning överensstämmer med promemorians.

Remissinstanserna har inte några invändningar i denna del.

Skälen för bedömningen: Försäkringsbolagens verksamhet har sedan länge reglerats av speciallagstiftning och varit föremål för särskild tillsyn. Syftet med särregleringen och tillsynen är att skydda försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal (se prop. 1998/99:87 s. 137 ff.). Skyddsbehovet anses befogat till följd av de allvarliga konsekvenser som kan uppkomma för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade om ett försäkringsbolag inte kan fullgöra sina åtaganden och de särskilda förhållanden som hör samman med försäkringar. Behovet av skydd för försäkringstagarna motiveras inte bara av det faktum att enskilda försäkringstagare kan hamna i en ohållbar ekonomisk och social situation om försäkringsbolaget inte kan fullgöra sina åtagande, utan även av att försäkringsteknik är komplicerad, vilket medför dels att det är svårt för andra än fackmän att bedöma och värdera försäkringar och om ett visst bolag hanterar risker effektivt, dels att försäkringsbolagen har ett kunskaps- och informationsövertag i förhållande till försäkringstagarna. Även det förhållandet att försäkringstagaren vid livförsäkring normalt är beroende under lång tid av livförsäkringsbolagets förmåga att förvalta ett sparande och betala ut försäkringsbeloppen, motiverar det särskilda skyddsbehovet.

Skyddsbehovet manifesteras genom näringsrättsliga regler som ska säkerställa att ett försäkringsbolag har möjlighet att fullgöra ingångna försäkringsavtal, såsom krav på tillräckliga försäkringstekniska avsättningar, skuldäckningstillgångar och kapitalbas. Konsumentskyddet kan således delvis kopplas till stabiliteten i enskilda institut men då är särregleringen motiverad av ett skydd för försäkringstagarnas fordringar på försäkringsföretaget, inte av ett skydd av försäkringsföretaget i sig. Frågan är nu om nämnda skyddsmotiv gör sig gällande också i en försäkringsförening.

I tidigare utredningar som gällt understödsföreningarna (se SOU 1960:11 s. 109 och SOU 1998:83 s. 104) har en gemensam utgångspunkt varit att försöka åstadkomma en mer modern lagstiftning för föreningarna. Försäkringsföreningsutredningen konstaterade att regleringen

måste säkerställa att föreningsmedlemmarna och förmånstagarna får de ersättningar som tillkommer dem (SOU 1998:82 s. 109).

Det försäkringskydd som i framtiden ska kunna ges av en försäkringsförening motsvarar i stort det som kan fås genom ett försäkringsavtal med ett försäkringsbolag. Att verksamheten drivs i en förening kan därför inte anses minska behovet av konsumentskydd när verksamhetens art är densamma. Att skyddsbehovet kan skilja sig mellan livförsäkring och skadeförsäkring och med hänsyn till rörelsens omfattning och inriktning, motiverar inte ett annat ställningstagande. Vid bestämmandet av utgångspunkterna för en näringsrättslig reglering av försäkringsföreningar bör också de senaste årens allmänna utgångspunkter för lagstiftningen inom det finansiella området beaktas, vilket innebär att lagstiftningen bör vara både konkurrensneutral i förhållande till vilken associationsform som verksamheten drivs i och funktionellt inriktad.

Behovet av att skydda försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal är således oberoende av i vilken företagsform försäkringsverksamheten drivs. Den näringsrättsliga regleringen av försäkringsföreningar och Finansinspektionens tillsyn bör – såsom för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen – tillgodose att dessa föreningar kan fullgöra sina åtaganden, att tydlig och relevant information lämnas och att verksamheten drivs med en kvalitativt tillfredställande standard. Såsom för alla finansiella företag bör tillsynen styras av företagets betydelse för finansiell stabilitet och konsumentskydd.

5.5.2 Näringsrättsliga regler

Förslag: De näringsrättsliga reglerna för försäkringsföreningar reformeras och anpassas till de som gäller för försäkringsbolag. Avvikelser ska förekomma endast om de – inom ramen för EG:s rättsregler – kan motiveras av försäkringsföreningarnas varierande storlek och specifika verksamhetsinriktning.

Bedömning: För försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet, s.k. tjänstepensionskassor, görs bedömningen att dessa kassor efter den föreslagna reformeringen omfattas av det konsoliderade livförsäkringsdirektivet. Tjänstepensionsdirektivet får därmed inte längre anses direkt tillämpligt på tjänstepensionskassornas verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för förslaget och bedömningen: Rörelsereglerna för försäkringsbolag har genomgått ett stort antal reformer under de senaste årtiondena. Inte minst har omfattande förändringar skett till följd av Sveriges medlemskap i EU. Regelsystemet i lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL, har dock endast delvis anpassats till EG:s direktiv om försäkringsverksamhet.⁵

⁵ Ett område som moderniserats för såväl försäkringsbolag som understödsföreningar är den externa redovisningen, se lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Likaså

De befintliga understödsföreningarna är långt ifrån en homogen grupp. De uppvisar stora skillnader i såväl storlek som verksamhet, allt från föreningar som endast ger begränsade belopp för begravningskostnader vid dödsfall till föreningar som ger ålderspension till anställda inom ett företag eller en yrkeskategori. Av totalt 78 understödsföreningar står 36 under s.k. begränsad tillsyn. Dessa 36 understödsföreningar har av Finansinspektionen medgett undantag från en stor del av bestämmelserna i UFL. I praktiken så kan således skyddsintresset, kraven på verksamhetsregler och tillsynsbehovet variera kraftigt beroende på vilket slag av förening det är fråga om. En reglering av försäkringsföreningar som i detalj beaktar denna omständighet skulle bli omfattande och svåröverskådlig. Det finns inte heller något som hindrar att försäkringsverksamhet kan drivas i lika stor omfattning i en förening som i ett försäkringsbolag. Några av tjänstepensionskassorna är också, sett till storleken på det förvaltade kapitalet, jämförbara med livförsäkringsbolag. Det förhållandet att försäkringsbeloppens storlek i dag i många understödsföreningar är lägre än i försäkringsbolagen och att verksamhetens omfattning oftast är mindre motiverar alltså inte ett annat ställningstagande beträffande hur försäkringsföreningarna ska regleras näringsrättsligt. De speciella förhållanden som finns i små befintliga understödsföreningar i dag behöver dock beaktas, se avsnitt 10 och 11.

En reformering av regleringen av försäkringsföreningarna som innebär att samma näringsrättsliga krav som ställs på försäkringsbolag även ska ställas på försäkringsföreningar medför att regleringen av dessa föreningar måste anpassas till EG:s rättsregler för försäkringsverksamhet. Detta föranleder att frågan om vilka EG-direktiv som är tillämpliga på försäkringsföreningarna bör övervägs på nytt. EG:s försäkringsdirektiv innehåller ett omfattande regelverk för försäkringsverksamhet. Direktiven delas in, i enlighet med sin karaktär, i skadeförsäkrings- och livförsäkringsdirektiv samt i övriga direktiv om försäkringsverksamhet. Skade- och livförsäkringsdirektiven delas i sin tur in i tre olika "generationer". Med den s.k. tredje generationens direktiv, det tredje skadeförsäkringsdirektivet (92/49/EEG) och det tredje livförsäkringsdirektivet (92/96/EEG), genomfördes den inre marknaden på försäkringsområdet.⁶ Denna bygger på principerna om en enda auktorisation, hemlandstillsyn, minimiharmonisering av viktigare regler för försäkringsverksamhet och om ömsesidigt erkännande av nationella regler för denna verksamhet. På livförsäkringsområdet föreligger numera ett konsoliderat livförsäkringsdirektiv (2002/83/EG). För institut som driver tjänstepensionsverksamhet och som inte omfattas av det konsoliderade

har införts gruppbaseade rörelseregler för både försäkringsbolag och understödsföreningar. Den 1 januari 2006 trädde dessutom nya gemensamma regler i kraft för tjänstepensionsverksamhet med anledning av det s.k. tjänstepensionsdirektivet.

⁶ Kommissionens förslag till EG-direktiv inom ramen för arbetet med nya solvensregler för försäkringsföretag (Solvens II) innehåller utöver en reformering av den EG-rättsliga solvensregleringen för skade- och livförsäkring, en konsolidering av ett flertal befintliga direktiv inom skade-, liv- och återförsäkring. I konsolideringen av befintliga direktiv ska inte ingå några materiella förändringar. Förslaget är nyligen antaget av Europaparlamentet och rådet.

livförsäkringsdirektivet gäller det s.k. tjänstepensionsdirektivet (2003/41/EG).⁷

Skade- och livförsäkringsdirektiven är tillämpliga på direkt skade- respektive direkt livförsäkringsverksamhet, oavsett i vilken rättlig form verksamheten bedrivs. Från direktivens tillämpningsområde undantas vissa specifikt angivna verksamhets- och företagsformer. Flertalet undantag torde ha tillkommit efter ett initiativ från någon eller några medlemsstater under återopande av särskilda nationella skäl och har inte någon bäring på svenska förhållanden. I både skade- och livförsäkringsdirektiven finns därutöver ett generellt undantag för mindre ömsesidiga institut av viss art och omfattning, under förutsättning att stadgarna innehåller bestämmelser som medger uttag av extra bidrag eller minskning av förmånerna (se artikel 3 i direktiv 73/239/EEG och artikel 3 i direktiv 2002/83/EG).

Vid genomförandet av tjänstepensionsdirektivet gjordes bedömningen att understödsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet, s.k. tjänstepensionskassor omfattas direkt av tjänstepensionsdirektivet (se prop. 2004/05:165 s. 107 ff.). Till följd av förändringarna som föreslås beträffande försäkringsföreningarna i avsnitt 8 och 9 – där det bl.a. föreslås att det införs ett krav på tillstånd för att driva försäkringsverksamhet i en försäkringsförening och att kraven för att få tillstånd ska motsvara de krav som gäller för försäkringsbolag – görs bedömningen att tjänstepensionskassorna efter reformeringen i stället kommer att omfattas av det konsoliderade livförsäkringsdirektivet. Skälet för detta är att enligt artikel 2 i direktiv 2002/83/EG ska direktivet tillämpas på direkt livförsäkringsverksamhet som utövas av försäkringsföretag med vilket avses företag som fått officiell auktorisation enligt direktivets artikel 4. Vidare framgår av artikel 6 att i Sverige får ett försäkringsföretag anta företagsformen försäkringsaktiebolag, ömsesidigt försäkrings bolag eller understödsförening.

Till följd av det som nyss framgått kommer tjänstepensionskassorna tillsammans med livförsäkringsbolag som driver tjänstepensionsverksamhet att tillhöra de gemenskapsreglerade institut som undantas från tjänstepensionsdirektivet genom artikel 2.2 b i det direktivet. Sverige får därmed använda sig av möjligheten i artikel 4 i tjänstepensionsdirektivet att, i likhet med det som gäller för livförsäkringsbolagen, låta tjänstepensionskassorna omfattas av vissa delar av tjänstepensionsdirektivet (artiklarna 9–16 och 18–20 om bl.a. tekniska avsättningar, skuldtäckning av tekniska avsättningar och investeringsregler).

Sammanfattningsvis föreslås att utgångspunkten ska vara att de rörelse regler som gäller för försäkringsbolag också ska gälla för försäkringsföreningar. Särskilda näringsrättsliga regler eller undantag för mindre försäkringsföreningar – liksom för ömsesidiga försäkringsbolag – bör endast förekomma om de behövs för att – inom ramen för EG:s försäkringsdirektiv – beakta försäkringsföreningarnas varierande storlek och specifika verksamhetsinriktning. För de närmare överväganden som

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

görs beträffande små försäkringsföreningar och ömsesidiga försäkringsbolag hänvisas till avsnitt 10 och 11.

6 Associationsrättsliga regler för försäkringsaktiebolag

6.1 Försäkringsaktiebolag ska omfattas av aktiebolagslagen

Förslag: Försäkringsaktiebolag ska omfattas av allmänna associationsrättsliga regler i aktiebolagslagen (2005:551), om inte annat särskilt föreskrivs.

För försäkringsaktiebolag ska också gälla det som i andra författningar föreskrivs för aktiebolag, om inte avvikelser krävs.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för förslaget: Utgångspunkten i promemorian är att den särskilda associationsrättsliga lagstiftningen för försäkringsföretag ska anpassas till allmänna associationsrättsliga regler. För försäkringsaktiebolagen innebär det att allmän bolagsrätt ska utgöra den associationsrättsliga grunden. För allmänna aktiebolag gäller sedan den 1 januari 2006 aktiebolagslagen (2005:551), ABL. Det är alltså bestämmelserna i den lagen som ska bilda utgångspunkt för behovet av särreglering för försäkringsaktiebolagen.

Den associationsrättsliga reform som nu föreslås för försäkringsaktiebolagen har stora likheter med den reform som gjordes för bankaktiebolagen 1999 (se prop. 1997/98:166). Till grund för denna reform låg en promemoria som Finansdepartementet remitterade i februari 1998 med förslag om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag (dnr Fi98/476). I promemorian förordades att bankaktiebolag och försäkringsbolag skulle omfattas av 1975 års aktiebolagslag. Förslagen beträffande bankaktiebolagen har således lett till lagstiftning⁸ och bankaktiebolagen utgör sedan dess ett särskilt slag av aktiebolag som utöver det som föreskrivs för aktiebolag i allmänhet, omfattas av särskilda associationsrättsliga bestämmelser i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, se 10 kap. 1 § samma lag.

Samma skäl som motiverade reformen för bankaktiebolagen gör sig i stor utsträckning gällande för försäkringsaktiebolagen. Enligt gällande rätt vilar regleringen av försäkringsaktiebolagen i stora delar på principer som gäller för allmänna aktiebolag, låt vara att ändringarna i den nya aktiebolagslagen inte fått genomslag i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL. Vidare gör EG:s bolagsrättsliga direktiv inte åtskillnad mellan aktiebolag i allmänhet och finansiella sådana. Förslaget medför inte heller några skattemässiga konsekvenser. I dag räknas nämligen försäkringsaktiebolagen som aktiebolag vid tillämpningen av inkomstskattelagen (1999:1229), se 2 kap. 4 § den lagen. Remissinstanserna har också tillstyrkt en ordning där försäkringsaktiebolagen, i likhet med bankaktiebolagen inordnas under reglerna som gäller för allmänna aktiebolag.

⁸ SFS 1998:1500, prop. 1997/98:166, bet. 1998/99:LU4, rskr. 1998/99:23.

De bedömningar som gjordes i fråga om behovet av särregler beträffande bankaktiebolagen vid 1999 års bankreform kan i stor utsträckning följas för försäkringsaktiebolagens del. Särregler på det finansiella området motiveras ofta av skyddsintressen som är i huvudsak gemensamma för bank- och försäkringsrörelse. En harmonisering med banklagstiftningen medför också en stor fördel inte minst för Finansinspektionen, som utövar tillsyn över såväl kreditinstitut som försäkringsföretag. Det förhållandet att det efter bankaktiebolagsreformen har införts en ny aktiebolagslag föranleder inte något annat synsätt. I den utsträckning ABL innehåller sakliga ändringar har de i det stora flertalet fall gjorts tillämpliga även på bankaktiebolagen, och några mera omfattande ändringar i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse har inte genomförts (se prop. 2005/06:25). I linje med vad som sagts om enhetliga bedömningar på bank- och försäkringsområdet bör som huvudregel gälla att också försäkringsaktiebolagen, om försäkringsspecifika förhållanden inte motiverar annat, ska tillämpa de nytillkomna reglerna i ABL.

För försäkringsaktiebolagen föreslås alltså att föreskrifterna för aktiebolag i allmänhet ska gälla. Det innebär först och främst att försäkringsaktiebolagen ska omfattas av allmänna associationsrättsliga bestämmelser i ABL, om inte annat är särskilt föreskrivet. Det innebär emellertid också att det som i övrigt föreskrivs för aktiebolag, i andra lagar och förordningar, blir tillämpligt även på försäkringsaktiebolagen, om inte annat särskilt föreskrivs. På så sätt säkerställs att den allmänna aktiebolagsrättsliga utvecklingen följs och att även annan reglering som rör aktiebolag blir gällande för försäkringsaktiebolagen, om inte avvikelser krävs.

6.2 Nya aktiebolagslagen

Den nya aktiebolagslagen (2005:551), ABL, innebar i förhållande till aktiebolagslagen från 1975 en språklig och systematisk modernisering (se prop. 2004/05:85). Bland de materiella förändringarna kan följande nämnas.

Bestämmelserna om bildande av aktiebolag gavs en ny utformning som bättre överensstämmer med hur bolagsbildning i praktiken går till. Det innebär att alla åtgärder för bolagsbildning kan genomföras i ett sammanhang, s.k. simultanbildning.

Reglerna om akties nominella belopp slopades. I stället gäller numera att om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier ska varje aktie representera en lika stor andel av aktiekapitalet (aktiens kvotvärde). Om aktier ges ut till ett belopp som överstiger kvotvärdet, ska överkursen liksom tidigare avsättas till en särskild fond (överkursfonden). Överkursfonden utgör numera fritt eget kapital i bolaget.

Bestämmelserna om bolagsstämma har utformats för att underlätta för aktieägare som inte kan eller vill delta i bolagsstämman personligen att delta i de beslut som bolagsstämman fattar. Bland annat gäller ett nytt förfarande för fullmaktsröstning.

Nytt är också att ändringar i sammansättningen av styrelsen samt beslut att utse eller entlediga den verkställande direktören får verkan

tidigast från den tidpunkt då anmälan om registreringen kom in till Bolagsverket. Tidigare var tidpunkten för beslutet det avgörande.

Reglerna om ökning av aktiekapitalet har getts en annan systematik och lagteknisk utformning än i den tidigare lagen. I sak ligger emellertid reglerna nära det som gällt tidigare. Vissa nyheter har införts när det gäller teckningsoptioner och konvertibler.

När det gäller bolagets upplåning är en viktig förändring att det numera är tillåtet med s.k. kapitalandelslån, lån där det belopp som bolaget ska betala tillbaka är beroende av utdelningen till aktieägarna eller av bolagets resultat eller finansiella ställning. Sådana lån var tidigare förbjudna.

De särskilda bestämmelserna om vissa emissioner som riktas till ledande befattningshavare, anställda m.fl. som tidigare fanns i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. (den s.k. Leolagen) har införts i ett kapitel i ABL och gjorts tillämpliga på alla publika aktiebolag. Leolagen gäller numera endast försäkringsaktiebolag.

Reglerna om på vilka sätt och i vilken omfattning tillgångar kan föras över från bolaget till aktieägare eller annan har i ABL samlats under begreppet "värdeöverföring". En värdeöverföring får inte ske med större belopp än att det finns täckning för det bundna egna kapitalet efter överföringen. När utrymmet för värdeöverföring bestäms ska det vidare göras en prövning av om den tänkta värdeöverföringen är försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet. Beslut om vinstutdelning ska, liksom tidigare, beslutas av bolagsstämman. I lagen klargörs att sådana beslut får fattas inte bara på årsstämman utan även på en extra bolagsstämma. I sådana fall får vinstutdelningen inte överstiga vad som återstår av bolagets fria egna kapital enligt den senaste årsredovisningen (s.k. efterutdelning).

Genom ABL infördes vidare bolagsrättsliga regler om delning av aktiebolag. Genom dessa bestämmelser görs det möjligt att dela upp ett aktiebolag i två bolag eller avknoppa en del av ett aktiebolags förmögenhetsmassa och göra det till ett nytt bolag eller foga in den avskilda förmögenhetsmassan i ett annat bolag.

1 januari 2006 infördes också regler om ett nytt slag av privata aktiebolag i ABL – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (prop. 2004/05:178, bet. 2005/06:LU4, rskr. 2005/06:32, SFS 2005:812.). Under perioden från en årsstämma till nästa får vinstutdelning och annan värdeöverföring från sådana bolag inte överstiga ett belopp motsvarande räntan – beräknad som statslåneräntan med tillägg av en procentenhet – på det kapital som aktieägare har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier.

Den största förändringen sedan ABL trädde i kraft 1 januari 2006 är ändringar till följd av genomförandet av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner och arbetstagares medverkan vid sådana. Reglerna om gränsöverskridande fusion i ABL trädde i kraft den 15 februari 2008 (prop. 2007/08:15, bet. 2007/08:CU4, rskr. 2007/08:121, SFS 2008:12). De innebär att flertalet av de bestämmelser som gäller för en fusion mellan svenska företag ska tillämpas även i fråga om en gränsöverskridande fusion. Därutöver infördes vissa särskilda bestämmelser som vid en gränsöverskridande fusion ska tillämpas i

stället för eller utöver övriga fusionsbestämmelser. De nya reglerna möjliggör för Skatteverket att, vid såväl inhemsk som utländsk fusion, under vissa förutsättningar få en fråga om tillstånd att verkställa en fusionsplan framskjuten.

6.3 Associationsrättsliga särregler

I avsnittet analyseras och redovisas behovet av associationsrättsliga särregler utifrån kapitelindelningen i aktiebolagslagen (2005:551), ABL. Varje delavsnitt inleds som regel med en kortfattad beskrivning av bestämmelserna i ett eller flera kapitel i ABL åtföljt av förekommande motsvarande regler i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL. De särregler som föreslås för försäkringsaktiebolagen ska gälla utöver eller i stället för bestämmelserna i ABL.

Det kan framhållas att det många gånger är svårt att dra en tydlig gräns mellan associationsrätt och näringsrätt. I den mån förslagen får återverknningar även på de näringsrättsliga reglerna redovisas motiven för dessa nedan. Beträffande bestämmelser i nuvarande FRL som överförs utan närmare överväganden till den nya lagen, se tabelluppställningen i bilaga 2 samt författningskommentaren.

6.3.1 Inledande bestämmelser i ABL om aktiekapital m.m.

Förslag: Utöver de definitioner som anges i 1 kap. ABL, ska liksom i dag, begreppen intressföretag, nära förbindelser, kvalificerat innehav, specialföretag och försäkringsholdingföretag definieras i försäkringsrörelselagstiftningen. I övrigt införs inte några associationsrättsliga särregler i förhållande till 1 kap. ABL.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Utredningen föreslår dock att det införs en särregel med ett krav på att aktiekapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* och *Försäkringsjuridiska föreningen* motsätter sig en särregel med krav på att aktiekapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 1 kap. ABL ges vissa inledande bestämmelser om aktiebolagsformen. Där anges till en början att ett aktiebolag är antingen privat eller publikt. Den grundläggande skillnaden mellan de olika kategorierna av aktiebolag är att det finns vissa begränsningar för ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag att försöka sprida aktier och vissa andra värdepapper. 1 kap. ABL innehåller vidare bestämmelser om aktiekapital och redovisningsvaluta. Enligt reglerna om aktiekapital ska detta i ett privat aktiebolag uppgå till minst 100 000 kr och i ett publikt aktiebolag till minst 500 000 kr, eller motsvarande belopp i euro. Vidare framgår av 1 kap. ABL att aktieägarna som regel inte har något personligt betalningsansvar för aktiebolagets förpliktelser.

Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om vissa begrepp, bl.a. moderbolag, dotterföretag och koncern. Av 1 kap. framgår också att aktiebolagsrättsliga handlingar får undertecknas med elektronisk signatur.

Inledande associationsrättsliga bestämmelser av motsvarande slag som de i 1 kap. ABL finns i 1 kap. 6, 9, 9 f, 11 och 12 §§ FRL. 1 kap. FRL innehåller vidare grundläggande näringsrättsliga regler om försäkringsrörelse, såsom regler om tillståndsplikt, samt lagfäster för försäkringsrörelse viktiga principer såsom stabilitetsprincipen, genomlysningsprincipen och standardprincipen.

Skälen för förslaget

Vissa särbegrepp

De inledande bestämmelserna i 1 kap. ABL stämmer i huvudsak överens med de som gäller för försäkringsaktiebolag. I 1 kap. 9 a–c, e och h §§ FRL finns emellertid begreppen ”kvalificerat innehav”, ”intresseföretag”, ”nära förbindelser”, ”försäkringsholdingföretag” och ”specialföretag” definierade, vilka saknar motsvarighet i ABL. Definitionerna är föranledda av EG:s regler om ägarprövning, gruppbaseade regler, m.m. Begreppet ”intresseföretag” finns, som *Bokföringsnämnden* påpekat i sitt remissvar, definierat i 1 kap. 5 § årsredovisningslagen (1995:1554), vilken genom en hänvisning i 1 kap. 3 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag är tillämplig på försäkringsföretag. Det kan, såsom nämnden gjort, ifrågasättas om det är lämpligt att samma begrepp definieras i flera författningar. Begreppet intresseföretag är emellertid – till följd av EG:s rättsregler – av särskilt intresse för försäkringsföretagen, se nuvarande 7 a kap. FRL om försäkringsgrupper och 1 kap. 9 f § första stycket FRL om när någon uppträder som mellanman. Sistnämnda bestämmelse, som blir tillämplig när ett bolags status som moderbolag ska prövas, innehåller en avvikelse i förhållande till 1 kap 12 § ABL. Avvikelsen består i att bestämmelsen även ska tillämpas vid bestämmande om ett intresseföretagsförhållande föreligger. Eftersom bestämmelsen vilar på EG-rätt, måste avvikelsen i förhållande till allmän bolagsrätt i redovisningslagstiftningen behållas.

Det behövs således definitioner av begreppen kvalificerat innehav, intresseföretag och nära förbindelser även i den nya lagen. Eftersom begreppen är tillämpliga på alla försäkringsföretag föreslås att definitionerna intas i de inledande bestämmelserna i den nya lagen.⁹

Ytterligare skillnader som föreligger mellan 1 kap. ABL och motsvarande bestämmelser i FRL behandlas i det följande. Några ytterligare särregler i förhållande till 1 kap. ABL föreslås emellertid inte.

⁹ Definitionen av ”kvalificerat innehav” har ändrats i samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/44/EG vad gäller förfaranderegler och utvärderingskriterier för bedömning av förvärv och ökning av innehav inom finanssektorn (förvärvsdirektivet).

Aktiekapitalet

I 1 kap. 6 § FRL finns regler om aktieägarnas ansvar i försäkringsaktiebolag, om privata och publika försäkringsaktiebolag, om aktiekapital och redovisningsavsluta samt om akties nominella belopp.

Till skillnad från motsvarande bestämmelser i ABL innehåller 1 kap. 6 § FRL inte några föreskrifter om aktiekapitalets storlek i ett försäkringsaktiebolag. I stället för minsta aktiekapital gäller för försäkringsaktiebolagen särskilda regler om att kapitalbasen när bolaget bildas ska uppgå till minst garantibeloppet (1 kap. 8 a § FRL). För direkt livförsäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse uppgår garantibeloppet till minst tre miljoner euro och för direkt skadeförsäkringsrörelse till minst två miljoner euro, beroende på försäkringsklass (se 7 kap. 26 och 27 §§ FRL). Vid utövandet av verksamheten ska kapitalbasen minst uppgå till en nivå som beräknas med utgångspunkt i verksamhetens art och omfattning (stabilitetsprincipen). Kapitalbasen får dock aldrig vara mindre än garantibeloppet.

Dessa krav, som vilar på EG:s försäkringsdirektiv, har ansetts innebära att de krav som ställs på försäkringsbolagen väl överstiger de krav som ställs på publika aktiebolag (se prop. 1994/95:70 s. 119 f.). Med hänvisning till att reglerna för försäkringsbolagen torde medföra att ABL:s krav på minsta aktiekapital för de olika bolagskategorierna alltid är uppfyllda, finns inte något som hindrar att den allmänna aktiebolagsrättens regler om ett minsta aktiekapital ska gälla även för försäkringsaktiebolagen.

I banklagstiftningen finns emellertid en särregel om aktiekapitalets storlek. Ett bankaktiebolags aktiekapital ska enligt den regeln bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. En bestämmelse i FRL som motsvarade nämnda särregel i lagen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse upphävdes som obehövlig när EG:s soliditetsregler infördes i FRL (se prop. 1992/93:257 s. 183). Från tillsynsmyndigheten har dock framförts att det finns ett behov av en sådan bestämmelse vid prövningen av en ansökan om verksamhetstillstånd. Enligt Finansinspektionen finns det ibland anledning att fordra en högre kapitalbas än vad som följer av reglerna därom i 7 kap. FRL. Ett sätt att tillgodose detta kan vara att föreskriva ett krav på att aktiekapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. Eftersom frågan om aktiekapitalets storlek utgör ett viktigt led vid tillståndsprövningen anser utredningen i likhet med Finansinspektionen att nämnda förutsättning, såsom på bankområdet, bör framgå direkt av lagtexten.

Sveriges Försäkringsförbund anför dock att det kan ifrågasättas om en sådan särregel kan anses vara ett förtydligande av vad som redan följer av den s.k. stabilitetsprincipen, eftersom principen inte kan användas som rättsligt stöd för krav på visst aktiekapital. Förbundet kan inte heller se varför det skulle finnas behov av enhetliga nationella regler kring krav på aktiekapital vid tillståndsprövning på områdena för bank och försäkring, när de EG-rättsliga kapitalkraven är olika för bank- respektive försäkringsrörelse. Förbundet menar också att särskilda nationella kapitalkrav ökar risken för s.k. forum shopping, som i detta fall skulle missgynna Sverige. Den omständigheten att det ytterst kan bli

tillsynsmyndigheten som bestämmer bolagets kapitalstruktur kan i sig motverka nybildande av försäkringsföretag.

Även *Försäkringsjuridiska föreningen* avstyrker förslaget om särregeln och menar att den reglering som följer av stabilitetsprincipen är tillräcklig. Föreningen är vidare tveksam till om förslaget står i överensstämmelse med EG-rättens regler avseende kapitalkrav.

I likhet med nyss nämnda remissinstanser och på de skäl de har anfört får det inte anses finnas skäl att införa någon särregel om att aktiekapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art.

Koncerndefinitionen

I 1 kap. 9 § sista stycket FRL finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att föreskriva att FRL:s bestämmelser, eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem, om koncerner ska gälla helt eller delvis för en grupp av företag som inte utgör en koncern i FRL:s mening, men som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning, s.k. oäkta koncerner. Bemyndigandet är inte vidaredelegerat till Finansinspektionen.

Bestämmelsen tillkom år 1982 och tog sikte på det då förekommande långtgående samarbetet mellan ömsesidiga försäkringsbolag, vilket tog sig uttryck i en gemensam administration och företagsledning samt nästan identiska styrelser. Inte något av bolagen kunde sägas ha ett bestämmande inflytande över de andra eller ha någon del i deras resultat. Eftersom bolagen ingick i samma företagsgrupp borde bestämmelserna om koncernerna efter särskilt förordnande få gälla. (Se prop. 1981/82:180 s. 142 f.)

Bemyndigandet avsåg vid bestämmelsens tillkomst alltså inte försäkringsaktiebolag. Varken från tillsynsmyndigheten eller från branschhåll har det sagts att ett sådant bemyndigande i dag skulle vara erforderligt beträffande försäkringsaktiebolagen. Koncerndefinitionen i olika författningar (däribland ABL och årsredovisningslagen [1995:1554]) är vidare föremål för utredning (dir. 2007:78). Koncerndefinitionen i 1 kap. 11 § ABL bör därför gälla för försäkringsaktiebolagen utan komplettering.

6.3.2 Bildande av aktiebolag och bolagsordning

Förslag: Utöver ABL:s bestämmelser om bildande av aktiebolag ska för försäkringsaktiebolagen gälla, precis som i dag, att ett försäkringsaktiebolag inte får bildas om det senare kommer att ägas av personer som inte prövats och funnits lämpliga.

Tillstånd att driva försäkringsrörelse ska kunna ges till redan bildade aktiebolag.

Utöver ABL:s bestämmelser om innehållet i bolagsordningen ska bolagsordningen i ett försäkringsaktiebolag, liksom i dag, innehålla uppgift om huruvida rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och om bolaget ska driva försäkringsrörelse utanför EES.

Ett livförsäkringsaktiebolags bolagsordning ska, liksom i dag, innehålla bestämmelser om vinstutdelning och förlusttäckning.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 2 kap. ABL regleras frågor om bildande av aktiebolag, vilka åtgärder som ska vidtas vid bolagsbildningen och när bolaget ska anses bildat. Kapitlet innehåller bestämmelser om stiftare, stiftelseurkunden, aktieteckning, betalning av aktierna och registrering av bolaget. Numera finns endast ett förfarande för bolagsbildning, vilket bygger på förfarandet för s.k. simultanbildning. Förfarandet innefattar att stiftarna upprättar en stiftelseurkund som innehåller en bolagsordning, att en eller flera av stiftarna tecknar sig för samtliga aktier i stiftelseurkunden och betalar dessa, att stiftelseurkunden därefter färdigställs och undertecknas samt att slutligen stiftarna anmäler bolaget för registrering hos Bolagsverket. Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier representerar varje aktie en lika stor andel av aktiekapitalet (aktiens kvotvärde). Aktier får inte ges ut till ett belopp som understiger kvotvärdet.

I 3 kap. ABL finns bestämmelser om bolagsordning. Bolagsordningen ska innehålla uppgift om bl.a. bolagets firma, ort där styrelsen ska ha sitt säte, föremålet för bolagets verksamhet, aktiekapitalets storlek, hur bolagsstämman ska sammankallas m.m.

Bestämmelser om bildande av försäkringsaktiebolag och om bolagsordning finns i 2 kap. FRL. Enligt nuvarande ordning föregås alltid bildandet av att stiftarna ansöker om koncession och stadfästelse av bolagsordningen för det blivande försäkringsaktiebolaget. Det är alltså först när koncession har beviljats som den egentliga bolagsbildningen påbörjas. Denna ordning samt de regler som hänger samman med Finansinspektionens roll som tillsynsmyndighet har medfört vissa skillnader mellan 2 kap. FRL och motsvarande regler för allmänna aktiebolag.

FRL:s regler om bolagsordningens innehåll går utöver kraven för allmänna aktiebolag. Vidare finns avvikelser mellan FRL och ABL beträffande krav på att i bolagsordningen ange tiden för styrelseledamöterna och revisorernas uppdrag och vilka ärenden som ska förekomma på den ordinarie bolagsstämman m.m.

Skälen för förslaget

Bolagsbildning

Bestämmelserna om koncession och stadfästelse av bolagsordning samt om den därmed sammanhängande prövningen (2 kap. 3 § FRL), vilar i stor utsträckning på EG-rätt och föreslås utan sakliga ändringar överföras till den nya försäkringsrörelselagen. Terminologin på området bör dock moderniseras på så sätt att begreppet koncession ersätts med "tillstånd" och uttrycket stadfästelse med "godkännande".

I frågan om själva bolagsbildandet bör i likhet med vad som gäller för bankaktiebolag tillstånd att driva försäkringsrörelse kunna meddelas också ett existerande aktiebolag. Detta bör gälla även om bolaget tidigare drivit verksamhet. Risken för att en sådan reglering skulle kunna leda till att ett försäkringsaktiebolag får ekonomiska problem på grund av åtaganden från tidigare verksamhet får anses vara liten. Den omfattande prövning som görs vid en tillståndsansökan torde närmast utesluta den risken (jfr prop. 1997/98:166 s. 69.) Ansökan om tillstånd att driva försäkringsrörelse bör alltså kunna göras dels, som nu, av stiftarna när bolagsordning har upprättats, dels efter det att aktiebolaget bildats. Som en följd av detta bör även den för försäkringsbolagen specifika bestämmelsen i 2 kap. 9 § FRL avseende ersättning till stiftare och andra upphävas.

Även i övrigt bör utredningens bedömning om att allmänna regler om bolagsbildning även ska omfatta försäkringsaktiebolagen gälla. Således får bestämmelserna i ABL om betalning med apportegendom anses tillräckliga också för försäkringsaktiebolag och att det nuvarande kravet på Finansinspektionens medgivande till betalning av sådant slag kan slopas (2 kap. 2 § andra stycket). Bestämmelserna i ABL innefattar att en revisor lämnar yttrande över betalningen, vilket normalt torde ge tillräcklig säkerhet för att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet och att den inte är för högt värderad. En viss granskning av en sådan betalning, som är mycket ovanlig vid bildande av försäkringsaktiebolag, kan ändå komma att ske inom ramen för inspektionens tillståndsprövning. Det kan här erinras om att apport genom beståndsöverlåtelse även fortsatt föreslås vara underkastad Finansinspektionens prövning enligt särskild reglering.

Med den nu föreslagna ordningen för bolagsbildning i enlighet med ABL:s bestämmelser bör även för försäkringsaktiebolagen gälla att registrering av bolaget ska ske inom sex månader från det att stiftelseurkunden har upprättats. En särbestämmelse motsvarande den som gäller enligt 3 kap. 9 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, dvs. om ansökan om tillstånd görs före registreringen räknas registreringsfristen från tillståndsbeslutet, föreslås också tas in för försäkringsaktiebolag i den nya försäkringsrörelselagen (se 2 kap. 17 § förslaget till ny försäkringsrörelselag).

Bolagsordning

FRL:s regler i 2 kap. 5 § om vad bolagsordningen ska innehålla går något längre än kraven för ett allmänt aktiebolag i 3 kap. ABL. Ett försäkringsaktiebolags bolagsordning ska innehålla uppgift om verksamheten ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring, om bolaget ska driva försäkringsrörelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och de regler enligt vilka bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller, i ett livförsäkringsbolag, på annat sätt täcka bolagets förlust.

Kravet på angivande av om verksamheten ska avse såväl direkt försäkring som återförsäkring, vilket i praxis utvecklats till att avse även angivande av försäkringsklasser, sammanhänger med koncessionsreglerna. Också uppgiftsskyldigheten om verksamhet utanför EES är föranledd av de reglerna men också av bestämmelserna om tillsyn (prop. 1994/95:184 s. 214 f.). Nämnade krav på innehåll måste därför behållas.

Likaså är det nödvändigt att i bolagsordningen ange regler om förfogande över bolagets vinst och om förlusttäckning med hänsyn till överskottsbehandlingen i livförsäkringsbolag (12 kap. 2 § FRL). Se vidare avsnitt 7.9.

Till skillnad mot ABL (2 kap. 10 §) har i FRL inte föreskrivits att bolagsordningen ska utgöra en del av stiftelseurkunden. I stället ska enligt 2 kap. 8 § första stycket andra meningen FRL en avskrift av bolagsordningen fogas till stiftelseurkunden. Mot bakgrund av förslaget att ABL:s regler om bolagsbildning ska gälla kan sistnämnda särbestämmelse slopas, eftersom den då förlorar betydelse. Bolagsordningen kommer nämligen att ingå som en del i stiftelseurkunden och frågan om tillstånd kommer att prövas först efter det att stiftelseurkunden har upprättats.

Hinder mot bildande

2 kap. 3 d § FRL behandlar den situationen att en person som inte har ägarprövats enligt reglerna om koncession och stadfästelse ändå genom aktieteckning kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget. I denna situation får bolaget inte bildas. Eftersom det är möjligt att aktier, som i en ansökan om tillstånd av stiftarna, kan komma att innehas av helt andra personer som inte ägarprövats i samband med att tillstånd beviljas, bör fortsatt föreskrivas att prövningen ska ske även av de nya ägarna.

Bestämmelsen, som för övrigt har sin motsvarighet i 10 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, bör därför överföras till den nya försäkringsrörelselagen.

Några frågor om dispens

I 2 kap. 1 § FRL regleras vem som kan vara stiftare. Reglerna överensstämmer i huvudsak med motsvarande regler i 2 kap. 1 och 2 §§ ABL. Enligt ABL medges emellertid att Bolagsverket för ett särskilt fall kan tillåta annan att vara stiftare än de i bestämmelsen uppräknade fysiska eller juridiska personerna. Något skäl till att denna bestämmelse inte ska

tillämpas på försäkringsaktiebolagen har inte framkommit. Dispensregeln bör därför även omfatta försäkringsaktiebolagen.

Nyss nämnda dispensärende, liksom vissa andra typer av dispensärenden enligt aktiebolagslagen (bosättningskrav för styrelseledamöter, verkställande direktör och firmatecknare) bör, såvitt gäller försäkringsaktiebolag, prövas av Finansinspektionen. En motsvarande särbestämelse som finns beträffande bankaktiebolagen i 10 kap. 1 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse, bör även tas med i den nya försäkringsrörelselagen.

6.3.3 Aktier, aktiebok och aktiebrev

Förslag: Utöver bestämmelserna i ABL om aktier, aktiebok och aktiebrev ska, liksom i dag, gälla särskilda regler om ägarprövning i försäkringsaktiebolag.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I ABL finns bestämmelser om aktier i 4 kap, om aktiebok i 5 kap. och om aktiebrev i 6 kap. I fråga om aktierna regleras aktieslag, aktiers överlåtbarhet och utövande av rättigheter som är knutna till aktierna. I 5 kap. om aktiebok upptas inledningsvis vissa gemensamma bestämmelser, varefter följer bestämmelser för bolag som inte är avstämningsbolag följt av bestämmelser för avstämningsbolag. Även i 6 kap. om aktiebrev är bestämmelserna uppdelade mellan bolag som inte är avstämningsbolag och avstämningsbolag.

Föreskrifter motsvarande dem i 4–6 kap. ABL finns i 3 kap. FRL. Utöver bestämmelser som har sin direkta motsvarighet i FRL innehåller ABL bestämmelser om samtyckesförbehåll och förköpsförbehåll i bolagsordningen (4 kap. 8–17 §§ ABL samt 4 kap. 18–26 §§ ABL) samt regler om uppdelning och sammanläggning av aktier (4 kap. 46–50 §§) vilka saknar motsvarighet i FRL. Samtyckes- och förköpsförbehåll har väsentligen samma syfte som hembudsförbehållen. Bestämmelsen i 4 kap. 41 § ABL om utlämnande eller utbetalning till fel mottagare saknar delvis motsvarighet i FRL (jfr 4 kap. 6 § tredje stycket FRL).

I 3 kap. 2 § FRL finns bestämmelser om prövning av större ägares lämplighet, vilka saknar motsvarighet i ABL.

Skälen för förslaget: I 3 kap. 2 § första stycket FRL stadgas den fria överlåtbarhetens princip, vilken har sin motsvarighet i 4 kap. 7 § ABL. Den fria överlåtbarhetens princip begränsas enligt FRL, förutom av hembudsskyldigheten enligt 3 kap. 3 § FRL, även av reglerna om ägarprövning. Särbestämmelser om ägarprövning för finansiella företag har sin grund i EG-direktiv och motsvarande bestämmelser finns för bl.a. banker i 3 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse. Särbestämmelserna bör alltså gälla för försäkringsaktiebolagen.

Övriga bestämmelser om aktier, aktiebok och aktiebrev i nuvarande FRL bör utgå till förmån för det som gäller för aktiebolag i allmänhet.

6.3.4 Bolagsstämma

Förslag: Utöver ABL:s bestämmelser om bolagsstämma ska, liksom i dag, gälla att Finansinspektionen har rätt att på eget initiativ sammankalla bolagsstämman om så inte sker på föreskrivet sätt. För icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag ska gälla en särregel av innebörd att även försäkringsstagare och andra ersättningsberättigade, som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen, omfattas av generalklausulens skyddskrets. Liksom i dag ska gälla att beslut om ansökan om förlängning av verksamhetstillstånd fattas av stämman.

Utredningens förslag stämmer delvis överens med promemorians förslag. Utredningen lämnar inga förslag till särregler för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* anser att det finns ett behov av särregler kring sekretess för försäkringsaktiebolagen för att undvika konflikt mellan den bolagsrättsliga upplysningsplikten och de av försäkringsbolagen, i avsaknad av lagstadgad generell sekretessbestämmelse, självpåtagna sekretessregler som i sak motsvarar banksekretessen. *Försäkringsjuridiska föreningen* efterlyser också särregler kring sekretess till följd av föreningens förordande av att en generell sekretessregel införs för försäkringsbolagen. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 7 kap. ABL finns bestämmelser om bolagsstämman. Utöver regler som i allt väsentligt överförts oförändrade från 1975 års aktiebolagslag innehåller 7 kap. ABL bestämmelser som utformats för att underlätta för aktieägare som inte kan eller vill delta i bolagsstämman personligen att delta i de beslut som bolagsstämman fattar. Bland annat ges bestämmelser om ett nytt förfarande för fullmaktsröstning.

Bestämmelser om bolagsstämman finns i 9 kap. FRL. Bestämmelserna ligger nära motsvarande föreskrifter i 1975 års aktiebolagslag.

Vissa avvikelser finns, bl.a. saknar FRL regler om förstärkt minoritetsskydd i fåmansbolag när det gäller aktieägares frågerätt. I FRL finns särskilda bestämmelser om att ett beslut om att ansöka om förlängning av koncession ska fattas på den ordinarie bolagsstämman. Vidare föreskrivs att ett bolagsstämmobeslut i ett försäkringsbolag kan klandras även på den grunden att det strider mot de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna. En annan skillnad är att Finansinspektionen har rätt att på eget initiativ sammankalla bolagsstämma, om så inte sker på föreskrivet sätt. Vidare skyddar generalklausulen i FRL även försäkringsstagare och andra ersättningsberättigade. När det gäller aktieägares rösträtt är utgångspunkten i ABL att en aktieägare får rösta för samtliga sina aktier, medan utgångspunkten i FRL är att ingen kan rösta för mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman.

Skälen för förslaget

Stadfästelse av bolagsordningsändring

9 kap. 17 § första stycket FRL innehåller bestämmelser om stadfästelse och registrering av bolagsordningsändring. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 3 kap. 5 § ABL utom såvitt avser kravet på stadfästelse, vilket saknas i ABL.

För banker och kreditmarknadsföretag gäller en motsvarande bestämmelse i 3 kap. 4 § lag om bank- och finansieringsrörelse enligt vilken en bolagsordningsändring måste godkännas innan beslutet registreras.

Särregeln om stadfästelse, eller med den nya terminologin godkännande, av bolagsordningsändring bör föras över till den nya lagen. Bestämmelsen bör ges motsvarande lydelse som 3 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Klander av bolagsstämmobeslut

9 kap. 20 § FRL reglerar klander av bolagsstämmobeslut och motsvaras av 7 kap. 50–52 §§ ABL. I FRL föreskrivs, utöver de med ABL gemensamma klandergrunderna, att ett bolagsstämmobeslut även kan klandras om det strider mot de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna. Sådana riktlinjer fastställs av styrelsen och är avsedda att vara bindande för verksamheten på samma sätt som bolagsordningen.

Även om samtliga här behandlade riktlinjer är avsedda att vara bindande för verksamheten på samma sätt som bolagsordningen kan man ställa sig frågande till varför bolagsstämman ska vara bunden av styrelsens riktlinjer. En sådan ordning strider mot den kompetensfördelning som normalt råder mellan stämma och styrelse. Det bör därvid framhållas att motsvarande bestämmelse i ABL (7 kap. 50 §) inte innehåller någon föreskrift om att bolagsstämman är bunden av riktlinjer som styrelsen utfärdar. Inte heller i lagstiftningen för kreditinstitut har de interna riktlinjer och instruktioner som behövs för att styra rörelsen gjorts bindande för stämman. Sådana riktlinjer och instruktioner från styrelsen, som kan röra t.ex. kredithanteringen och riskhanteringen i handel med värdepapper, har ofta sådan vikt för verksamheten i ett kreditinstitut att de i betydelse kan jämföras med försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer. Det sagda talar starkt emot att styrelsens riktlinjer på försäkringsområdet ska särbehandlas i här angivet avseende.

Till detta kommer att det inte synes rimligt att, som nu, i klanderhänseende göra skillnad mellan å ena sidan försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer och å andra sidan riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Samtliga dessa slag av riktlinjer har ju i lagförarbeten sagts ha samma vikt (se prop. 2003/04:109 s. 47).

På anförda skäl bör talan mot bolagsstämmobeslut i strid med styrelseriktlinjer i fortsättningen inte kunna föras. Denna bedömning medför naturligtvis inte någon ändrad inställning till Finansinspektionens möjligheter att fordra rättelse när riktlinjerna inte är tillfredsställande. Det kan här även påpekas att stämmobeslut i strid med försäkringstekniska riktlinjer eller placeringsriktlinjer inte sällan torde komma i

konflikt med den lagfästa principen om stabilitet eller med de särskilda bestämmelserna om rörelsen, bl.a. föreskrifterna om försäkringstekniska avsättningar och placering av tillgångar.

Beslut om ansökan om förlängning av koncession

Beslut om att ansöka om förlängning av koncession ska enligt 9 kap. 15 § FRL fattas av den ordinarie bolagsstämman. Bestämmelsen har överförts till FRL från äldre rätt utan närmare motivering (se prop. 1981/82:180 s. 227 f.).

Ett beslut om att ansöka om förlängning av ett meddelat verksamhetstillstånd är liksom en ursprunglig tillståndsansökan av sådan vikt för ett försäkringsföretag att det bör fattas av stämman. Eftersom ett beslut om förlängning inte nödvändigtvis kräver en ändring av bolagsordningen är en särskild föreskrift om att beslut därom ska fattas av bolagsstämman nödvändig. En återstående fråga är om beslutet såsom i dag måste fattas av den ordinarie stämman.

I enlighet med vad som gäller för bankaktiebolag har i det föregående föreslagits att ett redan bildat aktiebolag ska kunna ansöka om verksamhetstillstånd. En sådan ansökan kräver att bolaget först gjort den ändringen av bolagsordningen att den anger den planerade försäkringsverksamheten. I den lagstiftning som gäller för bankaktiebolag saknas regler av innebörd att ett beslut om ändring av bolagsordningen ska fattas av den ordinarie bolagsstämman, också en extra bolagsstämma kan fatta ett sådant beslut. I linje därmed föreslås motsvarande ordning på försäkringsområdet. För det fall att ett bolags ansökan om förlängning av tillstånd för försäkringsrörelse skulle kräva ändring av bolagsordningen, ska denna alltså kunna beslutas såväl av ordinarie bolagsstämma som av extra bolagsstämma. Den i 9 kap. 15 § FRL gällande regeln att beslut om ansökan om förlängning av koncession ska fattas av den ordinarie stämman bör följaktligen ersättas med ett krav på att ett sådant beslut ska fattas av bolagsstämman (se 2 kap. 18 § förslag till ny försäkringsrörelselag).

Generalklausulens skyddskrets (otillåtna beslut)

Enligt generalklausulen om bolagsstämmans befogenheter i försäkringsaktiebolag (9 kap. 19 § FRL) får bolagsstämman inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare eller andra till nackdel för bolaget eller andra aktieägare. En motsvarande bestämmelse om rättshandlingar och andra åtgärder som styrelse eller någon annan ställföreträdare företar finns i 8 kap. 15 § FRL. Förstnämnda bestämmelse har sin motsvarighet i 7 kap. 47 § ABL. Till skillnad från generalklausulen i ABL omfattar FRL:s bestämmelser även försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade, som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen. Inte heller dessa får förfördelas genom beslut av bolagsstämman. Utvidgningen av skyddskretsen, som skedde 2004, motiverades av behovet av utökat skydd för försäkringstagare i ickevinstutdelande livförsäkringsaktiebolag. Dessa saknar den möjlighet som

normalt tillkommer grupper som har rätt till del av ett företags vinst, nämligen att bevaka sina ekonomiska rättigheter genom att medverka i associationens förvaltning och utöva kontroll över dess angelägenheter (se prop. 2003/04:109 s. 42 ff. och 62).

Dessa motiv gör sig fortfarande gällande. Det föreslås därför att en särregel införs i den nya försäkringsrörelselagen av innebörd att även försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkring ska ingå i generalklausulens skyddskrets.

Reglering av sekretess i försäkringsverksamhet

I januari 2006 överlämnade regeringen till riksdagen en proposition om genetisk integritet m.m. (prop. 2005/06:64). Där föreslogs en sekretessbestämmelse motsvarande banksekretessen (se a. prop. s. 168 ff. och 213). Den föreslagna bestämmelsen innebar alltså att enskildas förhållanden till försäkringsbolag inte obehörigen får röjas. Förslaget om generell sekretess avslogs emellertid av riksdagen med hänvisning till att konsekvenserna av införandet av en sådan sekretess inte var tillräckligt noga beskrivna. Det förutsattes att regeringen skulle återkomma med ett nytt förslag, åtminstone vad gäller uppgift om genetisk undersökning och genetisk information (se bet.2005/06:SoU16 och rskr. 2005/06:219). En sådan smalare regel om tystnadsplikt har införts genom 7 kap. 20 a § FRL med i kraftträdande den 1 maj 2007 (prop. 2006/07:41, bet. 2006/07:FiU15, rskr. 2006/07:130).

Såsom uppmärksammats på bankområdet (se prop. 1997/98:166 s. 192) kan de allmänna aktiebolagsrättsliga bestämmelserna om styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt i enskilda fall komma i konflikt med en föreskrift om allmän sekretess i verksamheten. För att undvika sådana konflikter bör liksom *Försäkringsjuridiska föreningen* anför särregler motsvarande dem i lagen om bank- och finansieringsrörelse införas för försäkringsaktiebolag, men endast för det fall att en generell bestämmelse om sekretess i försäkringsverksamhet införs. Skäl att införa sådana särregler dessförinnan, som *Sveriges Försäkringsförbund* föreslår, finns inte. Analys och ställningstagande till huruvida en generell sekretessbestämmelse ska införas på försäkringsområdet bör göras i ett annat och senare sammanhang.

6.3.5 Bolagets ledning

Förslag: Utöver ABL:s bestämmelser om bolagets ledning ska de avvikelser gälla som finns i nuvarande FRL. Styrelsen ska därmed ha minst tre ledamöter och den ska utse en verkställande direktör som inte får vara ordförande i styrelsen. Innan styrelseval förrättas ska ordföranden vid bolagsstämman lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. Därutöver ska gälla bestämmelser om styrelsens ansvar för riktlinjer och om aktuarie.

Särskilda krav i fråga om styrelsen i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska vara desamma som i dag. I ett icke-vinst-utdelande livförsäkringsaktiebolag gäller därmed krav på försäkrings-tagarrepresentant och oberoende styrelseledamöter. För dessa bolag gäller även bestämmelser om utvidgade jävsregler och en utökad skyddskrets.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen lämnar inga förslag till särregler för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 8 kap. ABL finns bestämmelser om bolagets ledning, vilka väsentligen oförändrade överförts från 8 kap. 1975 års aktiebolagslag. Kraven på ledningen går något längre i publika aktiebolag än i privata. I ett publikt aktiebolag ska styrelsen bestå av minst tre ledamöter och en verkställande direktör finnas. Denne får i ett sådant bolag inte vara ordförande i styrelsen. En annan särregel för publika aktiebolag innebär att bolagsstämmans ordförande, innan styrelseval förrättas, ska lämna uppgift till bolagsstämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Regler om ett försäkringsaktiebolags ledning upptas i 8 kap. FRL. De överensstämmer i stor utsträckning med ledningsreglerna för allmänna aktiebolag. Vissa avvikelser finns dock, bl.a. ska ett försäkringsaktiebolag, oavsett bolagskategori, ha en styrelse med minst tre ledamöter samt en verkställande direktör som inte får vara styrelsens ordförande. Beträffande försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst innehåller FRL vidare regler om styrelseledamöternas oberoende samt om styrelse-representation för försäkringstagarna. FRL saknar ABL:s krav på att styrelsen ska meddela instruktioner om rapportering till styrelsen, intern arbetsordning samt instruktioner om arbetsfördelning mellan bolags-organen. I stället gäller enligt FRL att styrelsen ska fastställa försäkrings-tekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter.

Skälen för förslaget

Försäkringsaktiebolagets styrelse

8 kap. 1 § FRL innehåller regler om hur styrelsen i ett försäkringsaktiebolag utses, dess sammansättning och mandattid. Paragrafen motsvaras, såvitt nu är av intresse, av 8 kap. 1, 8 och 13 §§ ABL.

Enligt FRL ska styrelsen i ett försäkringsbolag bestå av minst tre ledamöter. Motsvarande gäller för banker och kreditmarknadsbolag enligt 10 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse. Enligt ABL ska publika aktiebolag ha en styrelsen med minst tre ledamöter. I privata aktiebolag är det tillräckligt med en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Under senare års lagstiftningsarbete på det finansiella området har upprepade gånger framhållits det starka intresset av en väl fungerande intern kontroll i bl.a. försäkringsbolag (se t.ex. prop. 2003/04:109). Med hänsyn såväl härtill som till önskemålet om likartad reglering på bank- och försäkringsområdena bör nuvarande krav på att styrelsen i ett försäkringsaktiebolag alltid ska bestå av minst tre ledamöter behållas.

Genom den reform år 2004 som syftade till att stärka skyddet för försäkringstagare i livförsäkringsbolag ändrades bestämmelserna om styrelsens sammansättning i 8 kap. 1 § FRL. Numera gäller att flertalet av styrelseledamöterna i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Bestämmelsen syftar till att säkerställa styrelsens oberoende i försäkringsbolag där förutsättningarna för en effektiv ägarstyrning är sämre eller där det finns en större risk för att intressekonflikter får genomslag på bolagets styrning (se prop. 2003/04:109 s. 34 f.). Det finns inga skäl att i detta sammanhang ompröva denna inställning varför denna särregel om ledamöternas oberoende bör överföras till den nya försäkringsrörelselagen. Därigenom uppnås också önskvärd samordning med den associationsrättsliga regleringen på bankområdet. Inte bara för bankaktiebolag utan även för andra kreditinstitut gäller ett krav om att styrelsen till övervägande del ska bestå av personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i samma koncern.

Liksom enligt ABL är huvudregeln enligt FRL att styrelsen väljs av bolagsstämman (8 kap. 1 § andra stycket FRL). Till skillnad från ABL innehåller dock FRL bestämmelser om styrelserepresentation för försäkringstagarna. I ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska sålunda minst en av styrelseledamöterna utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem. En sådan styrelseledamot får inte vara aktieägare i bolaget, anställd i bolaget, eller aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Kravet på försäkringstagarrepresentation motiverades av behovet av ett direkt försäkringstagarinflytande över det egna kapitalet i icke-vinstutdelande bolag (se prop. 2003/04:109 s. 59 f.). Liksom beträffande kravet på styrelsens oberoende ovan saknas anledning att i detta sammanhang ompröva behovet av försäkringstagarrepresentation varför

särregeln om sådan representation bör överföras till den nya försäkringsrörelselagen.

Verkställande direktören

Enligt 8 kap. 3 § FRL ska styrelsen utse en verkställande direktör som enligt 8 kap. 10 § inte får vara styrelsens ordförande. Enligt ABL gäller motsvarande krav endast för publika aktiebolag (8 kap. 49 och 50 §§ ABL). För privata aktiebolag saknas i ABL såväl kravet på att utse verkställande direktör som föreskriften att denne inte får vara styrelsens ordförande.

Liksom ovan framhållits beträffande reglerna om styrelsens oberoende motiveras dessa regler i FRL av det starka intresset av en väl fungerande intern kontroll i försäkringsbolag och av intresset att harmonisera reglerna inom bank- och försäkringsområdena. Av dessa skäl bör således gällande bestämmelser om att styrelsen i ett försäkringsaktiebolag ska utse en verkställande direktör som inte får vara styrelseordförande finnas kvar.

Ställföreträdariäv

Enligt 8 kap. 12 § FRL gäller, liksom för allmänna aktiebolag, bl.a. att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte får handlägga frågor om avtal mellan försäkringsbolaget och honom eller henne. Inte heller får han eller hon handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man om han eller hon har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets. Jäv föreligger också vid avtal mellan bolaget och en juridisk person som ställföreträdaren ensam eller tillsammans med annan får företräda. I ABL är jävsbestämmelsen förenad med ett allmänt undantag för de fall styrelseledamoten och verkställande direktören direkt eller indirekt genom en juridisk person äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Jävsreglerna i FRL skiljer sig från ABL med avseende på försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. För ställföreträdare i sådana bolag gäller inte det allmänna undantaget för fall då styrelseledamoten eller verkställande direktören direkt eller indirekt äger samtliga aktier i försäkringsaktiebolaget, eftersom det i dessa fall kan anses föreligga en intressekollision mellan ägaren, tillika ställföreträdaren, och bolaget (se prop. 2003/04:109 s. 40 f.). Vidare gäller koncernundantaget endast om motparten är ett helägt dotterbolag som kan dela ut vinst. Den skärpta jävsregeln motiverades vid införandet av behovet att säkerställa att styrelsen i ett sådant bolag är oberoende från övriga bolag i koncernen när det till exempel gäller beslut om avtal som rör koncerninterna transaktioner (se a.prop.).

Det saknas anledning att i detta sammanhang ompröva dessa motiv varför utvidgningen av jävsbestämmelsen med avseende på icke vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag bör föras över till den nya försäkringsrörelselagen.

Otillåtna åtgärder

Bestämmelsen i 8 kap. 15 § FRL riktar sig till styrelsen och andra ställföreträdare för bolaget och behandlar den generella inskränkningen i deras handlingsutrymme som innebär att aktieägare eller andra inte får otillbörligt gynnas på bekostnad av bolaget eller andra aktieägare (jfr bolagsstämmans befogenheter i 9 kap. 19 § FRL) Regeln har sin motsvarighet i 8 kap. 41 § ABL. Utöver bolaget och aktieägarna ingår enligt FRL även försäkringstagare eller ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen i den krets som inte otillbörligt får fördelas av styrelsen.

Det saknas anledning att i detta sammanhang ompröva dessa motiv varför särregleringen om en vidgad skyddskrets föreslås överföras till den nya försäkringsrörelselagen.

Information inför styrelseval

I ett publikt aktiebolag ska enligt 8 kap. 48 § ABL bolagsstämmans ordförande, innan styrelseval förrättas, lämna uppgift till bolagsstämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. Den regeln har gjorts tillämplig på alla bankaktiebolag (se prop. 1997/98:166 s. 118 och 191 f. och SOU 1998:27 s. 47). En motsvarande särregel får anses lämplig beträffande försäkringsaktiebolagen.

Styrelsens ansvar för riktlinjer m.m.

Nuvarande bestämmelser i FRL om styrelsens ansvar för försäkrings- tekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter samt om aktuarie i försäkringsbolag föreslås utan ändring överföras till den nya lagen. Nödvändigheten av dessa bestämmelser har slagits fast under senare tids lagstiftningsarbete, och bedömningarna vid de arbetena bör nu inte frångås (se härom prop. 1998/99:87 s. 344 ff. och 350 ff. samt prop. 2003/2004:109 s. 45 ff.).

6.3.6 Revision samt allmän och särskild granskning

Förslag: Utöver bestämmelserna i ABL om revision samt om allmän och särskild granskning ska i ett försäkringsaktiebolag gälla det ytterligare kravet att minst en revisor som bolagsstämman utsett ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Om en sådan revisor inte är utsedd ska länsstyrelsen göra det. Både en revisor och en särskild granskare ska ha viss rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen.

Nuvarande bestämmelser om revisorer utsedda av Finansinspektionen överförs till den nya lagen med den förändringen att Finansinspektionen ges möjlighet, i stället för nuvarande skyldighet, att utse revisor. Det klargörs att sådana revisorer, oavsett stämmans anvisningar, ska följa den instruktion som inspektionen utfärdar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Utredningen föreslår ingen ändring beträffande Finansinspektionens skyldighet att utse revisor.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att kravet på att en revisor ska utses av Finansinspektionen bör ändras till att Finansinspektionen har en möjlighet att förordna en revisor. Finansinspektionen vill dessutom ha en möjlighet att förordna en granskningsman som kan tillsättas för särskilt dedicerade uppgifter. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I ABL finns bestämmelser om revision i 9 kap. samt om allmän och särskild granskning i 10 kap. Bestämmelserna fick en i väsentliga avseenden ny utformning genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1999 (se prop. 1997/98:99 s. 132–168). Som generellt kompetenskrav gäller att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i ett aktiebolag. Vidare måste i vissa fall minst en av bolagsstämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Det gäller i bolag som i fråga om balansomslutning och/eller nettoomsättning överskrider visst gränsvärde och/eller har haft ett visst lägsta medeltal anställda under de två senaste räkenskapsåren, eller vars aktier, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför EES.

I FRL ges bestämmelser om revision i 10 kap. Regler om allmän granskning i försäkringsbolag finns i 11 kap. FRL. Föreskrifterna i dessa kapitel står i nära överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i ABL. Avvikelser föreligger dock, bl.a. avseende jäv för revisor och lekmannarevisor. Med hänsyn till att ett speciellt behov saknats har vidare inte införts bestämmelser om minoritetsrevisor eller särskild granskning i FRL (se prop. 1998/99:87 s. 359 f.).

Skälen för förslaget

Tillsättning av revisorer och deras mandattid

I 10 kap. 1 § FRL ges bestämmelser om revisorerernas antal, deras tillsättning och mandattid. Paragrafen har sin motsvarighet i 9 kap. 1, 2, 8 och 21 §§ ABL. I likhet med ABL föreskriver FRL att bolagsstämman ska välja minst en revisor.¹⁰ I bolagsordningen för såväl allmänna aktiebolag som försäkringsaktiebolag får föreskrivas att ytterligare revisorer ska utses i annan ordning. För försäkringsaktiebolag gäller dessutom att Finansinspektionen ska utse en eller flera revisorer, om inte inspektionen med hänsyn till rörelsens ringa omfattning eller av andra skäl anser det obehövligt.

Utredningens förslag innebär att nu gällande bestämmelser om revisorer utsedda av Finansinspektionen ska behållas i försäkringsrörelselagstiftningen utan väsentliga förändringar i sak. *Finansinspek-*

¹⁰ Utredningen om revisorer och revision (Ju 2006:11) föreslår i sitt delbetänkandet SOU 2008:32 att flertalet allmänna aktiebolag inte ska omfattas av revisionsplikt. Utredningen föreslår att revisorerernas mandatperiod kortas till ett år.

tionen invänder mot förslaget och anför att mervärdet av att förordna revisorer i företag under tillsyn inte alltid överstiger de kostnader ett förordnande medför för företaget. Inspektionen föreslår därför att bestämmelsen ändras så att förordnade av revisor endast ska ske i de fall där så är befogat. Även om Finansinspektionen skyldighet att i dag utse revisor inte är absolut gäller i förhållande till övriga institut under tillsyn att inspektionen har en rätt att förordna en revisor, se 13 kap. 9 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Några bärande skäl för att regleringen i detta hänseende inte ska vara densamma torde inte finnas. Till skillnad från utredningen föreslås att Finansinspektionen får förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av ett försäkringsaktiebolag (se 14 kap. 11 § förslaget till ny försäkringsrörelselag).

Till skillnad från revisorns fyraåriga mandattid enligt ABL gäller för bolagsstämموالدا revisorer i försäkringsaktiebolag den i bolagsordningen bestämda mandattiden. Något skäl att inte tillämpa ABL:s bestämmelser om mandatperiod och om revisorsuppdragets upphörande i förtid även på försäkringsbolag synes inte föreligga. Några särregler om detta föreslås alltså inte.

I allmänna aktiebolag finns möjligheten för en aktieägarminoritet att instruera länsstyrelsen att utse en eller flera särskilda granskare. Granskning kan avse bolagets förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget. Genom att ABL görs allmänt tillämplig på försäkringsaktiebolag kommer möjligheten att få särskild granskningsman utsedd också tillkomma aktieägare i dessa bolag.

Finansinspektionen anför i sitt remissvar att den vill ha möjlighet att förordna en granskningsman som kan tillsättas för särskilt dedicerade uppgifter. Inspektionen har även inkommit med en promemoria till Finansdepartementet, daterad 18 april 2007, där inspektionen begär att få en möjlighet att förordna sakkunniga i företag under tillsyn (dnr Fi2007/3415). Skälen för förslaget är bl.a. att en sådan granskare kan utses för vissa uppgifter där personen i fråga besitter en specifik expertkunskap. En särskild granskare kan också arbeta friare i förhållande till en förordnad revisor. Det synes också finnas kostnadsfördelar genom att den särskilda granskningen kan begränsas till visst område. Det bör dock inte i detta sammanhang läggas fram ett sådant förslag i den nya försäkringsrörelselagstiftningen. Frågan bör beredas i särskild ordning och gemensamt för de företag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Revisors kompetenskrav

I försäkringsaktiebolag får endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor vara revisor (10 kap. 3 § FRL). Vidare gäller att minst en av bolagsstämman utsedd revisor ska vara auktoriserad revisor om bolagets balansomslutning överstiger 1 000 basbelopp (10 kap. 4 §). Finansinspektionen kan förordna att en viss godkänd revisor utses i stället för en auktoriserad revisor under en begränsad tid. Även i ABL finns

särskilda kompetenskrav för revisorer i bolag av viss storlek eller vars värdepapper är noterade på en reglerad marknad.

För bankaktiebolag ska alltid minst en revisor som bolagsstämman utsett vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Med hänsyn till att konsumentskyddet motiverar ett strängare revisorskrav också på försäkringsområdet bör den ordning som gäller för bankaktiebolag gälla även för försäkringsaktiebolag. Oavsett försäkringsaktiebolagets storlek bör minst en av bolagsstämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen.

Förfarandet när reglerna om revisor åsidosatts

I 10 kap. 7 § FRL finns bestämmelser om förfarandet när reglerna om utseende av revisor åsidosatts. Motsvarande bestämmelser finns i 9 kap. 25 § ABL. Vissa skillnader mellan bestämmelserna finns dock.

Enligt ABL ska länsstyrelsen efter anmälan förordna revisor, om en auktoriserad eller godkänd revisor inte vederbörligen har utsetts, om en revisor är obehörig eller bestämmelse i bolagsordningen om revisorers antal eller behörighet inte har följts. I FRL stagas däremot endast att anmälan ska göras till Finansinspektionen i dessa situationer, någon skyldighet för Finansinspektionen att utse revisor följer inte av bestämmelsen. I stället finns bestämmelser i 19 kap. FRL om att Finansinspektionen kan förelägga bolaget att vidta rättelse.

Även med hänsyn till tillsynsbestämmelserna i 19 kap. FRL bör bestämmelserna om länsstyrelseförordnande av revisor i 9 kap. 25 § ABL kunna tillämpas på försäkringsbolagen. Någon särbestämmelse i denna del torde inte behövas.

Det har i det föregående föreslagits att minst en av bolagsstämman utsedd revisor i försäkringsaktiebolag ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Det bör för tydlighets skull även tas in en bestämmelse i den nya försäkringsrörelselagen som anger att bestämmelserna i ABL om länsstyrelseförordnande av revisor är tillämpliga även när sådan revisor inte har utsetts.

Revisorns uppgifter

Revisorns granskningsuppgifter regleras i 10 kap. 8 § FRL. Bestämmelsen överensstämmer med 9 kap. 3 och 4 §§ ABL utom i ett avseende. Enligt 9 kap. 4 § ABL ska en revisor följa bolagsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed. Enligt FRL gäller emellertid detta endast för revisorer som har utsetts av annan än Finansinspektionen. Som föreslås ovan ska inspektionen ha rätt att förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av ett försäkringsbolag. Finansinspektionen ska utfärda en instruktion för revisor som förordnats av inspektionen. Syftet med särregeln i nuvarande 10 kap. 8 § tredje stycket FRL torde vara att fastställa att en inspektionsutsedd revisor ska följa de instruktioner som utfärdats av inspektionen. Även om det naturligen kan tyckas följa av regeln att inspektionen ska utfärda en instruktion att revisorn också ska

följa den, bör detta förhållande klargöras genom att det i den nya försäkringsrörelselagen tas in en uttrycklig bestämmelse av vilken det framgår att revisorer som utsetts av Finansinspektionen, oavsett bolagsstämans anvisningar, ska hålla sig till de instruktioner som inspektionen utfärdat (se 14 kap. 11 § förslaget till ny försäkringsrörelselag).

Revisorns rapporteringsskyldighet i vissa fall

10 kap. 8 a § FRL behandlar en revisors skyldighet att rapportera regelöverträdelser m.m. till Finansinspektionen. En sådan regel saknas i ABL men motsvaras närmast av bestämmelserna i 9 kap. 42–44 §§ ABL om revisors skyldighet att agera vid misstanke om brott.

Bestämmelser om revisorns rapporteringsskyldighet infördes i FRL som ett led i genomförandet av EG:s s.k. BCCI-direktiv som Europaparlamentet och rådet antog den 29 juni 1995 (95/26/EG) (SFS 1996:753, prop. 1995/96:173). Syftet med direktivet var att stärka tillsynsmyndigheternas befogenheter när det gäller att hindra oegentligheter i vissa finansiella företag och utarbetades med anledning av upplösningen av Bank for Credit and Commerce International (BCCI) och andra liknande händelser på finansmarknaden.

En revisor i ett försäkringsbolag åläggs enligt paragrafen att omgående till Finansinspektionen rapportera förhållanden som kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar försäkringsbolags verksamhet, kan påverka bolagets fortsatta drift negativt eller kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning. Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om nämnda förhållanden vid fullgörande av uppdrag som revisor i bolagets moder- eller dotterföretag eller i företag som har en likartad förbindelse med försäkringsbolaget. För kreditinstitut finns motsvarande bestämmelse i 13 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Enligt 9 kap. 42–44 §§ ABL gäller en särskild rapporteringsplikt för revisorer i allmänna aktieföretag. Även om bestämmelserna i FRL och ABL i vissa delar överlappar varandra finns betydande skillnader, t.ex. beträffande till vem rapporteringen ska ske, skyldighet för revisor att avgå i vissa fall samt vilken typ av förseelser som ska rapporteras.

Den nu behandlade regeln i FRL utgör ett införlivande av ett EG-direktiv. Bestämmelserna i ABL är inte tillräckliga för att uppfylla direktivets krav och den aktuella regeln i FRL måste därför behållas. Den bör tillämpas parallellt med bestämmelserna i ABL.

Finansinspektionen har anfört att det är väsentligt att de stämмоvalda revisorerna har samma lagstadgade skyldighet att rapportera till Finansinspektionen som de av inspektionen förordnade revisorerna. Vilka som omfattas av rapporteringsskyldigheten följer av BCCI-direktivet och såsom vilande på EG-rätten behålls regeln oförändrad. Liksom i dag kommer rapporteringsskyldighet alltså åligga såväl stämмоvalda revisorer som av Finansinspektionen förordnade revisorer, revisorer som utsetts med stöd av bestämmelse i bolagsordningen samt s.k. minoritets- och medrevisorer (jfr prop. 1995/96:173 s. 110 f).

Genom att även reglerna i 11 kap. ABL om allmän och särskild granskning görs tillämpliga på försäkringsbolag, kommer institutet särskild granskare även stå till förfogande för minoritetsaktieägare i försäkringsbolag. Rapporteringsskyldigheten till Finansinspektionen bör därför uttryckligen utvidgas till att även omfatta sådan särskild granskare.

6.3.7 Ökning av aktiekapitalet och upptagande av vissa penninglån, m.m.

Förslag: Den nuvarande begränsningsregeln om försäkringsbolags upplåning ska gälla också i fortsättningen, liksom förbudet mot fondemission, emission av konvertibler och teckningsoptioner samt upptagande av kapital- och vinstandelslån i försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Kapitalandelslån ska inte längre vara förbjudna i skadeförsäkringsbolag och livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst. I livbolagen krävs dock att lånet relaterar till sådan vinst som kan användas för utdelning.

I övrigt ska bestämmelserna om ökning av aktiekapitalet och utgivande av nya aktier, fond- och nyemission m.m. i 11–16 kap. ABL gälla för försäkringsaktiebolagen. Den s.k. Leo-lagen upphävs till följd härav.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen lämnar dock inga förslag till särregler för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: ABL anger i 11 kap. de olika formerna för ökning av aktiekapitalet. Dessa är att aktiekapitalet tillförs belopp genom fondemission, att nya aktier tecknas mot betalning enligt beslut om nyemission av aktier, att nya aktier tecknas mot betalning med utnyttjande av teckningsoptioner som bolaget har gett ut och att nya aktier lämnas i utbyte mot konvertibler som bolaget har gett ut. Teckningsoptioner var tidigare alltid förenade med skuldförbindelser, men numera är det tillåtet att ge ut teckningsoptioner även utan koppling till en skuldförbindelse. Vidare är det enligt ABL möjligt att ge ut konvertibler som för konvertibelinnehavaren innebär en skyldighet – i stället för en rättighet – att omvandla konvertibeln till aktier.

Beträffande ett aktiebolags upplåning finns i 11 kap. regler som möjliggör kapitalandelslån och vinstandelslån. Ett kapitalandelslån är ett finansiellt instrument där återbetalning bestäms på annat sätt än genom ett nominellt eller indexerat penningbelopp. Det belopp som bolaget ska betala tillbaka är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning. Ett kapitalandelslån är således, namnet till trots, i ekonomisk mening inte att betrakta som ett lån. Beslut om upptagande av kapitalandelslån ska fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen (11 kap. 11 § ABL). Ett vinst-

andelslån är ett lån där rätt till ränta är beroende av bolagets utdelning eller vinst (vinstandelsbevis).

Särskilda bestämmelser om fondemission och om nyemission av aktier finns i 12 kap. respektive 13 kap. ABL. De närmare reglerna om emission av teckningsoptioner och om emission av konvertibler finns i 14 kap. respektive 15 kap. Till 16 kap. ABL har förts särskilda bestämmelser om vissa emissioner som riktas till ledande befattningshavare, anställda m.fl. i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m., (jfr. den s.k. Leo-lagen). De bestämmelserna är tillämpliga på alla publika aktiebolag.

Bestämmelser motsvarande dem i 11–15 kap. ABL finns i 4 och 5 kap. FRL. Försäkringsaktiebolag kan enligt dessa bestämmelser öka aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission, ge ut konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning och ta upp lån i form av vinstandelsbevis. Fondemission, konvertibler, teckningsoptioner och vinstandelslån får emellertid förekomma endast i skadeförsäkringsbolag och i livförsäkringsbolag som får dela ut vinst. FRL skiljer sig också mot ABL i fråga om möjligheten till underkursmission.

För alla försäkringsbolag gäller vidare särskilda begränsningar för upplåning. Sålunda får enligt 5 kap. 1 § FRL upplåning i ett försäkringsbolag ske endast för att effektivisera kapitalförvaltningen eller om det i övrigt är motiverat av den bedrivna försäkringsrörelsen, under förutsättning att den samlade upplåningen är av ringa betydelse med hänsyn till rörelsens omfattning och kapitalbasens storlek.

Skälen för förslaget: De närmare gränsdragningarna för försäkringsbolagens upplåning behandlades i 1999 års försäkringsrörelsereform (se prop. 1998/99:87 s. 260 ff.). I förarbetena anges att försäkringsrörelse får inte ha sådan karaktär och omfattning att försäkringstagarnas skyddsintressen riskeras. Å andra sidan ska inte ordinär upplåning som är affärsmässigt befogad och förenlig med försäkringstagarnas intressen förhindras. Beträffande möjligheterna till ökning av aktiekapitalet och upplåning går en skiljelinje mellan bolag som får dela ut vinst och bolag som inte tillåts att göra det. Det är som framgått av det föregående endast i den förstnämnda bolagskategorin som det är tillåtet med fondemission, teckningsoptioner, konvertibler och vinstandelsbevis. Det finns inte anledning att i detta sammanhang ompröva dessa ställningstaganden. Den särskilda bestämmelsen om försäkringsbolagens möjligheter att ta upp eller överta lån bör därför överföras till den nya lagen. Upplåningsformerna bör dock väsentligen utformas i överensstämmelse med de som gäller för allmänna aktiebolag. Skiljelinjen med avseende på icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag och särreglerna som omger dessa bör dock behållas. Företagsformen icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag kommer att övervägas i ett senare sammanhang.

Skadeförsäkringsaktiebolag och livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst bör således omfattas av det som gäller för allmänna aktiebolag. Därmed kommer det bli tillåtet att ge ut s.k. fristående teckningsoptioner, dvs. teckningsoptioner utan koppling till skuldförbindelse och konvertibler som ger innehavaren en skyldighet att omvandla konvertibeln till aktier (s.k. tvingande konvertibler). Som framgått föreskriver inte heller ABL längre något förbud mot s.k. kapitalandelslån. Förbudet slopades

med motiveringen att bolagen bör få använda sig av de finansieringsformer som de finner lämpliga under förutsättning att bolagets aktieägare, borgenärer och andra intressenter inte utsätts för några oacceptabla risker eller olägenheter. Kapitalandelslån anses inte vara behäftade med sådana risker eller olägenheter (se prop. 2004/05:85 s. 367 ff.). Det saknas skäl för att för här behandlade finansieringsformer föreslå särregler för skadeförsäkringsaktiebolagen. För att beakta livförsäkringsaktiebolagens särskilda vinstutdelningsregler (se 12 kap. 2 § nuvarande FRL) bör dock gälla att lånet, i likhet med vad som gäller i dag beträffande vinstandelsbevis, måste relateras till sådan vinst som kan användas för vinstutdelning.

I 4 kap. 1 § andra stycket FRL stadgas, liksom i 11 kap. 2 § andra stycket ABL, att om det för att en ökning av aktiekapitalet genom ny- eller fondemission ska kunna ske krävs att bolagsordningen ändras, måste beslutet om ändring av bolagsordningen fattas före ett beslut om emission. Regeln i 4 kap. 1 § FRL hänger vidare samman med 20 kap. 6 § FRL, vilken motsvaras av 27 kap. 8 § ABL. Enligt sistnämnda bestämmelse i FRL framgår det att registrering av emissionsbeslutet och beslutet om ändring av bolagsordningen ska ske samtidigt. Detta innebär ett avsteg från huvudregeln i 9 kap. 17 § enligt vilken registrering alltid först måste ske av bolagsordningen.

Till skillnad från ABL innehåller FRL bestämmelser om stadfästelse av bolagsordningsändringen (4 kap. 1 § andra stycket). Emissionsbeslutet får fattas innan ändringen har stadfästas om beslutet villkoras av att stadfästelse meddelas. I likhet med vad som anfördes beträffande banker (prop. 1997/98:166 s. 87 f.) bör det inte behövas någon uttrycklig bestämmelse om att ändringen av bolagsordningen måste villkoras av att stadfästelse sker, eftersom ett sådant ändringsbeslut ändå inte kan registreras förrän den nya bolagsordningen har godkänts av Finansinspektionen. Som framgår i avsnitt 6.4 föreslås att fortsatt ska gälla att beslut om ändring av bolagsordning inte får registreras innan ändringen har godkänts.

I dag är den s.k. Leo-lagens tillämpningsområde begränsat till att omfatta enbart försäkringsaktiebolag som utgör aktiemarknadsbolag eller dotterbolag till sådana bolag. Vid införandet av ABL togs de särskilda bestämmelserna om vissa riktade emissioner och liknande transaktioner som Leo-lagen behandlar in i 16 kap. i ABL. I enlighet med förslaget ska 16 kap. ABL gälla även försäkringsaktiebolag. Därmed kan Leo-lagen upphävas.

De särskilda begränsningsreglerna om försäkringsbolags upplåning, vilka preciserades vid 1999 års försäkringsrörelsereform (se prop. 1998/99:87 s. 260 ff.), ska i sak oförändrade överföras till en ny försäkringsrörelselag.

Kan kapitalandelslån ingå i kapitalbasen?

En särskild fråga rör i vilken omfattning kapitalandelslån kan ingå i kapitalbasen. En förutsättning för att kapitalandelslån ska vara en attraktiv finansiering i praktiken är att kapitalandelslånet kan ingå i försäkringsbolagets kapitalbas. Enligt huvudregeln i FRL ingår i kapital-

basen inbetalat aktiekapital eller inbetalat garantikapital, obeskattade reserver samt övrigt eget kapital med avdrag för fond för verkligt värde och utdelning. Finansinspektionen får medge att även andra poster räknas in i kapitalbasen (7 kap. 22 § FRL).

Grundkriterierna för att ett visst lån ska kunna ingå i kapitalbasen är alltså hur det redovisas i företaget. Redovisningen av kapitalandelslån skiljer sig åt beroende på vilka redovisningsregler som ett företag tillämpar. Dessutom kan kapitalandelslånen redovisas på ett antal tänkbara sätt vilket också ger olika redovisningskonsekvenser. Ett kapitalandelslån ska i vissa fall kunna ses som en del av eget kapital. Ett kapitalandelslån kan nämligen utformas så att det har precis samma förlusttäckningskapacitet och därför står samma risker som eget kapital. Ett evigt kapitalandelslån som kan överlåtas och där avkastningen bestäms av vinstutdelningen till aktieägarna är ju i ekonomisk mening att betrakta som en rösträttslös aktie. I sådana fall torde det inte heller behövas några begränsningar för hur stor andel av kapitalbasen som kan bestå av kapitalandelslån.

Frågan som måste analyseras i detta sammanhang är således om kapitalandelslån ska ses som en del av eget kapital eller som en skuld att jämföra med förlagslån. Finansinspektionen har utfärdat allmänna råd (FFFS 1998:15) om möjligheten för försäkringsbolag att räkna in förlagslån i kapitalbasen. Förlagslån är enligt Finansinspektionens definition lån med villkor att icke förfallen lånefordran vid likvidation eller konkurs till såväl upplupen ränta som kapital ska betalas först sedan övriga oprioriterade fordringsägare blivit tillgodosedda. Av låneavtalet ska det framgå att upplupna räntor och kapitalbelopp kan tas i anspråk för täckande av förluster. Den ursprungliga löptiden för förlagslånet måste vara minst fem år. Enligt EG:s försäkringsdirektiv får högst 50 procent av kapitalbasen bestå av förlagslån utan fast löptid och högst 25 procent av solvenskravet får bestå av förlagslån med fast löptid.

Sammanfattningsvis bör kapitalandelslån under vissa förutsättningar kunna ingå i kapitalbasen. I vilken omfattning kapitalbasen kan bestå av kapitalandelslån är dock beroende av kapitalandelslånets utformning och villkor.

6.3.8 Värdeöverföringar från bolaget

Förslag: Bestämmelserna i 17–20 kap. ABL om värdeöverföringar från bolaget, vinstutdelning, förvärv av egna aktier m.m. samt om minskning av aktiekapitalet och reservfonden ska gälla för skadeförsäkringsaktiebolag och livförsäkringsbolag som får dela ut vinst. I fråga om vinstutdelning ska för livförsäkringsaktiebolag oförändrat gälla att vinstutdelning endast får ske om det följer av bolagsordningen. I fråga om minskning av aktiekapitalet införs särbestämmelser om ett försäkringsaktiebolags skyldighet att ansöka om tillstånd från allmän domstol.

Vidare ska oförändrat gälla nuvarande regler om överskottshantering och användning av bolagets egendom i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. Likaså behålls nuvarande bestämmelser om ombildning av livförsäkringsaktiebolag.

Nuvarande bestämmelse om att ett försäkringsbolag inte får förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet behålls. Nu gällande övergångsregler om krav på skälighet för äldre försäkringar ska alltså gälla.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen lämnar dock inga förslag till särregler för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* motsätter sig ett slopande av den s. k. kontributionsprincipen i 12 kap. 6 § FRL och menar att regeln bör finnas kvar som en dispositiv regel. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Ett centralt block i ABL utgörs av de bestämmelser som reglerar på vilka sätt och i vilken omfattning tillgångar kan överföras från bolaget till aktieägare eller annan. Bestämmelserna därom har samlats under begreppet värdeöverföring. Dit hör vinstutdelning, förvärv av egna aktier, minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna, och gåva till allmännyttigt ändamål. Regleringen tar sin utgångspunkt i en beloppsspärr som anger den yttersta gränsen för hur stora värdeöverföringar som får beslutas. Beloppsspärren kompletteras med en allmän försiktighetsregel. Generella bestämmelser om värdeöverföringar från bolaget finns i 17 kap. ABL. Vinstutdelning behandlas i 18 kap., förvärv av egna aktier m.m. regleras i 19 kap. och minskning av aktiekapitalet och reservfonden tas upp i 20 kap. ABL.

Aktiekapitalet kan minskas för täckning av förlust, för överföring till fritt eget kapital (fond att användas enligt beslut av bolagsstämman), för återbetalning till aktieägarna och enligt förbehåll i bolagsordningen. Ett beslut om minskning av aktiekapitalet för avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman eller för återbetalning till aktieägarna får inte verkställas utan tillstånd av Bolagsverket eller, i tvistiga fall, av allmän domstol. Tillstånd behövs dock inte om bolaget samtidigt vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar. Genom nya ABL har undantaget från tillståndsplikten getts en mera generell utformning. 1975 års aktiebolagslag innehöll undantag från rättens tillstånd endast för det fall att bolaget samtidigt med minskningsbeslutet genom nyemission tillfördes ett belopp som minst motsvarade minskningsbeloppet. Om tillstånd krävs ska bolaget skriftligen underrätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet. Sådana underrättelser fordras emellertid inte om bolagets revisorer i ett skriftligt yttrande har uttalat att de inte har funnit att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Om Bolagsverket finner att det inte finns något hinder mot en ansökan om tillstånd, ska verket kalla bolagets borgenärer. Borgenärernas intressen tillvaratas i tillståndsärendet på så sätt att de som motsätter sig minskningen av aktiekapitalet har rätt till full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar.

FRL:s bestämmelser om värdeöverföringar finns i 6 kap. (nedsättning av aktiekapitalet), 6 a kap. (förvärv och överlåtelse av egna aktier) och 12 kap. (vinstutdelning och annan användning av försäkringsbolagets egendom).

Skälen för förslaget

Vinstutdelning

FRL:s bestämmelser om vinstutdelning och annan användning av försäkringsbolagets egendom i livförsäkringsrörelse har omnämnts i tidigare kapitel. Enligt dessa regler får vinstutdelning till aktieägare ske endast om det följer av bolagsordningen. I 12 kap. 5 § FRL föreskrivs att årsvinsten i livförsäkringsbolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital i bolaget ska användas för återbäring, i den utsträckning inte medlen får tas i anspråk för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bestämmelser i bolagsordningen eller annat följer av lag. Enligt 12 kap. 6 § ska ett livförsäkringsbolag gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen. Den s.k. kontributionsprincipen gäller alltså som huvudregel vid fördelningen mellan försäkringstagarna. För försäkringar som har tecknats före år 2000, eller som har förnyats efter utgången av år 1999, gäller enligt 12 kap. 14 § FRL fortfarande det tidigare kravet på skälighet, om inte annat avtalats. Livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst ska inrätta en konsolideringsfond.

Den grundläggande bestämmelsen att vinstutdelning till aktieägare i ett livförsäkringsaktiebolag endast får ske om det följer av bolagsordningen föreslås införas som en särregel i den nya försäkringsrörelselagen. (Se även avsnitt 7.2 om bolagsordningens innehåll). Endast om bolagsordningen tillåter vinstutdelning blir ABL:s regler om detta tillämpligt. Härigenom kan bestämmelserna om tvångsutdelning för minoritetsaktieägare i 18 kap. 11 § ABL göras tillämpliga på alla försäkringsaktiebolag. Med nämnda utgångspunkt bör vidare huvudregeln i 12 kap. 5 § FRL finnas kvar. Den regeln anger att redovisade vinster och andra överskottsmedel, som inte är tillgängliga för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bolagsordningen, ska gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade som återbäring. Därmed ska livförsäkringsbolag vid beräkningen av utdelningsbar vinst ta hänsyn till belopp som ska användas för återbäring (jfr kravet i 12 kap. 2 § andra stycket 1 FRL).

Återbäring ska enligt 12 kap. 6 § FRL gottskrivas till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen. I enlighet med regeringens önskemål om att stärka produktutvecklingen på försäkringsområdet skulle, såsom utredningen föreslår, frågan om fördelningar försäkringstagarna emellan helt kunna regleras i försäkringsavtal eller bolagsordning. För livförsäkringsaktiebolag som enligt bolagsordningen inte får dela ut vinst kan det dock vara av värde att om sådan reglering inte skett, kontributionsprincipen finns kvar att falla tillbaka på vid fördelning av återbäringen. *Finansinspektionen* motsätter sig också att kontributionsprincipen tas bort och menar att regeln bör finnas kvar som en dispositiv regel på samma sätt som utredningen föreslår gälla för ömsesidiga bolag. För det fall inget annat har avtalats är det, enligt

Finansinspektionens mening och mot bakgrund av det informationsunderläge som kunden ofta har, av värde att kontributionsprincipen finns kvar att falla tillbaka på i såväl enskilda konsumentfrågor som i tillsyn över bolagens hantering av försäkringskollektiv. Mot denna bakgrund föreslås här att kontributionsprincipen fortsatt ska gälla för livförsäkringsbolagen.

De näringsrättsliga kraven på tillräckligt buffertkapital och den allmänna stabilitetsprincipen kan föranleda begränsningar i ett försäkringsaktiebolags hantering av överskottsmedel som går utöver dem som följer av bestämmelserna i ABL. Särskilda erinringar därom i lagtexten är emellertid inte erforderliga.

Bestämmelserna i 12 kap. 9 § fjärde stycket FRL om konsolideringsfond föreslås oförändrade i sak föras över till den nya försäkringsrörelselagen. En närmare analys av den frågan görs inte i detta sammanhang. Slutligen kan erinras om de i 12 kap. 9 a § FRL intagna särskilda bestämmelserna om utjämningsavsättning för kreditförsäkring. Dessa bestämmelser, som vilar på EG-rätten, måste tas in i den nya försäkringsrörelselagen.

Beträffande äldre försäkringar bör nuvarande övergångsregler i 12 kap. 14 § FRL bestå. Skälen för de reglerna gör sig i viss utsträckning alltjämt gällande (jfr prop. 1998/99:87 s. 364).

Förespeglingsförbudet

Som uttalades vid 1999 års försäkringsrörelsereform är det av stor betydelse för försäkringstagarna att villkoren för återbäring finns i försäkringsavtalet (se prop. 1998/99:87 s. 242). Ett försäkringsbolag kan dock även utan en avtalsenlig eller lagstadgad skyldighet komma att överföra ackumulerade vinster från eget kapital till försäkringstagarna som villkorad eller garanterad återbäring. Sådana åtgärder kan skapa förväntningar hos försäkringstagarna att fortlöpande få del av värden i eget kapital. För att motverka att försäkringsskunder av sådana skäl ingår försäkringsavtal under felaktiga förutsättningar bör ett försäkringsbolag inte heller i fortsättningen få förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet. Också framledes ska alltså ett försäkringsbolag vara skyldigt att klargöra när det är fråga om värden som försäkringstagaren inte har rätt till enligt försäkringsavtalet. Begreppet återbäring bör reserveras för sådana värden som har sin grund i försäkringsavtalet. Även om otydlig och missvisande information ofta bör kunna angripas med stöd av de allmänna regler om information som har sin grund i principen om genomlysning, bör det preciserade s.k. förespeglingsförbudet i 7 kap. 8 § FRL behållas.

Förvärv av egna aktier m.m

I enlighet med gällande reglering föreslås att försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst undantas från de särskilda bestämmelserna i ABL 19 kap. 13–30 §§ om vissa publika aktiebolags förvärv av egna aktier. För skadeförsäkringsaktiebolag och livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst tillämpas dock reglerna fullt ut.

Att ett försäkringsaktiebolags förvärv av egna aktier inte får komma i konflikt med den allmänna stabilitetsprincipen gäller utan en uttrycklig hänvisning till den principen. Någon särskild hänvisning till motsvarande princip för bankrörelse har inte heller ansetts nödvändig i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Liksom tidigare får samtliga försäkringsaktiebolag förvärva egna aktier i vissa särskilda situationer förutsatt att aktierna sedan dras in genom minskning av aktiekapitalet eller avyttras. Enligt 19 kap. 6 § ABL ska minskningsbeloppet vid ogiltigförklarande av aktier som enligt lagen ska avyttras föras över till reservfonden. Detta är huvudregeln även beträffande försäkringsaktiebolagen enligt 6 a kap. 5 § FRL, i försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst – som ju saknar reservfond – ska beloppet föras över till överkursfonden, vilken föreslås vara en bunden fond i dessa bolag även fortsättningsvis.

Minskning av aktiekapitalet och reservfonden

Reglerna om nedsättning av aktiekapitalet i 6 kap. FRL ligger nära motsvarande bestämmelser i 1975 års aktiebolagslag. I enlighet med särregleringen för banker gäller dock för försäkringsaktiebolagen att Finansinspektionen får medge undantag från kravet på tillstånd vid nedsättning av aktiekapitalet, att inspektionen ska yttra sig över vilken inverkan en nedsättning kan ha på försäkringstagarnas rätt, att allmänna regler om förteckning och kallelser på bolagets borgenärer inte ska tillämpas i fråga om försäkringstagarna och att en nedsättning i vissa fall kan ske även om en ansökan om nedsättning bestritts. Också motiven till särreglerna på bank- respektive försäkringssidan stämmer väl överens (se prop. 1981/82:180 s. 190 och prop. 1994/95:70 s. 195).

Med hänsyn särskilt till att särregleringens syfte i fråga om minskning av aktiekapitalet på bankområdet gör sig lika starkt gällande på försäkringsområdet bör särbestämmelser motsvarande dem för bankaktiebolag gälla också försäkringsaktiebolag. Det innebär bl.a. den fördelen att Finansinspektionen får i princip samma roll oavsett i vilket av dessa tillsynsobjekt som beslut om minskning av aktiekapital fattas.

Om minskningsbeloppet helt eller delvis ska användas för avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman eller för återbetalning till aktieägarna, ska försäkringsaktiebolaget följaktligen inte få verkställa ett beslut om minskning av aktiekapital utan tillstånd från allmän domstol. (Enligt ABL ska nämnda beslut fattas i första hand av Bolagsverket.) Finansinspektionen ska dock få medge att minskning av aktiekapitalet får ske utan tillstånd från allmän domstol. Sådant medgivande ska få lämnas om försäkringsaktiebolaget samtidigt med minskningen vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av beslutet om minskning. Motiven för detta är att borgenärerna i ett sådant fall inte kommer i en sämre situation än före beslutet (jfr beträffande banker prop. 1994/95:70 s. 144).

Också i fråga om förfarandet hos rätten ska särskilda bestämmelser gälla för försäkringsaktiebolag. Ett sådant bolag ska söka tillstånd att verkställa minskningsbeslutet senast två månader efter det att beslutet

registrerats. Domstolen ska inhämta Finansinspektionens yttrande om och i så fall i vilken utsträckning minskningen kan komma att inverka på den rätt som tillkommer försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. Finner domstolen med hänsyn till yttrandets innehåll att minskningen inte bör verkställas ska ansökan genast avslås. I annat fall ska domstolen kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill motsätta sig ansökan att skriftligen anmäla detta hos domstolen. Kallelsen ska innehålla ett kortfattat sammandrag av Finansinspektionens yttrande. Anledningen till att domstolens prövning av minskningsbeslutet ska föregås av ett yttrande från Finansinspektionen är att ett kungörande av ansökningen om tillstånd att verkställa minskningen kan vara ägnat att väcka oro hos försäkringstagarna. Genom yttrandet får försäkringstagarna dessutom ett sakkunnigt underlag vid sin bedömning om minskningsansökningen ska bestridas (jfr beträffande banker prop. 1986/87:12 band 2 s. 80 f.). Vidare ska beträffande försäkringsaktiebolagen gälla ett kungörelseförfarande i stället för individuella kallelser till kända borgenärer. Detta har motiverats av att ett försäkringsaktiebolags borgenärer normalt består av ett stort antal försäkringstagare. ABL:s regler skulle därför medföra sådana praktiska olägenheter att nedsättningsförfarandet skulle bli ohanterligt (prop. 1981/82:180 s. 190 och prop. 1994/95:70 s. 195). Försäkringsaktiebolaget ska därför inte behöva foga någon förteckning över bolagets kända borgenärer till ansökningen. Att en försäkringstagare motsätter sig en ansökan om minskning ska inte utgöra något hinder, om Finansinspektionens yttrande ger grund för att ge tillstånd. I en sådan situation har det ansetts att det går att utgå från att säkerhet inte behövs med hänsyn till bolagets ställning (prop. 1948:50 s. 298 och prop. 1994/95:70 s. 195). En nyhet i ABL är att löneborgenärer har undantagits från reglerna om kallelse på bolagets borgenärer. Ett motsvarande undantag föreslås gälla för försäkringsaktiebolagen.

Under tre år efter registreringen av ett beslut om minskning av aktiekapitalet för förlusttäckning ska vinstutdelning inte få beslutas utan tillstånd från allmän domstol. Tillstånd ska dock inte behövas om aktiekapitalet efter eller i samband med minskningsbeslutet har ökat med minst minskningsbeloppet.

Minskning av reservfonden i ett försäkringsaktiebolag ska få ske för täckning av förlust, om det inte finns fritt eget kapital som motsvarar förlusten, för ökning av aktiekapitalet genom fondemission eller nyemission av aktier och för återbetalning till aktieägarna eller annat ändamål, om allmän domstol ger tillstånd till minskningen. Enligt ABL ska nämnda beslut fattas i första hand av Bolagsverket.

6.3.9 Lån från bolaget till aktieägare m.fl.

<p>Förslag: I stället för ABL:s bestämmelser om lån från bolaget till aktieägare m.fl. ska ett försäkringsaktiebolag tillämpa bestämmelser om tjänster till en jävskrets motsvarande dem som gäller för kreditinstitut.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om lån från bolaget till aktieägare m.fl. finns i 21 kap. ABL. Enligt dessa bestämmelser gäller ett förbud mot penninglån till närstående och mot s.k. förvärvslån, dvs. lån till förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern, samt ett förbud mot ställande av säkerhet i de fall då sådana lån inte får lämnas. Finansinspektionen ska pröva frågor om dispens från de förbuden när det gäller bolag som står under inspektionens tillsyn.

Bestämmelser motsvarande dem i 21 kap. ABL finns i 12 kap. 12 och 13 §§ FRL. Till skillnad från ABL omfattar låneförbudet i FRL inte aktieägare eller till aktieägare närstående fysisk eller juridisk person. Skillnaden har motiverats med att det vid försäkringsbolagens utlåningsverksamhet inte behöver befaras sådan skatteflykt eller urholkning av det bundna egna kapitalet som utgör underlag för ABL:s låneförbud i denna del (se prop. 1981/82:180 s. 273).

I FRL omfattar den förbjudna kretsen däremot aktuarie eller närstående till denne. Aktuarien anses nämligen som en ledande person i försäkringsbolaget (se prop. 1998/99:87 s. 351 f.). Även när det gäller undantagen från låneförbudsreglerna skiljer sig FRL i viss mån från ABL. Bland annat utgör förbudsreglerna inte något hinder för ett försäkringsbolag att i enlighet med bestämmelser i försäkringsavtalen lämna lån mot säkerhet i försäkringsbrev.

Skälen för förslaget: De allmänna reglerna om låneförbud har i skilda sammanhang under senare år sagts vara mindre ändamålsenliga för försäkringsrörelse. Det har påpekats att vissa försäkringsbolag kan vara aktiva långgivare till bl.a. försäkringstagare vilka i sin tur kan äga aktier i bolaget. Såsom i kreditinstitut kan alltså i försäkringsföretag utlåning ingå som ett naturligt inslag i kapitalförvaltningen. Under återopande av sådana omständigheter har regeringen uttalat att det kan finnas skäl för att beträffande försäkringsbolagen ha bestämmelser om kreditjäv i stället för regler motsvarande ABL:s låneförbud (se prop. 1998/99:87 s. 216). Försäkringsverksamhetskommittén hade redan år 1987 föreslagit kreditjävsbestämmelser för försäkringsbolag (se SOU 1987:58 s. 245 ff. och 487 ff.).

En näraliggande och lämplig lösning är att frångå allmänna regler och nu införa bestämmelser om kreditjäv motsvarande dem som gäller för kreditinstitut. Ett försäkringsaktiebolag skulle i så fall inte få ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som bolaget normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade med eller till förmån för närstående. Inte bara förekomsten av utlåning i flera försäkringsföretag talar för den lösningen. Också andra avtal än låneavtal mellan personer i jävskretsen och försäkringsföretaget skulle därmed omfattas av regleringen. Dit hör avtal om försäljning eller köp av fast eller lös egendom. Sådana avtal till för motparten alltför förmånliga villkor skulle därmed kunna förhindras. Med den angivna lösningen vinner man vidare den fördelen att regleringen av försäkringsföretag överensstämmer med den för andra finansiella företag. Således bör bestämmelser om kreditjäv motsvarande dem för kreditinstitut införas även för försäkringsaktiebolag.

Också jävskretsen bör kunna utformas i nära överensstämmelse med lagstiftningen för kreditinstitut. Som närstående ska därmed räknas bl.a. styrelseledamot, anställd som innehar en ledande ställning i bolaget, annan aktieägare än staten med ett innehav som motsvarar minst tre procent av hela kapitalet samt vissa närstående till en sådan person. Frågan är emellertid om aktuarier i försäkringsbolag bör omfattas. Försäkringsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande år 1995 att det gällande förbudet mot att lämna lån till aktuarien eller till denne närstående personer skulle upphävas. Till grund för förslaget låg synsättet att ansvaret för ett försäkringsbolags verksamhet i sin helhet ligger på bolagsledningen, till vilken aktuarien inte räknas (se SOU 1995:87 s. 225 f. och 290). Frågan om det förslaget borde genomföras sköts vid 1999 års försäkringsrörelserreform på framtiden (se prop. 1998/99:87 s. 216).

De försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna anses så betydelsefulla att lagstiftaren fordrat att detta arbete ska utföras under överinseende av en eller flera aktuarier samt är styrelsen och revisorerna ofta helt beroende av aktuariens specialistkompetens på området för försäkringsmatematik och statistik. Dessa förhållanden talar visserligen för att en aktuarie ska ha en självständig ställning mot bolagets beslutande organ men motiverar knappast att aktuariebefattningen i sig ska medföra en särskild ansvarsställning i lagstiftningen om försäkringsrörelse. Också på andra områden i ett försäkringsbolag, såsom tillgångsförvaltning, men även i bolag utanför försäkringssektorn verkar betydelsefulla befattningshavare utan att dessa har särbehandlats i lag. Jävskretsen bör således inte omfatta aktuarier. För den händelse att en aktuarie i ett enskilt fall innehar en ledande position i försäkringsföretaget kommer emellertid denne att omfattas av jävskretsen enligt bestämmelserna om tillhandahållande av tjänster.

Den för kreditinstitut gällande regleringen i fråga om möjligheter att ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären ska förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern bör emellertid inte bli tillämplig för försäkringsaktiebolagen. Den regleringen är motiverad av att kreditinstitutens huvudsakliga verksamhet utgörs av utlåning. Det motivet gör sig inte gällande på försäkringsområdet. Några särskilda skäl att för försäkringsaktiebolag välja en annan lösning än för allmänna aktiebolag föreligger därmed inte. Denna slutsats överensstämmer med den bedömning som gjordes när bestämmelserna om förvärvslån sågs över vid anpassningen av den bolagsrättsliga lagstiftningen för försäkringsområdet med anledning av EES-avtalet (se prop. 1994/95:70 s. 155).

6.3.10 Inlösen av minoritetsaktier

Förslag: ABL:s bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier ska gälla för försäkringsaktiebolag.
--

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* påpekar att problem kan uppstå för det fall aktier som innehas av minoriteten är föremål för vissa

specialregler, t.ex. att de inte för inlöses före 55 års ålder. Dessa aktier kan inte bli föremål för tvångsinlösen enligt bestämmelserna i ABL. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier finns i 22 kap. ABL. Bestämmelserna innebär att den som uppnår en viss majoritetsställning i ett bolag ska ha rätt att lösa in resterande aktier (tvångsinlösen) och att den vars aktier kan tvångsinlösas ska ha rätt att få sina aktier inlösta. Lösningrätt och lösningsskyldighet tillkommer den som innehar mer än nio tiondelar av samtliga aktier i ett bolag. Inlösenrätt tillkommer inte bara svenska aktiebolag utan också andra svenska och utländska juridiska personer samt enskilda. Tvister om inlösen och om lösenbeloppet ska prövas i ett särskilt skiljeförfarande. Lösenbeloppet ska normalt utgöras av aktiernas marknadsvärde, men det ska vara möjligt att göra avsteg därifrån om det finns särskilda skäl.

Från och med den 1 juli 2006 finns regler om inlösen av minoritetsaktier i dotterbolag i 14 a kap. FRL. De överensstämmer med bestämmelserna i 22 kap. ABL. Genom ändringarna i FRL tillgodosågs såvitt gäller försäkringsaktiebolagen vissa EG-rättsliga bestämmelser om uppköpserbjudanden (se prop. 2005/06:196 och 2005/06:FiU28).

Skälen för förslaget: FRL:s bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier är sedan några år tillbaka fullt ut anpassade till bestämmelserna därom i ABL. Det saknas skäl att i detta lagstiftningsärende föreslå några sakliga ändringar av dessa bestämmelser för försäkringsaktiebolag.

6.3.11 Fusion och delning

Förslag: Bestämmelserna i ABL om fusion ska tillämpas av försäkringsaktiebolagen. Särskilda bestämmelser införs dock beträffande tillståndsgivning och borgenärsskydd.

Även ABL:s bestämmelser om delning ska gälla för försäkringsaktiebolag, dock med avvikande förfaranderegler i enlighet med det som föreskrivs för bankaktiebolag.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen har inte föreslagit någon särregel om Finansinspektionens motsättanderätt eller i övrigt lämnat förslag som avser genomförandet av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om fusion mellan aktiebolag i 1975 års aktiebolagslag har förts över i huvudsak oförändrade till 23 kap. ABL. Bestämmelserna hade reformerats genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1995. De ändringar som då företogs utgjorde en anpassning till EG:s tredje bolagsrättsliga direktiv, det s.k. fusionsdirektivet (se prop. 1993/94:196). Vidare har bestämmelser om gränsöverskridande fusion

trätt i kraft den 15 februari 2008 i anledning av EG:s tionde bolagsrättsliga direktiv¹¹ (se prop. 2007/08:15).

En fusion enligt allmän aktiebolagsrätt innebär att ett eller flera aktiebolags samtliga tillgångar eller skulder genom universalsuccession överförs på ett annat bolag samtidigt som de förstnämnda bolagen upplöses utan likvidation. Lagen skiljer mellan två former av fusion. Den ena formen, absorption, innebär att ett aktiebolag (det överlåtande bolaget) går upp i ett annat aktiebolag (det övertagande bolaget). Det överlåtande bolaget upplöses och dess tillgångar och skulder övertas av det övertagande bolaget. Den andra formen av fusion, kombination, innebär att två eller flera överlåtande bolag förenas genom att de bildar ett nytt aktiebolag (det övertagande bolaget). De överlåtande bolagen upplöses samtidigt som deras tillgångar och skulder övergår på det övertagande bolaget.

I 24 kap. ABL har införts bestämmelser om ett nytt rättsligt instrument, delning av aktiebolag. Delning kan ske genom att ett bolags samtliga tillgångar och skulder övertas av två eller flera andra bolag, varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation eller genom att en del av ett bolags tillgångar och skulder övertas av ett eller flera andra bolag utan att det överlåtande bolaget upplöses. Inom ramen för delningsförfarandet ska nya bolag kunna bildas. Eftersom samma slag av skyddsintressen gör sig gällande som vid fusion har förfarandet vid delning utformats på i allt väsentligt samma sätt som fusionsförfarandet.

Bestämmelser om fusion för försäkringsaktiebolag finns i 15 a kap. FRL. Bestämmelserna infördes genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1995 och som var föranledd av EG:s ovan nämnda fusionsdirektiv (se prop. 1994/95:27). Vidare har bestämmelser om gränsöverskridande fusion trätt i kraft den 15 juli 2009 (se prop. 2008/09:180). Möjligheten till fusion står inte öppen vid samgående mellan ett försäkringsaktiebolag och ett ömsesidigt försäkringsbolag. För det fall att ett försäkringsaktiebolag vill överlåta hela eller delar av sitt försäkringsbestånd utan att fusionera är bestämmelserna om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd i 15 kap. FRL tillämpliga.

FRL:s föreskrifter om fusion överensstämmer i stora delar med allmänna regler om fusion. De nyligen genomförda skärpta fusionsreglerna i ABL (se prop. 2007/08:155), som har sin bakgrund i den kritik som riktats mot möjligheten att överta minoritetsaktier med användning av institutet fusion, har emellertid inte fått genomslag i FRL. De avvikelser som i övrigt förekommer följer av att det förfarande som tillämpas enligt allmänna regler vid fusion, inte passar tillståndspliktig verksamhet. Regler om tillståndsprövning och borgenärsskydd skiljer sig således från det som gäller i ABL.

Skälen för förslaget: Fusion bör även fortsättningsvis utgöra en till beståndsoverlåtelse alternativ metod för samgående mellan två försäkringsaktiebolag. Regler om fusion ska följaktligen gälla vid sidan

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar (EUT L 310, 25.11.2005, s. 1, Celex 32005L0056).

av reglerna om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd som i sak förändrade överförs till den nya lagen.

De särregler som i dag gäller vid fusion på försäkringsområdet är motiverade främst av det förhållandet att försäkringsrörelse är tillståndspliktig. Med hänsyn till att motiven för särreglerna är väsentligen desamma inom banksektorn bör de utformas i nära överensstämmelse med varandra. Följaktligen bör inledningsvis framgå att bara ett försäkringsaktiebolag får genom fusion överta ett försäkringsaktiebolags samtliga tillgångar och skulder. Som framgått läggs för närvarande inte fram något förslag om tvångsvis övergång från icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag till vinstutdelande verksamhet eller ömsesidigt försäkringsbolag. Det är därför inte påkallat att i detta sammanhang ta ställning till *Sveriges advokatsamfunds* förslag att införa en möjlighet till bolagsrättslig fusion mellan försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag.

Det tillståndsförfarande som tillämpas enligt ABL har inte ansetts praktiskt genomförbart vid fusion där ett försäkringsbolag deltar. De särbestämmelser som finns i FRL, vilka tillämpas i stället för bestämmelser om tillståndsprövning och borgenärsskydd i ABL, bör således överföras till den nya lagen. Vid fusion med ett försäkringsaktiebolag ska därvid den av bolagen godkända fusionsplanen ges in till Finansinspektionen, i stället för till Bolagsverket, för prövning av frågan om tillstånd att verkställa planen och ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt ska fortsatt prövas av regeringen. Vid fusion genom kombination ska bolagen dessutom ansöka om verksamhetstillstånd och godkännande av bolagsordningen för det övertagande bolaget. Vidare ska vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan prövas att de fusionerade bolagens ekonomiska förhållanden är sådana att fusionen kan anses förenlig med försäkringsstagarnas intressen eller andra borgenärers intressen. Vid prövningen ska tillses att försäkringstagare och andra borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet. Denna prövning ersätter således förfarandet med Bolagsverkets kallelse på bolagens borgenärer enligt ABL, enligt vilket var och en av borgenärerna kan motsätta sig verkställandet av fusionsplanen.

I EG-direktivet om gränsöverskridande fusioner och i EG:s förordningar om europabolag respektive europakooperativ¹² finns bestämmelser om rätten för nationella myndigheter att motsätta sig fusioner. Riksdagen tog nyligen ställning för en möjlighet för Finansinspektionen att motsätta sig fusion med försäkringsaktiebolag med hänsyn till allmänintresset. En motsvarande regel bör införas för försäkringsaktiebolag genom särbestämmelser i den nya lagen.

I linje med kompetensfördelningen mellan Bolagsverket och Finansinspektionen föreslås Finansinspektionen ges den rätt som för allmänna

¹² Rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag (EGT L 294, 10.11.2001, s. 1, Celex 32001R2157) samt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (EUT L 207, 18.8.2003, s. 1, Celex 32003R1435).

aktiebolag tillkommer Bolagsverket att på begäran av de i fusionen deltagande bolagen utse en eller flera oberoende sakkunniga för granskning av fusionsplanen (23 kap. 40 § ABL). Denna uppfattning delas av *Bolagsverket*.

Delning

Genom den nya aktiebolagslagen infördes ett nytt rättsligt instrument, delning av aktiebolag (se 24 kap. aktiebolagslagen). Eftersom delningsförfarandet som sådant inte bedöms komma i konflikt med övrig reglering av försäkringsaktiebolagen, bör även försäkringsaktiebolagen kunna ingå i en delning. En delning kan enligt 24 kap. 1 § ABL ske genom att det överlåtande bolagets samtliga tillgångar och skulder övertas av två eller flera andra bolag, varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation. En delning kan också ske genom att en del av det överlåtande bolagets tillgångar och skulder övertas av ett eller flera andra bolag, utan att det överlåtande bolaget upplöses. I sistnämnda fall skulle även reglerna om beståndsöverlåtelse kunna användas. En skillnad är emellertid att reglerna om beståndsöverlåtelse begränsar möjligheterna att dela upp bolaget, eftersom de endast kan tillämpas på den renodlade försäkringsverksamheten.

Bestämmelserna för försäkringsaktiebolag bör lämpligen utformas i nära överensstämmelse med de som gäller för bankaktiebolag, se 10 kap. 26–30 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse (prop. 2005/06:25).

Såsom vid fusion ska vid delning av försäkringsaktiebolag Finansinspektionen ta till vara försäkringstagarnas och övriga borgenärens intressen. Det bedöms emellertid mindre lämpligt att tillämpa samma beslutsordning som vid fusion. Om en sådan beslutsordning används när även andra aktiebolag än försäkringsaktiebolag är inblandade i delningen skulle det i vissa fall innebära att Finansinspektionen måste ta till vara de intressen som borgenärer till aktiebolag som inte är försäkringsaktiebolag har. Beslutsordningen vid delning bör stället likna den vid minskning av aktiekapitalet (jfr prop. 2005/06:25 s. 91 f.). Ordningen innebär bl.a. att när ett försäkringsaktiebolag deltar i en delning ska ansökan prövas av allmän domstol. Att någon av försäkringsaktiebolagets borgenärer motsätter sig ansökan innebär inte att ansökan ska avslås, om Finansinspektionens yttrande ger grund för att ge tillstånd.

6.3.12 Likvidation och konkurs

Förslag: ABL:s bestämmelser om likvidation ska gälla för försäkringsaktiebolag. Utöver det som gäller enligt de bestämmelserna ska Bolagsverket besluta om likvidation om bolagets hela försäkringsbestånd har överlåtits, om ett tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid har gått ut utan att nytt tillstånd har meddelats eller om tillståndet att driva försäkringsrörelse har återkallats utan att bolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse. Ansökan om likvidation ska i vissa fall få göras av Finansinspektionen. Beslut att en likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet

återupptas får inte fattas, om bolagets tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Gällande bestämmelser om värdering av tillgångar vid upprättande av kontrollbalansräkning i ett försäkringsbolag behålls.

De nuvarande bestämmelserna om allmänt ombud anpassas till motsvarande reglering på bankområdet. Förbudet mot meddelande av nya försäkringar vid likvidation eller konkurs behålls. Även bestämmelser om överlåtelse av livförsäkringsbestånd vid sådana händelser ska gälla i fortsättningen. De nu gällande förfarandereglererna anpassas till dem som gäller vid frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. *Finansinspektionen* framhåller särskilt att det är mycket svårt att hantera försäkringsföretag i likvidation eller konkurs. En offentlig förvaltning kan bli mycket dyr och svårhanterlig för försäkringstagarna. Finansinspektionen anser att det bör införas ett antal målsättningar i FRL hur ett likvidations- respektive konkursförfarande ska ske.

Bakgrund: Ett aktiebolag kan besluta att gå i likvidation utan att det finns någon skyldighet att göra detta (frivillig likvidation). Ett sådant beslut fattas av bolagsstämman. I några särskilda fall är bolaget skyldigt att gå i likvidation vare sig aktieägarna vill det eller inte (tvångslikvidation). I de fallen kan beslutet om likvidation fattas även av Bolagsverket eller allmän domstol. Tvistiga ärenden prövas av domstol, medan frågor som inte är tvistiga hanteras av Bolagsverket.

Bestämmelserna om likvidation var i början av 2000-talet föremål för en allmän översyn (se prop. 2000/01:150). Ändringarna syftade huvudsakligen till att förtydliga de tidigare bestämmelserna, men de innehöll också vissa nyheter. Bland annat upptogs nya bestämmelser om vilket underlag som ska finnas tillgängligt när bolagsstämman prövar en fråga om likvidation och en ny bestämmelse om vilka kvalifikationskrav som ska gälla för en likvidator. Reformen genomfördes den 1 januari 2002. Bestämmelserna om likvidation och konkurs i 25 kap. ABL har med hänsyn till den i tiden näraliggande översynen i allt väsentligt getts samma innebörd och utformning som bestämmelserna efter 2002 års reform.

FRL:s bestämmelser om likvidation och konkurs finns i 14 kap. Dessa bestämmelser avviker i flera avseenden från ABL:s föreskrifter därom. En viktig skillnad är att för försäkringsbolag gränsen för när tvångslikvidation ska ske går då aktiekapitalet understiger en tredjedel av det registrerade aktiekapitalet. För de allmänna aktiebolagen gäller likvidationsplikt redan då halva aktiekapitalet är förbrukat. Även reglerna om rådrumsfrist och kapitalets återställande skiljer sig åt i de olika lagarna. Vidare innehåller FRL några grunder för tvångslikvidation som inte har motsvarighet i allmän bolagsrätt. Dessutom finns i FRL särbestämmelser om att Finansinspektionen kan göra anmälan till rätten om att det ska förordnas att ett bolag ska gå i likvidation, att inspektionen ska kallas av rätten när likvidationsfrågan prövas, att inspektionen kan göra anmälan om utseende av likvidatorer och har rätt att förordna en

egen likvidator. Enligt FRL är det rätten som har att förordna att ett försäkringsaktiebolag ska gå i likvidation. Beträffande sådana frågor finns – såsom i allmän bolagsrätt – alltså inte någon uppdelning mellan domstolen och registreringsmyndigheten.

I 14 kap. 2 § FRL finns bestämmelser om värderingen av vissa tillgångar och skulder i kontrollbalansräkningen. Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek ska inom linjen en post tilläggas som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för de förväntade försäljningskostnaderna. För sådana anläggningstillgångar som undergår fortlöpande värdeminskning ska värdet dock tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga av- och nedskrivningar, om det därigenom erhålls ett högre värde. Bestämmelserna avser att förhindra att ett bolag tvingas i likvidation i de fall då det har dolda reserver av sådan storlek att det i verkligheten inte föreligger ekonomisk grund för tvångslikvidation (se prop. 1981/82:180 s. 279 f.). Beträffande vissa värdehandlingar, bl.a. sådana som används för skuldtäckning, ges ytterligare möjligheter till avvikelser från vanliga regler.

Enligt 14 kap. 7 § FRL ska Finansinspektionen om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. Om det är ett livförsäkringsbolag som gått i likvidation ska en sådan likvidator alltid förordnas. När ett försäkringsbolag är i konkurs kan Finansinspektionen enligt 14 kap. 21 § FRL förordna ett allmänt ombud. Avser konkursen ett livförsäkringsbolag ska ett allmänt ombud alltid förordnas. Denne ska bl.a. se till att försäkringstagare kommer i åtnjutande av den förmånsrätt som följer av försäkringsavtalen (14 kap. 24 § FRL).

I 14 kap. 23 och 26–28 §§ FRL ges slutligen vissa för likvidation och konkurs gemensamma bestämmelser. Dessa innehåller till en början ett förbud för försäkringsbolag i likvidation eller konkurs att meddela nya försäkringar, dock att under bolagets likvidation sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal får meddelas (23 §). När ett livförsäkringsbolag har gått i likvidation eller försatts i konkurs ska beståndet av livförsäkringar om möjligt överlåtas till en eller flera andra försäkringsgivare (26 §). Ett avtal om överlåtelse ska godkännas av Finansinspektionen för att bli giltigt. Om inspektionen anser att ett sådant avtal ska godkännas, ska inspektionen kungöra avtalets innehåll och förelägga försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar att anmäla om de har något att invända mot avtalet (26 a §). Finansinspektionen ska godkänna avtalet om den övertagande försäkringsgivaren har en erforderlig kapitalbas (26 b §). Om inte försäkringsbeståndet överlåtits inom ett år från likvidations- eller konkursbeslutet, får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna. Över avvecklingen och fördelningen ska upprättas en plan, som ska godkännas av Finansinspektionen (27 §). Av de livförsäkrings- och återbäringsbelopp som förfallit till betalning före beslutet om likvidation eller konkurs ska så mycket betalas ut som skulle ha betalats om likvidationen eller konkursen inte inträffat. Av sådana belopp som förfaller till betalning efter likvidations- eller konkursbeslutet får endast betalas ut så mycket att övriga livförsäkringstagares rätt inte försämras (28 §).

Skälen för förslaget: Det saknas skäl att ha mindre stränga regler om kapitalförlust för försäkringsaktiebolag än för allmänna aktiebolag. Liksom för andra aktiebolag bör alltså för försäkringsaktiebolag gälla likvidationsplikt när halva aktiekapitalet gått förlorat.

Vidare bör de för försäkringsbolag särskilda fallen av tvångslikvidation gälla även i fortsättningen. Grund för tvångslikvidation ska därmed föreligga om hela försäkringsbeståndet överlåtits, om ett verksamhetstillstånd som beviljats för en bestämd tid gått till ända utan att något nytt tillstånd beviljats och om tillståndet förklarats förverkat. Fallet att verksamhetstillståndet har förklarats förverkat bör dock utformas i enlighet med regleringen för bankaktiebolag. Således ska vid återkallelse av ett tillstånd att driva försäkringsrörelse beslut om likvidation fattas endast om bolaget inte fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse. Bestämmelsen innebär bl.a. att ett försäkringsaktiebolag vid en återkallelse kan undvika likvidation genom att gå över från att driva försäkringsrörelse till att driva exempelvis finansieringsrörelse i samma juridiska person (beträffande bankaktiebolag se prop. 2002/03:139 s. 539). Bestämmelsen infördes i lagen om bank- och finansieringsrörelse på inrådan av Lagrådet (se prop. 1997/98:166 s. 193 och prop. 2000/01:150 s. 122). I enlighet med den kompetensfördelning som föreslås gälla mellan allmän domstol och Bolagsverket i övriga likvidationsärenden och i anledning av SOU 2007:65, föreslås vidare att ärenden om likvidation i ovan nämnda specialfall flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Skälet är att frågor i nu aktuella fall inte innehåller några rättsliga överväganden som ska avgöras vid handläggningen av ärendet och kräver inte heller inslag av muntlighet. Bolagsverkets beslut i ärenden om likvidation överklagas till tingsrätt i den ort där bolagets styrelse har sitt säte, vilket även bör gälla överklaganden som avser försäkringsaktiebolag.

I enlighet med vad som gäller på bankområdet bör en ansökan om likvidation kunna göras också av Finansinspektionen. Vidare bör liksom på bankområdet den särregeln upptas att beslut om att en likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet återupptas inte får fattas, om bolagets tillstånd har återkallats. På bankområdet infördes denna bestämmelse på inrådan av Lagrådet vid den översyn av de allmänna bestämmelserna om likvidation som ledde till lagändringar år 2002 (se prop. 2000/01:150 s. 121 f.).

Från *Finansinspektionen* har framhållits vikten av att man behåller nuvarande bestämmelser om värdering av tillgångar vid upprättande av kontrollbalansräkning i ett försäkringsaktiebolag. Dessa bestämmelser har visserligen inte några motsvarigheter i lagen om bank- och finansieringsrörelse, men det beror på att värderingsreglerna i den särskilda redovisningslagstiftningen inte är desamma för kreditinstitut och försäkringsbolag. De ifrågavarande värderingsbestämmelserna bör föras över till den nya lagen.

Den nuvarande möjligheten för Finansinspektionen att förordna en likvidator kan knappast längre motiveras. Det finns nämligen goda skäl att utgå från att de likvidatorer som utses av rätten kan fullgöra sina uppgifter utan biträde av en likvidator som valts av Finansinspektionen. Den bedömningen förstärks av det förhållandet att det beträffande kreditinstituten saknas en motsvarande möjlighet för inspektionen. Det bör här

uppmärksammas att likvidatorerna i ett försäkringsbolag också i fortsättningen ska stå under Finansinspektionens tillsyn i enlighet med föreskrifterna i 19 kap. 14 § nuvarande FRL.

Det kan vidare ifrågasättas om en särskild ombudsman numera behövs vid sidan av de konkursförvaltare som förordnas av rätten. I enlighet med bedömningen i fråga om likvidatorer kan det förutsättas att den som utses till förvaltare i ett försäkringsbolags konkurs har tillgång till den kompetens som erfordras för boutredningen och för tillvaratagandet av försäkringstagarnas rätt. Allmänt ombud ska emellertid förordnas också när ett kreditinstitut försätts i konkurs; på banksidan är regeln obligatorisk. Frågan om ett slopande av det särskilda ombudsmannainstitutet bör därför lämpligen prövas mera ingående i ett för bank- och försäkringsrörelse gemensamt sammanhang. Det förtjänar här att framhållas att nämnda bestämmelser inte är nödvändiga på grund av EG:s regler på insolvensområdet (se prop. 2005/06:37 s. 27).

I avvaktan på en övergripande prövning av ombudsmannainstitutet bör nuvarande bestämmelser ändras endast delvis. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2006 gäller förmånsrätt för fordringar på grund av alla försäkringsavtal (se a. prop. s. 44 f.) Med en på så sätt heltäckande förmånsrätt finns det inte längre skäl att särbehandla livförsäkringsrörelse vid förordnande av ett allmänt ombud. I enlighet med regleringen på bankområdet bör följaktligen ett sådant ombud i fortsättningen alltid utses vid ett försäkringsbolags konkurs. Bestämmelserna om allmänt ombud på försäkringsområdet bör också i övrigt överensstämma med ombudsmannareglerna för kreditinstitut.

Det finns goda skäl att behålla nuvarande förbud mot meddelande av nya försäkringar efter beslut om likvidation eller konkurs. Ett försäkringsbolag bör efter ett sådant beslut normalt inte kunna ingå i sådana långvariga förbindelser som försäkringsavtal regelmässigt innebär. Undantag bör dock liksom nu gälla under ett bolags likvidation för sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal. Detta undantag har betydelse framför allt i fråga om tjänstepensionsförsäkringar.

Även ordningen med överlåtelse av livförsäkringsbestånd vid likvidation eller konkurs bör gälla i en ny reglering av försäkringsrörelse. Det måste anses vara ett starkt försäkringstagarintresse att ingångna livförsäkringsavtal kan fortsätta att gälla hos en ny försäkringsgivare. Försäkringstagarnas intresse är nog inte tillgodosett ens om de får ut full ersättning från bolaget i likvidation eller konkurs. Det är nämligen ovisst om en försäkringstagare för motsvarande belopp kan teckna en ny livförsäkring på samma villkor som han hade i det första bolaget. Reglerna om förfarandet vid beståndsoverlåtelse efter beslut om likvidation eller konkurs bör dock anpassas till de mera moderna bestämmelserna om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd i 15 kap. FRL.

Bestämmelsen i 14 kap. 27 § FRL, som innehåller att en utebliven överlåtelse av försäkringsbeståndet möjliggör en realisering av tillgångarna och en åtföljande medelsfördelning, följer av allmänna regler om likvidation och konkurs. Det finns knappast längre skäl att ange en viss tidsfrist inom vilken överlåtelsen ska ske. Avgörandet bör i stället kunna träffas av likvidatorn eller konkursförvaltaren och det allmänna

ombudet efter samråd med Finansinspektionen. Det förhållandet att samtliga försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar har förmånsrätt i bolagets skuldtäckningstillgångar gör att det saknas behov av att fordra upprättande av en särskild plan över avvecklingen och fördelningen som ska godkännas av Finansinspektionen. Det som föreskrivs i 14 kap. 27 § FRL behöver alltså inte överföras till en ny försäkringsrörelselag.

Bestämmelsen i 14 kap. 28 § första stycket FRL innebär ett avsteg från principen att fordringar med samma förmånsrätt är likställda. Bestämmelsen, som infördes genom 1917 års försäkringsrörelselagstiftning, tillkom under åberopande av billighetsskäl gentemot livräntetagare som försummat att lyfta sin ränta. Det finns knappast längre anledning att gynna den kategorin framför andra ersättningsberättigade på grund av livförsäkringar. Bestämmelsen bör därför slopas. Föreskrifterna i andra stycket samma paragraf om vilka försäkringsbelopp som får betalas ut efter beslut om likvidation eller konkurs har med de nya reglerna om förmånsrätt för försäkringsfordringar inte någon självständig betydelse. Också de föreskrifterna bör följaktligen upphävas.

6.3.13 Byte av bolagskategori

<p>Förslag: Bestämmelserna i 26 kap. ABL om byte av bolagskategori ska gälla för försäkringsaktiebolag.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: I 26 kap. ABL finns bestämmelser om dels byte från privat till publikt aktiebolag, dels byte från publikt till privat aktiebolag. Bestämmelserna motsvarar föreskrifterna i 1975 års ABL, vilka infördes genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1995 (se prop. 1993/94:196).

Motsvarande bestämmelser om byte av bolagskategori finns för försäkringsaktiebolag i 18 kap. FRL. Regleringen där stämmer i allt väsentligt överens med reglerna i ABL. Om förarbetena, se prop. 1994/95:70.) Bestämmelserna i 26 kap. ABL om byte av bolagskategori ska således tillämpas av försäkringsaktiebolag.

6.3.14 Registrering

<p>Förslag: Bestämmelserna i 27 kap. ABL om registrering ska gälla för försäkringsaktiebolag. I enlighet med gällande rätt ska Bolagsverket föra ett försäkringsregister.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: ABL:s bestämmelser om registrering finns i 27 kap. Bestämmelserna har överförts dit från 1975 års aktiebolagslag utan några ändringar i sak.

FRL:s bestämmelser om registrering finns i 20 kap. Där anges bl.a. att hos registreringsmyndigheten, dvs. Bolagsverket, ska föras ett försäkringsregister. 20 kap. FRL överensstämmer i allt väsentligt med motsvarande bestämmelser i ABL. I fråga om handläggning av registreringsärenden skiljer sig FRL mot ABL genom att det föreligger hinder mot registrering av beslut i strid mot de försäkringstekniska riktlinjerna (se 20 kap. 4 § FRL).

Skälen för förslaget: Särregleringen i fråga om registrering bör på försäkringsområdet utformas på ett sätt som svarar mot särbestämmelserna för bankaktiebolag. I särslagstiftningen ska alltså behållas den bestämmelsen att Bolagsverket ska föra ett försäkringsregister, med kompletterande hänvisning i 27 kap. 1 § ABL till det registret. Det har sagts att detta register i fortsättningen bör kallas "försäkringsföretagsregistret" för att bättre harmonisera med registren för banker och allmänna aktiebolag. Uttrycket försäkringsregistret är emellertid sedan länge väl etablerat och accepterat. De kostnader en namnändring skulle innebära kan mot den bakgrunden knappast försvaras.

Regeln i 20 kap. 4 § FRL om att det föreligger hinder mot registrering av beslut i strid mot de försäkringstekniska riktlinjerna tillkom vid lagändringarna år 2000, när systemet med grunder ersattes med en ordning med bl.a. försäkringstekniska riktlinjer. Registeransvaret för försäkringsbolag åvilar numera Bolagsverket och inte, som vid 2000 års lagändringar, Finansinspektionen, till vilken myndighet försäkringstekniska riktlinjer ska ges in. Eftersom någon registrering av de ingivna riktlinjerna inte är föreskriven saknar Bolagsverket normalt kännedom om deras innehåll. En prövning mot försäkringstekniska riktlinjer kommer följaktligen till stånd endast om dessa särskilt infordras i registreringsärendet. Att nu uppställa ett krav på Finansinspektionen att tillställa Bolagsverket ingivna försäkringstekniska riktlinjer är inte en ändamålsenlig lösning. Med hänsyn såväl härtill som till önskemålet om en likabehandling av samtliga i försäkringsrörelselagstiftningen angivna riktlinjer anser utredningen att försäkringstekniska riktlinjer i fortsättningen inte bör särbehandlas i den reglering som avser registrering. Inte heller sådana riktlinjer ska alltså behöva beaktas inför Bolagsverkets registrering.

6.3.15 Firma

<p>Förslag: Utöver bestämmelserna i 28 kap. ABL om aktiebolags firma införs en särregel om att ett sådant bolags firma ska innehålla ordet försäkring.</p>

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: ABL:s bestämmelser om aktiebolags firma återfinns i 28 kap. Bestämmelserna där har överförts i allt väsentligt oförändrade från 1975 års aktiebolagslag.

Regler om ett försäkringsbolags firma finns i 17 kap. FRL, vilka svarar mot ABL:s bestämmelser om aktiebolags firma. Bestämmelserna skiljer sig såtillvida att det för försäkringsaktiebolagens del anges att bolagets firma ska innehålla ordet försäkringsaktiebolag eller ordet försäkring och förkortningen AB. En särregel med sådan innebörd bör gälla eftersom det är av vikt för konsumenter och andra att känna till att bolaget är underkastat vissa särskilda regler som gäller för bolaget och dess verksamhet. En sådan regel tjänar också syftet med bestämmelsen att försäkringsrörelse endast får drivas av försäkringsföretag.

Beträffande bifirma föreligger skillnaden att försäkringsaktiebolags bifirma inte får innehålla ordet försäkring. Skälet för detta är att ordet försäkring i bifirman oriktigt skulle kunna ge intryck av det är fråga om ett självständigt bolag. Detta torde inte vara ett tillräckligt starkt skäl för att föreslå en särregel.

6.3.16 Skadestånd

Förslag: Föreskrifterna om skadestånd i 29 kap. ABL ska gälla försäkringsaktiebolag. Ansvar vid överträdelser av där angivna bestämmelser ska för försäkringsaktiebolag gälla även vid överträdelse av regler i särlagstiftningen om försäkringsrörelse.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelserna om bl.a. styrelseledamöters, den verkställande direktörens och revisorns skadeståndsansvar finns i 29 kap. ABL.

I FRL finns bestämmelser om skadestånd i 16 kap. De bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med motsvarande regler i ABL. En skillnad är att FRL:s bestämmelser om skadeståndsansvar omfattar också aktuarien. Därvid har hänvisats till den vikt som bör läggas vid den aktuariella kontrollen (se prop. 1998/99:87 s. 352). Vidare gäller att skadeståndsansvar kan inträda vid överträdelse av bl.a. FRL samt de försäkringstekniska riktlinjerna och placeringsriktlinjerna, vilka är bindande för verksamheten på samma sätt som bolagsordningen.

I 2004 års lagrådsremiss om förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag föreslogs att även en överträdelse av riktlinjerna för hantering av intressekonflikter skulle kunna medföra skadeståndsskyldighet. På inrådan av Lagrådet drogs lagförslaget därom tillbaka i den efterföljande propositionen (se prop. 2003/04:109 s. 49 och 92 f.).

Skälen för förslaget: Det bör det naturligtvis på försäkringsområdet kunna aktualiseras ett skadeståndsansvar vid överträdelser av den särskilda regleringen av försäkringsrörelse. Detta ska framgå av en uttrycklig bestämmelse. Frågan är om också överträdelser av försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer framdeles bör kunna medföra skadeståndsskyldighet.

Den kritik angående nämnda riktlinjers ställning vid klander av bolagsstämmobeslut som behandlats tidigare gör sig i viss mån gällande även i detta sammanhang. En aktieägares skadeståndsansvar torde i första hand kunna aktualiseras efter deltagande i bolagsstämmobeslut, och som framhållits i nämnda avsnitt ter det sig generellt sett främmande att stämman ska vara bunden av styrelsens riktlinjer. Vidare förtjänar att framhållas att överträdelse av styrelsens riktlinjer inte omfattas av skadeståndsreglerna för vare sig allmänna aktiebolag eller bankaktiebolag. De bolagsinterna riktlinjerna i ett kreditinstitut kan många gånger vara lika viktiga som dem i ett försäkringsbolag. Till det sagda kommer att överträdelse av försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer kan vara oförenliga med den lagfästa principen om stabilitet eller de särskilda bestämmelserna om försäkringstekniska avsättningar eller placering av tillgångar. Detta gör att behovet av att låta försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer omfattas av skadeståndsbestämmelser inte är särskilt stort.

Anförda omständigheter bör föranleda att försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer inte längre ska särbehandlas i skadeståndshänseende.

Som framgår nedan bör aktuariefattningen i sig inte medföra en särskild ansvarsställning i lagstiftningen om försäkringsrörelse. Såsom i andra branscher bör ansvaret för försäkringsbolagets verksamhet ligga på styrelsen och den verkställande direktören. Det föreslås därför att aktuarien och dennes närstående inte ska ingå i jävskretsen enligt bestämmelserna om tillhandahållande av tjänster. Nämnda syn på aktuariefattningen gör sig gällande också i frågor om skadeståndsansvar. Bestämmelsen i 16 kap. 1 § FRL, vari aktuarien omnämns, svarar mot skadeståndsregeln i 29 kap. 1 § ABL, vilken tillkommit delvis för att det ska finnas verksamma incitament för företagsledningarna att fullgöra sina uppgifter (se prop. 1997/98:99 s. 187 och 191). Som redan Försäkringsutredningen föreslog (se SOU 1995:87) bör alltså nuvarande bestämmelser om särskilt skadeståndsansvar för aktuarien slopas.

6.3.17 Straff och vite

Förslag: Utöver ABL:s bestämmelser om straff och vite ska en straffbestämmelse avseende förbudet mot att lämna ut personuppgift till förmånstagare fortsatt gälla i försäkringsrörelselagstiftningen.

Finansinspektionen ska också i fortsättningen ha möjlighet att förena förelägganden eller förbud med vite.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om straff och vite finns i 30 kap. ABL. För försäkringsbolagen finns bestämmelser om straff och vite i 21 kap. FRL.

I 21 kap. 1 § FRL upptas vissa straffbestämmelser som tar sikte på föreskrifter om försäkringsrörelse och därmed saknar motsvarighet i ABL. Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtlig eller av oaktsamhet meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter till

Finansinspektionen och den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot den i 7 kap. 20 § FRL fastslagna sekretessen i försäkringsbolags verksamhet. I paragrafen föreskrivs vidare straffansvar för den som bryter mot en sedan länge upphävd bestämmelse om anmälningskyldighet vid kvalificerat förvärv av aktier. I 21 kap. 2 § FRL anges att Finansinspektionen kan förena ett föreläggande eller förbud med vite.

Skälen för förslaget: Enligt uttalanden i lagförarbeten bör kriminalisering som metod för att hindra överträdelser av olika normer i samhället användas med försiktighet (se prop. 1994/95:23 s. 52 f.). Det har också framhållits att kriminalisering inte är det enda och inte alltid det mest effektiva medlet för att motverka oönskade beteenden. Med hänsyn härtill har överträdelser av ABL:s bestämmelser straffsanktioneras endast i den utsträckning det saknas andra lämpliga sanktioner, såsom skadestånd eller vite (se prop. 2004/05:85 s. 494). Angivna ståndpunkter bör göra sig gällande även när frågor om straffansvar i lagstiftningen om försäkringsrörelse ska prövas.

Finansinspektionens behov av att erhålla upplysningar från befattningshavare i ett försäkringsbolag kan enligt gällande rätt tillgodoses med hjälp av bl.a. vitesförelägganden. Följs inte ett sådant föreläggande kan vitet dömas ut. Såsom redan skett på bankområdet bör därför föreskriften om straffansvar för oriktiga eller missvisande uppgifter till Finansinspektionen slopas. Detsamma gäller regeln om straffansvar för brott mot den upphävida bestämmelse om anmälningskyldighet vid kvalificerat förvärv av aktier.

I motiven till den föreslagna sekretessbestämmelsen i 7 kap. 20 § FRL anfördes att det inte framstår som motiverat att brott mot tystnadsplikten, när det gäller den ofta integritetskänsliga information som försäkringsbolag hanterar, ska vara straffria. Vidare lyftes där fram att det är svårt att se någon grund för skadestånd annat än om brottet kan ses som ett angrepp på den berörda personens frid eller ära och innefattar en allvarlig kränkning. Det ansågs inte heller lätt att uppfatta hur Finansinspektionens tillsynsverksamhet skulle kunna skydda enskilda mot att information lämnas i strid med bestämmelsen om tystnadsplikt. (Se prop. 2005/06:64 s. 171.) Nämda argument talar för att även den nuvarande sekretessbestämmelsen, som uppställer förbud mot att lämna ut personuppgift till förmånsstagare, ska vara straffsanktionerad. Den bestämmelsen skyddar andra intressen än rent ekonomiska.

Det kan i sammanhanget påpekas att regeringen i förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse uttalade att det finns ett behov av en översyn av sekretessbestämmelserna för finansiella företag och att sekretessfrågorna i finansiell verksamhet bör behandlas samlat (se prop. 2002/03:139 s. 480 ff.). I ett sådant sammanhang kan det finnas skäl att mera ingående pröva behovet av att straffsanktionera bestämmelser om sekretess i försäkringsrörelse.

Det bör här också uppmärksammas att förslaget att, i stället för vissa av ABL:s regler om låneförbud, införa bestämmelser om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets innebär att straffsanktionen i ABL avseende förbudna lån inte blir fullt tillämplig på försäkringsaktiebolag.

På motsvarande sätt som gäller för banker (se 13 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse som behandlar ingripanden) bör Finans-

inspektionen även fortsättningsvis få förelägga vite, om inspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt en ny försäkringsrörelselag.

6.3.18 Överklagande

Förslag: Utöver de överklagandebestämmelser som anges i 31 kap. ABL ska gälla att Finansinspektionens beslut enligt den nya försäkringsrörelselagen som huvudregel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 31 kap. ABL finns föreskrifter om överklagande av beslut som meddelats av Bolagsverket, länsstyrelsen, Skatteverket eller Finansinspektionen i ärenden enligt bestämmelser i ABL.

För försäkringsaktiebolag finns bestämmelser om överklagande i tillsynsärenden i 19 kap. 13 och 13 a §§ FRL och i registreringsärenden i 20 kap. 7 § FRL. Bestämmelserna för överklagande i tillsynsärenden ligger nära det som gäller för banker. Sålunda överklagas Finansinspektionens beslut vanligen hos länsrätt. Beslut som i någon mening avser en central förändring av försäkringsbolagets uppbyggnad eller den verksamhet som drivs av bolaget ska emellertid överklagas direkt till kammarrätten. Dit hör beslut om koncession och förverkande av koncession. För dessa typer av beslut har det av samhällsekonomiska skäl ansetts nödvändigt att frågorna prövas så snabbt som möjligt (se prop. 1997/98:186 s. 80 f. och 90).

Skälen för förslaget: Det saknas skäl att inte låta ABL:s bestämmelser om överklagande bli fullt tillämpliga på försäkringsaktiebolag på samma sätt som gäller för bankaktiebolag.

Föreskrifterna om överklagande av Finansinspektionens beslut såvitt gäller kreditinstitut ändrades vid införandet av lagen om bank- och finansieringsrörelse på så sätt att samtliga beslut, mot vilka talan ska föras hos domstol, numera överklagas till länsrätt. Ändringen var föranledd av synpunkter som framförts av Lagrådet (se prop. 2002/03:139 s. 505). Lagrådet pekade på att mål som anhängiggörs direkt hos kammarrätten genom överklagande av förvaltningsbeslut handläggs som enpartsmål, vilket innebär att Finansinspektionen inte blir part i målet hos kammarrätten och inte kan överklaga kammarrättens dom. I de mål där Finansinspektionens beslut överklagas hos länsrätt blir inspektionen däremot både part och klagoberättigad. De omständigheter som Lagrådet pekat på talar för att man också på försäkringsområdet bör flytta ner återstående mål till länsrätt. I den riktningen verkar även önskemålet om gemensamma bestämmelser om överklagande för finansiella företag.

Det saknas anledning att i andra avseenden föreslå ändringar av nuvarande föreskrifter om överklagande.

6.3.19 Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Förslag: Bestämmelserna i 32 kap. ABL om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning görs inte tillämpliga på försäkringsaktiebolag.

Utredningens förslag innehåller inga särskilda överväganden beträffande reglerna om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Skälen för förslaget: Ett privat aktiebolag kan enligt ABL vara ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Reglerna om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning i 32 kap. ABL innebär att vinstutdelning i sådana bolag under ett räkenskapsår inte får överstiga ett belopp motsvarande räntan – beräknad som statslåneräntan med tillägg av en procentenhet – på det kapital som aktieägare har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier. Vid bolagets likvidation ska, efter det att alla bolagets kända skulder har betalats, aktieägarna tilldelas ett belopp som motsvarar det kapital som har tillskjutits till bolaget som betalning för aktier jämte den vinstutdelning som får ske. Vad som därefter återstår ska tillfalla det eller de andra aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som det likviderade bolaget har pekut ut i sin bolagsordning eller Allmänna arvsfonden.

Reglerna har tillkommit för att skapa en särskild aktiebolagsform som anses lämplig för offentlig verksamhet som drivs i privat regi, främst på hälso- och sjukvårdsområdet. Reglerna får därför anses ha liten betydelse för här behandlade försäkringsaktiebolag.

För försäkringsbolag gäller särskilda regler om vinstutdelning. För livförsäkringsbolag gäller som huvudregel ett förbud mot vinstutdelning, dvs. ett förbud mot att dela ut vinst till aktieägare i försäkringsaktiebolag eller garantier i ömsesidiga livförsäkringsbolag. Vinstutdelning förutsätter bestämmelser om detta i bolagsordningen (12 kap. 2 § första stycket FRL). Årsvinsten i livförsäkringsbolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital, som inte är tillgängliga för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bolagsordningen, ska gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade som återbäring (12 kap. 5 § FRL).

Bestämmelserna har sin grund i den äldre praxis som utvecklats bl.a. till följd av den s.k. skälighetsprincipen (premie- och kostnadsskälighet, villkorsskälighet och skaderegleringsskälighet). Även på skadeförsäkringsområdet anses skälighetsprincipen medföra en väsentlig begränsning i möjligheterna att dela ut vinst till aktieägarna (se prop. 1998/99:87 s 160). Skälighetsprincipen utmönstrades i samband med försäkringsrörelseformen 1999 (se a. prop.) och ersattes av andra skyddsregler, bl.a. genomlysningprincipen. Skälighetsprincipen gäller dock alltså för sådana liv- och skadeförsäkringsavtal som tecknats före lagändringarnas ikraftträdande.

Till följd av de särskilda reglerna om vinstutdelning för livförsäkringsbolag och mot bakgrund av att reglerna i 32 kap. ABL kan antas vara av liten betydelse för både liv- och skadeförsäkringsaktiebolag föreslås att bestämmelserna om i 32 kap. ABL om aktiebolag med

särskild vinstutdelningsbegränsning inte görs tillämpliga på försäkringsaktiebolagen.

6.4 Europabolag

Förslag: Lagen (2004:575) om europabolag ska gälla för europabolag med säte i Sverige som driver försäkringsrörelse, om inte annat är särskilt föreskrivet i den nya försäkringsrörelselagen.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Europabolag – som är en europeisk associationsform för gränsöverskridande samverkan i aktiebolagsform – regleras av bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag, SE-förordningen. SE-förordningen innehåller bestämmelser om bl.a. hur ett europabolag ska bildas och hur det ska vara organiserat. På flera punkter överlåter dock förordningen den närmare regleringen till medlemsstaterna. Enligt artikel 9.1 i förordningen ska europabolag med säte i Sverige omfattas av samma regler som svenska publika aktiebolag, om inte annat följer av SE-förordningen eller annan gemenskapsrätt, samt av kompletterade svenska regler som specifikt avser europabolag. De svenska regler som kompletterar SE-förordningen har i första hand tagits in i lagen (2004:575) om europabolag. Där framgår att Bolagsverket ska föra ett särskilt register över europabolag med säte i Sverige. Vidare finns bestämmelser om europabolag som tillämpar s.k. dualistisk organisationsstruktur samt bestämmelser om vad som ska gälla om ett europabolag vill flytta sitt säte från Sverige till en annan medlemsstat.

Av artikel 9.3 i SE-förordningen framgår vidare att om det finns särskilda bestämmelser i nationell lagstiftning för den typ av verksamhet som ett europabolag driver, ska dessa bestämmelser gälla fullt ut för europabolaget. Förordningen förutsätter alltså att de särskilda associationsrättsliga och näringsrättsliga regler som gäller för försäkringsaktiebolag tillämpas även på europabolag. I konsekvens härmed gäller bestämmelserna i FRL om publika försäkringsaktiebolag för europabolag som har beviljats koncession att driva försäkringsrörelse, när det gäller frågor som inte regleras i SE-förordningen.

Skälen för förslaget Mot bakgrund av förslagen i denna promemoria kommer europabolag som är hemmahörande i Sverige och som har tillstånd att driva försäkringsrörelse, att omfattas av såväl de associationsrättsliga bestämmelser som gäller för publika aktiebolag i allmänhet som de särskilda rörelse- och associationsrättsliga bestämmelserna som föranleds av den drivna verksamheten försäkring. Därmed kommer lagen om europabolag i sin helhet bli tillämplig på svenska europabolag som driver försäkringsrörelse och inte såsom nu, endast i den utsträckning som följer av 1 a kap. FRL. De särbestämmelser beträffande försäkringsrörelse som ansågs nödvändiga vid införandet av lagen om europabolag 2004 och som därefter i mindre mån

ändrats bör dock fortsatt gälla. (Om motiven till de bestämmelserna, se prop. 2003/04:112 s. 60 ff. och 93 ff. samt prop. 2005/06:150 s. 218 f.) Flertalet av dessa särregler föreslås införas i lagen om europabolag.

7 Associationsrättsliga regler för ömsesidiga försäkringsbolag

7.1 Ömsesidiga försäkringsbolag ska fortsatt utgöra en egen associationsform

Förslag: Ömsesidiga försäkringsbolag ska fortsatt utgöra en egen associationsform. Allmänna associationsrättsliga regler ska, till skillnad mot i dag, inte uttryckas som självständiga bestämmelser i den nya lagen. I stället ska en lagstruktur som bygger på hänvisningsteknik användas. Lagen om ekonomiska föreningar ska utgöra det allmänna associationsrättsliga regelverk till vilket hänvisningar görs.

Utredningens förslag skiljer sig från promemorians förslag genom att utredningen föreslår att för ömsesidiga försäkringsbolag ska gälla det som föreskrivs för ekonomiska föreningar i allmänhet, vilket i praktiken torde innebära ett byte av juridisk identitet.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund, Försäkringsjuridiska föreningen, Alecta* och *Länsförsäkringsbolagens Förening* avstyrker förslaget om att ömsesidiga bolag ska omfattas av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL. De menar att den associationsrättsliga regleringen för ömsesidiga bolag, liksom för försäkringsaktiebolagen, bör baseras på aktiebolagslagen (2005:551), ABL. Övriga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för förslaget: I den nya försäkringsrörelselagen ska, som framgår i avsnitt 5.3, en lagstruktur väljas som främjar en utveckling i takt med förändringarna i det allmänna associationsrättsliga regelverket. Av avsnitt 5.4 framgår vidare att avvikelser kan motiveras bl.a. av företagsformens särart. Utgångspunkten i denna promemoria är att de särdrag som kännetecknar ömsesidiga försäkringsbolag motiverar associationsrättsliga särregler. De ömsesidiga försäkringsbolagens egenart ska alltså beaktas vid bedömningen av vilka regler som är nödvändiga. En viktig uppgift är följaktligen att klargöra vad den ömsesidiga företagsformens särart består i.

Ett ömsesidigt försäkringsbolag kan allmänt beskrivas som en frivillig och öppen sammanslutning för fysiska eller juridiska personer med det huvudsakliga syftet att tillgodose dessa personers försäkringsbehov. Den ömsesidiga verksamhetens inriktning och utformning bygger på en historisk och internationell utveckling. Traditionerna i de skilda europeiska länderna varierar i någon mån, men den ömsesidiga associationsformen har genomgående utvecklats utifrån några mera universella grundsatser.

En sådan grundsats är att ett ömsesidigt försäkringsbolag ägs gemensamt av de personer som utgör sammanslutningen och att delägarna har ett gemensamt intresse av att verksamheten drivs på ett sätt som är till fördel för dem som försäkringstagare. Målet är därför inte i första hand att generera vinst till en från verksamheten fristående ägare, men en strävan om vinstmaximering sammanfaller ofta med delägarnas gemensamma intresse. En följd av försäkringstagarnas dubbla roller är att

antalet delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan variera över tiden utan att bolagsordningen ändras. Nya försäkringstagare blir delägare och när en försäkring upphör att gälla upphör försäkringstagaren att vara delägare. Var och en som uppfyller eventuella villkor i bolagsordningen kan bli försäkringstagare och därmed delägare.

Vidare har ansetts att ett ömsesidigt försäkringsbolag bör stå i princip oberoende av utomstående intressenter. Självfinansiering är därför en annan viktig grundsats för ömsesidig verksamhet. Denna grundsats innebär att behovet av riskkapital i första hand ska tillgodoses genom inbetalning av premier och fondering av överskottsmedel. Främmande kapital kan i form av garantikapital tillskjutas såväl vid bolagets bildande som under rörelsens gång, men detta kapital ska betalas tillbaka när det inte längre behövs för verksamhetens ändamålsenliga drivande. Det inflytande genom rösträtt på bolagsstämman som garanter kan ha i ett ömsesidigt försäkringsbolag är alltså tänkt att vara mera kortvarigt.

Delägarnas, tillika försäkringstagarnas, inflytande i bolaget kommer normalt till uttryck i en rätt att rösta på bolagsstämman. Det faktiska inflytandet kan emellertid inskränkas genom bestämmelser i bolagsordningen om särskilt utsedda delegerade. En närmare beskrivning av företagsformen finns i avsnitt 4.3.1.

Nu angivna principer svarar i stort mot de grundsatser som gäller för ekonomiska föreningar och de ömsesidiga försäkringsbolagen har följaktligen till såväl form som syfte likheter med sådana föreningar. Det kan därför vara motiverat att, som skett i skilda lagstiftningssammanhang på associationsrättens område, i systematiskt hänseende räkna in de ömsesidiga försäkringsbolagen bland de kooperativa föreningarna. Det finns emellertid skillnader som bör lyftas fram. En viktig skillnad är förhållandet att det i en ekonomisk förening finns en andelsrätt i tillgångsmassan för varje medlem, medan tillgångarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag ägs av försäkringstagarna som kollektiv. Vidare kan framhållas den olikheten att personligt ansvar inte kan förekomma i en ekonomisk förening (genom stadgereglering kan emellertid avgifter som beror på särskilt beslut om uttaxering låta medlemmarna bidra till att täcka kostnaderna i den löpande verksamheten). I ömsesidiga skadeförsäkringsbolag får enligt 1 kap. 7 § FRL föreskrivas en möjlighet till uttaxering för att täcka skulder, avsättningar eller förluster i rörelsen. Detta gäller dock bl.a. inte för konsumentförsäkringar. Delägarkretsens möjliga sammansättning gör också att ömsesidiga bolag inte direkt kan omfattas av definitionen av en ekonomisk förening som finns i 1 kap. 1 § FL.

Ett annat skäl som talar mot att de ömsesidiga försäkringsbolagen inordnas i det allmänna regelverk som gäller för ekonomiska föreningar är att särregleringen av de ömsesidiga försäkringsbolagens verksamhet under lång tid vilat på främst aktiebolagsrätten. Att associationsrättsligt helt föra över de ömsesidiga försäkringsbolagen till det allmänna föreringsrättsliga regelverket skulle kunna förändra dessa bolags verksamhetsbetingelser så att en ändrad legal identitet uppstår. En sådan förändring skulle i så fall få bl.a. avtalsrättsliga, fordringsrättsliga och skatterättsliga konsekvenser. En så grundläggande ändring skulle också kunna få följder för hur utomstående värderar ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Målet är att skapa ett modernt associationsrättsligt regelverk för de ömsesidiga försäkringsbolagen som är funktionellt och tydligt. Förslagen ska inte medföra en ändring av principerna för ömsesidig försäkringsrörelse som sådan. Inte heller ska de legala verksamhetsföretsättningarna för sådan rörelse påverkas eller skattemässiga konsekvenser uppstå. Det är också olämpligt att skapa en situation som kan medföra tveksamheter och oklara avtalsförhållanden, något som varken ligger i de ömsesidiga försäkringsbolagens eller i deras avtalsparters och andra intresse. Med nuvarande underlag bedöms det därför inte möjligt att låta förslagen i denna promemoria omfatta en reformering av de ömsesidiga försäkringsbolagen på det sätt utredningen föreslår.

I stället föreslås att de ömsesidiga försäkringsbolagen även fortsatt ska utgöra en egen associationsrättslig företagsform. Även denna företagsform ska emellertid följa med i det utvecklingsarbete som drivs avseende den allmänna associationsrättsliga regleringen. Till skillnad mot i dag bör således allmänna associationsrättsliga regler inte uttryckas som självständiga bestämmelser i den nya lagen. I stället bör även i detta avseende väljas en lagstiftningsmetod som är i linje med övriga förslag i denna promemoria och som bygger på hänvisningsteknik. Några skattemässiga konsekvenser av förslaget förutses inte, eftersom den juridiska personen består. Något särskilt behov av övergångsbestämmelser förutses inte heller av samma skäl.

Vilket allmänt associationsrättsligt regelverk ska väljas?

Flera omständigheter bör ges betydelse när val av allmänt associationsrättsligt regelverk som grund för den associationsrättsliga regleringen av ömsesidiga bolag ska träffas. Det ömsesidiga bolagets rättsliga struktur och därmed ett sådant bolags likheter och skillnader i förhållande till aktiebolag och ekonomiska föreningar är av vikt vid bedömningen av vilka allmänna associationsrättsliga regler som ska gälla för företagsformen. Viktigt är också hur omfattande hänvisningar till de olika allmänna associationsrättsliga lagarna som går att genomföra och när självständiga regler behövs. En utgångspunkt, som framhållits vid den senaste större reformen på försäkringsrörelseområdet (se prop. 1998/99:87 s. 290), är att ömsesidiga försäkringsbolag inte bör behandlas annorlunda än försäkringsaktiebolag i den mån det inte är särskilt motiverat av företagsformen som sådan. Valet av ett allmänt associationsrättsligt regelverk får således inte missgynna den ömsesidiga företagsformen och åstadkomma en styrning bort från denna företagsform (jfr riksdagens uttalanden om den kooperativa företagsformen, rskr. 1993/94:222 och 1993/94:NU 15). Även regleringen av ömsesidiga bolag i jämförbara länder bör spela roll i syfte att främja konkurrensneutralitet mellan verksamhetsformerna.

I utlandet räknas ömsesidiga försäkringsföretag vanligtvis till föreningskategorin och inte till bolagen. De benämns i bland ömsesidiga försäkringsföreningar. I de europeiska länder där både kooperativa föreningar och ömsesidiga företag kan ges tillstånd att driva försäkringsrörelse, t.ex. i Belgien, är skillnaderna associationerna emellan mycket små. På andra håll, såsom i Schweiz, har man inte ansett det motiverat att

på försäkringsområdet ha en särskild kooperativ associationsform. Försäkringsrörelse enligt ömsesidiga principer drivs där följaktligen av kooperativa föreningar. Det kan nämnas att ömsesidiga försäkringsföretag ryms under begreppet kooperativa sammanslutningar i Romfördragets artikel 48. I de länder som Sverige normalt sett jämförs med, dvs. Danmark, Finland och Norge, så tar reglerna för ömsesidiga försäkringsbolag sin associationsrättsliga utgångspunkt i den allmänna aktiebolagsrättsliga lagstiftningen. Det bör dock nämnas att det i Danmark inte finns någon allmän associationsrättslig lag om ekonomiska föreningar.

De ömsesidiga försäkringsbolagen i Sverige regleras som påpekats av *Sveriges Försäkringsförbund* sedan länge av associationsrättsliga bestämmelser som i huvudsak vilar på aktiebolagsrätt. Införandet av 1982 års försäkringsrörelselag, liksom föregående lagar om försäkringsrörelse, föregicks av ett arbete vars utgångspunkt var att reglerna inte bara för försäkringsaktiebolagen utan också för de ömsesidiga försäkringsbolagen skulle anpassas till 1975 års aktiebolagslag. Några närmare överväganden synes dock inte ha gjorts vid det valet och lagstiftaren verkar snarast ha vidhållit äldre uppfattningar om det opraktiska i att låta de skilda försäkringsbolagen vila på olika associationsrättsliga grunder (se härom SOU 1946:34 s. 234 ff.). Inte heller Finansdepartementets promemoria om ny associationsrätt för bl.a. försäkringsbolag från år 1998 innehåller egentliga överväganden i frågan om allmän regleringsgrund för ömsesidiga försäkringsbolag.

Några allvarliga negativa effekter av lagstiftarens val kan inte sägas ha uppstått. En förklaring till det kan vara att försäkringsföretagen under modern tid har varit exklusivt reglerade av speciallagstiftning där behovet av särregler kunnat beaktas. Det ska i sammanhanget även framhållas att FL har stora likheter med den aktiebolagsrättsliga regleringen i 1975:års aktiebolagslag, men med anpassningar till föreningarnas specifika förutsättningar. Det kan därför sättas i fråga om valet av associationsrättslig grund spelat någon större roll. De särbestämmelser som behövts för ömsesidiga försäkringsbolag har kunnat införas oavsett om föreningsrättslig eller aktiebolagsrättslig reglering utgjort associationsrättslig bas.

Utredningen har analyserat om vissa problem i ömsesidig verksamhet, bl.a. ordningen för delägarnas inflytande och begränsningar i förmågan att skaffa nytt kapital, kan lösas mer ändamålsenligt i den ena eller den andra allmänna associationsrättsliga lagstiftningen (se SOU 2006:55 s. 168–171). Utredningen konstaterar att så inte är fallet. Oavsett valet av ett allmänt associationsrättsligt regelverk leder den valda hänvisningstekniken till ett behov av särregler som motiveras av anpassningar för den ömsesidiga företagsformen. Det är därför av vikt att behovet av anpassningar för denna företagsform så långt möjligt begränsas. Det står därvid klart att behovet av särregler och avvikelser i förhållande till den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen är mer omfattande än om föreningsrättslig reglering utgör den materia till vilken hänvisningar görs. Även om regleringen i FRL bygger på aktiebolagslagen så är de regler som riktar sig till ömsesidiga bolag ofta av en föreningsrättslig natur. Det gör att föreningslagen framstår som det mer naturliga valet av allmänt associationsrättsligt regelverk.

Som påpekas av *Sveriges Försäkringsförbund* kan valet av associationsrättsligt regelverk göra att skillnader uppstår mellan ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsaktiebolag som verkar på samma marknad. Skillnader finns dock redan i dag genom att de två bolagsformerna särregleras i den nuvarande försäkringsrörelselagen. Som utredningen påpekat kan dessutom konstateras att när regleringen i ABL och FL på ett visst område är sakligt sett överensstämmande bör behovet av reglering för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag många gånger sammanfalla. I syfte att nå en funktionellt inriktad lagstiftning på det finansiella området kan bedömningen därför ofta ansluta sig till den som gjorts beträffande försäkringsaktiebolag. Det bör här pekas på det förhållandet att lagstiftningen på aktiebolagsrättens område nyligen har moderniserats, vilket har lett till att en motsvarande reform påbörjats för ekonomiska föreningar (se avsnitt 4.2.2). Såsom vid tidigare större reformer kommer FL att underkastas en generell översyn i syfte att nå överensstämmande regler med de i ABL. De skillnader i fråga om anpassning till moderna förhållanden som nu råder mellan de båda stora associationsrättsliga lagarna är därför av övergående natur. En framtida försäkringsrörelselag kommer dessutom under alla omständigheter att innehålla hänvisningar till såväl ABL som föreningslagen, eftersom det föreslås att försäkringsaktiebolagen ska omfattas av ABL och att försäkringsföreningarna ska tillämpa FL.

7.2 Särskilda associationsrättsliga regler för ömsesidiga försäkringsbolag

I avsnittet analyseras och redovisas behovet av associationsrättsliga särregler utifrån kapitelindelningen i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (FL). Varje delavsnitt inleds som regel med en kortfattad beskrivning av bestämmelserna i ett eller flera kapitel i FL åtföljt av förekommande motsvarande regler i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL. Vissa särregler föreslås ska gälla utöver eller i stället för bestämmelserna i FL.

När en helt självständig reglering föreslås på vissa områden, t.ex. om bildandet av ett ömsesidigt försäkringsbolag blir utgångspunkten en analys av de eventuella förändringar som föreslås jämfört med nu gällande reglering.

7.2.1 Inledande bestämmelser

Förslag: De inledande associationsrättsliga bestämmelserna i 1 och 2 kap FRL överförs i huvudsak oförändrade till den nya försäkringsrörelselagen i de delar som berör ömsesidiga försäkringsbolag. Det innebär att försäkrade i vissa fall ska kunna vara delägare. Återförsäkringstagare ska inte vara delägare. Ömsesidiga skadeförsäkringsbolag ska kunna tillämpa uttaxering. Finansinspektionen ska kunna föreskriva att bestämmelserna om koncerner även ska tillämpas för en grupp av företag.

Hänvisningar till FL görs endast när regleringen överensstämmer med vad som gäller enligt nuvarande FRL.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att flera av bestämmelserna i 1 kap. FL ska tillämpas på ömsesidiga bolag, men att dessa ska kompletteras med särregler.

Remissinstanserna lämnar förslagen utan erinran.

Bakgrund: 1 kap. FL innehåller vissa inledande bestämmelser för ekonomiska föreningar. Där ges till en början en definition av ekonomisk förening och anges att en förening som har till ändamål att främja medlemmarnas intressen genom annan ekonomisk verksamhet än som omfattas av definitionen inte kan bli en juridisk person. Vidare framgår att en ekonomisk förening ska registreras och att medlemmarna inte är personligen ansvariga för föreningens förpliktelser. Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om vissa begrepp, bl.a. moderförening, dotterföretag och koncern.

Inledande associationsrättsliga bestämmelser av motsvarande slag som de i 1 kap. FL finns framför allt i 1 kap. FRL men även i 2 kap. 13 § första stycket och 18 § första stycket FRL. För ömsesidiga försäkringsbolag anges som huvudregel i 1 kap. 6 § första stycket FRL att delägarna inte svarar personligen för bolagets förpliktelser. Däremot ges genom 1 kap. 6 § första stycket och 7 § tredje, fjärde och sjätte styckena FRL en möjlighet att i bolagsordningen för ett skadeförsäkringsbolag föreskriva att en delägare ska täcka skulder, avsättningar eller förluster i direkt skadeförsäkringsrörelse genom att göra kapitaltillskott till bolaget (uttaxering). FRL innehåller vidare grundläggande näringsrättsliga regler om försäkringsrörelse, såsom regler om tillståndsplikt, samt lagfäster för försäkringsrörelse viktiga principer såsom stabilitetsprincipen, genomlysningprincipen och standardprincipen.

Skälen för förslaget

Grundläggande bestämmelser

I och med att utgångspunkten i denna promemoria är att ömsesidiga försäkringsbolag ska fortsatt utgöra en egen associationsform saknas anledning att ändra i de grundläggande bestämmelserna om vad som kännetecknar ett ömsesidigt bolag. Det innebär att det inte är aktuellt att tillämpa de regler som finns i 1 kap. FL. Många av de grundläggande näringsrättsliga bestämmelserna för försäkringsrörelsens bedrivande i 1 kap. i dagens FRL, som krav på tillstånd m.m. överförs i stort oförändrade till den nya lagen (se tabell). De särskilda associationsrättsliga reglerna diskuteras närmare nedan.

Delägare och deras ekonomiska insatser

Delägarskapet i ett ömsesidigt försäkringsbolag skiljer sig markant från ett ägande i ett försäkringsaktiebolag, men även från ett medlemskap i en ekonomisk förening. En ägare i ett försäkringsaktiebolag träder in och ur bolaget genom aktietransaktioner. En medlem i en förening har rätt att säga upp sig till utträde och kan även uteslutas.

FRL saknar regler om delägars möjlighet att träda in eller avgå som delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Försäkringstagarna blir med automatik delägare, se 1 kap. 7 § FRL. Det görs därför inte någon prövning av delägare annat än genom den bedömning som görs av bolaget för att bestämma om försäkring ska meddelas till en person eller inte. Möjligheten att neka att meddela en försäkring regleras genom försäkringsavtalslagens bestämmelser om kontraheringsplikt. De nya bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 januari 2006, har föregåtts av ett omfattande utredningsarbete. Det finns därför inte anledning att i detta sammanhang överväga ändringar i bestämmelserna om kontraheringsplikt.

Delägarskapet i ett ömsesidigt försäkringsbolag är som framhållits en direkt följd av att ett försäkringsavtal har ingåtts med bolaget. Av detta följer även att upphörandet av delägarskapet är knutet till att försäkringsavtalet upphör, vilket framför allt regleras i försäkringsavtalslagen genom bestämmelserna om uppsägning av försäkringsavtalet. Det finns inte skäl att frågå denna ordning.

Utöver skyldigheten för en försäkringstagare att betala premier för en försäkring finns som tidigare nämnts inte någon skyldighet för delägarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag att betala medlemsinsatser. Det finns därför inte heller samma individualiserade ekonomiska rättigheter för delägare i sådant bolag som det finns för exempelvis medlemmar i en ekonomisk förening. Försäkringstagarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag har snarast en ideell andel i bolaget, vilken manifesteras först vid en likvidation genom att överskottet i bolaget då ska fördelas på försäkringstagarna. Inom livförsäkring får försäkringstagarna också i samband med utbetalning av ersättningar del av överskottet i förhållande till bidraget. Det kan dock inte jämföras med den rätt till återbetalning av insatser som gäller vid avgång från en ekonomisk förening, där sådan utbetalning ska ske närhelst en medlem önskar lämna föreningen. Även om båda associationsformerna bygger på självfinansiering är därför skillnaderna i denna del principiella. Det system som gäller för ömsesidiga försäkringsbolag kan svårligen ändras utan att i grunden ändra villkoren för ömsesidiga försäkringsbolag. Det finns inte anledning att genomföra ändringar i delägarnas ekonomiska förhållanden i ömsesidiga försäkringsbolag i detta avseende.

Delägarkretsen

När det gäller bestämmelserna om delägare kan dessutom konstateras en avvikelse från huvudregeln att delägarna utgörs av försäkringstagarna i och med att återförsäkringstagare enligt 1 kap. 7 § första stycket FRL inte är delägare. Bestämmelsen har funnits i försäkringsrörelse-regleringen sedan år 1949. Redan dessförinnan kunde en återförsäkringsgivare avtala bort delägarskapet för återförsäkringstagaren. Det finns inte någon begränsning för hur stor andel av ett bolags verksamhet som får vara mottagen återförsäkring. Ett ömsesidigt försäkringsbolag kan således ha en andel mottagen återförsäkring som är större än direktförsäkring.

Det kan ifrågasättas om det är acceptabelt att återförsäkringstagare inte är delägare. Återförsäkringstagarna undantogs från delägarkretsen för att de då gällande reglerna om uttaxering, dvs. skyldigheten för delägarna att genom extra bidrag täcka uppkomna förluster, även medförde en rätt för delägarna att kräva uttaxering. En sådan rätt för återförsäkringstagare ansågs inte lämplig (se prop. 1948:50 s. 332 ff.). Även om reglerna om uttaxering i FRL inte längre gäller har det inte nu framkommit några skäl för att återinföra återförsäkringstagarnas status som delägare. Också i andra länder är det vanligt att återförsäkringstagare inte är delägare, låt vara att det normalt bestäms genom föreskrifter i bolagsordningen.

Något kan även sägas angående bestämmelserna i nuvarande 1 kap. 7 § andra stycket FRL om möjligheten att utvidga delägarkretsen i ömsesidiga försäkringsbolag till att omfatta försäkrade. Möjligheten infördes år 2000. I förarbetena konstaterades att i vissa ömsesidiga försäkringsbolag var utöver arbetsgivaren som försäkringstagare även försäkrade arbetstagare delägare när försäkringarna grundades på kollektivavtal. Ett sådant delägarskap ansågs viktigt i de s.k. avtalsbolagen, vilka är uppbyggda på en lika delning av makten mellan arbetsgivare och arbetstagare (se prop. 1998/99:87 s. 322 f.). Det konstaterades vidare att en sådan lösning ger möjlighet till likabehandling vid fördelning av överskott t.ex. i samband med likvidation. Det kan mot denna bakgrund inte anses strida mot den ömsesidiga associationsformen som sådan att tillåta försäkrade att vara delägare i bolag med stark arbetsrättslig anknytning. En sådan lösning är väl förenlig med bärande tankar bakom ömsesidigheten och bör behållas.

Ansvar för delägare

Historiskt har det varit karakteristiskt för ett ömsesidigt försäkringsbolag att det drivs med delägarnas ömsesidiga ansvarighet som grund. Utvecklingen från fullt ömsesidigt ansvar för delägarna till den ordning som numera gäller har skett stegvis under lång tid. Den senaste ändringen, år 2000, motiverades med att reglerna om delägaransvar ska ge ett gott skydd för försäkringstagarnas intressen samt främja en tydlig gränsdragning mellan förpliktelser på grund av försäkringsavtal och medel som tjänar som rörelsens riskkapital (se prop. 1998/99:87 s. 290 f.). En strävan var också att reglerna för ömsesidiga bolag skulle närma sig de regler som gäller för andra associationsformer och att ömsesidiga försäkringsbolag inte borde behandlas annorlunda än försäkringsaktiebolag i den mån det inte är särskilt motiverat av företagsformen som sådan. Vidare konstaterades att reglerna om delägaransvar inte var sådana nödvändiga inslag i den ömsesidiga bolagsbildningen att det måste följa direkt av lag. Det finns emellertid som konstateras nedan endast begränsade möjligheter att skaffa nytt kapital i ömsesidiga försäkringsbolag. Att i skadeförsäkringsbolag kunna kräva in ytterligare kapital från delägarna vid förluster ligger helt i linje med principen om självfinansiering. Det saknas således anledning att frånga regeringens och riksdagens tidigare bedömning att delägare inom skadeförsäkringsrörelse ska kunna åläggas att göra kapitaltillskott till bolaget i form av uttaxering om detta reglerats i bolagsordningen Den nuvarande

regleringen i 1 kap. 6 och 7 §§ FRL överförs därför oförändrad till den nya lagen.

Gemensam ledning

Definitionerna av moderföretag, dotterföretag och koncern är desamma för ekonomiska föreningar (1 kap. 4 § FL) som för ömsesidiga försäkringsbolag (1 kap. 9 § FRL) och bör tillämpas genom en hänvisning till FL i den nya lagen. I sista stycket av 1 kap. 9 § FRL finns dock ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att föreskriva att bestämmelserna i FRL, eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem, om koncerner ska gälla helt eller delvis för en grupp av företag som inte utgör en koncern i FRL:s mening, men som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning, s.k. oäkta koncerner. Som framgått angående försäkringsaktiebolagen tar bestämmelsen sikte just på ömsesidiga försäkringsbolag. Bestämmelsen tillkom år 1982 och tog sikte på det då förekommande långtgående samarbetet mellan ömsesidiga försäkringsbolag, vilket tog sig uttryck i en gemensam administration och företagsledning samt nästan identiska styrelser. Inte något av bolagen kunde sägas ha ett bestämmande inflytande över de andra eller ha någon del i deras resultat. Eftersom bolagen ingick i samma företagsgrupp borde bestämmelserna om koncernerna efter särskilt förordnande få gälla. (Se prop. 1981/82:180 s. 142 f.) Samma förhållanden kan förekomma i dag till skillnad från den bedömning som gjorts för försäkringsaktiebolag ska bemyndigandet behållas för ömsesidiga försäkringsbolag.

Definitioner

Bestämmelserna i 1 kap. 9 a–9 c, 9 e, 9 f och 9 h §§ FRL innehåller definitioner. De bör av samma skäl som för försäkringsaktiebolag behållas i en ny försäkringsrörelselag även avseende ömsesidiga bolag.

7.2.2 Bildandet av ömsesidigt försäkringsbolag

Förslag: De nuvarande reglerna om hur ömsesidiga försäkringsbolag bildas behålls. Det innebär krav på stiftare och garantikapital samt regler om bolagsordningens innehåll.

Tillstånd att bedriva försäkringsrörelse ska finnas innan bolaget bildas.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag, dock föreslår utredningen att bestämmelsen om bolagsordningens innehåll i FRL ska utformas som en fortsättning på regleringen i FL samt att garantikapitalets storlek ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* anser att den föreslagna lagtekniska lösningen kring innehållet i bolagsordningen kan bli svår att tillämpa i praktiken och föreslår att innehållet i bolagsordningen i stället uttömmande regleras i nya FRL. Försäkringsförbundet

motsätter sig även att det införs en särregel med krav på att garantikapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. Övriga remissinstanser lämnar förslagen utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om bildande av ekonomiska föreningar finns i 2 kap. FL. De innebär att en ekonomisk förening måste ha minst tre medlemmar, vilka ska anta stadgar samt välja styrelse och revisorer. Vidare anges vad stadgarna ska innehålla, inom vilken tid föreningen ska anmälas för registrering och konsekvenser av att registrering inte sker samt vilka åtgärder som kan vidtas innan föreningen är registrerad.

Bestämmelserna om bildande av ett ömsesidigt försäkringsbolag finns i 2 kap. FRL. Bestämmelserna motsvarar i princip de som gäller för bildandet av försäkringsaktiebolag med den skillnaden att stiftarna i bolagsordningen ska bestämma att ett visst antal försäkringar till minst ett visst sammanlagt belopp ska vara tecknade innan bolaget får anses bildat. Hänsyn ska då tas till arten av den planerade rörelsen och till garantikapitalets, dvs. startkapitalets, storlek. Teckning av försäkringar ska ske på en efter koncessionen upprättad stiftelseurkund eller på en teckningslista. Beslut om bolagets bildande ska därefter ske på en konstituerande stämma, till vilken de som har tecknat försäkringar och eventuella röstberättigade garantier ska kallas. Kallelse behöver inte ske om alla försäkringar tecknas vid stämman och alla de som har tecknat försäkringar samt eventuella röstberättigade garantier är ense. Om inte så många försäkringar tecknats som angetts i bolagsordningen faller frågan om bolagets bildande. Bolaget är bildat om flertalet av de närvarande röstberättigade röstar för det. När det ömsesidiga försäkringsbolaget bildats ska en styrelse och revisorer väljas.

Skälen för förslaget

Reglerna om bildande av ett ömsesidigt bolag

Det kan konstateras att de associationsrättsliga reglerna för bildande av ömsesidiga bolag skiljer sig avsevärt från vad som gäller för en ekonomisk förening. Med utgångspunkt från att ömsesidiga bolag även fortsättningsvis ska utgöra en egen associationsform bör de regler som avser bildandet av ett ömsesidigt bolag göras till ett särskilt avsnitt i den nya försäkringsrörelselagen och inte utgöra en referens till FL. Reglerna överförs i stort oförändrade från FRL till den nya lagen och eventuella överväganden avseende dessa regler redovisas nedan.

Krav på tillstånd innan bolaget bildas

För försäkringsaktiebolag har det föreslagits att de i framtiden ska kunna få verksamhetstillstånd efter bildandet. Frågan är om detta ska bli möjligt även för ömsesidiga försäkringsbolag. Beslut om att bilda ett ömsesidigt bolag fattas på en konstituerande stämma av dem som har tecknat sig för försäkring och röstberättigade garantier. Att de som avser att verka tillsammans i bolags- eller föreningsform också är de som ska fatta beslutet om sådan samverkan är ett krav som inte kan frångås. Nuvarande regler innebär att ett bolag redan innan den konstituerande stämman hålls har medgetts tillstånd att driva försäkringsrörelse och det har därför rätt

att meddela försäkringar. Om ett ömsesidigt försäkringsbolag ska kunna bildas innan det har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse måste det vara möjligt för de blivande delägarna att teckna försäkring trots att verksamhetstillstånd saknas. Det innebär att försäkringsrörelse under en tid skulle bedrivas utan tillstånd. I ett sådant fall skulle försäkringstiden åtminstone inte kunna börja löpa förrän efter det att tillståndet har getts och bolaget har registrerats. Eftersom anmälan för registrering ska ske senast sex månader efter tillståndet, kan det innebära en lång tidsutdräkt för försäkringstagaren innan försäkringsskyddet börjar gälla. Den prövning som ska göras av en ansökan om tillstånd att driva försäkringsrörelse kan dessutom medföra att de försäkringar som har tecknats inte kommer att vara tillåtna för försäkringsbolaget. I likhet med vad utredningen anför är det inte en acceptabel ordning.

Det kan vidare sättas i fråga om det finns något behov av att bilda ett ömsesidigt försäkringsbolag innan ett verksamhetstillstånd har meddelats. Associationsformen finns endast inom försäkringsområdet. De som vill bilda ett ömsesidigt bolag kan därför inte förvärva ett redan befintligt bolag som har haft annan verksamhet och därefter ansöka om tillstånd att driva försäkringsrörelse. Att inte göra bolagsbildningen möjlig för tiden innan verksamhetstillstånd har getts kan därför inte motverka uppkomsten av nya ömsesidiga försäkringsbolag. Övervägande skäl talar således för att behålla nuvarande ordning.

Stiftare och stiftelseurkund

Ett försäkringsbolag ska enligt 2 kap. 1 § första stycket FRL bildas av en eller flera stiftare. Med den bedömning som gjorts ovan, att tillstånd att driva försäkringsrörelse måste ges innan en konstituerande stämma tar ställning till bolagsbildningen, finns det även i fortsättningen behov av stiftare. För aktiebolag finns en möjlighet till undantag från den personkrets som kan vara stiftare, vilket har föreslagits även ska gälla för försäkringsaktiebolag. Detta är avsett framför allt för att möjliggöra undantag från gällande bosättningskrav. Det finns inte anledning att ställa större krav på stiftare av ömsesidiga försäkringsbolag, varför en sådan möjlighet bör införas även för dessa.

Krav på stiftelseurkund infördes för försäkringsbolag år 1995 som en del av genomförandet i svensk rätt för banker och försäkringsbolag av EG:s första, andra, tredje och tolfte bolagsdirektiv. Direktiven gäller inte för bolag som inte drivs i vinstsyfte (jfr artikel 58 i Romfördraget, nuvarande artikel 48). Det kan därför i och för sig sättas i fråga om dessa direktiv är tillämpliga på ömsesidiga försäkringsbolag. I förarbetena till det svenska genomförandet för försäkringsbolag har denna fråga inte särskilt berörts (se prop. 1994/95:70). Det första bolagsdirektivet kräver offentliggörande av vissa dokument, bl.a. stiftelseurkund. De som deltar i bildandet av ömsesidiga försäkringsbolag är blivande försäkringstagare och eventuella garantier. För dessa personer måste en stiftelseurkund anses vara en betydelsefull informationskälla. Även om direktivets krav på sådana dokument inte skulle vara tillämpligt på ömsesidiga försäkringsbolag gör sig därför behovet av konsumentskydd gällande och kravet på upprättande av stiftelseurkund bör därför kvarstå.

Även med hänsyn till det särskilda behovet av konsumentskydd på försäkringsområdet finns skäl att närmare reglera bolagets bildande på samma sätt som enligt gällande regler. Ett par förändringar föreslås dock av nuvarande regler. Om teckningen av en försäkring inte gjorts på rätt sätt kan den inte göras gällande av bolaget och om den tecknats med villkor är den i vissa fall ogiltig, allt under förutsättning att den som tecknat sig för försäkringen anmäler felet till Finansinspektionen. En sådan anmälan torde inte kräva några särskilda försäkringsrelaterade överväganden. Det mest naturliga är i stället att sådana anmälningar sker till registreringsmyndigheten, vilken sedan år 2002 inte längre är Finansinspektionen utan Bolagsverket. Det kan anmärkas att motsvarande anmälningar enligt ABL ska göras till Bolagsverket. Någon särskild bestämmelse för detta har inte ovan föreslagits för försäkringsaktiebolag.

Vidare uppställs i 2 kap. 9 § FRL ett förbud för stiftare och andra att uppbära vissa ersättningar eller förbehålla sig särskilda förmåner eller rättigheter. Ersättning kan emellertid ges för de kostnader för bolagsbildningen som avser allmänna avgifter och arvoden för att upprätta stiftelseurkund och liknande arbeten. Motsvarande förbud gäller inte för aktiebolag och de förslag som har lämnats innebär att det inte heller längre kommer att gälla för försäkringsaktiebolag. Något särskilt förhållande som ger skäl att behålla förbudet för ömsesidiga försäkringsbolag har inte framkommit, varför bestämmelsen föreslås upphävas.

Garantikapital

Bestämmelsen i 1 kap. 8 § FRL som anger att ett ömsesidigt bolag inte får bildas utan garantikapital om det inte finns särskilda skäl för det överförs oförändrad till den nya lagen. Därutöver föreslås en förändring avseende kravet på återbetalning som behandlas närmare i avsnittet om kapitalförsörjning nedan. Bedömningarna där innebär att garantikapital även fortsättningsvis kommer att vara av väsentlig betydelse som startkapital i ömsesidiga livförsäkringsbolag. När det gäller skadeförsäkringsbolag gör sig motsvarande förhållanden gällande. Även för dessa bolag finns det därför anledning att behålla bestämmelser om garantikapital.

Utredningen föreslog en kompletterande regel till kravet på garantikapital, innebärande att kapitalet skulle bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. Samma bedömning som gjorts avseende försäkringsaktiebolag gör sig gällande här. Som också *Sveriges Försäkringsförbund* anfört saknas det behov av en uttrycklig regel om garantikapitalets storlek. Någon bestämmelse om detta föreslås därför inte.

Bolagsordningens innehåll

Bestämmelserna om bolagsordningens innehåll för ömsesidiga försäkringsbolag följer av 2 kap. 5 § FRL. Ett ömsesidigt försäkringsbolag ska bl.a. ange föremålet för bolagets verksamhet och särskilt ange om verksamheten ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och om bolaget ska driva försäkringsrörelse utanför EES. Vidare ska det anges den krets av försäkrade som i denna egenskap är

delägare, om inte endast försäkringstagarna är delägare. När det gäller garantikapital ska bolagsordningen ange garantikapitalet, i vilken ordning garanterna ska betala in det tecknade garantikapitalet och om och i vilken ordning vinst ska delas ut till garanter och i vilken ordning garantikapitalet ska återbetalas. Det krävs också bestämmelser om hur rösträtten ska utövas och hur beslut ska fattas på bolagsstämman, varvid särskilt ska anges i vilken utsträckning rösträtt ska tillkomma garanterna. I avsnitt 7.2.7. lämnas förslag som innebär att ömsesidiga bolag ska kunna ta upp förlagsinsatser. Även detta bör anges i bolagsordningen.

Om uttaxering ska kunna förekomma ska det anges för vilka försäkringar, i vilka situationer, intill vilket belopp och i vilken ordning uttaxering kan ske hos delägarna i skadeförsäkringsbolag samt hur uttaxeringen ska genomföras. Det ska även anges antal och sammanlagt belopp av de försäkringar som ska vara tecknade innan bolaget kan anses bildat. Det finns inte anledning att nu ställa lägre krav på ett ömsesidigt försäkringsbolags bolagsordning, varför dessa regler, vilka följer av verksamheten försäkring och den ömsesidiga särarten, bör behållas.

Dessutom ska det i bolagsordningen för ett ömsesidigt försäkringsbolag finnas regler enligt vilka bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller, i ett livförsäkringsbolag, på annat sätt täcka bolagets förlust samt hur tillgångarna ska fördelas mellan delägarna vid bolagets upplösning eftersom delägarna i ömsesidiga försäkringsbolag får del i tillgångarna vid upplösning, vilket även följer av 14 kap. 14 § andra stycket FRL. Den bestämmelsen infördes år 2000 för att bolagets tillgångar inte ska få tillskiftas andra än delägarna, t.ex. garanter (se prop. 1998/99:87 s. 301). Eftersom utgångspunkten är att ömsesidiga försäkringsbolag ska få behålla sin särart bör denna regel behållas. Dessutom innehåller bolagsordningen regler om disposition av vinst och förlust.

Bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag behöver inte ange vilken tid bolagets räkenskapsår ska omfatta. För försäkringsbolag är kalenderår räkenskapsår enligt 1 kap. 6 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, ÅRFL. Undantag gäller endast när bokföringsskyldighet inträder eller upphör, dvs. när bolaget startas eller upphör. Ett försäkringsbolag kan alltså inte välja vilket räkenskapsår som ska gälla, varför det inte finns något behov av att i bolagsordningen ange räkenskapsåret.

Det finns inte heller krav på att ömsesidiga försäkringsbolag som tillämpar delegeradesystem ska ange delegerades befogenhet eller hur de ska utses, vilket krav däremot finns i FL för fullmäktige. Mot bakgrund av de förslag som lämnas i denna del om utökat inflytande för delägare och val av delegerade, bör en motsvarighet till bestämmelsen i FL om bolagsordningens innehåll i detta avseende nu införas även för ömsesidiga försäkringsbolag.

Sveriges Försäkringsförbund har föreslagit att bolagsordningens innehåll regleras uttömmande i den nya lagen av lagtekniska skäl. Det finns ingen anledning till att inte anamma en sådan ordning. Det måste nämligen ses som en fördel i tillämpningen att i ett lagrum kunna utläsa vad som ska gälla för bolagsordningen i dess helhet. Den nya bestämmelsen bör således utformas i enlighet med vad Försäkringsförbundet föreslagit.

Registrering

Reglerna om registrering av ett ömsesidigt bolag överförs med enbart redaktionella förändringar till den nya lagen. Ett ömsesidigt försäkringsbolag ska anmälas för registrering senast sex månader räknat från det att koncession har beviljats (2 kap. 13 § FRL). Om det förflyter lång tid från koncessionen till registrering finns en risk att de förutsättningar som legat till grund för prövningen av tillståndsansökan förändras redan innan verksamheten startas. Till detta kommer att EG:s försäkringsdirektiv ställer krav på att en koncession ska förverkas om den inte utnyttjats inom tolv månader (artikel 22 i första skadeförsäkringsdirektivet i dess lydelse enligt artikel 14 i tredje skadeförsäkringsdirektivet samt artikel 39 i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet), vilket även anges i 19 kap. 2 § FRL. Bestämmelsen i FRL om utgångspunkten för tiden att anmäla bolaget för registrering bör därför behållas i en ny försäkringsrörelselag.

Frågan om ett ömsesidigt bolags bildande har fallit om anmälan för registrering inte skett inom rätt tid eller om registreringsmyndigheten avskrivit anmälan om registrering eller vägrat registrering. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för gjorda inbetalningar jämte uppkommen avkastning men med avdrag för kostnader för bildandet. Frågan om bildandet av bolaget kan även falla tidigare, om det vid konstituerande stämma inte har tecknats tillräckligt många försäkringar eller garanti-kapitalet inte betalats in. Denna bestämmelse bör som en följd av den ömsesidiga egenarten överföras till den nya försäkringsrörelselagen.

Övriga bestämmelser i 2 kap. FRL

Bestämmelserna i 2 kap. FRL som behandlar krav på tillstånd för att bedriva försäkringsrörelse och den därmed sammanhängande prövningen har i princip oförändrade överförts till den nya försäkringsrörelselagen även avseende ömsesidiga bolag (se tabelluppställningen i bilaga 2). De vilar till stor del på EG-rättslig grund.

7.2.3 Bolagets ledning

Förslag: Bestämmelserna i FL om föreningens ledning ska tillämpas av ömsesidiga försäkringsbolag. Liksom för försäkringsaktiebolag ska gälla att styrelsen ska utse en verkställande direktör och att denne inte får vara ordförande i styrelsen, samt att bolagsstämmans ordförande innan styrelseval förrättas ska lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Liksom för icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag ska gälla krav på oberoende styrelseledamöter och bestämmelser om utvidgade jävsregler.

Dessutom införs särskilda regler om behörighets- och befogenhetsöverskridande handlingar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorianas förslag. Utredningen föreslog dock inget krav på oberoende hos styrelseledamöterna eller på uppgifter om övriga uppdrag som dessa innehar.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelserna om föreningens ledning finns i 6 kap. FL. Styrelsen ska bestå av minst tre ledamöter vilka väljs av föreningsstämman, om det inte i stadgarna föreskrivs att en eller flera styrelseledamöter ska utses på annat sätt. Styrelseledamöterna ska vara medlemmar i föreningen om inte stadgarna tillåter annat. Vissa ställföreträdare för medlemmar kan vara styrelseledamöter utan att vara medlem och detsamma gäller för arbetstagarledamöter i styrelsen. Minst hälften av styrelseledamöterna måste vara bosatta inom EES, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer tillåter annat.

En av styrelseledamöterna ska vara ordförande, vilken väljs av styrelsen om inte annat föreskrivs i stadgarna eller har beslutats av stämman. Den verkställande direktören får inte vara ordförande.

En styrelseledamot får inte handlägga frågor om avtal mellan honom eller henne och föreningen. En styrelseledamot får inte heller handlägga frågor om avtal mellan föreningen och en tredje man om styrelseledamoten har ett väsentligt intresse i frågan som kan vara stridande mot föreningens.

Styrelsen svarar för föreningens organisation och förvaltningen av föreningens angelägenheter och ska se till att organisationen beträffande bokföring och medelsförvaltning även innefattar en tillfredsställande kontroll. Den företräder föreningen och tecknar dess firma.

Styrelsen ska utse en verkställande direktör om föreningen är av en viss storlek, men regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan medge undantag om det finns särskilda skäl. Genom bestämmelser i stadgarna kan det även i andra fall finnas en skyldighet för styrelsen att utse en verkställande direktör.

Den verkställande direktören ska ha hand om den löpande förvaltningen enligt de riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar. Han eller hon får dessutom vidta sådana åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av föreningens verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för föreningens verksamhet. Styrelsen ska dock så snart som möjligt underrättas om sådana åtgärder. Den verkställande direktören ska sörja för att föreningens bokföring fullgörs i överensstämmelse med lag och att medelsförvaltningen sköts på betryggande sätt. Den verkställande direktören har alltid rätt att företräda föreningen och teckna dess firma beträffande de åtgärder som ankommer på honom eller henne.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda föreningen och teckna dess firma, om inte stadgarna förbjuder det. Minst en av dem som bemyndigats att företräda föreningen och teckna dess firma ska vara bosatt inom EES, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer tillåter något annat. Om föreningen inte har någon ställföreträdare som är bosatt i Sverige ska styrelsen bemyndiga en person som är bosatt här att på föreningens vägnar ta emot delgivning.

Bestämmelser om ledningen i ömsesidiga försäkringsbolag finns i 8 kap. FRL och överensstämmer i stort med vad som gäller för ekonomiska föreningar. Det finns inte något krav på att styrelseledamöterna ska vara delägare i bolaget. Mer än hälften av styrelseledamöterna ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Verkställande direktör ska alltid utses, om inte Finansinspektionen medger undantag. I FRL ställs det vidare upp krav på styrelseledamöters och verkställande direktörens lämplighet. Ett försäkringsbolag måste ha en aktuarie, vars uppgift är att ha överinseende över utförandet av de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna.

Skälen för förslaget

Styrelsens sammansättning

Vid den reform år 2004 som syftade till förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag ändrades bestämmelsen om styrelsens sammansättning för ömsesidiga försäkringsbolag i 8 kap. 1 § FRL på samma sätt som för icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag (se ovan avsnitt 6.3.5 för en närmare beskrivning). Det innebär att mer än hälften av styrelseledamöterna ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Motiven för ändringen var att öka styrelsens oberoende i förhållande till anställda i ledande positioner i bolaget och i förhållande till styrelsen och anställda i andra bolag i samma företagsgrupp.

Ett av de viktigaste besluten som en stämma har att fatta är att utse styrelseledamöter. Inskränkningar i denna rätt innebär i sig begränsningar i möjligheterna till en god ägarstyrning, vilket även konstaterades i förarbetena till nämnda lagändring. Utredningen föreslog av denna anledning att kravet på oberoende skulle utmönstras för ömsesidiga försäkringsbolag. De förslag som lämnas i denna promemoria i syfte att stärka delägarnas inflytande i ömsesidiga försäkringsbolag är mindre omfattande än de som föreslogs av utredningen, se avsnitt 7.2.5 nedan. Det gör att de skäl som talar för att behålla kravet på en oberoende styrelse, bl.a. önskemålet om en samordning med den associationsrättsliga regleringen på bankområdet och för icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag bör tillmätas större vikt. För både bankaktiebolag och kreditmarknadsföreningar gäller att styrelsen till övervägande del ska bestå av personer som inte sitter i institutets ledning eller annars är anställda i koncernen. För försäkringsaktiebolag har föreslagits att en bestämmelse om styrelsens oberoende inte vidare bör gälla. Motsatt bedömning har emellertid gjorts avseende de icke-vinstutdelande bolagen, vars verksamhet är mer närliggande de ömsesidiga bolagens. Mot den bakgrunden bör bestämmelsen överföras till den nya försäkringsrörelselagen även för ömsesidiga försäkringsbolag.

Det kan i sammanhanget nämnas att styrelsens oberoende behandlas i Svensk kod för bolagsstyrning. Kodens regler är avsedda för aktie- marknadsbolag men anses kunna tillämpas av andra bolag som har ett

spritt ägar- eller allmänintresse, t.ex. ömsesidiga försäkringsbolag. I koden anges att majoriteten av de bolagsstämmovalda styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen. En styrelseledamot ska anses beroende om han eller hon är eller har varit bl.a. verkställande direktör eller anställd i bolaget eller ett närstående företag. Däremot anges inte ett uppdrag som styrelseledamot i ett annat närstående bolag som ett beroende.

Ytterligare en skillnad i dagens reglering av ömsesidiga försäkringsbolag mot det som gäller för ekonomiska föreningar är att det inte finns något krav på att en styrelseledamot måste vara delägare i bolaget. Enligt 6 kap. 4 § andra stycket FL ska styrelseledamöter vara medlemmar i föreningen. Att delta i ledningen av ett försäkringsbolag kräver särskilda kunskaper och erfarenheter, vilket inte minst visar sig i att personernas lämplighet prövas av Finansinspektionen. Inspektionen kan även ingripa mot ett försäkringsbolag eller en ledamot om denne inte kan anses lämplig att delta i ledningen av bolaget. Det kan mot denna bakgrund inte alltid vara möjligt att i kretsen av delägare eller delägars företrädare hitta personer som kan vara lämpliga. Det talar för att även andra än delägare ska kunna utses till styrelseledamöter. Styrelsens kompetens i försäkringsbolag är så central för skyddet av försäkringstagarna att de utan begränsningar bör ges möjlighet att utse en lämplig styrelse. Några krav på styrelseledamöterna i detta avseende bör därför inte gälla i ömsesidiga försäkringsbolag.

Verkställande direktör

För ömsesidiga försäkringsbolag ska enligt 8 kap. 3 § FRL verkställande direktör alltid utses. Däremot finns det en möjlighet enligt 8 kap. 5 § FRL att få undantag från kravet, vilket kan medges av Finansinspektionen om det finns särskilda skäl. I sådana fall ska styrelsen uppdra åt en av ledamöterna att fullgöra de skyldigheter som åligger den verkställande direktören i fråga om bokföring och medelsförvaltning, medan styrelsen svarar för en verkställande direktörs åligganden i övrigt. När det gäller försäkringsaktiebolag har det ovan föreslagits att verkställande direktör alltid ska utses och att denne inte ska få vara styrelseordförande. För ömsesidiga försäkringsbolag gör sig samma starka intresse av en väl fungerande intern kontroll gällande som för försäkringsaktiebolag. Det finns därför skäl att ställa samma krav på att en verkställande direktör alltid ska utses. Den möjlighet till dispens från kravet som nuvarande regler ger torde framför allt ha betydelse för mindre försäkringsbolag. Den allmänna möjligheten till undantag från bestämmelserna i den nya försäkringsrörelselagen som föreslås för vissa försäkringsföretag får anses tillgodose detta behov (se kapitel 10). Fördelningen av ansvaret mellan styrelseledamöter kan om sådant undantag ges regleras genom interna riktlinjer.

Behörighets- och befogenhetsregler

Om en ställföreträdare i ett ömsesidigt försäkringsbolag har företagit en rättshandling för bolaget och därvid har handlat i strid med bestämmelserna i FRL om bolagsorganens behörighet gäller rättshandlingen enligt 8 kap. 16 § FRL inte mot bolaget. Detsamma gäller rättshandlingar av en verkställande direktör om bolaget visar att motparten insåg eller borde ha insett behörighetsöverskridandet. Om en ställföreträdare har överskridit sin befogenhet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget om bolaget visar att motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds. Detta gäller dock inte när styrelsen eller verkställande direktören har överträtt föreskrift om bolagets verksamhetsföremål eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Enligt 6 kap. 14 § FL gäller att om en ställföreträdare har överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för en förening gäller inte rättshandlingen mot föreningen, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds. Detsamma gäller om verkställande direktören överskrider sin behörighet.

Regleringen av befogenhetsöverskridande är således till stora delar lika i FL och FRL, med det undantaget att ett ömsesidigt försäkringsbolag, trots motpartens onda tro, är bundet av befogenhetsöverskridande åtgärder från styrelsen eller verkställande direktören om överskridandet avsåg föremålsbestämmelsen eller andra föreskrifter i bolagsordningen eller föreskrifter som meddelats av ett annat bolagsorgan. Före år 1995 var bestämmelsen i FRL likalydande med bestämmelsen i FL. Ändringen i FRL var ett led i genomförandet i svensk rätt av EG:s första bolagsdirektiv (se prop. 1994/95:70). Bestämmelserna i FL och FRL utgår från den outtalade huvudregeln att en förening eller ett bolags ställföreträdare har förmåga att binda föreningen eller bolaget när de rättshandlar på dess vägnar.

Kompetensfördelningen mellan stämma, styrelse och verkställande direktör är tvingande i FL respektive FRL. Stämman kan inte fatta beslut om att styrelsens eller den verkställande direktörens behörighet ska vara mer begränsad än vad som följer av lagstiftningen. Styrelsens, den verkställande direktörens och firmatecknarnas befogenhet kan emellertid vara inskränkt genom föreskrifter av ett överordnat bolagsorgan. Det kan dessutom i stadgarna respektive bolagsordningen ställas krav på att vissa åtgärder får ske endast med godkännande av stämman. Om i lag eller inom föreningen eller bolaget uppställda behörighets- eller befogenhetsregler överskrids, kan det enligt de nu aktuella bestämmelserna leda till att rättshandlingen inte blir gällande mot föreningen respektive bolaget.

Bedömningen av lämpligheten att behålla de regler i FRL som nu är aktuella bör i första hand grundas på sakliga och inte formella skäl. Syftet med bestämmelsen är att begränsa bolagets ansvarighet för åtgärder som vidtas för dess räkning när den rättshandlande företrädaren handlat utanför sitt mandat. Samtidigt har det utformats så att tredje mans skyddsintresse tillgodoses. När det gäller överskridande av bolagsordningens bestämmelser om verksamhetsföremålet har det för försäkringsbolagen setts rimligt att risken för att bolagets ställföreträdare

handlar illojalt helt och hållet bärs av bolaget. Det har ansetts ligga i omsättningens intresse att tredje man kan ingå rättshandlingar med bolagets ställföreträdare utan att närmare behöva överväga om en åtgärd ligger inom ramen för bolagets verksamhetsföremål eller inte (se prop. 1994/95:70 s. 152). Den nu gällande bestämmelsen är väl avvägd för den verksamhet som bedrivs i försäkringsbolag. Den bör därför behållas i den nya försäkringsrörelselagen. På så sätt upprätthålls även en likartad behandling av ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsaktiebolag.

Rättens förordnande av styrelseledamot

Den personkrets som kan ansöka om att rätten ska utse en styrelseledamot när någon som har rätt att utse sådan inte fullgjort detta är utvidgad för ömsesidiga försäkringsbolag och omfattar enligt 8 kap. 2 § FRL även delegerade och garanter. Ordningen med garantikapital har ovan föreslagits ska gälla även fortsättningsvis. Med den ställning garantikapitalet har, bör garanterna ha ett berättigat intresse av att det i bolaget finns en fulltalig styrelse. De bör därför även i fortsättningen kunna ansöka om utseende av styrelseledamot i den angivna situationen. Enligt bestämmelserna i 6 kap. 2 § tredje stycket FL kan emellertid sådan begäran göras även av den vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningen. Detta får anses ge tillräckliga möjligheter även för garanter att bevaka sina intressen. Något behov av en uttrycklig bestämmelse för dem i detta avseende kan därför inte finnas.

När det sedan gäller delegerade bör dessa jämsställas med fullmäktigt i en förening. I både ömsesidiga försäkringsbolag och ekonomiska föreningar har delägarna respektive medlemmarna rätt att ansöka om att en styrelseledamot ska utses. Som framgår nedan kommer det emellertid – i motsats till vad som gäller för ekonomiska föreningar – att krävas att minst hälften av fullmäktige (delegerade) i ett ömsesidigt försäkringsbolag ska utses av delägarna eller av organisationer som kan anses företräda delägarna. Detta avviker dock från nuvarande reglering som innebär att det i bolagsordningen kan intas bestämmelser om att all beslutanderätt för delägarna kan överföras till delegerade. Föreslagna regler ger således delägarna alltid en full insyns rätt i bolagets angelägenheter. Övervägande skäl att fortsättningsvis behålla möjligheten för delegerade att ansöka om rättens förordnande av ersättare finns därför inte.

Ställföreträdarjäv

Vid den reform år 2004 som syftade till förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag ändrades bestämmelserna om jäv i 8 kap. 12 § FRL på samma sätt som för icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag, efter förebild av motsvarande bestämmelse i 1975 års aktiebolagslag. En ytterligare begränsning gäller att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte får handlägga en fråga om avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får före-

träda. Denna ytterligare begränsning gäller emellertid inte för ömsesidiga försäkringsbolag om det äger samtliga aktier i bolagets motpart och motparten är ett annat bolag än ett icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag, dvs. avtal mellan det ömsesidiga försäkringsbolaget och dess helägda dotterbolag (under förutsättning att det inte är ett icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag). Det finns även i fortsättningen skäl att behålla dessa särregler om jäv, vilket innebär att en särskild bestämmelse om detta bör införas i den nya försäkringsrörelselagen.

Otillåtna åtgärder

Den generalklausul som riktar sig till styrelsen och andra ställföreträdare, 8 kap. 15 § FRL, innebär att den grupp som inte otillbörligt får gynnas eller missgynnas uttryckligen också omfattar garantier. Genom reformen år 2004 gjordes dessutom ett tillägg till gruppen som inte får missgynnas så att den numera omfattar även försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen. Vidare får en ställföreträdare inte följa en föreskrift av ett bolagsorgan om föreskriften inte gäller för att den står i strid med FRL eller ÅRFL.

Garanternas ställning i generalklausulen stärktes vid FRL:s tillkomst. Bestämmelsen utformades med motsvarande bestämmelse i 1975 års aktiebolagslag som förebild, varvid aktieägare och garantier likställdes i detta sammanhang (se prop. 1981/82:180 s. 213). Ordningen med garantikapital i ömsesidiga försäkringsbolag ska behållas och delvis anpassas till vad som gäller för förlagsinsatser i ekonomiska föreningar. Det skulle därför kunna finnas skäl att behålla garanternas ställning i generalklausulen. Något motsvarande gäller emellertid inte för förlagsandelsinnehavare i generalklausulen i FL, vilken dock endast skyddar föreningen och medlemmarna. Eftersom garantier har en annan ställning i detta sammanhang än förlagsandelsinnehavare bör det skydd som nu gäller behållas.

De förslag som lämnats stärker livförsäkringstagarnas ställning i ömsesidiga livförsäkringsbolag. Det kommer dock i ömsesidiga livförsäkringsbolag även i fortsättningen vara möjligt att ansamla överskottsmedel i en konsolideringsfond. Mot den bakgrunden skulle det kunna finnas behov av ett uttryckligt skydd för försäkringstagarna i generalklausulen. De är emellertid delägare och i denna egenskap skyddade av generalklausulen, varför något behov av en särskild regel inte kan anses finnas. De som däremot endast har ställning av ersättningsberättigade, utan att vara försäkringstagare, är normalt inte delägare. Det är endast om bolagsordningen föreskriver det som även försäkrade är delägare, vilket kan vara fallet vid kollektivavtalade försäkringar. För försäkrade, som inte samtidigt är delägare, finns därför behov av ett uttryckligt skydd i generalklausulen. Inför den senaste ändringen av generalklausulen uttalade Lagrådet att eftersom försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade är de reella ägarna av det egna kapitalet talar skäl för att generalklausulen genom en analog tillämpning skyddar dessa personer (se prop. 2003/04:109 s. 91). Lagrådet ansåg dock ett förtydligande lämpligt, vilket nu föreslås. En

bestämmelse om att en ställföreträdare inte får följa en föreskrift av ett bolagsorgan om föreskriften inte gäller för att den står i strid med FRL eller ÅRFL bör även införas.

Information inför styrelseval

För försäkringsaktiebolag har föreslagits att styrelsens ordförande innan styrelseval hålls lämnar uppgift om vilka uppdrag den person valet avser har i andra företag. Mot bakgrund av styrelsens betydelse även i ett ömsesidigt försäkringsbolag bör motsvarande krav gälla också i dessa.

Styrelsens ansvar för riktlinjer m.m.

Även i ett ömsesidigt försäkringsbolag ska styrelsen enligt 8 kap. 8 § FRL fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras. Det saknas anledning att göra annan bedömning än för försäkringsaktiebolag, varför dessa krav bör kvarstå.

I 8 kap. 18 § FRL föreskrivs att en aktuarie ska utses samt anges dennes ansvar och kompetens. Det finns inte skäl att nu göra ändringar i denna bestämmelse. Även på denna punkt överensstämmer bedömningen med den som gjorts i fråga om försäkringsaktiebolag.

7.2.4 Bolagsstämma

Förslag: Bestämmelserna i 7 kap. FL om föreningsstämma ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag. För att ändra bolagsordningen ska det dock vara tillräckligt med en majoritet på två tredjedelar av samtliga röstande. Vid ändringar som avser uttaxering behålls de nu gällande skyddsreglerna för delägare. Det införs en särregel om att beslut om ansökan om förlängning av verksamhetstillstånd ska fattas av stämman. En särregel införs som möjliggör att garanter erhåller rösträtt vid bolagsstämman.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med promemorians förslag. Utredningens förslag avseende val av fullmäktige och delägarnas rättigheter när fullmäktige utsetts behandlas nedan i avsnitt 7.2.5 och 7.2.6.

Remissinstanserna lämnar förslagen utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelserna om föreningsstämma finns i 7 kap. FL. Varje medlem har vid en föreningsstämma en röst, om inte annat anges i stadgarna. Föreningsstämmans befogenheter kan helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige. Frågor rörande fullmäktige behandlas i avsnitt 7.2.5. och 7.2.6. Beslut om att ändra stadgarna fattas av stämman. Beslutet är giltigt om samtliga röstberättigade har förenat sig om det. Annars är beslutet giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och beslutet på den senare av dessa stämmor har biträttats av minst två tredjedelar av de röstande. I vissa fall krävs dock en

större majoritet. Stadgarna kan ställa ytterligare krav för ändring av stadgarna och i vissa fall krävs regeringens medgivande.

Bestämmelserna om bolagsstämman i ömsesidiga försäkringsbolag finns i 9 kap. FRL. De överensstämmer i huvudsak med den reglering som gäller för ekonomiska föreningar. Vissa skillnader finns dock. För att ändra bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag är det tillräckligt att två tredjedelar av samtliga röstande har biträtt beslutet. Beslut om att ansöka om att förlänga en tidsbegränsad koncession fattas av ordinarie stämma. Bolagsordningsändringar i ömsesidiga försäkringsbolag kräver Finansinspektionens godkännande. I bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan intas bestämmelser om att delägarnas rätt att besluta om försäkringsbolagets angelägenheter ska tillkomma särskilt utsedda delegerade, vilket behandlas nedan i avsnitt 7.2.5 och 7.2.6. Vid sidan av delägare eller delegerade kan även garanter ges beslutanderätt på bolagsstämman.

Skälen för förslaget

Övergripande

Bestämmelserna om föreningsstämma i 7 kap. FL överensstämmer i stort med vad som gäller enligt 9 kap. FRL för ömsesidiga bolag och bör fortsättningsvis tillämpas av dessa. Vissa skillnader finns dock och nedan behandlas i vad mån dessa bör finnas även i den nya försäkringsrörelselagen.

Rösträtt för medlemmar

Varje medlem i en ekonomisk förening har en röst, om inte annat anges i stadgarna (7 kap. 1 § FL). Principen en medlem – en röst har ansetts uttrycka ett demokratiskt synsätt som har grundläggande betydelse för den ekonomiska föreningsrörelsen, men det har ändå getts frihet att i stadgarna göra avsteg från denna huvudregel (se prop. 1986/87:7 s. 64 f.). För en ekonomisk förening är det enligt 1 kap. 1 § femte stycket FL utmärkande att den uppfyller särskilda villkor i fråga om bl.a. rösträtt.

Vid stämman i ett ömsesidigt försäkringsbolag utövar enligt 9 kap. 1 § FRL delägare, delegerade och garanter sin rätt att besluta i bolagets angelägenheter. När det gäller delägare finns inte någon bestämmelse motsvarande den i FL om att en medlem har en röst. Det torde dock enligt gällande ordning vara det normala. En annan ordning skulle kunna tänkas och har tidigare ansetts självklar. Tilldelandet av rösträtt har ansetts inte kunna ske oberoende av t.ex. de särskilda försäkringarnas storlek och av den tid den enskilde försäkringstagaren varit delägare i bolaget (se Skarstedt, Lagen om försäkringsrörelse av den 25 maj 1917 m.m., 1918, s. 120). En rösträtt som är beroende av t.ex. försäkringskapitalets storlek inom livförsäkring skulle kunna ge ett större inflytande för de som har bidragit med mer riskkapital i ett livförsäkringsbolag. En sådan lösning kan dock föra med sig praktiska problem när det gäller att fastställa antalet röster, eftersom försäkringskapitalet inte är konstant över tiden. De flesta försäkringsbolag har inte heller försäkringsavtal

som är homogena utan har ett varierat produktsortiment. Det kan därför vara svårt att hitta ett objektivet sätt att fördela antalet röster så att inte en kategori delägare missgynnas till förmån för en annan. Det saknas uppgifter om något ömsesidigt försäkringsbolag som har någon annan rösträttsregel än att varje delägare har en röst. Något hinder mot att bestämmelserna i FL ska gälla även för delägare i ömsesidiga försäkringsbolag kan därför inte anses finnas utan tvärtom är det en regel som är väl ägnad för ömsesidiga försäkringsbolag. Principen en delägare – en röst bildar utgångspunkt även för ömsesidiga företag i andra länder.

Rösträtt för garanter

Garanter kan ges rösträtt på bolagsstämman (9 kap. 1 § FRL). Det ska då enligt 2 kap. 5 § FRL anges i bolagsordningen. Garanter får utöva sin rösträtt genom ombud och kan även ha biträde vid stämman. Deras möjlighet till inflytande bör gälla även i den nya försäkringsrörelselagen och en särregel om detta införs.

Biträde och ombud

En medlem i en ekonomisk förening kan utöva sin rätt vid föreningsstämman genom ombud (7 kap. 2 § FL). Det är dock endast medlemmens make eller sambo eller en annan medlem som får vara ombud, om inte annat anges i stadgarna. En medlem som är juridisk person får företrädas av ombud som inte är medlem, om inte annat anges i stadgarna.

En medlem kan vid föreningsstämman medföra ett biträde. Det är bara medlemmens make eller sambo eller annan medlem som kan vara biträde, om inte annat anges i stadgarna.

En delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan enligt 9 kap. 2 § FRL utöva sin rösträtt genom ombud och kan vid stämman medföra ett biträde. Några närmare regler om vem som kan vara ombud eller biträde finns inte i FRL. De begränsningar som finns i FL synes onödiga att införa för försäkringsbolag där det framstår som mer naturligt att uppdrag som ombud eller biträde föranleds av särskilda sakkunskaper. En särregel införs därför om att även annan kan utses till ombud eller biträde.

Uppskjuten stämma

Möjligheten för en minoritet i en förening att begära uppskjuten ordinarie stämma kräver att minst en tiondel av samtliga röstberättigade begär det, med en möjlighet att i stadgarna sänka kravet (7 kap. 4 § FL). Motsvarande gräns i ömsesidiga försäkringsbolag är en tiondel av de närvarande röstberättigade (9 kap 5 § fjärde stycket FRL). Även med den reglering som finns i FL skulle alltså samma minoritetskrav kunna tillskapas genom bolagsordningen som den som nu gäller för försäkringsbolagen. Det framstår dock som onödigt att tvinga fram ändring i bolagsordningen för att nå ett rättsläge som redan gäller genom lag. En särregel, motsvarande bestämmelsen i FRL, bör därför införas i den nya försäkringsrörelselagen.

Finansinspektionens rätt att kalla till stämma

Om styrelsen inte kallat till stämma, ska Finansinspektionen enligt 9 kap. 8 § FRL sammankalla stämman. För ekonomiska föreningar ligger denna uppgift på länsstyrelsen (7 kap. 7 § FL). Några särskilda överväganden av tillsynskaraktär torde inte krävas vid ett sådant beslut, varför utredningen föreslagit att länsstyrelsen även för ömsesidiga försäkringsbolag kan fullgöra denna uppgift. Det synes dock onödigt att involvera ännu en myndighet i försäkringsbolagens verksamhet och detta är även en fråga av intresse för Finansinspektionen som tillsynsmyndighet. En särregel som ger Finansinspektionen skyldighet att även fortsättningsvis kalla till stämma om inte styrelsen fullgör detta krav bör därför införas i den nya försäkringsrörelselagen.

Ändring av bolagsordning

För att ändra bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag är det enligt 9 kap. 14 § FRL tillräckligt att två tredjedelar av samtliga röstande har biträtt beslutet. Det krävs alltså inte, även om alla inte är ense, två stämmor, vilket är fallet enligt 7 kap 14 § FL. Om ändringen avser delägarnas ansvarighet vid uttaxering får beslutet dock inte tillämpas förrän ett år efter det att ändringsbeslutet registrerades, om inte samtliga delägare har biträtt det. En delägare som inte samtyckt till beslutet har rätt att inom ett år från registreringen häva försäkringsavtalet och rätt att få ut ej intjänad premie och återbäring (9 kap. 18 § FRL).

För att inte hämma möjligheten för ömsesidiga försäkringsbolag att anpassa bolagsordningen till förändrade förhållanden bör majoritetskravet inte skärpas nu. Regleringen rörande beslut om ändring av bolagsordningen överensstämmer nära med den som föreslagits för försäkringsaktiebolag. Vid ändringar som avser uttaxering bör skyddsreglerna för delägare behållas. Särregler som motsvarar dagens reglering införs därför i den nya försäkringsrörelselagen.

Generalklausulens skyddskrets (otillåtna beslut)

Föreningsstämman får inte fatta beslut som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller annan medlem. Motsvarande generalklausul för ömsesidiga försäkringsbolag i 9 kap. 19 § FRL innehåller de tilläggen att inte heller en garant får otillbörligt gynnas eller missgynnas samt att den skyddar även försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen. Bedömningen har ovan gjorts att motsvarande bestämmelse i generalklausulen för bolagets ställföreträdare ska behållas. Av de skäl som där anförts föreslås en särregel för den nu aktuella generalklausulen.

Platsen för stämman

Bolagsstämman ska hållas på den ort där styrelsen har sitt säte, men bolagsordningen kan ange annan ort (9 kap. 4 § FRL). Stämman får också hållas på annan ort om utomordentliga omständigheter föranleder det. Det saknas skäl att fortsatt ställa upp krav om platsen för stämman. En lämplig ordning är att frågan regleras i bolagsordningen. Regeln föreslås därför upphävas.

Förlängning av koncession

Beslut om att ansöka om förlängning av koncession ska fattas av den ordinarie bolagsstämman enligt 9 kap. 15 § FRL. Beträffande försäkringsaktiebolag har föreslagits att det inte längre ska krävas att ordinarie bolagsstämma fattar ett sådant beslut, utan att även en extra bolagsstämma ska kunna fatta beslut i den frågan. För ömsesidiga försäkringsbolag gör sig samma skäl gällande som för försäkringsaktiebolagen, varför det även för ömsesidiga bolag bör anges att beslut fattas av bolagsstämman.

Klander av bolagsstämmobeslut

Av 9 kap. 20 § FRL framgår bl.a. att ett bolagsstämmobeslut kan klandras om det strider mot bolagets försäkringstekniska riktlinjer eller placeringsriktlinjer. För försäkringsaktiebolag har tidigare föreslagits att detta inte längre ska gälla. Samma skäl gör sig gällande även för ömsesidiga försäkringsbolag varför någon regel i detta avseende inte bör finnas. Bestämmelsen föreslås upphävas.

7.2.5 Möjligheter till ett representativt system behålls

Förslag: Ett ömsesidigt försäkringsbolag ska också i fortsättningen kunna välja att ha ett system där representanter, i form av fullmäktige, fattar delägarnas beslut vid bolagsstämman.

En fullmäktig behöver inte vara delägare i det ömsesidiga försäkringsbolaget. Minst hälften av fullmäktige ska dock utses av delägarna eller av organisationer som kan anses företräda delägarna.

Varje ömsesidigt försäkringsbolag ska självt i bolagsordningen få bestämma omfattningen av sitt representativa system.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningens förslag innebar att fullmäktige i ömsesidiga försäkringsbolag endast skulle kunna utses genom direktval av delägare eller ställföreträdare för dessa. Utredningen föreslår också en mandattid på högst tre år för fullmäktige.

Remissinstanserna: Sveriges Försäkringsförbund, Försäkringsjuridiska föreningen, Svenskt Näringsliv, TCO, Alecta och Folksam avstyrker utredningens förslag om att representanter i form av fullmäktige endast ska kunna ske genom direktval av delägarna. Försäkrings-

förbundet anser att utredningens förslag bygger på orealistiska förväntningar på hur försäkringstagarna kommer att engagera sig i sin roll som ägare och att utredningen har en felaktig syn på kapitalet i de ömsesidiga bolagen. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att en ordning där valet av representanter görs av organisationer som står bolaget nära är att föredra framför utredningens förslag. De kollektivavtalsrättsliga effektivitetskraven, med bl.a. krav på hög kompetens hos utsedda representanter, på försäkringsverksamhet finns inte presenterade i utredningen. *Svenskt Näringsliv* konstaterar att den nuvarande ordningen torde vara bättre för att hantera de långsiktiga åtagandena i ömsesidiga pensions- och försäkringsbolag, bl.a. genom att man kan hantera generationsmotsättningar mellan försäkringstagarna (ersättningsberättigade). *TCO* anför att ett flertal av de större ömsesidiga försäkringsbolagen har som kutym att välja delägarrepresentanter till bolagets stämmor bland de organisationer som står bolaget nära. Fördelen med detta system är att försäkringstagarnas intressen kommer att företrädas av representanter som har stor kunskap på området. Detta gäller särskilt arbetsmarknadens parter och det framstår som en i högsta grad naturlig ordning att de kollektivavtalsbärande organisationerna har möjlighet att företräda sina medlemmar även gentemot de försäkringsbolag som sköter framförhandlade försäkringar. *TCO* och *Folksam* påpekar att den föreslagna ordningen förutsätter en omfattande valorganisation, något som riskerar att bli arbetskrävande och dyrt för bolaget och därmed för försäkringstagarna, utan att det i praktiken leder till några demokratiska vinster. *Folksam* anför dessutom att för deras del innebär förslaget att de fackliga och kooperativa organisationerna inte längre kan utse delegerade till stämman. *Alecta* anser att nuvarande ordning med att valet av delägarrepresentanter görs av organisationer som står bolaget nära är att föredra. *Alecta* anser vidare att även i de fall då stora ägargrupper står utan koppling till berörda organisationer så medverkar ändå systemet med att organisationer utser representanterna till att förstärka styrningen och kontrollen. Det beror inte bara på att berörda organisationer har bättre förutsättningar än delägarna att tillsätta kompetenta representanter utan också på att de i de större ömsesidiga bolagen är ägandet utspritt på ett stort antal delägare, vilka var för sig har ingen som helst möjlighet att påverka och ha inflytande över verksamhetens bedrivande. Såvitt *Alecta* kan förstå motverkar utredningens förslag om att inte längre tillåta organisationerna att utse delägarrepresentanterna i de ömsesidiga bolagen det som utredningen skulle uppnå, nämligen att främja en effektiv ägarstyrning. *Bolagsverket* anför att ett ömsesidigt försäkringsbolag kan tillämpa ett representativt system med särskilda fullmäktige som beslutar på bolagsstämman i stället för delägarna. Såvitt *Bolagsverket* förstår finns det dock inte något krav på att varje delägare ska ha rätt att utse en egen fullmäktig. Som bestämmelsen nu är formulerad kan den tolkas så att varje delägare har rätt att utse en fullmäktig var. Om avsikten med bestämmelsen är att endast delägarna får utse fullmäktige, föreslår verket att regeln får följande formulering: ”I ett ömsesidigt försäkringsbolag får fullmäktige endast utses av delägare eller dennes ställföreträdare.” *Konsumentverket* anser för att försäkringstagarna i ömsesidiga bolag ska kunna ha ett reellt inflytande, som lagstiftaren åsyftar, måste försäkringstagarna vara

medvetna om sin och bolagets roll och vad det innebär rent konkret. De måste därför redan vid ingåendet av ett försäkringsavtal bli informerade om sina rättigheter och skyldigheter som delägare i ett ömsesidigt bolag och ha tillgång till information om bolagsordningens bestämmelser. Konsumentverket anser att ett informationsmaterial där krav ställs på att innehållet är enkelt, tydligt och lättillgänglig är av yttersta vikt för försäkringstagaren redan vid tecknandet av en försäkring. *Försäkringsbolaget Pensionsgaranti* anser att enär utredningen poängterar att delägarna bör ges ett ökat inflytande och tar som utgångspunkt problem som förevarit i de s.k. hybridbolagen, det vore olyckligt om nya lagbestämmelser inte skulle ge utrymme för alternativa regleringar genom bestämmelser i bolagsordningen som bättre är anpassade till det ömsesidiga bolagets verksamhet. Alternativt kan det finnas skäl att beakta ömsesidiga liv- respektive skadebolag var för sig. Att delägarnas intressen inte därigenom ska lämnas obeaktade bör kunna tillgodoses genom den prövning som sker av bolagsordningen av Finansinspektionen. Dessutom följer försäkringsbolag, som har ett spritt ägar- och allmänintresse, även Bolagskodens regelverk. *Intresseföreningen Pro Skandia* framför att när man som utredningen gör jämförelser med andra finansiella företag tycks man ha förbiset den speciella och långsiktiga karaktär som är förbunden med livförsäkringsverksamhet.

Försäkringsförbundet tillstyrker i övrigt förslaget att en representant inte behöver vara delägare i det ömsesidiga försäkringsbolaget, men avstyrker förslaget om mandatperiod. Det avgörs bäst genom bestämmelser i bolagsordningen, som ska godkännas av Finansinspektionen. Bolaget anser vidare att möjlighet bör ges för ömsesidiga försäkringsbolag att genom bestämmelser i bolagsordningen särskilt reglera hur fullmäktige att företräda delägarna vid bolagsstämma ska utses.

Bakgrund: Föreningsstämmans befogenheter kan enligt 7 kap. 12 § FL helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige. Fullmäktiges befogenhet, hur de ska utses och tiden för deras uppdrag, högst tre år, ska regleras i stadgarna. Endast medlem i föreningen, eller någon som kan väljas till styrelseledamot i föreningen, kan utses till fullmäktig.

I bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan intas bestämmelser om att delägarnas rätt att besluta om försäkringsbolagets angelägenheter ska tillkomma särskilt utsedda delegerade. Om så har skett får delägarna enligt 9 kap. 2 § FRL inte utöva någon beslutanderätt vid stämman. Några närmare bestämmelser om delegerade finns i övrigt inte för ömsesidiga försäkringsbolag.

Skälen för förslaget

Förekomsten av bolagsstyrningsproblem i ömsesidiga bolag

Förutsättningarna för att bedriva försäkringsverksamhet har förändrats under det senaste decenniet. Avregleringen av försäkringssektorn genom harmoniseringen av rörelsereglerna till det europeiska regelverket och 1999 års försäkringsrörelsereform samt utvecklingen på de finansiella marknaderna är några faktorer som bidragit till detta. Denna utveckling har samtidigt synliggjort grundläggande brister och problem i regel-

verken för de olika associationsformer som bedriver försäkringsverksamhet.

Bristerna kan leda till bolagsstyrningsproblem i ömsesidiga försäkringsbolag vilka återspeglas i att det i vissa fall saknas incitament till en effektiv styrning, att gränsdragningen mellan försäkringstagarnas och aktieägarnas intressen är otydlig samt att tillgången till externt riskkapital är begränsad. Dessa problem – som accentueras av att till exempel livförsäkringsavtal ofta är komplicerade avtal som sträcker sig över lång tid – riskerar att på olika sätt hota försäkringstagarnas intressen.

Ett system där försäkringstagarna bidrar med i stort sett hela riskkapitalet, men har begränsade möjligheter till insyn i och inflytande över styrningen av verksamheten, riskerar att leda till allvarliga bolagsstyrningsproblem i ömsesidiga försäkringsbolag. Utgångspunkten bör vara att regleringen ska vara funktionellt inriktad, så att verksamhet som har samma funktion regleras likartat men de olika associationsformernas särarter måste ändå beaktas.

Även om problemen med försäkringstagarnas bristande inflytande över det riskkapital de bidragit med kan tyckas likartade i ömsesidiga försäkringsbolag och i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag kan det finnas principiella skäl mot att lösa problemen på samma sätt. Det beror på att man har att göra med två skilda associationsformer som till såväl syfte som form är i grunden olika. *Försäkringsbolaget Pensionsgaranti* och *Intresseföreningen Pro Skandia* har framfört synpunkter baserade på förutsättningar som särskilt gäller för icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. I detta avsnitt behandlas dock de frågor som gäller ömsesidiga försäkringsbolag.

De ömsesidiga försäkringsbolagen ägs av försäkringstagarna, i bland tillsammans med de försäkrade, och ändamålet med den ömsesidiga verksamheten är följaktligen att tillgodose dessa personers intressen. Medlemmarna, delägarna, bidrar med insatser, vilka utgör bundet eget kapital och därmed riskkapital i föreningen. I ömsesidiga livförsäkringsbolag finns visserligen inte någon skyldighet att göra särskilda delägarinsatser, men detta beror på att delägarna bidrar till bolagets egna kapital genom betalning av premier som fastställts betryggande eller för tjänstepensionsverksamhet aktsamt och som därför normalt föranleder överskott. Som en följd av önskemålet om oberoende från utomstående intressenter gäller rent av en princip om självfinansiering, vilken innebär att behovet av riskkapital i rörelsen ska tillgodoses genom inbetalning av premier och fondering av överskottsmedel, dock att i begränsad utsträckning riskkapital i form av garantikapital kan tillskjutas av utomstående personer. En annan beståndsdel är att delägarna har inflytande över hur egendomen disponeras och hur verksamheten bedrivs. Detta inflytande utövas genom tillträde, direkt eller indirekt, till stämman.

Krav på en åtskillnad mellan försäkringstagarnas medel och försäkringsbolagets riskkapital är ett annat sätt att uppnå ett bättre skydd för försäkringstagarna. En reformering av detta slag hör dock snarast samman med hanteringen av överskott i alla former av försäkringsföretag som bedrivs enligt ömsesidiga principer, vilket inbegriper icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och försäkringsföreningar.

De ovan beskrivna bristerna i möjligheterna för delägare i ömsesidiga bolag att utöva påverkan bör motverkas genom förstärkta regler för delägarnas inflytande över bolagets styrning. Försäkringstagarna, och i förekommande fall de försäkrade, bör genom det associationsrättsliga regelverket tillförsäkras möjligheter till reellt inflytande i det organ där ägare eller medlemmar i associationer i allmänhet kan göra sin röst hörd, nämligen stämman. Som *Konsumentverket* framfört kan åtgärder även utanför det associationsrättsliga området vara erforderliga för att främja möjligheterna till inflytande. Dit hör skärpta krav på information till försäkringstagare i ömsesidiga bolag. Det ligger dock utanför ramen för detta lagstiftningsprojekt. Med hjälp av den reformering som föreslås nedan och god information i enlighet med informationskraven i FAL bör dock kraven på en förstärkt ställning för försäkringstagarna och en mer aktiv styrning från bolagets ägare kunna uppfyllas. Frågan om en separation av riskkapitalet och försäkringstagarnas medel får lösas senare och i ett annat sammanhang för alla försäkringsföretag som drivs enligt ömsesidiga principer.

Dagens representativa system

Bestämmelserna i 9 kap. FRL ger uttryck för den bakomliggande tanken att ett ömsesidigt försäkringsbolag ägs och drivs av försäkringstagarna själva och för deras räkning. Denna tanke är emellertid fullt ut genomförbar endast när bolagets verksamhet är mera begränsad och delägarna därmed är få. När verksamheten har en större omfattning är ett direkt engagemang i bolagets angelägenheter från samtliga delägare inte längre praktiskt genomförbart. Många års erfarenheter visar också att försäkringstagarna endast i undantagsfall utövar sin rösträtt vid bolagsstämman när bolaget har mer än ett fåtal delägare. Direkt rösträtt för delägarna på stämman har följaktligen ansetts lämplig främst i mindre lokala bolag och i riksbolag som har ett speciellt, begränsat försäkringsklientel, vilket kan antas i stor utsträckning ha möjlighet och intresse av att infinna sig på bolagsstämma. Med hänsyn till nämnda omständigheter har lagstiftaren sedan länge öppnat dörren för tillskapandet av en ordning, enligt vilken särskilt utsedda representanter fattar beslut i delägarnas ställe. De personer som på så sätt representerar delägarna benämns delegerade.

En ordning med delegerade är helt frivillig, men ett ömsesidigt försäkringsbolag som vill införa en sådan ordning måste ta in regler om detta i bolagsordningen. På sätt som *Försäkringsbolaget Pensionsgaranti* efterlyst har lagstiftaren överlämnat åt bolagen att själva utforma sin interna organisation mellan styrelse och bolagsstämma, och regler om hur ett representativt system ska utföras saknas; det ges inte ens några dispositiva regler om detta. Enligt gällande regler får delägarna inte någon beslutanderätt vid bolagsstämman om bolagsordningen innehåller bestämmelser om att delägarnas rätt att besluta om bolagets angelägenheter ska tillkomma delegerade. Frågan om lämpligheten av ett enskilt bolags regler om delägarrepresentation prövas i samband med att koncession beviljas eller att ändring av bolagsordningen stadfästs.

Med en delegerandeorganisation blir delägarnas rätt att fatta beslut i bolaget inskränkt till att utse delegerade. Även den beslutanderätten kan dock gå förlorad. I bolagsordningen kan nämligen bestämmas att delegerade ska väljas av t.ex. en eller flera fristående organisationer i stället för av delägarna. Något krav på att dessa organisationer kan anses företräda försäkringstagarna finns inte. Vidare är det möjligt att föreskriva att endast vissa delägare utser representanterna.

Oavsett på vilket sätt en delegerad utses är denne emellertid delägarnas förtroendeman. Av det förhållandet följer att det är nödvändigt att den delegerade själv utövar den erhållna rösträtten. Det råder alltså ett förbud för en delegerad att befullmäktiga annan att utöva rösträtten. I nu gällande FRL uppställs inte några kvalifikationskrav på en delegerad. Inte heller ges regler om en delegerads mandattid.

En motsvarande ordning kan tillämpas även av ekonomiska föreningar i allmänhet. Det representativa systemet infördes för dem genom en lagändring redan år 1928 just för att lösa de praktiska problem som följde med den ökade medlemsanslutningen till de ekonomiska föreningarna och föreningarnas allt större verksamhetsområden. Det stora flertalet av de större ömsesidiga försäkringsbolagen och ekonomiska föreningarna i Sverige använder ett representativt system.

Även om en ursprunglig tanke med ömsesidig försäkringsrörelse var att alla försäkringstagare, tillika delägare, skulle ta direkt del i verksamheten uppfyller naturligtvis ett representativt system det grundläggande kravet på en demokratiskt kontrollerad organisation. För att tillgodose det kravet kan det representativa systemet till och med många gånger vara att föredra. Tillämpas inte ett sådant system i ett bolag med många delägare får nämligen styrelsen ofta en alltför stark ställning och delägarna kan få svårigheter att följa bolagets verksamhet och påverka denna. En betydande passivitet bland delägarna är enligt vad erfarenheten visar mycket vanlig inte bara i större ömsesidiga försäkringsbolag där direktstämma förekommer utan också i andra kooperativa företag med sådan beslutandeordning. Detta gäller även sedan modern kommunikationsteknik gjort det möjligt för delägare att delta i en bolagsstämma från en eller flera andra orter. I en delegeradeförsamling har man i regel ett antal personer som har intresse av och kvalifikationer för att företräda delägarna vid bedömningen av styrelsens förvaltning och i övrigt fullgöra stämmans uppgifter. Med endast ett fåtal delegerade i stället för en stor mängd röstberättigade delägare vinner man vidare den fördelen att bolaget besparas de betydande administrativa kostnader som är förenade med delägarnas möjligheter till utnyttjande av sina förvaltningsrättigheter.

Också i fortsättningen ska alltså det representativa systemet kunna tillämpas av ömsesidiga försäkringsbolag. I enlighet med regleringen i utlandet, och t.ex. bestämmelserna för ekonomiska föreningar i allmänhet, bör systemet såsom hittills erbjudas som en möjlighet. Det bör alltså även fortsättningsvis vara bolagsstämman som avgör om direktstämman ska ersättas av eller kompletteras med fullmäktige. Tillika torde liksom nu sådana avgöranden bli beroende av bolagets omfattning och inriktning men också av möjligheterna att i ena eller andra fallet utforma en allsidigt sammansatt och kompetent bolagsstämma. Varje ömsesidigt försäkringsbolag som väljer ett representativt system ska självt få

bestämna omfattningen och utformningen av detta. Också vid det avgörandet får hänsyn tas till bolagets omfattning och verksamhetsinriktning.

Att utse representanter

Nu gällande regler ger en frihet i fråga om val av delägarrepresentanter och som en följd av det har de skilda ömsesidiga försäkringsbolagen utformat olika representativa system. Särskilt bland de större bolagen är det vanligt att de delegerade utses av intresseorganisationer med vilka bolagen har viss samhörighet, ofta kooperativa eller fackliga organisationer.

En ordning som ger delägarna rätten att personligen eller genom ombud utse sina representanter måste anses helt invändningsfri. Särskilt i bolag vilka saknar naturlig koppling till någon eller några intresseorganisationer kan det representativa systemet knappast tillämpas på ett annat sätt. Om delägarnas beslutanderätt utövas på stämman eller på andra möten torde från principiella synpunkter vara av underordnad betydelse. Frågan gäller i stället om delägarna ska kunna överlämna rätten att utse delegerade till organisationer eller andra personer utanför bolaget.

En ordning som ger andra än delägarna rätten att utse fullmäktige innebär en betydligt starkare begränsning av delägarnas inflytande. FL ger liksom dagens FRL möjlighet att låta andra än medlemmar utse representanter. Det kan konstateras att intresseorganisationer ofta är väl skickade att finna lämpliga delägarrepresentanter och de administrativa kostnaderna blir vanligtvis betydligt lägre om representanterna utses av organisationer i stället för av delägarna själva. Eventuella avigsidor med ett visst system där fristående organisationer utser delegerade kan dessutom förhindras av Finansinspektionen vid dess prövning av en ansökan om tillstånd till försäkringsrörelse eller av en ändring av bolagsordningen samt med tydlig information om bolagsordningens bestämmelser till presumtiva försäkringstagare.

För försäkringsverksamhet, särskilt vad avser livförsäkring, gäller dock speciella förhållanden som gör att delägarnas behov av inflytande kan sägas vara avsevärt större än när verksamheten är en annan. Livförsäkringstagarnas inbetalningar av premier leder normalt till en bundenhet till bolaget för mycket lång tid och medför berättigade förväntningar på utbetalningar från bolagets överskott i en omfattning som helt saknar motsvarighet för delägare eller medlemmar i andra kooperativa associationer. Dessa omständigheter talar emot att livförsäkringstagare genom bolagsstämmobeslut ska helt och hållet kunna utestängas från beslutsprocessen, vilket blir en realitet om möjligheten att utse delegerade helt överlämnas till t.ex. fristående organisationer utan koppling till de försäkrade. Delägarna kan ju därefter inte själva påverka bolagsstämmans sammansättning och därmed dess beslut. En sådan ordning kan knappast sägas vara väl förenlig med den bärande idé bakom ömsesidigheten som innebär att försäkringstagarna ska kunna ha inflytande i bolagsverksamheten vilket gör sig särskilt starkt gällande när

delägaren, såsom vid livförsäkring, gör ett betydande tillskott av riskkapital.

I linje med vad som nu anförts ligger det krav som uppställts i några andra länder om att delägarrepresentanter, om sådana ska förekomma, ska utses av delägarna eller ställföreträdare för dem. Ett sådant krav gäller för ömsesidiga försäkringsföretag i både Danmark och Finland, och kravet gäller såväl livförsäkring som skadeförsäkring. Att som i Tyskland skapa ett särskilt organ med uppgift att för delägarnas räkning övervaka bolagsverksamheten tillgodoser inte här angivna krav på regelsystemet. En sådan lösning skulle vidare stå i strid med strävan att så långt möjligt anpassa regelverket för försäkringsföretag till allmän associationsrätt.

Utgångspunkten bör alltså som utredningen föreslår vara att delägarnas representanter vid bolagsstämman i första hand ska utses av delägarna själva. Det går emellertid, som påpekats av flera remissinstanser, inte att bortse från att många försäkringstagare inte kommer att ta sin rösträtt i anspråk. För att minska risken att verksamheten påverkas negativt bör en jämfört med utredningens förslag justerad modell för att utse representanter möjliggöras. En bestämmelse motsvarande den som ska gälla för försäkringsföreningar om att minst hälften av representanterna ska utses av delägarna eller organisationer som kan anses företräda delägarna bör ge rätt ledning för valet. En sådan regel som här föreslås gäller i dag för understödsföreningar och uppges av flera remissinstanser ha fungerat väl.

Från *Sveriges Försäkringsförbund, Försäkringsjuridiska föreningen, Svenskt Näringsliv, TCO, Alecta* och *Folksam* har särskilt framförts att organisationer ska få utse sina representanter, framför allt med motiveringen att det inte är praktiskt genomförbart med delägarutsedda representanter i stora bolag, att kompetens måste säkras främst i arbetsmarknadsbolagen, samt att en fullständig direktdemokrati blir arbetskrävande och dyr även för försäkringstagare vars intressen är avsedda att tas om hand. På sätt som *Försäkringsbolaget Pensionsgaranti* föreslagit får en närmare beskrivning av hur ett bolags representativa system ska utformas liksom hittills tas in i bolagsordningen. Det får i fortsättningen ankomma på ett ömsesidigt försäkringsbolag att upplysa sina försäkringstagare om sådana bestämmelser och om deras ställning som delägare i övrigt.

Finansinspektionens nuvarande föreskrifter om information till livförsäkringstagare fordrar inte uppgifter om förekommande representativa system i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Föreskrifterna om information får anpassas efter här angiven utformning av systemet.

Krav på representanterna

Det uppställs inte några krav på den person som kan utses till delegerad i FRL. Enligt 7 kap 12 § FL kan till fullmäktig utses medlem eller den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem, liksom styrelseledamot eller delägare i en juridisk person som är medlem i föreningen. Om föreningens stadgar anger att vissa personer kan vara styrelseledamöter utan

att vara medlemmar kan även dessa personer utses till fullmäktige. Även helt utomstående personer kan alltså vara medlemsrepresentanter.

Om man har möjlighet att sträcka sig utanför delägarkretsen för att finna delegerade ökar förutsättningarna, framför allt i mindre bolag, för att man ska få ett allsidigt och kompetent representantskap. Detta bör därför fortsätta att utgöra huvudregeln för ömsesidiga försäkringsbolag.

Någon regel om mandattid är som *Sveriges Försäkringsförbund* påpekat inte önskvärd. Mandatperioden får avgöras genom bestämmelser i bolagsordningen.

Slutligen bör man vid den reformering av reglerna om delägarrepresentation som nu ska göras överge det föråldrade uttrycket ”delegerade” till förmån för den terminologi som förekommer i FL. Delägarrepresentanterna bör i den särskilda försäkringsrörelselagstiftningen alltså fortsättningsvis benämnas ”fullmäktige”.

7.2.6 Delägarnas rättigheter när ett representativt system tillämpas

Förslag: Reglerna om delägarnas rättigheter när representativt system tillämpas anpassas endast delvis till motsvarande bestämmelser för ekonomiska föreningar.

Förslagsrätt vid bolagsstämman för medlemmarna får utövas när fullmäktige utsetts, om inte annat anges i bolagsordningen.

Utskick till delägare eller dennes ställföreträdare får ersättas med ett elektroniskt tillhandahållande av handlingar när fullmäktige utsetts.

Någon särskild underrättelseskyldighet införs inte för beslut av fullmäktige.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår dock en fullständig anpassning till FL.

Remissinstanserna: *Riksbanken* stöder förslaget om skärpta krav på information om försäkringstagarnas delägarrättigheter, liksom förslaget om förstärkt inflytande för försäkringstagarna, men menar att det finns anledning att mer principiellt se över såväl kontraktsformerna och det allmänna regelverket på livförsäkringsmarknaden som livförsäkringstagarnas ställning på denna marknad. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Försäkringsjuridiska föreningen* anför att i bolag där t.ex. en organisation har åtagit sig att representera den försäkrade skulle den föreslagna regeln att varje delägare ska ha rätt att få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma göra att delägare ges dubbelt inflytande, dels genom den egna förslagsrätten, dels genom sin representant. *Alecta* ifrågasätter om förslaget om förslagsrätt bör införas i ömsesidiga livförsäkringsbolag som bedriver kollektivavtalad försäkring. Det typiska för kollektivavtalad försäkring är nämligen att det är kollektivavtalsparter på central nivå som företräder sina medlemmar. Att i den strukturen införa en särskild förslagsrätt för medlemmarna förefaller enligt *Alecta* betänkligt och inte i linje med hur kollektivavtalsrätten är uppbyggd.

Försäkringsförbundet avstyrker också förslaget som innebär att varje delägare ska underrättas om vissa beslut som rör stadgeändringar. Kostnaden för att administrera den föreslagna underrättelseskyldigheten

skulle bli orimligt hög i förhållande till den nytta som underrättelsen kan antas ha för försäkringstagarna. Försäkringsförbundet anser att eventuella krav på underrättelser direkt till delägarna därför bör fastställas inom ramen för respektive bolags representativa system. *Försäkringsjuridiska föreningen* och *Alecta* anför att en särregel behövs angående kravet på underrättelse i vissa fall. Alecta anser att utredningen bortser från att delägarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan sakna möjlighet att säga upp sitt delägarskap. Upphör premiebetalningen sätts försäkringen i fri-brev i kombination med att delägarskapet fortsätter oförändrat. Därmed saknar underrättelseskyldigheten betydelse och innebär bara administration och är kostnadskrävande.

Bakgrund: Enligt FL gäller att även om fullmäktige har utsetts har medlemmarna kvar vissa rättigheter till framför allt insyn. Han eller hon har rätt att få ett ärende behandlat av stämman, att före stämman ta del av redovisningshandlingar och revisionsberättelsen eller få dessa handlingar tillsända sig samt att ta del av protokoll från stämman. Medlemmarna ska dessutom underrättas om beslut av fullmäktige om vissa ändringar av stadgarna eller fusion. Underrättelsen ska ske på det sätt som stadgarna föreskriver. Ett fullmäktigsammanträde anses enligt FL som föreningsstämma.

Enligt FRL gäller att om delägarnas rätt att besluta om försäkringsbolagets angelägenheter ska tillkomma särskilt utsedda delegerade får delägarna enligt 9 kap. 2 § inte utöva någon beslutanderätt vid stämman. Delägarna har dock i motivuttalanden sagts ha en ovillkorlig rätt att närvara och yttra sig på bolagsstämman. Några närmare bestämmelser om skyldighet att underrätta delägare om beslut av delegerade finns inte förutom bolagsordningsändringar som berör delägarnas ansvarighet vid uttaxering.

Skälen för förslaget

Närvaro vid bolagsstämman

Som anmärktes inledningsvis blir, med ett system med delegerade, delägarnas förvaltningsrättigheter i ett ömsesidigt försäkringsbolag kraftigt begränsade. Även för det fall att bolagsordningen innehåller en bestämmelse om att delägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter ska utövas av delegerade, anses delägarna dock ha en ovillkorlig rätt att närvara och yttra sig på bolagsstämman (se prop. 1981/82:180 s. 219). I en ekonomisk förening kan man inte kombinera en s.k. direktstämma och en fullmäktigförsamling så att föreningsstämman består av både fullmäktige och medlemmar. Även om det i fortsättningen ställs krav på att delägarna själva eller en organisation som kan anses företräda delägarnas intressen utser minst hälften av representanterna finns det ingen anledning att i grunden försämra delägarnas rättigheter att delta i och yttra sig på bolagsstämman. Samtidigt är en absolut närvaro- och yttranderätt för delägarna inte lika angelägen. Det bör därför i fortsättningen finnas en möjlighet för de enskilda bolagen att i bolagsordningen reglera frågor om närvaro- och yttranderätt för delägarna. En sådan lösning överensstämmer med vad som gäller inom föreningsrätten, med den skillnaden att presumtionen för de ömsesidiga bolagen ska vara att

närvaro och yttranderätt finns. Bestämmelsen om att fullmäktig-sammanträde ska anses som föreningsstämma kan inte i sig anses utgöra hinder mot sammankomster där bolagsledningen t.ex. informerar samtliga fullmäktige om ny lagstiftning inom försäkringsområdet eller om andra frågor av grundläggande betydelse för att de fullmäktige ska kunna utföra uppdraget. Det saknas behov av någon regel för att möjliggöra detta.

Förslagsrätt vid stämma

Det är i nuläget endast röstberättigade, dvs. delegerade om sådana har utsetts, som enligt 9 kap. 7 § FRL har rätt att få ett ärende behandlat vid stämman, som enligt 9 kap. 9 § FRL har rätt att kallas till stämman och som enligt 9 kap. 12 § FRL har frågerätt vid stämman. Delägare har dock enligt 9 kap. 20 § FRL rätt att klandra stämmobeslut. I en ekonomisk förening har medlemmarna kvar sin förslagsrätt även om fullmäktige har utsetts.

Som påpekats av *Sveriges Försäkringsförbund* och *Försäkringsjuridiska föreningen* kan det tyckas omotiverat att de försäkrade ges dubbelt inflytande, dels genom organisationen som utser fullmäktige, dels genom sin egen förslagsrätt. En särregel innebärande att förslagsrätten enligt 7 kap. 6 § FL kan inskränkas i bolagsordningen när fullmäktige utsetts föreslås därför.

Underrättelse i vissa fall

För närvarande finns inga närmare bestämmelser om skyldighet att underrätta delägare om beslut av delegerade. Endast vid bolagsordningsändringar som berör delägarnas ansvarighet vid uttaxering ska delägare vars postadress är känd av bolaget enligt 9 kap. 18 § FRL underrättas om beslutet efter det att det registrerats och har, om han eller hon inte har samtyckt till beslutet, rätt att häva försäkringsavtalet. Informationskrav avseende information under avtalstiden som är av betydelse för försäkringstagarna finns dock både för skadeförsäkring och livförsäkring (2 kap. 5 § respektive 10 kap. 5 § försäkringsavtalslagen [2005:104]). Som påpekats av remissinstanserna kan den av utredningen föreslagna underrättelseskyldigheten innebära ytterligare administration och är kostnadskrävande.

Tillgång till information är samtidigt grundläggande för att tillförsäkra delägarna inflytande och höja medvetenheten hos dessa. De huvudsakliga reglerna om information i försäkringsavtalslagen bör dock kunna tillgodose detta behov. En särskild underrättelseskyldighet riskerar som påpekats av remissinstanserna snarast leda till ökade administrationskostnader. Reglerna i FL bör i detta avseende inte gälla.

Delägarna bör emellertid liksom medlemmar i ekonomiska föreningar tillförsäkras rätt att ta del av och rekvirera redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen. Vidare bör samtliga delägare också fortsättningsvis ha rätt att ta del av stämmoprotokoll och att genom klandertalan angripa stämmobeslut. Motsvarande rättigheter medges inom föreningsrätten. Utskick till delägare eller denne ställföreträdare av redovisningshandlingar

enligt 7 kap. 8 § fjärde stycket FL föreslås dock få ersättas med ett elektroniskt tillhandahållande av handlingar när fullmäktige utsetts. Detta för att minska administrationskostnaderna.

7.2.7 Kapitalförsörjning

Förslag: Ömsesidiga försäkringsbolag ges vidgade möjligheter till extern kapitalförsörjning genom tillämpning av bestämmelserna i 5 kap. FL om förlagsinsatser.

Förlagsinsatser som inte tillskjuts från delägarna får endast tas upp till belopp motsvarande eget kapital. Ett större tillskott ska få göras om det finns synnerliga skäl och om Finansinspektionen lämnar tillstånd.

Ömsesidiga bolag ska också få använda finansieringsformerna vinstandelslån och kapitalandelslån.

Utredningens bedömning överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* instämmer i att det är angeläget att förbättra möjligheterna för de ömsesidiga bolagen att anskaffa externt riskkapital. Utredningens förslag om möjligheter för dessa bolag att ta emot förlagsinsatser förefaller vara en naturlig väg att gå. *Sveriges Försäkringsförbund* tillstyrker utredningens förslag i princip men anser att ”särskilda skäl” kan räcka för större tillskott. Övriga remissinstanser lämnar bedömningen utan erinran.

Skälen för förslaget

Behovet av externt kapital

Ett framtida regelverk bör även förbättra förutsättningarna för god kapitalförsörjning. Den för ömsesidigheten grundläggande regeln om självfinansiering, vilken ju syftar till att hävda bolagets oberoende, innebär samtidigt avsevärda begränsningar i möjligheterna att skaffa externt kapital. Även om självfinansieringsprincipen verkar hämmande för de ömsesidiga bolagen bör inte heller denna internationellt vedertagna princip nu överges. Frågan blir därför hur man inom ramen för oberoendekravet ska kunna tillgodose de ömsesidiga försäkringsbolagens behov av externt riskkapital.

Försäkringstagarnas inflytande i ett ömsesidigt försäkringsbolag kan enligt gällande rätt begränsas inte bara genom vissa delegeradesystem utan också som en följd av ordningen med garantikapital. Garantikapitalet, som ska redovisas som eget kapital, har till funktion att tillföra det ömsesidiga bolaget erforderligt rörelsekapital vid rörelsens start eller under dess gång. Det kan tillskjutas av såväl delägare som utomstående personer, och genom bestämmelser i bolagsordningen kan garantier ges rösträtt i bolaget. Garantikapitalet ska emellertid återbetalas när det inte längre behövs för rörelsens ändamålsenliga bedrivande och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning. Återbetalningskravet är motiverat av önskemålet att begränsa garanternas inflytande i ömsesidiga bolag. Detta utomstående inflytande

är alltså tänkt att vara mera kortvarigt (se prop. 1998/99:87 s. 296 ff.). Bestämmelserna om garantikapital ansluter väl till den tidigare berörda principen om självfinansiering och följaktligen också till regleringen i andra europeiska länder. Det saknas därför skäl att ändra dessa bestämmelser.

Utöver tillskott av garantikapital kan extern finansiering i ett ömsesidigt försäkringsbolag ske genom emittering av förlagslån, även då under förutsättning att det är motiverat av försäkringsrörelsens ändamålsenliga bedrivande. Upplåningen måste även ske under de begränsningar som följer av 5 kap. 1 § FRL.

Ömsesidiga försäkringsbolag har i övrigt tillgång i huvudsak bara till internt riskkapital, dvs. ackumulerade vinster. Det mest närliggande sättet för ett sådant bolag att öka rörelsekapitalet är därför att försöka öka marginalerna vilket ger effekt endast i ett längre perspektiv.

Förändringar i regelverket som underlättar riskkapitalanskaffningen kan leda till en rad positiva effekter för försäkringstagarna i ömsesidiga bolag. Fördelarna bottnar i den ökade finansiella flexibilitet som introduktionen av alternativa kapitalkällor skulle medföra.

Tillgång till externt riskkapital minskar normalt risken för potentiellt kostsamma beståndsöverlåtelser eller obeståndsfall. I en allvarig men tillfällig krissituation skulle en kapitalinjektion kunna möjliggöra ett bolags fortlevnad, vilket troligen skulle gynna försäkringstagarna. Alternativa finansieringskällor ökar även möjligheterna till tillväxt och kan underlätta satsningar på nya produkter. Också den följden kan gagna försäkringstagarna på sikt.

Förbättrade möjligheter att ta in externt kapital kan även skapa positiva bolagsstyrningseffekter. Styrelsen i ömsesidiga livförsäkringsbolag har stort handlingsutrymme bl.a. på grund av det utspridda ägandet, informationsasymmetrier mellan styrelsen och delägarna samt det förhållandet att livförsäkringsavtal sträcker sig över lång tid med begränsade möjligheter till utträde ur associationen. Blotta förekomsten av externa, initierade investerare skulle kunna disciplinera styrelsen, minska utrymmet för opportunistiskt beteende och effektivisera den löpande förvaltningen. Under förutsättning att de externa investerarnas intresse sammanfaller med delägarnas intresse får delägarna sålunda hjälp att övervaka styrelsens och ledningens beteende. Sådana effekter är naturligtvis till försäkringstagarnas fördel.

Dessa positiva följder av förbättrade möjligheter att skaffa externt riskkapital måste dock vägas mot intresset av att ett ömsesidigt försäkringsbolag står oberoende mot utomstående. Det intresset har sedan länge såväl här som i andra länder i princip ansetts väga tyngre än önskemålet att få externt riskkapital. Följaktligen medges utländska ömsesidiga försäkringsgivare i regel inte möjligheten att erbjuda andra utomstående aktörer än garanter beslutanderätt i bolaget; knappast under några omständigheter kan externa investerare ges inflytande i en omfattning som svarar mot deras riskkapitalbidrag. Det ska här påpekas att det förhållandet att det ömsesidiga bolaget drivs utan ett tydligt vinstmaximeringssyfte begränsar utrymmet att tillskapa finansieringsmöjligheter som ger investerare en avkastning som på ett normalt sätt avspeglar deras riskkapitalbidrag.

De begränsade möjligheterna för ömsesidiga försäkringsbolag att anskaffa externt kapital har under senare år i en del länder lett till att ömsesidiga bolag ombildats till aktiebolag. Den bristande tillgången till externt riskbärande kapital lär vara en av de främsta orsakerna till att det i Danmark inte längre finns något ömsesidigt livförsäkringsbolag; samtliga där tidigare förekommande sådana bolag har på olika sätt ombildats till aktiebolag.

Det är dock klart att ett ökat utnyttjande av externt kapital som medför att bolagets oberoende minskar inte är förenligt med den ömsesidiga associationsformen. Utökade möjligheter till inflytande för utomstående skulle innebära ett olyckligt avsteg från grundläggande principer för ömsesidigheten och därmed ett fjärmande från den renodling av de skilda bolagsformerna på försäkringsområdet som i dag eftersträvas.

Regler om förlagsinsatser för ekonomiska föreningar

I 5 kap. FL finns bestämmelser om förlagsinsatser, vilket är kapital som tillskjuts för att kunna användas som rörelsekapital i föreningar och som får skjutas till av såväl medlemmar som andra. De som skjutit till förlagsinsatser har vid en förenings upplösning högre prioritet än medlemmarna. Förlagsinsatser utgör enligt 5 kap. 15 § årsredovisningslagen (1995:1554) bundet eget kapital.

En förening kan enligt 5 kap. 1 § FL i stadgarna föreskriva att förlagsinsatser får skjutas till även av andra än medlemmar. För att inte för stor andel av det egna kapitalet ska utgöras av kapital från andra än medlemmarna begränsas dock storleken på förlagsinsatserna från icke-medlemmar. Summan av förlagsinsatserna från andra än medlemmar får, när de skjuts till, uppgå till högst summan av inbetalda medlemsinsatser och sådana som tillgodoförts genom insatsemission.

I stadgarna kan enligt 5 kap. 2 § FL begränsningar tas in om vem som har rätt att skjuta till förlagsinsatser och vem som har rätt att genom överlåtelse förvärva de rättigheter som är förenade med förlagsinsatserna (förlagsandelar), men det är inte möjligt att införa strängare begränsningar än vad som gällde när insatsen gjordes. Om någon förvärvar förlagsandelar i strid med en sådan stadgebegränsning är förvärvet ogiltigt.

Vid en förenings upplösning har förlagsandelsinnehavarna enligt 5 kap. 3 § FL rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek. Om det finns flera förlagsinsatser och överskottet inte räcker till full betalning för samtliga, fördelas överskottet i förhållande till insatsernas storlek.

För varje förlagsinsats ska föreningen enligt 5 kap. 4 § FL utfärda ett förlagsandelsbevis, som ska ställas till viss man, till innehavare eller till viss man eller order. För förlagsandelsbevisen gäller enligt 5 kap. 5 § FL lagen (1936:81) om skuldebrev. Styrelsen ska enligt 5 kap. 6 § FL föra ett register över förlagsandelsbevisen, vilket är offentligt. Förlagsandelsbevisen ska enligt 5 kap. 4 § FL innehålla – förutom föreningens firma och nummer eller annan beteckning för beviset – insatsens storlek, den rätt till utdelning som insatsen medför, det sätt på vilket utdelning ska

utbetalas och inlösen ske, eventuella begränsningar i förvärvsrätten och en erinran om att förvärv i strid med begränsningarna är ogiltiga.

Genom ändringar som trädde i kraft den 1 mars 2008 kan i stället för utfärdande av förlagsbevis i skriftlig form förlagsandelarna registreras hos en central värdepappersförvarare på samma sätt som kan ske med aktier i aktiebolag (se vidare prop. 2006/2007:112).

En förlagsandelsinnehavare har enligt 5 kap. 7 § FL rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast efter fem år från tillskottet, om han eller hon skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg. Föreningen får inlösa en insats tidigast fem år från tillskottet, om föreningen säger upp beloppet minst sex månader i förväg. I stadgarna får även föreskrivas en bestämd löptid för förlagsinsatserna, dock tidigast efter fem år från tillskottet. Vid inlösen betalas endast det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset. Det får dock inte överstiga vad som av föreningens egna kapital enligt den senaste fastställda balansräkningen, utan anlåtande av reservfond eller uppskrivningsfond, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. Om föreningen försätts i konkurs inom ett år efter inlösen är förlagsandelsinnehavaren skyldig att betala tillbaka det han eller hon har fått ut, i den mån det behövs för att föreningens skulder ska kunna betalas. Detta gäller dock inte förlagsinsatser för vilka inlösen har kunnat ske utan föregående uppsägning.

Som angetts ovan utgör förlagsinsatserna bundet eget kapital. Det får därför inte utgå någon ränta på andelarna. En investerare kan däremot få avkastning på insatt kapital i form av utdelning (10 kap. 4 § andra stycket FL). I förarbetena har sagts att föreningen inte har någon möjlighet att avtala om att avkastning årligen ska utbetalas med ett fast procentuellt belopp. Eftersom ett avtal om framtida utdelning inte är rättsligt bindande saknar föreningen vidare möjlighet att träffa avtal om såväl att utdelning årligen ska ske oavsett vinst som att utdelning ska ske från tillgänglig vinst med ett fastställt procentuellt belopp (LU 1983/84:3y s. 2). Däremot har lagutskottet angett att stadgarna kan föreskriva att förlagsinsatserna ska ha företrädesrätt till den årliga utdelningsbara vinsten upp till visst högsta tak framför utdelning på medlemskapitalet och före avsättning till gottgörelse i form av återbäring eller efterlikvid. Eftersom avkastning på förlagsandelar endast kan ges i form av utdelning är det föreningsstämman som beslutar om detta.

Förlagsandelsinnehavare har inget reglerat inflytande i en förening. En förening kan dock enligt 6 kap. 1 § andra stycket FL i stadgarna föreskriva att en eller flera styrelseledamöter ska utses på annat sätt än genom val av föreningsstämman samt enligt 6 kap. 4 § andra stycket FL i stadgarna tillåta att även andra än medlemmar är styrelseledamöter. Genom sådana stadgebestämmelser synes förlagsandelsinnehavare kunna ges inflytande i styrelsen.

Däremot har förlagsandelsinnehavarna vissa insynsrättigheter. De har rätt att ta del av redovisningshandlingar och revisionsberättelse före stämma (7 kap. 8 §), att klandra stämmobeslut (7 kap. 17 §), att begära hos länsstyrelsen att en medrevisor (8 kap. 2 §) eller en granskare utses (8 kap. 17 §), att ta del av en sådan granskares yttrande (8 kap. 17 §), att ansöka om föreningens försättande i tvångslikvidation (11 kap. 3–4 a §§), att klandra skifte vid likvidation (11 kap. 13 §), att ta del av

likvidators slutredovisning (11 kap. 14 §) samt att ta del av handlingar inför en fusion (12 kap. 2 §).

En jämförelse med garantikapital

När det gäller ömsesidiga försäkringsbolag saknas regler om förlagsinsatser i FRL. Däremot finns som beskrivits ovan möjligheten att under rörelsens gång göra ytterligare tillskott i form av garantikapital. Det har ovan konstaterats att det finns ett behov av att ge ömsesidiga försäkringsbolag vidgade möjligheter till extern kapitalförsörjning. En väg att gå hade kunnat vara att utvidga möjligheterna till tillskott i form av garantikapital genom att inte kräva återbetalning av detta i samma utsträckning som i dag. Den väg som föreslås av utredningen är i stället att pröva lämpligheten att låta ömsesidiga försäkringsbolag ta emot tillskott i form av förlagsinsatser. Förlagsinsatser medför inte i sig något inflytande för innehavaren, utan i princip endast insyn, och för därmed inte med sig de principiella nackdelar med externt inflytande som bör undvikas i ömsesidiga försäkringsbolag. Det gör att detta framstår som en mer lämplig väg för ytterligare möjligheter till extern finansiering än att ändra reglerna för garantikapital. Det finns dock vid tillämpning av reglerna i 5 kap. FL anledning att jämföra instrumentet förlagsinsatser med den nuvarande möjligheten till garantikapital.

Båda formerna av finansiering kan sägas ha en ställning mellan ägar kapital och lånekapital. De tas båda upp som eget kapital i redovisningen. Möjligen skulle garantikapital kunna anses vara mer närliggande lånekapital än vad som gäller för förlagskapitalet, eftersom avsikten med garantikapital är att det ska betalas tillbaka när det inte längre behövs för att driva rörelsen och eftersom ränta på garantikapital i form av vinstutdelning kan regleras i bolagsordningen. Förlagskapital kan emellertid också sägas upp till betalning eller utges med begränsad löptid. Samtidigt finns i FRL en möjlighet att genom bestämmelser i bolagsordningen ge den som skjutit till garantikapital rösträtt på bolagsstämman, vilket normalt endast är förbehållet ägare och vilket inte uttryckligen anges som möjligt för den som skjutit till förlagskapital enligt FL. Båda formerna av kapital har det gemensamt att de är avsedda att vara rörelsekapital och att finansiären inte har någon ovillkorlig rätt att återfå kapitalet om det inte finns överskott.

Vid en likvidation eller konkurs kan enligt 14 kap. 22 § FRL en garant inte erhålla betalning av bolagets tillgångar för fordran avseende inbetalt garantikapital förrän bolagets övriga skulder har blivit fullt betalda eller erforderliga medel avsatts till detta. Försäkringstagarnas fordringar på grund av ingångna försäkringsavtal har alltså bättre rätt till tillgångarna än garanterna. Förlagsandelsinnehavare i en ekonomisk förening har vid en förenings upplösning bättre rätt än medlemmarna. Förlagsandelsinnehavarna har enligt 5 kap. 3 § FL rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek. Om det finns flera förlagsinsatser och överskottet inte räcker till full betalning för samtliga fördelas överskottet i förhållande till insatsernas storlek. Förlagsinsatsgivarna har inte rätt till överskott utöver insatsernas storlek.

I båda fallen gäller således att de externa finansörerna har sämre rätt än samtliga borgenärer och att en återbetalning till garantier eller förlagsandelsinnehavare i en likvidation eller konkurs endast kan ske av ett eventuellt kvarvarande överskott. Försäkringstagarnas rätt till avtalade ersättningar är således skyddade i förhållande till garantier och skulle också vara så i förhållande till förlagsandelsinnehavare om förlagsinsatser kunde användas i försäkringsbolag.

En viktig fråga i detta sammanhang är hur försäkringstagarnas rätt till återbäring i ett ömsesidigt försäkringsbolag behandlas i förhållande till garantier och, om förlagskapital skulle tillåtas i ömsesidiga försäkringsbolag, till förlagsandelsinnehavare. Återbäringens rättsliga status är inte självklart densamma som vanliga fordringar. Återbäringen följer inom livförsäkring av den reglering som kräver betryggande eller aktsamt beräknade premier och förbud mot vinstutdelning men kan även grundas på avtal. Det finns en risk att försäkringstagarnas rätt till återbäring i en likvidation eller konkurs får stå tillbaka i förhållande till förlagsandelsinnehavare, om ömsesidiga bolag skulle kunna utnyttja förlagskapital som finansieringsform. Denna risk finns emellertid redan när det gäller garantikapital. När det först gäller skadeförsäkring är den rätt till återbäring som försäkringstagarna kan ha inte av samma omfattning och i behov av samma skydd som den rätt till återbäring försäkringstagarna har inom livförsäkring. Återbäring inom skadeförsäkring utgår oftast i form av premiereduktion. Inom livförsäkring kan detta också vara fallet men framför allt vid traditionell livförsäkring utgår den som tillägg till de utfallande pensionsbeloppen. Inom skadeförsäkring bör försäkringstagarnas rätt till återbäring inte hindra ömsesidiga försäkringsbolag att få tillgå samma finansieringsform som föreningar.

När det sedan gäller livförsäkringsbolag behöver ytterligare överväganden göras. Upptagande av förlagsinsatser innebär att innehavarna, beroende på villkoren och de bolagsordningsbestämmelser som beslutas, kan ha rätt till utdelning. Detta påverkar naturligtvis den återbäring som livförsäkringstagare har rätt till. Det kan dock i detta sammanhang beaktas att även garantier kan ha rätt till utdelning i livförsäkringsbolag på grund av bestämmelser om ränta i villkor och bolagsordning. I förhållande till garantier innebär därför inte denna finansieringsform några nackdelar. Vad som kan vara en nackdel för försäkringstagarna är att förlagsinsatser eventuellt kan finnas kvar i bolaget längre tid än garantikapital och på så sätt under en längre tid än garantikapital inverka på möjligheten att ge en god återbäring till livförsäkringstagarna.

Även om förlagsinsatser i ömsesidiga livförsäkringsbolag kan få negativa konsekvenser för försäkringstagarna måste frågan om att ta upp sådana insatser beslutas av bolagsstämman. Livförsäkringstagarna eller deras ställföreträdare skulle därför få ta ställning till frågan. Mot den bakgrunden kan förlagsinsatser inte anses vara till sådan nackdel för försäkringstagarna att finansieringsformen inte ska tillåtas.

Om en möjlighet för ömsesidiga försäkringsbolag att ta upp förlagskapital införs kan frågan ställas vilken ställning förlagsandelsinnehavarna får i förhållande till garantier, om ett bolag skulle välja att använda båda finansieringsformerna. Det är en fråga som inte har något självklart svar. Både förlagskapital och garantikapital måste regleras i bolagsordningen. Det får anses lämpligt att frågan om ställningen mellan sådana kapital-

bidragsgivare regleras i bolagsordningen och avtalen när ett bolag har för avsikt att använda båda finansieringsmöjligheterna.

Som har angetts finns för föreningar en begränsning av möjligheten att låta externa finansörer tillskjuta förlagskapital. Begränsningen relaterar till medlemsinsatserna. I ömsesidiga försäkringsbolag betalar delägarna inte insatser varför begränsningsregeln för föreningar inte kan tillämpas. Frågan är då om det för ömsesidiga försäkringsbolag ska finnas en begränsning och hur den i så fall ska utformas.

För garantikapital finns det inte någon begränsning av hur stort det får vara, vilket är naturligt då det framför allt är avsett som startkapital. Av den anledningen kan det vara rimligt att tillämpa samma ordning för förlagskapital. Utgångspunkten är emellertid att reglerna för föreningar ska tillämpas om inte starkt vägande skäl talar mot det. Av det skälet och då förlagskapital kan ligga kvar under längre tid än garantikapital bör en begränsning gälla.

I ömsesidiga försäkringsbolag finns inte några insatser från delägarna att relatera till vid val av en sådan begränsning. Avsikten med begränsningarna för föreningarna är att det externa kapitalet inte ska få överstiga det kapital som härstammar från medlemmarna. En möjlig jämförelse skulle då kunna vara försäkringstekniska avsättningar med tillägg i livförsäkringsbolag för konsolideringsfonden. Det skulle innebära en möjlighet att i princip dubblera balansomslutningen, vilket kan anses innebära en extern finansiering som i allt för stor grad avviker från utgångspunkten om självfinansiering. En annan naturlig jämförelse skulle kunna vara bolagets egna kapital. Ytterligare ett alternativ är den begränsning som gäller för försäkringsbolagens upplåning i 5 kap. 1 § FRL. För att begränsa de finansiella risker ett försäkringsbolag kan ta får upplåning endast vara av ringa betydelse med hänsyn till rörelsens omfattning och kapitalbasens storlek, om inte Finansinspektionen medger undantag. Avsikten med en begränsning av externt förlagskapital är emellertid inte att begränsa den finansiella risken i försäkringsbolaget. En jämförelse med upplåningsbegränsningen är därför inte relevant. Den ger dessutom ett relativt begränsat utrymme för extern finansiering. Den lämpligaste begränsningen är därför en jämförelse med eget kapital. Vid tillfällen när extern finansiering är nödvändig på grund av finansiella svårigheter kan även en jämförelse med eget kapital utgöra hinder för en nödvändig kapitaltillförsel. En möjlighet att vid synnerliga skäl få tillstånd att överskrida begränsningen bör därför införas. Prövningen av detta bör göras av Finansinspektionen. *Sveriges Försäkringsförbund* har framfört att "särskilda skäl" ska räcka för att Finansinspektionen ska kunna medge ett större tillskott. Tanken är dock att ett överskridande av begränsningsregeln bara ska få ske när det egna kapitalet är så litet att ett tillskott enligt begränsningsregeln inte tillför något till bolagets finansiella problem. Att ytterligare öppna upp möjligheterna till extern finansiering innebär ytterligare avvikelser från principen om självfinansiering, något som inte kan ses som önskvärt på det här stadiet.

Eftersom förlagsinsatser inte är att betrakta som lån ska inte lånebegränsningen i nuvarande 5 kap. 1 § FRL gälla för dessa.

I övrigt finns inte anledning att ställa upp regler som avviker från bestämmelserna i 5 kap. FL.

Finansiering genom kapitalandelslån och vinstandelslån

I detta sammanhang bör även vissa andra finansieringsfrågor behandlas. Ett försäkringsbolags möjlighet att ta upp lån är som nämnts ovan enligt 5 kap. 1 § FRL begränsade till omfattning och syfte. I 5 kap. 17 och 18 §§ FRL finns även förbud för ömsesidiga försäkringsbolag mot upptagande av s.k. kapitalandelslån och vinstandelslån. Ett kapitalandelslån är ett finansiellt instrument där återbetalning bestäms på annat sätt än genom ett nominellt eller indexerat penningbelopp. Det belopp som bolaget ska betala tillbaka är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning. Ett vinstandelslån är ett lån där rätt till ränta är beroende av bolagets utdelning eller vinst (vinstandelsbevis). För vissa försäkringsaktiebolag är vinstandelslån tillåtna och nu föreslås att även kapitalandelslån ska tillåtas för dessa. För de icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolagen föreslås dock ett fortsatt förbud mot båda typerna av upplåning. Det har tidigare lämnats förslag om att ömsesidiga försäkringsbolag ska ha möjlighet att kunna ta upp vinstandelslån (se SOU 1995:87 s. 194). Regeringen genomförde inte förslagen vid den tidpunkten utan ansåg att det fanns skäl att återkomma till frågan om formerna för anskaffning av externt riskkapital i ömsesidiga bolag i samband med den associationsrättsliga översyn som nu sker (se prop. 1998/99:87 s. 269).

De upplåningsformer som är aktuella medför inte något inflytande och påverkar därför inte ett ömsesidigt försäkringsbolags oberoende. När upplåningsformerna tillåts för försäkringsaktiebolag kan ett förbud inte heller motiveras av att den bedrivna verksamheten är försäkring. Ett förbud bör därför inte behållas.

För försäkringsaktiebolag kommer samma krav på bolagsstämmobeslut för upptagande av kapitalandelslån att gälla som för andra aktiebolag. Eftersom möjligheten till upplåning för försäkringsbolag även i framtiden kommer att vara begränsad i storleken finns knappast något behov av regler för ömsesidiga försäkringsbolag vid sidan av den nuvarande begränsningsregeln i 5 kap. 1 § FRL som överförs till den nya försäkringsrörelselagen. Den innebär att upptagandet av denna typ av lån liksom annan upplåning även i framtiden kommer att begränsas med hänsyn till vad som kan anses vara av ringa betydelse utifrån rörelsens omfattning och kapitalbasens storlek eller vad som annars följer av föreskrifter eller beslut av Finansinspektionen.

Kapitalbasens sammansättning

Kapitalbasen får utöver inbetalt garantikapital för ömsesidiga försäkringsbolag även omfatta övrigt eget kapital. Till detta bör räknas inbetalda förlagsinsatser. När det gäller lånekapital kan detta även fortsättningsvis endast räknas in i kapitalbasen om det uppfyller de krav som uppställs av Finansinspektionen, vilket för närvarande är reglerat i Finansinspektionens föreskrifter om förlagslån i försäkringsbolags kapitalbas FFFS 2007:8.

7.2.8 Revision och särskild granskning

Förslag: Bestämmelserna i 8 kap. FL om revision och särskild granskning ska tillämpas av ömsesidiga försäkringsbolag.

I ett ömsesidigt försäkringsbolag ska gälla de ytterligare kraven att minst en revisor måste vara utsedd av bolagsstämman, att endast auktoriserade eller godkända revisorer kan väljas samt att minst en revisor ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Om en sådan revisor inte är utsedd ska länsstyrelsen göra det. Både en revisor och en särskild granskare ska ha viss rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen. Nuvarande bestämmelser om revisorer utsedda av Finansinspektionen ska bestå med den förändringen att Finansinspektionen ges möjlighet, i stället för nuvarande skyldighet, att utse revisor. Det klargörs att sådana revisorer, oavsett stämmans anvisningar, ska följa den instruktion som inspektionen utfärdar.

Därutöver föreslås att bestämmelser om lekmannarevisorer, motsvarande vad som i dag gäller enligt 11 kap. FRL överförs till den nya försäkringsrörelselagen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen lämnade inget förslag avseende lekmannarevisorer.

Remissinstanserna: *Bolagsverket* anför att enligt 8 kap. 18 § FL (i kraft fr.o.m. den 1 januari 2007) ska revisor under vissa förutsättningar anmälas för registrering. Den aktuella bestämmelsen tar endast sikte på vissa större föreningar eller om länsstyrelsen utsett revisor. Eftersom ömsesidiga försäkringsbolag, oavsett storlek, alltid är skyldiga att anlita kvalificerad revisor kan det dock finnas fall där den aktuella bestämmelsen om registreringsplikt inte är tillämplig. *Bolagsverket* föreslår därför att särbestämmelse om registreringsplikt tas in i 12 kap. i den nya försäkringsrörelselagen, alternativt att 8 kap. 18 § lagen om ekonomiska föreningar ändras på så vis att registreringsplikt föreskrivs även i de fall där föreningen är skyldig att utse kvalificerad revisor enligt annan lag. Om särbestämmelse om registrering införs i 12 kap. i den nya lagen bör följdändring också göras i 13 kap. beträffande försäkringsföreningar. *Revisorsnämnden* anför att det enligt nämndens mening är viktigt att renodla de roller som olika aktörer har på försäkringsmarknaderna. Oklara regelverk och oklar rollfördelning utgör potentiella hot mot revisorns oberoende och förutsättningarna för revisorns arbete. Försäkringsbolagens stämموvalda revisorer bör därför som huvudregel inte åläggas ett ansvar för annan granskning och rapportering än sådan som följer av god revisionsed. Den information som Finansinspektionen önskar samla in för egna bedömningar bör i möjligaste mån inhämtas direkt från respektive bolag till inspektionen. Liknande synpunkter kan enligt RN anläggas även på det arbete som utförs av de av Finansinspektionen förordnade revisorer. *Finansinspektionen* drar slutsatsen att mervärdet av att förordna revisorer i företag under tillsyn inte alltid överstiger de kostnader ett förordnande medför för företaget. Finansinspektionen anser därför att kravet på att en revisor ska utses av Finansinspektionen bör ändras till att Finansinspektionen har en möjlighet att förordna en revisor. *Sveriges Försäkringsförbund* avstyrker

förslaget om att allmän granskning inte längre ska vara möjlig i ömsesidiga försäkringsbolag genom att konstatera att utredningens förslag innebär att de ömsesidiga försäkringsbolagen blir den enda associationsform där det saknas möjlighet att ha lekmannarevisorer. Det skulle i sig vara ett tillräckligt argument för att behålla de nuvarande reglerna. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att det inte är välmotiverat att särskilda regler om lekmannarevisorer kommer att finnas för aktiebolag och ekonomiska föreningar, men inte för de ömsesidiga bolagen. *Alecta* ifrågasätter förslaget att regler om allmän granskning tas bort, för det finns fortfarande behov av lekmannarevisorer bland de bolag som meddelar kollektivavtalad försäkring. Utredningens slutsats att något behov inte kunnat påvisas av lekmannarevisorer i de ömsesidiga bolagen är något förhastad.

Bakgrund: Bestämmelserna om revision och särskild granskning finns i 8 kap. FL. En ekonomisk förening ska ha minst en revisor, vars uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Revisorerna väljs av föreningsstämman om inte annat föreskrivs i stadgarna.

Varje röstberättigad har rätt att föreslå att utseendet av en medrevisor påkallas hos länsstyrelsen. Om minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade biträder förslaget ska styrelsen göra en sådan framställning. Medrevisorn deltar i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Minst en revisor ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen om föreningens tillgångar har en viss storlek och inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medger annat. En revisor med vissa kvalifikationer ska även utses på begäran av en minoritet av de röstberättigade i en förening. Om det är påkallat av särskilda omständigheter får länsstyrelsen besluta att minst en kvalificerad revisor ska utses. Ett revisorsorgan hos en sammanslutning med ändamål att ha hand om gemensamma uppgifter för föreningar, eller en sådan sammanslutning, får utses till revisor.

Om en revisor avgår i förtid ska han anmäla det hos registreringsmyndigheten och lämna en avskrift av anmälan till styrelsen. I anmälan ska revisorn lämna en redogörelse för iakttagelser vid den granskning han har utfört. I revisionsberättelsen ska revisorn anmärka om han eller hon har funnit att föreningen inte har fullgjort vissa skyldigheter och i sådana fall lämna en kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket. Revisorerna får inte obehörigen lämna upplysningar om föreningens angelägenheter, om det kan vara till nackdel för föreningen. Revisorerna är skyldiga att lämna upplysningar till stämman, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för föreningen. Revisorerna har även vissa andra upplysningsskyldigheter.

Varje röstberättigad kan väcka förslag om att länsstyrelsen ska utse en granskare för särskild granskning av föreningens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i föreningen. Det finns närmare regler om förfarandet för detta och hur många röster som krävs på stämman.

Bestämmelserna om revision för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 10 kap. FRL. Bestämmelserna överensstämmer nära med motsvarande regleringar i FL och ABL. Av samma skäl som för försäkringsaktiebolag saknas dock bestämmelser om medrevisor och särskild granskning. Där-

emot finns det regler om allmän granskning i 11 kap. FRL. Alla revisorer får inte utses av annan än stämman. Endast auktoriserad eller godkänd revisor kan utses och minst en av de revisorer som stämman utser ska vara auktoriserad om tillgångarnas bruttovärde (balansomslutningen) överstiger gränsvärdet 1 000 basbelopp. Finansinspektionen, eller i vissa fall regeringen, kan besluta att en viss godkänd revisor i visst fall kan utses i stället för en auktoriserad. Krav på auktoriserad revisor gäller också för vissa moderbolag.

Finansinspektionen ska förordna en eller flera revisorer om inte inspektionen med hänsyn till rörelsens ringa omfattning eller av andra skäl anser det obehövt.

Det saknas regler om redogörelse för iakttagelser vid förtida avgång, skyldighet att i revisionsberättelsen anmärka vissa skattefrågor, skyldighet att i vissa fall sända kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket samt om granskare. Däremot är revisorerne skyldiga att rapportera vissa förhållanden till Finansinspektionen.

Det saknas för ömsesidiga försäkringsbolag möjlighet att utse sammanlutning eller revisorsorgan till revisor.

Förbudet att lämna upplysningar om de kan vara till nackdel för bolaget gäller också för uppgifter till delegerade och garantier.

Skälen för förslaget

Val av revisor och medrevisor

Revisorerne väljs enligt 8 kap. 1 § FL av föreningsstämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera revisorer ska utses på annat sätt. I ett ömsesidigt försäkringsbolag kan inte, enligt 10 kap. 1 § FRL, alla revisorer utses av annan än stämman och dessutom ska Finansinspektionen utse en eller flera revisorer, om inte Finansinspektionen anser det obehövt.

Behovet av konsumentskydd gör sig gällande här. Det bör därför, på samma sätt som för försäkringsaktiebolagen, behållas en regel om att inte alla revisorer utses av annan än stämman. Av samma skäl bör bestämmelserna om revisorer utsedda av Finansinspektionen behållas, liksom de för dessa gällande bestämmelserna. Någon lagändring föreslås inte annat än att Finansinspektionen, på motsvarande sätt som föreslås gälla för försäkringsaktiebolag, ges en möjlighet snarare än en skyldighet att förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Varje röstberättigad har rätt att på en föreningsstämma föreslå att utseende av en medrevisor påkallas hos länsstyrelsen (8 kap. 2 § FL). En medrevisor deltar i revisionen tillsammans med övriga revisorer. En framställan till länsstyrelsen ska ske om förslaget har biträts av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de på stämman närvarande röstberättigade. Även förlagsandelsinnehavare har rätt att hos styrelsen begära att en medrevisor ska utses.

En medrevisor är ett skydd för minoriteten och kallas ibland även minoritetsrevisor. Med anledning av ömsesidiga bolags kooperativa ägarstruktur bör framhållas att även om försäkringsrörelse är särskilt reglerad och står under tillsyn kan en minoritet av delägare i ett ömse-

sidigt försäkringsbolag inte anses i sådant mindre behov av skydd än minoriteten i ekonomiska föreningar att möjligheten till minoritetsrevisor är obefogad.

Kompetenskrav

Enligt 8 kap. 5 § FL ska minst en revisor vara auktoriserad eller godkänd med avlagd revisorsexamen, om nettovärdet på föreningens tillgångar de senaste två åren överstiger 1 000 basbelopp eller om föreningen har i medeltal mer än 200 anställda. I försäkringsbolag kan enligt 9 kap. 3 § FRL endast auktoriserade eller godkända revisorer väljas. Minst en av de bolagsstämموvalda revisorerna måste dessutom enligt 9 kap. 4 § FRL vara auktoriserad om bruttovärdet på tillgångarna de senaste två åren överstiger 1 000 basbelopp.

För försäkringsaktiebolag har föreslagits att bestämmelserna i ABL med vissa undantag ska gälla. Samma konsumentskyddsskäl gör sig gällande för ömsesidiga försäkringsbolag som för försäkringsaktiebolag, varför samma höga krav som föreslås gälla för försäkringsaktiebolag också föreslås för ömsesidiga försäkringsbolag. Kompetenskraven bör därmed överföras oförändrade till den nya försäkringsrörelselagen.

I vissa fall får en sammanslutning eller ett revisionsorgan med ändamål att ta hand om gemensamma uppgifter för föreningar eller en sådan sammanslutning, utses till revisor (8 kap. 4 § FL). Något skäl att inte tillåta detta även i ömsesidiga försäkringsbolag finns inte.

Jäv

Bestämmelserna som anger i vilka fall jäv föreligger för en revisor är i huvudsak desamma för ekonomiska föreningar och ömsesidiga försäkringsbolag. För ömsesidiga försäkringsbolag finns emellertid i 10 kap. 5 § FRL ett undantag om att låneskuld genom belåning av livförsäkringsbrev inte grundar jäv. För försäkringsaktiebolag har föreslagits att den särbestämmelsen inte ska behållas (jfr 9 kap. 17 § 7 ABL). Av samma skäl som redovisats för försäkringsaktiebolag bör den inte behållas heller för ömsesidiga försäkringsbolag.

Avgång i förtid

Om en revisor i en ekonomisk förening avgår i förtid ska denne lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som utförts (8 kap. 8 § FL). Han ska anmäla sin förtida avgång hos registreringsmyndigheten och lämna en avskrift av anmälan till styrelsen. I anmälningen ska revisorn lämna en redogörelse för iakttagelser vid den granskning han har utfört.

Motsvarande krav saknas för försäkringsbolag. Något skäl att inte detta ska gälla även för ömsesidiga försäkringsbolag finns inte, utan det innebär en förstärkning av skyddet för försäkringstagarna.

Allmän och särskild granskning

Länsstyrelsen ska enligt 8 kap 17 § FL i vissa fall utse en granskare för särskild granskning. För försäkringsaktiebolagen har föreslagits att bestämmelserna i ABL om allmän och särskild granskning ska gälla.

Som *Sveriges Försäkringsförbund, Försäkringsjuridiska föreningen* och *Alecta* påtalat finns det anledning att om möjligt likartade bestämmelser om revision införs för försäkringsbolagen. Reglerna om särskild granskning i FL bör därför tillämpas även på ömsesidiga försäkringsbolag. Allmän granskning är inte särskilt reglerat för ekonomiska föreningar eftersom det är möjligt att ha s.k. lekmannarevisorer i föreningarna, dvs. personer som inte är godkända eller auktoriserade revisorer. Det finns dock inte anledning att göra andra bedömningar för ömsesidiga försäkringsbolag än vad som gjorts för försäkringsaktiebolag. Möjligheten att utse en särskild granskare bör därför kompletteras med bestämmelser om allmän granskning motsvarande de som i dag finns i 11 kap. FRL med vissa språkliga anpassningar. Dessa bestämmelser är utformade efter mönster i aktiebolagslagen och i sak i princip överensstämmande (se prop.1998/99:87 s. 357 ff.).

Rapporteringskyldighet

Bestämmelserna i 10 kap. 8 a § FRL, ålägger revisorerna skyldighet att rapportera vissa förhållanden till Finansinspektionen. Revisorsnämnden anför att revisorer valda av stämman inte ska åläggas granskning och rapportering utöver vad som följer av god redovisningssed. Rapporteringsskyldigheten har kommenterats utförligt avseende försäkringsaktiebolag och samma skäl kan göras gällande avseende de ömsesidiga försäkringsbolagen. Motsvarande överväganden gör sig gällande för ömsesidiga försäkringsbolag.

Rapporteringskyldigheten för revisorer innebär ett genomförande i svensk lagstiftning av EG-rättsliga krav (se prop. 1995/96:173 s. 107 ff.), varför den måste kvarstå. Dessutom bör rapporteringsskyldigheten till Finansinspektionen utvidgas till att även avse särskilda granskare i enlighet med förslaget ovan.

7.2.9 Överskottsutdelning och annan användning av bolagets egendom

Förslag: De nuvarande bestämmelserna i 12 kap. FRL om utbetalningar till garantier behålls och utvidgas till att omfatta även innehavare av förlagsandelar.

Återbäring i livförsäkringsbolag ska fortsatt gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat reglerats i avtal eller bolagsordning (kontributionsprincipen). Regler för hur återbäring och avgiftsuttag ska bestämmas vid återköp och överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ges i en preciserad kontributionsprincip.

Ömsesidiga försäkringsbolag ska inte behöva göra avsättningar av vinsten till reservfond. För de bolag som har en sådan fond ska reglerna i FL om reservfond tillämpas. Regler behålls om konsolideringsfond i ömsesidiga livförsäkringsbolag.

Nuvarande bestämmelse om att ett försäkringsbolag inte får förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet behålls.

Bestämmelser införs om tjänster till en jävskrets motsvarande dem som gäller för kreditinstitut.

Nu gällande övergångsregler om krav på skälighet för äldre försäkringar ska fortfarande gälla men överförs till ett samlat avsnitt med övergångsregler.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att de vinstutdelningsregler som finns i FL ska gälla för ömsesidiga bolag och vinstutdelning till garantier.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* tillstyrker utredningens förslag att särregler avseende kontributionsprincipen ska införas för ömsesidiga bolag. *Finansinspektionen* vill dessutom att motsvarande särregel införs avseende försäkringsaktiebolagen. *Sveriges Försäkringsförbund* efterlyser ytterligare analyser kring hur en tillämpning av utbetalningsreglerna i 10 kap. FL förhåller sig till de system som tillämpas av bolagen i dag.

Bakgrund: Reglerna om överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom finns i 10 kap. FL. Fördelningen av överskott sker vanligen genom olika former av gottgörelse, t.ex. som återbäring i förhållande till gjorda inköp. Gottgörelsen innebär en merprestation från föreningens sida i förhållande till den prestation som redan skett vid t.ex. medlemmens köp av en vara och beror på att föreningens resultat gör en sådan merprestation möjlig. Gottgörelse kan beslutas såväl under som efter ett räkenskapsår. Det är även möjligt att ge i princip samma typ av merprestation som vinstutdelning. Sådan vinstutdelning sker även den ofta i förhållande till hur mycket medlemmarna utnyttjat föreningens tjänster, men den kan baseras på inbetalda medlemsinsatser. Det senare kallas ibland för insatsränta.

Regler om vinstutdelning och annan användning av ett försäkringsbolags egendom finns i 12 kap. FRL. För ömsesidiga försäkringsbolag gäller reglerna om utbetalning av bolagets medel endast för vinstutdelning och återbetalning till garantier. När det gäller livförsäkringsbolag regleras delvis även försäkringstagarnas rätt till återbäring. Årsvinsten i sådana bolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital ska användas för återbäring i den utsträckning det inte får tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i bolagsordningen eller annat följer av FRL eller av ÅRFL. Återbäring ska gottskrivas till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen. Hur återbäring och avgiftsuttag vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL) ska bestämmas läggs fast. För försäkringar som har tecknats före den 1 januari 2000, eller som har förnyats efter utgången av

år 1999, gäller fortfarande skälighetsprincipen om inte annat avtalats. Ett försäkringsbolag får inte förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet. För ömsesidiga försäkringsbolag gäller förbud att till vissa personer lämna lån, med en möjlighet för Finansinspektionen att i vissa fall medge dispens.

Skälen för förslaget

Allmänt

Regleringen om fördelning av överskott och annan användning av försäkringsbolagets egendom i FRL skiljer sig väsentligt ifrån vad som gäller enligt FL och är en viktig del av de regler som kännetecknar ett ömsesidigt försäkringsbolag. Det gör att dessa regler huvudsakligen bör uttryckas genom självständiga bestämmelser i den nya försäkringsrörelselagen.

Utbetalningar till garanter och innehavare av förlagsandelar

För ömsesidiga försäkringsbolag gäller reglerna om utbetalning av bolagets medel i 12 kap. 1 § FRL endast i förhållande till garanter. Sådan utbetalning får ske endast enligt bestämmelserna om vinstutdelning, återbetalning av garantikapital och utskiftning vid bolagets likvidation. Reglerna om vinstutdelning överensstämmer i stora delar med vad som gäller enligt FL och bör kunna tillämpas även på vinstutdelning till innehavare av förlagsinsatser. Vinstutdelning i livförsäkringsbolag får enligt 12 kap. 2 § FRL ske endast om det följer av bestämmelser i bolagsordningen. Vinstutdelning får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen, och i fråga om moderbolag som ska upprätta koncernredovisning, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisats som bolagets respektive koncernens nettovinst för året, balanserade vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för belopp som ska användas för återbäring, redovisad förlust, belopp som enligt lag eller bolagsordning ska avsättas till bundet eget kapital eller i fråga om moderbolag belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna ska föras över till det bundna egna kapitalet samt belopp som enligt bolagsordningen på annat sätt ska användas för något annat ändamål än vinstutdelning. Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

Det är enligt 12 kap. 3 § FRL bolagsstämman som fattar beslut om vinstutdelning till garanter och detta bör gälla även avseende vinstutdelning till innehavare av förlagsandelar. Stämman får besluta om utdelning av större belopp än styrelsen föreslagit eller godkänt endast om den har skyldighet till det enligt bolagsordningen.

Beslut om att återbetala garantikapital ska enligt 12 kap. 4 § FRL beslutas av bolagsstämman. Beslutet får inte registreras av Bolagsverket innan Finansinspektionen har gett tillstånd till återbetalningen. En återbetalning får inte ske förrän efter registreringen.

Utbetalning av medel till delägarna och konsolideringsfond

Utbetalning av ett ömsesidigt livförsäkringsbolags medel till delägarna är inte reglerat annat än genom vissa regler om återbäring. Årsvinsten i sådana bolag och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital ska enligt 12 kap. 5 § FRL användas för återbäring i den utsträckning det inte får tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i bolagsordningen eller annat följer av FRL eller av ÅRFL. Återbäring ska enligt 12 kap. 6 § FRL gottskrivas till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen. I den paragrafen preciseras också hur återbäring och avgiftsuttag ska bestämmas vid återköp och överföring enligt 11 kap. 5 § FAL (se prop. 2006/07:26 s. 53–55). För försäkringar som har tecknats före den 1 januari 2000, eller som har förnyats efter utgången av år 1999, gäller fortfarande skälighetsprincipen om inte annat avtalats. Detta bör framgå av de övergångsregler som ska gälla för den nya försäkringsrörelselagen.

Livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst ska enligt 12 kap. 9 § FRL inrätta en konsolideringsfond. Den får endast sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål enligt bolagsordningen. Bolagsordningen i ett ömsesidigt livförsäkringsbolag innehåller normalt bestämmelser om att konsolideringsfonden får användas för återbäring till försäkringstagarna. Nedsättningsbeslut fattas av stämman.

Hur återbäring hanteras och betalas ut beror på vilken typ av försäkring som meddelats. Ömsesidiga livförsäkringsbolag ska även i framtiden kunna fortsätta hantera återbäring och överskott på samma sätt som i dag och de ska kunna fortsätta ha en konsolideringsfond. För ömsesidiga livförsäkringsbolag måste en bestämmelse om konsolideringsfonden och dess användning finnas, motsvarande den som gäller för närvarande. Den rådande ordningen där bolagen i bolagsordningen anger enligt vilka regler bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller på annat sätt täcka bolagets förlust behålls. En sådan bestämmelse kan förvisso innebära att bolagets årsvinst ska avsättas till konsolideringsfonden och att, i den mån konsolideringsfonden inte behövs för bolagets konsolidering, den kan sättas ned av bolagsstämman för att tilldela försäkringstagare och andra ersättningsberättigade återbäring. *Finansinspektionen* har tillstyrkt förslagen i denna del. Som redogjorts för ovan avseende möjligheterna till ett representativt system, finns det i framtiden anledning att återkomma till frågan om en konsolideringsfond ska inrättas eller om en mer tydlig skillnad mellan vad som är försäkringstagarnas medel och vad som utgör bolagets riskkapital ska införas. Detta bör dock göras gemensamt för alla företagsformer som bedriver livförsäkringsverksamhet enligt ömsesidiga principer, dvs. icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Arbetet bör dessutom samordnas med det arbete som behövs för införlivandet av det s.k. Solvens II direktivet i svensk rätt.

Till dess att en sådan översyn sker kan som utredningen framför ifrågasättas om det finns skäl att behålla en regel motsvarande 12 kap. 5 § FRL om att redovisade vinster och andra överskottsmedel, som inte är tillgängliga för vinstutdelning eller förlusttäckning enligt bolags-

ordningen, ska gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade som återbäring. Bestämmelsen är främst näringsrättslig och ska bidra till att beloppen som gottskrivas försäkringstagarna undantas från medel som kan användas för allmän förlusttäckning och dessutom främja en årlig fördelning av överskott mellan riskkapital och försäkringstagarmedel (se prop. 1998/99:87 s. 198). När nu de regler som gäller fördelning av överskottet uttrycks som självständiga bestämmelser i lagstiftning bör emellertid denna bestämmelse tjäna som ledning för den årliga fördelningen och överförs därför till den nya lagen.

I enlighet med önskemål om produktfrihet på försäkringsområdet skulle frågan om fördelningar försäkringstagare emellan helt kunna regleras i försäkringsavtal eller bolagsordning. För ömsesidiga försäkringsbolag kan det dock vara naturligt att om sådan reglering inte skett, bestämmelsen i 12 kap. 6 § FRL om kontributionsprincipen vid fördelning av återbäring även i framtiden kvarstår. Den principen kan nämligen sägas följa av den ömsesidiga verksamhetsformen och föreslås även tillämpas av de icke-vinstutdelande aktiebolagen.

För ömsesidiga skadeförsäkringsbolag finns ingen reglering alls i FRL av hur bolagets medel får betalas till delägarna. Däremot ska det, på samma sätt som för livförsäkringsbolagen, i bolagsordningen finnas regler om hur bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst. Det är i ömsesidiga skadeförsäkringsbolag vanligt att återbäring till delägare beslutas i annan form än som beslut om vinstutdelning. På sätt som *Sveriges Försäkringsförbund* ifrågasatt saknas skäl till att ändra gällande bestämmelser.

Reservfond

För försäkringsbolagen finns det inte någon lagreglerad skyldighet att avsätta en viss del av vinsten till reservfond. En reservfond kan dock finnas i skadeförsäkringsbolag och livförsäkringsbolag som får dela ut vinst och det finns enligt 12 kap. 9 § FRL en skyldighet att göra avsättning av vissa belopp, nämligen belopp som enligt bolagsordningen ska avsättas till reservfond eller som enligt beslut av bolagsstämman i övrigt ska föras över från det redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Det har i tidigare lagstiftningsärenden inte ansetts finnas något behov av en skyldighet för försäkringsbolag att avsätta en del av vinsten till reservfond. Reservfonden har ansetts vara av underordnad betydelse för försäkringsbolagens konsolidering (se prop. 1981/82:180 s. 270 f.). Förslagen när det gäller överskott i ömsesidiga livförsäkringsbolag innebär att de även i framtiden kan göra avsättningar till konsolideringsfond. Något behov av att därutöver kräva avsättningar till reservfond för livförsäkringsbolagen torde inte finnas. Inte heller för skadeförsäkringsbolag har något sådant behov framkommit. Genom frivilliga avsättningar till en säkerhetsreserv kan skadeförsäkringsbolagen göra avsättningar för att täcka förluster som beror på slumpmässiga eller i övrigt svårbedömbara faktorer. Finansinspektionen anger genom föreskrifter de högsta avsättningar som kan göras till säkerhetsreserv. Till detta kommer att skyldigheten för aktiebolag att göra avsättningar av årets vinst till reserv-

fond har avskaffats med den nya aktiebolagslagen. Av den anledningen har det för försäkringsaktiebolag inte förslagits någon sådan skyldighet. Det finns inte anledning att ställa andra krav på avsättningar till reservfond för ömsesidiga försäkringsbolag än för försäkringsaktiebolag.

Däremot bör regleringen för ekonomiska föreningar i övrigt om avsättning av vissa belopp till reservfond gälla – nämligen belopp som en förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats, belopp som enligt bolagsordning ska sättas av till reservfond och belopp som enligt beslut av stämman i övrigt ska föras över från det redovisade fria egna kapitalet till reservfond. Även FL:s bestämmelser om nedsättning av reservfonden bör tillämpas av ömsesidiga försäkringsbolag där en sådan fond upprättats.

Återbetalningsskyldighet

Återbetalningsskyldighet för utbetalningar som strider mot lagen är reglerad i 12 kap. 10 § FRL. För ömsesidiga försäkringsbolag gäller återbetalningsreglerna endast garanter.

Bestämmelserna om utbetalning av ett ömsesidigt försäkringsbolags medel i 12 kap. 1 § FRL omfattar också endast utbetalningar till garanter. Det har fått till följd att det endast är garanters återbetalningsskyldighet vid felaktiga utbetalningar som reglerats för ömsesidiga försäkringsbolag. Det är naturligt att denna återbetalningsskyldighet i framtiden även innefattar utbetalningar till innehavare av förlagsandelar. Delägare i ömsesidiga försäkringsbolag kan inte bli återbetalningsskyldiga enligt nuvarande bestämmelser och någon utvidgning av lagstiftningen i detta avseende är inte motiverad. Däremot kan delägare bli skyldiga att täcka brist i den primärt betalningsskyldigas återbetalning om delägaren har deltagit i t.ex. beslut om utbetalning. När det gäller garanters återbetalningsskyldighet är den en naturlig följd av att utbetalning och återbetalning reglerats i lagen.

Gåvor

Bestämmelserna om möjlighet att ge gåvor till allmännyttiga eller liknande ändamål i 12 kap. 11 § FRL, överförs till den nya lagen.

Utjämningsavsättning

Försäkringsbolag som meddelar kreditförsäkring av viss omfattning ska göra avsättningar till en utjämningsavsättning som endast kan användas för att täcka tekniska underskott i kreditförsäkringsrörelsen (12 kap. 9 a § FRL). Bestämmelsen är föranledd av krav i EG:s försäkringsdirektiv och gäller även för försäkringsaktiebolag som meddelar kreditförsäkring. Bestämmelsen måste med hänsyn till EG-rättsliga krav behållas och införas gemensamt för alla typer av försäkringsföretag.

Förbud mot vissa lån

Bestämmelserna i 12 kap. 12 och 13 §§ FRL, innehåller förbud mot lån till den s.k. förbjudna kretsen. För försäkringsaktiebolagen föreslås att förbudet mot lån till den förbjudna kretsen ska ersättas med ett förbud i den nya försäkringsrörelselagen mot att med personer inom en sådan krets ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som företaget normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärs-
mässigt betingade. Dessutom kommer för försäkringsaktiebolagen gälla ABL:s förbud mot att låna ut medel för att låntagaren ska förvärva aktier i bolaget eller annat överordnat bolag i samma koncern. Förslagen är motiverade av hänsyn till skyddet för försäkringstagarna genom att de ska förhindra att bolaget avhånds kapital. De skäl som framförts beträffande försäkringsaktiebolag väger lika tungt för ömsesidiga försäkringsbolag och motsvarande regler bör gälla även för dessa avseende avtal med personer inom den s.k. förbjudna kretsen. Däremot kan det konstateras att ABL:s bestämmelser om lån för förvärv av aktier i det långivande bolaget eller av aktier i annat överordnat bolag i samma koncern reglerar en situation som inte kan uppkomma i ömsesidiga försäkringsbolag. Det finns därför inte skäl att för ömsesidiga försäkringsbolag införa regler om sådana lån.

Villkor om vinstutdelning

Villkor om vinstutdelning i bolagsordningen för ett ömsesidigt livförsäkringsbolag får enligt gällande rätt stadfästas endast om beslutet vid bolagsstämman har biträts av två tredjedelar av samtliga röstande och ändringen inte kan antas försämra rätten för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av en försäkring (12 kap. 5 § FRL). Kravet att ändringen inte får försämra rätten för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade gäller även villkor om förlusttäckning i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Detsamma gäller för tillstånd till överlåtelse av ett försäkringsbestånd till en vinstutdelande verksamhet eller fusion med en sådan verksamhet, om det inte finns särskilda skäl för undantag.

När det först gäller villkor om vinstutdelning i bolagsordningen blir det endast aktuellt vid införande av regler om ränta på garantikapital och villkor för förlagsinsatser. Kravet på kvalificerad majoritet för stämmans beslut överensstämmer med det som gäller för andra ändringar av bolagsordningen enligt 9 kap. 14 § FRL som ska gälla även fortsättningsvis. När det sedan gäller villkoren att de angivna bolagsordningsändringarna inte får försämra försäkringstagarnas och ersättningsberättigades rätt finns det fortfarande skäl att skydda försäkringstagarna genom särskilda krav för godkännande och detta bör även utvidgas till att omfatta vinstutdelning till innehavare av förlagsandelar (jfr prop. 1998/99:87 s. 368 ff.).

Förespeglingsförbud

Ett försäkringsbolag får inte förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet (7 kap. 8 § FRL). För försäkringsaktiebolag har föreslagits att förespeglingsförbudet ska behållas. Ömsesidiga livförsäkringsbolag drivs med självfinansiering som grund, dvs. premier försäkringstagarna betalar in och avkastningen av dessa utgör rörelsekapital i bolaget, vilket bör gälla även i framtiden. Även om villkor för återbäring finns i försäkringsavtalen kan ett ömsesidigt bolag med stor sannolikhet ändå komma att fördela ackumulerade överskott till sina försäkringstagare. Av samma skäl som föranlett förslaget att förespeglingsförbudet ska behållas för försäkringsaktiebolag, bör det behållas även för ömsesidiga försäkringsbolag.

Skälighetsprincipen

Trots att skälighetsprincipen har avskaffats gäller den fortfarande för äldre försäkringsavtal, om inte annat har avtalats (12 kap. 14 § FRL). I den senaste försäkringsrörelsereformen ansåg regeringen att det i görligaste mån måste säkerställas att livförsäkringstagarnas och andra ersättningsberättigades rätt till ansamlade och framtida överskott från premier enligt avtal som är tecknade enligt skälighetsprincipen inte försämras (se prop. 1998/99:87 s. 364). Även för skadeförsäkringar som har meddelats på basis av skälighetsprincipen ansåg regeringen att samma regel borde gälla. Det finns inte skäl att nu göra annan bedömning, vilket för övrigt överensstämmer med förslagen för försäkringsaktiebolag. Däremot bör regeln systematiskt inordnas bland övriga övergångsbestämmelser i den nya lagen.

7.2.10 Likvidation, konkurs och upplösning

Förslag: Bestämmelserna i 14 kap. 1–3 §§ FRL om frivillig likvidation och tvångslikvidation ska överföras till den nya försäkringsrörelselagen.

För genomförandet av likvidationen ska bestämmelserna i FL gälla. Beslut får inte fattas om att en likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet återupptas om bolagets tillstånd har återkallats.

Bestämmelserna om konkurs i FL ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag.

Liksom för försäkringsaktiebolag ska de nuvarande bestämmelserna om allmänt ombud anpassas till motsvarande reglering på bankområdet. Förbudet mot meddelande av nya försäkringar vid likvidation eller konkurs behålls. Även föreskrifter om överlåtelse av livförsäkringsbestånd vid sådana händelser ska gälla i fortsättningen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår även att ömsesidiga försäkringsbolag ska kunna upphöra genom upplösning.

Remissinstanserna: *Bolagsverket* menar att det kan finnas en risk att avförandet av ett försäkringsföretag ur försäkringsregistret innebär en del inte obetydliga praktiska och juridiska olägenheter för den enskilde

försäkringstagaren. Det framstår som oklart vad som gäller för den försäkringstagare som t.ex. har en livförsäkring där ersättning ska utgå först efter lång tid. Bolagsverket anser därför att det bör övervägas om den aktuella regeln utan vidare ska vara tillämplig på försäkringsföretag. Kanske behövs ytterligare åtgärder i samband med gallringen, t.ex. att Bolagsverket inhämtar yttrande från Finansinspektionen. *Sveriges Försäkringsförbund* efterlyser ett klargörande av begreppet ”skulder” och av Finansinspektionens mandat.

Bakgrund: Reglerna om likvidation och upplösning av ekonomiska föreningar finns i 11 kap. FL. En förening kan upphöra genom likvidation eller konkurs. Den kan även upphöra genom att den avförs från registret. Stämman kan besluta att föreningen ska gå i frivillig likvidation. Om det på grund av inträffade förluster eller av annan orsak finns anledning att anta att föreningens ställning kommer att försämrans så att tillgångarna inte täcker skulderna, ska styrelsen genast hänskjuta fråga om likvidation till stämman. Detsamma gäller om antalet medlemmar i en förening gått ned under det lägsta tillåtna antalet. Tvångslikvidationsgrund föreligger också om föreningen enligt stadgarna är skyldig att träda i likvidation, verksamheten drivs på ett sätt som uppenbarligen inte motsvarar de förutsättningar under vilka registrering har skett samt i vissa fall förutsättningarna för att anses som ekonomisk förening inte längre är uppfyllda. Vid dessa tvångslikvidationsgrunder beslutar rätten om likvidation. Registreringsmyndigheten kan besluta om likvidation om behörig styrelse, verkställande direktör eller särskild delgivningsbehörig inte anmälts för registrering. Dessutom kan registreringsmyndigheten besluta om upplösning utan likvidation om någon anmälan om föreningen inte har kommit in till registreringsmyndigheten under tio år. Stadgarna ska ange hur man ska förfara med föreningens tillgångar när föreningen upplöses.

Reglerna om likvidation och upplösning av ömsesidiga försäkringsbolag finns i 14 kap. FRL. Ett ömsesidigt försäkringsbolag kan endast upphöra genom likvidation eller konkurs. Rätten kan besluta om likvidation om likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen, bolagets hela försäkringsbestånd har överlåtits, tiden för en tidsbestämd koncession har gått ut utan att någon ny koncession har beviljats, koncessionen har förklarats förverkad, bolaget är försatt i konkurs som avslutas med överskott och stämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation samt bolaget saknar till försäkringsregistret anmäld behörig styrelse eller verkställande direktör. Anmälan till rätten kan göras av bl.a. Finansinspektionen. Under en likvidation eller en konkurs gäller vissa särskilda bestämmelser. Finansinspektionen ska förordna en likvidator om ett livförsäkringsbolag har trätt i likvidation eller om det annars finns behov av det. När ett bolag är försatt i konkurs kan Finansinspektionen förordna ett allmänt ombud. Ett allmänt ombud ska alltid förordnas i ett livförsäkringsbolag. Vid både likvidation och konkurs får en garant inte erhålla betalning förrän bolagets övriga skulder blivit betalda eller erforderliga medel har avsatts. Nya försäkringar får inte meddelas, men vid likvidation får sådana livförsäkringar meddelas som föranleds av gällande försäkringsavtal.

När ett livförsäkringsbolag gått i likvidation eller försatts i konkurs ska beståndet överlåtas till en eller flera försäkringsgivare om det är möjligt

och överlåtelseavtalet ska godkännas av Finansinspektionen. Om inte försäkringsbeståndet har överlåtits inom ett år får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna. En plan ska upprättas över avvecklingen och fördelningen och godkännas av Finansinspektionen.

Livförsäkrings- och återbäringsbelopp som förfallit till betalning före likvidationen eller konkursen ska betalas ut till så stor del som skulle ha betalats om likvidationen eller konkursen inte inträffat. Har beloppen förfallit till betalning efter likvidationen eller konkursen får endast så mycket betalas ut att övriga livförsäkringstagares rätt inte försämras. Detsamma gäller för återköp av försäkring och belåning av försäkringsbrev. Återbetalning ska inte ske om det visar sig att för mycket har betalats ut av de belopp som har förfallit efter likvidationen eller konkursen.

Vid skifte av bolagets tillgångar ska de som var delägare vid likvidationsbeslutet få del i tillgångarna enligt bolagsordningens fördelningsgrunder.

Skälen för förslaget

Beslut om likvidation

Beslut om likvidation kan fattas av bolagets stämma eller av allmän domstol. Något krav om kvalificerad majoritet för stämmans beslut om frivillig likvidation gäller inte för ömsesidiga försäkringsbolag. Däremot kan ett sådant majoritetskrav föreskrivas i bolagsordningen (14 kap. 1 § FRL). Utredningen föreslog att ett krav på kvalificerad majoritet skulle gälla för ömsesidiga bolag. För det fall att grund för tvångslikvidation inte föreligger kan ett sådant krav anses motiverat emedan det snarast bör verka som ett ökat skydd för försäkringstagarna. Bestämmelsen bör ändras för att återspegla kravet. Däremot bör kravet inte som för ekonomiska föreningar kräva beslut på två separata stämmor, utan liksom för ändring av bolagsordningen med två tredjedelar av samtliga röstande.

Grund för likvidation

När det gäller grund för likvidation kan först nämnas att för ömsesidiga försäkringsbolag finns de näringsrättsliga reglerna med krav på stabilitet och likviditet samt en tillräcklig kapitalbas. De kompletteras av Finansinspektionens möjlighet att tillgripa sanktioner mot ett bolag som inte följer regler i FRL. En yttersta sanktionsmöjlighet i ett sådant fall är att koncessionen förverkas, vilket i sig är en grund för likvidation. Frågan är om detta är en tillräckligt omfattande reglering. En skyldighet för styrelsen att till stämman hänskjuta frågan om likvidation skulle möjliggöra att stämman kan fatta beslut i frågan om verksamheten ska fortsättas och i så fall vilka åtgärder som måste vidtas. Bestämmelsen är tänkt för den situationen att styrelsen genast ska hänskjuta en fråga om likvidation till stämman om det på grund av inträffade förluster eller av annan orsak finns anledning att anta att föreningens ställning fortgående kommer att försämrats så att föreningens skulder inte täcks av tillgångarna.

Även med de skyddsregler som finns i FRL kan ett sådant förfarande endast vara till fördel för försäkringstagarna. Bestämmelsen kan delvis jämföras med den som gäller för försäkringsaktiebolag och andra aktiebolag om skyldighet för styrelsen att i vissa fall upprätta en kontrollbalansräkning och till stämman hänskjuta frågan om likvidation.

Sveriges Försäkringsförbund har efterlyst ett klargörande av begreppet ”skulder”. Någon ändring jämfört med dagens begrepp är dock inte avsedd genom den föreslagna ändringen av förfarandet.

När det gäller tvångslikvidation är det för ömsesidiga försäkringsbolag endast allmän domstol som kan besluta om det (14 kap. 3 § FRL). Domstolen kan besluta om likvidation om likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen, bolagets hela försäkringsbestånd har överlåtit, tiden för en tidsbestämd koncession har gått ut utan att någon ny koncession har beviljats, koncessionen har förklarats förverkad, bolaget är försatt i konkurs som avslutas med överskott och stämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation samt bolaget saknar till försäkringsregistret anmäld behörig styrelse eller verkställande direktör. Anmälan till domstolen kan göras av bl.a. Finansinspektionen.

De tvångslikvidationsgrunder som ansetts befogade att behålla för försäkringsaktiebolagen bör behållas även för ömsesidiga försäkringsbolag, liksom det även framgent bör vara möjligt för Finansinspektionen att ansöka om ett bolags försättande i likvidation. Företagets associationsform är här inte av avgörande betydelse. I ett fall finns det dock skäl att göra annan bedömning för ömsesidiga försäkringsbolag. Om ett försäkringsaktiebolag har överlåtit hela sitt försäkringsbestånd och Finansinspektionen har förverkat verksamhetstillståndet finns det inte anledning att kräva bolaget i likvidation, under förutsättning att verksamheten i bolaget ändras på sådant sätt att det inte längre än tillståndspliktigt. Ömsesidiga bolag finns i Sverige endast inom försäkringsområdet. Det är av den anledningen inte möjligt att efter en total beståndsöverlåtelse ändra verksamheten så att den inte längre är tillståndspliktig. En tvångslikvidationsgrund avseende denna situation måste därför behållas för ömsesidiga försäkringsbolag.

Samma bedömning bör göras som för försäkringsaktiebolagen även när det gäller att beslut om likvidation i vissa fall ska fattas av registreringsmyndigheten.

Det saknas en tvångslikvidationsgrund när antalet delägare går ned under ett visst lägsta antal, eftersom det inte finns något lagstadgat krav på minsta antal delägare i ömsesidiga bolag. Däremot föreligger det grund för ingripande enligt 19 kap. 11 § FRL om försäkringsbeståndet inte längre är tillräckligt för erforderlig riskutjämning. Detta är ett lämpligare förfarande när antalet försäkringstagare är för litet varför bestämmelsen ska överföras oförändrad.

Finansinspektionens rätt att förordna likvidator eller allmänt ombud

Under en likvidation eller en konkurs gäller vissa särskilda bestämmelser. Finansinspektionen ska förordna en likvidator om ett livförsäkringsbolag har trätt i likvidation eller om det annars finns behov av det. När ett bolag är försatt i konkurs kan Finansinspektionen förordna ett

allmänt ombud. Ett allmänt ombud ska alltid förordnas i ett livförsäkringsbolag. Det allmänna ombudet ska delta i förvaltningen av konkursboet som konkursförvaltare och se till att försäkringstagarna kommer i åtnjutande av den förmånsrätt som följer med försäkringsavtalen. I likhet med vad som anförts ovan avseende försäkringsaktiebolag kan behovet av en likvidator utöver den som utsetts av rätten ifrågasättas. Bestämmelserna om allmänt ombud på försäkringsområdet bör däremot liksom för försäkringsaktiebolagen kvarstå och formars i linje med ombudsmannareglerna för kreditinstitut.

Överlåtelse av försäkringsbeståndet

När ett livförsäkringsbolag gått i likvidation eller försatts i konkurs ska beståndet om det är möjligt överlåtas till en eller flera försäkringsgivare och överlåtelseavtalet ska godkännas av Finansinspektionen. Om inte försäkringsbeståndet har överlåtits inom ett år får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna. En plan ska upprättas över avvecklingen och fördelningen och godkännas av Finansinspektionen.

Livförsäkrings- och återbäringsbelopp som förfallit till betalning före likvidationen eller konkursen ska betalas ut till så stor del som skulle ha betalats om likvidationen eller konkursen inte inträffat. Har beloppen förfallit till betalning efter likvidationen eller konkursen får endast så mycket betalas ut att övriga livförsäkringstagares rätt inte försämrats. Detsamma gäller för återköp av försäkring och belåning av försäkringsbrev. Återbetalning ska inte ske om det visar sig att för mycket har betalats ut av de belopp som har förfallit efter likvidationen eller konkursen. Dessa bestämmelser överförs gemensamt för samtliga associationsformer till den nya lagen.

Upplösning

En möjlighet till upplösning saknas för ömsesidiga försäkringsbolag i dag, men utredningen föreslog att reglerna för ekonomiska föreningar skulle tillämpas i detta avseende.

En ekonomisk förening kan upplösas i enlighet med 11 kap. 18 § FL utan likvidation om någon anmälan rörande föreningen inte har kommit in till registreringsmyndigheten under de tio senaste åren. Registreringsmyndigheten ska då undersöka om föreningen har upphört med sin verksamhet genom brev till den senast registrerade adressen och genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Om det efter två månader från kungörandet ännu inte framgår att föreningen fortfarande består ska registreringsmyndigheten avföra föreningen ur registret. Föreningen är därmed upplöst.

Bolagsverket har mot utredningens förslag anfört att det behövs ytterligare åtgärder i samband med gallringen för att säkerställa att det inte uppstår praktiska och juridiska olägenheter för den enskilde försäkringstagaren. Bolagsverket anser att bestämmelsen bör kompletteras med en skyldighet för Bolagsverket att inhämta yttrande från Finansinspektionen innan avförandet ur försäkringsregistret slutförs. Det kan samtidigt konstateras att Finansinspektionen redan i dag har

skyldighet att återkalla tillståndet att driva försäkringsrörelse om ett försäkringsföretag under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit försäkringsrörelse. Denna skyldighet överförs till den nya försäkringsrörelselagen. Därefter kan Finansinspektionen begära att bolaget försätts i likvidation. Något skäl för att verksamheten även ska kunna upphöra genom upplösning kan inte anses finnas.

Skifte av tillgångar

Vid skifte av bolagets behållna tillgångar ska de som var delägare vid tiden för likvidationsbeslutet få del i tillgångarna enligt de fördelningsgrunder som bolagsordningen innehåller. För föreningarna ska stadgarna enligt 2 kap. 2 § FL ange hur man ska förfara med föreningens behållna tillgångar när föreningen upplöses, och när alla skulder är betalda ska likvidatorerna enligt 11 kap. 13 § FL skifta föreningens behållna tillgångar. Det finns alltså inte för föreningarna några regler om att medlemmarna ska få del i de behållna tillgångarna. Det kan i stadgarna därför föreskrivas att helt andra än medlemmarna ska tillskiftas kvarvarande överskott. Frågan om skifte av tillgångar mellan delägarna i ömsesidiga försäkringsbolag behandlades i samband med försäkringsrörelsereformen år 1999. Det bedömdes då att bolagets tillgångar inte skulle få tillskiftas andra än delägarna (se prop. 1998/99:87 s. 301). Delägarnas kollektiva äganderätt till bolaget är karaktäristisk för ömsesidiga försäkringsbolag. Det saknas därför skäl till annan bedömning än den som gjordes vid försäkringsrörelsereformen. En särregel bör därför finnas i förhållande till bestämmelsen i FL.

Om ett ömsesidigt försäkringsbolag har trätt i likvidation eller blivit försatt i konkurs får en garant inte erhålla betalning av bolagets tillgångar för fordran avseende inbetalt garantikapital förrän bolagets övriga skulder har blivit fullt betalda eller erforderliga medel avsatts till detta.

Övriga bestämmelser

Bestämmelserna i 14 kap. 23 § och 26–28 §§ FRL innehåller gemensamma regler för likvidation och konkurs. De innebär ett förbud för ett försäkringsbolag i likvidation eller konkurs att meddela nya försäkringsavtal, med undantag i en likvidation för sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal. För försäkringsaktiebolagen har ovan föreslagits att förbudet mot att meddela nya försäkringar ska behållas. De nuvarande bestämmelserna är gemensamma för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag. Det finns inte skäl att nu föreslå bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag som avviker från vad som föreslås för försäkringsaktiebolag.

Slutligen har det för försäkringsaktiebolag ovan föreslagits en särregel om att beslut om att en likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet återupptas inte får fattas, om bolagets tillstånd har återkallats. Motsvarande bestämmelse bör gälla även för ömsesidiga försäkringsbolag.

Dessa bestämmelser överförs gemensamt för samtliga associationsformer till den nya försäkringsrörelselagen.

7.2.11 Fusion och inlösen av aktier i dotteraktiebolag

Förslag: Bestämmelserna i 12 kap. FL om fusion ska tillämpas av ömsesidiga försäkringsbolag. Bara ett ömsesidigt försäkringsbolag får genom fusion överta ett annat ömsesidigt försäkringsbolags samtliga tillgångar och skulder.

Reglerna till skydd för försäkringsbolagets borgenärer (försäkrings-tagarna) ges en annan utformning än i FL. Dessa regler ska svara mot dem som gäller för bankaktiebolag och ska tillämpas vid såväl nationella som gränsöverskridande fusioner. Finansinspektionen får motsätta sig att ett försäkringsaktiebolag deltar i en fusion med hänsyn till allmän-intresset.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår inte någon särregel om Finansinspektionens motsättanderätt eller några bestämmelser som avser genomförandet av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* tillstyrker förslagen och övriga remissinstanser lämnar förslagen utan erinran.

Skälen för förslaget

Frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd och fusion

I dag regleras frågan om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd i nuvarande 15 kap. FRL för både försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag. För försäkringsaktiebolag finns regler om fusion i 15 a kap. Frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd kan ske av delar eller av hela beståndet. Om det är fråga om en överlåtelse av hela beståndet måste överlåtelsen följas av en likvidation av det överlåtande företaget. Reglerna i nu gällande FRL 14 kap. 3 § 2 punkten är desamma för såväl försäkringsaktiebolag som ömsesidiga försäkringsbolag. En motsvarande bestämmelse finns i lag (1972:262) om understöds-föreningar (se 63 och 64 §§). Försäkringsverksamhetskommittén påpekade i sitt betänkande att vid överlåtelse av försäkringsbestånd kan vissa betänkligheter framkomma (SOU 1987:58 s. 427 f). Om ett försäkringsbestånd som övertas inte är självförsörjande kommer det att subventioneras av försäkringstagarna i det övertagande bolaget. Å andra sidan kan ett välkonsoliderat bolags bestånd som överläts till ett sämre konsoliderat bolag leda till det motsatta. I förstnämnda fall kan skäl finnas att vägra tillstånd till överlåtelsen och i det andra fallet har det förekommit att det överlåtna beståndets försäkringstagare som kompensation garanterats en viss tids premiefrihet. Försäkrings-verksamhetskommittén gör bedömningen att vid prövning av tillstånd till överlåtelse avgörande vikt måste fästas vid att det övertagande bolagets soliditet och konsolideringskapital kan bedömas ge en garanti för att trygghetskravet kommer att uppfyllas, t.ex. genom att konsoliderings-medel medföljer från det överlåtande bolaget om så erfordras. Trots de problem som kan uppstå vid beständsoverlåtelse bör dessa regler gälla även fortsättningsvis, för ömsesidiga bolag liksom för försäk-

ringsaktiebolagen och försäkringsföreningarna. Alternativet innebär låsningseffekter och minskad effektivitet i marknadens struktur.

När det gäller försäkringsaktiebolag är det emellertid numera oftast reglerna om fusion som tillämpas vid sammanföring av försäkringsbestånd, då de medger en smidigare väg att uppnå det önskade resultatet. Ett skäl till att fusionsreglerna över huvud taget infördes för försäkringsbolag var att EG:s tredje bolagsdirektivet direkt pekade ut aktiebolagen (se prop. 1994/95:70). I nämnda proposition fördes därför inte heller några resonemang om eventuella fusionsregler beträffande andra associationsformer än aktiebolag.

Frågan är då om det finns några särskilda skäl till att ömsesidiga försäkringsbolag inte kan utnyttja reglerna om fusion. Det saknas skäl till att verksamhetens art eller de ömsesidiga försäkringsbolagens särart skulle ställa hinder i vägen för att tillåta även ömsesidiga försäkringsbolag att fusionera. Att verksamheten avser försäkring har uppenbarligen inte ansetts hindra fusion mellan försäkringsaktiebolag.

Det kan därvid konstateras att det egentliga problemområdet är själva överlåtelsen av försäkringsbeståndet. Denna överlåtelse kommer sannolikt alltid att medföra att endera det mottagande eller det överlåtande beståndet i någon mening får ett sämre läge än om inte någon överlåtelse hade skett. Detta bör mot bakgrund av behovet av flexibilitet i företagsstrukturen på marknaden inte innebära att effektiva regler för samgående skapas. Det föreslås därför att Finansinspektionen får motsätta sig att ett ömsesidigt försäkringsbolag deltar i en fusion, såväl nationell som gränsöverskridande, med hänsyn till allmänintresset. En sådan motståndsmöjlighet bör liksom vad gäller för försäkringsaktiebolagen tillämpas restriktivt.

När vidare EG direktivet 2005/56/EG om gränsöverskridande fusioner nu ska genomföras också för försäkringsföretagen kan det noteras att detta direktiv gäller för samtliga bolag med ”begränsat ansvar”. Det torde stå klart att ömsesidiga bolag omfattas av detta direktiv. Slutsatsen blir att regler om gränsöverskridande fusioner måste införas för denna associationsform. Att i denna situation inte tillåta inhemska fusioner framstår inte som motiverat.

Däremot finns inte anledning att ifrågasätta den allmänna associationsrättsliga principen att fusion endast kan ske mellan företag av samma associationsform. Samgåenden mellan olika typer av företagsformer får, som tidigare, ske genom beståndsöverlåtelse. Det finns därför ytterligare skäl att behålla dessa båda regelverk, trots att de uppvisar mycket stora likheter.

Inlösen av aktier i dotterbolag

Liksom för försäkringsaktiebolag finns för ömsesidiga försäkringsbolag bestämmelser om inlösen av aktier i dotterbolag fr.o.m. den 1 juli 2006 i 14 a kap. FRL. Bestämmelserna överensstämmer i sak med ABL:s inlösenbestämmelser som i framtiden ska gälla för försäkringsaktiebolag (se avsnitt 6.11). Även i fråga om inlösen av aktier i dotterföretag till en ekonomisk förening är ABL:s regler tillämpliga (se prop. 2004/05:85 s.

439). Det saknas behov av ytterligare bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag.

7.2.12 Skadestånd

Förslag: Bestämmelserna om skadestånd i 13 kap. FL ska tillämpas på ömsesidiga försäkringsbolag. Ansvar vid överträdelser ska gälla även vid överträdelse av regler i särslagstiftningen om försäkringsrörelse. Det särskilda skadeståndsansvaret för aktuarier upphävs. Stiftare ska ha ett oförändrat skadeståndsansvar.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* tillstyrker och övriga remissinstanser lämnar förslagen utan erinran.

Skälen för förslaget: I 13 kap. FL finns regler om skadestånd för ekonomiska föreningar vilka med några undantag överensstämmer med de regler i 16 kap. FRL som gäller för ömsesidiga försäkringsbolag.

För försäkringsaktiebolag har bestämmelserna om skadestånd i ABL kompletterats så att skadeståndsansvar även gäller vid överträdelser av de näringsrättsliga reglerna enligt FRL. Motsvarande komplement är nödvändigt för ömsesidiga försäkringsbolag för att åstadkomma ett skadeståndsansvar som överensstämmer med gällande rätt. Så har också föreslagits för försäkringsföreningar.

I ömsesidiga försäkringsbolag har enligt 16 kap. 1 § FRL aktuarie och stiftare samma skadeståndsansvar som styrelseledamot och verkställande direktör. För försäkringsaktiebolag har föreslagits att detta skadeståndsansvar för aktuarien inte längre ska gälla. Aktuariens ansvar är detsamma oavsett i vilken bolagsform verksamheten drivs. Något skäl att göra annan bedömning för aktuarien i ömsesidiga försäkringsbolag finns därför inte. För stiftare bör dock samma skadeståndsansvar gälla som enligt nuvarande bestämmelser.

Vidare kan skadebringande överträdelser av de försäkringstekniska riktlinjerna och placeringsriktlinjer i ett ömsesidigt försäkringsbolag föranleda skadestånd enligt 16 kap. 1–3 §§ FRL. Det föreslås nu att överträdelser av sådana riktlinjer inte längre ska särbehandlas i skadeståndshänseende avseende försäkringsaktiebolag. Samma skäl som anförts i det sammanhanget avseende försäkringsaktiebolag gör sig gällande även för ömsesidiga försäkringsbolag. Något behov av en särregel i detta hänseende finns därför inte.

7.2.13 Firma

Förslag: Nuvarande bestämmelser om firma överförs till den nya försäkringsrörelselagen såvitt avser ömsesidiga försäkringsbolag. Ett sådant bolags firma ska innehålla orden ömsesidig och försäkring, eller för vissa mindre försäkringsbolag verksamhetsområdet och ordet försäkring. Firman ska skilja sig från andra firmor i försäkringsregistret. Bifirma får inte innehålla begreppen ömsesidig eller försäkring.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag, men skiljer sig genom att 14 kap. FL föreslås gälla med tillägg av bestämmelserna i 17 kap. FRL som särregler. Utredningen föreslår inte heller några regler om bifirma.

Remissinstanserna: *Bolagsverket* anser att det bör klargöras om begreppen försäkring och ömsesidig får tas in i bifirma för ett ömsesidigt försäkringsbolag. Övriga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: 17 kap. FRL innehåller regler om firma för ömsesidiga försäkringsbolag som skiljer sig från vad som gäller för ekonomiska föreningar. Firman för ett ömsesidigt försäkringsbolag ska innehålla orden ömsesidig och försäkring. Om verksamheten består i att meddela egendomsförsäkring inom endast ett län ska området för verksamheten anges och ordet ömsesidig kan utelämnas. Bestämmelsen innebär att en ändrad länsindelning kan medföra behov av firmaändring. Detsamma kan gälla när ett bolag avser att utvidga sin verksamhet till en närliggande kommun. Ett sådant krav på firmaändring kan inte anses nödvändigt varför bestämmelsen bör gälla när verksamheten avser endast ett begränsat geografiskt område. Firman ska skilja sig från andra firmor i försäkringsregistret. Jämförelse ska dessutom ske med andra firmor i försäkringsregistret, men även med benämningar på utländska försäkringsföretag som är allmänt kända i Sverige.

Ett ömsesidigt försäkringsbolag bör inte få inneha begreppen försäkring eller ömsesidig i bifirma. Att medge det skulle kunna föranleda missförståelse kring den juridiska personen, vilket är direkt olämpligt i försäkringsverksamhet. Det kan även verka vilseledande för konsumenter, dvs. försäkringstagare.

7.2.14 Registrering och överklagande av beslut

Förslag: Bestämmelserna i 15 kap. FL om registrering ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag. I en särbestämmelse intas att *Bolagsverket* ska föra ett försäkringsregister.

Finansinspektionens beslut ska som huvudregel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Regler om registrering finns för ekonomiska föreningar i 15 kap. FL och för ömsesidiga försäkringsbolag i 20 kap. FRL. Bestämmelserna är i princip överensstämmande. En skillnad är att registreringsmyndigheten för ett föreningsregister för varje län, medan försäkringsbolag, såväl försäkringsaktiebolag som ömsesidiga försäkringsbolag, registreras i försäkringsregistret vilket gäller för hela riket.

Samtliga försäkringsföretag ska även fortsättningsvis registreras i samma register. Regler av sådan innebörd har föreslagits för försäkringsaktiebolag, och föreslås därför även för ömsesidiga försäkringsbolag.

Av 20 kap. 4 § FRL framgår bl.a. att det föreligger hinder mot registrering av beslut som strider mot de försäkringstekniska riktlinjerna. Den bestämmelsen har beträffande försäkringsaktiebolag behandlats ovan (se avsnitt 6.3.14). De skäl som angetts där är giltiga även för ömsesidiga försäkringsbolag varför en särregel inte är erforderlig.

Regler för överklagande av beslut finns i 15 kap. 6 § FL. Dessa regler ska inte gälla för beslut av Finansinspektionen, utan hänvisning bör ske till de särskilda överklagandereglerna i den nya lagen. De ändringar av dessa regler som föreslagits för försäkringsaktiebolag ska gälla också för ömsesidiga försäkringsbolag.

7.2.15 Straff och vite

Förslag: Bestämmelserna om straff och vite i 16 kap. FL ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag. Straffbestämmelsen rörande skyldigheten att föra en medlemsförteckning och hålla den tillgänglig ska inte gälla. Dessutom behålls straffbestämmelsen beträffande förbudet mot att lämna ut personuppgift till förmånstagare. Finansinspektionen ska också i fortsättningen ha möjlighet att förena förelägganden eller förbud med vite.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Regler om straff och vite vid brott mot associationsrättsliga regler finns för ekonomiska föreningar i 16 kap. FL och för ömsesidiga försäkringsbolag i 21 kap. FRL. Reglerna är i princip desamma i FL och i FRL, men det finns några mindre skillnader. För ekonomiska föreningar kan den dömas som bryter mot föreskriften att alla styrelseledamöter, inklusive suppleanter, ska ha fått del av material innan beslut får fattas av styrelsen. Motsvarande bestämmelse i FRL omfattar inte underlag till suppleanter. Hänvisningen i 21 kap. 1 § första stycket 4 FRL till 8 kap. 11 § första stycket andra eller tredje meningen FRL innebär bl.a. en straffsanktionering av att det ska bortses från jäviga styrelseledamöter vid bedömning av om styrelsen är beslutför. 8 kap. 11 § första stycket FRL fick sin nuvarande lydelse den 1 juli 2004, då den nu gällande andra meningen lades till utan att hänvisningen i 21 kap. 1 § första stycket 4 FRL ändrades. Någon ändring i sak av straffbestämmelsen synes inte ha varit åsyftad (jfr prop. 2003/04:109). Av den anledningen och då skäl saknas att avvika från vad som gäller för föreningar krävs här inte någon särregel.

Förbudet mot att använda beteckningen ekonomisk förening för andra än sådana föreningar är vidare bötesanktionerat, medan det saknas en motsvarande ansvarsbestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag. Det saknas skäl att nu införa motsvarande straffbestämmelse vid användning av beteckning för ömsesidiga försäkringsbolag.

För föreningar är det vidare bötesanktionerat att inte föra medlemsregister. Eftersom utredningen inte föreslagit någon skyldighet för ömsesidiga försäkringsbolag att föra ett särskilt delägarregister är denna bötesanktionering inte relevant för dessa.

För försäkringsbolag är det i vissa fall straffbelagt att lämna felaktiga uppgifter till Finansinspektionen. Det har ovan föreslagits att straffbestämmelsen inte längre ska gälla för försäkringsaktiebolag. Eftersom det inte finns anledning att i denna fråga göra olika bedömningar beroende på i vilken bolagsform verksamheten drivs, bör det inte heller för ömsesidiga försäkringsbolag behållas en sådan straffbestämmelse.

Även när det gäller sanktionering av förbudet att i vissa fall lämna uppgifter om förmånstagarförordnanden saknar associationsformen betydelse och en särregel i förhållande till FL behövs därför.

I 21 kap. 2 § FRL anges att Finansinspektionen kan förena ett föreläggande eller förbud med vite. Såsom har föreslagits för försäkringsaktiebolag ovan bör denna möjlighet behållas.

Reglerna rörande vite i FL är i övrigt helt överensstämmande med motsvarande bestämmelser i FRL. Något skäl att nu föreslå ändringar finns inte.

8 Associationsrättsliga regler för försäkringsföreningar

8.1 Försäkringsföreningar ska utgöra en särskild form av förening

Förslag: Försäkringsföreningar ska utgöra en särskild form av förening. Bestämmelserna i FL gäller för försäkringsföreningar om inte annat är särskilt föreskrivet i den nya lagen.

Utredningens förslag stämmer delvis överens med promemorians förslag. Utredningen föreslår att för försäkringsföreningar ska gälla det som föreskrivs för ekonomiska föreningar i allmänhet.

Remissinstanserna har inte några invändningar mot utredningens förslag.

Skälen för förslaget: Lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL, är till stor del utformad efter mönster från 1951 års lag om ekonomiska föreningar och innehåller ett antal hänvisningar till den lagen. I enlighet med det utredningen föreslår bör lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL, tillämpas så långt möjligt av försäkringsföreningarna. I fråga om hänvisningstekniken görs följande överväganden.

Utredningen föreslår i sitt betänkande att för försäkringsföreningar ska gälla det som föreskrivs för ekonomiska föreningar i allmänhet, såvida inte annat är särskilt föreskrivet i lag eller annan författning. Förslaget innebär att inte bara bestämmelserna i FL ska gälla för försäkringsföreningarna, utan att också det som föreskrivs för ekonomiska föreningar i andra lagar och förordningar blir direkt tillämpligt på försäkringsföreningarna, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Konsekvenserna av en sådan lagteknik är svår att överblicka när det gäller just försäkringsföreningarna, inte minst när det gäller framtida ändringar i reglerna för ekonomiska föreningar. Även om det finns stora likheter mellan en försäkringsförening och en ekonomisk förening, finns det också flera viktiga skillnader. Skillnader finns bl.a. när det gäller medlemskap, rösträtt och överskottsutdelning, dvs. sådant som anses vara utmärkande för en ekonomisk förening.

I promemorian föreslås därför att försäkringsföreningar, i likhet med dagens understödsföreningar, ska utgöra en särskild form av förening. Bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar ska gälla för försäkringsföreningar, om inte annat är särskilt föreskrivet i den nya lagen. I den nya lagen införs de särregler i förhållande till FL som är motiverade av försäkringsföreningarnas särart.

8.1.1 Reglering av försäkringsavtal

Förslag: Några särskilda regler som avviker från försäkringsavtalslagen (2005:104) ska inte gälla. Försäkringsavtalsrättsliga frågor ska inte behöva regleras i försäkringsföreningarnas stadgar.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Den 1 januari 2006 trädde försäkringsavtalslagen (2005:104) i kraft. Enligt 1 kap. 4 § tredje stycket den lagen ska vad som sägs om försäkringsbolag även gälla i fråga om andra företag som meddelar försäkring. Den nya lagen har föregåtts av ett omfattande beredningsarbete. Det finns inte något skäl att nu göra förnyade bedömningar av vilka försäkringsavtalsrättsliga bestämmelser som ska gälla för försäkringsavtal som meddelas av försäkringsföreningar. Några särregler i förhållande till försäkringsbolagen föreslås därför inte.

Vidare slopas kravet i 11 § UFL om att stadgarna ska innehålla vissa försäkringsvillkor (försäkringsförmånernas beskaffenhet, tid och villkor för utbetalning av försäkringsbelopp, avgifterna/premierna, påföljden för försummelse att erlägga fast avgift, rätt till fribrev och återköp samt villkor för belåning av försäkringsbrev hos föreningen. Utgångspunkten bör vara att denna typ av försäkringsvillkor regleras i försäkringsavtalen.

8.2 Associationsrättsliga särregler

Den associationsrättsliga reform som nu föreslås för försäkringsföreningarna innebär att de associationsrättsliga reglerna anpassas till gällande regler för ekonomiska föreningar. Med denna utgångspunkt föreslås att föreningarna ska tillämpa lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, med de avvikelser som motiveras av försäkringsföreningarnas särart.

I avsnitten nedan analyseras och redovisas behovet av särregler med utgångspunkt i de skillnader som föreligger mellan å ena sidan föreningslagen (FL) och å andra sidan huvudsakligen lagen (1972:262) om understödsföreningar (UFL). I varje avsnitt behandlas ett eller flera kapitel i FL. Någon tydlig uppdelning mellan associationsrättsliga och näringsrättsliga regler är dock inte alltid möjlig att göra, till följd av att de särdrag som kännetecknar försäkringsrörelse i allmänhet, får genomslag även i de associationsrättsliga reglerna.

I avsnitt 5.5.2 framgår att utgångspunkten ska vara att de rörelse regler som gäller för försäkringsbolag också ska gälla för försäkringsföreningar. Av detta följer bl.a. att det föreslås ett krav på tillstånd för att få driva försäkringsverksamhet i en försäkringsförening och att det tidigare förbudet mot att driva affärsmässig verksamhet tas bort. De närmare motiven för detta redovisas i efterföljande avsnitt 9. Såvida nedanstående förslag har sin grund i näringsrätten, kommer emellertid frågeställningarna delvis att beröras i detta avsnitt.

När 1987 års föreningslag infördes var avsikten att få till stånd en modernisering och förenkling i förhållande till den tidigare lagen. Den nuvarande lagen är uppbyggd efter förebild i 1975 års aktiebolagslag. Bland nyheterna när föreningslagen infördes kan nämnas regler om fusion mellan en moderförening och ett dotteraktiebolag. FL har ändrats vid ett flertal tillfällen. Lagändringar har gjorts bl.a. i syfte att stärka det kooperativa företagets ställning och ge dem likvärdiga verksamhetsbetingelser med andra företag (se prop. 1996/97:163, prop. 1999/2000:88, prop. 2005/06:84 och prop. 2006/07:112). I samband med

införandet av bestämmelser om gränsöverskridande fusioner i FL moderniserades även bestämmelserna om nationella fusioner (se prop. 2007/08:15 s. 71 ff.).

8.2.1 Inledande bestämmelser

Förslag: I den nya lagen ska särskilt anges vad som avses med en försäkringsförening. I övrigt ska inte några associationsrättsliga särregler i förhållande till 1 kap. FL gälla.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Utredningen föreslår inte någon särskild definition av försäkringsförening. Utredningen föreslår ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om s.k. oäkta koncerner i fråga om försäkringsföreningar.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 1 kap. FL finns vissa inledande bestämmelser om ekonomiska föreningar. Inledningsvis anges att en ekonomisk förening har till ändamål att främja medlemmarnas intressen genom ekonomisk verksamhet i vilken medlemmarna deltar som konsumenter eller andra förbrukare, som leverantörer, med egen arbetsinsats, genom att begagna föreningens tjänster, eller på annat liknande sätt. En förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom annan ekonomisk verksamhet än den nyss nämnda kan inte bli en juridisk person, om inte annan lag medger det. Vidare framgår att en ekonomisk förening ska registreras för att bli en juridisk person och att medlemmarna inte är personligen ansvariga för föreningens förpliktelser. Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om vissa begrepp, bl.a. moderförening, dotterföretag och koncern.

I UFL finns bestämmelser med motsvarande innehåll. I 1 § finns en definition av begreppet understödsförening. Vidare finns bestämmelser om registrering i 3 §, om frihet från personligt ansvar i 8 § och om rättskapacitet genom registrering i 9 § UFL.

Skälen för förslaget

Vad som avses med en försäkringsförening

Utmärkande för en ekonomisk förening är att den genom ekonomisk verksamhet ska främja sina medlemmars ekonomiska intressen och att medlemmarna ska delta i verksamheten som konsumenter, leverantörer eller på annat sätt (1 kap. 1 § FL). En viss utvidgning av begreppet har skett under senare år för att öka konkurrenskraften för kooperativ verksamhet. Utvidgningen innebär bl.a. att flera föreningar i samverkan kan uppfylla de krav som ställs för att var och en av dessa ska anses som en ekonomisk förening. Av förarbetena till FL framgår att en förening i huvudsak måste framträda som en förening i vilken medlemmarna deltar, det s.k. huvudsaklighetskravet (se prop. 1986/87:7 s. 78). En följd av detta är att det är möjligt för en ekonomisk förening att handla även med

andra än medlemmar, så länge medlemsverksamheten är den huvudsakliga delen.

Försäkringsrörelse är en form av ekonomisk verksamhet och medlemmarna i en försäkringsförening ska delta i försäkringsrörelsen genom att utnyttja föreningens tjänster. Dessa omständigheter talar för att en försäkringsförening ska anses vara en ekonomisk förening enligt definitionen i 1 kap. 1 § första stycket FL. Som framgått i avsnitt 8.1 finns det emellertid några avgörande skillnader mellan försäkringsföreningar och ekonomiska föreningar. Dessa skillnader innebär att det som i övrigt är utmärkande för en ekonomisk förening inte fullt ut kan anses gälla för försäkringsföreningar (jfr sista stycket i nyss nämnda paragraf). Mot denna bakgrund bör definitionen av ekonomisk förening i FL inte användas för att definiera en försäkringsförening. I stället bör det i den nya lagen särskilt anges vad som avses med en försäkringsförening.

Vid en beskrivning av begreppet försäkringsförening bör det säkerställas att samtliga nuvarande understödsföreningar kommer att falla in under den nya definitionen. Detta innebär bl.a. att tjänstepensionskonstruktioner där en viss grupp av arbetstagare är medlemmar i en förening samtidigt som deras arbetsgivare betalar medlemsavgifterna ska falla in under definitionen av en försäkringsförening. Vidare måste definitionen vara anpassad för nya former av försäkringsföreningar som kan antas komma att bildas när den nya lagen finns på plats). Detta innebär bl.a. att definitionen bör vara utformad så att den främjar konkurrensen och fortsatt produktutveckling på försäkringsområdet. Utgångspunkten i en modern reglering av försäkringsrörelse som drivs i föreningsform bör vara att frågor kring medlemskap, rösträtt och användning av försäkringsföreningens egendom, utöver lagregler, ska vara reglerade i föreningens stadgar.

Frihet från personligt ansvar

I och med registreringen blir en ekonomisk förening juridisk person och uppnår rättskapacitet (1 kap. 2 § FL). En ekonomisk förening kan således ha tillgångar och skulder skilda från medlemmarna. Vidare anges i 3 § att endast föreningens tillgångar svarar för föreningens förpliktelser. Som en följd av detta svarar inte medlemmar, styrelseledamöter och andra företrädare för föreningens förpliktelser. Någon särreglering för försäkringsföreningarna i förhållande till 1 kap. 2 och 3 §§ FL bedöms inte behövas.

Koncerndefinitionen m.m.

Bestämmelserna i 1 kap. 4–6 §§ FL innehåller definitioner av moderförening, dotterföretag och koncern. För understödsföreningar saknas i UFL motsvarande definitioner av moderförening och koncern. Genom en hänvisning i 26 a § UFL till 1 kap. 9 § FRL är dock den definition av dotterföretag som finns i FRL tillämplig. Definitioner av moderföretag, dotterföretag och koncern finns även i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag jämförd med årsredovisningslagen (1995:1560). Försäkringsföreningarna bör mot denna bakgrund kunna

omfattas av definitionerna i 1 kap. 4–6 §§ FL. Något skäl till att be- myndigandet i 1 kap. 9 § sista stycket nuvarande FRL beträffande s.k. oäkta koncerner ska tillämpas även på försäkringsföreningarna har inte framkommit. Sammanfattningsvis bedöms någon särreglering för försäkringsföreningarna i förhållande till 1 kap. 4–6 §§ FL inte behövas.

Här bör nämnas att det i 26 a § UFL även finns en hänvisning till bestämmelserna i 1 kap. 9 b, 9 e och 9 f §§ FRL om intresseföretag och försäkringsholdingbolag vilka införts på grund av EG:s regler. De har framför allt betydelse för bestämmelserna om försäkringsgrupper (26 b–26 h §§ UFL). Definitionerna, som gäller gemensamt för försäkringsbolag och försäkringsföreningar, föreslås införas in i den nya lagen.

8.2.2 Bildande av en försäkringsförening

Förslag: Bestämmelserna i FL om bildandet av en ekonomisk förening ska i huvudsak gälla för försäkringsföreningar, men vissa särregler ska tas in i den nya försäkringsrörelselagen.

En försäkringsförening ska inte få bildas utan verksamhetskapital, om det inte finns särskilda skäl för det. Verksamhetskapital ska få tillskjutas även av andra än medlemmar. Verksamhetskapitalet ska betalas med pengar. För registrering av en försäkringsförening ska krävas att hela verksamhetskapitalet har betalats in. Verksamhetskapitalet ska betalas tillbaka när det inte längre behövs för verksamheten och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens storlek och sammansättning. Verksamhetskapitalet ska också återbetalas om registrering inte sker.

Utöver vad som följer av FL ska stadgarna även innehålla uppgift om rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och om föreningen ska driva försäkringsrörelse utanför EES. Stadgarna ska innehålla de villkor som ska gälla för inträde i föreningen. De ska även innehålla uppgifter om storleken på verksamhetskapitalet, den eventuella rätt till avkastning som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskapital, den eventuella rätt till rösträtt på föreningsstämman som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskapital samt uppgifter om i vilken ordning verksamhetskapitalet ska inbetalas och återbetalas.

Stadgarna för en försäkringsförening behöver inte innehålla något om medlemsinsatser. Inte heller behöver stadgarna innehålla något om regelbundna avgifter till föreningen eller något om på särskilt beslut om taxering beroende avgifter till föreningen.

Verksamheten i en försäkringsförening får påbörjas när beslut om tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats. Anmälan för registrering ska göras senast sex månader efter det att beslut om tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats.

Styrelsen i en försäkringsförening ska före registreringen ha rätt att vidta åtgärder för att erhålla utfäst verksamhetskapital.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att samma förfarande och samma krav ska gälla för bildandet av en försäkringsförening som för bildandet av ett ömsesidigt försäkringsbolag. Utredningen föreslår att garantikapitalets

storlek ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* motsätter sig att garantikapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om bildande av ekonomiska föreningar finns i 2 kap. FL. De innebär att en ekonomisk förening måste ha minst tre medlemmar, vilka ska anta stadgar samt välja styrelse och revisorer. Vidare anges vad stadgarna ska innehålla, inom vilken tid föreningen ska anmälas för registrering och konsekvenser av att registrering inte sker samt vilka åtgärder som kan vidtas innan föreningen är registrerad.

Motsvarande regler finns i 5, 10, 11, 13, 14 och 20 §§ UFL. En understödsförening ska i vissa angivna fall ha minst 500 medlemmar och annars minst 100 medlemmar. Det högre antalet gäller om föreningen meddelar förtids- eller efterlevandepension utan samband med ålderspension, sjukpenning för längre tid än 180 dagar för ett sammanhängande sjuklighetstillstånd eller kapitalförsäkring för dödsfall till högre belopp än 1 000 kr för en medlem. Finansinspektionen kan vid särskilda skäl bestämma att ett lägre antal medlemmar ska gälla. För att registreras ska en understödsförening ha antagit stadgar samt utsett styrelse och revisorer.

Bestämmelsen i 2 kap. 2 § FL om stadgarnas innehåll stämmer inte i alla delar överens med vad som gäller för understödsföreningar enligt 11 § UFL. För understödsföreningar saknas bestämmelser om insatser, vilka ärenden som ska förekomma på ordinarie stämma, vilken tid räkenskapsåret ska omfatta, grunder för fördelning av föreningens vinst samt vad som ska gälla för förlagsinsatser, om sådana ska förekomma. För understödsföreningar ställs däremot andra krav på stadgarna genom att de ska innehålla de villkor som ska gälla för inträde i föreningen, försäkringstekniska grunder, försäkringsförmåner och, för andra understödsföreningar än tjänstepensionskassor, placeringsregler. Inte minst viktigt är att soliditets- och skälighetsprinciperna gäller för understödsföreningarnas stadgar. Stadgarna ska vara ägnade att trygga att föreningen kan fullgöra sina försäkringsutfästelser och ska samtidigt tillgodose medlemmarnas intresse av att kostnader och villkor för försäkringarna är skäligen med hänsyn till förmånernas art och omfattning och föreningens förhållanden. Även i övrigt ska stadgarna ha ett för verksamheten lämpligt innehåll.

Bestämmelserna i 13 och 14 §§ UFL reglerar vad en ansökan om registrering av en understödsförening ska innehålla och vilka ytterligare handlingar som ska ges in vid ansökan. Slutligen anges i 20 § att en understödsförening ska ta ut avgifter som inte får göras beroende av att försäkringsfall inträffat i föreningen, och att det finns möjlighet att i stadgarna möjliggöra särskild uttaxering om föreningens tillgångar är otillräckliga för verksamheten.

Skälen för förslaget

Medlemsantal

Syftet med kravet på lägsta medlemsantal om tre personer i 2 kap. 1 § FL är att skapa säkerhet för en ekonomisk förenings förmåga att fullgöra sina utfästelser gentemot medlemmar och förmånstagare. I försäkringsverksamhet gäller att ett försäkringsbestånd måste ha en viss storlek för att uppnå riskutjämning. Därav finns i dag ett avsevärt högre krav på medlemsantal i en understödsförening, 100 eller 500 personer beroende på vilken typ av försäkring som meddelas.

Det kan dock sättas ifråga om den rätta vägen att tillförsäkra en bra förmåga att infria åtaganden är genom ett associationsrättsligt särkrav på visst medlemsantal. Genom att ställa upp näringsrättsliga krav på tillräcklig finansiell styrka kan samma syfte uppnås som genom ett associationsrättsligt krav på minsta medlemsantal. Mot denna bakgrund finns inte något hinder mot att på denna punkt låta regleringen för ekonomiska föreningar gälla också för försäkringsföreningar. Någon särbestämmelse i förhållande till kravet på antal medlemmar i 2 kap. 1 § FL föreslås därför inte.

Förfarandet vid föreningsbildning

Utredningen har föreslagit att det förfarande som gäller för att bilda ömsesidiga försäkringsbolag ska gälla även vid bildande av försäkringsföreningar. Av 2 kap. FRL framgår hur ett ömsesidigt bolag bildas, vilket i princip motsvarar hur ett försäkringsaktiebolag bildas med den skillnaden att stiftarna i bolagsordningen ska bestämma att ett visst antal försäkringar till minst ett visst sammanlagt belopp ska vara tecknade innan bolaget får anses bildat. Således ska teckning av försäkringar ske på en efter koncessionen upprättad stiftelseurkund eller på en teckningslista. Beslut om bolagets bildande fattas därefter på en konstituerande stämma. Under förutsättning att alla villkor i lagen är uppfyllda, anses bolaget bildat om flertalet närvarande röstberättigade röstar för beslutet att bilda bolaget.

Det föreslagna förfarandet skiljer sig mot det som gäller vid bildandet av en understödsförening enligt UFL och det som gäller vid bildandet av en ekonomisk förening enligt FL. Som skäl för sitt förslag anför utredningen att det med hänsyn till det särskilda behovet av konsumentskydd på försäkringsområdet finns skäl att närmare reglera försäkringsföreningarnas bildande på samma sätt som enligt gällande regler gäller för ömsesidiga bolag. Behovet av konsumentskydd får dock anses vara tillgodosett även genom de särregler som i denna promemoria föreslås gälla vid bildande av försäkringsföreningar. Som framgår nedan föreslås att verksamhetstillstånd krävs före bildandet. Vidare föreslås att en försäkringsförening inte ska få bildas utan verksamhetskaptal.

Verksamhetskaptal i stället för medlemsinsatser

I ekonomiska föreningar är det obligatoriskt med insatser. I stadgarna ska anges med vilken insats en medlem ska delta i föreningen, hur insatserna ska fullgöras samt i vad mån en medlem får delta i föreningen med insats utöver vad han är skyldig att delta med (2 kap. 2 § första stycket 4 FL). Insatserna tillför föreningen medel som behövs för att driva verksamheten. Enligt 5 kap. 15 § lagen (1995:1554) om årsredovisning utgör insatserna bundet eget kapital i föreningen.

Några motsvarande regler om startkapital vid bildandet av en understödsförening finns inte. Att låta finansieringen av en försäkringsförening vara beroende av den reglering om medlemsinsatser som gäller för ekonomiska föreningar synes inte vara förenligt med försäkringsföreningens särart. I likhet med utredningen bör i stället de regler som gäller för ömsesidiga försäkringsbolag fungera som förebild. Ett ömsesidigt försäkringsbolag får inte bildas utan garantikapital, om det inte finns särskilda skäl för det. Garantikapitalet är avsett att utgöra ett start- och rörelsekapital som behövs för rörelsens ändamålsenliga drivande.

Ett krav på garantikapital eller motsvarande får anses vara förenligt med försäkringsföreningarnas särart. Begreppet garantikapital är ett väletablerat begrepp för ömsesidiga försäkringsbolag. För att markera den skillnad som finns mellan ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar föreslås i denna promemoria att försäkringsföreningarna inte får bildas utan verksamhetskaptal. I likhet med vad som gäller för ömsesidiga försäkringsbolag ska verksamhetskaptalet i en försäkringsförening utgöra start- och rörelsekapital. Verksamhetskaptal ska vidare få tillskjutas även av andra än medlemmar. Verksamhetskaptalet ska återbetalas när det inte längre behövs för rörelsens drivande.

Vidare föreslås att hela verksamhetskaptalet ska vara inbetalt innan försäkringsföreningen kan registreras och att verksamhetskaptalet ska betalas med pengar. Till skillnad mot vad som gäller för garantikapitalet i de ömsesidiga försäkringsbolagen ska verksamhetskaptalet i en försäkringsförening endast kunna tillskjutas i samband med försäkringsföreningens bildande och alltså inte under rörelsens gång. Om försäkringsföreningen under rörelsens gång skulle vara i behov av ytterligare kapitaltillskott kan förlagsinsatser användas (se avsnitt 8.2.4).

När det gäller verksamhetskaptalets storlek, så motsätter sig *Sveriges Försäkringsförbund* att det införs ett krav på att kapitalet ska bestämmas med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art. I denna promemoria föreslås inget sådant krav på vare sig aktiekapitalets eller garantikapitalets storlek i ett försäkringsbolag (se avsnitt 6.3.1 och 7.2.2). Något sådant krav bör inte heller gälla för försäkringsföreningarnas verksamhetskaptal.

Stadgarnas innehåll

Merparten av det som enligt FL ska anges i stadgarna för en ekonomisk förening ska också anges i stadgarna för en försäkringsförening. Här avses uppgifter om firma, säte, ändamålet med verksamheten och verksamhetens art, eventuella bestämmelser om fullmäktige, olika bestämmelser om styrelseledamöter och revisorer, olika bestämmelser

kring föreningsstämma, räkenskapsår, grunderna för fördelning av vinst och hur man skall förfara med föreningens behållna tillgångar när föreningen upplöses samt eventuella bestämmelser om förlagsinsatser.

I likhet med det som gäller med avseende på bolagsordningen för ett försäkringsbolag bör stadgarna i en försäkringsförening innehålla uppgift om rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och om föreningen ska driva försäkringsrörelse utanför EES.

Vidare bör i stadgarna anges vad som närmare ska gälla i fråga om verksamhetskapalet. Det handlar om storleken på verksamhetskapalet, den eventuella rätt till avkastning som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskaptal och den eventuella rösträtt på föreningsstämman som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskaptal. I stadgarna bör även preciseras i vilken ordning verksamhetskapalet ska betalas in och återbetalas.

Som framgått ovan behöver medlemmarna i en försäkringsförening inte betala medlemsinsatser till föreningen. Det krav på bestämmelser om medlemsinsatser i stadgarna som gäller för en ekonomisk förening behöver därför inte uppställas för en försäkringsförening (jfr 2 kap. 2 § första stycket 4).

I stadgarna för en ekonomisk förening kan vidare föreskrivas att det ska förekomma regelbundna avgifter eller att det ska förekomma avgifter som är beroende av särskilda beslut om uttaxering (jfr 2 kap. 2 § första stycket 5 FL). I sådana fall ska också avgifternas belopp anges eller de högsta belopp till vilka de får bestämmas. Till skillnad mot vad som gäller för medlemsinsatser är denna typ av avgifter inte obligatoriska. De regelbundna avgifterna är avsedda att bidra till att täcka kostnaderna för den löpande verksamheten. Dessa avgifter, som även kallas medlemsavgifter, är inte direkt knutna till motprestationer från föreningens sida utan betalas på grund av medlemskapet i sig. Här ingår alltså inte ersättningar för t.ex. varor eller tjänster som föreningen tillhandahåller medlemmen. Regelbundna avgifter (medlemsavgifter) enligt FL torde vara en annan typ av avgift än de fasta avgifter (medlemsavgifter/premier) som dagens understödsföreningar ska ta ut för verksamhetens drivande (jfr 20 § UFL). Avgifterna i en understödsförening är den ersättning som medlemmen betalar för att få ett försäkringsskydd. Dessa avgifter eller grunderna för deras beräkning ska anges i stadgarna för en understödsförening.

Som framgått ovan ska verksamheten i en försäkringsförening inledningsvis finansieras genom ett särskilt verksamhetskaptal. Över tid får det antas att försäkringsföreningarna med hjälp av årliga överskott kommer att bygga upp ett eget kapital som ersätter verksamhetskapalet. Mot bakgrund av vad som nu sagts behöver något krav på regelbundna avgifter inte ställas på försäkringsföreningarna.

Vid sidan av möjligheten att ta ut regelbundna avgifter med stöd av stadgebestämmelser kan stadgarna för en ekonomisk förening medge avgifter efter särskilda beslut om uttaxering. Även dagens understödsföreningar kan genom stadgebestämmelser ange ordningen för beslut om särskild uttaxering. Enligt 20 § UFL får uttaxering ske endast när föreningens tillgångar är otillräckliga för verksamhetens behöriga utövande. Uttaxering är således en extraordinär åtgärd för att täcka en uppkommen brist. Det vanliga torde vara att stadgarna föreskriver att

beslut ska fattas av stämman, men annan ordning kan också förekomma. Uttaxering får endast äga rum som en tillfällig nödfallsåtgärd och får inte tillgripas under flera år i följd. Om de fasta avgifterna, dvs. premierna, i längden visar sig otillräckliga måste föreningen genom stadgeändring höja avgifterna eller vidta andra åtgärder för att stärka sin ekonomiska ställning.

Även om uttaxering kan ske även i ekonomiska föreningar synes syftet med ett sådant beslut inte vara att täcka förluster, vilket är avsikten med uttaxering i understödsföreningar. Om möjligheten till nuvarande extra förlusttäckningskapacitet, som uttaxeringen utgör i en understödsförening, ska behållas krävs således en särregel om detta. De försäkringar som meddelas av understödsföreningar i dag är sådana för vilken uttaxering inte kan ske i ett ömsesidigt försäkringsbolag, med undantag av kort sjuk- och olycksfallsförsäkring, som motsvarar skadeförsäkringsklasserna 1 och 2, och som en arbetsgivare betalar premierna för. I de fall avgifterna för sjuk- och olycksfallsförsäkring betalas av en arbetsgivare måste beaktas att arbetsgivaren inte är medlem i en försäkringsförening och därför normalt sett inte har möjlighet till inflytande över ett sådant uttaxeringsbeslut. Någon särregel för att behålla uttaxeringsmöjligheten enligt principen i 20 § UFL bör därför inte behållas i försäkringsföreningar. Det saknas alltså skäl att ställa krav på att stadgarna i en försäkringsförening ska innehålla uppgifter om eventuell uttaxeringsrätt.

Sammanfattningsvis behöver stadgarna i en försäkringsverksamhet inte innehålla uppgifter om vare sig medlemsinsatser, medlemsavgifter eller uttaxeringsrätt. Verksamheten i en försäkringsförening ska i grunden finansieras genom försäkringspremier.

Som framgår i avsnitt 9.1 och 9.2 föreslås en rad förändringar i de näringsrättsliga reglerna för försäkringsföreningar. Bland annat ska soliditets- och skälighetsprinciperna inte längre gälla. Vidare bedöms bestämmelserna i försäkringsavtalslagen ge en tillräcklig reglering av de avtalsrättsliga frågorna rörande försäkringsavtal. Det föreslås också att försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer upprättas fristående från stadgarna och beslutas av styrelsen. Några särbestämmelser i förhållande till kravet i 2 kap. 2 § FL behövs därför inte i dessa frågor.

Stadgarna ska vidare innehålla villkoren för inträde i föreningen, dvs. uppgifter om hur medlemskap i försäkringsföreningen uppstår. Bakgrunden till detta behandlas i avsnitt 8.2.3.

Registrering m.m.

Enligt 2 kap. 3 § FL ska en ekonomisk förening anmälas för registrering senast sex månader efter det att beslut fattades om att bilda den. Om en förening inte ska börja sin verksamhet förrän ett visst i stadgarna angivet villkor har uppfyllts eller om ett sådant villkor beslutats vid ett sammanträde med medlemmarna, ska tiden för registreringsanmälan räknas från den tidpunkt då villkoret har uppfyllts. Registrering får inte ske förrän villkoret är uppfyllt. Frågan om föreningens bildande har fallit om anmälan för registrering inte har skett inom rätt tid eller om registreringsmyndigheten har avskrivit anmälan om registrering eller vägrat registrering. Styrelseledamöterna svarar då solidariskt för gjorda

inbetalningar jämte uppkommen avkastning men med avdrag för kostnader för föreningens bildande.

Vad gäller tiden inom vilken registrering ska ske måste beaktas att krav på tillstånd för försäkringsföreningar nu införs. En särregel bör därför införas om att utgångspunkten för tiden att anmäla en försäkringsförening bör vara sex månader från det att tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats. Av det krav som finns i EG:s försäkringsdirektiv om förverkande av en koncession följer att uppfyllandet av ett eventuellt villkor enligt 2 kap. 3 § andra stycket FL inte kan avvaktas. Om föreningen enligt stadgarna eller enligt beslut som fattats av medlemmarna inte ska börja sin verksamhet förrän visst villkor har uppfyllts, räknas tiden för när anmälan för registrering senast ska ske ändå från den tidpunkt då beslut om tillstånd meddelats.

För försäkringsaktiebolagen föreslås i denna promemoria att ansökan om verksamhetstillstånd får ske efter att aktiebolaget har bildats. Om en försäkringsförening ska kunna bildas innan den har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse, måste det vara möjligt för de blivande medlemmarna att teckna försäkring trots att verksamhetstillstånd saknas. Det innebär att försäkringsrörelse under en tid skulle drivas utan tillstånd. I ett sådant fall skulle försäkringstiden åtminstone inte kunna börja löpa förrän efter det att tillståndet har getts och försäkringsföreningen registrerats. Eftersom anmälan för registrering ska ske senast sex månader efter tillståndet kan det innebära en lång tidsutdräkt för försäkringsföretagaren innan försäkringsskyddet börjar gälla. Den prövning som ska göras av en ansökan om tillstånd att driva försäkringsrörelse kan dessutom medföra att de försäkringar som har tecknats inte kommer att vara tillåtna för försäkringsföreningen. Detta är inte en acceptabel ordning. Vidare får det inte anses finnas något behov av att bilda en försäkringsförening innan verksamhetstillstånd har meddelats, eftersom associationsformen endast återfinns inom försäkringsområdet. En försäkringsförening ska således inte få bildas utan att ha fått ett tillstånd.

Åtgärder före föreningens registrering

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § andra och tredje styckena FL reglerar åtgärder före det att föreningen registrerats och motsvarar i huvudsak vad som gäller för understödsföreningar enligt 9 § UFL. För understödsföreningar saknas dock den reglering som för ekonomiska föreningar anger att ansvaret för sådana åtgärder övergår på föreningen om förpliktelsen har uppkommit efter föreningens bildande samt att en medkontrahent som visste att föreningen inte var registrerad kan frånträda avtal som ingåtts före registreringen endast om frågan om bildande av föreningen har fallit och att en medkontrahent som inte visste att föreningen var oregistrerad kan frånträda avtalet före registreringen. Bestämmelserna i FL är väl ägnade att gälla även för försäkringsföreningar. Några skäl att föreslå särregler finns därför inte.

Däremot behövs en särregel som klargör att bestämmelserna i 2 kap. 4 § första stycket FL, om att styrelsen före registrering får vidta åtgärder för att erhålla utfästa insatser eller avgifter, för försäkringsföreningar i stället ska gälla för utfästelser av verksamhetskaptal.

Ansökan om registrering

I 13 och 14 §§ UFL finns detaljerade bestämmelser om vad en ansökan om registrering ska innehålla, vilka handlingar som ska fogas till ansökan och undertecknande av ansökan. Bestämmelser av detta slag bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

8.2.3 Medlemmar och deras ekonomiska insatser

Förslag: Bestämmelserna i FL om föreningens medlemmar ska i huvudsak gälla för försäkringsföreningar, men vissa särregler ska tas in i den nya lagen.

En försäkringsförening ska kunna vara en sluten förening.

En medlem som på grund av sin anställning är skyldig att tillhöra en viss försäkringsförening ska inte kunna säga upp sig till utträde ur föreningen.

En försäkringsförening ska inte behöva hålla medlemsförteckningen tillgänglig för var och en. Det ska gälla sekretess för uppgifter om förmånstagare.

Bestämmelserna om återbetalning av medlemsinsatser i 4 kap. FL ska inte gälla försäkringsföreningar.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 3 kap. FL finns bestämmelser om inträde i och utträde ur föreningen samt om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i sådana fall. Enligt 3 kap. 1 § FL får en ekonomisk förening inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak.

Enligt 3 kap. 4 § FL har en medlem i en ekonomisk förening rätt att säga upp sig till utträde ur föreningen. Det kan i stadgarna föreskrivas att uppsägning inte får göras förrän en viss tid, högst två år och med tillstånd från registreringsmyndigheten högst fem år, från inträdet. En medlem kan även uteslutas från föreningen på sådana grunder som anges i stadgarna. En uteslutning ska beslutas av föreningsstämman, om inte annat föreskrivs i stadgarna. När en medlem har sagt upp sig till utträde ur föreningen sker avgången vid utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad sedan medlemmen sagt upp sig (jfr 3 kap. 5 § FL). En längre tid, högst sex månader, kan dock bestämmas i stadgarna. I 4 kap. FL finns bestämmelser om återbetalning av medlemsinsatser.

Av 1 § UFL framgår att en understödsförening ska vara sluten i den meningen att den huvudsakligen ska vara avsedd för anställda i visst eller vissa företag, personer tillhörande en viss yrkesgrupp eller medlemmar i sammanslutning med sådan intressegemenskap att en samverkan även för personförsäkring är naturlig. Bestämmelser om medlemmars inträde i och utträde ur en understödsförening och om medlemmars rättigheter vid utträde finns i 15–19 §§ UFL. En medlem i en understödsförening har enligt 17 § UFL rätt att säga upp sig till utträde ur föreningen om han

eller hon inte är skyldig att tillhöra den. Det kan i stadgarna föreskrivas att medlemmen ska kvarstå högst ett år efter uppsägningen. En medlem får uteslutas endast på grunder enligt stadgarna. Det är styrelsen som ska pröva frågan om uteslutning om inte stadgarna anger annat. Även om en medlem har sagt upp sig till utträde eller uteslutits ur föreningen eller har avlidit, har föreningen enligt 18 § UFL rätt till avgifter för den tidsperiod under vilken avgången har ägt rum och även sådan uttaxering som har beslutats före avgången. Bestämmelserna i 19 § UFL innebär att en medlem i en understödsförening vid avgång har rätt till fribrev om han eller hon har en pensionsförsäkring och rätt till fribrev eller återköp om han eller hon har en kapitalförsäkring.

Skälen för förslaget

Medlemskap

Den grundläggande tanken i denna promemoria är att föreningsformen ska vara ett jämbördigt alternativ till övriga företagsformer på försäkringsmarknaden. Mot denna bakgrund, och mot bakgrund av att förbudet mot att driva affärsmässig försäkringsrörelse som gällt för understödsföreningar föreslås slopas (se avsnitt 9.2.3), bör det nuvarande kravet på att en försäkringsförening ska vara sluten övervägas på nytt.

Möjligheten att bilda öppna understödsföreningar upphörde genom införandet av den nu gällande UFL. Motivet var framför allt en svårighet att för öppna föreningar dra gränsen mot affärsmässigt driven försäkringsverksamhet, eftersom de öppna understödsföreningarna i tämligen stor utsträckning hade frigjort sig från tidigare regionala begränsningar av sin verksamhet. Försäkringsföreningar som var registrerade när den nu gällande UFL trädde i kraft behöver inte vara slutna.

Bildandet av understödsföreningar har under senare tid varit mycket begränsat. Under perioden 2000–2008 har endast tre nya föreningar registrerats. De nybildningar av understödsföreningar som har skett under senare tid har framför allt varit inom tjänstepensionsområdet där det är naturligt att arbetsgivare, som är den som betalar försäkringspremierna, bildar en försäkringsförening i syfte att tillgodose pensionsbehovet för de anställda i företaget. Det kan noteras att tjänstepensionsmarknaden för närvarande genomgår stora förändringar. Från att ha varit en marknad dominerad av ett fåtal mycket stora försäkringsföretag går nu utvecklingen mot att det inom de olika avtalsområdena genomförs regelrätta upphandlingar. I dessa upphandlingar har parterna uppställt specifika krav på de försäkringar som ska erbjudas medlemmarna inom respektive avtalsområde. Ett viktigt inslag i dessa urval har varit kostnadsaspekten eller prisnivån på försäkringsavtalen men också möjligheten för de försäkrade att göra egna val; exempelvis att kunna flytta försäkringen till ett annat "godkänt" försäkringsföretag. Mycket talar för att denna kryssmarknad successivt kommer att föras in på fler avtalsområden. Att skapa förutsättningar för att även försäkringsföreningarna ska ha möjlighet att delta i dessa upphandlingar torde bidra till ökad konkurrens och produktutveckling. En förutsättning för en sådan utveckling är att föreningarna tillåts vara öppna.

Till skillnad mot en understödsförening ska en ekonomisk förening normalt vara öppen i den meningen att en ekonomisk förening inte får vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak. Regleringen i FL synes inte hindra en ekonomisk förening från att vara sluten, eftersom inträde kan vägras med hänsyn till verksamhetens art och föreningens syfte. Av uttalanden i förarbetena framgår att en förening i sina stadgar kan begränsa verksamheten till ett visst geografiskt område. Medlemmar i en förening kan även behöva tillhöra en viss yrkesgrupp eller inneha en viss anställning eller vara konsumenter av vissa tjänster (se prop. 1986/87:7 s. 87). Även i en ekonomisk förening torde därför i princip samma slutenhet kunna åstadkommas som i de nuvarande understödsföreningarna. Att låta FL utgöra referenslag för regleringen av försäkringsföreningar innebär således inte något hinder mot att en försäkringsförening kan vara sluten.

En av fördelarna med slutna försäkringsföreningar är att de som regel får relativt låga kostnader. Anskaffningskostnaderna för nya försäkringar är normalt en stor kostnadspost i försäkringsbolagen. Även om förbudet mot affärsmässig försäkringsrörelse tas bort kan sådana kostnader i en sluten förening ändå förväntas vara något begränsade när nya medlemmar endast kan anskaffas inom den givna kretsen. De som för närvarande är medlemmar i slutna föreningar har inte haft anledning att förvänta sig en annan utveckling. Å andra sidan kan en sluten förening inte fullt ut dra nytta av de stordriftsfördelar som ett större bestånd skulle ge. Det ska också beaktas att medlemmar i tjänstepensionskassor kan flyttas till en öppen förening, om arbetsgivare väljer att trygga sina framtida pensionsåtaganden i en sådan eller om arbetsgivarföretaget överlåts till en ny ägare som tryggar pension för anställda i alla koncernbolag hos en annan försäkringsgivare. För att ändra slutenheten i en redan befintlig försäkringsförening måste stadgarna ändras. Det innebär att föreningsstämman måste ta ställning till frågan. Detta förhållande får anses ge medlemmarna i en försäkringsförening tillräcklig säkerhet för att de ska kunna beakta sina framtida intressen. En sluten försäkringsförening bör därför kunna ombildas till en öppen.

Sammanfattningsvis kan 3 kap. 1 § FL göras tillämplig på försäkringsföreningarna utan några särregler. Den föreslagna definitionen av en försäkringsförening innebär att såväl försäkringstagare som försäkrade kan vara medlemmar i en försäkringsförening. Varje förening ska i stadgarna bestämma villkoren för inträde i föreningen, dvs. hur medlemskap uppstår. Det normala torde vara att medlemskap uppstår för försäkringstagaren i samband med att ett försäkringsavtal ingås. Ingenting hindrar dock en försäkringsförening från att i stadgarna föreskriva att det är den försäkrade som blir medlem i försäkringsföreningen i samband med försäkringsavtalets ingående.

Bestämmelserna i 3 kap. 2 och 3 §§ FL reglerar frågor om rätt till medlemskap i de fall någon har förvärvat en medlemsandel, t.ex. genom arv eller köp, och vilka tidsfrister som då gäller. Någon särreglering för försäkringsföreningar i förhållande till dessa regler synes inte vara nödvändig.

Utträde

I förhållande till bestämmelserna i 3 kap. 4 och 5 §§ FL om utträde behövs en särregel om att en medlem som enligt stadgarna är skyldig att tillhöra en försäkringsförening inte kan säga upp sig till utträde. Detta gäller framför allt tjänstepensionskassorna.

Försäkringsavtalslagen (2005:104) reglerar vissa fall när en försäkringsgivare får säga upp en försäkring. En sådan uppsägning från en försäkringsförenings sida innebär att föreningen är fri från sitt försäkringsansvar och kan i praktiken även innebära uteslutning av en medlem.

Medlemsförteckning

Bestämmelsen i 3 kap. 6 § FL innebär att styrelsen ska föra en medlemsförteckning som ska hållas tillgänglig för var och en. För understödsföreningar motsvaras den av 15 § UFL, med den skillnaden att det inte finns krav på att medlemsförteckningen ska hållas tillgänglig för var och en. Det finns också skillnader i vad som ska antecknas i förteckningen. Medlemsförteckningen i ekonomiska föreningar ska framför allt, förutom uppgifter om medlemmarnas namn och adress, innehålla uppgifter om medlemmarnas insatser, medan den för understödsföreningar i stället ska innehålla uppgifter om tid för inträde. I en understödsförening ska det också finnas uppgifter om fribrevshavare. Trots dessa skillnader bör bestämmelsen för ekonomiska föreningar om att en medlemsförteckning ska föras och innehållet däri kunna tillämpas även av försäkringsföreningarna. Att en försäkringsförening ändå har god kontroll över vilka som är försäkringstagare eller ersättningsberättigade får anses som självklart.

När det gäller att hålla medlemsförteckningen tillgänglig för var och en görs följande överväganden. Det kan inte uteslutas att integritetskänslig information kan komma att antecknas i en försäkringsförenings medlemsförteckning. Skyldigheten att hålla medlemsförteckningen tillgänglig för var och en bör därför inte gälla för försäkringsföreningar.

I detta sammanhang bör även nämnas att ett försäkringsbolag enligt 7 kap. 20 § FRL inte till förmånstagaren får lämna ut en personuppgift som behandlas enligt personuppgiftslagen (1998:204) och som anger att en försäkringstagare har vidtagit dispositioner beträffande i framtiden utfallande belopp till förmån för någon annan. Samma sekretessregel bör gälla för försäkringsföreningar.

Återbetalning av medlemsinsatser

Bestämmelserna i 4 kap. 1–3 §§ FL reglerar en medlems rätt att återfå inbetalade insatser när han eller hon avgår ur en förening. Bestämmelserna ska inte gälla för försäkringsföreningar, eftersom det inte kommer att finnas någon lagreglerad skyldighet för medlemmarna att betala några insatser.

Försäkringstagarnas rätt till återköp är reglerad i försäkringsavtalslagen och kompletteras med bestämmelser i FRL om att försäkringsbolag ska se till att rätten till återköp eller överföring och de närmare villkoren för

detta ska framgå av försäkringsavtalet. Kravet regleras gemensamt för alla försäkringsföretag i den nya lagen.

8.2.4 Förlagsinsatser

Förslag: Något högsta belopp för förlagsinsatser från andra än medlemmar ska inte gälla för försäkringsföreningar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Utredningen föreslår att externa förlagsinsatser inte får överstiga ett belopp motsvarande eget kapital, men att ett större tillskott ska få göras om det finns synnerliga skäl och Finansinspektionen lämnar tillstånd.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I 5 kap. FL finns bestämmelser om förlagsinsatser. Om förlagsinsatser ska förekomma, ska reglering ske i föreningens stadgar. Kapitalet får skjutas till av såväl medlemmar som andra, med vissa begränsningar för icke-medlemmarna.

Förlagsinsatser ska vara bundna i föreningen i minst fem år. Avkastningen utgörs av utdelning. Om föreningen upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavaren av förlagsandelar rätt att få dessa inlösta innan utbetalning sker till andra ändamål. Utöver bestämmelser i 5 kap. finns åtskilliga bestämmelser i FL som rör förlagsinsatser. Bland annat följer av 7 kap. att en förlagsandelsinnehavare inte har rösträtt på stämman.

Motsvarande bestämmelser om förlagsinsatser saknas för understödsföreningar i UFL.

Skälen för förslaget: En ekonomisk förening kan erhålla riskbärande kapital från andra än medlemmarna i form av förlagsinsatser. Förlagsinsatserna räknas till föreningens egna bundna kapital men intar i realiteten en mellanställning mellan medlemskapitalet och det lånade kapitalet, t.ex. förlagslån. För att förhindra att en alltför stor del av föreningens kapital utgörs av kapital från andra än medlemmarna finns en beloppsbegränsning i 5 kap. 1 § andra stycket FL som relaterar till medlemsinsatserna.

Även i en försäkringsförening kan det uppkomma ett behov av kapitaltillskott under rörelsens gång. Ett kapitaltillskott kan möjliggöra en försäkringsförenings fortlevnad i en allvarlig men tillfällig krissituation. Vidare kan t.ex. en utvidgning av verksamheten medföra behov av kapital som inte omedelbart möts av nya premier som kan förväntas från sådan verksamhet. Alternativa finansieringskällor ökar möjligheterna till tillväxt och kan underlätta satsningar på nya försäkringsprodukter.

Utgångspunkten bör vara att reglerna för förlagslån i FL ska gälla för försäkringsföreningarna, om inte starka skäl talar emot det. Som framgått ovan föreslås inga bestämmelser om medlemsinsatser för försäkringsföreningar varför begränsningsregeln i 1 § inte kan tillämpas på försäkringsföreningar. Det kan visserligen vara önskvärt att förhindra att en alltför stor del av en försäkringsförenings kapital utgörs av kapital från andra än medlemmarna, men mot detta ska ställas föreningarnas behov

av finansiering. Det kan vidare noteras att förlagsandelsinnehavare inte måste ges rösträtt på föreningsstämman. Sammanfattningsvis görs bedömningen att någon begränsningsregel beträffande förlagsinsatser från andra än medlemmar inte behöver finnas för försäkringsföreningarna.

8.2.5 Föreningens ledning

Förslag: Bestämmelserna i FL om föreningens ledning ska i huvudsak gälla för försäkringsföreningar, men vissa särregler ska tas in i den nya försäkringsrörelselagen.

En försäkringsförening ska, oavsett föreningens storlek, ha en verkställande direktör. Denne får inte vara ordförande i styrelsen. Styrelseledamöterna i en försäkringsförening behöver inte vara medlemmar i försäkringsföreningen. Ledningen i en försäkringsförening ska uppfylla samma krav på lämplighet som gäller för ledningen i andra försäkringsföretag.

Vissa särregler ska även gälla i fråga om jäv för styrelseledamot och den verkställande direktören, lydnadsplikt för ställföreträdare samt ställföreträdarens överskridande av befogenhet eller behörighet.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om ledningen i ekonomiska föreningar finns i 6 kap. FL. En ekonomisk förenings styrelse ska bestå av minst tre ledamöter. Styrelsen väljs i normalfallet av föreningsstämman. I stadgarna får dock föreskrivas att hela eller delar av styrelsen ska utses på annat sätt. Det finns inga begränsningar om vem eller vilka som kan ges stadgerätt att utse styrelseledamöter. En styrelseledamots uppdrag får omfatta högst fyra år. Vidare gäller att styrelseledamöterna ska vara medlemmar i föreningen, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Dessutom får vissa ställföreträdare för medlemmar vara styrelseledamöter. I större föreningar ska styrelsen utse en verkställande direktör. När styrelseledamot, verkställande direktör eller suppleant tillträder sitt uppdrag ska han eller hon anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag i samma koncern som föreningen. Enligt den s.k. generalklausulen i 13 § får styrelsen eller en annan ställföreträdare för föreningen inte företa en handling som är ägnad att bereda en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller annan medlem. I 10 § finns regler om jäv som syftar till att skydda föreningen mot att styrelseledamot eller verkställande direktör tillgodoser sina intressen på föreningens bekostnad.

Bestämmelser om ledningen i understödsföreningar finns i 27–28 §§ UFL. I 27 § UFL görs en hänvisning till 1951 års lag om ekonomiska föreningar. Bestämmelserna om understödsföreningars ledning överensstämmer i stor utsträckning med gällande regler för ekonomiska föreningar i 6 kap. FL. För understödsföreningar gäller dock avvikande bestämmelser om hur styrelsens ledamöter får utses, uppdragets längd och att anställd i föreningen inte får vara styrelseledamot. För understödsföreningar finns inte någon skyldighet för styrelsen att utse en verkställande direktör.

Vid genomförandet av tjänstepensionsdirektivet infördes regler om lämplighetsprövning av styrelseledamöter och suppleanter i understödsföreningar som driver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring (27 a § UFL). Vidare följer av 27 a § UFL att den som är underkastad näringsförbud inte får vara styrelseledamot i en understödsförening som driver verksamhet för tjänstepensionsförsäkring. För understödsföreningar som inte driver sådan verksamhet finns inte något krav på styrelseledamöternas lämplighet för uppdraget.

Skälen för förslaget: Enligt 6 kap. 1 § FL väljs styrelsen av föreningsstämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera styrelseledamöter ska utses på annat sätt. Bestämmelsen i 27 § UFL om att minst hälften av styrelsens ledamöter i en understödsförening ska väljas på föreningsstämma eller av en organisation som kan anses företräda medlemmarna har tillkommit för att förhindra att andra än medlemmarna själva får huvudinflytande i föreningen. I en tjänstepensionskassa är i normalfallet de försäkrade, dvs. arbetstagarna, medlemmar, medan arbetsgivaren som är den som betalar premien, inte är medlem. Det bedöms inte nödvändigt att behålla den särregel som gäller för understödsföreningarna i dag.

Enligt 6 kap. 3 § FL ska styrelsen utse en verkställande direktör, om antalet anställda överstigit 200 de två senaste räkenskapsåren. För försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag gäller att bolagen alltid ska ha en verkställande direktör och att han eller hon inte får vara styrelsens ordförande. När nu de legala verksamhetsbetingelserna förändras för försäkringsföreningarna finns skäl att införa motsvarande krav i försäkringsföreningarna. En skyldighet att utse verkställande direktör ska därför gälla även för försäkringsföreningar, oavsett föreningens storlek, med motsvarande begränsning vad gäller ordförandeposten i styrelsen. Inom ramen för det dispensförfarande som föreslås för mindre försäkringsföretag, bör det finnas möjlighet till undantag från kravet på verkställande direktör.

Enligt 6 kap. 4 § FL ska styrelseledamöterna vara medlemmar i föreningen, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. För att underlätta föreningarnas rekrytering av ledande befattningshavare bör även andra än medlemmar kunna utses till styrelseledamöter i en försäkringsförening. Vidare kan konstateras att ledningen i en försäkringsförening ska uppfylla samma krav på lämplighet som gäller för ledningen i andra försäkringsföretag. Således ska Finansinspektionen pröva att styrelseledamöter och deras suppleanter samt verkställande direktör och dennes ställföreträdare har de insikter och den erfarenhet som måste krävas för att delta i ledningen av en försäkringsförening och även i övrigt vara lämplig för uppgiften. Vidare kan Finansinspektionen ingripa mot en försäkringsförening eller en ledamot om denne inte kan anses lämplig att delta i ledningen av föreningen. Det bör därför införas en särregel om att 6 kap. 4 § FL inte ska gälla för försäkringsföreningar.

Jävsreglerna i 6 kap. 10 § FL stämmer i sak överens med motsvarande bestämmelser i UFL. För att förstärka skyddet för försäkringstagarna bör, i likhet med det som gäller för försäkringsbolag, dock föreskrivas att jäv för en styrelseledamot eller den verkställande direktören även ska anses föreligga vid avtal mellan försäkringsföreningen och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören ensam eller

tillsammans med någon annan får företräda. Detta ska dock inte gälla om försäkringsföreningen äger samtliga aktier i föreningens motpart och motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Av FL:s funktionsuppdelning mellan stämma, styrelse och verkställande direktör följer att styrelsen i princip ska följa stämmans direktiv och att verkställande direktören och särskild firmatecknare ska följa beslut och anvisningar av styrelsen. I 6 kap. 13 § FL finns en begränsningsregel som föreskriver att föreningens ställföreträdare inte får följa sådana föreskrifter av föreningsstämman som står i strid med FL eller stadgarna och därför inte gäller. Motsvarande bör gälla i fråga om föreskrifter som står i strid med bestämmelserna i den nya lagen eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Av 6 kap. 14 § följer att en ställföreträdare som överskridit sin befogenhet när han eller hon företog en rättshandling för föreningen inte binder föreningen om tredje man insåg eller bort inse att befogenheten överskreds, dvs. var i ond tro. Bestämmelsen överensstämmer det som gäller för försäkringsbolag i dag, med det undantaget att ett försäkringsbolag, trots motpartens onda tro, är bundet av ställföreträdarens befogenhetsöverskridande av föreskrift om bolagets verksamhetsföremål eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av annat bolagsorgan.. Samma regler bör här gälla för alla försäkringsföretag, vilket innebär att det för försäkringsföreningarna krävs en särregel i förhållande till 6 kap. 14 § FL.

8.2.6 Föreningsstämma

Förslag: Bestämmelserna om föreningsstämma i FL ska i huvudsak gälla för försäkringsföreningar, men vissa särregler ska tas in i den nya försäkringsrörelselagen.

En försäkringsförening ska kunna bestämma att även den som tillskjutit verksamhetskapital ska ha rösträtt vid föreningsstämman.

En fullmäktig ska inte behöva vara medlem i försäkringsföreningen. Minst hälften av fullmäktige ska utses av föreningens medlemmar eller av organisation som kan anses företräda medlemmarna. Föreningsstämmans ordförande ska innan styrelseval hålls i en försäkringsförening lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att fullmäktige endast ska kunna utses av medlemmarna eller av deras ställföreträdare.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund, Tjänstepensionsförbundet, Kåpan Pensioner, SIRP och Posten AB* avstyrker utredningens förslag om att fullmäktige bara ska kunna utses av medlemmarna eller deras ställföreträdare. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelserna om föreningsstämma finns i 7 kap. FL. Det är vid föreningsstämman som medlemmarna har rätt att besluta i föreningens angelägenheter. Varje medlem har en röst, om inte annat an-

ges i stadgarna. En förening kan tillämpa det representativa systemet och genom stadgereglering helt eller delvis låta stämmans befogenheter tillkomma särskilt valda fullmäktige. Fullmäktiges befogenhet, hur de ska utses och tiden för deras uppdrag (dock högst tre år) ska regleras i stadgarna. En fullmäktig får inte rösta genom ombud. Ett fullmäktig-sammanträde anses som föreningsstämma. Enligt bestämmelserna har en medlem rätt att få ett ärende behandlat vid en föreningsstämma om han begär det i den ordning som framgår av stadgarna. Om stadgarna inte reglerar detta ska medlemmen skriftligen framställa sin begäran hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Föreningsstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Enligt 7 kap. 13 § andra stycket finns dock möjlighet att avvika från ovanstående beslutsförfarande genom avvikande regler i stadgarna. Bestämmelser om votering saknas i FL.

Bestämmelserna om föreningsstämma i FL överensstämmer delvis med de bestämmelser som gäller för understödsföreningar enligt 33–35 §§ UFL. Enligt UFL ska vissa uppgifter utföras av Finansinspektionen i stället för av länsstyrelsen. Finansinspektionen kan medge att ordinarie föreningsstämma hålls endast vartannat eller vart tredje år och kan i sådana fall meddela erforderliga föreskrifter. Vidare är det tillåtet att i vissa fall avgöra ärenden på stämman utan att de har angetts i kallelse till stämman.

Liksom i ekonomiska föreningar är det för dagens understödsföreningar möjligt att överföra medlemmarnas beslutanderätt till särskilt valda fullmäktige. Minst hälften av dessa fullmäktige ska utses av föreningens medlemmar eller av någon organisation som kan anses företräda medlemmarna. Om inte Finansinspektionen medger annat ska fullmäktige vara medlem i föreningen och får utses för en period om högst tre år.

Skälen för förslaget

Föreningsstämma

Enligt 33 och 34 §§ UFL har Finansinspektionen möjlighet att tillåta att föreningsstämma i en försäkringsförening inte behöver hållas varje år. Den ordinarie stämman, som normalt hålls en gång per år, är oftast medlemmarnas enda möjlighet att utöva sitt inflytande. Det är vid detta tillfälle som beslut ska tas med anledning av föreningens resultat och finansiella ställning samt bedömas hur ledningen skött sina åtaganden. Att en sådan stämma hålls årligen är därför väsentligt för att medlemmarna ska kunna utnyttja sitt inflytande. Detsamma gäller om föreningen tillämpar ett fullmäktigsystem. Av den anledningen bör möjligheten att efter tillstånd mer sällan hålla föreningsstämma inte behållas för försäkringsföreningar. Inte heller bör frågor som avser möjligheten att behandla ärenden på stämman behandlas annorlunda i försäkringsföreningar jämfört med vanliga ekonomiska föreningar.

Det föreslagna kravet på verksamhetskapital vid bildandet av en försäkringsförening kräver en särregel beträffande rösträtt vid förenings-

stämman. I stadgarna för en försäkringsförening ska anges om de som tillskjutit verksamhetskapital ska ha rösträtt vid föreningsstämman.

För försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag har föreslagits en bestämmelse om att stämmans ordförande innan styrelseval hålls ska lämna uppgift om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. Motsvarande informationskrav bör även gälla i försäkringsföreningar.

Fullmäktige

Fullmäktigesystemet för ekonomiska föreningar regleras i 7 kap. 12 § FL. Där anges att endast medlem i föreningen eller någon som kan väljas till styrelseledamot i föreningen kan utses till fullmäktig. Även om fullmäktige har utsetts behåller medlemmarna vissa rättigheter. En medlem har bl.a. rätt att få ett ärende behandlat av stämman, att före stämman ta del av redovisningshandlingar och revisionsberättelsen eller få dessa handlingar tillsända sig samt att ta del av protokoll från stämman. Medlemmarna ska dessutom underrättas om beslut av fullmäktige om vissa ändringar av stadgarna.

Bestämmelserna i FL om föreningsstämman överensstämmer delvis med motsvarande regler i UFL. I UFL saknas dock bestämmelser om att en medlem har rätt att få ett ärende behandlat på stämman om han begär det i den ordning som framgår av stadgarna. En sådan regel får anses stärka medlemsinflytandet och bör därför gälla även för försäkringsföreningarna.

Även bestämmelserna i FL om fullmäktige överensstämmer delvis med motsvarande regler i UFL. För att öka förutsättningarna för en bred rekrytering i fullmäktige bör det i en försäkringsförening finnas möjlighet att finna lämpliga fullmäktige även utanför medlemskretsen. Det föreslås därför en särregel för försäkringsföreningarna i förhållande till 7 kap. 12 § FL om att en fullmäktig i en försäkringsförening inte måste vara medlem i föreningen.

Enligt 35 § UFL ska minst hälften av fullmäktige utses av föreningens medlemmar eller av en organisation som kan anses företräda medlemmarna. Den av utredningen föreslagna regleringen där fullmäktige ska utses av medlemmarna eller deras ställföreträdare har vissa fördelar. Den föreslagna regleringen fokuserar på förbättrade möjligheter till inflytande för medlemmarna och på att främja en aktiv medlemsfunktion. Utredningens förslag är emellertid inte oproblematiskt. Det är inte troligt att alla försäkringstagare i ett försäkringstagarkollektiv, som kan omfatta ett stort antal individer, vill engagera sig i sin roll som medlem. Följaktligen kan valdeltagandet komma att bli lågt och föreningens ledning kan då komma att få ett alltför stort inflytande. Därmed uppstår också en risk att föreningsledningens intressen prioriteras framför försäkringstagarnas intressen, och en motsatt effekt mot den avsedda uppstår.

Sveriges Försäkringsförbund anser att nuvarande ordning där fullmäktigeledamöter kan väljas av en organisation som företräder medlemmarna fungerar bra. *Kåpan Pensioner* ger uttryck för samma uppfattning. Enligt deras bedömning är den nuvarande ordningen tillfred-

ställande och innebär att medlemmarnas intressen tillvaratas på ett godtagbart och effektivt sätt. *SIRP* anser att dagens ordning där fullmäktige kan utses av andra än medlemmar även i fortsättningen bör gälla för tjänstepensionskassorna med tanke på att det är avtalsparterna som beslutar om innehållet och omfattningen av de försäkringsförmåner som ska försäkras. Inte heller *Tjänstepensionsförbundet* anser att utredningsförslaget ska genomföras. Förbundet anser att nuvarande modell, där både arbetsgivare och företrädare för medlemmarna utser fullmäktige-representanter, bör behållas eftersom ansvaret för kollektivavtalets fullgörande ligger både hos arbetsgivare och personalorganisationer. I förmånsbestämda lösningar kvarstår i grunden arbetsgivarens ansvar mot den anställde, enligt kollektivavtal, även om förmånen finns försäkrad/tryggad i en understödsförening. *Tjänstepensionsförbundet* anser att även detta talar för att nuvarande modell för att utse fullmäktige i understödsförening ska behållas. *Posten AB* anser att dagens modell för hur fullmäktige utses ska behållas. Enligt *Posten AB* skulle det vara oskäligt att i en tryggandelösning avhända arbetsgivaren möjligheten att utse fullmäktigeledamöter i föreningen, eftersom den ekonomiska risken i slutänden ligger på arbetsgivaren.

Det är uppenbart att flera remissinstanser ser ett värde i att låta arbetsgivaren få behålla ett inflytande i föreningen, eftersom den ekonomiska risken i slutändan finns hos denne, åtminstone i de förmånsbestämda pensionerna. I försäkringslösningar som grundas på kollektivavtal har de kollektivavtalslutande parterna ett gemensamt intresse av att försäkringsverksamheten fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det är den gemensamma kompetensen hos företrädare för både arbetsgivare och arbetstagare som sammantaget garanterar en stabil utveckling av verksamheten. Mot denna bakgrund görs bedömningen att det inte finns någon anledning att ändra den nuvarande bestämmelsen för hur fullmäktige i en försäkringsförening utses. Genom nuvarande modell säkerställs en rimlig balans i fullmäktige mellan kollektivavtalets parter. Det föreslås därför en särregel i förhållande till 7 kap. 1 § om att minst hälften av fullmäktige i en försäkringsförening ska utses av föreningens medlemmar eller av en organisation som kan anses företräda medlemmarna.

Föreningsstämmans beslut

Bestämmelserna i 7 kap. 14 och 15 §§ FL innehåller krav på kvalificerad majoritet vid vissa beslut på föreningsstämman som inte i alla delar motsvarar de krav som gäller för understödsföreningar. Majoritetskraven för ekonomiska föreningar får anses lämpliga även för försäkringsföreningar.

För understödsföreningar finns i 37 § UFL en bestämmelse om att nödvändiga stadgeändringar på grund av att en pensionsplan har ändrats kan beslutas av styrelsen. Ändringar i pensionsplaner kan medföra stora konsekvenser för de försäkringar som meddelas av en försäkringsförening. Sådana ändringar kan beröra t.ex. pensionsförmånernas storlek eller deras beskaffenhet. Som framgår i avsnitt 8.2.2 är utgångspunkten i denna promemoria att frågor om försäkringsavtalens innehåll inte längre

ska regleras i stadgarna. Mot denna bakgrund finns det inte längre skäl att frånga en ordning där föreningsstämman ska besluta om ändringar i stadgarna.

Generalklausulen i 7 kap. 16 § FL som förbjuder beslut av stämman som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller annan medlem ska gälla för försäkringsföreningar. Motsvarande bestämmelse saknas för understödsföreningar, men liknande regler finns för övriga försäkringsföretag.

I likhet med vad som föreslås för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen ska beslut om ansökan om förlängning av tillstånd att driva försäkringsrörelse fattas av stämman.

8.2.7 Revision och särskild granskning

Förslag: Bestämmelserna om revision och särskild granskning i 8 kap. FL ska i huvudsak gälla för försäkringsföreningar, men vissa särregler ska tas in i den nya lagen.

I en försäkringsförening ska minst en revisor utses av föreningsstämman. Minst en av de revisorer som utses av föreningsstämman ska vara auktoriserad eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Bara den som är auktoriserad eller godkänd revisor får vara revisor i en försäkringsförening.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om revision och särskild granskning finns i 8 kap. FL. En ekonomisk förening ska ha minst en revisor (8 kap. 1 § FL). Därutöver gäller att minst en revisor ska vara auktoriserad eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen om föreningen för viss period uppfyller mer än två av följande villkor; medeltalet anställda överstiger 50, balansomslutningen är större än 25 miljoner kronor eller nettoomsättningen överstiger 50 miljoner kronor. I 8 kap. 2 § FL finns regler om att varje röstberättigad har rätt att på en föreningsstämma föreslå att det hos länsstyrelsen påkallas att en medrevisor utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. En framställan till länsstyrelsen ska ske om förslaget har biträtts av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de på stämman närvarande röstberättigade. En liknande rätt för innehavare av förlagsandelar finns att hos styrelsen begära att en medrevisor ska utses. Enligt 8 kap. 17 § FL ska länsstyrelsen i vissa fall utse särskilda granskare.

FL innehåller vidare regler om revisors kompetens och vissa informationskrav som åläggs den som är revisor i en ekonomisk förening, bl.a. om krav på redogörelse för iakttagelser vid förtida avgång, skyldighet att i revisionsberättelsen anmärka vissa skattefrågor liksom att i vissa fall sända kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket samt skyldighet att lämna upplysningar till föreningsstämman och vissa andra som har kontrollerande funktioner. För en revisor gäller ett förbud att i vissa fall lämna upplysningar till enskilda medlemmar och utomstående.

Bestämmelser om revision finns i 31–32 a §§ UFL. En understödsförening ska ha minst två revisorer. Mandattiden är tre år eller, med

Finansinspektionens medgivande, fyra år. Finansinspektionen får förordna revisor. Det finns inte några angivna gränser för när auktoriserad eller godkänd revisor ska finnas, men Finansinspektionen får föreskriva krav därom om understödsföreningens verksamhet är av stor omfattning eller det annars finns särskilda skäl.

Vissa frågor som reglerats för ekonomiska föreningar saknas i UFL. Det gäller regler om bl.a. medrevisor och särskild granskare samt revisors uppgiftsskyldighet till stämman.

Revisorer i understödsföreningar ska anmälas till Finansinspektionen. De är vidare skyldiga att rapportera vissa förhållanden till Finansinspektionen. Av 69 § UFL framgår att Finansinspektionen har möjlighet att utse revisor, som ska följa inspektionens föreskrifter.

Skälen för förslaget: Bestämmelsen i 8 kap. 1 § FL innebär bl.a. att en ekonomisk förening ska ha minst en revisor. Understödsföreningarna ska enligt 31 § UFL ha minst två revisorer. Mot bakgrund av att försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag inte behöver ha mer än en revisor finns det inte skäl att ställa högre krav på en försäkringsförening än vad som följer av FL.

Bestämmelserna i FL innebär vidare att revisorerna ska utses av föreningsstämman men att det i stadgarna kan föreskrivas att en eller flera revisorer ska utses på annat sätt. Stämmans möjlighet att utse revisor är en viktig del i medlemmarnas möjlighet att utöva kontroll över verksamheten. Mot den bakgrunden kan det övervägas om inte alla revisorer bör utses av stämman. Eftersom det emellertid även i andra associationsformer finns möjlighet att genom bolagsordnings- eller stadagebestämmelser ge andra än stämman möjlighet att utse revisor, bör en sådant förslag först beredas i ett bredare sammanhang. Tills vidare bör samma reglering gälla för försäkringsföreningarna som för övriga försäkringsföretag. Detta innebär att minst en av revisorerna ska utses av föreningsstämman, vilket innebär en särreglering i förhållande till FL.

Mandattiden för revisorer i ekonomiska föreningar ska anges i stadgarna. Mandattiden för revisorer i understödsföreningar är enligt 31 § UFL tre år eller, om Finansinspektionen medgett det, fyra år. Några särskilda försäkringsmässiga eller andra skäl som motiverar en särregel i förhållande till FL för försäkringsföreningar har inte framkommit.

I 8 kap. 5 och 6 §§ FL anges bl.a. i vilka fall minst en auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen ska utses. För understödsföreningar finns inte någon motsvarande bestämmelse. Finansinspektionen kan emellertid enligt 32 § första stycket UFL föreskriva att en understödsförening ska ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor om understödsföreningens verksamhet är av stor omfattning eller om det annars finns särskilda skäl för det. Samma möjlighet har länsstyrelsen för ekonomiska föreningar enligt 8 kap. 6 § FL om det är påkallat av särskilda omständigheter.

Kraven på revisorers kvalifikationer är högre för aktiebolag, försäkringsbolag, banker och kreditmarknadsföreningar än för ekonomiska föreningar och understödsföreningar. Med hänsyn till behovet av konsumentskydd bör kvalifikationskraven för revisorer i försäkringsföreningar höjas så att de motsvarar kraven som gäller för revisorer i försäkringsbolag.

I övrigt bör bestämmelserna i FL om medrevisor ("minoritetsrevisor") och särskild granskare gälla även för försäkringsföreningar.

För revisorer i försäkringsföreningar bör gälla de skyldigheter som framgår av FL. Därutöver ska den rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen som gäller för revisor eller särskild granskare i försäkringsbolag till följd av EG:s krav (se prop. 1995/96:173 s. 107 ff.), gälla för revisorer och särskilda granskare i en försäkringsförening. Rapporteringsskyldigheten regleras gemensamt för alla försäkringsföretag i den nya försäkringsrörelselagen. På samma sätt regleras gemensamt Finansinspektionens rätt att förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av ett försäkringsföretag.

8.2.8 Överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom

Förslag: Bestämmelserna om överskottsutdelning i 10 kap. FL ska inte gälla för utbetalningar av medel till medlemmar i en försäkringsförening.

Årsvinsten i en livförsäkringsförening och belopp som förs över från bundet eget kapital till fritt eget kapital ska användas för återbäring, i den utsträckning inte annat följer av bestämmelser i stadgarna, denna lag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Livförsäkringsföreningar ska inrätta en konsolideringsfond, som endast får sättas ned för att täcka förluster eller användas till andra ändamål som ska framgå av stadgarna. Återbäring ska gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat reglerats i avtal eller stadgar (kontributionsprincipen). Regler hur återbäring och avgiftsuttag ska bestämmas vid återköp och överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ges i en preciserad kontributionsprincip.

En försäkringsförening får inte förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet.

Försäkringsföreningar ska inte behöva göra avsättningar till reservfond enligt 10 kap. 6 § första stycket FL, men i övrigt ska reglerna i FL om reservfond i huvudsak gälla även för försäkringsföreningar.

Bestämmelserna om vinstutdelning i 10 kap. FL ska gälla för vinstutdelning till de som tillskjutit verksamhetskapital. En särregel ska gälla beträffande återbetalning av verksamhetskapital.

Återbetalningsskyldighet ska gälla även vid utbetalningar som strider mot bestämmelser i den nya försäkringsrörelselagen.

Reglerna om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets som gäller för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag ska gälla även för försäkringsföreningar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag i de delar som gäller försäkringsföreningar som driver livförsäkringsrörelse.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: Reglerna om överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom finns i 10 kap. FL. Föreningens medel får betalas

ut till medlemmarna endast i form av överskottsutdelning, återbetalning av medlemsinsatser, utbetalning vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp och utskiftning vid föreningens likvidation. Med överskottsutdelning avses gottgörelse och vinstutdelning.

För understödsföreningar saknas motsvarande bestämmelser. Vid bokslutet ska enligt 23 § UFL årsvinsten för varje verksamhetsgren (det som av intäkterna inte gått åt till att täcka kostnaderna) avsättas till en försäkringsfond. När försäkringsfonden enligt en försäkringsteknisk utredning överstiger premiereserven med tillägg av en tjugondel får hela eller en del av det överskjutande beloppet undantas från försäkringsfonden om stadgarna medger det. Medel kan även undantas från försäkringsfonden med Finansinspektionens medgivande om det inte kan äventyra föreningens förmåga att fullgöra sina förpliktelser. Stadgarna ska ange grunderna för fondbildning och hur medel som inte ingår i försäkringsfonden ska användas samt ska innehålla bestämmelser om återbäring om sådan ska förekomma. En understödsförening reglerar på så sätt frågor om överskottsutdelning i form av återbäring och annan användning av föreningens egendom i stadgarna.

Skälen för förslaget: Dagens understödsföreningar meddelar i huvudsak samma typ av försäkringar som ömsesidiga livförsäkringsbolag och hanterar överskott på likartat sätt. Någon anledning att behandla försäkringsföreningar på annat sätt än ömsesidiga livförsäkringsbolag finns inte. Mot denna bakgrund och i syfte att så långt möjligt skapa likvärdiga verksamhetsförutsättningar bör regleringen av frågor kring överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom vara i huvudsak densamma för livförsäkringsverksamhet i försäkringsföreningar och ömsesidiga livförsäkringsbolag. Bestämmelserna i 10 kap. FL om utbetalning av föreningens medel till medlemmarna genom överskottsutdelning, dvs. gottgörelse och vinstutdelning, ska därför inte gälla för försäkringsföreningarnas livförsäkringsverksamhet. Bestämmelserna om utbetalning av föreningens medel genom återbetalning av medlemsinsatser eller vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp gäller inte för försäkringsföreningarna (jfr avsnitt 8.2.3). Bestämmelserna om utbetalning av föreningens medel i samband med utskiftning vid föreningens likvidation ska gälla för försäkringsföreningarna (jfr avsnitt 8.2.10).

Försäkringsföreningar som driver livförsäkringsverksamhet ska ha en konsolideringsfond. Konsolideringsfonden ska endast få sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål enligt stadgarna. I övrigt ska försäkringsföreningar som driver livförsäkringsverksamhet i stadgarna ange enligt vilka regler föreningsstämman får förfoga över föreningens vinst eller på annat sätt täcka föreningens förlust. En sådan bestämmelse kan föreskriva att föreningens årsvinst ska avsättas till konsolideringsfonden och att, i den mån konsolideringsfonden inte behövs för föreningens konsolidering, den kan sättas ned av föreningsstämman för att användas för återbäring till medlemmarna. Frågor kring fördelning av överskott försäkringstagare emellan ska helt kunna regleras i försäkringsavtal eller stadgar. Om sådan reglering saknas, ska fördelning ske enligt kontributionsprincipen. Enligt denna ska fördelningen av överskott mellan olika försäkringstagare grundas på de enskilda försäkringarnas bidrag till företagets samlade överskott. Regler för hur återbäring och

avgiftsuttag ska bestämmas vid återköp och överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen bör ges i en preciserad kontributionsprincip (se prop. 2006/07:26 s. 53–55).

I denna promemoria föreslås att försäkringsföreningar också ska kunna meddela skadeförsäkringar. Den grundläggande likheten mellan försäkringsföreningar och ömsesidiga försäkringsbolag bör vara styrande även när det gäller regleringen av frågor kring överskottsutdelning och annan användning av föreningens egendom i skadeförsäkringsrörelse. För ömsesidiga skadeförsäkringsbolag finns ingen reglering alls i FRL av hur bolagets medel får betalas till delägarna. Däremot ska det, på samma sätt som för livförsäkringsbolagen, i bolagsordningen finnas regler om hur bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst. Det är i ömsesidiga försäkringsbolag vanligt att återbäring till delägare beslutas i annan form än som beslut om vinstutdelning. I avsnitt 7.2.9 har bedömningen gjorts att det saknas skäl att ändra gällande bestämmelser. Mot denna bakgrund bör bestämmelserna i 10 kap. om utbetalning till medlemmarna i form av överskottsutdelning inte heller gälla för försäkringsföreningarnas skadeförsäkringsverksamhet. När det gäller bestämmelserna i FL om utbetalning genom återbetalning av medlemsinsatser, vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller i samband med utskiftning vid föreningens likvidation görs samma bedömning som för livförsäkringsverksamheten, dvs. att bestämmelserna inte ska gälla för försäkringsföreningar. I likhet med vad ska gälla för försäkringsföreningar som driver livförsäkringsverksamhet ska försäkringsföreningar som driver skadeförsäkringsverksamhet i stadgarna ange enligt vilka regler föreningsstämman får förfoga över föreningens vinst eller på annat sätt täcka föreningens förlust.

I likhet med vad som gäller för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag och för att förhindra att försäkringskunder ingår försäkringsavtal under felaktiga förutsättningar ska en försäkringsförening inte få förespegla framtida återbäring som saknar grund i försäkringsavtalet.

Försäkringsföreningar ska inte behöva göra årliga avsättningar till reservfond enligt bestämmelserna i 10 kap. 6 § första stycket FL. Övriga regler i FL om reservfond ska gälla för försäkringsföreningar, med undantag för bestämmelserna i fjärde stycket i nyss nämnda paragraf som innehåller vissa regler som ska tillämpas vid årliga avsättningar.

Bestämmelserna i 10 kap. 7 § FL om utbetalningar i strid med bestämmelserna i FL ska gälla även för försäkringsföreningar, med det tillägget att återbetalningsskyldighet även ska gälla vid utbetalningar i strid mot den nya försäkringsrörelselagen.

Bestämmelsen i 10 kap. 8 § FL om föreningsstämmans och styrelsens möjlighet att besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål bör gälla även för försäkringsföreningar.

Bestämmelserna om vinstutdelning i 10 kap. FL ska gälla för vinstutdelning till de som tillskjutit verksamhetskapital. Beslut om återbetalning av verksamhetskapital ska fattas av föreningsstämman. Beslutet ska inte få registreras av Bolagsverket innan Finansinspektionen har gett tillstånd till återbetalningen. En återbetalning ska inte kunna ske förrän efter registreringen.

I likhet med vad som gäller för kreditinstitut, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag ska en försäkringsförening inte få ingå avtal om tjänster på andra villkor än sådana som företaget normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade med personer inom den s.k. förbjudna kretsen.

8.2.9 Förmånsrätt

Förslag: Förmånsrätt ska gälla för fordran som grundas på försäkringsavtal eller avser återbetalning av premier för att ett försäkringsavtal inte har kommit till stånd eller har upphört att gälla. Försäkringsföreningar ska föra ett register över de tillgångar som används för skuldäckning.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Livförsäkringstagare har sedan länge en särskild förmånsrätt i ett försäkringsbolags konkurs eller vid utmätning i ett försäkringsbolag. Från och med den 1 januari 2006 har förmånsrätten utvidgats så att förmånsrätten enligt 4 § förmånsrättslagen (1970:979) följer med alla fordringar på grund av ett försäkringsavtal i ett försäkringsbolag och med fordringar för återbetalning av premier. Förmånsrätten omfattar enligt 7 kap. 11 a FRL de tillgångar som finns upptagna i det register som används för att utvisa tillgångar som används för skuldäckning. Ändringen är ett led i genomförandet av EG:s s.k. likvidationsdirektiv för försäkringsföretag (direktiv 2001/17/EG av den 19 mars 2001 om rekonstruktion och likvidation av försäkringsföretag). I förarbetena till ändringen har inte frågan om direktiven även omfattar försäkringsföreningar berörts (se prop. 2005/06:37). EG-direktivet gäller enligt artikel 1 försäkringsföretag, vilka i artikel 2 definieras som företag som har fått officiell auktorisation enligt första skadeförsäkringsdirektivet eller första livförsäkringsdirektivet. Som konstaterats ovan omfattar dessa direktiv vissa försäkringsföreningar. Redan av den anledningen bör motsvarande förmånsrätt införas i dessa försäkringsföreningar. De som har försäkringsfordringar eller fordringar som avser återbetalning av premier i en försäkringsförening har samma behov av skydd om föreningen skulle gå i konkurs eller om utmätning skulle ske, som försäkringstagarna i ett försäkringsbolag har i motsvarande situation. Samma förmånsrätt bör därför gälla i försäkringsföreningar som i försäkringsbolag.

För att systemet med särskild förmånsrätt ska fungera måste även försäkringsföreningarna föra ett register över de tillgångar som används för skuldäckning.

8.2.10 Likvidation och upplösning

Förslag: Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 11 kap. FL ska i huvudsak gälla även för försäkringsföreningar.

Bolagsverket ska besluta om likvidation om en försäkringsförenings hela försäkringsbestånd har överlåtits, om ett tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid har gått ut utan att nytt tillstånd har meddelats eller om tillståndet att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Vissa bestämmelser i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag ska inte tillämpas i fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på föreningsstämman.

Ansökan om likvidation ska i vissa fall kunna göras av Finansinspektionen.

Beslut om att en likvidation ska upphöra och försäkringsföreningens verksamhet återupptas får inte fattas om föreningen har meddelats tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid och den tiden har gått ut utan att ett nytt tillstånd har meddelats eller om föreningens tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats.

Finansinspektionen ska vid konkurs utse ett allmänt ombud. Under likvidation och konkurs får nya försäkringar inte meddelas. En försäkringsförening som har gått i likvidation får dock meddela sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal.

Förfarandet vid överlåtelse av rörelsen vid likvidation eller konkurs anpassas till det som gäller för försäkringsbolag.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* tillstyrker förslaget men anser att det bör åvila en försäkringsförening som har ett lågt medlemsantal att kunna styrka att föreningen ändå kan upprätthålla en erforderlig riskutjämning. Övriga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran

Bakgrund: Reglerna om likvidation och upplösning av ekonomiska föreningar finns i 11 kap. FL. En förening kan upphöra genom likvidation eller konkurs. Den kan även upphöra genom att den avförs från registret.

Reglerna om likvidation av understödsförening finns i 40–62 §§ UFL. En understödsförening kan upphöra genom likvidation eller konkurs. Den kan däremot inte upphöra genom att avföras från registret. Det är inte ovanligt att en understödsförenings försäkringsverksamhet upphör genom att dess försäkringsbestånd överläts till en annan försäkringsgivare och därefter likvideras.

Skälen för förslaget

Frivillig likvidation

Bestämmelsen i 11 kap. 1 § FL behandlar s.k. frivillig likvidation och överensstämmer med 40 § UFL, med två undantag. I en understödsförening gäller att om inte samtliga röstberättigade förenat sig om ett likvidationsbeslut och det därför erfordras två föreningsstämmor, måste

den ena föreningsstämman vara en ordinarie stämma. Vidare ska ett likvidationsbeslutet i en understödsförening godkännas av Finansinspektionen genom registrering. Någon särreglering för försäkringsföreningar i förhållande till bestämmelserna i FL om frivillig likvidation bedöms inte vara nödvändig.

Fråga om likvidation vid försämring av den ekonomiska ställningen

Bestämmelsen i 11 kap. 2 § FL ålägger styrelsen att genast till stämman hänskjuta frågan om likvidation om det på grund av inträffade förluster eller av annan orsak finns anledning att anta att föreningens ställning fortgående kommer att försämrats så att föreningens skulder inte täcks av tillgångarna. Motsvarande bestämmelser saknas för understödsföreningar. I stället finns de näringsrättsliga reglerna med bl.a. krav på att en understödsförening ska ha tillgångar som är tillräckliga för att trygga försäkringsutfästelserna. För understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring finns även krav på kapitalbas. Vidare har Finansinspektionen möjlighet att ingripa om kraven inte uppfylls. Denna typ av regler, som också kommer att finnas i den nya försäkringsörelselagen, ger ett visst skydd för medlemmarna, men skyldigheten enligt FL för styrelsen att på ett tidigt stadium till stämman hänskjuta frågan om likvidation gör det möjligt för stämman att i god tid fatta beslut i frågan om verksamheten ska fortsättas och vilka åtgärder som ska vidtas. Förfarandet i FL kan endast vara till fördel för medlemmarna. Bestämmelsen i 11 kap. 2 § FL bör därför gälla även för försäkringsföreningar.

Tvångslikvidation på grund av för lågt antal medlemmar

En av tvångslikvidationsgrunderna för ekonomiska föreningar är när medlemsantalet gått ned under det lägsta tillåtna antalet. Bestämmelsen i 11 kap. 3 § FL innebär att styrelsen snarast möjligt ska hänskjuta frågan om likvidation till stämman när medlemsantalet gått ned under tre medlemmar. För understödsföreningar gäller, enligt 41 § andra stycket UFL, att styrelsen genast till Finansinspektionen ska anmäla att medlemsantalet gått ned under det lägsta tillåtna antalet.

Det bedöms inte finnas något behov av en särregel i förhållande till 11 kap. 3 § FL för försäkringsföreningar. Det kan här noteras att Finansinspektionen är skyldig att ingripa om försäkringsbeståndet i ett försäkringsföretag är för litet för en erforderlig riskutjämning.

Finansinspektionen föreslår i sitt remissyttrande att försäkringsföreningar med ett lågt medlemsantal ska kunna styrka föreningens möjlighet till riskutjämning. Mot bakgrund av det krav på verksamhetskapital som föreslås i denna promemoria är det inte motiverat att införa en sådan skyldighet för försäkringsföreningar med lågt medlemsantal.

Övriga fall av tvångslikvidation

Tvångslikvidationsgrund föreligger också enligt 11 kap. 4 § FL om föreningen enligt stadgarna är skyldig att träda i likvidation, om verksamheten drivs på ett sätt som uppenbarligen inte motsvarar de förutsättningar under vilka registrering har skett och i vissa fall om förutsättningarna för att anses som ekonomisk förening inte längre är uppfyllda. I dessa fall beslutar rätten om likvidation. Vidare kan registreringsmyndigheten enligt 11 kap. 4 a §§ FL besluta om likvidation om föreningen inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till registreringsmyndigheten om sådan behörig styrelse, verkställande direktör eller särskild delgivningsmottagare som ska finnas enligt FL.

För en understödsförening föreligger tvångslikvidationsgrund när ett förhållande inträffar som enligt stadgarna medför att föreningen ska upphöra med sin verksamhet, när konkurs avslutas med överskott, när hela rörelsen överlåtits och när det saknas till registret anmäld styrelse. I samtliga fall är det rätten som beslutar om likvidation.

Bestämmelserna i 11 kap. 4 och 4 a §§ bör kunna gälla även för försäkringsföreningarna. Därutöver bör de tvångslikvidationsgrunder som finns för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag finnas även för försäkringsföreningar. Av samma skäl bör Finansinspektionen även när det gäller försäkringsföreningar ha rätt att anmäla likvidationsgrund eller ansöka om likvidation. Företagets associationsform är här inte av avgörande betydelse.

Upplösning utan likvidation

Bestämmelsen i 11 kap. 18 § FL innebär att upplösning kan ske av en ekonomisk förening utan likvidation, om någon anmälan rörande föreningen inte har kommit in till registreringsmyndigheten under de tio senaste åren. Registreringsmyndigheten ska då undersöka om föreningen har upphört med sin verksamhet genom brev till den senast registrerade adressen och genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Om det ännu två månader efter kungörandet inte framgår att föreningen fortfarande består, ska registreringsmyndigheten genast avföra föreningen ur registret. Föreningen är därmed upplöst.

Motsvarande möjlighet till upplösning saknas för understödsföreningar. Varken deras särart eller karaktären på verksamheten kan motivera särregler i förevarande avseende. Även försäkringsföreningar bör därför kunna upplösas vid utebliven anmälan till registreringsmyndigheten. Det torde framför allt få betydelse för små försäkringsföreningar där den offentliga tillsynen inte drivs lika aktivt som för försäkringsföretag med en mer omfattande verksamhet.

Konkurs

Bestämmelserna i 11 kap. 19 och 20 §§ FL om att en förening är upplöst när en konkurs avslutas utan överskott, om att rätten i vissa fall ska besluta om likvidation av en förening i konkurs samt om registrering och ställföreträdare i konkurs motsvarar i sak de som gäller för under-

stödsföreningar. Något behov av särregler i förhållande till FL för försäkringsföreningarna bedöms inte finnas.

Förfarandet under likvidation

Bestämmelserna i 54–57, 61 och 72 §§ UFL reglerar vissa förhållanden under likvidation av en understödsförening, nämligen om antagande av nya medlemmar, utgivande av försäkringsförmåner, överlåtelse av rörelsen samt Finansinspektionens möjligheter att förordna likvidator och likvidationsrevisor.

I likhet med vad som föreslås gälla för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag bör det även för försäkringsföreningar råda ett förbud mot att meddela nya försäkringar efter beslut om likvidation eller konkurs. Ett undantag bör dock gälla för sådana livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal. Detta har betydelse framför allt för tjänstepensionsförsäkringar.

Regler liknande de som nu finns i UFL om överlåtelse av livförsäkringsbestånd vid likvidation bör föras in i den nya försäkringsrörelselagen. För försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade kan det vara av stort intresse att föreningens verksamhet kan avvecklas genom att rörelsen överläts till en annan försäkringsgivare. Därigenom kan ingångna avtal fortsätta att gälla hos en ny försäkringsgivare. Förfarandet vid överlåtelse under likvidation bör anpassas till de mer moderna reglerna i 15 kap. FRL om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd.

Förenklat förfarande

Bestämmelsen i 58 § UFL medger ett förenklat likvidationsförfarande om det kan antas att en understödsförening som har trätt i likvidation saknar tillgångar eller att tillgångarna inte täcker likvidationskostnaderna. Rätten kan då, efter Finansinspektionens hörande, förklara att likvidationen ska läggas ned och föreningen anses upplöst. Möjligheten till ett förenklat förfarande saknas numera för ekonomiska föreningar, men fanns enligt 1951 års föreningslag.

Med hänsyn till de nya näringsrättsliga krav som kommer att gälla enligt den nya lagen, kan det för många mindre föreningar finnas behov av ett enkelt avvecklingsförfarande som inte medför onödiga kostnader. Detta behov bör beaktas vid utformningen av övergångsreglerna till den nya lagen. Det finns dock inte skäl att ta in denna typ av särregler i den nya försäkringsrörelselagen.

Allmänt ombud

När det gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som har försatts i konkurs följer det av 14 kap. 21 § FRL att Finansinspektionen kan utse allmänt ombud. Avser konkursen ett livförsäkringsbolag ska ett sådant ombud alltid förordnas. Ett allmänt ombud ska delta i konkursen som konkursförvaltare och har till uppgift att bl.a. bevaka att försäkringstagarna kommer i åtnjutande av sin förmånsrätt

Motsvarande regel saknas för understödsföreningar, vilket, beror på att försäkringstagarna i understödsföreningar saknar sådan förmånsrätt. Eftersom samma regler om förmånsrätt nu föreslås gälla för alla försäkringsföretag, bör även reglerna om allmänt ombud i konkurs vara likalydande för alla försäkringsföretag.

Beslut om att en likvidation ska upphöra

För försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag har föreslagits en särregel i förhållande till ABL respektive FL som innebär att beslut om att en likvidation ska upphöra och företagets verksamhet återupptas inte får fattas, om företaget har meddelats tillstånd att driva försäkringsrörelse för bestämd tid och den tiden har gått ut utan att ett nytt tillstånd har meddelats eller om företagets tillstånd att driva försäkringsrörelse har återkallats. Motsvarande särregel bör gälla även för försäkringsföreningar.

8.2.11 Fusion

Förslag: Bestämmelserna i 12 kap. FL om fusion ska tillämpas av försäkringsföreningar. Härigenom kommer även FL:s bestämmelser om gränsöverskridande fusion, om arbetstagares medverkan vid sådana fusioner samt om Skatteverkets möjlighet att under vissa förutsättningar få en fråga om tillstånd att verkställa en fusionsplan framskjuten att gälla försäkringsföreningarna. Det införs en särregel om att bara en försäkringsförening eller en utländsk försäkringsgivare genom fusion får överta en annan försäkringsförenings samtliga tillgångar och skulder. Reglerna till skydd för föreningens borgenärer ges en annan utformning än i FL. Finansinspektionen ska vid ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen pröva att borgenärerna tillförsäkras en betryggande säkerhet. Förfarandet vid frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd anpassas till det som gäller för försäkringsbolag. En särregel införs om att Finansinspektionen får motsätta sig att en försäkringsförening deltar i en inhemsk såväl som gränsöverskridande fusion, med hänsyn till allmänintresset.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen lämnar dock inga förslag som avser genomförande av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner. Utredningen lämnar inte heller förslag som avser de regelanpassningar om fusion för ekonomiska föreningar som infördes i samband med införandet av regelverket om gränsöverskridande fusioner.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Regler om fusion finns i 12 kap. FL. Regler om fusion saknas helt för understödsföreningar. I stället finns regler om överlåtelse av försäkringsbestånd, i UFL rubricerade överlåtelse av understödsförenings rörelse utan föregående likvidation. I samband med genomförandet i svensk rätt av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner

trädde den 15 februari 2008 även nya regler om fusion för ekonomiska föreningar i kraft. De regler om fusion som fanns i 12 kap. FL dessförinnan skilde sig väsentligt åt från aktiebolagslagens fusionsregler. Vissa skillnader i regelverken uppstod i samband med de ändringar som vid mitten av 1990-talet gjordes i 1975 års aktiebolagslag för att genomföra det tredje bolagsdirektivet (se prop. 1993/94:196). Flertalet av dessa skillnader var inte föranledda av aktiebolagsrättens eller föreningsrättens särprägel utan enbart en följd av behovet av att EG-anpassa den svenska aktiebolagsrätten. När regler om gränsöverskridande fusioner skulle införas i svensk rätt skulle dessa bygga vidare på befintliga svenska fusionsregler. Skillnaderna mellan regelverken förde till att en överskådlig och enhetlig reglering om gränsöverskridande fusioner tedde sig nästan omöjlig att åstadkomma. Mot den bakgrunden genomfördes samtidigt med införandet av regler om gränsöverskridande fusioner en anpassning av föreningslagens fusionsbestämmelser till motsvarande bestämmelser i aktiebolagens.

De anpassningar till ABL som gjordes i FL i samband med genomförandet av EG-direktivet om gränsöverskridande fusioner innebär att de ska gälla även för gränsöverskridande fusioner mellan ekonomiska föreningar. Med stöd av direktivets artikel 4 infördes samtidigt en ny bestämmelse som innebär att Skatteverket under vissa förutsättningar ska kunna få en fråga om tillstånd att verkställa en fusionsplan framskjuten.

Skälen för förslaget: De regeländringar som gjordes i FL i samband med genomförandet av EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner avsåg att anpassa FL:s regler om fusion till förfarandet vid en fusion mellan aktiebolag som var mer långtgående reglerat än i FL. För att kunna införa ett överskådligt regelverk om gränsöverskridande fusioner var en lagteknisk anpassning av FL:s fusionsregler till den struktur som aktiebolagens motsvarande regler har nödvändig. Anpassningarna avsåg främst reglerna om fusionsavtalet och borgenärs-skyddet men även lagarnas krav på kungörelse, iakttagande av vissa tidsfrister och registrering. Vad gäller fusionsavtalet ersattes begreppet med den i ABL:s använda beteckningen fusionsplan. I motsats till ABL innehöll FL innan ändringarna infördes inte några bestämmelser om vad en fusionsplan (fusionsavtal) skulle innehålla. Vad gäller borgenärs-skyddet föreskrevs för ekonomiska föreningar innan anpassningen ett särskilt förfarande till skydd för överlåtande föreningars borgenärer, vilket innebar att de fusionerande föreningarna måste vända sig till allmän domstol och ansöka om tillstånd att verkställa fusionsavtalet. I stället övertogs ABL:s regler om borgenärsskydd, där bolagen själva måste ansöka om tillstånd till verkställande av fusionsplanen hos Bolagsverket.

Frågan är om verksamhetens art eller försäkringsföreningens särart skulle ställa hinder i vägen för att tillåta även understödsföreningar att fusionera. Att verksamheten avser försäkring har uppenbarligen inte ansetts hindra fusion mellan försäkringsaktiebolag och inte heller mellan ömsesidiga försäkringsbolag, som framgått ovan. För understödsföreningar kan samma effekt som av en fusion åstadkommas genom beståndsöverlåtelse av en understödsförenings alla försäkringar till en annan understödsförening, med åtföljande likvidation av den överlåtande föreningen. Mot den bakgrunden bör försäkringsföreningars särart inte

kunna motivera ett förbud för dessa att fusionera och bör därför tillåtas fusionera. De regler som gäller för ekonomiska föreningar bör då i huvudsak gälla även för försäkringsföreningar. Med hänsyn till försäkringsrörelsernas särart och till att motiven för särreglerna är väsentligen desamma inom de finansiella områdena bör de utformas i nära överensstämmelse med varandra. Detta innebär att Finansinspektionens tillstånd krävs. Av samma anledning behövs särregler som överensstämmer med försäkringsaktiebolagens i fråga om inlämnande av fusionsplan till Finansinspektionen för prövning om tillstånd att verkställa planen och Finansinspektionens prövning om borgenärsskydd. Därmed ska förfarandet i 12 kap. 14 § FL med Bolagsverkets kallelse på föreningens borgenärer, enligt vilket var och en av borgenärerna kan motsätta sig verkställandet av fusionsplanen, ersättas. Liksom för försäkringsaktiebolag bör Finansinspektionens rätt att motsätta sig en fusion med hänvisning till allmänintresset enligt artikel 4 direktivet om gränsöverskridande fusioner gälla för försäkringsföreningar avseende såväl inhemska som gränsöverskridande fusioner. Det finns även skäl att begränsa fusionsmöjligheten så att endast en försäkringsförening genom fusion kan överta en annan försäkringsförenings samtliga tillgångar och skulder.

Bestämmelserna om överlåtelse av en försäkringsförenings rörelse motsvaras för försäkringsbolagen av bestämmelserna om överlåtelse av försäkringsbestånd. Förfarandet bör för försäkringsföreningarna anpassas till det som gäller för försäkringsbolag.

Gränsöverskridande fusion

Sedan utredningen lade fram sitt betänkande har EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner genomförts beträffande ekonomiska föreningar genom reglerna i 12 kap. FL. Eftersom de allmänna fusionsreglerna för inhemska fusioner genom detta lagstiftningsärende gjorts gällande för försäkringsföreningarna är det lämpligt att samtidigt göra dessa regler tillämpliga även för gränsöverskridande fusioner mellan försäkringsföreningar. Liksom för inhemska fusioner bör samma från 12 kap. FL avvikande särregler gälla även vid gränsöverskridande fusioner. Liksom vid en inhemsk fusion måste den övertagande försäkringsföreningen vid en gränsöverskridande fusion ha tillstånd att bedriva försäkringsrörelse. Vid gränsöverskridande fusion genom kombination, där den övertagande föreningen ska ha sitt säte i Sverige, ska ansökan om tillstånd och godkännande av stadgarna göras i samband med ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Vid gränsöverskridande fusion, där det övertagande bolaget har eller ska ha sitt hemvist i en annan EES-stat än Sverige, måste Finansinspektionen konstatera ett redan befintligt verksamhetstillstånd genom underrättelse från den utländska tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.

8.2.12 Skadestånd m.m.

Förslag: Bestämmelserna om skadestånd m.m. i 13 kap. FL ska gälla även för försäkringsföreningar. Skadeståndsansvar ska även gälla vid överträdelse av regler i den nya försäkringsrörelselagen.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: För ekonomiska föreningar finns regler om skadestånd i 13 kap. FL. Motsvarande bestämmelser för understödsföreningar finns i 76 och 76 a §§ UFL (med hänvisning till 106–109 §§ 1951 års föreningslag) och i 36 § UFL (med hänvisning till 63–66 §§ 1951 års föreningslag).

Skälen för förslaget: Skadeståndsbestämmelserna i 13 kap. 1–4 §§ FL överensstämmer i sak med dem som gäller för understödsföreningar och kan därför gälla även för försäkringsföreningar, med det tillägget att motsvarande skadeståndsansvar också ska gälla vid överträdelse av bestämmelser i den nya försäkringsrörelselagen.

För understödsföreningar gäller skadeståndsansvar även för den som utför försäkringsteknisk utredning åt föreningen. I avsnitten 6.3.16 och 7.2.12 föreslås att skadeståndsansvar för aktuarien i ett försäkringsföretag inte längre ska gälla. Någon särregel motsvarande den som nu finns i UFL bör därför inte införas.

Förutsättningar för att väcka talan om skadestånd enligt bestämmelserna för ekonomiska föreningar i 13 kap. 5 och 6 §§ FL skiljer sig från dem som gäller för understödsföreningar. Skillnaderna beror på att UFL bygger på 1951 års föreningslag, där möjligheterna att väcka talan om skadestånd var mer restriktiva än enligt nuvarande FL. Det saknas skäl för att behålla de mer restriktiva reglerna som nu gäller för understödsföreningar, och någon särreglering är därför inte nödvändig.

8.2.13 Firma

Förslag: Bestämmelserna om förenings firma i 14 kap. FL ska gälla även för försäkringsföreningar. En försäkringsförenings firma ska innehålla ordet försäkringsförening i stället för orden ekonomisk och förening eller förkortningen ek. för.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Regler om firma för ekonomiska föreningar finns i 14 kap. FL. En ekonomisk förenings firma ska innehålla orden ekonomisk och förening eller förkortningen ek. för. Den ska tydligt skilja sig från andra firmor som är införda i föreningsregistret. Det är endast ekonomiska föreningar som får använda dessa beteckningar i sin firma.

En understödsförenings firma ska enligt 12 § UFL innehålla ett av orden understödsförening eller försäkringsförening. Om understödsföreningen endast meddelar sjukhjälp får firman i stället innehålla ordet

sjukförsäkring. Firman får inte innehålla ordet erkänd eller såväl orden ömse- sidig som försäkring. Firman ska tydligt skilja sig från andra understöds- föreningars registrerade firmor.

Varken firman för en ekonomisk förening eller för en understöds- förening får innehålla ordet bolag eller något annat som betecknar ett bolagsförhållande så att det kan leda till missförståndet att ett bolag innehar firman.

Skälen för förslaget: Som framgått i avsnitt 5.1 föreslås att beteck- ningen understödsförening ska utmönstras och ersättas av beteckningen försäkringsförening. Förutom en särregel för att beakta detta bör även försäkringsföreningar kunna tillämpa bestämmelserna i FL om firma.

8.2.14 Registrering

Förslag: Bestämmelserna om registrering m.m. i 15 kap. FL ska gälla för försäkringsföreningar. Försäkringsföreningar ska registreras i försäkringsregistret. Finansinspektionens beslut i tillståndsärenden enligt FL ska överklagas enligt bestämmelserna i den nya försäk- ringsrörelselagen.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Regler om registrering finns för ekonomiska föreningar i 15 kap. FL. Motsvarigheten för understödsföreningar finns i 3, 65 och 66 §§ UFL, vilka skiljer sig från de bestämmelser som gäller för ekonomiska föreningar.

Både FL och UFL bygger på att tredje man ska kunna lita till de upp- gifter som är införda i förenings- respektive understödsföreningsregistret. Enligt 15 kap. 2 § FL ska Bolagsverket utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i föreningsregistret, med undantag för registrering av underrättelse enligt 11 kap. 20 §. Enligt 15 kap. 3 § FL ska det som kungjorts anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts. För understödsföreningar gäller inte kravet på kungörande i Post- och Inrikes Tidningar. Mot den som har inhämtat kännedom om vad registret innehåller beträffande ett visst förhållande kan ändring i samma förhållande åberopas endast om han visas ha ägt vetskap om ändringen (jfr 66 § UFL).

Enligt 15 kap. 4 a § FL ska Bolagsverket ur registret avföra ställföre- trädare för ekonomiska föreningar om de har blivit försatta i konkurs, fått förvaltare eller näringsförbud. Motsvarande bestämmelser saknas för understödsföreningar.

För understödsföreningar finns detaljerade regler om vad som ska föras in i registret i UFL. Motsvarande regler för ekonomiska föreningar finns i förordningen (1987:987) om ekonomiska föreningar.

Slutligen skiljer sig bestämmelserna åt när det gäller hur beslut ska överklagas.

Skälen för förslaget: I avsnitten 6.3.14 och 7.2.14 har föreslagits att Bolagsverket ska vara registreringsmyndighet för försäkringsaktiebolag

och ömsesidiga försäkringsbolag. Så bör även vara fallet för försäkringsföreningar, vilket inte i sig kräver någon särreglering i förhållande till FL. Vidare har föreslagits att registrering ska ske i försäkringsregistret, vilket kräver särreglering i förhållande till FL.

Den ordning som i övrigt gäller för ekonomiska föreningar i fråga om registrering m.m. överensstämmer i sak med den som gäller för försäkringsbolag. Någon särreglering för försäkringsföreningar är därför inte nödvändig.

Det finns inte heller skäl att föreslå några särregler för försäkringsföreningarna när det gäller överklagande av beslut av Bolagsverket eller en länsstyrelse. Eftersom Finansinspektionen kan komma att fatta beslut i tillståndsärenden enligt FL, krävs en särregel som klargör att det är bestämmelserna om överklagande i den nya försäkringsrörelselagen som ska tillämpas vid överklagande av ett sådant beslut.

8.2.15 Straff och vite

Förslag: Bestämmelserna om straff och vite i 16 kap. FL ska gälla även för försäkringsföreningar. Det ska dock inte vara straffbart att inte hålla medlemsförteckning tillgänglig. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet att lämna ut vissa personuppgifter till förmånstagare ska kunna dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Regler om straff och vite finns för ekonomiska föreningar i 16 kap. FL. I UFL finns bestämmelser om straff i 77–80 §§ och om vite i 74 §.

Genom hänvisningar i 78 § UFL till 100 § 1, 4 och 6 samt 111 och 112 §§ 1951 års föreningslag följer att antal staffbestämmelser som saknar motsvarighet i FL. Till böter döms i vissa fall den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter. Det gäller för styrelseledamot, likvidator eller annan vid uppgift till Finansinspektionen eller i medlemsförteckning samt styrelseledamot eller likvidator i handling som hålls tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade eller som läggs fram på stämman. Detsamma gäller revisor eller likvidationsrevisor för uppgifter i revisionsberättelsen eller annan handling som läggs fram på stämman eller annars hålls tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade.

Vidare kan en revisor eller likvidationsrevisor dömas till böter om han eller hon uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning rörande förvaltningen trots att det finns anledning till det. Det är för revisorer även bötesbelagt att, trots att han eller hon insett eller bort inse att det kan medföra skada, yppa något som kommit till hans eller hennes kännedom vid granskning utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

Till böter döms även styrelseledamot eller revisor (och i några fall likvidator) som i vissa fall underlåter att fullgöra sina skyldigheter. Det

gäller skyldigheten att bereda revisor möjlighet att granska redovisningshandlingar, att anmäla vissa ändringar för registrering, att anmäla ändrade stadgar för registrering, att anmäla likvidationsbeslut för registrering, att anmäla för registrering att föreningen efter slutförd likvidation är upplöst, att avge revisionsberättelse och lägga fram revisionshandlingar för stämman, att föra stämmoprotokoll och att i förvaltningsberättelse under likvidation ange skäl för varför likvidation inte är avslutad inom två år.

Dessutom döms den till böter som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet meddelat oriktig eller vilseledande uppgift i försäkrings-teknisk utredning som lämnats till Finansinspektionen eller i andra uppgifter till inspektionen. Det är även bötesbelagt att underlåta att inom viss tid verkställa försäkringsteknisk utredning samt att underlåta att till Finansinspektionen göra vissa anmälningar för registrering, nämligen att inte anmäla revisor, att inte anmäla att minsta antal medlemmar underskridits och att inte anmäla avtal om beståndsöverlåtelse.

Skälen för förslaget: Enligt 16 kap. 1 § första stycket FL ska den dömas till böter eller fängelse i högst ett år som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten att sammankalla styrelsen när det begärs av en styrelseledamot eller verkställande direktör. Detsamma gäller den som bryter mot bestämmelsen att styrelsen inte får fatta beslut i ett ärende, om inte alla ledamöter har fått tillfälle att delta i ärendets behandling och fått tillfredsställande underlag eller bestämmelsen om att en suppleant ska beredas tillfälle att träda in i en styrelseledamots ställe om denne inte kan komma. Motsvarande straffbestämmelse finns visserligen i 1951 års föreningslag, men gäller inte för understödsföreningar. Motsvarande ansvarsbestämmelser finns också i ABL och FRL. Något skäl att behandla de aktuella gärningarna på ett annat sätt i försäkringsföreningar än i aktiebolag, ekonomiska föreningar och försäkringsbolag finns inte. Någon särregel i det här avseendet i förhållande till FL föreslås därför inte.

Enligt 16 kap. 1 § andra stycket FL kan den dömas till böter som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att föra en medlemsförteckning eller att hålla den tillgänglig. Vidare är förbudet mot att använda beteckningen ekonomisk förening för andra än sådana föreningar bötes-sanktionerat. För försäkringsföreningar gäller inte skyldigheten att hålla medlemsförteckningen tillgänglig för envar, och något straffansvar för brott mot denna skyldighet kan därför inte bli aktuellt i en försäkringsförening. När det gäller ansvar för underlåtenhet att föra medlemsförteckning saknas skäl för särreglering i förhållande till FL. Ansvarsbestämmelsen som rör otillåten användning av beteckningen ekonomisk förening kommer för försäkringsföreningarna att gälla otillåten användning av beteckningen försäkringsförening.

Revisorer får inte annat än i vissa fall lämna upplysningar om en ekonomisk förenings angelägenheter (jfr 8 kap. 16 § FL). Brott mot denna tystnadsplikt är emellertid inte straffsanktionerat. Enligt 16 kap. 1 § tredje stycket FL är det inte heller straffbelagt som ett brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Motsvarande gäller också enligt ABL och FRL, men inte enligt UFL. Något särskilt skäl att ha avvikande bestämmelser för försäkringsföreningar finns inte, varför en särregel inte föreslås.

Enligt 16 kap. 2 § FL kan registreringsmyndigheten vid vite förelägga verkställande direktören eller styrelseledamot att fullgöra skyldighet enligt FL eller andra författningar att hos myndighet göra behörig anmälan för registrering. Finansinspektionen, som är registreringsmyndighet för understödsföreningsregistret, har samma möjlighet enligt 74 § UFL. Som framgått ska registeransvaret föras över från Finansinspektionen till Bolagsverket. Någon särregel i förhållande till FL för försäkringsföreningar behövs inte.

Genom hänvisningar i 78 § UFL till 100 § 1, 4 och 6 samt 111 och 112 §§ 1951 års föreningslag är relativt många gärningar straffbelagda med böter. De bestämmelserna saknar helt motsvarighet i FL. I likhet med vad som redan gäller för bank- och finansieringsrörelse bör något straffansvar för lämnande av oriktiga eller missvisande uppgifter till Finansinspektionen inte finnas. Även i övrigt bedöms det inte finnas behov av straffansvar i större utsträckning än vad som följer av 16 kap. FL, med ett undantag. I likhet med vad som gäller för försäkringsbolag ska den som bryter mot förbudet att i vissa fall lämna personuppgifter om förmånstagare kunna dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

8.3 Europakooperativ

Förslag: Europakooperativ med säte i Sverige och som fått tillstånd att driva försäkringsrörelse ska tillämpa lagen (2006:595) om europakooperativ.

När en försäkringsförening deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion ska bestämmelserna om fusion i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar tillämpas med de särregler som följer av den nya försäkringsrörelselagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Skälen för förslaget: Ett europakooperativ är en europeisk associationsform för gränsöverskridande samverkan i form av vad som närmast kan liknas vid en ekonomisk förening. Europakooperativen regleras av bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), SCE-förordningen. Förordningen innehåller bestämmelser om bl.a. hur ett europakooperativ ska bildas och hur det ska vara organiserat. Enligt artikel 8.1 i SCE-förordningen ska europakooperativ med säte i Sverige omfattas av dels kompletterade svenska regler som specifikt avser europakooperativ, dels det regelverk som skulle gälla för ett kooperativ bildat i överensstämmelse med svensk lag. Det sagda innebär att ett europakooperativ, precis som ett europabolag, omfattas av en blandning av EG-rättsliga och nationella bestämmelser.

De svenska regler som kompletterar SCE-förordningen finns i lagen (2006:595) om europakooperativ. Europakooperativ som driver bankrörelse eller föresäkringsrörelse är emellertid undantagna från lagens till-

lämpningsområde. För dessa gäller i stället motsvarande bestämmelser i lagen (1995:1570) om medlemsbanker respektive UFL. Av 92 § UFL framgår att ett europakooperativ som har sitt säte i Sverige och som driver försäkringsrörelse ska registreras i europakooperativsregistret som förs av Bolagsverket. 94–98 §§ UFL behandlar flyttning av ett europakooperativs säte, 99–10 §§ europakooperativets organisation och 106–108 §§ europakooperativets årsredovisning m.m.

Vid bildandet av ett europakooperativ genom fusion ska enligt artikel 20 i SCE-förordningen nationella regler om inhemsk fusion av publika aktiebolag tillämpas om nationella regler om fusion av kooperativ saknas. När bestämmelserna om europakooperativ infördes saknades regler om fusion av understödsföreningar varför de särskilda bestämmelserna om fusion av publika försäkringsaktiebolag i FRL kom att tillämpas på understödsföreningar i den aktuella situationen (se 86 § UFL). Som framgått kommer försäkringsföreningar i fortsättningen att tillämpa reglerna om fusion i 12 kap. FL, med de särregler som följer av den nya försäkringsrörelselagen. De särregler som gäller vid fusion avser bl.a. skyddet för den fusionerande understödsföreningens försäkringstagare och andra borgenärer. Fortsättningsvis kommer alltså beträffande bildande av ett europakooperativ genom fusion dessa regler tillämpas i stället för dem som gäller publika försäkringsaktiebolag.

Några förändringar i övrigt jämfört med vad som gäller enligt UFL finns inte anledning att göra. (Om motiven till de bestämmelserna, se prop. 2005/06:150 s. 202 ff.).

I överensstämmelse med den lagstiftningsmetod som föreslagits för försäkringsaktiebolag bör lagen om europakooperativ göras tillämplig på europakooperativ med säte i Sverige som driver försäkringsrörelse. Därvid ska med begreppet ekonomisk förening även avses försäkringsförening. Vidare föreslås att sådana europakooperativ omfattas av såväl associationsrättsliga bestämmelser som gäller för ekonomiska föreningar som de särskilda rörelse- och associationsrättsliga bestämmelserna i den nya försäkringsrörelselagen.

9 Nya rörelseregler för försäkringsföreningar

9.1 Inledning

I denna promemoria föreslås att samtliga rörelseregler för företag som driver försäkringsrörelse, inkluderat försäkringsföreningar, samlas i en ny lag om försäkringsrörelse. I dag är försäkringsaktiebolag och ömse-sidiga försäkringsbolag i huvudsak likartat reglerade, medan försäkringsföreningarnas näringsrättsliga reglering skiljer sig i stor omfattning från försäkringsbolagen. Utgångspunkten är, som framgår av avsnitt 5.5, att den näringsrättsliga regleringen av försäkringsföreningar ska anpassas till den som gäller för försäkringsbolagen.

De näringsrättsliga reglerna i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, delar upp försäkringsbolagens verksamhet i skadeförsäkringsrörelse och livförsäkringsrörelse. Dessa verksamheter ska i princip drivas i olika bolag. Vissa försäkringar kan dock förekomma i såväl skade- och livförsäkringsverksamhet. Vidare går en skiljelinje mellan försäkringsbolag som meddelar direkt försäkring och återförsäkringsbolag. Ett återförsäkringsbolag får inte driva annan rörelse än återförsäkringsrörelse och därmed sammanhängande verksamhet. Något hinder för direktförsäkringsbolagen (skade- och livförsäkringsbolag) att driva återförsäkringsverksamhet finns inte. I fråga om försäkringsföreningar begränsas verksamheten enligt gällande rätt till personförsäkring (livförsäkring).

De näringsrättsliga reglerna i FRL genomgick flera reformer under 1980- och 1990-talet, vilka inneburit en avreglering av försäkringsmarknaden. Ett exempel är att behovsprincipen, vilken innebar att verksamhetstillstånd gavs endast om det ansågs finnas behov av ett nytt försäkringsföretag på marknaden. Denna princip avskaffades 1985. Likaså bidrog Sveriges undertecknande av EES-avtalet och medlemskapet i EU till stora förändringar av regleringen genom det svenska genomförandet av EG:s försäkringsdirektiv.

De näringsrättsliga bestämmelserna för försäkringsbolagen har således under en följd av år reformerats för att anpassas till den EG-rättsliga regleringen och till nya verksamhetsförutsättningar i övrigt. Motsvarande reformer som gjorts för försäkringsbolagen har inte gjorts i samma utsträckning i lagstiftningen för försäkringsföreningar. Ett område som har moderniserats för såväl försäkringsbolag som understödsföreningar är den externa redovisningen, dock att moderniseringen för föreningarna genomfördes senare än för försäkringsbolagen. Gemensamma redovisningsregler gäller för alla försäkringsföretag, förutom i vissa mindre delar. Bestämmelserna finns i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2000, den s.k. försäkringsrörelsereformen, gjordes en betydande modernisering på näringsrättens område. Reformen, vars tyngdpunkt låg på bestämmelserna om livförsäkringsbolag, syftade till att ge större frihet åt försäkringstagarna och försäkringsbolagen att själva komma överens om försäkringsavtalens villkor och därigenom underlätta produktutveckling och stimulera konkurrens (se prop. 1998/99:87).

Den 1 januari 2006 trädde nya regler i kraft för tjänstepensionsverksamhet med anledning av det s.k. tjänstepensionsdirektivet.¹³ Ändringarna gäller både livförsäkringsbolagens tjänstepensionsverksamhet och understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring, s.k. tjänstepensionskassor. De nya reglerna syftar till att underlätta tjänstepensionsverksamhet över gränserna och tillgodose en aktsam kapitalförvaltning (se prop. 2004/05:165). Från och med den 1 april 2008 gäller också nya EG-anpassade försäkringsrörelse regler för återförsäkringsbolag (se prop. 2007/08:40). Genom återförsäkringsdirektivet gjordes även vissa ändringar i första och tredje skadeförsäkringsdirektivet samt i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet. Genom ändringarna anpassas det befintliga regelverket för direkt försäkring till den nya tillsynsordningen för återförsäkringsföretag. På detta sätt säkerställs en i vissa delar moderniserad reglering för hela försäkringssektorn. Ändringarna innebär även att de bestämmelser som rör solvensmarginalen för återförsäkring kan tillämpas på direktförsäkringsföretags återförsäkringsverksamhet, om denna utgör en volymmässigt betydande del av den samlade verksamheten i ett företag. Ändringarna har införts i svensk lag genom regler i FRL och i lagen (1988:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Solvens II

I juli 2007 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om nya solvensregler för försäkringsföretag, Solvens II.¹⁴ Direktivet är ett ramdirektiv enligt den s.k. Lamfalussy-modellen och har utarbetats i samarbete med medlemsstaterna och tillsynskommittén på försäkringsområdet (CEIOPS).

Syftet med direktivet är att införa ett riskbaserat regelverk som tar sin utgångspunkt i företagets verksamhet som helhet och som vilar på en i högre utsträckning förebyggande tillsyn. Direktivet syftar också till att ytterligare harmonisera försäkringsregleringen inom EU så att samma konkurrensmöjligheter skapas för försäkringsföretag i olika medlemsstater. Utformningen av solvenssystemet ska ske på ett sådant sätt att det skapas incitament för försäkringsföretagen att mäta sina risker och hantera dem på ett ändamålsenligt sätt. För att uppnå detta är målsättningen att utveckla gemensamma principer för riskhantering och för tillsynsprocessen.

Direktivet antogs slutligt av Europaparlamentet och rådet under hösten 2009 och ska vara genomfört fullt ut i medlemsstaterna senast den 31 oktober 2012.

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

¹⁴ KOM (2008) 119 slutlig.

9.1.1 Moderna regler för försäkringsbolag

För försäkringsbolag gäller att försäkringsrörelse får drivas bara av den som har tillstånd (koncession) och att rörelsen står under statlig tillsyn genom Finansinspektionen. Vidare ställs krav på de personer som ska ha inflytande i ett försäkringsbolag. Styrelseledamöter och den verkställande direktören ska vara lämpliga att delta i ledningen och bl.a. ha erforderlig insikt och erfarenhet. I ett försäkringsaktiebolag ska även aktieägarna vara lämpliga och kunna antas inte komma att motverka de krav som gäller för verksamheten, om aktieinnehavet kan möjliggöra ett väsentligt inflytande över verksamheten. Den som tänker förvärva aktier i en sådan omfattning, i normalfallet minst tio procent av samtliga aktier, måste därför ha tillstånd. Det ställs vidare upp särskilda verksamhetsanpassade krav på buffertkapital, s.k. kapitalbas, som måste finnas i ett försäkringsbolag och hur tillgångar som motsvarar bolagets försäkringsåtaganden ska placeras.

För verksamheten gäller tre grundläggande principer, stabilitetsprincipen, genomlysningprincipen och principen om god försäkringsstandard. Stabilitetsprincipen innebär att verksamheten ska drivas med en för rörelsens omfattning och beskaffenhet tillfredsställande soliditet, likviditet och god kontroll över försäkringsrisker, placeringsrisker och rörelserisker så att åtagandena mot försäkringstagarna kan fullgöras. Genomlysningprincipen ställer krav på den information som ett försäkringsbolag ska lämna till de som vill köpa en försäkring eller som redan är försäkringstagare. Kravet på god försäkringsstandard innebär bl.a. att ett försäkringsbolag ska ha en väl fungerande administration. Om verksamheten i ett försäkringsbolag inte drivs i enlighet med de krav som ställs i FRL har Finansinspektionen möjlighet att ingripa.

Sammanfattningsvis kan den nuvarande regleringen sägas utgå från att om bolagens ledningar är tillräckligt kompetenta för verksamheten och det finns ett tillräckligt kapital för att bolagen ska kunna fullgöra de försäkringsavtal som har ingåtts, så behöver verksamheten inte detaljregleras på det sätt som tidigare skett. Även om den näringsrättsliga lagstiftningen för försäkringsbolagen numera får anses väl avvägd för modern försäkringsverksamhet spelar dock den tidigare detaljregleringen fortfarande en relativt stor roll för livförsäkringsbolagen. Det beror på att många nu gällande livförsäkringsavtal ingicks under de förutsättningar som gällde före avregleringen.

Ett exempel på detaljreglering som tagits bort för försäkringsbolagen är systemet med förhandsgodkännande av de försäkringstekniska grunderna. Systemet, som innebar en statlig priskontroll för vissa försäkringar, framför allt livförsäkringar, har till följd av tvingande regler i EG:s direktiv avskaffats. Genom försäkringsrörelsereformen ersattes sedermera kravet på försäkringstekniska grunder av ett krav på att styrelsen ska fastställa för bolaget interna försäkringstekniska riktlinjer. Ytterligare exempel på slopad reglering är förbudet mot vinstutdelning i livförsäkringsbolag och skälighetsprincipen. Bestämmelserna därom ansågs medföra att allt överskott som uppstod i hela försäkringsbolagets verksamhet hörde till försäkringstagarna och att det därför skulle komma dem till godo som återbäring, i den mån inte soliditetskraven medförde att en viss del av överskottet måste behållas som konsolideringskapital. Det är

först efter skälighetsprincipens avskaffande som det blivit möjligt för försäkringsbolagen att mer fritt komma överens med sina kunder om dessa ska ha rätt till återbäring och hur återbäringen i så fall ska utformas.

9.1.2 Äldre principer lever kvar för understödsföreningar

Även understödsföreningarna står under statlig tillsyn. Något uttryckligt krav på tillstånd för att få driva verksamheten finns däremot inte, men en understödsförening ska vara registrerad hos Finansinspektionen. Registrering kan vägras om det inte finns behov av verksamheten (behovsprincipen) eller om verksamheten inte är ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet.

En understödsförening kan inte heller registreras om stadgarna inte är ägnade att trygga att föreningen kan fullgöra sina försäkringsutfästelser, den s.k. soliditetsprincipen, eller på annat sätt inte är upprättade på ett med hänsyn till verksamhetens art eller omfattning lämpligt sätt. Soliditetsprincipen innebär bl.a. att bestämmelserna om avgifter och fondbildning ska ge ett betryggande skydd för medlemmarna. Stadgarna ska dessutom tillgodose medlemmarnas intresse av skäliga kostnader och försäkringsvillkor, vilket innebär att skälighetsprincipen gäller även om den anses ha en delvis annan innebörd för understödsföreningarna än vad den hade för livförsäkringsbolagen. Stadgarna kan närmast sägas vara en blandning av i stadgar vanligen förekommande föreningsrättsliga bestämmelser samt försäkringsvillkor och försäkringstekniska grunder. Kravet på registrering av stadgarna hos Finansinspektionen innebär att det för understödsföreningar alltså gäller en statlig kontroll av villkor och priser.

Något krav på att de som ingår i ledningen för en understödsförening är lämpliga finns inte. Inte heller finns något generellt krav på ett minsta buffertkapital. I och med genomförandet av tjänstepensionsdirektivet har det emellertid införts sådana krav för tjänstepensionskassorna. För övriga understödsföreningar gäller att de måste ha tillgångar som motsvarar försäkringsåtagandena.

Verksamheten i en understödsförening får inte drivas affärsmässigt. Syftet bakom förbudet har varit att dra en gräns mot försäkringsbolagens verksamhet. Överskottet i verksamheten ska avsättas till en försäkringsfond och tillgångar som motsvarar försäkringsfonden och föreningens övriga skulder ska placeras i vissa tillgångar som har ansetts tillräckligt säkra. Med Finansinspektionens tillstånd kan emellertid de placeringsregler som gäller för försäkringsbolag tillämpas, vilket ger fler investeringsalternativ. För tjänstepensionskassor liberaliserades placeringsreglerna betydligt i samband med genomförandet av tjänstepensionsdirektivet. Om försäkringsfonden överstiger premiereserven med en tjugondel får det överskjutande beloppet föras från försäkringsfonden. Hur sådana medel får användas ska regleras i stadgarna.

Om en understödsförening inte uppfyller gällande krav på verksamheten kan Finansinspektionen ingripa. Ingripandemöjligheterna skiljer sig från dem som gäller för försäkringsbolag. En tillnärmning till

reglerna i FRL kom emellertid till stånd för tjänstepensionskassor den 1 januari 2006.

9.2 Några grundläggande frågor

9.2.1 Tillstånd och registrering

Förslag: Det införs ett krav på tillstånd för att få driva försäkringsverksamhet i en försäkringsförening. För att få tillstånd ska samma krav gälla som för försäkringsbolag.

En försäkringsförening ska registreras i försäkringsregistret hos Bolagsverket.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: För att få driva försäkringsrörelse uppställs för försäkringbolagen krav på särskilt tillstånd (koncession), se 1 kap. 1 § FRL. Det är normalt Finansinspektionen som beslutar i ett koncessionsärende. Förutsättningarna för koncession anges i 2 kap. 3 § femte stycket FRL. Senast sex månader efter det att koncession har beviljats ska ett försäkringsbolag enligt 2 kap. 13 § FRL anmälas för registrering.

För understödsföreningar saknas krav på tillstånd för verksamheten. Enligt 3 § UFL ska en understödsförening dock vara registrerad hos Finansinspektionen, och före registreringen kan föreningen enligt 9 § UFL inte förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter. För att en understödsförening ska bli registrerad krävs enligt 10 § UFL att den i enlighet med lagen har antagit stadgar samt utsett styrelse och revisorer. Inom ramen för prövningen av registreringen av föreningen kan dock en indirekt form av tillståndsprövning anses ske genom de krav som ställs på innehållet i stadgarna.

När nu regleringen av försäkringsföreningar ska anpassas till det som gäller för försäkringsbolag, får det anses naturligt att införa ett uttryckligt krav på tillstånd för att få driva försäkringsverksamhet även för föreningarna. För de försäkringsföreningar som omfattas av EG:s försäkringsdirektiv är detta dessutom nödvändigt. Det torde även vara nödvändigt för att uppnå ett gott skydd för de blivande försäkringstagarna i en förening. Samma krav bör således gälla som för försäkringsbolag.

Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag registreras i försäkringsregistret, vilket förs av Bolagsverket. Understödsföreningarna har hittills registrerats i ett särskilt register hos Finansinspektionen. I samband med en reformering av understödsföreningarna bör registeransvaret för föreningarna flyttas över till Bolagsverket. Med hänsyn till att den verksamhet som drivs av försäkringsföreningar är av samma art som försäkringsbolagens är det mest naturligt att i framtiden registrera alla försäkringsföretag i samma register, dvs. försäkringsregistret. Försäkringsföreningarna kommer att kunna behålla sitt organisationsnummer.

9.2.2 Behovsprincipen

Förslag: Behovsprincipen avskaffas.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: En understödsförening får enligt 4 § UFL registreras endast om den avsedda verksamheten är behövlig, den s.k. behovsprincipen. Detsamma gäller enligt 7 § andra stycket UFL när en understödsförening ändrar sin verksamhet så att den får en väsentligt ny inriktning eller kommer att omfatta en ny verksamhetsgren.

Prövningen inför en registrering ska alltså inte endast vara inriktad på kvaliteten i verksamheten och frågan om vissa formella krav har uppfyllts, utan även på om det på den svenska försäkringsmarknaden finns behov av den planerade försäkringsföreningen. Behovsprincipen infördes för att understödsföreningarnas berättigande ifrågasattes. Nybildning skulle därför tillåtas endast om den planerade verksamheten kunde anses behövlig och anses fylla ett påtagligt försäkringsbehov för den bestämda grupp av människor som föreningen är avsedd för.

Mot bakgrund av de utgångspunkter som föreslås i denna promemoria bör behovsprincipen avskaffas. Det torde stå klart att behovsprincipen är en bidragande orsak till att försäkringsföreningarna haft en negativ utveckling. Lämpligheten i att den tillståndsgivande myndighetens ska ha till uppgift att bedöma vilket försäkringsbehov som kan finnas hos de tilltänkta medlemmarna i en försäkringsförening och om det redan finns någon försäkringsgivare som kan uppfylla detta behov, kan också starkt ifrågasättas. En sådan prövning tenderar ändå att bli summarisk. I sammanhanget måste också beaktas att en behovsprövning inte är tillåten för de föreningar som omfattas av EG:s försäkringsdirektiv. Enligt EG:s försäkringsdirektiv (artikel 8 i första skadeförsäkringsdirektivet i dess lydelse enligt artikel 6 i tredje skadeförsäkringsdirektivet samt artikel 6 i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet) får en ansökan om tillstånd att driva försäkringsverksamhet inte behandlas med hänsyn till marknadens ekonomiska behov.

Sammanfattningsvis bör således gälla att ett tillstånd att driva försäkringsrörelse i en försäkringsförening ska beviljas förutsatt att de formella och kvalitativa kraven är uppfyllda.

9.2.3 Förbudet mot affärsmässig försäkringsverksamhet

Förslag: Förbudet mot affärsmässig försäkringsverksamhet tas bort. Det ska inte heller finnas någon begränsning av försäkringsbelopp för kapitalförsäkringar.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Skatteverket* anser att skattereglerna för försäkringsföreningar ska justeras så att beskattningen är densamma för samtliga försäkringsgivare.

Skälen för förslaget: Ändamålet för en understödsförening är enligt 1 § UFL att, utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse, meddela

annan personförsäkring än arbetslöshetsförsäkring, till en krets personer med sådan intressegemenskap att en samverkan även inom personförsäkring är naturlig. Syftet har alltså varit att inom en sluten krets av medlemmar ge bistånd åt dem som drabbas av sjukdom eller invaliditet, som gått i pension eller vars familjeförsörjare har avlidit. Föreningarnas sociala och ideella karaktär har inte ansetts förenlig med en affärsmässigt driven försäkringsverksamhet. I förbudet mot affärsmässig försäkringsrörelse har främst lagts att föreningarna inte i någon nämnvärd omfattning aktivt får försöka skaffa nya försäkringar. Det har dock även ansetts att omfattningen av rörelsen har betydelse eftersom en föreningsverksamhet tenderar att bli mer affärsmässig allt eftersom föreningen växer.

Förbudet måste numera anses föråldrat. Förbudet har vidare lett till svårigheter för försäkringsföreningar att få tillräckliga stordriftsfördelar och därför medfört onödigt dyra försäkringar för medlemmarna. Både den offentliga utbyggnaden av de sociala trygghetssystemen och utvecklingen inom den affärsmässiga försäkringsrörelsen i försäkringsbolagen, har också inverkat på verksamhetsbetingelserna för försäkringsföreningarna.

Som framgått ska utgångspunkten för regleringen av försäkringsföretag vara att den ska vara neutral i förhållande till vilken associationsform som verksamheten drivs i. Förbudet mot att driva försäkringsrörelsen affärsmässigt ska således inte längre gälla för försäkringsföreningarna. I likhet med andra kooperativt drivna verksamheter, bör dock den affärsmässigt drivna verksamheten vara underordnad det medlemsinriktade syftet. I den pågående översynen av lagen om ekonomiska föreningar (se avsnitt 4.2.2) ska utredaren överväga om det kooperativa kravet i föreningslagen bör lättas upp eller göras mer flexibelt. Det finns därför anledning att närmare gå in på denna fråga i kommande lagstiftningsarbeten.

Som ett utflöde av förbudet mot att driva affärsmässig försäkringsverksamhet finns i 6 § UFL en begränsning av hur stora belopp en kapitalförsäkring får omfatta. Om inte Finansinspektionen medger annat får en sådan försäkring högst avse ett basbelopp. I linje med det som sagts bör inte heller begränsningen av försäkringsbeloppen för kapitalförsäkringar behållas. Det är inte heller förenligt med regeringens utgångspunkter för en modern lagstiftning att i en sådan detaljfråga reglera avtalsinnehåll.

Förslagen innebär att de befintliga understödsföreningarna kommer att få driva samma verksamhet som försäkringsbolagen inom liv- och skadeförsäkring. En rimlig konsekvens av detta är, som *Skatteverket* påpekar, att beskattningen är densamma för samtliga dessa försäkringsgivare. Försäkringsbolagen beskattas i dag dels enligt 39 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), dels enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel (1990:661). Understödsföreningarna är enligt 7 kap. 19 § inkomstskattelagen endast skattskyldiga för inkomst på grund av innehav av sådan fastighet som inte förvaltas i livförsäkringsverksamhet. I övrigt beskattas understödsföreningarna enligt lagen om avkastningsskatt. Det finns således anledning att göra en översyn av reglerna i inkomstskattelagen (1999:1229) med avseende på beskattning av försäkringsföreningarna.

9.2.4 Försäkringsföreningar får driva all form av direkt försäkringsrörelse

Förslag: Försäkringsföreningarna får driva all form av direkt försäkringsrörelse. Försäkringsföreningar ska även få teckna mottagen återförsäkring. Separationskrav ska gälla för livförsäkring och skadeförsäkring, med de undantag som gäller för försäkringsbolagen.

Bedömning: Försäkringsföreningarna omfattas inte av rätten att driva återförsäkringsrörelse enligt återförsäkringsdirektivet.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att försäkringsföreningarnas verksamhet endast ska få avse personförsäkring.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Bakgrund: I EG:s försäkringsdirektiv delas försäkringsverksamhet upp i skadeförsäkring och livförsäkring. För skadeförsäkring finns 18 klasser (2 kap. 3 a § FRL) och för livförsäkring finns 4 klasser (2 kap. 3 b § FRL). Livförsäkring och skadeförsäkring får enligt försäkringsdirektiven inte drivas i samma företag, vilket för försäkringsbolagen framgår av 1 kap. 3 § andra och tredje styckena FRL. Av bestämmelsen framgår vidare två undantag från denna s.k. separationsprincip, dels för sjuk- och olycksfallsförsäkring (skadeförsäkringsklass 1 och 2) som trots att det är skadeförsäkring får drivas i samma företag som livförsäkring, dels för företag som drev både livförsäkringsrörelse och skadeförsäkringsrörelse före den 2 maj 1992. Direkt försäkringsrörelse får vidare förenas med rörelse avseende återförsäkring av en eller flera av dessa skade- eller livförsäkringsklasser.

Ett annat separationskrav gäller enligt 1 kap. 3 a § FRL sedan den 1 januari 2006 som en följd av genomförandet i svensk rätt av tjänstepensionsdirektivet. Ett försäkringsbolags tillgångar som motsvarar dess åtaganden inom tjänstepensionsförsäkringar ska hållas åtskilda från förvaltningen av bolagets övriga tillgångar. Det gäller även ett krav på separation av de försäkringstekniska avsättningar som motsvarar åtaganden för tjänstepensionsförsäkringar.

Med understödsförening förstås sådan förening för inbördes bistånd som har till ändamål att, utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse, meddela annan personförsäkring än arbetslöshetsförsäkring för personer med viss intressegemenskap, företrädesvis anställda i visst företag eller viss yrkesgrupp, och deras anhöriga (se 1 § UFL). Enligt försäkringsdirektivens indelning av försäkringsverksamhet driver de befintliga föreningarna livförsäkringsverksamhet inom livförsäkringsklasserna I (livförsäkring) och IV (lång sjuk- och olycksfallsförsäkring) samt skadeförsäkringsverksamhet inom skadeförsäkringsklasserna 1 (olycksfall) och 2 (sjukdom). Vidare gäller enligt 7 § tredje stycket UFL att om föreningen driver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får den inte driva någon annan verksamhet, om den inte är föranledd av verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Inom ramen för den verksamhet som en understödsförening får driva enligt 1 § UFL kan föreningarna enligt gällande rätt inte driva indirekt försäkringsrörelse (motta återförsäkring).

Skälen för förslaget: Understödsföreningarnas verksamhet är till följd av bestämmelser enligt lag inriktad på personförsäkring genom att lämna sjukhjälp, begravningshjälp, pension eller liknande understöd åt medlemmarna eller deras anhöriga. Likadant synes förhållandena vara i jämförbara länder.

Det kan emellertid ifrågasättas om företagsformen för drivande av försäkringsrörelse ska styra vilka slag av försäkringar eller på vilka marknader försäkringar får meddelas i framtiden. Vidare har den offentliga utbyggnaden av de sociala trygghetssystemen och utvecklingen inom den affärsmässiga försäkringsrörelsen i försäkringsbolagen, haft en negativ inverkan på verksamhetsbetingelserna för försäkringsföreningarna.

För det första bör en utvidgning inom livförsäkring övervägas. Försäkringsföreningar kan enligt gällande rätt inte meddela fondförsäkring, dvs. försäkring som är anknuten till fonder. En sådan försäkring innebär att inbetalda premier placeras i andelar i den eller de fonder som försäkringstagaren väljer och värdet på försäkringen är beroende av värdet av dessa fondandelar. För att göra det möjligt för försäkringsföreningar att meddela fondförsäkring måste de för försäkringsbolagen tillämpliga reglerna om fondförsäkring gälla även för försäkringsföreningar. Eftersom fondförsäkring är en livförsäkring (livförsäkringsklass III) och därmed även en personförsäkring kan befintliga föreningar utvidga sin verksamhet till att även meddela fondförsäkring.

Nästa fråga är om försäkringsföreningar ska kunna driva även annan form av skadeförsäkring än sjuk- och olycksfallsförsäkring. En sådan utvidgning av verksamheten skulle innebära ett stort avsteg ifrån den nuvarande ordningen. Det skulle bl.a. innebära att en tidigare avsiktlig gränsdragning gentemot försäkringsbolagen tas bort. Remissinstanserna har heller inte haft några invändningar mot utredningens förslag, dvs. att försäkringsföreningar inte ska få driva annan skadeförsäkring än sjuk- och olycksfallsförsäkring.

Några starka skäl till att inte tillåta att skadeförsäkring drivs i föreningsformen har emellertid inte framkommit. Vidare torde en förutsättning för att göra föreningsformen till ett likvärdigt alternativ till de övriga associationsformerna vara, att verksamheten inte begränsas på det sätt som görs i dag. Någon motsvarande begränsning finns inte heller i fråga om den verksamhet som får drivas i ett europakooperativ som driver försäkringsrörelse. Harmoniseringssträvanden inom EU beträffande regleringen av försäkringsföretagen talar således för att tillåta försäkringsföreningarna att driva olika former av skadeförsäkring. Även ur konkurrenssynpunkt bör reglerna för försäkringsföreningar vara neutrala i förhållande till gällande regelsystem för andra associationsformer på försäkringsmarknaden.

Finansinspektionen ska inom ramen för den tillståndsprovning som föreslås för försäkringsföreningar tillse att föreningen har tillräcklig finansiell styrka för att driva den planerade rörelsen. Därmed kan även försäkringstagarnas skydd säkerställas. Mot den angivna bakgrunden föreslås att försäkringsföreningars verksamhet ska få utvidgas till att omfatta all form av skadeförsäkring. Skadeförsäkring kan dock endast drivas under beaktande av EG:s separationsprincip. Denna princip hindrar således befintliga föreningar – andra än sjukkassor – från en

utvidgning inom skadeförsäkring. Genom införlivandet av tjänstepensionsdirektivet har tjänstepensionskassornas verksamhet begränsats. Det nyligen införda förbudet för föreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring att driva annan verksamhet än sådan som är föranledd av tjänstepensionsverksamhet ska därför behållas.

En annan fråga rör möjligheten för en förening att driva såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring. I ett företag som driver försäkringsverksamhet finns ett antal risker som måste tas i beaktande. Ett vanligt sätt att hantera risker i ett direktförsäkringsbolag är att i sin tur försäkra riskerna, dvs. via återförsäkring. Återförsäkring medför att försäkringsföretaget kan ta sig an större åtaganden. Direktförsäkringsföretaget kan vända sig till rena återförsäkringsbolag som uteslutande driver återförsäkringsverksamhet, men det är också vanligt att återförsäkring sker genom att direktförsäkringsföretag byter försäkringsrisker med varandra. Genom att tillåta att försäkringsföreningar avger och mottar återförsäkring skapas möjlighet till riskspridning mellan föreningarna och mellan företagsformerna. Det föreslås således att även försäkringsföreningar ska få teckna mottagen återförsäkring. Styrelsen i en försäkringsförening bör, i enlighet med Finansinspektionens allmänna råd FFFS 2000:5 om teckningsrisker och återförsäkringsrisker i försäkringsbolag, fastställa riktlinjer som omfattar såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och som syftar till en tillfredställande riskspridning och en i övrigt lämplig sammansättning av försäkringsbeståndet med hänsyn till föreningens solvens.

Skälen för bedömningen: Nyligen trädde nya bestämmelser i kraft i FRL som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/68/EG om återförsäkring.¹⁵ Återförsäkringsdirektivet reglerar rätten att starta och driva självständig återförsäkringsverksamhet, utövad av försäkringsföretag som uteslutande driver återförsäkringsverksamhet och som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där. Enligt återförsäkringsdirektivets bilaga 1 ska ett svenskt företag som ansöker om tillstånd för att uteslutande driva återförsäkringsrörelse anta någon av företagsformerna försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt bolag. I 1 kap. 3 b § andra stycket FRL framgår därför att med ett återförsäkringsföretag avses i svensk rätt ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt bolag som har tillstånd endast för rörelse som avser återförsäkring. Härtill kommer att ett återförsäkringsbolag kan anta den särskilda aktiebolagsformen ”europabolag”. Ett tillstånd att uteslutande driva återförsäkringsverksamhet kan således inte ges en försäkringsförening, med mindre än att återförsäkringsdirektivets bilaga 1 ändras.

¹⁵ Europaparlamentets och rådet direktiv 2005/68/EG om återförsäkring och om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG och 92/49/EEG samt direktiven 98/78/EG och 2002/83/EG.

9.3 Rörelseregler

9.3.1 Grundläggande bestämmelser om försäkringsrörelsen

Förslag: Det nuvarande kravet på att verksamheten i en försäkringsförening ska vara ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet avskaffas. Likaså ska de nuvarande soliditets- och skälighetsprinciperna upphöra att gälla.

Stabilitets-, genomlysings- och standardprincipen som gäller för försäkringsbolag införs även för försäkringsföreningar. Skälighetsprincipen gäller dock alltså för försäkringsavtal som har meddelats på grundval av den principen.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Ett krav för registrering av en understödsförening är enligt 4 § UFL att den avsedda verksamheten är ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet. Enligt 7 § andra stycket UFL gäller samma krav vid en ändring av verksamhetens inriktning.

Lagstiftningen för understödsföreningar vilar på de s.k. soliditets- och skälighetsprinciperna (se 11 § UFL). Soliditetsprincipen innebär att föreningen alltid ska kunna fullgöra sina försäkringsutfästelser mot sina medlemmar. Enligt skälighetsprincipen ska medlemmarnas försäkringsavgifter vara skäligt avvägda i förhållande till de förmåner som försäkringarna ger. Således ska de föreskrifter som ska tas in i stadgarna om bl.a. avgifter och grunder för fondbildning ska vara utformade så att de ger ett betryggande skydd för medlemmarna och andra förmånsberättigade.

Motsvarande krav har tidigare gällt även för försäkringsbolag. Kravet på att verksamheten ska vara ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet ändrades för försäkringsbolagen år 1994 så att det endast tog sikte på det enskilda försäkringsbolaget och inte försäkringsväsendet i allmänhet. I den senaste större försäkringsrörelseren för försäkringsbolag, som genomfördes år 2000 (se prop. 1998/99:87), togs även kravet på sund försäkringsverksamhet bort. Samtidigt upphävdes soliditetsprincipen och skälighetsprincipen, även om den sistnämnda har fått fortsatt giltighet för försäkringsavtal som har ingåtts före år 2000. De allmänna krav som bör tillgodose genom särreglering av försäkringsrörelse slogs fast i en bestämmelse av portalkaraktär kompletterad med mer detaljerade bestämmelser för verksamhetens drivande.

När det särskilt gäller skälighetsprincipen ansåg lagstiftaren att den hade begränsat försäkringsbolagens möjligheter att konkurrera med varandra genom differentierad produktutformning och premiesättning. Den ansågs dessutom ha varit svår att tillämpa för tillsynsmyndigheten. Även om det inte kunde uteslutas att skälighetsprincipen i vissa fall hade lett till lägre premier och bättre villkor än vad som annars skulle ha varit fallet ansåg lagstiftaren att det kunde antas att den i flera fall hade lett till högre premier. Eftersom det ansågs att försäkringstagarnas intresse bättre kunde tillgodose på annat sätt avskaffades skälighetsprincipen. Fördelaktiga villkor för försäkringstagarna skulle i stället åstadkommas genom

regler som ger utrymme för en sund konkurrens mellan försäkringsbolagen och som säkerställer en bättre genomlysning av försäkringens kostnader och förmåner.

Den nya portalbestämmelsen för försäkringsbolagens verksamhet (1 kap. 1 a § FRL) består av tre delar. Verksamheten ska drivas med en tillfredsställande soliditet, likviditet och god kontroll över försäkringsrisker, placeringsrisker och rörelserisker så att åtagandena mot försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade enligt försäkringsavtal kan fullgöras (stabilitetsprincipen). Dessutom ställs det krav på att information till försäkringstagarna och de som erbjuds att teckna en försäkring ska vara anpassad efter försäkringens art och tydligt visa försäkringens villkor och värdeutveckling samt att även andra ersättningsberättigade ska ges den information de behöver (genomlysningsprincipen). Slutligen ska verksamheten drivas enligt god försäkringsstandard.

Genomlysningsprincipen ändrades den 1 januari 2006 till följd av genomförandet av tjänstepensionsdirektivet. I fråga om tjänstepensionsförsäkringar ska informationen innehålla uppgifter om försäkringsbolaget och dess verksamhet samt om de överenskommelser som ligger till grund för försäkringarna. För de understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring infördes samtidigt den på så sätt utvidgade genomlysningsprincipen (20 a § UFL).

De nu gällande principerna för understödsföreningars verksamhet har i stort sett samma innebörd som de som tidigare har gällt för försäkringsbolagens rörelse, men vissa skillnader har ansetts gälla eftersom hänsyn har tagits till den särskilda verksamheten i understödsföreningar. (För en närmare beskrivning av skälighetsprincipen se SOU 1998:82 s. 135 ff.).

De skäl som har föranlett lagstiftaren att för försäkringsbolag frånga nu aktuella principer är gällande också för försäkringsföreningar. Försäkringsföreningarna bör således tillämpa den portalbestämmelse som gäller för försäkringsbolagen i nuvarande 1 kap. 1 a § FRL.

Trots att skälighetsprincipen har avskaffats för försäkringsbolagen gäller den fortfarande för äldre försäkringsavtal, om inte annat har avtalats. Vid den senaste försäkringsrörelsereformen framhölls att det i görligaste mån måste säkerställas att livförsäkringstagarnas och andra ersättningsberättigades rätt till ansamlade och framtida överskott från premier enligt avtal som är tecknade enligt skälighetsprincipen inte försämras (se prop. 1998/99:87 s. 364). Detsamma ansågs gälla även för skadeförsäkringar som har meddelats på basis av skälighetsprincipen. Det finns inte skäl att göra en annan bedömning när det gäller skälighetsprincipens betydelse för försäkringsavtal som har meddelats av försäkringsföreningar.

9.3.2 Försäkringstekniska avsättningar, premier och placering av tillgångar

Förslag: För försäkringsföreningar införs krav i fråga om försäkringstekniska avsättningar, premier och placering av tillgångar som motsvarar dem som gäller för försäkringsbolag.

En aktuarie ska ansvara för de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: För försäkringsbolag finns särskilda regler om omfattningen och beräkningen av försäkringstekniska avsättningar i 7 kap. 1 och 2 §§ FRL. Reglerna bygger på EG-direktiven. I 7 kap. 1 § anges att bolagen ska göra avsättningar som ska vara så stora att bolaget vid varje tidpunkt ska kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal. I 7 kap. 2 § anges de specifika situationer för vilka avsättningar ska göras samt hur dessa ska beräknas. I 7 kap. 4 § FRL finns en särskild bestämmelse avseende premieberäkning för livförsäkring och s.k. lång skadeförsäkring (om detta begrepp, se 2 kap. 3 b § första stycket 4 FRL). De försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna ska enligt 8 kap. 18 § FRL utföras under överinseende av en eller flera aktuarier. Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om villkoren för behörighet att tjänstgöra som aktuarie i ett försäkringsbolag (FFFS 2007:21).

I 7 kap. 9–10 e §§ FRL finns bestämmelser om hur tillgångar motsvarande de försäkringstekniska avsättningarna får placeras. I 9 a § anges de grundläggande kvalitativa reglerna att skuldtäckningstillgångarna ska placeras på så sätt att lämplig riskspridning nås (diversifiering), tillgångarna motsvarar försäkringsbolagets åtaganden (matchning) samt så att bolagets betalningsberedskap är tillfredställande och den förväntade avkastningen tillräcklig. I de därefter följande paragraferna ställs särskilda kvantitativa begränsningar upp såvitt avser bl.a. godkända tillgångslag (10 §) och hur stor andel som får placeras i varje enskilt tillgångslag (10 b §). Även placeringsreglerna har sin grund i EG-rätten, men lagstiftaren valde vid genomförandet att ställa upp mer långtgående tillgångslimiten för skuldtäckningstillgångar än vad som är nödvändigt enligt EG-direktiven.

Livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst ska inrätta en konsolideringsfond (12 kap. 9 § fjärde stycket FRL). Till konsolideringsfonden görs avsättningar av årets vinst som får användas för förlusttäckning och andra ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen.

Enligt 21 § UFL ska styrelsen i en understödsförening minst vart femte år låta verkställa en försäkringsteknisk utredning av föreningens ställning. Beträffande sjukhjälpsverksamhet gäller denna utredningskyldighet endast om sjukpenning meddelas för längre tid än 180 dagar för ett sammanhängande sjuklighetsstillstånd. Finansinspektionen kan befria en förening från skyldigheten att verkställa en försäkringsteknisk utredning om rörelsen är av mindre omfattning eller om det finns annat

skäl. Finansinspektionen kan även ålägga en styrelse att verkställa försäkringsteknisk utredning på annan tid eller i annat fall. Den försäkringstekniska utredningen ska verkställas av en person som är behörig att vara aktuarie i ett livförsäkringsbolag eller som av Finansinspektionen har förklarats vara behörig att verkställa utredningen.

Enligt 22 § UFL ska vid den försäkringstekniska utredningen premiereserven beräknas för varje verksamhetsgren. Premiereserven utgör skillnaden mellan kapitalvärdet av föreningens framtida utgifter för löpande försäkringar och kapitalvärdet av de avgifter som föreningen kan ha att ytterligare uppbära för försäkringarna.

Den årliga vinsten för varje försäkringsgren ska enligt 23 § UFL avsättas till en försäkringsfond. Om den försäkringstekniska utredningen visar att försäkringsfonden överstiger premiereserven med ett tillägg på en tjugondel får det överskjutande beloppet undantas från försäkringsfonden, om stadgarna medger det. Medel får också undantas från försäkringsfonden om Finansinspektionen medger det.

I 24 § UFL finns bestämmelser om vilka tillgångar en understödsförening får placera i. De gäller för ett belopp motsvarande försäkringsfonden med tillägg av föreningens andra skulder. För ett belopp som motsvarar en femtedel av försäkringsfonden får emellertid andra tillgångar användas, men inte aktier eller andelar i en investeringsfond eller i större andel av en fastighet än vad placeringsreglerna anger. Med Finansinspektionens tillstånd får en understödsförening tillämpa de placeringsregler som gäller för försäkringsbolag.

För understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring gäller sedan den 1 januari 2006 i huvudsak samma regler om försäkringstekniska avsättningar som för livförsäkringsbolag. Därvid gäller att beräkningen av livförsäkringsavsättningen ska göras med antaganden som är aktsamma. För tjänstepensionskassorna gäller också samma bestämmelser om skuldtäckning och samma placeringsregler som för livförsäkringsbolagens tjänstepensionsverksamhet. Den enda av de ovan nämnda bestämmelserna som är tillämplig på dessa understödsföreningar är 21 § UFL om upprättande av försäkringsteknisk utredning.

Skälen för förslaget: Det är som framgått önskvärt med likformighet mellan försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Vid genomförandet av tjänstepensionsdirektivet har denna likformighet med försäkringsbolagens verksamhet till stor del uppnåtts för de understödsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet.

I överensstämmelse med utredningen, föreslås att samma regler ska gälla för försäkringsföreningar som för försäkringsbolag. För försäkringsföreningarna innebär detta skärpta krav på försäkringstekniska avsättningar, premier och placering av tillgångar samt krav på att en aktuarie ska ansvara för de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna.

9.3.3 Kapitalkrav

Förslag: För försäkringsföreningar införs ett krav att föreningen ska ha en tillräcklig kapitalbas med hänsyn till verksamhetens omfattning (solvensmarginal) och art (garantibelopp). Kraven på föreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring ändras så att även dessa ska uppfylla kraven på garantibelopp.

Försäkringsföreningar som ingår i en försäkringsgrupp ska även ha en kapitalbas som är tillräcklig med hänsyn till andra företag i samma försäkringsgrupp.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: För försäkringsbolag och för understödsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet gäller att de måste ha ett visst minsta kapital, utöver det som krävs för att täcka åtagandena mot försäkringstagarna (1 kap. 8 a § och 7 kap. 22–28 §§ FRL samt 25 § UFL). Avsikten med kapitalkraven, som är baserade på EG-rätten, är att tillse att försäkringsföretagen ska kunna uppfylla sina åtaganden mot försäkringstagarna. Vid varje tidpunkt ska företagen ha en kapitalbas som överstiger ett krav som baseras på verksamhetens omfattning (solvensmarginalen), samt för försäkringsbolagen även på verksamhetens art (garantibeloppet).

Solvensmarginalen beräknas olika för skade- respektive livförsäkring. För livförsäkringsrörelse beräknas solvensmarginalen i allt väsentligt som fyra procent av de försäkringstekniska avsättningar som svarar mot åtaganden med en finansiell eller försäkringsteknisk risk för försäkringsbolaget med visst tillägg för positiva risksummor, dvs. skillnaden mellan kapitalvärdet av utfästa och utfallande belopp vid dödsfall och den försäkringstekniska avsättningen. Om försäkringen är en fondförsäkring eller innehåller s.k. villkorad återbäring, ska solvensmarginalen uppgå till en procent av de försäkringstekniska avsättningarna. Vid beräkning av solvensmarginal får avdrag för återförsäkring göras med högst 15 procent.

För skadeförsäkringsrörelse beräknas solvensmarginalen som huvudregel utifrån en andel av bolagets premieinkomster (premieindex) eller som en genomsnittlig andel av dess skadekostnader (skadeindex). Solvensmarginalen utgör det högsta av dessa två index, multiplicerat med en kvot som för de tre närmast föregående räkenskapsåren motsvarar förhållandet mellan, å ena sidan, summan av utbetalda ersättningar och förändringen i avsättningen för oreglerade skador efter avdrag för återförsäkrarens andel samt, å andra sidan, summan av utbetalda ersättningar och förändringen i avsättningen för oreglerade skador utan avdrag för återförsäkrarens andel. Kvoten får dock inte understiga 0,5. För skadeförsäkringsrörelse får avdrag för återförsäkring göras vid beräkning av solvensmarginal med upp till 50 procent.

Garantibeloppet för skadeförsäkring är två miljoner euro, med undantag för skadeförsäkringsklasserna 10–15 för vilka det är tre miljoner euro (7 kap. 27 § FRL). För livförsäkring är garantibeloppet tre miljoner euro (7 kap. 26 § FRL). Garantibeloppet kan även höjas grundat på förändringar i det europeiska konsumentprisindexet.

Försäkringsbolag och understödsföreningar, som har dotterföretag eller intresseföretag som är försäkringsföretag ska dessutom enligt 7 a kap. 3 § FRL respektive 26 c § UFL ha en god kontroll över affärshändelser och avtal med andra företag inom försäkringsgruppen samt deras påverkan på dess ekonomiska ställning, så att försäkringsbolagets eller understödsföreningens förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. Sådana försäkringsbolag, men även understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkringar, ska enligt 7 a kap. 4 § FRL ha en kapitalbas som är tillfredsställande med hänsyn till andra företag i försäkringsgruppen. Detta s.k. gruppbaseade kapitalkrav infördes vid genomförandet i svensk rätt av det s.k. försäkringsgruppsdirektivet (98/78/EG).

För andra understödsföreningar än de som driver tjänstepensionsverksamhet finns inte något krav på kapital utöver vad som motsvarar försäkringsåtagandena.

Skälen för förslaget: Motivet för särreglering av försäkringsföretag är som framhållits behovet av skydd för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. För att en försäkringsförening ska kunna uppfylla sina åtaganden krävs således ett visst buffertkapital. I sammanhanget bör också noteras att det för alla försäkringsföretag som omfattas av EG:s försäkringsdirektiv är ett internationellt krav som måste genomföras. Enligt försäkringsdirektivens indelning av försäkringsverksamhet driver de befintliga understödsföreningarna livförsäkringsverksamhet inom livförsäkringsklasserna I (livförsäkring) och IV (lång sjuk- och olycksfallsförsäkring) samt skadeförsäkringsverksamhet inom skadeförsäkringsklasserna 1 (olycksfall) och 2 (sjukdom). Indelningen i klasser har betydelse för bl.a. vilket kapitalkrav som kommer att gälla för verksamheten.

För tjänstepensionskassorna gäller som angetts ovan inte något krav på att kapitalbasen minst ska uppgå till garantibeloppet. Att ett garantibelopp inte krävs för tjänstepensionskassor beror på att tjänstepensionsdirektivet inte innehåller ett krav på garantibelopp. Ett nytt kapitalkrav för försäkringsföreningar som inte driver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkringar motsvarande vad som gäller för försäkringsbolag skulle medföra en skillnad mellan dessa två kategorier av föreningar. En sådan skillnad mellan tjänstepensionskassor och andra försäkringsföretag kan inte anses motiverad, framför allt kan det inte anses motiverat att ställa ett lägre krav på tjänstepensionskassor än på försäkringsföreningar som omfattas av EG-krav på garantibelopp. Det gäller inte minst mot bakgrund av att många tjänstepensionskassor förvaltar lika mycket kapital som många av livförsäkringsbolagen, låt vara att de inte kan mätas mot kapitalet i de allra största bolagen.

Även vid bildandet av en försäkringsförening måste kapitalkraven gälla, vilket innebär att det måste tillses att föreningen då tillförs kapital. Ömsesidiga försäkringsbolag kan inte bildas utan garantikapital. Garantikapitalet, vilket har till syfte att tillföra det ömsesidiga bolaget erforderligt start- och rörelsekapital, ska betalas med pengar och återbetalas när det inte längre behövs för rörelsens ändamålsenliga drivande och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning och storlek (1 kap. 8 § FRL). Motsvarande måste gälla även för försäkringsföreningar.

För understödsföreningar som ingår i en försäkringsgrupp gäller redan vissa krav på kontroll över vilken påverkan på föreningens ekonomiska ställning som andra företag i gruppen har (26 a–26 i §§ UFL). Bestämmelserna bör gälla även i fortsättningen, men med vissa ändringar. När det s.k. försäkringsgruppsdirektivet genomfördes ställdes inte något uttryckligt krav på att en understödsförenings kapitalbas måste vara tillräcklig med beaktande av andra företag i gruppen. Anledningen var att det för understödsföreningar inte fanns något individuellt kapitalkrav (se prop. 1999/2000:99 s. 70). I stället infördes det nämnda allmänna kravet på kontroll över vilken påverkan andra företag har på föreningens ställning. För understödsföreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkring infördes vid genomförandet av tjänstepensionsdirektivet ett uttryckligt krav på gruppbaserad kapitalbas. När nu ett kapitalkrav införs för alla försäkringsföreningar bör motsvarande gruppbaserade kapitalkrav som redan gäller för försäkringsbolag införas för samtliga försäkringsföreningar. Det följer av Sveriges åtaganden inom EU att genomföra de krav som ställs i antagna EG-direktiv.

9.3.4 Riktlinjer och beräkningsunderlag

Förslag: Styrelsen ska fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: I försäkringsbolag ska styrelsen enligt 8 kap. 8 § FRL fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för intressekonflikter. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras. I 7 kap. 3 § FRL finns bestämmelser om innehållet i de försäkringstekniska riktlinjerna. Kravet på försäkringstekniska riktlinjer ersatte år 2000 det tidigare kravet på försäkringstekniska grunder. De försäkringstekniska riktlinjerna ska kompletteras med ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag. Den övergripande beskrivningen av bolagets policy (riktlinjerna) kompletteras med en handling som benämns försäkringstekniskt underlag och som innehåller de beräkningsmässiga beskrivningarna. I 7 kap. 10 g § FRL finns bestämmelser om placeringsriktlinjerna. I samband med att EG:s s.k. tredje liv- och skadeförsäkringsdirektiv genomfördes i svensk rätt år 1995 infördes kravet på placeringsriktlinjer för de tillgångar som används för skuldäckning. Kravet utvidgades genom försäkringsrörelsereformen år 2004 från att endast gälla tillgångar motsvarande försäkringstekniska avsättningar till att gälla samtliga tillgångar. Samtidigt infördes kravet på riktlinjer för intressekonflikter.

Enligt 11 § UFL ska en understödsförenings stadgar bl.a. ange försäkringstekniska grunder och hur medel ska placeras. Styrelsen i en understödsförening som meddelar tjänstepensionsförsäkringar ska enligt 28 a § UFL fastställa placeringsriktlinjer för samtliga tillgångar.

Skälen för förslaget: Försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer för tillgångar och riktlinjer för hantering av intressekonflikter får anses vara av väsentligt värde för att internt reglera hur verksamheten ska

drivas. Att rörelsen drivs i en föreningsform medför inte ett mindre behov av ett lagreglerat styrinstrument för styrelsen. Av den anledningen bör samma krav gälla för försäkringsföreningar som för försäkringsbolag. Nu gällande krav i UFL –att stadgarna för försäkringsföreningar ska ange försäkringstekniska grunder – innebär att grunderna inte kan ändras utan att föreningsstämman har beslutat så. Vidare ska Finansinspektionen genom registrering av ändringen ge sitt godkännande. Systemet med myndighetsgodkännande av villkor, premietariffer och vissa andra tekniska grunder är inte förenligt med EG:s försäkringsdirektiv (SOU 1998:82 s. 188). Vidare får inte placeringsregler tillämpas på fria fonder enligt EG:s regler. Den ordning som gäller för försäkringsbolag bör således även av denna anledning gälla för försäkringsföreningar. Det innebär att en försäkringsförenings stadgar inte länge behöver ange försäkringstekniska grunder och hur medel ska placeras. Föreningarna ska i stället upprätta försäkringstekniska riktlinjer och ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag, placeringsriktlinjer samt riktlinjer för hantering av intressekonflikter som fastställs av föreningens styrelse.

Ansvar för ett försäkringsbolags verksamhet i sin helhet åvilar bolagets ledning. I detta ligger ett ansvar för att bolaget har samlat den kunskap som fordras för rörelsen. Dit hör den kompetens som behövs för att de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna sker på ett korrekt sätt. Aktuarien, som kan vara anställd i bolaget eller uppdragstagare, har en betydelsefull roll i försäkringsverksamhet. Redan enligt gällande regler måste en försäkringsförening anlita en aktuarie för försäkringstekniskt beräkningsarbete. Det finns inte anledning att i det här avseendet reglera försäkringsföreningarna annorlunda jämfört med försäkringsbolagen, se vidare avsnitt 9.3.2.

9.3.5 Verksamhet i ett annat land inom EES

Förslag: För försäkringsföreningar införs möjlighet att med stöd av det svenska verksamhetstillståndet driva verksamhet genom etablering och gränsöverskridande verksamhet i andra länder inom EES.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: EG:s försäkringsdirektiv bygger bl.a. på principerna om en enda auktorisation och hemlandstillsyn. Det innebär att ett försäkringsbolag med stöd av sitt svenska verksamhetstillstånd kan driva verksamhet i andra länder inom EES, antingen genom etablering eller gränsöverskridande verksamhet, och att Finansinspektionen har tillsyn över försäkringsbolagets verksamhet även i sådana länder. Förutsättningarna regleras i 2 a kap. FRL. För understödsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet infördes den 1 januari 2006 regler om etablering i utlandet och gränsöverskridande verksamhet.

Skälen för förslaget: Med utgångspunkt att så långt möjligt åstadkomma samma reglering för all försäkringsverksamhet, bör även andra försäkringsföreningar än sådana som meddelar tjänstepensions-

försäkringar nu genom ett reglerat förfarande få möjlighet att driva verksamhet i andra länder inom EES med stöd av sitt svenska verksamhetstillstånd och under tillsyn av Finansinspektionen. De särskilda krav som följer av tjänstepensionsdirektivet ska alltså gälla för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet.

9.3.6 Finansinspektionens tillsyn

Förslag: Finansinspektionen ska ha samma befogenheter avseende försäkringsföreningar när det gäller tillsyn och ingripanden som redan gäller i förhållande till försäkringsbolag.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om tillsyn och ingripanden finns i 19 kap. FRL. Av 1 § framgår att Finansinspektionen ska utöva tillsyn över att verksamheten i ett försäkringsbolag drivs i enlighet med lagar och författningar som reglerar försäkringsbolagets verksamhet. Styrelsen, verkställande direktören och andra befattningshavare i ansvarig ställning ska lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen begär (3 §). Styrelsen och verkställande direktören ska även hålla räkenskapsmaterial och handlingar m.m. tillgängliga för granskning av befattningshavare hos inspektionen eller av någon annan som inspektionen förordat (9 §).

Bestämmelserna i 19 kap. FRL om Finansinspektionens ingripanden mot försäkringsbolag har ändrats vid flera tillfällen, främst som en följd av de krav på tillsynsmyndigheters befogenhet som följer av EG:s försäkringsdirektiv. Inspektionens ingripandemöjligheter mot försäkringsbolag förstärktes senast vid genomförandet av tjänstepensionsdirektivet.

Även understödsföreningarna står under tillsyn av Finansinspektionen (3 § första stycket UFL). Finansinspektionen har i sin tillsyn rätt att få tillgång till handlingar och uppgifter (se bl.a. 67 § UFL). Finansinspektionen kan under vissa förutsättningar ingripa om en understödsförening inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen (71 § UFL).

Ett stort antal understödsföreningar står under s.k. begränsad tillsyn. Med detta menas att Finansinspektionen medgett understödsföreningar med en begränsad summa av tillgångar i försäkringsfonden undantag från vissa bestämmelser i UFL. Bl.a. rör det sig om redovisningslättnader. Till följd av de meddelade undantagen utövar Finansinspektionen endast en begränsad tillsyn över understödsföreningarna då skyddsbehovet till följd av storleksbegränsningen inte anses vara så stort som för övriga understödsföreningar.

Skälen för förslaget: Genom ändringarna år 2004 åstadkoms det för försäkringsbolag bl.a. en anpassning till de ingripandemöjligheter som gäller för andra finansiella institut. Det ligger i linje med att få till stånd en funktionell lagstiftning. När det gäller försäkringsmarknaden är det dessutom närmast självklart att en viss företeelse så långt det är möjligt ska bedömas på ett likartat sätt oavsett vilken form av försäkringsföretag

som är aktuell. Motsvarande regler som gäller för försäkringsbolag bör därför gälla även för försäkringsföreningar.

10 Särregler för små försäkringsföretag

10.1 Bakgrund

Allmänt om små försäkringsföretag

På den svenska försäkringsmarknaden finns i dag ett tämligen stort antal små försäkringsföretag. När det gäller de ömsesidiga försäkringsbolagen brukar dessa indelas med hänsyn till verksamhetens geografiska spridning i riksbolag och lokala bolag. Verksamheten i de lokala bolagen är vanligtvis begränsad till en viss region exempelvis ett län eller en del av ett län. Dessa bolag brukar hänföras till endera av kategorierna större lokala bolag, mindre lokala bolag eller s.k. kreatursbolag. Till större lokala bolag räknar Finansinspektionen bolag vilkas balansomslutning enligt balansräkningarna för de två senaste räkenskapsåren överstiger 1 000 prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för respektive räkenskapsår. Andra lokala bolag räknas som mindre lokala bolag. (Om nämnda indelning, se Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2008:19 och 2008:21] om svenska skadeförsäkringsbolags skyldighet att rapportera årsbokslutsuppgifter). De mindre lokala bolagen brukar i sin tur delas in beroende på arten av försäkringsverksamheten. En särskild kategori utgörs av mindre lokala bolag för husdjursförsäkringar (s.k. sockenhusdjursbolag eller kreatursbolag).

Antalet mindre lokala bolag har minskat stadigt under senare år. Finansinspektionens institutregister visar att närmare 60 bolag hänförs till kategorin mindre lokala bolag och ca 100 till kategorin kreatursbolag. Dessa bolags premiemässiga andel av den svenska försäkringsmarknaden är mycket liten.

Även försäkringsföreningarna delas in med utgångspunkt i vilken typ av försäkring som meddelas. Föreningarna hänförs till antingen pensionskassor, sjukkassor, begravningskassor eller sjuk- och begravningskassor. Pensionskassorna meddelar i huvudsak pensionsförsäkring och indelas i tjänstepensionskassor och andra pensionskassor. En sjukkassa tecknar uteslutande s.k. kort sjuk- och olycksfallsförsäkring utan anknytning till livförsäkring och en begravningskassa meddelar enbart begravningshjälp. En förening som erbjuder båda sistnämnda typer av försäkringsprodukter benämns sjuk- och begravningskassa.

Enligt Finansinspektionens institutregister finns i dag

- 17 tjänstepensionskassor
- 12 sjuk- och begravningskassor
- 28 begravningskassor
- 7 sjukkassor
- 23 andra pensionskassor

Understödsföreningarna är mycket olika i storlek och karaktär. Å ena sidan finns föreningar med endast ett fåtal medlemmar, låga eller obetydliga försäkringsbelopp och med mycket begränsad kapitalförvaltning. Till de allra minsta hör 45 föreningar med tillgångar understigande 10 miljoner kronor. Å andra sidan finns andra föreningar, främst tjänste-

pensionskassor, som har ett mycket stort medlemsantal samt stora och för den enskilde betydelsefulla försäkringsåtaganden. Den största tjänstepensionskassan har ett medlemsantal överstigande 500 000 och tillgångar som uppgår till över 30 miljarder kronor. Den äldsta nu existerande understödsföreningen är en pensionskassa som bildades redan år 1682. För en historisk översikt hänvisas till betänkandena Försäkringsföreningar (SOU 1990:101) och Försäkringsföreningar – ett reformerat regelsystem (SOU 1998:82).

Även försäkringsaktiebolagens verksamhet är av varierande art och omfattning. I försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, finns emellertid inga särregler för försäkringsaktiebolag av viss art eller omfattning. Det föreligger också en olikhet i förhållande till aktiebolagslagen (2005:551), som har skilda regler för publika och privata aktiebolag (se 1 kap. 6 § andra stycket FRL).

En grupp försäkringsaktiebolag som skiljer sig från övriga är s.k. captivebolag, dvs. försäkringsbolag som endast försäkrar en viss koncerns risker. I dessa kan behovet av skydd för försäkringstagarna bedömas vara mindre än i andra försäkringsaktiebolag. Frågan om behovet av särskild reglering och tillsyn av captivebolag behandlades delvis vid 1999 års försäkringsrörelsereform men några ändringsförslag lämnades inte i det sammanhanget (se prop. 1998/99:87 s. 142 och 155 f.), och lämnas inte heller i denna promemoria. Det kan dock finnas anledning att återkomma i frågan i samband med genomförandet av Solvens II.

Det finns däremot skäl att nu samlat se över regleringen för små ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar.

Särregler för ömsesidiga försäkringsbolag

Genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1994 anpassades dispensreglerna för mindre lokala ömsesidiga försäkringsbolag till EG:s regelsystem. Någon särskild övergångsbestämmelse avseende redan meddelade dispenser infördes inte. En beskrivning av tidigare dispensregler inom skadeförsäkring finns i Försäkringsföretagsutredningens slutbetänkande (SOU 2006:55 s. 478 och 479).

Dispensregeln i 1 kap. 10 § FRL är nära utformad efter EG:s direktiv på skadeförsäkringsområdet (se prop. 1992/93:257 s. 184–186). Enligt paragrafen får i fråga om skadeförsäkringar undantag från FRL medges helt eller delvis för ömsesidiga försäkringsbolag som driver skadeförsäkringsrörelse under förutsättning att verksamheten inte omfattar kredit- eller borgensförsäkring eller annan ansvarsförsäkring än sådan som behandlas som underordnad, bolagsordningen innehåller bestämmelser som medger uttaxering från delägare, den årliga premieinkomsten från skadeförsäkringsrörelsen inte överstiger ett belopp motsvarande fem miljoner euro, samt att minst hälften av premieinkomsten kommer från bolagets delägare. Denna möjlighet till undantag från FRL svarar mot artikel 3.1 första stycket i det första skadedirektivet. Vidare finns möjlighet till undantag för vissa mindre lokala skadeförsäkringsbolag som meddelar assistansförsäkring. Även om sådana bolag ännu inte förekommer i Sverige har undantag möjliggjorts även för dessa i FRL.

Möjligheten till undantag för assistansförsäkring svarar mot artikel 3.1 andra stycket i det första skadedirektivet. Finansinspektionen ska vid dispensförfarandet kunna ställa upp lämpligt avvägda krav på små bolag med hänsyn till rörelsens omfattning och inriktning (se prop. 2002/03:94 s. 58).

Särregler för försäkringsföreningar

I lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL, förekommer också särbestämmelser för de mindre företagen. Om en understödsförenings verksamhet är av endast ringa omfattning eller huvudsakligen avser pensionsförsäkring på grund av anställning, kan Finansinspektionen enligt 2 § andra stycket UFL medge undantag från lagens bestämmelser i den mån hinder ej föreligger från allmän synpunkt och det är lämpligt med hänsyn till föreningens förhållanden. Finansinspektionen har med stöd av den bestämmelsen medgett åtskilliga understödsföreningar sådana undantag. Dessa föreningar är till följd därav underkastade s.k. begränsad tillsyn. Sådan tillsyn innebär bl.a. att föreningen inte behöver ge in försäkringsteknisk utredning enligt 21 § UFL eller sända in sådana handlingar som anges i 67 § 2 UFL.

I detta sammanhang bör även kort beröras de förslag rörande regleringen av mindre föreningar som lämnades av Understödsföreningsutredningen (SOU 1990:101) och Försäkringsföreningsutredningen (SOU 1998:82).

Understödsföreningsutredningen föreslog att delvis olika regler skulle gälla för olika föreningar beroende på bl.a. föreningarnas storlek och verksamhetsinriktning. Med utgångspunkt i EG-reglerna föreslog Understödsföreningsutredningen att särskilda bestämmelser skulle gälla för försäkringsföreningar som hade årliga avgiftsintäkter som översteg 120 basbelopp (motsvarande 500 000 ecu). För dessa föreningar skulle i väsentliga avseenden gälla samma bestämmelser som för försäkringsbolag. När det gällde de allra minsta föreningarna ansåg utredningen att de, på samma sätt som sockenbolagen för kreatursförsäkring, skulle undantas från tillsyn. Lagtekniskt föreslogs en övergångsregel som föreskrev att understödsföreningar som var registrerade vid den nya lagens ikraftträdande och vars verksamhet var ringa kunde medges sådana undantag från lagen som var föranledda av rörelsen och föreningens förhållanden i övrigt. (SOU 1990:101 s. 173–174 och s. 243–250).

Försäkringsföreningsutredningen föreslog att en särskild dispensregel skulle tas in i den nya lagen, där Finansinspektionen gavs rätt att medge undantag och avvikelser från vissa utpekade bestämmelser i lagen. Dispens skulle bara kunna medges om hinder inte förelåg från allmän synpunkt och det var lämpligt med hänsyn till föreningens förhållanden. Dispensmöjligheterna skulle gälla för bl.a. små försäkringsföreningar, som i lagen definierades på ett sätt som nära ansluter till de undantag som finns i EG:s skade- respektive livförsäkringsdirektiv. Vidare föreslog utredningen att små försäkringsföreningar skulle få tio år på sig att ansöka om koncession, och att de under den tiden skulle få fortsätta att tillämpa UFL i dess äldre lydelse. (SOU 1998:82 s. 111–113, 167 och 168).

10.2 Bör små försäkringsföretag särbehandlas?

Bedömning: Små försäkringsföretag bör särbehandlas.

Utredningens bedömning överensstämmer med promemorians bedömning.

Remissinstanserna delar bedömningen eller lämnar den utan erinran. *Konkurrensverket* anser att det är viktigt att utnyttja de möjligheter som EG:s försäkringsdirektiv ger till särbehandling av de mindre försäkringsföretagen. *Sveriges Försäkringsförbund* understryker att en särbehandling bör kunna avse mindre lokala ömsesidiga skadeförsäkringsbolag som meddelar allmän egendomsförsäkring.

Skälen för bedömningen: Frågan om lämpligheten i att särbehandla små försäkringsföretag bör bedömas utifrån de bakomliggande motiven till särregleringen på försäkringsområdet. Särslagstiftningen för försäkringsföretag syftar till att skydda direktförsäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal. Ett sådant skydd är motiverat av de allvarliga konsekvenser som kan uppkomma om försäkringsföretag inte kan fullgöra sina åtaganden, men motiveras även av de särskilda förhållanden som hör samman med försäkringar. En särbehandling bör alltså kunna komma i fråga när behovet av skydd för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade kan sägas vara mindre framträdande.

Skyddsbehovet anses störst om försäkringstagarna är konsumenter. En särbehandling av små försäkringsföretag som meddelar konsumentförsäkringar kan mot denna bakgrund framstå som mindre lämplig. Det sagda innebär emellertid inte, såsom *Sveriges Försäkringsförbund* befarar, att en särbehandling inte kan komma i fråga för mindre lokala ömsesidiga skadeförsäkringsbolag som meddelar konsumentförsäkring. Även andra aspekter måste vägas in i bedömningen. En viktig aspekt är storleken på de försäkringsförmåner som företaget erbjuder. I många av de små försäkringsföretagen är förmånerna förhållandevis begränsade eller rent av blygsamma, vilket gör att kravet på försäkringstagarskydd inte är lika starkt. Verksamheten i de små försäkringsföretagen kännetecknas vidare av småskalighet och ömsesidighet, vilket kan sägas minska behovet av skyddsregler.

I likhet med det Konkurrensverket uttrycker bör de möjligheter som EG:s försäkringsdirektiv ger till särbehandling av de mindre försäkringsföretagen utnyttjas. Möjligheten till särbehandling kan anses vara uttryck för proportionalitetsprincipen som innebär att kraven på företagen bör stå i rimlig proportion till riskerna i verksamheten. Till detta kommer att de mindre försäkringsföretagens konkurrensförmåga kraftigt kan försvåras av en för dem onödig och betungande reglering.

I bedömningen bör vidare vägas in att flertalet av de mindre lokala bolagen aldrig haft koncession utan driver verksamheten efter att tillsynsmyndigheten medgett undantag från FRL:s regler. På motsvarande sätt är de flesta understödsföreningarna underkastade endast s.k. begränsad tillsyn. Såvitt är känt har denna särbehandling inte medfört några allvarliga problem för försäkringstagare eller ersättningsberättigade. Här bör också lyftas fram det projekt om riskkategorisering som Finansinspektionen

genomförde för ett antal år sedan. Detta projekt resulterade i ett förslag om indelning av tillsynsobjekten i fyra kategorier utifrån behovet av offentlig tillsyn. Den kategori där riskerna ansågs lägst utgjordes av de tillsynsobjekt för vilka en begränsad form av tillsyn bör råda och undersökningar företas endast i undantagsfall vid särskilt behov. Till denna kategori räknades de tidigare nämnda kreatursbolagen samt vissa begravningskassor. Finansinspektionens bedömning var att några aktiva tillsynsåtgärder beträffande dessa institut inte bör företas.

Angivna kategorisering svarar också mot den indelning av tillsynsinsatser som diskuterades av Utredningen om Finansinspektionens roll och resurser 2003. Till en särskild kategori hänförde utredningen sådana företag där ingen finansiell tillsyn bör drivas och där myndighetsinsatsen skulle kunna begränsas till registrering av företagen. Denna kategori skulle omfatta bl.a. vissa begravningskassor, kreatursbolag och liknande små försäkringsföretag med begränsad verksamhet. En annan kategori utgjordes av företag där en begränsad tillsyn och rapporteringsskyldighet borde finnas, dock att Finansinspektionen från fall till fall bör kunna besluta att avstå från tillsyn och inrapporteringskrav. Till denna kategori räknades bl.a. mindre skadeförsäkringsbolag (se SOU 2003:22 s. 114 f.)

Det bör här slutligen framhållas att såväl Understödsföreningsutredningen, Försäkringsföreningsutredningen som Försäkringsföretagsutredningen har föreslagit att små försäkringsföretag särbehandlas.

10.3 EG-rätten

Bedömning: EG:s skade- och livförsäkringsdirektiv medger en särbehandling av små ömsesidiga skadeförsäkringsbolag, sjukkassor, begravningskassor och andra försäkringsföreningar med begränsad verksamhet.

Utredningens bedömning överensstämmer med promemorians bedömning.

Remissinstanserna har inte några invändningar mot bedömningen.

Skälen för bedömningen

EG-rätten och särbehandling av små försäkringsföretag

EG:s direktiv för direktförsäkring och tjänstepension sätter en yttersta gräns för möjligheten till särbehandling av mindre försäkringsföretag. I den svenska regleringen kan särbehandling ske av sådan verksamhet som är undantagen från EG-direktiven. Det är däremot inte möjligt att särbehandla verksamhet som omfattas av EG-direktiven.

I fråga om skadeförsäkringsrörelse framgår den för svenska förhållanden relevanta EG-rättsliga ramen av de i avsnitt 10.1 återgivna undantagsbestämmelserna i 1 kap. 10 § andra stycket 1 och 2 FRL. Bestämmelsen i punkt 1 svarar mot artikel 3 i första skadeförsäkrings-

direktivet¹⁶. Enligt den artikeln ska direktivet inte tillämpas på ömsesidiga institut som uppfyller vissa villkor om bl.a. verksamhetens art och omfattning. Här bör särskilt uppmärksammas förutsättningen att försäkringsrörelsen drivs med bristtäckningsansvar för medlemmarna/delägarna. Efter lagändringar som trädde i kraft 2000 är utgångspunkten i svensk rätt att delägare inte är personligt ansvariga för ett ömsesidigt försäkringsbolags förpliktelser. I skadeförsäkringsbolag kan dock andra delägare än konsumenter och dödsbon göras ansvariga för bolagets förpliktelser, om det framgår av bolagsordningen. I lokala skadeförsäkringsbolag med en årlig premieinkomst från skadeförsäkringsrörelsen som inte överstiger ett belopp motsvarande fem miljoner euro och där minst hälften av premieinkomsten kommer från bolagets delägare får Finansinspektionen, om det finns särskilda skäl, medge bestämmelser i bolagsordningen om uttaxering även av konsumenter och dödsbon. Särskilda skäl för att medge sådan uttaxering kan föreligga t.ex. när försäkringar meddelas av mindre, lokala bolag och där det personliga ansvaret är en förutsättning för att kunna driva verksamheten vidare. Uttaxering kan vidare godtas för lokala bolag med blygsam verksamhet som uteslutande meddelar husdjursförsäkringar. Detsamma kan gälla för andra mindre, lokala bolag där den finansiella stabiliteten kan anses tryggad genom ett riskutjämnande samarbete inom en större grupp av försäkringsbolag. (Se prop. 1998/99:87 s. 294 och prop. 2002/03:94 s. 58). Det EG-rättsliga undantaget är alltså relevant för vissa mindre lokala ömsesidiga försäkringsbolag, vilket i sin tur innebär att denna typ av bolag får särbehandlas.

När det gäller försäkringsföreningarna torde undantaget i skadedirektivet vara tillämpligt på understödsföreningar som uteslutande meddelar s.k. kort sjuk- och olycksfallsförsäkring utan anknytning till livförsäkring, under förutsättning att dessa uppfyller samtliga de villkor som uppställs i direktivet. I denna promemoria föreslås att mindre försäkringsföreningar som endast meddelar skadeförsäkring, i likhet med vad som gäller för mindre lokala ömsesidiga skadeförsäkringsbolag, ska få behålla regler om uttaxering. Det EG-rättsliga undantaget blir alltså relevant även för sjukförsäkringarna.

Skadedirektivet innehåller vidare ett särskilt undantag för vissa företag som endast meddelar s.k. assistansförsäkring.

När det gäller livförsäkring finns även i det s.k. konsoliderade livförsäkringsdirektivet¹⁷ ett undantag från direktivets tillämpningsområde för ömsesidiga institut om stadgarna innehåller bestämmelser som medger uttag av extra bidrag eller minskning av förmånerna och den årliga premieinkomsten inte överstiger fem miljoner euro under tre på varandra följande år (se artikel 3.6). Sedan år 2000 är det inte längre möjligt att i ömsesidiga livförsäkringsbolag göra gällande bristtäckningsansvar för delägarna. Någon särbehandling av ömsesidiga livförsäkringsbolag på den grunden att den årliga premieinkomsten understiger fem miljoner

¹⁶ Rådets första direktiv (73/239/EEG) av den 24 juli 1973 om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att etablera och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (2002/83/EG) av den 5 november 2002 om livförsäkring.

euro är alltså inte möjlig. Det föreslås också i denna promemoria att ett sådant bristtäckningsansvar inte heller ska få förekomma för medlemmar i en försäkringsförening.

I det konsoliderade livförsäkringsdirektivet görs vidare undantag för organisationer som tillhandahåller försäkringsförmåner endast vid dödsfall och där storleken av förmånerna inte överstiger den genomsnittliga begravningskostnaden för en avliden eller där förmånerna utgår in natura (artikel 3.5). Nämnade organisationer motsvarar de svenska begravningskassorna, för vilka det alltså är möjligt att ge dispens.

Här bör nämnas att i avsnitt 5.5.2 görs bedömningen att tjänstepensionskassorna, till följd av förslagen i denna promemoria, omfattas av det konsoliderade livförsäkringsdirektivet. Tjänstepensionskassorna har tidigare ansetts vara undantagna från livförsäkringsdirektiven (se prop. 2004/05:165 s. 108 och 109 och SOU 1998:82 s. 95 och 96). Tjänstepensionsdirektivet¹⁸, som ansetts direkt tillämpligt på de svenska tjänstepensionskassorna, möjliggör undantag för vissa mindre institut. Enligt artikel 5 första stycket kan en medlemsstat välja att helt eller delvis underlåta att tillämpa direktivet på tjänstepensionsinstitut som förvaltar tjänstepensionsplaner som har färre än sammanlagt 100 medlemmar. Med hänvisning bl.a. till att det endast fanns två tjänstepensionskassor som bestod av färre än 100 medlemmar valde den svenske lagstiftaren att inte utnyttja denna möjlighet till undantag beträffande understödsföreningar (se prop. 2004/05:165 s. 112 f.).

Rätt att omfattas av EG-direktiven

Ytterligare en EG-rättslig bestämmelse måste beaktas i detta sammanhang. Av artikel 3.1 tredje stycket i första skadeförsäkringsdirektivet, i dess lydelse enligt artikel 1.1 i solvensskadedirektivet¹⁹, och artikel 3 andra stycket i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet följer att det som föreskrivs i direktiven om att dessa inte är tillämpliga på vissa företag inte ska hindra ömsesidiga företag från att ansöka om att få eller fortsätta ha licens enligt direktiven. Bestämmelsen har sin bakgrund i att försäkringsföretag som omfattas av direktiven kan utnyttja den inre marknaden med stöd av sitt hemlandstillstånd. Det innebär att de företagen har rätt att fritt saluföra sina försäkringsprodukter inom hela EES och att värdlandets tillsynsmyndigheter måste godta den finansiella tillsyn som utförs av hemlandets myndigheter. Med den rätten följer emellertid en förpliktelse, nämligen att företagen av konkurrensskäl är skyldiga att följa alla gemenskapsrättsliga regler och då i synnerhet de som gäller solvenskraven. För att inte utesluta små ömsesidiga företag, som uppfyller kraven på solvensmarginal, har nämnda bestämmelse införts. Bestämmelsen ger automatiskt dessa företag rätt till det angivna

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/41/EG) av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (2002/13/EG) av den 5 mars 2002 om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG när det gäller solvensmarginalkraven för skadeförsäkringsföretag.

marknadstillträdet efter en anmälan till de behöriga myndigheterna, trots att företagets premieintäkter inte överstiger fem miljoner euro.

Enligt gällande rätt får således ett svenskt ömsesidigt bolag, som uppfyller förutsättningarna för undantag enligt 1 kap. 10 tredje stycket FRL, men som ändå önskar driva gränsöverskridande verksamhet inom EES, avstå från att hos Finansinspektionen ansöka om dispens eller ansöka om att få ett beslut om dispens upphävt (se prop. 2002/03:94 s. 36).

10.4 Särregler för små ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar

Förslag: Små ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar ska kunna särbehandlas genom ett dispensförfarande. Reglerna för detta ska utformas i nära överensstämmelse med EG-rätten.

Utredningens förslag överensstämmer med promemorians förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* och *Dina Försäkringars Riksförbund* anser att dispensmöjligheten bör kompletteras med ett bemyndigande som ger Finansinspektionen möjlighet att meddela föreskrifter om krav på minsta garantibelopp. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Ett sätt att särbehandla små försäkringsföretag skulle kunna vara att införa ett generellt undantag från lagens tillämpningsområde. Ett annat sätt är att från fall till fall pröva lämpligheten av undantag efter ett dispensförfarande. När det gäller frågan om hur särbehandlingen av små försäkringsföretag ska komma till uttryck i den nya lagen, görs följande överväganden.

I nuvarande FRL och UFL föreskrivs ett individuellt dispensförfarande. Systemet har kritiserats från tillsynshåll för att vara tungrovt. För en lösning med ett generellt undantag i lagen talar således den arbetsbesparing en sådan regel skulle medföra för Finansinspektionen. Det nuvarande dispensförfarandet anses inte heller avspegla det faktum att Finansinspektionen sedan en längre tid tillbaka gör en tydlig prioritering av myndighetens tillsynsuppgifter. Vissa tillsynsområden har därmed nedprioriterats så att det endast förekommer en lättare tillsyn, där tillsynen kan karaktäriseras som stickprovsmässig. Det gäller kategorier av mycket små aktörer, såsom de ovan behandlade mindre försäkringsföretagen, och gäller oavsett om företaget beviljats undantag eller inte från lagens bestämmelser. Med ett generellt undantag skulle det således bli tydligt vilka försäkringsföretag som står under tillsyn och vilka som inte gör det.

Ytterligare ett skäl för en lösning som bygger på ett generellt undantag är att det kan sägas vara en mer kostnadseffektiv lösning för de små försäkringsföretagen. För de allra minsta försäkringsföretagen kan de ansökningsavgifter som måste betalas för en dispensansökan vara en belastning. *Dina Försäkringars Riksförbund* framför i sitt remissvar att kostnaden som drabbar bolagen inte är försumbara, särskilt inte eftersom Finansinspektionen kan komma att enbart meddela tidsbegränsade dispenser och undantag kan behöva hanteras fortlöpande.

Det finns emellertid starka skäl som talar emot en lösning som bygger på ett generellt undantag. Trots att det ovan konstaterats att skyddsbehovet för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade i de små försäkringsföretagen är mindre framträdande, kan det dock inge betänkligheter att utan individuella prövningar lämna stora grupper försäkringstagare mer eller mindre helt utan de skyddsregler som gäller för övriga försäkringsföretag.

Vid en lösning med generellt undantag måste EG-reglerna som ger även små ömsesidiga försäkringsföretag rätt att driva sin verksamhet enligt de EG-regler som gäller för alla försäkringsföretag beaktas (se avsnitt 10.3). Även om ett ömsesidigt företag omfattas av en undantagsbestämmelse i försäkringsdirektiven får det enligt uttryckliga bestämmelser inte förhindras från att ansöka om att få eller fortsätta att ha sådant tillstånd som föreskrivs i direktiven. Det kan nämnas att en liknande bestämmelse förekommer i tjänstepensionsdirektivet och för svensk del föranlett en särskild bestämmelse i 9 a § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. Om små försäkringsföretag undantas från försäkringsrörelselagen krävs samtidigt en kompletterande regel om rätten att ansöka om tillstånd enligt den lagen.

Ett alternativ till ett generellt undantag skulle kunna vara ett mer begränsat undantag, t.ex. i form av en bestämmelse som pekar ut vilka krav i försäkringsrörelselagen som inte ska gälla för de små företagen. En näraliggande lösning är då att man såsom i vissa andra länder undantar små företag från kravet på verksamhetstillstånd eller regler om tillsyn. *Finansinspektionen* menar dock att uttryckliga nivåer för tillsynen – såsom för vissa registrerade företag på kreditområdet – riskerar att ge sådana företags kunder en felaktig förväntansbild av den övervakning som bolaget står under. Till detta kommer att det skulle vara en grannlag uppgift att i lag ange vilka bestämmelser som ska undantas för företag som är av mycket varierande storlek och som driver verksamheter av olika slag.

Eftersom det rör sig om en mycket heterogen grupp av företag finns skäl för en lösning som – liksom i dag – innehåller ett dispensförfarande som möjliggör en mer individualiserad särbehandling av mindre företag. Inom ramen för en dispensprövning kan man bättre beakta de speciella förhållanden som finns i ett enskilt försäkringsföretag. Det är viktigt att svenska försäkringsföretag kan konkurrera och samverka med företag i jämförbara länder på lika villkor. Förutsättningarna för att medge dispens från lagens regler, i ett enskilt fall, bör utformas i nära överensstämmelse med lydelsen i det första skadeförsäkringsdirektivet och det konsoliderade livförsäkringsdirektivet och måste givetvis vara förenliga med direktivets krav.

Dina Försäkringars Riksförbund och *Sveriges Försäkringsförbund* anser att dispensmöjligheten bör kompletteras med ett bemyndigande som ger *Finansinspektionen* möjlighet att – för de företag som kan beviljas dispens – meddela föreskrifter om krav på minsta garantibelopp. Enligt förbundet skulle det ha flera fördelar jämfört med en ordning där garantibeloppets storlek bestäms i varje enskilt fall inom ramen för en dispensprövning. För företagen skulle såväl förutsebarhet som rättsäkerhet öka. För såväl företagen som *Finansinspektionen* skulle förslaget medföra en väsentlig resursbesparing. Enligt förbundet skulle

lägsta godtagbara garantibelopp t.ex. kunna fastställas med utgångspunkt i premievolymer eller med utgångspunkt i företagets solvenssituation. Det är emellertid, som *FAR/SRS* och *Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR)*, anför, både önskvärt och nödvändigt med ett förfarande där de speciella förhållandena i skilda föreningar kan beaktas så långt EG:s försäkringsdirektiv medger. Även beträffande garantibeloppets storlek kan det vara av vikt att förfarandet tillåts bli individuellt.

Sammanfattningsvis ska den nya lagen innehålla dispensregler som direkt vilar på det undantag som finns i skade- och livförsäkringsdirektiven. En samlad bedömning får leda fram till om dispens bör komma i fråga och i så fall hur långtgående undantagen bör vara (se vidare avsnitt 10.5).

10.5 Närmare om vilka regler som får undantas

Bedömning: Dispensmöjligheterna för små försäkringsföretag bör i första hand omfatta reglerna för försäkringsrörelsen.

Utredningens bedömning överensstämmer med promemorians bedömning.

Remissinstanserna delar bedömningen eller lämnar den utan erinran. *Sveriges Försäkringsförbund* efterfrågar ett klargörande om att undantag också kan beviljas från de associationsrättsliga särreglerna som föreslås av utredningen. *Bolagsverket* anser att, i syfte att undvika att verket i onödan förelägger ett bolag om att inkomma med uppgifter för vilka dispens meddelats, Finansinspektionen ska vara skyldig att underrätta verket när ett företag fått dispens från förhållanden som ska anmälas för registrering.

Skälen för bedömningen: Enligt nu gällande bestämmelser kan Finansinspektionen medge små ömsesidiga skadeförsäkringsbolag och understödsföreningar undantag helt eller delvis från FRL respektive UFL. Ett motsvarande undantag bör nu införas i den nya lagen.

Dessa undantagsmöjligheter bör i första hand användas beträffande reglerna för försäkringsrörelsen, t.ex. reglerna om försäkringstekniska avsättningar, skuldtäckning och placering av tillgångar samt om kapitalbas. Däremot bör de för försäkringsrörelse grundläggande kraven på stabilitet, information och god försäkringsstandard gälla även för små försäkringsföretag. Dispenser bör även kunna komma i fråga beträffande vissa av de associationsrättsliga särregler som upptas i den nya lagen. Ett exempel är de regler som uppställer krav på att en verkställande direktör och revisor med vissa kvalifikationer alltid ska utses.

Ett dispensärende kan även få betydelse för de uppgifter som ett försäkringsföretag ska lämna till *Bolagsverket*. Som *Bolagsverket* framhåller är det lämpligt att Finansinspektionen meddelar *Bolagsverket* de beslut som fattas i dispensärenden och som har bäring på sådana förhållanden som ska anmälas för registrering hos verket. En sådan bestämmelse bör regleras i förordning.

Sammanfattningsvis får Finansinspektionen från fall till fall avgöra hur långtgående undantag som kan medges. Avgörande vid prövningen bör vara skyddsbehovet i den aktuella verksamheten.

11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Den nya försäkringsrörelselagen ska träda i kraft den 1 januari 2011. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser tas in i en särskild införandelag.

De koncessioner och stadfästelser för försäkringsbolag som gäller vid den nya lagens ikraftträdande ska fortsätta att gälla.

Tidigare beslutade undantag från bestämmelser i FRL och UFL ska avse motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

Nu gällande övergångsbestämmelser om kapitalkrav och inlösen av minoritetsaktier ska ha fortsatt giltighet.

En försäkringsförening som är registrerad enligt UFL ska inom tre år från ikraftträdandet ansöka om verksamhetstillstånd. Om en sådan ansökan inte görs eller om den avslås ska föreningen gå i likvidation. En försäkringsförening som är registrerad vid ikraftträdandet ska kunna fortsätta vara sluten.

Styrelsen i ett försäkringsföretag ska till den första ordinarie stämman efter den nya lagens ikraftträdande lägga fram förslag om nödvändiga ändringar i bolagsordning och stadgar. Stämman får redan före lagändringarna besluta om sådana ändringar.

I fråga om redan ingångna avtal om lån till närstående m.m. ska äldre bestämmelser gälla. Fusions- och likvidationsförfaranden som inletts före ikraftträdandet ska följa äldre bestämmelser. Detsamma ska gälla en redan påbörjad överlåtelse av en understödsförenings rörelse.

En fråga om ingripande från Finansinspektionen ska som huvudregel bedömas enligt äldre bestämmelser, om de omständigheter som föranleder frågan om ingripande hänför sig till tiden före lagens ikraftträdande. Beslut som meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser. Vidare ska införas övergångsbestämmelser om registrering av försäkringsföreningar.

I ÅRFL införs övergångsbestämmelser om överkursfonden.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningen föreslår att den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2008.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för förslaget: Som framhållits i flera sammanhang är den nuvarande associationsrättsliga regleringen av de svenska försäkringsföretagen i stort behov av en modernisering. Den nya lagstiftningen bör därför börja gälla utan dröjsmål. Samtidigt måste beaktas att de nyheter den föreslagna lagen innebär fordrar en viss anpassningstid för de skilda försäkringsföretagen. En lämplig tidpunkt för lagens ikraftträdande är därför den 1 januari 2011.

Så långt möjligt bör den nya regleringen tillämpas fullt ut på samtliga försäkringsföretag. Det är emellertid tydligt att övergången från den gamla regleringen till den nya lagen kräver åtskilliga övergångs-

bestämmelser. De erforderliga övergångsbestämmelserna bör tas in i en särskild lag om införande av den nya försäkringsrörelselagen. Därutöver fordras särskilda övergångsbestämmelser i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL).

Nu verksamma försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag har i enlighet med gällande bestämmelser beviljats koncession och fått sina bolagsordningar stadfästa. De bestämmelser mot vilka sådana beslut fattas har i denna promemoria inte föreslagits ändrade i sak. De koncessioner och stadfästelser som gäller vid ikraftträdandet av den nya lagen bör följaktligen inte påverkas. Det behövs därför övergångsregler som medger att dessa beslut fortsätter att gälla enligt den nya ordningen.

De försäkringsföretag som i dag är registrerade enligt lagen (1972:262) om understödsföreningar (UFL) saknar däremot verksamhetstillstånd. Mot bakgrund av att den nya lagen innebär i flera avseenden skärpta krav på föreningarna, vilka i några fall bl.a. blir tvungna att vidta ändringar av stadgar och upprätta riktlinjer av skilda slag, behövs ett nytt tillståndsförfarande. En övergångsperiod, inom vilken tillstånd ska sökas, är nödvändig. Denna period kan lämpligen bestämmas till tre år. Under denna period har små försäkringsföreningar möjlighet att söka dispens från den nya lagen enligt de dispensmöjligheter som föreslås (se avsnitt 10). Till dess att tillståndsfrågan prövats slutligt ska en försäkringsförening ha rätt att fortsätta driva verksamheten enligt bestämmelserna i UFL med stöd av registreringen enligt den lagen. Om en försäkringsförening inte ansöker om tillstånd inom den föreskrivna övergångsperioden eller om en ansökan avslås, bör följden vara att föreningen ska gå i likvidation. För en sådan likvidation bör nuvarande bestämmelser i UFL om likvidationsförfarandet gälla. De föreningar som även i framtiden önskar vara slutna ska kunna vara det.

Med stöd av bemyndiganden i UFL har Finansinspektionen i åtskilliga fall medgett undantag från gällande bestämmelser i UFL. Sådana för företagen gynnande beslut kan inte annat än i speciella undantags-situationer återkallas, såsom när ett återkallelseförbehåll finns antingen i författningstexten eller i beslutet eller när tvingande säkerhetsskäl eller andra lika viktiga skäl påfordrar det (se t.ex. RÅ 1995 ref 10 med hänvisningar). Denna restriktivitet i fråga om återkallelse talar för att beslutade undantag inte heller bör rubbas av ny lagstiftning utan att starka skäl föreligger. Det har i tillsynsarbetet ibland uppkommit tveksamheter om meddelade undantag upphört att gälla när ny lagstiftning trätt i kraft. Det har emellertid gällt situationer när särskilda övergångsbestämmelser avseende sådana undantag inte införts. Även om ett upphävande av gällande dispenser kan sägas skapa klarhet och därmed tydliggöra vad tillsynen ska omfatta, utgör sådana omständigheter inte tillräckliga skäl för en så ingripande lagstiftningsåtgärd. Inte heller i övrigt har skäl framkommit av erforderlig styrka emot en utgångspunkt där beslutade undantag som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande därefter avser motsvarande bestämmelser i den lagen. Mot bakgrund av att föreningarna genom den föreslagna reformen kommer att underkastas en rad nya bestämmelser om drivande av försäkringsrörelse, kommer emellertid tidigare meddelade avvikelser från UFL inte att i annat än begränsad utsträckning ha fortsatt relevans. De försäkringsföreningar

som anser sig behöva undantag från de nya kraven får följaktligen begära ny dispens hos Finansinspektionen.

Med stöd av bemyndiganden i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL har Finansinspektionen även medgett undantag från gällande bestämmelser i den lagen. När det gäller de ömsesidiga försäkringsbolagen hänför sig emellertid de nu gällande besluten om undantag i det stora flertalet fall till krav som inte föreslås ändrade.

Som också framgått av det föregående kommer delvis nya regler att gälla om vad ett försäkringsföretags bolagsordning eller stadgar ska innehålla. För att trygga att frågor om ändring av bolagsordning eller stadgar snabbt behandlas av ägarna respektive medlemmarna bör, såsom är brukligt vid en reform som den förevarande, intas en bestämmelse om att styrelsen till den första ordinarie stämman efter den nya lagens ikraftträdande ska lägga fram förslag om nödvändiga ändringar. Av samma skäl bör intas en bestämmelse som gör det möjligt för stämman att redan före lagändringen besluta om sådana ändringar. Ett sådant beslut ska naturligtvis inte börja gälla förrän vid tidpunkten för ikraftträdandet.

Vidare föreslås att för försäkringsföretagen ska gälla bestämmelser om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets. Dessa bestämmelser har en något annan innebörd och omfattning än de föreskrifter om lån m.m. till närstående som försäkringsföretagen för närvarande har att tillämpa. Liksom vid annan lagstiftning bör här gälla att ny lag bör tillämpas endast på avtal som ingåtts efter lagens ikraftträdande. Som framgått i denna promemoria ska för försäkringsaktiebolag i fortsättningen gälla det som är föreskrivet för aktiebolag i allmänhet. Den inordning under aktiebolagslagen (2005:551), ABL, som det innebär motiverar att det för försäkringsaktiebolag ges åtskilliga av de övergångsbestämmelser som upptogs i den särskilda införandelagen till ABL. De gäller registrering av redan bildade bolag, borttagande av föreskrifter i bolagsordningen om aktiers nominella belopp, förbehåll om lösningsrätt, angivande av aktieägares person- eller organisationsnummer m.m., registrering och verkställande av äldre bolagsstämmo- eller styrelsebeslut samt förvärv av egna aktier, minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna och gåva till allmännyttigt ändamål. (Se prop. 2004/05:85 s. 496 ff.).

Även i fråga om fusion fordras övergångsordningar; om en fusionsplan har godkänts före lagens ikraftträdande bör äldre bestämmelser tillämpas. Vidare ska för försäkringsaktiebolagen alljämt gälla de övergångsbestämmelser om inlösen av minoritetsaktier som beslutades vid reformen på det området (se prop. 2005/06:196 s. 24). Vissa av dessa övergångsbestämmelser är även motiverade för ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Det gäller registrering och verkställande av äldre bolagsstämmobeslut samt värdeöverföringar.

I överensstämmelse med den gängse ordningen vid ny lagstiftning på associationsrättens område bör fusions- och likvidationsförfaranden som har inletts före lagens ikraftträdande följa äldre bestämmelser. Detsamma bör gälla i fråga om en redan påbörjad överlåtelse av en understödsförenings rörelse.

Utredningens förslag gällande försäkringsföreningar innebär att endast revisor som är på visst sätt kvalificerad kan utses. Motsvarande krav saknas för understödsföreningar enligt UFL. Det är därför möjligt att i en

understödsförening i stället utse s.k. lekmanarevisor. En revisor, som utsetts före ikraftträdandet, bör ha möjlighet att fullgöra sitt uppdrag för den tid han eller hon har utsetts, trots att han eller hon inte uppfyller de högre kompetenskraven. En motsvarande övergångsbestämmelse infördes när revisorskraven beträffande försäkringsbolag skärptes (se prop. 1998/99:87 s. 434 f.).

Såvitt avser försäkringsföreningarna kommer genom den nya lagen att gälla mera långtgående bestämmelser om ingripanden från Finansinspektionen. I mindre mån ändras bestämmelserna därom även beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag. I enlighet med allmänna principer för lagstiftning som rör intrång hos enskilda bör gälla att om de omständigheter som föranleder ett ingripande från tillsynsmyndigheten hänför sig till tiden före den nya lagen, bör frågan om ingripande bedömas enligt äldre bestämmelser, om inte en tillämpning av nya bestämmelser skulle leda till ett mindre strängt ingripande. En övergångsbestämmelse med sådan innebörd intogs vid införandet av lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Enligt föreliggande förslag ska nuvarande bestämmelser om överklagande på så sätt ändras att samtliga beslut av Finansinspektionen, mot vilka talan får föras vid domstol, ska överklagas hos länsrätten. Detta förslag motiverar en övergångsbestämmelse om att beslut som har meddelats före den nya lagens ikraftträdande ska överklagas enligt äldre bestämmelser.

Enligt föreliggande förslag ska registreringar av försäkringsföreningar ske i försäkringsregistret, vilket förs av Bolagsverket. I dag registreras försäkringsföreningarna i understödsföreningsregistret, vilket förs av Finansinspektionen. Vid registreringar i understödsföreningsregistret sker för närvarande en vidare prövning än som normalt är fallet vid registreringar. Av den anledningen bör registreringsanmälningar handläggas av inspektionen när de har kommit in till Finansinspektionen före ikraftträdandet.

När FRL infördes förtydligades i övergångsbestämmelser statusen för Stockholms stads brandförsäkringskontor. Ett sådant förtydligande bör behållas.

I ÅRFL bör tas in övergångsbestämmelser om överkursfonden motsvarande dem som vid införandet av ABL togs in i årsredovisningslagen (1995:1554) och lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. (Se härom prop. 2004/05:85 s. 497.)

Övergångsbestämmelserna behandlas vidare i författningskommentaren.

12 Förslagets konsekvenser

Bedömning: Den nya lagen innebär en större tydlighet i regelverket för försäkringsföretag. Detta bör underlätta tillämpningen av reglerna och därmed leda till en minskning av företagens administrativa kostnader.

I ett övergångsskede kan den nya lagen föranleda vissa merkostnader för försäkringsföretagen avseende information, interna utbildningsinsatser och extern specialishjälp.

För små ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar skulle de nya kraven kunna komma att vålla svårigheter. Dessa företag kan dock genom ett dispensförfarande undantas från onödigt tyngande bestämmelser.

Den nya lagen kräver vissa anpassningar från Finansinspektionens sida. I ett övergångsskede beräknas arbetsbördan öka hos inspektionen. Eventuella merkostnader hos inspektionen ska finansieras inom befintliga ramar och genom ansöknings- och registreringsavgifter enligt principen om full kostnadstäckning.

Den nya lagen väntas inte heller i övrigt innebära några kostnadsökningar för det allmänna.

12.1 Allmänt

I promemorian föreslås att försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, och lagen (1972:262) om understödsföreningar upphör att gälla och ersätts av en ny försäkringsrörelselag. Den nya lagen ska vara tillämplig på samtliga svenska försäkringsföretag, dvs. försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar (för närvarande benämnda understödsföreningar). Hela den privata försäkringssektorn i Sverige berörs således av förslaget.

Ett syfte med den nya lagen är att reformera det associationsrättsliga regelverket genom en modernisering och anpassning till allmänna associationsrättsliga regelverk. Härav följer att försäkringsaktiebolagen ska omfattas av allmänna associationsrättsliga regler som finns i aktiebolagslagen (2005:551), ABL. Enligt förslaget kommer ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar fortsatt utgöra två särskilda kooperativa företagsformer för drivande av försäkringsrörelse. Dessa försäkringsföretag ska tillämpa flertalet allmänna associationsrättsliga bestämmelser i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL.

Utöver associationsrättsliga särregler, kommer i den nya lagen samlas alla rörelse regler för försäkringsföretag. De nuvarande näringsrättsliga bestämmelserna i FRL har i stor utsträckning överförts till den nya lagen utan sakliga ändringar. Därutöver föreslås att försäkringsföreningarna underkastas samma verksamhetsbestämmelser som försäkringsbolagen.

Den 15 juli 2009 trädde ny lagstiftning i kraft som genomför EG:s direktiv (2005/56/EG) om gränsöverskridande fusioner med avseende på finansiella företag (se prop. 2008/09:180). Direktivet genomförs för finansiella företag som drivs i form av aktiebolag eller ekonomisk

förening, dvs. bankaktiebolag, kreditmarknadsföretag, fondbolag, värdepappersbolag börser, clearingorganisationer och försäkringsaktiebolag.

I dag finns inga regler om samgående av ömsesidiga försäkringsföretag eller samgående av försäkringsföreningar genom fusion. Dessa företagsformer är i stället hänvisade till samgåenden genom möjligheten till frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd med en efterföljande likvidation av det överlåtande företaget. I denna promemoria föreslås att regler om fusion, såväl nationella som gränsöverskridande, införs även för ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar.

12.2 Den privata försäkringssektorn

Försäkringsverksamhet har på olika sätt stor samhällsekonomisk betydelse. Försäkringsinstitut tar över och utjämnar individuella risker och skapar därigenom säkerhet för företag, ekonomisk trygghet för enskilda och bidrar till att omfördela sparande i ekonomin. I Sverige finns tre delvis skilda försäkringssystem. Dessa är den allmänna försäkringen där individens anslutning är direkt beroende av riksdagsbeslut, kollektivavtalad försäkring där anslutning bestäms av arbetsmarknadens parter och ett mer renodlat privat försäkringssystem.

De företag som opererar på försäkringsmarknaden – försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar – hanterar såväl kollektivavtalad försäkring som individuell försäkring. Försäkringsverksamhetens betydelse för den enskildes ekonomiska trygghet och försäkringsteknikens komplexitet utgör grunden för det särskilda, detaljerade regelverk som omger den privata försäkringssektorn. Utformningen av dessa regler har stor betydelse för utbudet av olika typer av försäkringar samt försäkringsmarknadens struktur och utveckling.

Eftersom livförsäkring och skadeförsäkring inte får bedrivas i samma bolag är det vanligt att försäkringsmarknaden delas in i en livförsäkringsmarknad där livförsäkringsbolag är verksamma och en skadeförsäkringsmarknad med skadeförsäkringsbolag. Understödsföreningarna utgör i dag en särskild institutskategori för drivande av icke-affärsmässig försäkringsverksamhet till en sluten krets.

Tabell 1 Sammanställning försäkringsföretag 30 juni 2009

	Antal	varav ömsesidiga bolag
Rikstäckande bolag	146	
Livförsäkringsbolag	30	4
Fondförsäkringsbolag	14	
Skadeförsäkringsbolag	100	6
Lokala skadebolag	205	103
Understödsföreningar	77	
Tjänstepensionskassor	16	
Övriga	61	
	428	

12.3 Konsekvenser för försäkringsföretagen

Promemorians förslag innebär att ett samlat regelverk för drivande av modern försäkringsrörelse tillskapas. Ett syfte är att förbättra förutsättningarna för försäkringsföretagen att utveckla sin verksamhet. Den nya lagen ges en modern och användarvänlig utformning. Bland annat har paragraferna gjorts mindre omfattningsrika än tidigare motsvarigheter, språket har så långt möjligt anpassats till dagens förutsättningar och rubriker har införts för att göra det lättare att hitta regler inom samma specialområde.

12.3.1 Ny associationsrätt för försäkringsföretag

Allmänt

Den nya försäkringsrörelselagen innehåller bara de associationsrättsliga regler som är specifika för försäkringsverksamhet. I övrigt ska försäkringsföretagen följa de associationsrättsliga regler som gäller generellt för aktiebolag eller ekonomiska föreningar. En nackdel med det valda upplägget är att olika hänvisningar blivit nödvändiga. Detta motverkar i viss utsträckning det angivna syftet att förbättra och förenkla. Mot detta står emellertid de uppenbara nackdelar med att i en speciallag upprepa allmänna regler som finns på annat håll, exempelvis avseende de allmänna reglerna om aktiebolagen. Förutom att det kan skapa problem i den praktiska tillämpningen finns alltid risken att förändringar i de allmänna reglerna inte samtidigt genomförs för dess motsvarigheter i speciallagarna. I stor utsträckning har just dessa sistnämnda nackdelar gjort nuvarande försäkringsrörelselag omodern och svårtillgänglig. Nackdelarna med en hänvisningsteknik har därför bedömts som betydligt mindre än en teknik med återupprepning av allmänna regler.

Det är oundvikligt att en reform av detta slag under en övergångstid innebär vissa merkostnader för försäkringsföretagen i form av kostnader för information, interna utbildningsinsatser och extern specialhjälp. När det gäller försäkringsaktiebolagen kan dock antas att en del av de anpassningar och utbildningsinsatser som aktualiseras redan har företagits med anledning av ikraftträdandet av den nya aktiebolagslagen.

Även om den nya lag som nu föreslås kommer att ställa krav på särskilda insatser torde det för flertalet berörda företag inte innebära några problem av betydelse att gå över till det nya regelverket. På sikt bedöms kostnaderna till och med kunna bli lägre än i dag då större tydlighet i reglerna bör underlätta för företagen att tillämpa dem.

Försäkringsaktiebolag

Sedan 2006 gäller en ny aktiebolagslag. Den nya aktiebolagslagen (2005:551), ABL, innehåller ett stort antal materiella förändringar i förhållande till 1975 års aktiebolagslag (se avsnitt 6.2). För försäkringsaktiebolagen gäller dock alltså bestämmelser i försäkringsrörelselagen (1982:713) som vilar på den gamla aktiebolagslagen. I syfte modernisera och anpassa reglerna för försäkringsaktiebolag till det som gäller för allmänna företag föreslås att försäkringsaktiebolagen, på samma sätt som för bankaktiebolagen, ska omfattas av de allmänna associationsrättsliga bestämmelserna som finns i ABL. I avsnitt 6 analyseras och redovisas de särskilda associationsrättsliga regler som ska gälla i stället för eller utöver bestämmelserna i ABL. Det kan konstateras att ett betydande antal särregler bedöms nödvändiga. Alternativet är att även fortsättningsvis ha ett heltäckande associationsrättsligt regelverk för försäkringsaktiebolagen. Detta skulle emellertid innebära att en övervägande majoritet av ABL:s ca 800 bestämmelser behöver upprepas i den nya försäkringsrörelselagen och att dessa bestämmelser löpande ska uppdateras för att säkerställa att utvecklingen på aktiebolagsrättens område följs. Detta kan inte anses vara till fördel för försäkringsaktiebolagen och är heller inte i överensstämmelse med hur andra finansiella företag regleras.

Förslaget innebär vidare att det som föreskrivs för allmänna aktiebolag i andra lagar och förordningar, t.ex. i inkomstskattelagen (1999:1229), blir tillämpligt på försäkringsaktiebolagen, om inte annat särskilt föreskrivs. Förslaget torde inte medföra några negativa konsekvenser för de berörda bolagen.

Drygt 120 försäkringsaktiebolag berörs av förslagen. Av dessa bedriver 30 livförsäkring och 94 skadeförsäkring. Av de sistnämnda är 49 s.k. skadecaptives, dvs. försäkringsbolag som uteslutande har till uppgift att försäkra delar inom en koncern som inte driver försäkringsrörelse.

Tabell 2 Tillgångar i försäkringsaktiebolag 30 juni 2009 (mkr)

	Antal	Tillgångar	Medel	Median
Livförsäkringsbolag	40	1 607 168	55 420	5 903
Vinstutdelande aktiebolag	33	644 681	29 304	4 142
Icke-vinstutdelande aktiebolag	7	962 487	137 498	120 694
Skadeförsäkringsbolag	94	433 012	4 511	385
	134	2 040 180	59 931	

Källa: Finansinspektionen

Ömsesidiga försäkringsbolag

Enligt förslaget kommer ömsesidiga försäkringsbolag fortsatt utgöra en särskild företagsform för drivande av försäkringsrörelse. Det innebär att reglerna om bildandet av ett ömsesidigt försäkringsbolag, delägarkretsen, garantier och överskottshantering behålls. I de delar där reglerna motsvarar allmänna associationsrättsliga regler görs dock hänvisningar till

lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL. Enligt förslaget blir flertalet allmänna associationsrättsliga bestämmelser i FL tillämpliga på de ömsesidiga bolagen. Eftersom FL i stora stycken svarar mot de regler som gäller för de ömsesidiga försäkringsbolagen enligt den nuvarande försäkringsrörelselagen, medför dock detta endast ett begränsat antal förändringar i sak. En nyhet är att försäkringsbolagen ges vidgade möjligheter till extern kapitalanskaffning genom tillämpning av bestämmelserna i 5 kap. FL om förlagsinsatser. Vidare blir det möjligt för ömsesidiga bolag att genom fusion gå samman med andra motsvarande bolag.

Det finns fyra ömsesidiga livförsäkringsbolag, varav det största står för ungefär en femtedel av de totala livförsäkringstillgångarna på den svenska försäkringsmarknaden. Övriga riktigt stora livförsäkringsföretag återfinns bland de icke-vinstdelande livförsäkringsaktiebolagen. På det rikstäckande planet finns sex ömsesidiga skadeförsäkringsbolag.

Tabell 3 Tillgångar i ömsesidiga bolag 30 juni 2009 (mkr)

	Antal	Tillgångar	Medel	Median
Ömsesidiga livbolag	4	520 748	260 374	52 419
Ömsesidiga skadebolag	58	112 568	1 979	280
Rikstäckande bolag	6	54 120	10 825	6 704
Större lokala bolag	52	58 448	1 218	569
	62	633 316	262 353	

Källa: Finansinspektionen

Försäkringsföreningar

De associationer som bedöms få de största kostnadsökningarna är försäkringsföreningarna. Inte minst kommer de allmänna krav på kapital i försäkringsföretagen att belasta försäkringsföreningarna. Mot detta står det övergripande syftet med dessa särskilda regler på försäkringsområdet, nämligen att skydda försäkringstagarnas och andra ersättningsberättigades intressen. Det har därför bedömts rimligt att kapitalkraven så långt möjligt ska vara likformiga för alla försäkringsföretag oavsett associationsform. I detta ligger också det viktiga syftet att skapa konkurrensneutrala regler för de olika associationsformerna.

Tabell 4 Tillgångar i understödsföreningar 30 juni 2009 (mkr)

	Antal	Tillgångar	Medel	Median
Tjänstepensionskassor	16	99 104	6 752	4 181

Källa: Finansinspektionen

Konsekvenser för små försäkringsföretag

För de mindre försäkringsföreningarna och i någon mån vissa mindre ömsesidiga försäkringsbolag kan de nya kraven komma att vålla svårigheter. För små försäkringsföreningar kan bl.a. de skärpta kapitalkraven i enskilda fall bli besvärliga att uppfylla. Dessa företag ska emellertid kunna särbehandlas genom ett dispensförfarande genom vilket de ska kunna undantas från onödigt tyngande bestämmelser. En samlad bedömning får leda fram till om dispens ska komma i fråga och i så fall hur långtgående undantagen ska vara.

12.4 Konsekvenser för det allmänna

De förslag som lämnats i denna promemoria bedöms inte ge några omedelbara effekter på samhällsekonomin. Försäkringssektorn är en viktig del av det finansiella systemet med uppgift att omfördela olika risker i samhället. Av detta skäl är det därför viktigt att de företag som verkar inom denna sektor har ändamålsenliga och effektiva regler. Från ett samhällsligt perspektiv är det vidare angeläget att de regelverk som finns inom hela finanssektorn inte skiljer sig åt till sin konstruktion annat än på sådana punkter där det särskilt kan motiveras. Förslaget till en ny försäkringsrörelselag ligger därför väl i linje med de reformer som skett inom t.ex. banksektorn. På sikt bör därför förslaget få en positiv effekt på samhällsekonomin.

Vidare följer de nya reglerna beträffande gränsöverskridande fusioner i finansiella företag i stort det som redan gäller för allmänna företag (svenska aktieföretag och ekonomiska föreningar) samt för europabolag och europakooperativ med säte i Sverige som driver finansiell verksamhet.

Föreliggande förslag innebär vissa nya arbetsuppgifter för främst Finansinspektionen och Bolagsverket.

I nuläget kan inte förutses några effekter på andra samhällsfunktioner eller samhällsintressen.

Finansinspektionen

Införandet av den nya lagen kommer att innebära ett visst merarbete för Finansinspektionen. Inspektionen har emellertid redan påbörjat ett stort förändringsarbete avseende tillsynen av försäkringsverksamheten till följd av den nya principbaserade tillsynsmodellen. Det merarbete som trots allt blir följderna av de nya reglerna bedöms dock inte vara större än vad som normalt är att förvänta rörande förändringar inom inspektionens ansvarsområden. Bland annat kommer att krävas att Finansinspektionen ser över sina föreskrifter och gör ändringar i dessa. Ett visst särskilt merarbete kommer att bli nödvändigt till följd av att försäkringsföreningarna kommer att lyda under ett mer omfattande regelverk än det nuvarande. Vidare kommer en del anpassningar av företagets bolagsordningar och stadgar att övergångsvis innebära många extra ärenden för inspektionen.

Samtidigt kommer, som framgår nedan, registeransvaret för de drygt 90 föreningar som i dag finns registrerade, att överföras till Bolagsverket. De resurser Finansinspektionen i dag lägger ned på administration av registret frigörs när förslaget genomförs. Vidare kan antas att de ärendebedömningar, särskilda tillsynsinsatser m.m. som kommer att genomföras kan ske på ungefärligen samma sätt beträffande samtliga försäkringsföretag.

Lagförslagen bedöms därför inte innebära något större resursbehov hos Finansinspektionen, vare sig på kort eller lång sikt. Eventuella merkostnader hos inspektionen ska finansieras inom befintliga ramar samt genom anmälnings- och registreringsavgifter enligt principen om full kostnadstäckning.

Bolagsverket

Bolagsverket kommer att få ett utvidgat registeransvar genom att verket i fortsättningen ska göra registreringar inte bara av försäkringsbolag utan också av försäkringsföreningar. De i dag ca 90 föreningarna torde dock endast innebära en marginell ökning av Bolagsverkets ärendehantering. Förslaget får vidare till följd att antalet registreringar av godkända ändringar av bolagsordningar och stadgar under en övergångsperiod kommer att öka. De merkostnader som nämnda förslag kan innebära för Bolagsverket bör kunna finansieras inom ramen för myndighetens avgiftssystem.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till försäkringsrörelselag

1 kap. Inledande bestämmelser

I kapitlet anges inledningsvis lagens tillämpningsområde och erinras om den reglering som gäller för utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Därefter följer en rad definitioner av centrala begrepp och uttryck i lagen. I kapitlet behandlas också tillämpningen i vissa fall av bestämmelserna om livförsäkring på skadeförsäkringar.

Vidare anges de verksamhetsinriktningar för vilka mera långtgående undantag från lagens bestämmelser kan beslutas. Möjligheterna till undantag gäller i huvudsak företag vars verksamhet inte omfattas av EG:s rättsakter. I några av de följande kapitlen finns ytterligare bestämmelser om undantag. De undantagen tar sikte på enskilda krav angående rörelsen.

Kapitlet avslutas – liksom de övriga kapitlen – med bestämmelser som uppftar bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela tillämpningsföreskrifter i närmare angivna avseenden.

För försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (försäkringsbolag) gäller redan genom försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, det stora flertalet av de regler som finns i kapitlet. Dessa regler ska i fortsättningen tillämpas även på sådana föreningar, vilka för närvarande regleras genom lagen (1972:262) om understödsföreningar (UFL).

1 kap. 1 §

I paragrafens *första mening* anges lagens tillämpningsområde till att omfatta försäkringsrörelse som drivs av svenska försäkringsföretag. Det som i lagen avses med begreppet försäkringsföretag framgår av 3 §.

Av artikel 9.3 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag (SE-förordningen) följer att lagens bestämmelser för publika försäkringsaktiebolag – såväl associationsrättsliga som näringsrättsliga – är tillämpliga även på europabolag som har säte i Sverige och som har beviljats tillstånd att driva försäkringsrörelse. Av motsvarande bestämmelse i artikel 8.2 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-förordningen) följer vidare att lagens bestämmelser som gäller för försäkringsföreningar även ska tillämpas av europakooperativ som har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse. Närmare om föreslagen reglering av europabolag och europakooperativ som driver försäkringsrörelse, se avsnitt 6.4 och 8.3.

Paragrafens *andra mening* anger undantagen från lagens tillämpningsområde. Dessa undantag överensstämmer med dem som avses i 1 kap. 2 § första stycket nuvarande FRL och delvis med dem som avses i 2 § första stycket UFL. Det har inte ansetts nödvändigt att såsom i FRL

särskilt uttrycka att lagens bestämmelser inte gäller för försäkringsrörelse som utövas av försäkringsanstalter som inrättats av staten eller, såsom i UFL, att de inte gäller försäkringsutfästelser för vilka staten eller kommun är ansvarig. Rörelsen i sådana anstalter, t.ex. Premiepensionsmyndigheten, drivs genomgående enligt andra författningar och omfattas därmed av undantaget avseende sådan försäkringsrörelse.

1 kap. 2 §

Paragrafen innehåller en hänvisning till den särskilda lagstiftningen för utländska försäkringsgivare. Paragrafen överensstämmer med 1 kap. 2 § andra stycket nuvarande FRL.

1 kap. 3 §

I paragrafen anges vilka företagsformer som omfattas av samlingsbegreppet försäkringsföretag. Bestämmelsen saknar motsvarighet i FRL och UFL, men står i nära överensstämmelse med den betydelse begreppet har i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Av paragrafen framgår att med försäkringsföretag avses försäkringsaktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och försäkringsförening. Av förslaget till 2 kap. 1 § framgår att försäkringsrörelse bara får drivas av dessa företag.

I likhet med FRL, ges inte någon definition av associationsformerna försäkringsaktiebolag och ömsesidigt försäkringsbolag. Det får anses självklart att med ett försäkringsaktiebolag förstås ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva försäkringsrörelse. I enlighet med internationellt vedertagna principer har ett ömsesidigt försäkringsbolag till ändamål att främja delägarnas ekonomiska intressen genom försäkringsrörelse. Av 12 kap. 1 § framgår att det är försäkringstagarna och i vissa fall de försäkrade som är delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Det är alltså dessa personers intressen som ska främjas genom bolagets försäkringsrörelse. De bärande tankarna bakom ömsesidigheten har behandlats mera utförligt i avsnitt 4.3.1.

Med begreppet försäkringsförening ska förstås en förening som har till uppgift att driva försäkringsrörelse i vilken medlemmarna deltar genom att använda föreningens tjänster som försäkringstagare eller som försäkrad, se förslaget till 13 kap. 1 §. Föreningsformen tar sin utgångspunkt i det som nu benämns understödsföreningar. Förändringen består i att en försäkringsförening inte behöver vara sluten och att all form av direkt försäkringsverksamhet – med de restriktioner som gäller för försäkringsbolagen – får drivas i föreningen. En försäkringsförening kan dock inte få tillstånd att driva bara återförsäkringsrörelse, se författningskommentaren till 2 kap. 14 §.

1 kap. 4 §

I överensstämmelse med definitionerna av livförsäkringsbolag och skadeförsäkringsbolag i 1 kap. 4 § FRL definieras i paragrafen begreppen livförsäkringsföretag och skadeförsäkringsföretag. Till följd av defini-

tionen av försäkringsföretag i 3 § ska med livförsäkringsföretag avses livförsäkringsaktiebolag, ömsesidigt livförsäkringsbolag och livförsäkringsförening. Vidare är ett skadeförsäkringsföretag antingen ett skadeförsäkringsaktiebolag, ett ömsesidigt skadeförsäkringsbolag eller en skadeförsäkringsförening.

Definitionen av återförsäkringsbolag i 10 § kompletterar definitionerna i denna paragraf.

1 kap. 5 §

I paragrafen fastslås begreppen skadeförsäkring och livförsäkring. Med skadeförsäkring avses sådan försäkring som anges i 2 kap. 11 §, medan med livförsäkring förstås sådan försäkring som upptas i 2 kap. 12 §. Se vidare författningskommentaren till de paragraferna.

1 kap. 6 §

Paragrafen överensstämmer i sak beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 1 kap. 5 § första och andra styckena FRL. Den anger förutsättningarna för tillämpning av bestämmelserna om livförsäkring på vissa skadeförsäkringar (sjuk- och olycksfallsförsäkringar samt avgångsbidragsförsäkringar).

1 kap. 7 §

Paragrafen behandlar tillämpningen av vissa bestämmelser om livförsäkring på livränta och sjukränta som tillhör skadeförsäkring. Såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer den i stora delar med 1 kap. 5 § tredje och fjärde styckena FRL. Skillnaderna beror på att några av gällande bestämmelser vid ett livförsäkringsbolags likvidation inte har överförts till den nya lagen och att förmånsrätt numera följer med fordringar på grund av alla försäkringsavtal.

1 kap. 8 §

Paragrafen innehåller en definition av begreppet tjänstepensionsförsäkring, vilken i huvudsak överensstämmer med definitionen i 1 kap. 3 a § första stycket FRL med det tillägget att sådan försäkring som tecknas för egen räkning av egenföretagare inte räknas som tjänstepensionsräkning. Ett sådant undantag är avsett att gälla redan i dag (se prop. 2004/05:165 s. 122 ff.), men kommer inte till direkt uttryck i nuvarande definition.

1 kap. 9 §

I paragrafen, som i stort motsvarar 1 kap. 3 b § första stycket FRL, definieras begreppet återförsäkring. Begreppet utländsk försäkringsgivare används i lagen som ett samlingsbegrepp för utländska juridiska

och fysiska personer som driver försäkringsverksamhet. I begreppet ingår således även sammanslutningar som i form av försäkringsbörser verkar som försäkringsgivare, t.ex. Lloyd's.

1 kap. 10 §

I paragrafen definieras ett återförsäkringsbolag som ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag som fått tillstånd bara för rörelse som avser återförsäkring (se 9 §). Bestämmelsen överensstämmer med 1 kap. 3 b § andra stycket FRL.

1 kap. 11 §

I paragrafen ges definitioner av begreppen försäkringstagare och försäkrad. Begreppen har samma betydelse i denna lag som i försäkringsavtalslagen (2005:104), se 1 kap. 4 § den lagen och prop. 2003/04:150 s. 367 f. Motsvarande bestämmelse saknas i nuvarande lagstiftning om försäkringsrörelse.

Det kan här nämnas att den nya lagen i de allra flesta situationer med försäkringstagare jämställer andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar, dvs. förmånstagare och andra försäkrade än försäkringstagare vilkas rätt till ersättning vilar på försäkringsavtalet. I några fall intar dock försäkringstagare en särställning. Det gäller bl.a. i fråga om information (se 4 kap. 2 § och 8 kap. 5 §) och sekretess (se 4 kap. 14 §).

Bestämmelser som omfattar den försäkrade men inte andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar finns i 6 kap. 33 § och 12 kap. 1 §.

1 kap. 12 §

Paragrafen upptar ytterligare definitioner. Utöver förkortningen EES definieras begreppen behörig myndighet, försäkringsholdingföretag och specialföretag. Definitionerna motsvarar i huvudsak dem i 1 kap. 9 e, 9 g och 9 h §§ FRL.

I definitionen av behörig myndighet har emellertid den geografiska begränsningen till EES tagits bort och i definitionen av försäkringsholdingföretag har uttrycket försäkringsföretag kompletterats med begreppet utländska försäkringsgivare.

Begreppet specialföretag definieras på ett sätt som nära knyter an till definitionen av detta i återförsäkringsdirektivet (2005/68/EG). Det har dock inte införts några svenska specialföretag enligt optionen i direktivet. Däremot är det möjligt att använda tillgångar som är hänförliga till utländska specialföretag – dvs. företag som är auktoriserade i ett annat land inom EES – för skuldtäckning. Att överta risker från ett försäkringsföretag omfattar även att överta risker från ett återförsäkringsföretag.

1 kap. 13 §

Paragrafen, som innehåller en definition av begreppet intresseföretag, överensstämmer med 1 kap. 9 b § och 9 f § första stycket FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.1.

1 kap. 14 §

Paragrafen anger vad som i lagen avses med uttrycket nära förbindelser och överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag eller ömsesidiga försäkringsbolag med 1 kap. 9 c § nuvarande FRL.

1 kap. 15 §

I paragrafen definieras begreppet kvalificerat innehav. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 9 i § första stycket FRL.

1 kap. 16 §

Av paragrafen framgår att bedömningen av om ett innehav är ett kvalificerat innehav enligt 15 § ska göras bl.a. med tillämpning av vissa bestämmelser om s.k. flaggning i 4 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 9 i § andra stycket FRL.

1 kap. 17 §

Paragrafen innehåller en definition av det vid skadeförsäkring förekommande uttrycket ”land där risken är belägen”. I *första stycket* punkterna 1 och 2 framgår huvudregeln. I *andra stycket* anges de särregler som gäller för vissa typer av försäkringar. Bestämmelsen överensstämmer i sak med 1 kap. 9 a § andra stycket FRL.

1 kap. 18 §

I paragrafen definieras begreppet ”land där åtagandet ska fullgöras”, vilket tar sikte på livförsäkring. Paragrafen överensstämmer i sak med 1 kap. 9 a § tredje stycket FRL.

1 kap. 19 §

Paragrafen anger i två punkter de möjligheter till dispens som kan komma i fråga vid direkt skadeförsäkringsrörelse. Dispensmöjligheterna svarar mot undantagsbestämmelser i skadeförsäkringsdirektiven. Dispensmöjligheterna, som för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del överensstämmer med 1 kap. 10 § andra stycket FRL, utvidgas till att nu även omfatta försäkringsföreningar som driver skadeförsäkringsrörelse. Dispensmöjligheten för försäkrings-

föreningarna träffar s.k. sjukkassor. Dispensmöjligheten har viss motsvarighet i 2 § andra stycket UFL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.

1 kap. 20 §

Paragrafen, som svarar mot en undantagsbestämmelse i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet, öppnar möjlighet till undantag för viss livförsäkringsverksamhet. Undantagsmöjligheten avser livförsäkringsföretag som tillhandahåller försäkringsförmåner endast vid dödsfall, där storleken av förmånerna inte överstiger den genomsnittliga begravningskostnaden för en avliden person eller där förmånerna utgår in natura. Dispens under åberopande av denna bestämmelse kan bli aktuell för s.k. begravningskassor. Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande FRL, men har viss motsvarighet i 2 § andra stycket UFL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.

1 kap. 21 §

Paragrafen ger möjlighet till undantag för verksamhet i utlandet om hänsyn till utländsk rätt eller rättstillämpning ger anledning till det. Genom att sådana hänsyn ska tas tillgodoses bl.a. att EG:s rättsakter inte överträds genom ett beslut om undantag. Bestämmelsen har beträffande försäkringsbolagen i sak samma innehåll som 1 kap. 10 § första stycket FRL.

1 kap. 22 §

Enligt paragrafen är det Finansinspektionen som prövar och fattar beslut om undantag från lagens bestämmelser. Om ett ärende är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt ska det dock prövas av regeringen. Oavsett handläggningen ska Finansinspektionen meddela beslut i ärendet. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 1 kap. 10 § tredje stycket FRL.

1 kap. 23 §

Paragrafen överensstämmer med 1 kap. 2 § tredje stycket FRL.

1 kap. 24 §

Paragrafen upptar övergångsbestämmelser för vissa äldre försäkringar som meddelats av ett försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag. Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 14 § FRL.

1 kap. 25 §

Paragrafen gäller endast försäkringsföretag vilkas verksamhet före lagens ikraftträdande reglerats genom UFL. På sätt som motsvarar vad som

enligt 24 § gäller för äldre försäkringar tecknade hos försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag, ska för försäkringar meddelade av föreningar också i fortsättningen tillämpas nuvarande krav på skälighet om inte annat avtalas.

2 kap. Tillstånd för försäkringsföretag

Bestämmelserna i 2 kap. innehåller regler om förfarandet vid och förutsättningarna för beslut om tillstånd att driva försäkringsrörelse. När det gäller försäkringsbolag innebär bestämmelserna inte någon ändring i förhållande till gällande ordning. För försäkringsföreningar däremot innebär tillståndskravet och det därmed förknippade förfarandet en stor förändring.

2 kap. 1 §

I paragrafen, som svarar mot 1 kap. 1 § första stycket FRL, anges att drivande av försäkringsrörelse fordrar tillstånd och att ett sådant får ges svenska aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Vad som avses med ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar framgår av författningskommentaren till 1 kap. 3 § med hänvisningar.

Till skillnad mot gällande rätt framgår av nu föreslagna 17 § att tillstånd att driva försäkringsrörelse ska kunna meddelas redan bildade aktiebolag. Det i nuvarande lag använda begreppet koncession har utmönstrats såsom otidsenligt och ersatts med tillstånd.

2 kap. 2 §

I paragrafens *första stycke* anges de bestämmelser i den nya lagen om styrelsen eller dess ledamöter som ska gälla också för tillsynsorganet i dualistiskt organiserade europabolag och europakooperativ med säte i Sverige och som har beviljats tillstånd att driva försäkringsrörelse (se lagen [2004:575] om europabolag och lagen [2006:595] om europakooperativ).

I *andra stycket* finns en erinran om att bestämmelserna om styrelsen och dess ledamöter i den nya lagen gäller för ett europabolags eller ett europakooperativs ledningsorgan och dess ledamöter samt, om det är monistiskt organiserad, för dess förvaltningsorgan och dess ledamöter.

Paragrafen motsvarar i sak 1 a kap. 7 § FRL och 99 § UFL.

2 kap. 3 §

Paragrafen, som ger ett företag möjlighet att få Finansinspektionens förhandsbesked i en fråga om tillstånd för viss verksamhet krävs enligt den nya lagen, överensstämmer med 1 kap. 1 § tredje stycket FRL. Ett sådant besked är bindande för Finansinspektionen.

2 kap. 4 §

Paragrafen anger förutsättningarna för att ett svenskt företag ska ges tillstånd att driva försäkringsrörelse. Den har beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag samma innehåll som 2 kap. 3 § fjärde och femte styckena FRL. Bestämmelserna i 2 kap. anger uttömmande de hänsyn som ska tas vid tillståndsprövningen. Av dem framgår implicit att behovsprövning inte är tillåten. Följaktligen är bestämmelsen i 2 kap. 3 § åttonde stycket andra meningen FRL, som innehåller ett uttryckligt förbud mot behovsprövning, inte längre erforderlig.

Bestämmelsen behandlas beträffande försäkringsföreningar närmare i avsnitt 9.2.2.

2 kap. 5 §

I paragrafen regleras tillståndsprövningen vid s.k. nära förbindelser. Såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 2 kap. 3 § sjunde stycket FRL.

2 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att tillstånd kan ges tills vidare eller för bestämd tid och anger vad som gäller vid förlängning och ändring av tillstånd. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer *första stycket* med 2 kap. 3 § åttonde stycket första meningen FRL och *andra stycket* med 2 kap. 3 § sista stycket FRL.

2 kap. 7 §

Paragrafen anger att ett försäkringsföretags beslut att ansöka om förlängning av tillstånd att driva försäkringsrörelse ska fattas av dess stämma. Paragrafen svarar mot 9 kap. 15 § FRL. Till skillnad mot vad som gäller enligt den bestämmelsen fordras i paragrafen inte beslut av en ordinarie stämma.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.4, 7.2.4 och 8.2.6.

2 kap. 8 §

Paragrafen, som anger att bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med tillståndsgivning motsvarar 2 kap. 3 § första stycket FRL. Det äldre uttrycket stadfästelse har slopats och ersatts med uttrycket godkännande.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

2 kap. 9 §

Paragrafen behandlar beslut om ändring av bolagsordning eller stadgar. Den svarar mot delar av 2 kap. 3 § sista stycket FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

2 kap. 10 §

Paragrafen, som anger minsta tillåtna kapitalbas när ett försäkringsföretags rörelse påbörjas, överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 1 kap. 8 a § tredje stycket FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.1 och 9.3.3.

2 kap. 11 §

Paragrafen anger de försäkringsklasser som tillstånd för direkt skadeförsäkringsrörelse kan avse. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 kap. 3 a § första och tredje styckena FRL.

2 kap. 12 §

I paragrafen anges försäkringsklasserna för direkt livförsäkringsrörelse. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagens del med 2 kap. 3 b § första stycket FRL.

I samklang med EG:s livförsäkringsdirektiv och regleringen i andra EU-länder används nu romerska siffror vid numreringen av försäkringsklasserna. En sådan numrering är avsedd att underlätta Finansinspektionens kontakter med utländska myndigheter och försäkringsgivare.

2 kap. 13 §

Paragrafen, som motsvarar 2 kap. 3 c § FRL, anger att tillstånd för rörelse avseende mottagen återförsäkring ska avse risker som hänför sig till en eller flera av de skade- eller livförsäkringsklasser som anges i 11 och 12 §§. En föreskrift med sådant innehåll finns för närvarande intagen i 5 § i Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsklasser (FFFS 2000:13).

2 kap. 14 §

I paragrafen slås fast att endast ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag får ges tillstånd för rörelse som uteslutande avser återförsäkring. Motsatsvis följer att en försäkringsförening inte får driva uteslutande återförsäkring.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.2.4.

2 kap. 15 §

Paragrafen, som behandlar beslutsbefogenheten i ärenden om tillstånd och godkännande av bolagsordning eller stadgar, överensstämmer med 2 kap. 3 § andra stycket FRL.

2 kap. 16 §

Paragrafen föreskriver en skyldighet för Finansinspektionen att i vissa fall samråda med en tillsynsmyndighet i ett annat EES-land. Såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 2 kap. 4 § FRL. Det i den paragrafen använda uttrycket försäkringsföretag har här ersatts med begreppet försäkringsgivare, dvs. en vidare, internationell krets av försäkringsgivare än den som omfattas av definitionen av försäkringsföretag i 1 kap. 3 §.

2 kap. 17 §

Av *första stycket* framgår att ett redan bildat aktiebolag, som ännu inte registrerats i aktiebolags- eller europabolagsregistret, får ansöka om tillstånd att driva försäkringsrörelse. Något hinder mot att ansöka om tillstånd att driva försäkringsrörelse efter att ett bolag registrerats finns inte. Enligt gällande rätt finns en motsvarande möjlighet för europabolag som med stöd av artikel 8 i rådet förordning (EG) nr 2157/2001, SE-förordningen, beslutat att bolagets säte ska flyttas till Sverige (se 1 a kap. 2 § FRL). Inte heller finns något hinder mot att, såsom gäller i dag, stiftarna ger in en tillståndsansökan innan försäkringsaktiebolaget formellt har bildats.

I *andra stycket* anges att tiden för när styrelsen ska göra en registreringsanmälan enligt 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551), ABL, ska räknas från tillståndsbeslutet, för det fall att tillståndsansökan har gjorts inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande.

Av *tredje stycket* framgår att ett ömsesidigt försäkringsbolag och en försäkringsförening ska ansöka om tillstånd innan bolaget respektive föreningen har bildats.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

2 kap. 18 §

Paragrafen, som upptar ett krav på ingivande av en verksamhetsplan vid tillståndsansökan, överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 kap. 3 § tredje stycket första meningen FRL.

2 kap. 19 §

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter på angivna områden. Bestämmelsen överensstämmer med 2 kap. 3 a § andra stycket och 3 b § andra stycket FRL.

3 kap. Verksamhet i ett annat land inom EES

Kapitlet behandlar ett svenskt försäkringsföretags verksamhet i ett annat land inom EES. Det kan vara fråga om verksamhet vid en sekundäretablering eller gränsöverskridande verksamhet. Kapitlets första hälft inleds med allmänna bestämmelser om sekundäretablering och åtföljs av särskilda bestämmelser för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring vid en sekundäretablering. I kapitlets andra hälft ges dels allmänna bestämmelser om gränsöverskridande verksamhet, dels särskilda bestämmelser om sådan verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagens del har bestämmelserna i kapitlet sakligt sett samma innehåll som föreskrifterna i 2 a kap. FRL. Beträffande försäkringsföreningar gäller för närvarande bestämmelser om verksamhet i ett annat EES-land endast för sådana föreningar som meddelar tjänstepensionsförsäkringar, s.k. tjänstepensionskassor. De bestämmelserna finns i 14 a–14 d §§ UFL.

3 kap. 1 §

Paragrafen, som behandlar ett direktförsäkringsföretags underrättelse om en avsikt att upprätta en sekundäretablering, överensstämmer för försäkringsbolagen med 2 a kap. 1 § första–femte styckena FRL. Första stycket svarar även mot 14 a § andra stycket UFL, samt fjärde och femte styckena mot 14 b § första stycket UFL. Paragrafen innebär inte några sakliga ändringar för försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag eller tjänstepensionskassor.

3 kap. 2 §

Paragrafen anger förutsättningarna för att Finansinspektionen med anledning av en underrättelse enligt 1 § ska lämna meddelande till en behörig utländsk myndighet. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 2 § första och andra styckena FRL. För tjänstepensionskassorna svarar paragrafen mot 14 c § första och andra styckena UFL.

3 kap. 3 §

I paragrafen åläggs Finansinspektionen att underrätta försäkringsföretaget om att ett meddelande till en behörig utländsk myndighet har lämnats. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 2 § tredje stycket första meningen FRL. För tjänstepensionskassorna svarar paragrafen mot 14 c § fjärde stycket UFL.

3 kap. 4 §

Paragrafen anger när verksamheten vid en sekundäretablering får påbörjas. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 2 § tredje stycket andra

meningen nuvarande FRL. För tjänstepensionskassor svarar paragrafen mot 14 c § femte stycket UFL.

3 kap. 5 §

I paragrafen anges när Finansinspektionen ska meddela beslut om att det inte finns förutsättningar för upprättande av en sekundäretablering. Paragrafen överensstämmer för försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 § sista stycket FRL och för tjänstepensionskassorna med 14 a § tredje stycket UFL.

3 kap. 6 §

Paragrafen reglerar försäkringsföretagets underrättelseskyldighet när förhållandena vid en sekundäretablering ska ändras. I fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 3 § första stycket FRL. För tjänstepensionskassorna svarar paragrafen i huvudsak mot 14 d § första stycket UFL.

3 kap. 7 §

I paragrafen anges vad Finansinspektionen ska iaktta när en anmäld ändring inte får göras. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 3 § tredje stycket FRL. För tjänstepensionskassorna svarar paragrafen mot 14 d § andra stycket UFL.

3 kap. 8 §

Denna paragraf innehåller – liksom 9–14 §§ – särskilda bestämmelser för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring vid en sekundäretablering. I paragrafen anges vad ett försäkringsföretags underrättelse till Finansinspektionen om sådan verksamhet ska innehålla. Paragrafen överensstämmer för försäkringsbolagen med 2 a kap. 1 § fjärde och femte styckena nuvarande FRL och för tjänstepensionskassorna med 14 b § första stycket UFL.

3 kap. 9 §

Paragrafen anger Finansinspektionens skyldighet att under vissa förutsättningar lämna meddelande till behörig myndighet i utlandet om en mottagen underrättelse. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 a § första stycket FRL och beträffande tjänstepensionskassorna med 14 b § andra stycket UFL.

3 kap. 10 §

I paragrafen åläggs Finansinspektionen att underrätta försäkringsföretaget om ett meddelande till en behörig utländsk myndighet. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 a § andra stycket FRL och beträffande tjänstepensionskassorna med 14 b § tredje stycket UFL.

3 kap. 11 §

Paragrafen anger Finansinspektionens skyldighet att underrätta försäkringsföretaget om de verksamhetsvillkor i utlandet som inspektionen får information om. Paragrafen överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 a § tredje stycket FRL och beträffande tjänstepensionskassor med 14 b § fjärde stycket UFL.

3 kap. 12 §

Paragrafen reglerar när verksamheten avseende tjänstepensionsförsäkring får påbörjas. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 a § fjärde stycket FRL och beträffande tjänstepensionskassorna med 14 b § femte stycket UFL.

3 kap. 13 §

I paragrafen anges om när Finansinspektionen ska meddela beslut om att det inte finns förutsättningar för att meddela tjänstepensionsförsäkring vid en sekundäretablering. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 2 a § sista stycket FRL och för tjänstepensionskassorna med 14 b § sista stycket UFL.

3 kap. 14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser avseende det fall att verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska inledas sedan en sekundäretablering har upprättats. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 2 a kap. 3 § andra stycket FRL.

3 kap. 15 §

I paragrafen – liksom i 16–21 §§ – ges allmänna bestämmelser om ett direktförsäkringsföretags gränsoverskridande verksamhet. I denna paragraf anges företagets underrättelseskyldighet mot Finansinspektionen. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 4 § första stycket FRL.

3 kap. 16 §

Paragrafen, som anger undantag för samförsäkring avseende s.k. stora risker, överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 4 § fjärde–sjätte styckena FRL.

3 kap. 17 §

Paragrafen anger Finansinspektionens skyldighet att lämna meddelande till en behörig utländsk myndighet. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 5 § första stycket FRL.

3 kap. 18 §

Paragrafen anger Finansinspektionens skyldighet att underrätta försäkringsföretaget om ett meddelande till en behörig utländsk myndighet. Såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 5 § andra stycket FRL.

3 kap. 19 §

I paragrafen anges när gränsöverskridande verksamhet får påbörjas. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 5 § tredje stycket FRL.

3 kap. 20 §

I paragrafen anges när Finansinspektionen ska vägra att lämna meddelande till behörig utländsk myndighet. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 2 a kap. 5 § sista stycket FRL.

3 kap. 21 §

I paragrafen regleras vad som ska gälla vid ändrade förhållanden. Såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 2 a kap. 6 § första meningen FRL.

3 kap. 22 §

I paragrafen regleras de fall när den gränsöverskridande verksamheten avser tjänstepensionsförsäkring. För de fallen ska de särskilda bestämmelserna för verksamhet avseende tjänstepensionsverksamhet vid en sekundäretablering tillämpas med vissa mindre tillägg.

Paragrafen innebär inte några sakliga ändringar för försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag eller tjänstepensionskassor. Föreskrifter med samma innehåll finns i 2 a kap. 5 a och 6 §§ FRL respektive 14 c § UFL.

4 kap. Grundläggande bestämmelser om ett försäkringsföretags rörelse

Kapitlet upptar vissa för försäkringsrörelse grundläggande bestämmelser. Till dem räknas i första hand de bestämmelser som fastslår principerna om stabilitet, genomlysning och god försäkringsstandard. Dit hör också bestämmelser om förbud mot försäkringsfrämmande verksamhet, om upplåning och om separation av viss försäkringsrörelse m.m.

För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen gäller redan i stort sett alla de regler som finns i kapitlet. Endast bestämmelserna om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets innebär en nyhet för dessa bolag. Försäkringsföreningarna är emellertid i dag underkastade bara ett fåtal av kapitlets regler och det gäller främst tjänstepensionskassornas verksamhet.

4 kap. 1 §

Paragrafen innehåller den för all försäkringsrörelse gällande stabilitetsprincipen, vilken är intagen i 1 kap. 1 a § första stycket FRL. Hänvisningen i det stycket till rörelsens ”omfattning och beskaffenhet” har i den nya paragrafen ersatts med det i lagen i övrigt använda uttrycket ”omfattning och art” utan att någon saklig ändring är avsedd.

4 kap. 2 §

I paragrafen slås fast den likaledes övergripande genomlysningsprincipen. Den finns i dag i 1 kap. 1 a § andra stycket FRL och för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet i 20 a § UFL.

4 kap. 3 §

Paragrafen upptar den generella principen om en god försäkringsstandard. Principen därom finns för närvarande uttryckt i 1 kap. 1 a § tredje stycket FRL.

4 kap. 4 §

I paragrafen ges uttryck för principen att ett försäkringsföretag inte får driva försäkringsfrämmande verksamhet. Förbudet finns i dag intaget i 1 kap. 3 § första stycket FRL, där det anges att ett försäkringsbolag inte får driva annan rörelse än försäkringsrörelse, om det inte finns särskilda skäl för det. Bestämmelsen motsvarar i sak 7 § första stycket UFL. Förbudet är inte avsett att vara absolut. I detta sammanhang har också begreppet försäkringsrörelse ansetts ha en ganska vid omfattning och inkludera verksamhet som har ett naturligt samband med försäkringsverksamheten såsom marknadsföring, information, rådgivning, skadereglering och kapitalförvaltning. Försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen har i praktiken medgetts driva annan rörelse om det ansetts föreligga garantier för att rörelsen i fråga drivs i försäkringstagarnas intresse.

För att tydliggöra detta har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen i förhållande till gällande rätt. Formuleringen av bestämmelsen har sin förebild i nuvarande 1 kap. 3 b § tredje stycket FRL där det anges att ett återförsäkringsbolag inte får driva annan rörelse än återförsäkringsrörelse och därmed sammanhängande verksamhet. Exempel på verksamhet som anses ha ett samband med återförsäkringsrörelse är tillhandahållande av statistik eller aktuariell rådgivning, och riskanalyser eller forskningsrapporter till sina kunder (se prop. 2007/08:40 s. 141). Som en konsekvens av denna ändring saknas behov att särskilt reglera återförsäkringsbolagen.

Vid tillämpningen av bestämmelsen bör, i likhet med vad som gäller i dag, utgångspunkten vara att den av ett försäkringsföretag drivna rörelsen ska ha ett naturligt samband med försäkringsverksamheten och att rörelsen i fråga ska drivas i försäkringstagarnas intresse. Spekulativt betonad rörelse kan därmed inte anses ligga i deras intresse.

4 kap. 5 §

Paragrafen reglerar ett försäkringsföretags möjligheter att ta upp eller ta över lån. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 5 kap. 1 § andra, tredje och femte styckena FRL.

För tjänstepensionskassor finns motsvarande bestämmelser i 7 § fjärde och femte styckena UFL.

4 kap. 6 §

Paragrafen uppställer förbud mot ställande av säkerhet för tredje man i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 12 kap. 12 § sjätte stycket andra meningen FRL och för tjänstepensionskassorna med 26 § fjärde stycket UFL.

4 kap. 7 §

Paragrafen anger förutsättningarna för drivande av direkt liv- och skadeförsäkringsrörelse i samma företag. Paragrafen överensstämmer för försäkringsbolagen med 1 kap. 3 § andra–fjärde styckena FRL.

4 kap. 8 §

Paragrafen slår fast ett krav på separation av försäkringsföretags verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del med 1 kap. 3 a § andra stycket FRL.

4 kap. 9 §

Paragrafen, som reglerar tillhandahållande av tjänster till en jävskrets, saknar motsvarighet i nuvarande lagstiftning om försäkringsrörelse. Paragrafen har emellertid en direkt motsvarighet i 8 kap. 5 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Som angetts i avsnitt 6.3.9, 7.2.9 och 8.2.8 är bestämmelserna på försäkringssidan avsedda att tillämpas i nära överensstämmelse med tillämpningen av bankreglerna. Om motiven till de reglerna, se prop. 2002/03:139 s. 330 ff. och 536 f. med hänvisningar.

4 kap. 10 §

Paragrafen anger att ärenden enligt 9 § ska behandlas av styrelsen och att styrelsen ska förteckna uppgifter om de avtal som har träffats. Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt på försäkringsområdet men motsvaras av 8 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Även denna paragraf är avsedd att tillämpas i överensstämmelse med regleringen på banksidan. Om tillämpningen av den regleringen, se prop. 2002/03:139 s. 537.

4 kap. 11 §

Paragrafen innehåller ett förbud mot att utan Finansinspektionens tillstånd meddela försäkringar med solidarisk ansvarighet. Ett sådant förbud finns intaget i 7 kap. 18 § FRL. Uttrycket medgivande i den paragrafen har här ersatts med tillstånd. Någon saklig ändring är inte avsedd.

4 kap. 12 §

Paragrafen upptar det s.k. förespeglingsförbudet som för närvarande är intaget i 7 kap. 8 § FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

4 kap. 13 §

Paragrafen innehåller ett förbud mot att meddela nya försäkringar för ett försäkringsföretag som har gått i likvidation eller försatts i konkurs, vid likvidation dock med undantag för livförsäkringar som föranleds av gällande försäkringsavtal. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 14 kap. 23 § FRL.

För försäkringsföreningar motsvarar paragrafen delvis 54 § första stycket UFL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.12, 7.2.10 och 8.2.10.

4 kap. 14 §

Paragrafen innehåller en sekretessbestämmelse som syftar till att förhindra att uppgifter om förmånstagarförordnanden lämnas ut till

förmånstagaren. Paragrafen överensstämmer med den som nu finns i 7 kap. 20 § FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.17.

4 kap. 15 §

I paragrafen straffsanktioneras sekretessbestämmelsen i 15 §. Paragrafen svarar för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen mot 21 kap. 1 § första stycket 4 FRL.

4 kap. 16 §

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att tystnadsplikt som huvudregel råder i ett försäkringsföretag för uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som rör en enskild person. Det innebär att det exempelvis är tillåtet att publicera statistik i saken.

Bestämmelsen omfattar såväl handlingssekretess som tystnadsplikt. Sådan uppgift eller information, oavsett om den är dokumenterad eller inte, omfattas alltså av sekretessen. Med ”genetisk undersökning” och ”genetisk information” avses detsamma som i 1 kap. 5 § lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Bestämmelsen är inte begränsad till vissa kategorier befattningshavare utan gäller allmänt för personer inom ett försäkringsföretag, inklusive uppdragstagare, som kommer i kontakt med en uppgift inom nu aktuellt område.

Det är bara obehörigt röjande av en uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som är otillåten (se prop. 2006/07:41 s. 10–20).

Den som uppsåtligen bryter mot bestämmelsen kan dömas för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken till böter eller fängelse i högst ett år. Den som begår gärningen av oaktsamhet kan dömas till böter. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Enligt *andra stycket* tillämpas i det allmännas verksamhet i stället bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelsen motsvarar för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag 7 kap. 20 a § FRL och för försäkringsföreningar 20 b § UFL.

4 kap. 17 §

I paragrafen anges att varje försäkringsföretag ska ha sitt huvudkontor i Sverige. Den överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 1 kap. 1 § sista stycket FRL och för försäkringsföreningar med 12 a § UFL.

4 kap. 18 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om information och

föreskrifter om tillämpningen av bestämmelserna om upplåning. Sådana bemyndiganden lämnas för närvarande beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen i 1 kap. 1 a § sista stycket respektive 5 kap. 1 § fjärde stycket FRL. För försäkringsföreningar överensstämmer paragrafen delvis med 20 a § tredje stycket UFL.

5 kap. Försäkringstekniska avsättningar, förlustutjämningsreserv och bestämmande av premier

I kapitlet upptas bestämmelser om försäkringstekniska avsättningar och premiesättning. Bestämmelser om detta finns för närvarande i 7 kap. 1, 2 och 4 §§ samt 12 kap. 9 a § FRL. Vidare har föreskrifterna i den lagen om ett försäkringsbolags skyldighet att anlita aktuarie för de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna tagits in i detta kapitel.

För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen innebär bestämmelserna i kapitlet inte några sakliga ändringar. Inte heller för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet innebär bestämmelserna några större sakliga ändringar. De ska enligt 22 a § UFL tillämpa 7 kap. 1 och 2 §§ FRL. Ordningen för övriga försäkringsföreningar anpassas genom de nya bestämmelserna till den som gäller för övriga försäkringsföretag.

5 kap. 1 §

Paragrafen anger omfattningen av ett försäkringsföretags försäkringstekniska avsättningar. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 kap. 1 § första stycket FRL.

5 kap. 2 §

I paragrafen regleras hur ett enskilt försäkringsföretags försäkringstekniska avsättningar ska beräknas om flera försäkringsföretag ansvarar solidariskt för en försäkring. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 1 § andra stycket FRL.

5 kap. 3 §

I paragrafen ges bestämmelser om beräkning av avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker, dvs. avsättning vid skadeförsäkringsrörelse. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del överens med 7 kap. 2 § första stycket FRL.

5 kap. 4 §

Paragrafen behandlar beräkning av livförsäkringsavsättning. Den överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 2 § andra stycket FRL.

5 kap. 5 §

Paragrafen innehåller regler om vilken beräkningsmetod som ska användas vid livförsäkringsavsättning. Paragrafen överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 2 § tredje stycket FRL. För försäkringsföreningar överensstämmer paragrafen delvis med 22 § UFL.

5 kap. 6 §

Paragrafen anger kraven på de antaganden som används vid beräkning av livförsäkringsavsättning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 2 § fjärde stycket FRL.

5 kap. 7 §

I paragrafen finns en särregel för beräkningen av livförsäkringsavsättning för den verksamhet som ett företag har på grund av löpande tjänstepensionsförsäkringar. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 7 kap. 2 § femte stycket FRL.

5 kap. 8 §

I paragrafen anges att beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna i tjänstepensionsverksamhet ska utföras minst en gång om året, men att Finansinspektionen inom en angiven tidsgräns får besluta om undantag från det kravet. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 2 § sjätte och sjunde styckena FRL.

5 kap. 9 §

Paragrafen anger beräkningen av avsättning för oreglerade skador. Den överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 1 § tredje stycket FRL.

5 kap. 10 §

Paragrafen innehåller ett krav på utjämningsreserv för kreditförsäkring. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de

ömsesidiga försäkringsbolagen med 12 kap. 9 a § första stycket första meningen och andra stycket FRL.

5 kap. 11 §

Paragrafen reglerar avsättningar till utjämningsreserven för kreditförsäkring. Paragrafen överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 12 kap. 9 a § första stycket andra-femte meningarna FRL. Uttrycket återföring i den paragrafen har här ersatts med ”nedsättning” utan att någon saklig ändring är avsedd.

5 kap. 12 §

I paragrafen finns bestämmelser om premiesättning beträffande livförsäkringar och vissa långvariga skadeförsäkringar. Paragrafen stämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 7 kap. 4 § första stycket FRL.

5 kap. 13 §

Paragrafen anger hur premier för tjänstepensionsförsäkringar ska bestämmas. Paragrafen överensstämmer för försäkringsbolagen med 7 kap. 4 § andra stycket FRL.

5 kap. 14 §

Paragrafen behandlar ett försäkringsföretags skyldighet att anlita en aktuarie. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 8 kap. 18 § första och tredje styckena FRL. Bestämmelsen i den paragrafens sista stycke om Finansinspektionens förordnande av aktuarier har tagits in i 14 kap. 10 § i den förevarande lagen. För försäkringsföreningar motsvaras paragrafen delvis av 21 § sista stycket UFL.

5 kap. 15 och 16 §§

Paragraferna behandlar ett försäkringsföretags skyldigheter vid en återköps- eller överföringssituation. Paragraferna överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 19 a och 19 b §§ FRL. I det sammanhanget ska uppmärksammas att vad som i försäkringsavtalslagen sägs om försäkringsbolag också gäller i fråga om andra företag som meddelar försäkring (se 1 kap. 4 § sista stycket den lagen).

5 kap. 17 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om dels de försäkringstekniska avsättningarnas innehåll och beräkning, dels vill-

koren för behörighet att tjänstgöra som aktuarie och rätt att besluta om undantag från villkoren om behörighet och från kravet på aktuarie. Såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag finns sådana bemyndiganden i FRL intagna i 7 kap. 1 § sista stycket, 2 § sista stycket och 8 kap. 18 § andra stycket.

De föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i *första stycket* punkten 1 och som avser livförsäkringsavsättningar ska utgå från att återförsäkring av livförsäkring som huvudregel ska värderas som avsättning för skadeförsäkring. Genom bemyndigandet öppnas dock en möjlighet att behandla återförsäkringsavtal som till sin karaktär är att jämföra med direkt livförsäkring kan behandlas på annat sätt.

6 kap. Skuldtäckning och placering av tillgångar m.m.

I kapitlet ges bestämmelser om skuldtäckning och placering av tillgångar i ett försäkringsföretag. Här finns också föreskrifter om värdering av tillgångar, om register över tillgångar och om förmånsrätt. Slutligen upptas bestämmelser om placering av premier för fondförsäkring.

För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen ges bestämmelser som med endast ett fåtal undantag har i sak samma innehåll i 7 kap. 9–10 f, 11–17 b och 29 §§ FRL. Inte heller för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet innebär bestämmelserna några större förändringar, utan överensstämmer i sak med 24 b § UFL. Reglerna för övriga försäkringsföreningar anpassas nu till bestämmelserna för försäkringsföretag.

6 kap. 1 §

Paragrafen reglerar skuldtäckning i försäkringsföretag. Den överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 9 § FRL.

6 kap. 2 §

I paragrafen anges de för placeringsverksamheten styrande principerna om matchning och diversifiering. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 9 a § FRL.

6 kap. 3 §

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av tillåtna tillgångsslag för skuldtäckning. Den överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 10 § första och sista styckena och 1 kap. 9 h § FRL.

6 kap. 4 §

Paragrafen anger förutsättningarna för användande av dotterbolagsaktier för skuldtäckning. I fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 kap. 10 a § FRL.

6 kap. 5 §

Paragrafen anger förutsättningarna att för skuldtäckning använda vissa fondpapper. Såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 kap. 10 § andra stycket FRL.

6 kap. 6 §

Paragrafen reglerar när aktier och andra värdepapper, som har getts ut av ett privat aktiebolag, får användas för skuldtäckning. I fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 kap. 10 § tredje stycket FRL.

6 kap. 7 §

I paragrafen och i 6 kap. 34 § anges förutsättningarna för användande av vissa utländska tillgångar vid skuldtäckning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 § fjärde stycket FRL.

6 kap. 8 §

I paragrafen slås fast att skuldtäckningstillgångar inte får belastas av panträtt eller annan säkerhetsrätt. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 7 kap. 10 § femte stycket FRL.

6 kap. 9 §

Paragrafen föreskriver att fastigheter m.m. ska vara brandförsäkrade för att få användas som skuldtäckningstillgångar. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 § sjätte stycket FRL.

6 kap. 10 §

I paragrafen ges en särregel avseende förlagsbevis och förlagsandelsbevis. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 § sjunde stycket FRL.

6 kap. 11 §

I paragrafen ges Finansinspektionen möjlighet att ge tillfällig dispens från reglerna om tillåtna tillgångsslag. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen stämmer paragrafen i stort sett överens med 7 kap. 10 § åttonde stycket FRL.

6 kap. 12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om begränsningar för olika tillgångsslag för skuldtäckning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsbolagen med 7 kap. 10 b § första–tredje styckena FRL.

6 kap. 13 §

Paragrafen anger möjligheterna till avvikelser från begränsningsreglerna i 12 §. Paragrafen överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 b § fjärde och femte styckena FRL.

6 kap. 14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om begränsningar för s.k. enhands-engagemang för skuldtäckning. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 c § första stycket FRL.

6 kap. 15 §

I paragrafen ges särregler när det är fråga om grupper av emittenter eller låntagare med inbördes anknytning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 c § tredje stycket FRL.

6 kap. 16 §

Av paragrafen framgår att vissa av begränsningsreglerna i 14 § inte gäller fordringar som anses vara fria från kreditrisk. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 c § fjärde stycket FRL.

6 kap. 17 §

Genom paragrafen ges Finansinspektionen möjlighet att medge tillfälliga avvikelser från begränsningsreglerna i 14 §. Såvitt avser försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen stämmer paragrafen överens med 7 kap. 10 c § sista stycket FRL.

6 kap. 18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lokalisering av tillgångar för skuldtäckning. Den överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 d § första och andra styckena FRL.

6 kap. 19 §

Paragrafen, som behandlar s.k. valutamatchning, överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 e § första stycket FRL.

6 kap. 20 §

Paragrafen – liksom 21–25 §§ och 26 § andra stycket – upptar särskilda bestämmelser för placering av tillgångar i verksamhet avseende tjänstepensionsverksamhet. I denna paragraf slås den s.k. aktsamhetsprincipen fast. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del med 7 kap. 12 § första stycket FRL.

6 kap. 21 §

I paragrafen ges särskilda begränsningsregler för placeringar i verksamhet avseende tjänstepensionsverksamhet. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 12 § andra stycket FRL.

6 kap. 22 §

Paragrafen anger undantag från bestämmelserna i 21 § om begränsningar för enhandsengagemang. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 7 kap. 12 § tredje stycket FRL.

6 kap. 23 §

Enligt paragrafen kan Finansinspektionen besluta om undantag från vissa av begränsningsreglerna i 21 §. Paragrafen överensstämmer såvitt gäller försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 12 § sista stycket FRL.

6 kap. 24 §

Paragrafen anger att ett svenskt försäkringsföretag i vissa fall ska tillämpa utländska placeringsregler i sin verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkringar i ett annat land. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 14 § FRL.

6 kap. 25 §

I *första stycket* finns bestämmelser om placering av tillgångar motsvarande villkorad återbäring och fondförsäkringsåtaganden.

I *andra stycket* finns särbestämmelser för tjänstepensionsverksamhet såvitt avser placering av tillgångar motsvarande villkorad återbäring och fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken.

Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 13 § FRL.

6 kap. 26 §

I paragrafen undantas återförsäkringsbolag från de detaljerade bestämmelserna i 7 kap. om hur skuldtäckningstillgångarna får placeras. För denna kategori av bolag ska tillämpas särskilda placeringsregler av mer kvalitativ art. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 15 § FRL.

6 kap. 27 §

I denna och i de två efterföljande paragraferna ges bestämmelser om värdering av tillgångar som används för skuldtäckning. Denna paragraf anger huvudregeln om värdering i enlighet med bestämmelserna i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 10 f § andra stycket FRL.

6 kap. 28 §

Paragrafen innehåller särskilda regler för värdering av aktier i vissa dotterbolag. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del överens med 7 kap. 10 f § sista stycket FRL.

6 kap. 29 §

Paragrafen behandlar fordringar på annan än försäkringstagare. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 f § första stycket FRL.

6 kap. 30 §

Paragrafen innehåller krav på register över tillgångar som används för skuldtäckning. Till skillnad mot gällande rätt omfattar kravet här samtliga försäkringsföretag. Det på så sätt vidgade kravet är en följd av att förmånsrätt numera följer med varje fordran som grundas på försäkringsavtal.

Paragrafen svarar mot 7 kap. 11 § FRL.

6 kap. 31 §

Paragrafen behandlar förmånsrätt för försäkringsfordringar. Den överensstämmer såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 11 a § FRL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.9.

6 kap. 32 §

Paragrafen anger när s.k. derivatinstrument får användas i ett försäkringsföretag. Paragrafen överensstämmer i sak i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 17 b § första stycket FRL. Paragrafens lydelse har justerats för att klarlägga att bestämmelsens två rekvisit inte är kumulativa. Sådana finansiella instrument får följaktligen användas för att sänka den finansiella risken i ett försäkringsföretags tillgångsportfölj eller för att i övrigt effektivisera förvaltningen av företagets tillgångar. Bestämmelsen innefattar således även åtgärder i vissa situationer

som syftar till att öka avkastningen på företagets tillgångar.

6 kap. 33 §

Paragrafen upptar bestämmelser om placering av premier för fondförsäkring och överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag nära med 7 kap. 29 § FRL. I förhållande till gällande rätt har det tillägget gjorts att placeringen ska ske i enlighet med försäkringstagarens eller *den försäkrades* val. I fråga om tjänstepensionsförsäkringar görs valet nämligen ofta av de försäkrade.

6 kap. 34 §

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i olika ämnen meddela föreskrifter. Motsvarande bemyndiganden finns för närvarande i FRL i 7 kap. 10 § första stycket 14, 7 kap. 10 § sista stycket andra meningen, 7 kap. 10 c § sjätte stycket, 7 kap. 10 d § tredje stycket, 7 kap. 10 e § andra stycket, 7 kap. 10 f § tredje stycket samt 7 kap. 17 b § andra stycket.

7 kap. Kapitalkrav

Kapitlet innehåller föreskrifter om nödvändigt buffertkapital i ett försäkringsföretag. Föreskrifterna behandlar kapitalbasens sammansättning, solvensmarginal samt garantibelopp. Kapitlet inleds med för alla försäkringsföretag gällande bestämmelser om kapitalbas. Därefter upptas särskilda föreskrifter om solvensmarginal för skadeförsäkringsrörelse och livförsäkringsrörelse följt av föreskrifter om garantibelopp för respektive rörelseinriktning.

Bestämmelserna i kapitlet överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med dem i 1 kap. 8 a § första och

andra styckena samt 7 kap. 22–28 §§ FRL. På föreningsområdet gäller kapitalkrav för närvarande endast för tjänstepensionskassor (25 § UFL).

7 kap. 1 §

Paragrafen innehåller inledande bestämmelser om ett försäkringsföretags kapitalbas. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen svarar bestämmelsen mot 1 kap. 8 a § första och andra styckena FRL.

7 kap. 2 §

Paragrafen anger kapitalbasens sammansättning. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 kap. 22 § första stycket och 24 § första–tredje styckena FRL. I *första stycket* punkten 1 har lagts till ”verksamhetskapital”. Verksamhetskapitalet utgör ett start- och rörelsekapital i en försäkringsförening, se vidare författningskommentaren till 13 kap. 5 §.

7 kap. 3 §

I paragrafen, som för närvarande i enlighet 7 kap. 22 § andra stycket och 24 § fjärde stycket FRL, ger Finansinspektionen möjlighet att i ett enskilt fall besluta att tillåta andra poster i kapitalbasen än de som anges i 2 §, har i förtydligande syfte tillagts att ett sådant beslut inte får komma i konflikt med de absoluta kraven på sammansättningen av kapitalbasen, vilka upptas i 17 § andra stycket och 18 § andra stycket.

7 kap. 4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om avräkning från kapitalbasen av aktier och tillskott i vissa företag. I fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 kap. 24 a § första och andra styckena FRL.

7 kap. 5 §

Paragrafen, som anger fall när avräkning enligt 4 § inte ska göras, överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 24 a § tredje och fjärde styckena FRL.

7 kap. 6 §

I paragrafen regleras vad som ska gälla i fråga om kapitalbas för det fall att liv- och skadeförsäkringsrörelse drivs i samma företag. Beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 kap. 28 § FRL.

7 kap. 7 §

I paragrafen ges inledande bestämmelser om solvensmarginal för skadeförsäkringsrörelse. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 25 § första och elfte styckena FRL.

7 kap. 8 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om premieindex, stämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 7 kap. 25 § andra och tredje styckena FRL.

7 kap. 9 §

I paragrafen upptas bestämmelser om skadeindex. Beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 kap. 25 § fjärde–sjätte styckena FRL.

7 kap. 10 §

Paragrafen, som liksom 7 § upptar närmare bestämmelser om solvensmarginal för skadeförsäkringsrörelse, överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 25 § sjunde och åttonde styckena FRL.

7 kap. 11 §

Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 25 § nionde stycket FRL.

7 kap. 12 §

I paragrafen ges bestämmelser om beräkning av solvensmarginalen för livförsäkring, som inte utgör sjukförsäkring, olycksfallsförsäkring eller tilläggförsäkring. Paragrafen överensstämmer såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 23 § andra och tredje styckena FRL.

7 kap. 13 §

Paragrafen ger regler för beräkning av solvensmarginalen för sjuk- och olycksfallsförsäkringar som räknas till livförsäkring. Den överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 23 § fjärde stycket FRL.

7 kap. 14 §

Paragrafen, som anger beräkningen av solvensmarginalen för s.k. tilläggsförsäkring, överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 23 § femte stycket FRL.

7 kap. 15 §

Paragrafen ger Finansinspektionen möjlighet att besluta om minskning av avdrag som gjorts på grund av avgiven återförsäkring. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 23 § sjätte stycket och 7 kap. 25 § tolfte stycket FRL.

7 kap. 16 §

Paragrafen ger Finansinspektionen möjlighet att i enskilt fall besluta att solvensmarginalen får reduceras med det som kan återfås från ett specialföretag. Bestämmelsen överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 23 § sjunde stycket och 7 kap. 25 § trettonde stycket FRL.

7 kap. 17 §

Paragrafen anger storleken av det s.k. garantibeloppet och vissa absoluta krav på kapitalbasens sammansättning för skadeförsäkringsrörelse. Beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 kap. 27 § första, andra och fjärde styckena FRL. Nuvarande dispensmöjlighet för ömsesidiga försäkringsbolag i fråga om garantibeloppets storlek avser enligt den förevarande lagen även försäkringsföreningar (se 20 §).

7 kap. 18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser för livförsäkringsrörelse motsvarande dem i 17 §. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 26 § FRL.

7 kap. 19 §

Paragrafen avser garantibelopp för försäkringsföretag som driver både direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer den med 7 kap. 26 § tredje stycket FRL.

7 kap. 20 §

Paragrafen, som överensstämmer beträffande ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 26 § fjärde stycket FRL, ger Finansinspektionen möjlighet att besluta om nedsättning av garantibeloppet, om det finns

särskilda skäl. Dispensmöjligheten har utvidgats till att omfatta även försäkringsföreningar.

7 kap. 21 §

I *punkten 1* bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i fråga om kapitalbas. Såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag finns ett sådant bemyndigande i dag i 1 kap. 8 a § sista stycket FRL.

Punkten 2, om höjning av beräkningskriterierna för solvensmarginalen (premie, ersättnings-, avsättnings- och regressbelopp) motsvarar 7 kap. 25 § andra stycket FRL. Resterande bemyndiganden att meddela föreskrifter i olika ärenden enligt punkterna 3–5 har sin motsvarighet i 7 kap. 23, 25 och 26 §§ FRL.

8 kap. Riktlinjer och beräkningsunderlag

I kapitlet finns bestämmelser om sådana riktlinjer och sådant beräkningsunderlag som ska förekomma i ett försäkringsföretag. Det gäller försäkringstekniska riktlinjer, försäkringstekniskt beräkningsunderlag, placeringsriktlinjen och riktlinjer för hantering av intressekonflikter.

För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen finns föreskrifter med i sak samma innehåll i 7 kap. 3, 8 a, 10 g och 30 §§ FRL. För försäkringsföreningar ges nu bestämmelser om riktlinjer endast för tjänstepensionskassor. De bestämmelserna, som finns i 24 c och 28 a §§ UFL, gäller placeringsriktlinjer.

8 kap. 1 §

Paragrafen anger när försäkringstekniska riktlinjer fordras och vad de ska innehålla. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 3 § första stycket FRL.

8 kap. 2 §

Paragrafen reglerar försäkringsföretagens skyldighet att till Finansinspektionen ge in försäkringstekniska riktlinjer. Paragrafen överensstämmer såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 7 kap. 8 a § första stycket, andra stycket första meningen och tredje stycket FRL.

8 kap. 3 §

I paragrafen ges bestämmelser om försäkringstekniskt beräkningsunderlag. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 kap. 3 § andra och tredje styckena FRL.

8 kap. 4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om upprättande av placeringsriktlinjer. Den överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 g § första stycket FRL och för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet med 24 c § första stycket UFL.

8 kap. 5 §

Paragrafen behandlar information om placeringsriktlinjer och överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 g § andra stycket nuvarande FRL.

8 kap. 6 §

Paragrafen, som hänvisar till 2 §, föreskriver skyldighet för försäkringsföretag som meddelar tjänstepensionsförsäkring att ge in placeringsriktlinjer till Finansinspektionen. Paragrafen överensstämmer såvitt gäller försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 10 g § sista stycket FRL och för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet delvis med 24 c § andra stycket UFL.

8 kap. 7 §

Paragrafen innehåller krav på upprättande av riktlinjer för hantering av intressekonflikter och överensstämmer i fråga om försäkringsbolag med 7 kap. 30 § nuvarande FRL.

8 kap. 8 §

I paragrafen anges styrelsens ansvar för samtliga i kapitlet omnämnda riktlinjer. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen stämmer paragrafen överens med 8 kap. 8 § FRL och för försäkringsföreningar som driver tjänstepensionsverksamhet delvis med 28 a § UFL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.5, 7.2.3 och 9.3.4.

8 kap. 9 §

I paragrafen finns bemyndiganden till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i fråga om information till livförsäkringstagare och de som erbjuds att teckna en livförsäkring. Sådana bemyndiganden finns för närvarande i 7 kap. 10 g § tredje stycket FRL.

9 kap. Försäkringsgrupper

Kapitlet innehåller gruppbaseade rörelseregler för alla försäkringsföretag. Bestämmelser med i sak samma innehåll upptas för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag för närvarande i 7 a kap. FRL. Den förevarande lagens kapitel om försäkringsgrupper är uppbyggt i enlighet med det kapitlet. För understödsföreningar ges nu motsvarande, något mindre omfattande bestämmelser i 26 a–26 h § § UFL.

9 kap. 1 §

Paragrafen anger vilka företag som ingår i en försäkringsgrupp. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del med 7 a kap. 1 § FRL. Begreppet försäkringsföretag i den paragrafen har här ersatts med ”försäkringsgivare”; i den nya lagen omfattar ”försäkringsföretag” endast försäkringsaktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och försäkringsförening – i dessa fall ska även utländska försäkringsgivare omfattas. Beträffande understödsföreningar svarar paragrafen mot 26 a § UFL.

9 kap. 2 §

I paragrafen sägs vilka andra företag än de som anges i 1 § som ingår i en försäkringsgrupp. Paragrafen stämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 7 a kap. 2 § FRL. Också här har ”försäkringsföretag” bytts ut mot ”försäkringsgivare”, se kommentaren till 1 §. För understödsföreningar ges i dag motsvarande bestämmelser i 26 b § UFL.

9 kap. 3 §

Paragrafen anger en kontrollskyldighet av affärshändelser och avtal inom försäkringsgruppen. Beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 7 a kap. 3 § FRL. I fråga om understödsföreningar finns motsvarande bestämmelser för närvarande i 26 c § UFL.

9 kap. 4 §

I paragrafen ges bestämmelser om gruppbaseerat kapitalkrav. Den stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 7 a kap. 4 § FRL. För tjänstepensionskassor ges motsvarande bestämmelser nu i 26 d § UFL.

9 kap. 5 §

I paragrafen ges närmare regler för beräkning av gruppbasead ekonomisk ställning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 5 § första-

tredje styckena FRL. Motsvarande bestämmelser finns för understödsföreningar för närvarande i 26 e § första, tredje och fjärde styckena UFL.

9 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om gruppbaserad redovisning. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 6 § första och andra styckena FRL. För understödsföreningarna har paragrafen en motsvarighet i 26 f § första och andra styckena UFL.

9 kap. 7 §

Paragrafen ger Finansinspektionen möjlighet att medge undantag från kravet på gruppbaserad redovisning. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 a kap. 7 § FRL.

9 kap. 8 §

Paragrafen behandlar Finansinspektionens möjlighet att medge att ett företag helt eller delvis utelämnas från en gruppbaserad redovisning. Den överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 8 § FRL. För understödsföreningar svarar paragrafen mot 26 g § UFL.

9 kap. 9 §

Paragrafen reglerar skyldigheten att lämna information till försäkringsföretag som ska upprätta en gruppbaserad redovisning. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 a kap. 9 § FRL. För understödsföreningar finns i dag motsvarande bestämmelser i 26 h § UFL.

9 kap. 10 §

I paragrafen uppställs vissa krav på den som ingår i ledningen för ett försäkringsholdingföretag. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 9 a § FRL.

9 kap. 11 §

Paragrafen, som innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt, överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 10 § FRL. För understödsföreningar har paragrafen en motsvarighet i 26 i § UFL.

9 kap. 12 §

Paragrafen, som föreskriver viss uppgiftsskyldighet för försäkringsföretag, överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 10 a § FRL. En motsvarande bestämmelse finns för understödsföreningar i 26 j § UFL.

9 kap. 13 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om meddelandeförbud och överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 a kap. 10 b § FRL. För understödsföreningar finns en motsvarande bestämmelse i 26 k § UFL.

9 kap. 14 §

Paragrafen föreskriver straffansvar vid brott mot meddelandeförbudet i 13 §. I fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 7 a kap. 10 c § FRL. För understödsföreningar gäller i dag en motsvarande bestämmelse i 26 l § UFL.

9 kap. 15 §

I paragrafen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om beräkningsmetoders användning enligt 5 §. Paragrafen motsvaras för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen av 7 a kap. 5 § sista stycket FRL och för försäkringsföreningarna av 26 e § sista stycket UFL.

Paragrafen innehåller vidare vissa ytterligare bemyndiganden. Motsvarande regler ges i 1 kap. 8 a § sista stycket och 7 a kap. 6 § sista stycket FRL. I UFL finns ett bemyndigande för ett av fallen i 26 f § sista stycket.

10 kap. Överlåtelse av försäkringsbestånd

I kapitlet behandlas överlåtelse av försäkringsbestånd. Bestämmelserna avser i första hand s.k. frivillig beståndsöverlåtelse. Dessutom ges särskilda bestämmelser, vilka ska tillämpas när ett livförsäkringsföretag har gått i likvidation eller försatts i konkurs.

För försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del innebär kapitlet endast ett fåtal sakliga nyheter i förhållande till gällande rätt. För närvarande ges bestämmelser om frivillig beståndsöverlåtelse i 15 kap. 1–7 §§ FRL och om beståndsöverlåtelse vid likvidation eller konkurs i 14 kap. 26–28 §§ samma lag. Dessa bestämmelser har i förevarande lag sammanförts i ett kapitel.

Bestämmelserna om överlåtelse av försäkringsbestånd motsvaras för försäkringsföreningar av bestämmelserna om överlåtelse av en understödsförenings rörelse under likvidation enligt 55 och 56 § UFL och utan föregående likvidation i 63 och 64 §§ UFL. För försäkringsföreningarna

innebär kapitlet att ordningen för att överlåta rörelse anpassas till den som gäller för övriga försäkringsföretag.

10 kap. 1 §

Paragrafen anger ett försäkringsföretags rätt att överlåta ett försäkringsbestånd till vissa andra försäkringsgivare. Den innehåller också en erinran om att en beståndsöverlåtelse kan ske även om det överlåtande företaget har gått i likvidation. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i stort sett med 15 kap. 1 § första stycket och andra stycket andra meningen FRL. Det i den paragrafen uttryckta kravet på Finansinspektionens tillstånd för verkställande av överlåtelseavtalet har i den förevarande lagen förts till en särskild paragraf (se 5 §).

10 kap. 2 §

I paragrafen fastslås kravet på stämmans godkännande av ett överlåtelseavtal. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överens med 15 kap. 1 § andra stycket första meningen FRL.

10 kap. 3 §

I paragrafen anges de handlingar som ska hållas tillgängliga för aktieägarna respektive de röstberättigade inför stämmans behandlande av frågan om överlåtelse. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen nästan helt med 15 kap. 1 § tredje och fjärde styckena FRL. Som en följd av att Finansinspektionens prövning enligt den nya lagen ska syfta till att tillgodose inte bara försäkringstagarnas rätt utan också den rätt som tillkommer andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar, ska styrelsens redogörelse i fortsättningen innehålla uppgifter som kan vara av vikt även i fråga om sådana ersättningsberättigade.

10 kap. 4 §

Paragrafen, som behandlar registrering av stämmans godkännande, överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 15 kap. 2 § FRL. Av 14 kap. 1 § framgår att anmälan om registrering ska göras hos Bolagsverket.

10 kap. 5 §

Av paragrafen framgår att ett avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd inte får verkställas utan Finansinspektionens tillstånd. Det kravet kommer för närvarande till uttryck i 15 kap. 1 § första stycket första meningen FRL.

10 kap. 6 §

Paragrafen behandlar förfarandet vid ansökan om Finansinspektionens tillstånd att verkställa överlåtelseavtalet. Paragrafen stämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del överens med 15 kap. 3 § första stycket FRL.

10 kap. 7 §

Paragrafen anger förutsättningarna för erhållande av Finansinspektionens tillstånd. Den överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagen nära med 15 kap. 3 § andra och tredje styckena FRL. Genom ett tillägg har klargjorts att Finansinspektionen i sin prövning ska tillgodose inte bara försäkringstagarnas rätt utan också den rätt som tillkommer andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. Tillägget torde innebära en kodifiering av gällande tillsyns-praxis.

10 kap. 8 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse som ger Finansinspektionen möjlighet att fordra in kompletterande utredning. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen överensstämmer paragrafen med 15 kap. 3 § sista stycket FRL med det tillägg som följer av 7 §.

10 kap. 9 §

I paragrafen anges Finansinspektionens skyldighet att kungöra en ansökan om tillstånd att verkställa ett överlåtelseavtal. Paragrafen överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen i stort sett med 15 kap. 4 § första stycket FRL. Som en följd av att Finansinspektionen enligt 7 § ska tillgodose inte bara försäkringstagarnas rätt utan också den rätt som tillkommer andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar ska kungörelsen innehålla föreläggande även till sådana personer. Sista meningen i 15 kap. 4 § första stycket FRL om föreläggande till livräntetagare som inte är försäkringstagare har därmed kunnat tas bort.

10 kap. 10 §

Paragrafen behandlar frågan när yttrande ska inhämtas från behöriga utländska myndigheter. Såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag stämmer paragrafen överens med 15 kap. 4 § andra stycket FRL.

10 kap. 11 §

Paragrafen reglerar när Finansinspektionen får pröva en tillståndsansökan och överensstämmer i sak för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 15 kap. 4 § tredje stycket FRL. Att Finansinspektionen ska underrätta ansökande företag om beslut i tillståndsärendet följer av 21 § förvaltningslagen (1986:223). En föreskrift som den i 20 kap. 4 § sista stycket FRL är därför inte nödvändig att ta in i den förevarande lagen.

10 kap. 12 §

Paragrafen behandlar registrering av tillstånd till verkställighet. Den överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolag med 15 kap. 5 § FRL.

10 kap. 13 §

Paragrafen fastslår den övertagande försäkringsgivarens undermålskyldighet mot berörda försäkringstagare. Paragrafen överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen nära med 15 kap. 6 § FRL. Kravet i den paragrafen på underrättelse till livräntetagare har slopats i den nya lagen. Det får förutsättas att livräntetagare liksom andra ersättningsberättigade än försäkringstagare ändå ges tillräcklig information om en beståndsöverlåtelse.

10 kap. 14 §

Paragrafen behandlar kungörande av beståndsöverlåtelser i ett annat EES-land och överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 15 kap. 6 a § FRL.

10 kap. 15 §

Paragrafen behandlar talan i konkurs om återgång av överlåtelseavtal. För försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen stämmer den överens med 15 kap. 7 § FRL.

10 kap. 16 §

Paragrafen anger att ett livförsäkringsföretag som har gått i likvidation eller försatts i konkurs om möjligt ska överlåta sitt livförsäkringsbestånd till en annan försäkringsgivare och att en sådan överlåtelse inte får verkställas utan Finansinspektionens tillstånd. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen innebär paragrafen inte någon saklig ändring i förhållande till 14 kap. 26 § FRL. För att få en mera enhetlig terminologi i den förevarande lagen har det nuvarande

kravet på Finansinspektionens ”godkännande” ersatts med ett krav på ”tillstånd”.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.12, 7.2.10 och 8.2.10.

10 kap. 17 §

Paragrafen anger förutsättningarna för att Finansinspektionen ska ge tillstånd till verkställande av ett överlåtelseavtal enligt 16 §. Dessa förutsättningar är beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag desamma som de som anges i 14 kap. 26 b § första och andra styckena FRL. Av paragrafen framgår vidare att handläggningen hos Finansinspektionen och registreringsmyndigheten är densamma som vid frivillig beståndsöverlåtelse.

11 kap. Särskilda associationsrättsliga bestämmelser för försäkringsaktiebolag

Inledande kommentar om lagstiftningstekniken i 11 kap.

Försäkringsverksamhet får drivas av försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar (se 1 kap. 3 §, 2 kap. 1 § och avsnitt 5.1). Ett av syftena med den nya lagen är att anpassa de associationsrättsliga reglerna för de olika försäkringsföretagsformerna till allmänna associationsrättsliga regelverk (se avsnitt 5.3). Den lagstiftningsteknik som använts vid anpassningen skiljer sig åt mellan de olika företagsformerna (se 11 kap. 1 §, 12 kap. 3 § och 13 kap. 2 § samt avsnitt 6.1, 7.1 och 8.1).

För *försäkringsaktiebolagen* gäller bestämmelserna för aktiebolag i allmänhet, om inte något annat följer av den förevarande lagen eller är särskilt föreskrivet. Det som är föreskrivet i ABL är alltså direkt tillämpligt på försäkringsaktiebolagen om det inte finns särregler. Även det som är föreskrivet i annan författning för aktiebolag är direkt tillämpligt på försäkringsaktiebolagen om det inte finns särregler om detta. Ett försäkringsaktiebolag är således ett ”vanligt” aktiebolag, som dock träffas av olika associationsrättsliga särbestämmelser eftersom bolaget driver försäkringsrörelse. Den nu beskrivna lagstiftningstekniken innebär att framtida ändringar i ABL och i andra föreskrifter som reglerar aktiebolag i allmänhet i de flesta fall kommer att bli automatiskt tillämpliga på försäkringsaktiebolagen.

Merparten av de associationsrättsliga särbestämmelserna för försäkringsaktiebolagen har samlats i 11 kap. Av skäl som utvecklats i de allmänna motiven står bestämmelserna i nära överensstämmelse med dem som finns i 10 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Bestämmelserna är även systematiserade i enlighet med 10 kap. den lagen.

11 kap. 1 §

Paragrafen innehåller i *första stycket* en hänvisning till föreskrifterna för aktiebolag i allmänhet, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Detta innebär att ABL ska tillämpas av försäkringsaktiebolagen med de särregler som följer av den förevarande lagen. Vidare ska andra författningar med bestämmelser som rör aktiebolag dessa gälla även försäkringsaktiebolagen, om inte annat särskilt föreskrivs. Därmed blir t.ex. lagen (2004:575) om europabolag tillämplig på försäkringsaktiebolagen. I likhet med motsvarande bestämmelse i lagen om bank- och finansieringsrörelse anges också att när det i ABL hänvisas till bestämmelser i den lagen ska hänvisningen i ABL avse även bestämmelser i den förevarande lagen. Det betyder att de associationsrättsliga bestämmelserna i denna lag ska beaktas i samma utsträckning som om de vore intagna i ABL. Hänvisningsregeln gäller inte endast när det i ABL hänvisas till bestämmelse i den lagen utan även när hänvisningen återfinns i annan lagstiftning. Som exempel kan nämnas att vid tillämpning av lagen om europabolag ska hänvisningar i den lagen till bestämmelser i ABL gälla med de eventuella särregler som följer av denna lag.

Andra stycket innebär att det som anges om Bolagsverkets prövning av vissa ärenden om stiftare, styrelse, verkställande direktör och särskild firmatecknare, i fråga om försäkringsaktiebolagen, i stället prövas av Finansinspektionen, eller i fråga om ett visst fusionsärende som är av principiell betydelse eller av särskild vikt, av regeringen.

Enligt *tredje stycket* ska aktiebolagslagens bestämmelser om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning inte tillämpas beträffande försäkringsaktiebolag. Denna fråga behandlas i avsnitt 6.3.19.

11 kap. 2 §

Paragrafen, som behandlar teckning av aktier som innebär ett s.k. kvalificerat innehav i bolaget, motsvarar 2 kap. 3 d § FRL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.2.

11 kap. 3 §

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 5 § FRL. Den anger vad ett försäkringsaktiebolags bolagsordning ska innehålla utöver det som krävs enligt 3 kap. 1 § ABL. Tilläggen, som inte innebär någon saklig ändring, gäller frågan om rörelsen ska avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring och om bolaget ska driva försäkringsrörelse utanför EES.

Därutöver ska ett livförsäkringsaktiebolags bolagsordning enligt paragrafens *andra stycke* ange hur bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst eller på annat sätt täcka bolagets förlust (jfr 2 kap. 5 § FRL). Bestämmelsen i 3 kap. 3 § ABL om att bolagsordningen ska ange om bolagets verksamhet helt eller delvis ska ha ett annat syfte än att ge vinst åt aktieägarna gäller därmed endast skadeförsäkringsaktiebolagen.

11 kap. 4 §

Enligt paragrafen ska, om inte styrelsen sammankallar stämma enligt lagens regler, denna skyldighet ligga på Finansinspektionen och inte som för allmänna aktiebolag på länsstyrelsen. Detta överensstämmer med 9 kap. 8 § FRL.

11 kap. 5 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 9 kap. 19 § FRL, anger att försäkrings-tagare och ersättningsberättigande som på grund av försäkring har rätt till överskott ingår bland dem som inte otillbörligt får fördelade genom beslut av bolagsstämma i försäkringsaktiebolag.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.4.

11 kap. 6 §

Paragrafen anger en skyldighet för bolagsstämmans ordförande att inför styrelseval lämna uppgifter till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag. En sådan skyldighet gäller redan i publika aktiebolag och bankaktiebolag. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i FRL, behandlas i avsnitt 6.3.5.

11 kap. 7 §

I paragrafens *första stycke* anges att försäkringsaktiebolag, liksom publika aktiebolag och bankaktiebolag, ska ha en styrelse med minst tre ledamöter. Vidare framgår kravet på icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag att flertalet av styrelseledamöterna ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Vad som avses med koncern framgår av 1 kap. 11 § ABL. Med ”företagsgrupp av motsvarande slag” avses dels en utvidgad aktiebolagsrättslig koncern, dels andra koncernliknande strukturer. Regeln är således tillämplig inte bara i företagsgrupper i vilka moderbolaget är ett svenskt aktiebolag utan även när moderföretaget är något annat slag av svenskt företag (t.ex. handelsbolag, ekonomisk förening eller stiftelse) eller ett utländskt företag. Första stycket motsvaras av 8 kap. 1 § första stycket FRL.

I *andra stycket* finns bestämmelser om oberoende försäkringstagarrepresentant i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Bestämmelsen kompletterar 8 kap. 8 § ABL som anger att styrelsen ska utses av bolagsstämman. Att minst en försäkringstagarrepresentant ska finnas i dessa bolag grundar sig på behovet av ett direkt försäkringstagarinflytande över det egna kapitalet i dessa fall. Regeln finns nu i 8 kap. 1 § andra stycket FRL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.5.

11 kap. 8 §

I paragrafen fastslås kraven att en verkställande direktör ska utses och att denne inte får vara ordförande i styrelsen. Kraven, som gäller även för publika aktiebolag och bankaktiebolag, uttrycks för närvarande i 8 kap. 3 § första stycket första meningen respektive 10 § första stycket fjärde meningen FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.5.

11 kap. 9 §

Av paragrafen följer att bestämmelserna om ställföreträdarjäv i 8 kap. 23 § första stycket 3 och 34 § första stycket 3 i ABL inte gäller för icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag om motparten är ett helägt dotterbolag av annat slag än ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Bestämmelsen motsvarar i 8 kap. 12 § tredje stycket FRL.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.5.

11 kap. 10 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 15 § FRL, anger att försäkringsstagare och ersättningsberättigande som på grund av försäkring har rätt till överskott ingår bland dem som inte otillbörligt får förfördelas genom rättshandling eller någon annan åtgärd av styrelse eller någon annan ställföreträdare i försäkringsaktiebolag.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.5.

11 kap. 11 §

Paragrafen anger vissa i förhållande till allmän aktiebolagsrätt skärpta krav på en av revisorerna i ett försäkringsaktiebolag. I enlighet med vad som föreskrivs i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse anges att minst en revisor som stämman utsett ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Det kan framhållas att bestämmelsen inte utesluter att ett revisionsbolag utses till revisor enligt 9 kap. 19 § ABL, om den huvudansvarige uppfyller de här angivna kraven (jfr prop. 2002/03:139 s. 539).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.6.

11 kap. 12 §

Av paragrafen framgår att livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst får ta upp kapitalandelslån och vinstandelslån under förutsättning att lånet relateras till sådan vinst som enligt bolagsordningen får användas för vinstutdelning till aktieägare (se vidare författningskommentaren till 3 §).

11 kap. 13 §

Enligt paragrafen ska aktiebolagslagens bestämmelser om upptagande av kapital- och vinstandelslån, fondemission samt emission av teckningsoptioner och konvertibler inte tillämpas beträffande icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Motsvarande bestämmelser finns i FRL beträffande fondemission (4 kap. 1 §), konvertibla skuldebrev (5 kap. 2 §) och vinstandelslån (5 kap. 18 §).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.7.

11 kap. 14 §

I paragrafen anges förutsättningarna för vinstutdelning till aktieägare i livförsäkringsaktiebolag. Enligt *första stycket*, som motsvaras av 12 kap. 2 § första stycket nuvarande FRL, måste det finnas bestämmelser om detta i bolagsordningen. Livförsäkringsaktiebolag som i sin bolagsordning anger att vinstutdelning till aktieägarna får ske ska, liksom skadeförsäkringsaktiebolagen, tillämpa reglerna om vinstutdelning i ABL. I paragrafens *andra stycke* anges att aktiebolagslagens bestämmelser om vissa publika aktiebolags förvärv av egna aktier på en reglerad marknad eller motsvarande utanför EES eller i enlighet med ett förvärvserbjudande till aktieägarna inte ska tillämpas beträffande icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Reglerna om aktiebolags förvärv av egna aktier i andra fall enligt 19 kap. 5 § ABL gäller dock samtliga försäkringsaktiebolag. Motsvarande gäller enligt FRL (6 a kap. 3 och 4 §§).

11 kap. 15 §

Paragrafen, som avser livförsäkringsaktiebolag, innebär att sådan del av årsvinsten eller belopp som överförs från bundet till fritt eget kapital som inte får användas för vinstutdelning eller förlusttäckning ska gottskrivas försäkringstagarna och andra ersättningsberättigande som återbäring, stämmer överens med 12 kap. 5 § FRL.

11 kap. 16 §

I paragrafens *första stycke* slås fast att den s.k. kontributionsprincipen ska gälla vid fördelningen när bolaget gottskriver återbäring, om inte annat är angivet i avtalet eller i bolagsordningen. Principen innebär att fördelningen av överskottet i största möjliga mån ska baseras på de enskilda försäkringstagarnas bidrag till detta.

Kontributionsprincipen riktar sig mot försäkringsbolaget och kan därför inte återopas av enskilda försäkringstagare.

I *andra stycket* preciseras hur återbäring och avgiftsuttag bör bestämmas vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen. Närmare om hur denna preciserade kontributionsprincip ska tolkas finns i prop. 2006/07:26 s. 53–55.

Bestämmelserna stämmer överens med 12 kap. 6 § FRL.

11 kap. 17 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst ska inrätta en konsolideringsfond för förlusttäckning. Av bestämmelserna framgår motsatsvis att en sådan fond inte får användas för överföring till aktiekapitalet. Genom regler i bolagsordningen kan det bestämmas att fonden, i den utsträckning den inte behövs för förlusttäckning, får användas även för andra ändamål. Det kan i första hand vara frågan om villkor om att fonden, i den mån den inte behövs för bolagets konsolidering, ska tillföras försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade som återbäring. Bestämmelsen stämmer överens med 12 kap. 9 § fjärde stycket FRL.

11 kap. 18 §

Paragrafen behandlar förutsättningarna för att livförsäkringsaktiebolag ska kunna ta in och ändra villkor i bolagsordningen om vinstutdelning eller förlusttäckning. Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 15 § FRL.

11 kap. 19 §

Paragrafen gäller livförsäkringsaktiebolag som före en ombildning till vinstutdelande verksamhet driver verksamhet utan villkor om vinstutdelning i bolagsordningen. Bestämmelsen innebär att samtliga värden i bolaget, med undantag för medel som motsvarar aktiekapital och överkursfond, ska komma försäkringstagarna tillgodo innan bolaget kan övergå till vinstutdelande verksamhet. Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 16 § FRL.

11 kap. 20 §

Av paragrafen framgår att särskilda regler, avvikande från ABL, gäller för minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna i ett försäkringsaktiebolag.

11 kap. 21 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om minskning av aktiekapitalet, i FRL benämnt nedsättning av aktiekapitalet. I *första stycket* anges de fall när det fordras tillstånd från allmän domstol för att ett minskningsbeslut ska kunna verkställas. *Andra stycket* anger när Finansinspektionen kan medge undantag från tillståndskravet. Paragrafen svarar mot 6 kap. 6 § första stycket FRL.

11 kap. 22–24 §§

Paragraferna innehåller de från ABL avvikande bestämmelserna rörande handläggningen vid allmän domstol av en ansökan om tillstånd till att verkställa ett minskningsbeslut. Bestämmelserna motsvarar 6 kap. 6 § andra–femte styckena FRL.

11 kap. 25 §

Av paragrafen framgår en skyldighet för allmän domstol att underrätta Bolagsverket i ärenden som avser en minskning av aktiekapitalet i ett försäkringsaktiebolag och att Bolagsverket efter lagakraftvunnet beslut ska registrera tillståndet i försäkringsregistret.

11 kap. 26 §

I paragrafen finns särregler för försäkringsaktiebolag i fråga om tillstånd till vinstutdelning efter beslut om minskning av aktiekapitalet. Paragrafen svarar mot 6 kap. 5 § andra och tredje meningarna nuvarande FRL.

11 kap. 27 §

Paragrafen anger ändamålen för minskning av reservfonden i ett försäkringsaktiebolag. Paragrafen har sin förebild i 10 kap. 16 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

11 kap. 28 §

Paragrafen anger att ABL:s bestämmelser om lån m.m. från bolaget till närstående inte gäller. För försäkringsaktiebolag gäller i stället bestämmelserna om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets i 4 kap. 9 § och – i fråga om verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring – förbud mot ställande av säkerhet för tredje man i 6 § samma kapitel.

11 kap. 29 §

Paragrafen slår fast att bara ett försäkringsaktiebolag eller vid gränsöverskridande fusion en motsvarande utländsk juridisk person med hemvist i en annan stat inom EES än Sverige, genom fusion får överta ett annat försäkringsaktiebolags samtliga tillgångar och skulder. Ett allmänt aktiebolag kan alltså inte överta ett försäkringsaktiebolags tillgångar och skulder genom fusion. Paragrafen svarar mot 15 a kap. 1 § första stycket FRL med undantag för att paragrafen även gäller gränsöverskridande fusion.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 30 §

Av paragrafens framgång att vissa bestämmelser i ABL om fusion inte ska tillämpas av försäkringsaktiebolagen. I stället ska särskilda bestämmelser i förevarande lag gälla.

11 kap. 31 §

Paragrafen reglerar förfarandet vid ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan. Paragrafen svarar mot 15 a kap. 13 § första och sista stycket FRL.

11 kap. 32 §

Paragrafen anger vad tillståndsprövningen ska omfatta. Paragrafen överensstämmer i sak med 15 a kap. 13 § fjärde stycket andra meningen FRL.

11 kap. 33 §

Paragrafen upptar de fall när en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska avslås. Den svarar mot 15 a kap. 13 § andra–fjärde styckena FRL.

11 kap. 34 §

Paragrafen anger när styrelsen för det övertagande bolaget ska anmäla fusionen för registrering. Samma tidskrav finns i 15 a kap. 15 § andra stycket FRL.

11 kap. 35 §

I bestämmelsen anges vad som gäller vid absorption av ett helägt dotterbolag i stället för bestämmelserna i 23 kap. 32 och 33 §§ ABL, dvs. när fråga är om inhemsk sådan fusion. Paragrafen motsvarar i stort 15 a kap. 22 § FRL. *Andra stycket* har ändrats i förhållande till gällande rätt till följd av ändringen i 23 kap. 33 § ABL som trädde i kraft den 1 juli 2007. Genom ändringen anpassades regleringen till det som gäller vid vanlig fusion (jfr 23 kap. 20 § ABL). Se vidare prop. 2006/07:70 s. 110.

11 kap. 36 §

Paragrafen anger vad det särskilda bokslut ska innehålla som enligt 23 kap. 50 § första stycket ABL ska upprättas när ett svenskt bolag deltar i en gränsöverskridande fusion och det övertagande bolaget ska ha sitt hemvist utanför Sverige. Den svarar mot 15 a kap. 39 § andra stycket FRL.

11 kap. 37 §

Paragrafen anger att 23 kap. 52 § tredje stycket ABL inte ska tillämpas vid fusion med ett försäkringsaktiebolag samt utpekar det som i stället ska gälla. Den svarar mot 15 a kap. 41 § tredje stycket FRL.

11 kap. 38 §

I denna och de fyra efterföljande paragraferna upptas särskilda bestämmelser om delning, vilka saknar motsvarighet i FRL. Dessa bestämmelser överensstämmer med motsvarande bestämmelser för bankaktiebolag i 10 kap. 26–30 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Eftersom det fordras tillstånd för att driva försäkringsrörelse, framgår av paragrafen att ett försäkringsaktiebolag genom delning endast får överlåta verksamhet som fordrar tillstånd, till ett bolag som har sådant tillstånd. Annan verksamhet som inte fordrar tillstånd, t.ex. IT-verksamhet får överlåtas till ett bolag utan tillstånd att driva försäkringsrörelse. Av 24 kap. 23 § första stycket 1 ABL följer om delningsplanen strider mot lag, ska ansökan om verkställande av planen avslås.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 39 §

Paragrafen slår fast att till skillnad från vanliga aktiebolag behöver inte borgenärerna i ett försäkringsaktiebolag underrättas om delningsplanen. Om något annat aktiebolag deltar i delningen, ska däremot dess borgenärer underrättas i den utsträckning som följer av 24 kap. 21 § aktiebolagslagen.

Paragrafen har en motsvarighet i 10 kap. 27 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 40 §

Paragrafen anger att när det överlåtande bolaget ansökt om tillstånd att verkställa delningsplanen hos Bolagsverket ska verket och Finansinspektionen vidta vissa åtgärder inför prövningen av verkställigheten delningsplanen. Någon kallelse av försäkringsaktiebolagets försäkringstagare och andra borgenär ska inte ske. I stället ska verket inhämta ett yttrande från Finansinspektionen som ska innehålla svar på motsvarande frågor som kan utgöra grund för avslag vid fusion.

För bankaktiebolag finns samma bestämmelser i 10 kap. 28 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 41 §

Av paragrafen framgår att en ansökan om att få verkställa en delningsplan ska prövas av allmän domstol när ett försäkringsaktiebolag deltar i delningen. Sedan Finansinspektionens yttrande kommit in till Bolagsverket ska enligt paragrafen verket därför överlämna ärendet till tingsrätten. Detta gäller oavsett om någon borgenär har motsatt sig ansökan eller inte och oavsett om det i delningen deltar även ett eller flera vanliga aktiebolag.

Motsvarande gäller i fråga om bankaktiebolag enligt 10 kap. 29 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 42 §

I paragrafen anges när domstolen ska avslå en ansökan om att få verkställa en delningsplan. Som framgår av tredje stycket är det inte tillräckligt för ett avslag att borgenärerna, främst försäkringstagarna, motsätter sig en delning om det av Finansinspektionens yttrande följer att det finns grund för att ändå ge tillstånd till verkställighet. Om domstolen anser det nödvändigt kan den begära att inspektionen kompletterat sitt yttrande (fjärde stycket).

Bestämmelserna överensstämmer med motsvarande bestämmelser i 10 kap. 30 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.11.

11 kap. 43 §

I paragrafen anges de i förhållande till ABL ytterligare likvidationsgrunder som är tillämpliga för försäkringsaktiebolag. De likvidationsgrunderna finns för närvarande i 14 kap. 3 § första stycket FRL. Förevarande paragraf skiljer sig från nuvarande bestämmelse genom att handläggningen flyttats från allmän domstol till Bolagsverket. Vidare utgör inte längre en överlåtelse av försäkringsaktiebolagets hela bestånd en grund för tvångslikvidation.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.12.

11 kap. 44 §

Paragrafen anger att vissa hänvisningar i ABL till årsredovisningslagen i fråga om försäkringsaktiebolag i stället ska avse motsvarande bestämmelser i lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

11 kap. 45 §

I paragrafen anges fall när Finansinspektionen får ansöka om likvidation av ett försäkringsaktiebolag. Finansinspektionens möjligheter att göra anmälan till rätten anges för närvarande i 14 kap. 2 § första stycket och 3 § andra stycket FRL.

11 kap. 46 §

I paragrafen görs vissa tillägg till de allmänna bestämmelserna om kontrollbalansräkningens innehåll. Dessa tillägg överensstämmer med det som anges i 14 kap. 2 § tredje–femte styckena FRL.

11 kap. 47 §

Paragrafen anger de fall, utöver dem som anges i ABL, när ett beslut om att likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet återupptas inte får fattas. De fallen inryms för närvarande i bestämmelsen i 14 kap. 18 § första stycket andra meningen FRL.

11 kap. 48 §

I paragrafen fastslås kravet att ett försäkringsaktiebolags firma ska innehålla ordet försäkring. Det kravet upptas i dag i 17 kap. 1 § första stycket första meningen FRL.

11 kap. 49 §

Genom paragrafen utökas ansvaret för den i 29 kap. 1–3 §§ ABL angivna personkretsen till att avse även överträdelser av denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar för bolagets befattningshavare som överträder gällande föreskrifter om försäkringsrörelse finns nu i 16 kap. 1–3 §§ FRL.

12 kap. Associationsrättsliga bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag

Inledande kommentar om lagstiftningstekniken i 12 kap.

Försäkringsverksamhet får drivas av försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar (se 1 kap. 3 § och 2 kap. 1 § samt avsnitt 5.1). Ett av syftena med den nya lagen är att anpassa de associationsrättsliga reglerna för de olika försäkringsföretagsformerna till allmänna associationsrättsliga regelverk (se avsnitt 5.3). Den lagteknik som använts vid anpassningen skiljer sig åt mellan de olika företagsformerna (se 11 kap. 1 §, 12 kap. 2 § och 13 kap. 2 § samt avsnitt 6.1, 7.1 och 8.1).

I likhet med det som gäller i dag ska de ömsesidiga försäkringsbolagen utgöra en särskild associationsform. Merparten av de associationsrättsliga bestämmelserna för de ömsesidiga försäkringsbolagen har samlats i 12 kap. I detta kapitel finns hänvisningar till särskilda kapitel i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, FL, som också ska gälla för de ömsesidiga försäkringsbolagen. Dessa bestämmelser kompletteras med särregler som anses motiverade av verksamhetens inriktning (försäkringsverksamhet), skyddet för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade, företagsformens särart eller EG:s rättsregler.

Vissa bestämmelser i FL är således tillämpliga på de ömsesidiga försäkringsbolagen på så sätt som framgår av hänvisningar i 12 kap. Framtida ändringar i FL i de delar som det hänvisas till i den nya lagen kommer med automatik bli tillämpliga på de ömsesidiga försäkringsbolagen, om inte särreglering krävs.

Bestämmelserna i 12 kap. är systematiserade i enlighet med FL.

12 kap. 1 §

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 1 kap. 7 § första och andra styckena FRL. Den definierar i *första stycket* vilka som är delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag. *Andra stycket* innebär att även försäkrade som inte är försäkringstagare under vissa förutsättningar kan vara delägare om så föreskrivs i bolagsordningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.1.

12 kap. 2 §

I paragrafens *första stycke* klargörs, i likhet med 1 kap. 6 § första stycket FRL, att delägarna som huvudregel inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

Paragrafen överensstämmer i övrigt med 1 kap. 7 § tredje, fjärde och sjätte styckena FRL. Den innebär att delägarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag genom föreskrifter i bolagsordningen kan bli skyldiga att göra kapitaltillskott till bolaget.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.1.

12 kap. 3 §

I paragrafens *första stycke* klargörs att när en hänvisning görs till FL ska bestämmelserna där gälla för ömsesidiga försäkringsbolag trots att den lagen använder orden ekonomisk förening. Detsamma gäller för medlem, stadgar och föreningsstämma som för ömsesidiga försäkringsbolag ska gälla för delägare, bolagsordning och bolagsstämma.

Paragrafen innehåller i *andra stycket* en förklaring till hänvisningstekniken. I enlighet med motsvarande bestämmelse för försäkringsaktiebolag i 11 kap. 1 § anges att när det i FL hänvisas till bestämmelser i den lagen ska hänvisningen avse även bestämmelser i den förevarande lagen. Det betyder att de associationsrättsliga bestämmelserna i den ska beaktas i samma utsträckning som om de vore intagna i FL.

12 kap. 4 §

I paragrafen görs en hänvisning till att bestämmelserna i FL om moderförening, dotterföretag, koncern och avancerad elektronisk signatur ska gälla för ömsesidiga försäkringsbolag. Definitionerna i FL överensstämmer med vad som gäller enligt 1 kap. 9 och 9 f §§ i FRL.

12 kap. 5 §

Paragrafen överensstämmer med 1 kap. 9 § sista stycket FRL. Den innebär att Finansinspektionen genom föreskrifter kan göra bestämmelser om koncerner tillämpliga på sådana företagsgrupper som inte uppfyller koncerndefinitionen i FL, men där de ingående bolagen har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning, s.k. oäkta koncerner.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.1.

12 kap. 6 §

I denna paragraf och i 7–12 samt 14–22 §§ finns bestämmelser om hur ett ömsesidigt försäkringsbolag bildas, vilka avviker från de som gäller för ekonomiska föreningar. *Första och andra styckena* i denna paragraf överensstämmer med 2 kap. 1 § första och andra styckena FRL och anger vem som får vara stiftare av ett ömsesidigt försäkringsbolag. I *tredje stycket*, vilket saknar motsvarighet i FRL, ges Finansinspektionen rätt att tillåta någon annan att vara stiftare. Sådant tillstånd bör framför allt kunna komma i fråga för den som inte uppfyller kraven på att vara bosatt eller ha säte inom EES.

12 kap. 7 §

Paragrafen överensstämmer med 2 kap. 1 § sista stycket FRL och innehåller behörighetskrav för stiftare.

12 kap. 8 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag med 2 kap. 2 § FRL och innebär att stiftarna ska ange villkoren för bolagsbildningen och upprätta en bolagsordning. Den innebär vidare att stiftaren ska bestämma hur många försäkringar som måste vara tecknade, och till vilket belopp, för att försäkringsbolaget ska få anses bildat. Hänsyn ska då tas både till vilken försäkringsrörelse som försäkringsbolaget ska driva och till hur stort garantikapital som ska betalas in.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.2.

12 kap. 9 §

Paragrafen, vars motsvarighet återfinns i 1 kap. 8 § samt 2 kap. 13 § fjärde stycket och 17 § FRL, behandlar tillskott av garantikapital.

Första stycket innebär att det alltid måste tillskjutas garantikapital när ett ömsesidigt försäkringsbolag ska bildas. Endast om det finns särskilda skäl kan ett tillskott av garantikapital underlätas. För registrering av bolaget krävs enligt 18 § att hela garantikapitalet har betalats in.

Av *andra stycket* framgår att det är möjligt att ta emot tillskott av garantikapital även vid ett senare skede. Ett sådant beslut ska registreras, vilket förutsätter att hälften av tillskottet har betalats in till bolaget. När registreringen har skett är dock hela ökningen registrerad. Den resterande delen måste ha betalats inom sex månader från registreringen.

Enligt *tredje stycket* ska garantikapitalet alltid betalas med pengar.
Bestämmelserna behandlas i avsnitten 7.2.2 och 7.2.7.

12 kap. 10 §

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 8 § FRL. Den innebär att garantikapital ska betalas tillbaka till garanten när det inte längre behöver vara kvar i bolaget. Det fortsatta behovet av garantikapital ska bedömas mot bakgrund av dels vad som krävs för att driva rörelsen, dels kraven på kapital enligt 7 kap.

12 kap. 11 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § FRL. Den anger vad ett ömsesidigt försäkringsbolags bolagsordning ska innehålla. I överensstämmelse med nuvarande bestämmelser ska även anges reglerna för rösträtt och särskilt om delägarnas rösträtt ska utövas genom utsedda fullmäktige, varmed avses detsamma som den nuvarande benämningen delegerade. Dessutom ska anges om ett bolag tillämpar den nya möjligheten att ta emot förlagsinsatser.

12 kap. 12 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga försäkringsbolag 2 kap. 7 första stycket FRL.

12 kap. 13 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga försäkringsbolag 2 kap. 8 § FRL med den skillnaden att det är till Bolagsverket i stället för till Finansinspektionen fel och ogiltigheter i tecknande kan anmälas.

12 kap. 14 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag med 2 kap. 11 § FRL och innebär att beslut om bolagsbildningen ska fattas på en konstituerade stämma. Den anger vidare vilka som ska kallas till stämman och vad som ska hållas tillgängligt före och på stämman.

12 kap. 15 §

Paragrafen, som för ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer med 2 kap. 12 § FRL, anger kraven för att bolaget ska kunna anses bildat samt att styrelse och revisor ska väljas när bolaget har bildats.

12 kap. 16 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag med 2 kap. 14 § FRL. *Första stycket* innehåller ett kvittningsförbud för den som ska betala garantikapital. I *andra stycket* finns ett förbud för försäkringsbolaget att överlåta och pantsätta en fordran på garantikapital.

12 kap. 17 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga försäkringsbolag i huvudsak 2 kap. 16 § FRL. *Första stycket* innebär att betalning för försäkringar och garantikapital ska ske till ett särskilt av stiftarna öppnat konto och att dessa medel får lyftas först när en styrelse valts för försäkringsbolaget. *Andra stycket* innebär att de insatta medlen, inklusive gottgjord ränta, ska betalas tillbaka om bolaget inte bildas.

12 kap. 18 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga bolag 2 kap. 13 § första och fjärde styckena i FRL. Enligt *första stycket* räknas tiden för registrering alltid från tillståndsbeslutet. I *andra stycket* anges krav på att garantikapitalet ska var fullt inbetalt innan registrering kan ske.

12 kap. 19 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga bolag 2 kap. 13 § femte stycket i FRL, men har anpassats till ett modernare språkbruk. Någon saklig ändring är inte avsedd.

Av *första stycket* framgår att frågan om bolagsbildning har fallit om anmälan om registrering inte sker inom den sexmånadersfrist som anges i 19 § eller om Bolagsverket har avskrivit registreringsanmälan eller vägrat registrering.

I *andra stycket* regleras rätten till återbetalning om bolagsbildningen faller. I samtliga berörda situationer ges en rätt att återfå inbetalda belopp jämte avkastning. De återbetalningspliktiga, dvs. styrelseledamöterna, har rätt att avräkna vissa kostnader för bolagsbildningen.

Det solidariska ansvar som styrelseledamöterna har för återbetalningen innebär att de blir skyldiga att själva täcka eventuellt uppkommande brist. Det gäller även om bristen beror på något som inte kan läggas den betalningsansvarige till last, t.ex. en förskingring av en annan styrelseledamot. I en sådan situation kan emellertid de som har fullgjort återbetalningsskyldigheten regressvis vända sig mot den som har förorsakat bristen.

12 kap. 20 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga bolag 2 kap. 18 § första stycket i FRL, men har anpassats till ett modernare språkbruk. Någon saklig ändring är inte avsedd.

I paragrafen fastslås att bolaget inte kan förvärva rättigheter, åta sig skyldigheter eller föra talan förrän det har registrerats. Detta kan också uttryckas så att det är först i och med registreringen som bolaget får ”rättskapacitet”. Detta överensstämmer med hittills gällande rätt.

Liksom hittills ger lagen styrelsen en möjlighet att före bolagets registrering föra talan i mål rörande bolagsbildningen eller i annat fall driva in betalning för garantikapital. Bestämmelserna torde främst få betydelse i de fall då stiftelseurkunden undertecknas innan full betalning har erlagts.

12 kap. 21 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga bolag 2 kap. 18 § andra stycket i FRL, men har anpassats till ett modernare språkbruk. Någon saklig ändring är inte avsedd.

Paragrafen reglerar den situationen att någon rättshandlar för bolagets räkning innan det har registrerats. Liksom hittills svarar de som har medverkat i en sådan åtgärd solidariskt för de förpliktelser som har uppkommit genom åtgärden. Ansvaret övergår dock i vissa fall på bolaget i och med dess registrering. Så är fallet när det gäller förpliktelser som har uppkommit efter bolagets bildande och för förpliktelser som följer av stiftelseurkunden.

12 kap. 22 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga bolag 2 kap. 18 § tredje stycket i FRL, men har anpassats till ett modernare språkbruk. Någon saklig ändring är inte avsedd.

Av paragrafen framgår att den som sluter avtal med ett oregistrerat bolag utan att känna till att bolaget var oregistrerat har rätt att frånträda avtalet fram till dess att registrering sker. Av allmänna rättsgrundsatser följer dock att om avtalsparten, informerad om att bolaget inte är registrerat, förklarar sig vilja stå fast vid avtalet, så förlorar han eller hon rätten att frånträda avtalet.

Av paragrafen framgår vidare att den som har ingått avtal med bolaget med vetskap om att bolaget var oregistrerat inte har någon rätt att frånträda avtalet. Om frågan om bolagsbildning förfaller därför att någon ansökan om registrering inte ges in i rätt tid eller därför att Bolagsverket avslår ansökan, är dock avtalsparten normalt inte längre bunden av avtalet. Har det särskilt avtalats om vad som ska gälla för det fall att bolagsbildningen inte blir av, gäller dock detta.

12 kap. 23 §

I paragrafens *första stycke* klargörs att ömsesidiga försäkringsbolag i framtiden ska ha möjlighet att ta upp förlagsinsatser i enlighet med vad som gäller enligt 5 kap. FL.

I *andra stycket* ges en särregel för förlagsinsatser i ömsesidiga försäkringsbolag i fråga om den tillåtna storleken för sådana insatser som inte betalas in av delägare. Den sammanlagda summan av sådana externa för-

lagsinsatser får enligt högst motsvara bolagets övriga egna kapital utöver förlagsinsatserna. Bedömningen ska göras vid tidpunkten för tillskjutandet.

Om det finns synnerliga skäl ska Finansinspektionen enligt *tredje stycket* kunna ge tillstånd till högre insats. Ett sådant tillstånd kan bli aktuellt framför allt i en situation när försäkringsbolagets eget kapital på grund av finansiella problem är så litet att begränsningen hindrar ett nödvändigt kapitaltillskott.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.7.

12 kap. 24 §

I paragrafen klargörs genom en hänvisning till 6 kap. FL att ömsesidiga försäkringsbolag i fortsättningen ska tillämpa dessa bestämmelser avseende bolagets ledning. Vissa undantag och tillägg görs dock i 25–31 §§.

12 kap. 25 §

I paragrafen ges särregler för styrelseledamöter i ömsesidiga försäkringsbolag. I *första stycket*, som motsvarar 8 kap. 1 § första stycket andra meningen FRL, fastställs att det även fortsättningsvis ska finnas krav på att minst hälften av styrelseledamöterna i ett ömsesidigt bolag ska vara oberoende.

Andra stycket innebär att det till skillnad från vad som gäller för ekonomiska föreningar inte finns något krav på att styrelseledamöterna ska vara delägare i bolaget.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.3.

12 kap. 26 §

Paragrafen anger en skyldighet för bolagsstämmans ordförande att inför styrelseval lämna uppgifter till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag. En sådan skyldighet gäller redan i publika aktiebolag och bankaktiebolag och införs nu för alla typer av försäkringsaktiebolag.

Bestämmelsen, som saknar motsvarighet för ömsesidiga bolag i FRL, behandlas i avsnitt 7.2.3.

12 kap. 27 §

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 3 § första stycket första meningen respektive 10 § första stycket fjärde meningen FRL. I paragrafen fastslås kravet att en verkställande direktör alltid ska utses samt att denne inte får vara ordförande i styrelsen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.3. Som framgår där ska det fortsättningsvis inte finnas någon specifik möjlighet till undantag från dessa regler för ömsesidiga bolag.

12 kap. 28 §

I paragrafen, som motsvarar 8 kap. 12 § första stycket 3 FRL respektive tredje stycket andra meningen, ges ett tillägg till jävsbestämmelserna i 6 kap. 10 § FL. Den innebär att en styrelseledamot eller den verkställande direktören är jävig även vid frågor om avtal mellan det ömsesidiga försäkringsbolaget och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören får företräda antingen ensam eller tillsammans med någon annan. Jäv föreligger emellertid inte om försäkringsbolaget äger samtliga aktier i dess motpart och om motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.3.

12 kap. 29 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 15 § och 9 kap. 19 § FRL, anger att garanten och ersättningsberättigande som på grund av försäkring har rätt till överskott ingår bland dem som inte otillbörligt får förfördelas genom beslut av bolagsstämma eller rättshandling eller någon annan åtgärd av styrelse eller någon annan ställföreträdare i ömsesidiga försäkringsbolag.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.3 och 7.2.4.

12 kap. 30 §

I paragrafen ges ett tillägg till 6 kap. 13 § andra stycket FL. Den motsvarar i sak 8 kap. 15 § andra stycket FRL. Genom bestämmelserna begränsas ställföreträdarens lydnadsplikt i förhållande till överordnade bolagsorgan så att en föreskrift inte får följas om den strider mot FL, den förevarande lagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

12 kap. 31 §

Paragrafen motsvarar i sak 8 kap. 16 § FRL. Den ger ett tillägg i förhållande till bestämmelserna om ställföreträdarens befogenhets- och behörighetsöverskridande rättshandlingar i 6 kap. 14 § FL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.3.

12 kap. 32 §

I paragrafen klagörs genom en hänvisning till 7 kap. FL att ömsesidiga försäkringsbolag i fortsättningen ska tillämpa dessa bestämmelser avseende bolagsstämma. Vissa undantag och tillägg görs dock i 33–42 §§.

12 kap. 33 §

I paragrafen klargörs, i överensstämmelse med gällande rätt, att det inte ska gälla särskilda krav på medlemskap eller närståendeförhållande för att kunna uppträda som ombud för eller biträde åt en medlem.

12 kap. 34 §

I bestämmelsen klargörs att den minoritet som avses i 7 kap. 4 § tredje stycket FL som krävs för att begära att beslut i en fråga skjuts upp till en fortsatt stämma, för ömsesidiga bolag ska uppgå till en tiondel av de närvarande röstberättigade begär det, i stället för en tiondel av samtliga röstberättigade. Detta överensstämmer med 9 kap. 5 § fjärde stycket FRL.

12 kap. 35 §

I bestämmelsen regleras förslagsrätten för delägare när fullmäktige utsetts. Presumtionen är att reglerna i FL ska gälla, men de ömsesidiga bolagen ges möjlighet att föreskriva om undantag i bolagsordningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.6.

12 kap. 36 §

I bestämmelsen fastslås att om inte styrelsen sammankallar stämma enligt lagens regler ska denna skyldighet ligga på Finansinspektionen och inte som för ekonomiska föreningar Länsstyrelsen. Detta överensstämmer med 9 kap. 8 § FRL.

12 kap. 37 §

I *första stycket* införs en ny regel som innebär att minst hälften av fullmäktige ska utses av delägarna eller organisationer som kan anses företräda delägarna. Detta överensstämmer med gällande rätt för understödsföreningar enligt 35 § UFL, men innebär en avvikelse från det som nu gäller enligt 7 kap. 12 § andra stycket FL. Enligt *andra stycket* ska inte heller regeln i sistnämnd bestämmelse om längsta mandattid för fullmäktig gälla ömsesidiga försäkringsbolag.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.5.

12 kap. 38 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag med 9 kap. 14 § FRL. Den innebär särregler i förhållande till 7 kap. 14 § FL för ändringar av bolagsordningen i ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Bestämmelserna har behandlas i avsnitt 7.2.4.

12 kap. 39 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag i sak med 12 kap. 15 § FRL. Ändringar av villkor för vinstutdelning eller förlusttäckning ska endast kunna ske om ändringarna inte kan antas försämra rätten för försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

12 kap. 40 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga försäkringsbolag med 9 kap. 18 §§ FRL. I paragrafen regleras särskilt vad som gäller vid sådana ändringar av bolagsordningen som avser delägarnas ansvarighet vid uttaxering. Att uttaxering får förekomma i ett ömsesidigt försäkringsbolag framgår av 2 §. Av *första stycket* framgår att en ändring får tillämpas först ett år efter det att beslutet registrerats om inte samtliga röstberättigade biträdde beslutet. I *andra stycket* ställs krav på offentliggörande genom kungörelse av beslutet. Dessutom ska alla delägare med känd adress få en underrättelse om beslutet. *Tredje stycket* innebär en rätt för en delägare som inte röstat för beslutet att inom ett år från det att beslutet registrerades häva sitt försäkringsavtal med bolaget. Delägaren har då rätt att få tillbaka den del av premien som inte är intjänad av bolaget och återbäring. Beräkningen av det belopp försäkringstagaren har rätt att återfå ska avse den tid då avtalet upphört att gälla.

12 kap. 41 §

Paragrafen överensstämmer för garantier i ömsesidiga försäkringsbolag med 9 kap. 1 § första stycket FRL. Den innebär att garanters rätt att besluta i ett ömsesidigt försäkringsbolag endast kan utövas på bolagsstämman. Den innebär vidare ett tillägg till FL så att bestämmelserna där om rätt att besluta i en förenings angelägenheter även ska gälla garantier om de enligt bolagsordningen har rösträtt på bolagsstämman. Att sådan rösträtt ska regleras i bolagsordningen framgår av 11 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.4 .

12 kap. 42 §

I paragrafen klargörs genom en hänvisning till 8 kap. FL att ömsesidiga försäkringsbolag i fortsättningen ska tillämpa dessa bestämmelser avseende revision. Vissa tillägg görs dock i 43 §. Dessutom har tillkommit bestämmelser om allmän granskning i 44–62 §§.

12 kap. 43 §

Paragrafen anger vissa i förhållande till FL skärpta krav på revisorer i ömsesidiga försäkringsbolag. Bestämmelserna i *första och andra styckena* motsvarar i sak 10 kap. 1 § första stycket första meningen och 3 § första stycket FRL och innebär att minst en revisor alltid måste utses av bolagsstämman och att endast auktoriserade eller godkända revisorer får

vara revisorer i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Minst en av de revisorer som utsetts av bolagsstämman måste dessutom uppfylla högre krav och åtminstone vara godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Det kan framhållas att bestämmelserna inte utesluter att ett revisionsbolag utses till revisor enligt 8 kap. 3 § tredje stycket FL, om den huvudansvarige uppfyller de här angivna kraven.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.8.

12 kap. 44 §

Bestämmelserna om lekmannarevisorer har utformats efter 11 kap. FRL med vissa språkliga uppdateringar utifrån förebild i 10 kap. ABL.

Enligt paragrafen, som motsvaras av 11 kap. 1 § FRL får lekmannarevisorer utses om inte bolagsordningen föreskriver annat. Paragrafens utformning följer den i 10 kap. 1 § ABL.

12 kap. 45 §

Liksom för revisorer får suppleant utses för lekmannarevisor. Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § FRL och har utformats efter förebild i 10 kap. 2 § ABL.

12 kap. 46 §

I paragrafen anges omfattningen och inriktningen på lekmannarevisorns granskning. En utförlig redogörelse lekmannarevisorns granskning i aktiebolag finns i kommentaren till tidigare 11 kap. 4 § i 1975 års aktiebolagslag (prop. 1997/98:99 s. 276 och 277). Det som där sägs bör kunna vara vägledande även för lekmannarevisorer i försäkringsbolag, men granskningen måste också självklart anpassas bl.a. till den speciella verksamhet som försäkringsbolagen bedriver. Paragrafen motsvarar 11 kap. 4 § FRL och 10 kap. 3 § ABL.

12 kap. 47 §

I likhet med vad som gäller för revisorer kan det i bolagsordningen meddelas särskilda anvisningar för lekmannarevisorns granskningsuppdrag. Detta överensstämmer även med 11 kap. 5 § FRL och har utformats efter förebild i 10 kap. 4 § ABL.

12 kap. 48 §

Av paragrafen framgår att lekmannarevisorn efter varje räkenskapsår ska lämna en granskningsrapport. Detta överensstämmer även med 11 kap. 6 § FRL och 10 kap. 5 § ABL.

12 kap. 49 §

I överensstämmelse med gällande rätt i och med EG:s åttonde bolagsrättsliga direktiv föreskrivs i paragrafen att en lekmannarevisor inte får underteckna revisionsberättelsen. Detta överensstämmer även med 11 kap. 7 § FRL och 10 kap. 6 § ABL.

12 kap. 50 §

På motsvarande sätt som när det gäller revisorer ska ledningen ge lekmannarevisorerna tillfälle att genomföra granskningen samt lämna de upplysningar och det biträde som lekmannarevisorn begär.

Paragrafen överensstämmer med 11 kap. 8 § FRL och 10 kap. 7 § ABL.

12 kap. 51 §

En lekmannarevisor väljs som huvudregel av bolagsstämman. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt 11 kap. 9 § FRL och 10 kap. 8 § ABL.

På samma sätt som i allmänna aktiebolag har lekmannarevisorn i ett försäkringsbolag rätt till ersättning från bolaget och uppdraget att vara lekmannarevisor kommer även i dessa bolag att gälla tills vidare om inget annat angetts.

12 kap. 52 §

Till skillnad från vad som gäller för revisorer anges i obehörighetsgrunderna även att en lekmannarevisor inte får vara underårig.

Detta överensstämmer med motsvarande 11 kap. 10 § FRL och 10 kap. 9 § ABL.

12 kap. 53 §

Jävsgrunderna är i sak desamma som för revisorer. Paragrafen skiljer sig därmed från 11 kap. 11 § FRL, eftersom den inte innehåller något undantag om att låneskuld genom belåning av livförsäkringsbrev inte grundar jäv.

12 kap. 54 §

Jävsreglerna enligt 53 § gäller även revisorsbiträden. Motsvarande bestämmelser finns i 11 kap. 12 § FRL och 10 kap. 11 § ABL.

12 kap. 55 §

Någon bestämd mandattid gäller inte för lekmannarevisorer utan uppdragets längd bestäms normalt av bolagsstämman. Av paragrafen framgår att lekmannarevisorns uppdrag, i likhet med det som gäller för

vanliga revisorer, kan upphöra när som helst. Motsvarande bestämmelse finns i 11 kap. 13 § FRL och 10 kap. 12 § ABL.

12 kap. 56 §

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 11 kap. 14 § FRL och 10 kap. 13 § ABL. Granskningsrapporten ska dock lämnas inom samma tid som revisionsberättelsen, dvs. senast två veckor före stämman i försäkringsbolaget i stället för tre veckor enligt ABL.

12 kap. 57 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 15 § FRL och 10 kap. 14 § första stycket ABL. På samma sätt som revisionsberättelsen och redovisningshandlingarna ska granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget inför den ordinarie bolagsstämman. Även granskningsrapporten ska sändas till de aktieägare och röstberättigade som begär det.

12 kap. 58 §

Att lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämman och i vissa fall dessutom skyldighet därtill överensstämmer med det som gäller för revisorer. Motsvarande bestämmelse finns i 11 kap. 16 § FRL och 10 kap. 15 § ABL.

12 kap. 59 §

Reglerna om tystnadsplikt överensstämmer med det som gäller för revisorer. Paragrafen motsvarar 11 kap. 17 § FRL och 10 kap. 16 § ABL.

12 kap. 60 §

Även reglerna om upplysningsskyldighet motsvarar det som gäller för revisorer och har sin motsvarighet i 11 kap. 18 § FRL och 10 kap. 17 § ABL.

12 kap. 61 §

Paragrafen motsvaras av 11 kap. 19 § FRL och har utformats efter förebild i 10 kap. 18 § första och andra styckena ABL.

Lekmannarevisorn omfattas inte av rapporteringsskyldigheten för revisorer enligt 14 kap. 12 §.

12 kap. 62 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 20 § i FRL om registrering av lekmannarevisorer.

12 kap. 63 §

Paragrafen innebär att utbetalning av ett ömsesidigt försäkringsbolags medel till garantier och innehavare av förlagsandelar endast får ske enligt de särskilda reglerna i den förevarande lagen och FL. Detta överensstämmer med det som gäller med avseende på garantier enligt 12 kap. 1 § FRL och reglerna blir desamma för innehavare av förlagsandelar.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.9.

12 kap. 64 §

Paragrafen motsvarar 12 kap. 2 § FRL och den reglering som där finns om vinstutdelning till garantier. Detsamma ska gälla för innehavare av förlagsandelar.

12 kap. 65 §

Paragrafen motsvarar 12 kap. 3 § första stycket FRL. I bestämmelsen anges att det är bolagsstämman som är behörig att fatta beslut om vinstutdelning till garantier och nu också till innehavare av förlagsandelar.

12 kap. 66 §

Paragrafen motsvarar 12 kap. 4 § och 14 kap. 22 § FRL. Även när det gäller beslut om återbetalning av garantikapital är bolagsstämman beslutsorgan.

I paragrafen klargörs att det är Bolagsverket som är tillämplig registreringsmyndighet.

12 kap. 67 §

Paragrafen motsvarar 12 kap. 10 § FRL och reglerar verkan av att otillåtna utbetalningar skett till garantier och nu även innehavare av förlagsandelar.

Enligt *första stycket* ska mottagaren betala tillbaka det han erhållit med ränta. Om utbetalningen avser vinstutdelningen fordras dock att bolaget kan visa att mottagaren insåg eller borde ha insett att utbetalningen stred mot den förevarande lagen eller FL.

Enligt *andra stycket* kan de som medverkat till den otillåtna utbetalningen vara skyldiga att täcka eventuell brist i återbetalningen av medel.

12 kap. 68 §

Paragrafen motsvarar 12 kap. 5 § FRL och klarlägger huvudregeln att årsvinsten i ett ömsesidigt bolag ska användas till återbäring till försäkringstagarna. Undantaget är medel som tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt bestämmelser i bolagsordningen eller när annat följer av den förevarande lagen eller av lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.9.

12 kap. 69 §

Paragrafen, som överensstämmer med 12 kap. 6 § FRL, reglerar i *första stycket* fördelningen av överskott och anger för detta kontributionsmetoden. Kontributionsprincipen innebär att fördelningen ska utgå från en försäkrings bidrag till överskottet. En avvikelse kan ske om det följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen. Beträffande *andra stycket*, se författningskommentaren till 11 kap. 16 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.9.

12 kap. 70 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga livförsäkringsbolag med 12 kap. 9 § sista stycket FRL och innehåller bestämmelser om konsolideringsfond.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.9.

12 kap. 71 §

Till skillnad från ekonomiska föreningar finns inte någon skyldighet för ömsesidiga försäkringsbolag att göra avsättningar av vinsten till en reservfond. När en sådan fond finns, t.ex. för att uppfylla krav på att belopp som en förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats förs till reservfonden, att belopp som enligt stadgarna bolagsordning ska sättas av till reservfond och att belopp som enligt beslut av föreningsstämman i övrigt ska föras över från det redovisade fria egna kapitalet till reservfond ska reglerna i 10 kap. 6 § andra och tredje styckena FL tillämpas.

12 kap. 72 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga livförsäkringsbolag med 12 kap. 11 § FRL. Bestämmelsen möjliggör beslut av bolagsstämman om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Styrelsens möjlighet att fatta beslut om sådana gåvor inskränks till tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

12 kap. 73 §

Paragrafen motsvarar för ömsesidiga livförsäkringsbolag med 14 kap. 1 § FRL. Ett ytterligare krav på kvalificerad majoritet för beslut om frivillig likvidation har införts.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.10.

12 kap. 74 §

Paragrafen överensstämmer för ömsesidiga livförsäkringsbolag med 14 kap. 3 § FRL.

12 kap. 75 §

I paragrafen klagörs genom en hänvisning till 11 kap. 5–17 §§ FL att ömsesidiga försäkringsbolag i fortsättningen ska tillämpa dessa bestämmelser avseende genomförandet av en likvidation. Vissa undantag och tillägg görs dock i 76–78 §§.

12 kap. 76 §

Paragrafen innehåller ett tillägg till 11 kap. 12 § FL om vilka bestämmelser i årsredovisningslagarna som inte ska tillämpas för likvidatorers redovisning och dess behandling på stämman. Tillägget innebär inte någon ändring i sak i förhållande till motsvarande bestämmelser i 14 kap. 13 § första stycket FRL.

12 kap. 77 §

Paragrafen, som överensstämmer med 14 kap. 14 § andra stycket FRL, anger att det är delägarna i ett ömsesidigt försäkringsbolag som ska få del av tillgångarna vid skiftet och att fördelningen dem emellan ska ske enligt fördelningsgrunder som ska anges i bolagsordningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.10.

12 kap. 78 §

Paragrafen anger de fall, utöver de som anges i 11 kap. 17 § FL, när ett beslut om att likvidation ska upphöra och bolagets verksamhet återupptas inte får fattas. De fallen inryms för närvarande i 14 kap. 18 § första stycket andra meningen FRL.

12 kap. 79 §

I paragrafen klagörs genom en hänvisning till 11 kap. 19 och 20 §§ FL att det som föreskrivs om konkurs i den paragrafen fortsättningsvis ska tillämpas även för ömsesidiga försäkringsbolag.

12 kap. 80 §

Bestämmelsen är ny. I paragrafen fastslås att det endast är ett annat ömsesidigt försäkringsbolag eller motsvarande juridiska person med hemvist inom en annan stat inom EES än Sverige som genom fusion kan överta ett ömsesidigt försäkringsbolags samtliga tillgångar och skulder. Ett försäkringsaktiebolag eller en försäkringsförening kan alltså inte överta tillgångarna och skulderna genom fusion.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11.

12 kap. 81 §

I paragrafen klargörs genom en hänvisning till 12 kap. FL att ömsesidiga försäkringsbolag i fortsättningen ska tillämpa dessa bestämmelser avseende fusion. Vissa undantag och tillägg görs *andra stycket*.

12 kap. 82 §

Paragrafen reglerar förfarandet vid ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i 15 kap. 13 § FRL. Förfarandet ska även tillämpas vid gränsöverskridande fusion. Finansinspektionen är skyldig att skicka en särskild underrättelse om ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen till Bolagsverket och Skatteverket. Underrättelsen motsvarar den särskilda underrättelse om att kallelse till föreningens borgenärer har skett som Bolagsverket ska skicka till Skatteverket enligt 12 kap. 14 § tredje stycket FL. Skatteverket uppmärksammas därmed på att en ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplan är under handläggning och har möjlighet att ingripa med stöd av 12 kap. 13 § FL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11.

12 kap. 83 §

Paragrafen, som motsvaras av 15 kap. 13 § fjärde stycket andra meningen FRL, anger vad Finansinspektionens tillståndsprövning ska omfatta.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11.

12 kap. 84 §

Paragrafen, som motsvaras av 15 kap. 13 § FRL, upptar de fall när en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska avslås. En ny grund för avslag har införts i *första stycket*, nämligen allmänintresset. Motsvarande rätt för Finansinspektionen att motsätta sig fusion om det är motiverat med hänsyn till allmänintresset finns sedan tidigare i lagen (2004:575) om europabolag och lagen (2006:595) om europakooperativ. När det gäller innebörden av begreppet ”allmänintresse” kan hänvisas till prop. 2005/06:150 s. 116 ff .

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11.

12 kap. 85 §

Paragrafens *första stycke* anger att fusionen ska registreras i försäkringsregistret. Av paragrafens *andra stycke* framgår att en anmälan om registrering av beslut om tillstånd att verkställa fusionsplan ska göras inom två månader efter det att tillstånd meddelats.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11

12 kap. 86 §

Paragrafen behandlar fusion genom absorption av ett helägt dotterbolag.
Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.11.

12 kap. 87 §

I paragrafen anges två tillägg till bestämmelserna om skadeståndsansvar i FL. I *första stycket* utökas ansvaret för den i 13 kap. 1–6 §§ FL angivna personkretsen till att avse även överträdelse av denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar för de bolagets befattningshavare som överträder gällande föreskrifter om försäkringsrörelse finns nu i 16 kap. 1–6 §§ FRL.

I *andra stycket* utökas den personkrets som kan bli skadeståndsskyldig vid överträdelse av FL och denna lag till att även omfatta stiftare. Bestämmelsen överensstämmer i sak med nuvarande regler.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.12.

12 kap. 88 §

Paragrafen innehåller regler om ett ömsesidigt försäkringsbolags firma. Enligt *första stycket* ska firman innehålla orden ömsesidig och försäkring. Om verksamheten i ett bolag är begränsat till ett visst geografiskt område ska firman i stället ange området för bolagets verksamhet och ordet ömsesidig kan utelämnas. Med ett visst geografiskt område avses en avgränsad del av landet, t.ex. ett län.

Enligt *andra stycket* får styrelsen anta bifirma, men denna får inte innehålla begreppen ömsesidig eller försäkring.

Firman ska vidare enligt *tredje stycket* skilja sig från firmor som är införda i försäkringsregistret.

Bestämmelserna motsvarar delvis 17 kap. 1 och 2 §§ FRL och behandlas i avsnitt 7.2.13.

12 kap. 89 §

Paragrafen innehåller en upplysning om att bestämmelser om registreringsmyndighet och försäkringsregister finns i ett senare kapitel i lagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.2.14.

12 kap. 90 §

I paragrafen klargörs i *första stycket* att de utpekade bestämmelserna om föreningsregistret i FL för ömsesidiga försäkringsbolag i stället ska gälla försäkringsregistret.

Andra stycket, som inte innebär någon ändring i sak, anger en särbestämmelse i förhållande till överklaganderegler i FL.

12 kap. 91 §

Paragrafen anger att bestämmelserna om straff och vite i 16 kap. 1 § första och tredje styckena, 1 a § och 2 § FL ska tillämpas på ömsesidiga försäkringsbolag. Att 16 kap. 1 § andra stycket undantas innebär att skyldigheten enligt den lagen att hålla medlemsförteckningen offentlig inte är straffbelagd för ömsesidiga försäkringsbolag då någon skyldighet att föra sådan förteckning inte finns.

13 kap. Associationsrättsliga bestämmelser för försäkringsföreningar

Inledande kommentar om lagstiftningstekniken i 13 kap.

Försäkringsverksamhet får drivas av försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar (se 1 kap. 3 §, 2 kap. 1 § och avsnitt 5.1). Ett av syftena med den nya lagen är att anpassa de associationsrättsliga reglerna för de olika försäkringsföretagsformerna till allmänna associationsrättsliga regelverk (se avsnitt 5.3). Den lagstiftningsteknik som använts vid anpassningen skiljer sig åt mellan de olika företagsformerna (se 11 kap. 1 §, 12 kap. 3 § och 13 kap. 2 § samt avsnitt 6.1, 7.1 och 8.1).

En försäkringsförening är en särskild form av förening. För *försäkringsföreningarna* gäller FL, om inte annat är föreskrivet i den nya lagen. FL är alltså direkt tillämplig på försäkringsföreningarna, om det inte finns särbestämmelser i den nya lagen. Bestämmelser om ekonomiska föreningar i annan författning gäller inte för försäkringsföreningarna, om det inte är särskilt föreskrivet.

Framtida ändringar i FL kommer således i de flesta fall att bli automatiskt tillämpliga på försäkringsföreningarna, om inte särregler införs. Merparten av de associationsrättsliga särbestämmelserna för försäkringsföreningarna har samlats i 13 kap.

13 kap. 1 §

Av paragrafen framgår vad som avses med en försäkringsförening.

Skillnaden mellan försäkringstagare och försäkrad behandlas i kommentaren till 1 kap. 11 §. Det kan noteras att försäkringstagare och försäkrad i många fall är samma person. När det gäller tjänstepensionsområdet är det dock vanligt med lösningar där arbetsgivaren är försäkringstagare och de anställda är försäkrade.

Medlemmarna i en försäkringsförening kan vara försäkringstagare, försäkrade eller en kombination av försäkringstagare och försäkrade. Av 3 kap. 1 § andra stycket FL jämförd med 13 kap. 3 § denna lag framgår att det är styrelsen som ska pröva ansökan om inträde i föreningen, om inte annat följer av stadgarna. Av 7 kap. 1 § andra stycket FL jämförd med 13 kap. 3 § denna lag framgår att varje medlem har en röst, om inte annat anges i stadgarna. Av 7 kap. 1 § första stycket och 12 § första stycket FL jämförd med 13 kap. 3, 15 och 17 §§ denna lag framgår att föreningsstämmans befogenheter helt eller delvis kan överlämnas åt särskilt valda fullmäktige, där minst hälften av fullmäktige ska utses av

försäkringsföreningens medlemmar eller av organisation som kan anses företräda medlemmarna. Definitionen av försäkringsförening i kombination med nyss nämnda regler innebär att det finns ett betydande utrymme för olika typer av försäkringsföreningar.

13 kap. 2 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att FL gäller för försäkringsföreningar, om inte annat följer av de särregler som finns i den nya lagen. Vidare klargörs att när FL tillämpas på en försäkringsförening ska det där sägs om ekonomisk förening i stället avse försäkringsförening.

I andra stycket klargörs att när det i FL hänvisas till bestämmelser i den lagen ska hänvisningen i förekommande fall avse särbestämmelserna i den nya lagen som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i FL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.1 och 8.2.1.

13 kap. 3 §

I paragrafen klargörs att definitionen av ekonomisk förening i 1 kap. 1 § FL inte gäller för försäkringsföreningar. Vad som avses med en försäkringsförening framgår av 1 §. Att FL gäller för försäkringsföreningar, om inte annat följer av den nya lagen, framgår av 2 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.1 och 8.2.1.

13 kap. 4 §

I paragrafen läggs fast under vilka förutsättningar det i en skadeförsäkringsförenings stadgar får föreskrivas om uttaxering. Reglerna motsvarar 12 kap. 2 § andra–fjärde styckena för ömsesidiga försäkringsbolag. I UFL ges i stället en allmän regel om uttaxering i 20 § tredje stycket.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.2.

13 kap. 5 §

I paragrafens *första stycke* ställs krav på att verksamhetskaptal tillskjuts när en försäkringsförening bildas. Vidare framgår att verksamhetskaptalet kan betalas av annan än medlem. Genom verksamhetskaptalet tillförs föreningen erforderligt start- och rörelsekaptal. Paragrafen saknar motsvarighet i UFL. Verksamhetskaptalet är i redovisningssammanhang att hänföra till eget kaptal, se förslaget till ändring i 5 kap. 4 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Av 7 kap. 2 § denna lag framgår att verksamhetskaptalet får ingå i kapitalbasen. Kravet på tillskjutande av verksamhetskaptal vid bildandet ska framgå av föreningens stadgar (se 6 § första stycket 4).

Av andra stycket framgår implicit att verksamhetskaptalet måste betalas i pengar samt att föreningen inte får registreras innan hela verksamhetskaptalet inbetalats. Av föreningens stadgar ska framgå vilka rättigheter i form av avkastning och rösträtt som tillfaller den som tillskjutit verksamhetskaptal (se 6 § första stycket 5 och 6).

Av *tredje stycket* framgår att verksamhetskapitalet ska återbetalas när det inte längre behövs för att rörelsen ska kunna drivas ändamålsenligt och det är förenligt med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning och storlek. Enligt *fjärde stycket* ska vidare inbetalat verksamhetskapital även återbetalas om föreningen inte blir registrerad. Av föreningens stadgar ska framgå i vilken ordning återbetalning av verksamhetskapital ska ske (se 6 § första stycket 7).

Paragrafen har utformats efter förebild i bestämmelserna om garantikapital för ömsesidiga försäkringsbolag (se 12 kap. 9 och 10 §§).

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.2.

13 kap. 6 §

I paragrafen finns bestämmelser om innehållet i en försäkringsförenings stadgar. Av paragrafen framgår motsatsvis att en försäkringsförenings stadgar inte behöver innehålla uppgift om medlemsinsatser (se 2 kap. 2 § första stycket 4 FL). Inte heller behöver stadgarna innehålla uppgifter om uttagande av regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter (se 2 kap. 2 § första stycket 5 FL). Undantagen är en följd av att det inte förekommer några medlemsinsatser eller medlemsavgifter i en försäkringsförening. 2 kap. 2 § första stycket 11 FL motsvaras delvis av andra stycket.

De krav på innehåll i stadgarna som finns i *första stycket 1 och 2* överensstämmer i sak med det som gäller för övriga försäkringsföretag (se 11 kap. 3 § och 12 kap. 11 §). Av *första stycket 3* framgår att stadgarna ska innehålla uppgift om villkor för inträde i föreningen. Medlemskap kan enligt 1 § första stycket ges försäkringstagare eller försäkrad. Av *första stycket 4–7* framgår vilka uppgifter som ska finnas i stadgarna om föreningens verksamhetskapital. Liknande bestämmelser för garantikapitalet i ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 11 § 7–11.

Därutöver ska en livförsäkringsförenings stadgar enligt paragrafens *andra stycke* ange hur föreningsstämman får förfoga över föreningens vinst eller på annat sätt täcka föreningens förlust (jfr 2 kap. 5 § FRL). Stycket motsvarar även delvis 2 kap. 2 § första stycket 11 FL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.2.

13 kap. 7 §

Enligt *första stycket* , som ersätter bestämmelserna om när anmälan för registrering ska ske i 2 kap. 3 § första och andra stycket FL, gäller för försäkringsföreningar att verksamheten får börjas när beslut om tillstånd att driva försäkringsrörelse har meddelats och att anmälan för registrering ska göras senast sex månader efter beslutet meddelats.

Genom bestämmelsen i *andra stycket* ges styrelsen i en försäkringsförening som ännu inte har registrerats samma möjligheter att vidta åtgärder för att erhålla utfäst verksamhetskapital som styrelsen i en ekonomisk förening har när det gäller att driva in utfästa insatser eller avgifter.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.2.

13 kap. 8 §

Av *första stycket*, vilket delvis motsvarar 17 § första stycket första meningen UFL, framgår att en medlem saknar rätt att utträda ur en försäkringsförening om han eller hon på grund av sin anställning är skyldig att tillhöra föreningen.

Av *andra stycket* framgår att bestämmelsen i 3 kap. 6 § tredje stycket FL om att medlemsförteckning ska hållas tillgänglig hos föreningen för var och en som vill ta del av den inte gäller för försäkringsföreningar. Bestämmelsen är avsedd att förhindra röjande av uppgifter som omfattas av sekretess.

Av *tredje stycket* framgår att bestämmelserna i 4 kap. FL om återbetalning av medlemsinsatser inte gäller för försäkringsföreningar. Bakgrunden till bestämmelsen är att medlemmarna i en försäkringsförening inte är skyldiga att betala några medlemsinsatser.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.3.

13 kap. 9 §

Paragrafen innehåller en särregel om förlagsinsatser i en försäkringsförening. Till skillnad från det som gäller enligt 5 kap. 1 § andra stycket FL finns det för försäkringsföreningarna ingen beloppsbegränsning när det gäller förlagsinsatser från andra än medlemmar.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.4.

13 kap. 10 §

Av paragrafen framgår att en verkställande direktör alltid ska utses i en försäkringsförening.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.5.

13 kap. 11 §

I paragrafen finns en särregel om styrelseledamöter i en försäkringsförening. Till skillnad från det som gäller i ekonomiska föreningar behöver styrelseledamöterna i en försäkringsförening inte vara medlemmar i försäkringsföreningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.5.

13 kap. 12 §

Paragrafen innehåller ett tillägg till jävsbestämmelserna i 6 kap. 10 § FL. Tillägget innebär att en styrelseledamot eller den verkställande direktören är jävig även vid frågor om avtal mellan försäkringsföreningen och en juridisk person som styrelseledamoten eller den verkställande direktören får företräda antingen ensam eller tillsammans med någon annan. Jäv föreligger emellertid inte om försäkringsföreningen äger samtliga aktier i motparten och motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. Motsvarande bestämmelser finns för ömsesidiga försäkringsbolag i 12 kap. 28 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.5.

13 kap. 13 §

Paragrafen innehåller ett tillägg till 6 kap. 13 § andra stycket FL. Genom bestämmelserna begränsas ställföreträdarens lydnadsplikt i förhållande till överordnade föreningsorgan när en föreskrift strider mot bestämmelser i FL, förevarande lag, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller stadgarna. Motsvarande bestämmelser finns för ömsesidiga försäkringsbolag i 12 kap. 30 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.5.

13 kap. 14 §

Paragrafens *första stycke* innehåller en särreglering i förhållande till bestämmelserna om ställföreträdarens befogenhetsöverskridande rättshandlingar i 6 kap. 14 § första meningen FL. Tillägget innebär att rättshandlingar som företagits av ställföreträdare gäller mot föreningen om styrelsen eller den verkställande direktören överträtt en föreskrift om föreningens verksamhet eller andra föreskrifter som meddelats i stagarna eller av ett föreningsorgan. Av *andra stycket* framgår att en rättshandling inte gäller mot föreningen om ställföreträdare som avses i första stycket handlat i strid med bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar om föreningsorgans behörighet, vilket är en särreglering i förhållande till 6 kap. 14 § andra meningen FL. Motsvarande bestämmelser finns för ömsesidiga försäkringsbolag i 12 kap. 31 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.5.

13 kap. 15 §

I paragrafen erinras om att även den som tillskjutit verksamhetskapital får ges rösträtt på föreningsstämman (jfr. 6 § första stycket 6).

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.6.

13 kap. 16 §

Enligt paragrafen ska, om inte styrelsen sammankallar stämma enligt lagens regler, denna skyldighet ligga på Finansinspektionen och inte som för ekonomiska föreningar på länsstyrelsen. Detta överensstämmer med det som gäller för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag enligt 11 kap. 4 § resp. 12 kap. 36 §.

13 kap. 17 §

I paragrafens *första stycke* klargörs att minst hälften av fullmäktige ska utses av försäkringsföreningens medlemmar eller av en organisation som kan anses företräda medlemmarna. I *andra stycket* framgår att även andra än medlemmar får utses till fullmäktig i en försäkringsförening. Bestämmelsen motsvarar delvis 35 § första stycket första meningen UFL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.6.

13 kap. 18 §

I paragrafen föreskrivs att stämmans ordförande innan styrelseval hålls ska lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet avser har i andra företag. Motsvarande bestämmelser finns för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i 11 kap. 6 § resp. 12 kap. 26 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.6.

13 kap. 19 §

I paragrafen anges vissa i förhållande till FL skärpta krav på revisorer i försäkringsföreningar. Motsvarande krav på revisorer gäller också för övriga försäkringsföretag (se 11 kap. 11 § och 12 kap. 43 §). Det bör noteras att vissa bestämmelser om förordnande revisorer i försäkringsföretag även finns i 14 kap.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.7.

13 kap. 20 §

I paragrafens *första stycke* klargörs att reglerna i 10 kap. 1 § FL om att utbetalning av medel till medlemmarna endast får ske i vissa former i huvudsak inte gäller för försäkringsföreningar. Där framgår även att en försäkringsförenings medel får betalas ut till medlemmarna i samband med utskiftning vid föreningens likvidation. I *andra stycket* klargörs att de detaljerade reglerna i 10 kap. 2–5 §§ FL om vinstutdelning, insats-emission och överskottsutdelning inte gäller för utbetalningar av föreningens medel till medlemmarna i en försäkringsförening.

Att en försäkringsförenings medel får användas för återbäring till försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkring framgår av 22–24 §§. Att en försäkringsförenings medel får användas för vinstutdelning till de som tillskjutit verksamhetskapital framgår av 21 §. Att vinstutdelning får ske till innehavare av förlagsandelar framgår av 10 kap. 4 § andra stycket FL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.8

13 kap. 21 §

I paragrafen anges förutsättningarna för att ge vinstutdelning till de som tillskjutit verksamhetskapital. För att vinstutdelning ska kunna ske måste det framgå av föreningens stadgar. Vidare ska bestämmelserna om vinstutdelning i 10 kap. 2 och 3–5 §§ FL tillämpas, som bl.a. innehåller begränsningar av storleken på vinstutdelningen i förhållande till föreningens egna kapital och konsolideringsbehovet samt krav på beslut av föreningsstämman.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.8.

13 kap. 22 §

Paragrafen innehåller huvudregeln att årsvinsten i en livförsäkringsförening ska användas till återbäring till försäkringstagare eller ersättningsberättigade på grund av försäkring.

Undantaget i *punkten 1* gäller medel som tas i anspråk för vinstutdelning eller för att täcka förluster enligt föreningens stadgar. Att stadgarna kan innehålla villkor om vinstutdelning till de som tillskjutit verksamhetskapital och till innehavare av förlagsandelar framgår av 6 § första stycket 5.

Undantaget i *punkten 2* gäller annan användning av årsvinsten som följer av den förevarande lagen eller lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Försäkringsföreningarna har möjlighet att avstå från återbäring för att i stället föra över årsvinsten till konsolideringsfonden. Likaså har försäkringsföreningarna möjlighet att föra över hela eller delar av årsvinsten till en reservfond.

13 kap. 23 §

Enligt paragrafen ska en försäkringsförening för sin livförsäkringsverksamhet inrätta en konsolideringsfond. Konsolideringsfonden ska endast få sättas ned för att täcka förluster eller för annat ändamål enligt stadgarna. I övrigt ska försäkringsföreningar som driver livförsäkringsverksamhet i stadgarna ange enligt vilka regler föreningsstämman får förfoga över föreningens vinst eller på annat sätt täcka föreningens förlust. En sådan bestämmelse kan föreskriva att föreningens årsvinst ska avsättas till konsolideringsfonden och att, i den mån konsolideringsfonden inte behövs för föreningens konsolidering, den kan sättas ned av föreningsstämman för att användas för återbäring till medlemmarna. Motsvarande bestämmelser om konsolideringsfond finns för livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst och ömsesidiga livförsäkringsbolag i 11 kap. 17 § resp. 12 kap. 70 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.8.

13 kap. 24 §

Paragrafen reglerar i *första stycket* fördelning av överskott och anger för detta kontributionsmetoden. Kontributionsprincipen innebär att fördelningen ska utgå från en försäkrings bidrag till överskottet. En avvikelse kan ske om det följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller föreningens stadgar. Beträffande *andra stycket*, se författningskommentaren till 11 kap. 16 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.8.

13 kap. 25 §

Paragrafen innebär att skyldigheten att göra avsättningar av vinsten till en reservfond enligt 10 kap. 6 § första stycket FL inte gäller för försäkringsföreningar. De krav på avsättningar till reservfonden som finns i andra stycket samma paragraf gäller för försäkringsföreningar.

För försäkringsföreningar gäller även bestämmelserna i tredje stycket samma paragraf om under vilka förutsättningar reservfonden får sättas ned.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.8.

13 kap. 26 §

Paragrafen reglerar återbetalningen av verksamhetskaptal. Enligt *första stycket* ska beslut om sådan återbetalning fattas av föreningsstämman. Beslutet ska registreras hos Bolagsverket, och för registrering krävs att Finansinspektionen har gett tillstånd till återbetalningen. Återbetalning får inte ske förrän efter det att Bolagsverket har registrerat beslutet.

I *andra stycket* klargörs att de som tillskjutit verksamhetskaptal har en efterställd rätt till betalning vid likvidation eller konkurs.

Motsvarande bestämmelser finns i 12 kap. 66 § för återbetalning av garantikapital i ömsesidiga försäkringsbolag.

13 kap. 27 §

Paragrafen innehåller ett tillägg till bestämmelserna i 10 kap. 7 § FL om återbetalningsskyldighet vid olagliga utbetalningar. Tillägget innebär att bestämmelserna om återbetalningsskyldighet även gäller vid utbetalningar som strider mot den förevarande lagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.8.

13 kap. 28 §

Av paragrafens *första stycke* framgår när Bolagsverket ska besluta att en försäkringsförening ska gå i likvidation. *Punkterna 1–3*, som gäller utöver de grunder som anges i 11 kap. 4 och 4 a §§ FL. Av *andra stycket* framgår att en fråga om likvidation prövas på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en föreningsmedlem, en innehavare av en förlagsandel eller Finansinspektionen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.10.

13 kap. 29 §

I paragrafen klargörs att Finansinspektionen när det gäller försäkringsföreningar i vissa fall har rätt att ansöka hos registreringsmyndigheten om att en försäkringsförening ska gå i likvidation.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.10.

13 kap. 30 §

Paragrafen innehåller en justering till 11 kap. 12 § första stycket FL när det gäller vilka bestämmelser i årsredovisningslagarna som inte ska tillämpas i fråga om likvidatorers redovisning och dess behandling på föreningsstämman. Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 76 §.

13 kap. 31 §

Paragrafen innehåller ett tillägg till bestämmelserna i 11 kap. 17 § första stycket andra meningen FL. Tillägget innebär att ett beslut om att en likvidation ska upphöra och föreningens verksamhet återupptas inte får fattas i en försäkringsförening om likvidationen har sin grund i att försäkringsföreningen saknar tillstånd att driva försäkringsrörelse. Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 78 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.10.

13 kap. 32 §

Bestämmelsen är ny. I paragrafen fastslås att det endast är en annan försäkringsförening eller en utländsk försäkringsgivare av samma slag som genom fusion kan överta en försäkringsförenings samtliga tillgångar och skulder. Ett försäkringsaktiebolag eller ett ömsesidigt försäkringsbolag kan alltså inte överta tillgångarna och skulderna genom fusion. Detsamma gäller även andra former av juridiska personer. Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 80 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 33 §

Paragrafen anger de bestämmelser i FL som inte ska tillämpas vid fusion med en försäkringsförening samt utpekar de bestämmelser som i stället blir tillämpliga. Genom hänvisningstekniken som stadgas i 1 § gäller att varje hänvisning i FL eller annan lagstiftning till 12 kap. 10–12, 14–16, 35 §§ FL ska beträffande försäkringsföreningarna i stället avse bestämmelserna i 34–36 §§ detta kapitel.

Med anledning av direktivet om gränsöverskridande fusioner har det i bl.a. FL tagits in särskilda bestämmelser om sådana fusioner. Bestämmelserna i denna paragraf omfattar fusioner mellan svenska försäkringsföreningar och motsvarande juridiska personer med säte inom EES. Med motsvarande juridiska personer avses sådana utländska företagsformer som har de för försäkringsföreningar kännetecknande grundegenskaperna. Om det övertagande bolaget i fusionen har eller, vid kombination, kommer att ha sitt säte i annan EES-stat än Sverige krävs dessutom att bolaget har tillstånd att bedriva försäkringsrörelse i sitt hemland.

Vid en gränsöverskridande fusion som en försäkringsförening deltar i gäller bestämmelserna i 12 kap. 22–43 §§ FL med det undantag som framgår av 32 § i den förevarande lagen. Liksom vid fusion i allmänhet ska 34–36 §§ detta kapitel tillämpas istället för 12 kap. 10–12, 14–16, 35 §§ FL.

Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 81 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 34 §

Paragrafen reglerar förfarandet vid ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan. Förfarandet ska även tillämpas vid gränsöverskridande fusion. Finansinspektionen är skyldig att skicka en särskild underrättelse om ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen till Skatteverket. Underrättelsen motsvarar den särskilda underrättelse om att kallelse till föreningens borgenärer har skett som Bolagsverket ska skicka till Skatteverket enligt 12 kap. 14 § tredje stycket FL. Skatteverket uppmärksammas därmed på att en ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplan är under handläggning och har möjlighet att ingripa med stöd av 12 kap. 13 § FL. Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 82 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 35 §

Paragrafen anger vad Finansinspektionens tillståndsprövning ska omfatta. Motsvarande bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 83 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 36 §

Paragrafen upptar de fall när en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska avslås. En ny grund för avslag har införts i *första stycket 4*, nämligen allmänintresset. Motsvarande rätt för Finansinspektionen att motsätta sig fusion om det är motiverat med hänsyn till allmänintresset finns sedan tidigare i lagen (2004:575) om europabolag och lagen (2006:595) om europakooperativ. När det gäller innebörden av begreppet "allmänintresse" kan hänvisas till prop. 2005/06:150 s. 116 ff. Motsvarande bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 84 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 37 §

Av paragrafen framgår att en anmälan om registrering av beslut om tillstånd att verkställa fusionsplan ska göras inom två månader efter det att tillstånd meddelats. Motsvarande bestämmelser för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 85 § andra stycket.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.11.

13 kap. 38 §

Paragrafen är en särbestämmelse i förhållande till 7 kap. 17 § femte stycket första meningen FL. Bestämmelsen i FL innebär att talan mot ett stämmobeslut att godkänna en fusionsplan som avser en gränsöverskridande fusion inte får väckas efter det att Bolagsverket eller allmän domstol har lämnat tillstånd till verkställande av fusionsplanen och

tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft (prop. 2007/08:15 s. 126 f.). För försäkringsföreningarnas del är det Finansinspektionen som lämnar tillstånd till verkställande av fusionsplanen. Av denna paragraf framgår därför att talan mot ett sådant stämmobeslut inte får väckas efter det att Finansinspektionens beslut vunnit laga kraft eller regeringen meddelat tillstånd till verkställande av fusionsplanen.

13 kap. 39 §

I paragrafen anges ett tillägg till bestämmelserna om skadeståndsansvar i FL. Ansvaret utökas för den i 13 kap. 1–3 §§ FL angivna personkretsen till att avse även överträdelser av den förevarande lagen. Motsvarande bestämmelse för ömsesidiga försäkringsbolag finns i 12 kap. 87 § första stycket.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.12.

13 kap. 40 §

Paragrafen klargör att firman för en försäkringsförening ska innehålla ordet försäkringsförening.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.13.

13 kap. 41 §

Paragrafen, som inte innebär någon ändring i sak, anger en särbestämmelse i förhållande till överklagandereglerna i FL. Den innebär att beslut av Finansinspektionen får överklagas enligt bestämmelserna i 17 kap. 1–3 §§ den förevarande lagen.

13 kap. 42 §

Paragrafen – liksom återstående paragrafer i kapitlet – upptar särskilda bestämmelser för europakooperativ. För europakooperativ som har säte i Sverige och som driver försäkringsrörelse gäller bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-förordningen) och lagen (2006:595) om europakooperativ med de särbestämmelser som följer av detta kapitel.

Paragrafen innebär att vid bildandet av ett europakooperativ genom en fusion ska i fråga om en fusionerande försäkringsförenings borgenärer förfarandet i 34–36 §§ tillämpas.

13 kap. 43 §

I denna paragraf regleras Bolagsverkets skyldighet att utfärda intyg vid bildande av europakooperativ genom fusion. Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa

föreningar (SCE-förordningen), när ett beslut om tillstånd har meddelats och beslutet har vunnit laga kraft.

13 kap. 44 §

Paragrafen innebär att bestämmelserna om försäkringsregistret ska gälla för europakooperativ som driver försäkringsrörelse.

13 kap. 45 §

I paragrafen anges att vissa särskilda bestämmelser, som upptas i detta kapitel, ska gälla när ett europakooperativ som har tillstånd att driva försäkringsrörelse avser att flytta sitt säte från Sverige.

13 kap. 46 §

Paragrafen reglerar ett europakooperativs skyldighet att ansöka om tillstånd till flyttning av dess säte, var tillståndsprövningen ska ske och när en ansökan om flytt av ett europakooperativs säte ska ges in.

13 kap. 47 §

I paragrafen regleras vilka handlingar som ska ges in tillsammans med ansökan och tillståndsmyndighetens åtgärder vid brister i ansökan.

13 kap. 48 §

I paragrafen anges Finansinspektionens skyldighet att underrätta Bolagsverket om ansökningar från ett europakooperativ att flytta säte och beslut med anledning av sådana ansökningar.

13 kap. 49 §

Paragrafen ska tillämpas vid flyttning av ett europakooperativs säte från Sverige till en annan stat, såvitt gäller europakooperativ som har tillstånd att driva försäkringsrörelse. Den innebär att Skatteverket under de i lagrummet angivna förutsättningarna får besluta att det under viss tid föreligger hinder mot en sådan flyttning.

13 kap. 50 §

I paragrafen anges förutsättningarna för flyttning av säte.

13 kap. 51 §

I paragrafen finns bestämmelser om Bolagsverkets åligganden i fråga om utfärdande av intyg.

13 kap. 52 §

I paragrafen finns en särregel om att lagen om årsredovisning i försäkringsföretag ska tillämpas även av europakooperativ som driver försäkringsrörelse.

14 kap. Tillsyn

Kapitlet innehåller bestämmelser om registrering och tillsyn över försäkringsföretag. Bestämmelserna överensstämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del i stort med föreskrifterna om tillsyn i FRL. Flera av de tillsynsregler som tagits in i detta kapitel överensstämmer även med UFL. Såvitt gäller försäkringsföreningar har dock reglerna blivit mer långtgående genom den nya lagen. Kapitlet är disponerat i nära överensstämmelse med tillsynskapitlet i lagen (2004:297) om bank och finansieringsrörelse och lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

14 kap. 1 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att Bolagsverket är registreringsmyndighet och att den myndigheten ska föra ett försäkringsregister. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen finns för närvarande bestämmelser med sådant innehåll i 1 kap. 1 § femte stycket och 20 kap. 1 § FRL.

Andra stycket, som motsvarar 20 kap. 8 § FRL, anger att Bolagsverket är skyldigt att lämna ut uppgifter och handlingar i försäkringsregistret i elektronisk form, om sökanden begär det.

14 kap. 2 §

Första stycket i paragrafen anger att det är Finansinspektionen som har tillsyn över försäkringsföretag. Bestämmelsen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 1 kap. 1 § fjärde stycket FRL och beträffande försäkringsföreningar med 3 § första stycket andra ledet UFL.

I *andra stycket* anges – mer detaljerat än nu – vad Finansinspektionens tillsyn ska omfatta. Stycket svarar mot 19 kap. 1 § första stycket FRL. I förhållande till den bestämmelsen har här tillagts att tillsynen omfattar även försäkringsrörelsens förenlighet med företagets bolagsordning eller stadgar samt dess försäkringstekniska riktlinjer, beräkningsunderlag, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter, dvs. de styrningsinstrument som har sin grund i lagstiftningen om försäkringsrörelse.

Även paragrafens *tredje stycke* är nytt. Av bestämmelsen framgår att det ingår i inspektionens uppgifter att se till att större ägare och personer i ledningen är lämpliga.

14 kap. 3 §

I paragrafen åläggs Finansinspektionen att samarbeta med utländska tillsynsmyndigheter och kommissionen. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 1 § andra stycket FRL och för försäkringsföreningar delvis med 68 a § UFL.

14 kap. 4 §

Paragrafen föreskriver en skyldighet för ett försäkringsföretag att underrätta Finansinspektionen om påbörjad verksamhet. Paragrafen stämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 19 kap. 1 § tredje stycket FRL.

14 kap. 5 §

Paragrafen, som i sak motsvarar 19 kap. 3 § första stycket FRL, fastslår en upplysningsskyldighet mot Finansinspektionen eller behörig utländsk myndighet för ett försäkringsföretags befattningshavare i ansvarig ställning.

14 kap. 6 §

Paragrafen behandlar Finansinspektionens möjligheter att företa undersökningar hos ett försäkringsföretag.

I *första stycket*, som saknar motsvarighet i gällande lag, slås fast att Finansinspektionen, när den anser det nödvändigt, får genomföra en undersökning hos ett försäkringsföretag.

Andra stycket föreskriver en skyldighet för styrelsen och den verkställande direktören att hålla tillgångar och räkenskapsmaterial m.m. tillgängliga för inspektionens granskning. Stycket överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 9 § första stycket FRL. För försäkringsföreningar finns motsvarande bestämmelser i 67 § UFL.

14 kap. 7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet till insyn i vissa sidoordnade organ. För försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen med 19 kap. 10 § FRL. Paragrafen har viss motsvarighet i 68 § första stycket UFL.

14 kap. 8 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser angående gruppbaserad redovisning, överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 4 § FRL. Såvitt gäller försäkringsföreningar har paragrafen sin motsvarighet i 71 a § UFL.

14 kap. 9 §

Paragrafen anger Finansinspektionens befogenhet att från företag som inte tillämpar denna lag fordra in särskild redovisning över s.k. intresse-gemenskap med ett försäkringsföretag. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen med 7 kap. 21 § FRL. Den har för försäkringsföreningar sin motsvarighet i 68 § andra stycket UFL.

14 kap. 10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om aktuarier som förordnas av Finansinspektionen. Såvitt avser försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen i stort sett helt med 8 kap. 18 § sista stycket FRL. Genom ett tillägg har det klargjorts att en aktuarie som förordnats av Finansinspektionen, oavsett stämmans anvisningar, ska följa den instruktion som inspektionen har utfärdat.

14 kap. 11 §

Paragrafen, som gäller revisorer förordnade av Finansinspektionen, överensstämmer såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i stora delar med 10 kap. 2 § FRL. I förhållande till FRL har de förtydligandena gjorts att Finansinspektionen när som helst får återkalla ett revisorsförordnande och utse en ny revisor, att revisorns arvode ska vara skäligt och att den inspektionsutsedde revisorn alltid ska följa inspektionens instruktion. För försäkringsföreningar har paragrafen sin motsvarighet i 69 § UFL.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.6.

14 kap. 12 §

Paragrafen behandlar revisors och särskild granskares rapporterings-skyldighet till Finansinspektionen. 10 kap. 8 a § FRL, omfattar inte sär-skild granskare men överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i övrigt med förevarande paragraf.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.3.6.

14 kap. 13 §

Paragrafen anger Finansinspektionens rätt att sammankalla styrelsen eller bolags- eller föreningsstämma i ett försäkringsföretag och att närvara vid styrelsesammanträde eller stämma. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 8 § och 9 § andra stycket FRL. När för försäkringsföretagen i fortsättningen ska gälla allmänna associationsrättsliga bestämmelser, kommer Finansinspektionen inte, såsom enligt nuvarande lag (9 kap. 8 § FRL), att kunna kalla till stämma om en stämma inte sammankallats på föreskrivet sätt. Den uppgiften ska i fortsättningen fullgöras av läns-styrelsen (se 7 kap. 17 § ABL och 7 kap. 7 § FL).

Paragrafen har för försäkringsföreningar sin motsvarighet i 70 § UFL.

14 kap. 14 §

I paragrafen ges bestämmelser om allmänt ombud vid konkurs, vilka för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag har vidgats i förhållande till föreskrifterna i 14 kap. 21 § FRL till att omfatta alla försäkringsföretag. Det sålunda utvidgade tillämpningsområdet är motiverat av den utökade förmånsrätten för försäkringsfordringar. Paragrafen har utformats i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i 13 kap. 13 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Ett allmänt ombud vid ett försäkringsföretags konkurs ska såsom ombudet på bankområdet i fortsättningen delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen. Det har följaktligen inte ansetts nödvändigt att i lagtexten särskilt ange att det allmänna ombudet ska se till att försäkringstagarna kommer i åtnjutande av den förmånsrätt som följer med försäkringsavtalen. Bestämmelsen därom i 14 kap. 24 § FRL har därför inte överförts till den nya lagen.

14 kap. 15 §

Paragrafen reglerar Finansinspektionens befogenheter vid ett försäkringsföretags likvidation. Paragrafen överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag nära med 19 kap. 14 § FRL och i fråga om försäkringsföreningar med 72 § andra stycket UFL.

14 kap. 16 §

I paragrafen regleras försäkringsföretagens avgiftsskyldighet mot Finansinspektionen. I fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag motsvarar paragrafen 19 kap. 15 § FRL. När det gäller försäkringsföreningar har paragrafen sin motsvarighet i 73 § UFL.

14 kap. 17 §

I paragrafen ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriftsrätt i fråga om ett försäkringsföretags skyldighet att lämna upplysningar och betala avgifter till Finansinspektionen. Beträffande försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagen finns sådana bemyndiganden för närvarande i 19 kap. 3 § andra stycket och 15 § FRL. Bemyndigande rörande avgiftsskyldighet finns för försäkringsföreningar nu i 73 § UFL.

15 kap. Särskilt om prövningen av ägares lämplighet

Kapitlet innehåller bestämmelser om lämplighetsprövning av större ägare i försäkringsaktiebolag och om ingripanden mot sådana ägare.

Bestämmelserna överensstämmer med 3 kap. 2 § andra–sista styckena och 2 a–2 h §§ FRL (se prop. 2008/09:155).

15 kap. 1 §

Paragrafen upptar krav på Finansinspektionens tillstånd för förvärv av aktier som medför ett s.k. kvalificerat innehav eller en viss ökning av ett sådant innehav. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § andra stycket och tredje stycket första meningen FRL.

15 kap. 2 §

Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser avseende vissa familjerättsliga förvärv m.m. Paragrafen stämmer överens med 3 kap. 2 § tredje stycket andra och tredje meningarna FRL.

15 kap. 3 §

I paragrafen anges att Finansinspektionen inom viss tid från att fullständig ansökan kommit in, ska skicka en bekräftelse till förvärvaren. Paragrafen stämmer överens med 3 kap. 2 § fjärde stycket FRL.

15 kap. 4 §

I paragrafen anges förutsättningarna för erhållande av Finansinspektionens förvärvstillstånd. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § femte stycket FRL.

15 kap. 5 §

Paragrafen anger de kriterier som ska beaktas vid tillståndsprövningen enligt 4 §. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § sjätte stycke FRL

15 kap. 6 §

Om den tilltänkta förvärvaren är ett försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det särskilt prövas om den som ingår i ledningen för holdingföretaget har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § sjunde stycket FRL.

15 kap. 7 §

Paragrafen anger förutsättningarna för tillstånd vid s.k. nära förbindelser. Den överensstämmer med 3 kap. 2 § åttonde stycket FRL.

15 kap. 8 §

Paragrafens *första stycke* anger när Finansinspektionen ska meddela beslut i tillståndsfrågan. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § nionde stycket FRL .

Andra stycket innebär att det tillståndspliktiga förvärvet under alla förhållanden ska anses godkänt om Finansinspektionen inte meddelar något beslut i fråga om ansökan inom bedömningsperioden. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § tionde stycket FRL .

15 kap. 9 §

Paragrafen föreskriver en skyldighet för Finansinspektionen att i vissa fall samråda med behörig utländsk myndighet. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 g § FRL .

15 kap. 10 §

Bestämmelsen i paragrafen ger Finansinspektionen möjlighet att föreskriva en tid för genomförande av ett förvärv och även att förlänga denna tid. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § elfte stycket FRL

15 kap. 11 §

I paragrafen föreskrivs anmälningsskyldighet mot Finansinspektionen för den som avyttrar ett kvalificerat innehav. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 a § FRL.

15 kap. 12 §

Paragrafen behandlar försäkringsaktiebolagets anmälningsskyldighet mot Finansinspektionen. Paragrafen stämmer överens med 3 kap. 2 b § nuvarande FRL.

15 kap. 13 §

Paragrafen föreskriver anmälningsskyldighet i fråga om ledningen för en ägare som är juridisk person. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 c § FRL.

15 kap. 14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens beslut om röstförbud i särskilt angivna fall. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 d § första–tredje styckena FRL.

15 kap. 15 §

I paragrafen ges Finansinspektionen möjlighet att i vissa fall förelägga ägare att avyttra aktier. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 d § fjärde stycket FRL.

15 kap. 16 §

I paragrafen ges Finansinspektionen möjlighet att vid nära förbindelser lämna föreläggande om avyttring av aktier och besluta om röstförbud. Paragrafen stämmer överens med 3 kap. 2 f § nuvarande FRL.

15 kap. 17 §

Paragrafen anger vissa rättsverkningar av Finansinspektionens beslut enligt 14 eller 15 §. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 d § sista stycket FRL.

15 kap. 18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förordnande av förvaltare som ska företräda sådana aktier som inte får företrädas av ägaren. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 e § FRL.

15 kap. 19 §

Enligt bestämmelsen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om handläggningen av tillståndsärenden hos Finansinspektionen. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 h § FRL

16 kap. Ingripanden

I kapitlet upptas bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot försäkringsföretag. Bestämmelser med väsentligen samma sakliga innehåll finns i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i 19 kap. 11–13 a §§ FRL. För försäkringsföreningar har bestämmelserna i kapitlet vissa motsvarigheter i 71, 71 b och 74 §§ UFL. Ingripandemöjligheterna mot försäkringsföreningar sträcker sig längre i den förevarande lagen. Paragraferna i kapitlet är ordnade i nära överensstämmelse med föreskrifterna om ingripanden i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

16 kap. 1 §

Paragrafen anger de fall när det åligger Finansinspektionen att ingripa mot ett försäkringsföretag. Paragrafen svarar i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag mot 19 kap. 11 § andra stycket FRL. Den har viss motsvarighet i 71 § andra stycket UFL.

16 kap. 2 §

I paragrafen anges de sätt på vilka Finansinspektionen kan ingripa mot försäkringsföretag. De överensstämmer med de möjligheter som i dag står till buds för inspektionen. Paragrafen har inte någon direkt motsvarighet vare sig i FRL eller i UFL.

16 kap. 3 §

I paragrafen anges när Finansinspektionen får avstå från ingripande. Paragrafen överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 b § FRL. Den saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 4 §

Paragrafen upptar bestämmelser om finansiell saneringsplan och om särskild företrädare i försäkringsföretag. Paragrafen har sin motsvarighet i 19 kap. 11 § tredje och fjärde styckena FRL och 71 § tredje och fjärde styckena UFL. Bestämmelserna har på så sätt vidgats att Finansinspektionen ska utfärda föreläggande inte bara när försäkringstagarnas intressen hotas utan också när det gäller andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. Denna utvidgning torde ligga i linje med hur nuvarande bestämmelser uppfattas från tillsynshåll.

16 kap. 5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om upprättande av en plan för återställande av en tillfredsställande finansiell ställning. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagens och de ömsesidiga försäkringsbolagens del nästan helt med 19 kap. 11 § femte stycket FRL. Skillnaden är att det i den nya paragrafen finns en hänvisning till de absoluta kraven på sammansättningen av kapitalbasen både för skade- och livförsäkringsrörelse. För försäkringsföreningar har paragrafen sin motsvarighet i 71 § femte stycket UFL.

16 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens rätt att vidta åtgärder vid överträdelse av beslut om rättelse. Överträdelsen ska enligt bestämmelsen avse ett försäkringsföretags verksamhet i ett annat land inom EES. Paragrafen motsvarar för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag 19 kap. 11 § sjätte stycket FRL och är en spegelbild av bestämmelser i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.

16 kap. 7 §

Paragrafen reglerar Finansinspektionens möjligheter att begränsa ett försäkringsföretags förfoganderätt eller förbjuda företaget att förfoga över sina tillgångar. Beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överensstämmer paragrafen nära med 19 kap. 11 § åttonde och nionde styckena FRL. Enligt den förevarande paragrafen får Finansinspektionen vidta angivna åtgärder bl.a. när det är nödvändigt för att skydda de intressen som försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar har. Motsvarande föreskrift i nuvarande lag tar i överensstämmelse med ordalydelsen i den EG-bestämmelse på vilken föreskriften vilar sikte på de försäkrades intressen. Eftersom de försäkrades intressen närmast undantagslöst sammanfaller med de intressen som försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade har torde ändringen inte få någon praktisk betydelse.

För tjänstepensionskassor har paragrafen motsvarighet i 71 § sjunde och åttonde styckena UFL.

16 kap. 8 §

Paragrafen behandlar återkallelse av tillstånd till försäkringsrörelse under återopande av bristande uppfyllelse av kraven på företagets ledning. Paragrafen stämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 19 kap. 11 c § FRL. Den saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 9 §

Paragrafen anger vissa fall när Finansinspektionen ska återkalla ett försäkringsföretags tillstånd. Såvitt gäller försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag har paragrafen sin motsvarighet i 19 kap. 2 § första stycket FRL. Det saknas motsvarande bestämmelser i UFL.

16 kap. 10 §

I paragrafen anges de ytterligare fall när Finansinspektionen får återkalla ett försäkringsföretags verksamhetstillstånd. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolagen och de ömsesidiga försäkringsbolagens del med 19 kap. 11 § tionde stycket FRL. Den saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 11 §

I paragrafen anges de ytterligare beslut som Finansinspektionen kan förena en återkallelse med. Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande lagar, men motsvaras av bestämmelser i 15 kap. 4 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

16 kap. 12 §

Paragrafen behandlar Finansinspektionens skyldighet att anmäla vissa ingripanden till behöriga utländska myndigheter och inspektionens möjlighet att hos sådana myndigheter begära åtgärder. Paragrafen överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag nära med 19 kap. 11 a § FRL. Enligt den nya paragrafen ska inspektionens åtgärder syfta till att skydda de intressen som försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar har. I nuvarande FRL anges i överensstämmelse med ordalagen i motsvarande EG-regel de försäkrade som skyddsobjekt. I enlighet med vad som sagts i kommentaren till 6 § torde ändringen vara utan praktisk betydelse.

Paragrafen har i fråga om tjänstepensionskassor motsvarighet i 71 b § UFL.

16 kap. 13 §

Paragrafen anger när ärenden rörande ingripanden ska prövas av regeringen. Motsvarande bestämmelser ges i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i FRL i 19 kap. 2 § tredje stycket och 11 § tionde stycket. Paragrafen saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 14 §

I paragrafen anges förutsättningarna för beslut om straffavgift. Paragrafen överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 d § FRL men saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 15 §

Paragrafen, som reglerar straffavgiftens storlek, överensstämmer med 19 kap. 11 e § första–tredje styckena FRL. Paragrafen har inte någon motsvarighet i UFL.

16 kap. 16 §

I paragrafen anges de hänsyn som ska tas till överträdelsen när straffavgiftens storlek fastställs. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 e § sista stycket FRL. Den saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 17 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om förseningsavgift, stämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag överens med 19 kap. 11 f § FRL. Det finns inte motsvarande bestämmelser i UFL.

16 kap. 18 §

Paragrafen anger när straff- eller förseningsavgift ska betalas. Den överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 g § första stycket FRL, men saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 19 §

Paragrafen reglerar när beslut om påförande av straff- eller förseningsavgift får verkställas. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 g § andra stycket första meningen FRL. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i UFL.

16 kap. 20 §

Paragrafen, som behandlar indrivning av obetalda avgifter, överensstämmer beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 g § andra stycket andra och tredje meningarna FRL.

16 kap. 21 §

Paragrafen anger när en påförd straff- eller förseningsavgift faller bort. Den överensstämmer för försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 19 kap. 11 g § tredje stycket FRL.

16 kap. 22 §

I paragrafen regleras när Finansinspektionen får ingripa mot ett försäkringsholdingföretag. Paragrafen överensstämmer med 19 kap. 11 h § FRL.

16 kap. 23 §

Paragrafen behandlar Finansinspektionens åtgärder mot den som utan tillstånd driver försäkringsrörelse. Den har utformats i överensstämmelse med 15 kap. 18 § första och andra styckena lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Paragrafen svarar beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag mot 19 kap. 12 § FRL men saknar motsvarighet i UFL.

16 kap. 24 §

Paragrafen tar sikte på det fall att ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening driver försäkringsrörelse utan tillstånd och inte följer Finansinspektionens föreläggande att upphöra med rörelsen. I ett sådant fall ska rätten, efter inspektionens ansökan, besluta att företaget ska gå i

likvidation. Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt men överensstämmer med vad som gäller på bankområdet enligt 15 kap. 19 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

16 kap. 25 §

I paragrafen slås fast Finansinspektionens möjlighet att förelägga vite. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med 21 kap. 2 § fjärde stycket FRL. Bestämmelser om inspektionens möjlighet att rikta vitesförelägganden mot försäkringsföreningar ges i dag i 74 § UFL.

16 kap. 26 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om innehållet i en finansiell saneringsplan. Sådana bemyndiganden ges i 19 kap. 11 § sista stycket FRL och i 71 § sista stycket UFL.

17 kap. Överklagande

I kapitlet finns bestämmelser rörande rätten att överklaga Finansinspektionens beslut. Vidare upptas särskilda bestämmelser om rätten att hos kammarrätten begära förklaring att vissa ärenden onödigt uppehålls. Bestämmelserna har utformats i nära överensstämmelse med överklagandereglerna i 17 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

17 kap. 1 §

Paragrafen anger de beslut av Finansinspektionen som inte får överklagas. Den överensstämmer med vad som gäller i fråga om Finansinspektionens beslut på bankområdet enligt 17 kap. 1 § första stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Paragrafen motsvarar beträffande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag 19 kap. 13 § första stycket och tredje stycket andra meningen FRL. Paragrafen har viss motsvarighet i 75 § andra stycket UFL.

17 kap. 2 §

I paragrafen anges de fall när Finansinspektionens beslut får överklagas till regeringen. Det handlar om beslut i sådana dispensärenden som avses i 11 kap. 1 § andra stycket. Detta överensstämmer med det som gäller beträffande Bolagsverkets motsvarande beslut (se 31 kap. 1 § aktiebolagslagen [2005:551]). Bestämmelsen överensstämmer med det som gäller enligt 17 kap. 1 § andra stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (jfr prop. 2005/06:25 s. 93).

17 kap. 3 §

I paragrafen föreskrivs att andra beslut än som avses i 1 och 2 §§ överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Paragrafen har sin motsvarighet i 19 kap. 13 § andra stycket och tredje stycket första och tredje meningarna FRL och 75 § UFL. Gällande ordning, enligt vilken beslut som bedömts viktigare överklagas direkt till kammarrätt, har såsom på bankområdet övergetts. Paragrafen överensstämmer helt med 17 kap. 1 § andra och tredje styckena lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

17 kap. 4 §

I paragrafen ges Finansinspektionen möjlighet att bestämma att beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart. Paragrafen har sin motsvarighet i 19 kap. 13 § fjärde stycket FRL. Den saknar motsvarighet i UFL.

17 kap. 5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt att beträffande vissa ärenden hos kammarrätten begära förklaring att ärendet onödigt uppehålls. Paragrafen överensstämmer i fråga om försäkringsaktiebolag och ömse-sidiga försäkringsbolag med 19 kap. 13 a § FRL. Motsvarande bestämmelser saknas i UFL.

13.2 Förslaget till lag om införande av försäkringsrörelselagen (2010:000)

1 §

Paragrafen anger att den nya försäkringsrörelselagen träder i kraft den 1 januari 2011. Samma tidpunkt för ikraftträdande gäller för den förevarande införelselagen, dock med ett undantag. Undantaget avser 32 §, som gör det möjligt för försäkringsföretagen att redan före den nya försäkringsrörelselagens ikraftträdande besluta om vissa ändringar i bolagsordning eller stadgar. Den bestämmelsen träder i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I överensstämmelse med vedertagna principer inom associationsrättslig lagstiftning ska de nya bestämmelserna tillämpas även på försäkringsföretag som har bildats före den nya lagens ikraftträdande, om inte annat föreskrivs (se 4 §).

2 §

Genom paragrafen upphävs UFL, FRL jämte promulgationslagen till den samt den s.k. Leo-lagen, vars tillämpningsområde efter ABL:s ikraftträdande 2006 är begränsat till att omfatta endast försäkringsaktiebolag. I den utsträckning som framgår av den nya försäkringsrörelselagen blir

samtidigt ABL tillämplig på försäkringsaktiebolag och FL tillämplig på ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar.

3 §

I åtskilliga andra författningar finns hänvisningar till bestämmelser i de lagar som nu upphävs. Visserligen ges i betänkandet förslag till konsekvensändringar i sådana författningar, men det kan inte bortses från möjligheten att någon bestämmelse lämnas obeaktad. Det har därför i denna paragraf föreskrivits att hänvisningar till föreskrifter som ersatts genom bestämmelser i den nya lagen ska avse den nya bestämmelsen.

4 §

Paragrafen fastslår huvudregeln att den nya försäkringsrörelselagen ska tillämpas även på försäkringsbolag och försäkringsföreningar som har bildats före tidpunkten för den lagens ikraftträdande. Detta innebär bl.a. att bestämmelser i bolagsordning eller stadgar som strider mot den nya lagen blir ogiltiga, om inte något särskilt undantag görs i införandelagen. Bestämmelser som inte är förenliga med den nya lagen förutsätts ändras till överensstämmelse med lagen senast vid den första årsstämma som hålls efter lagens ikraftträdande.

5 §

Den nya lagen ska inte innebära att omauktorisering måste ske av de försäkringsföretag som är verksamma vid lagens ikraftträdande. Att beviljade koncessioner och stadfästelser av bolagsordningar fortsätter att gälla uttrycks i denna paragraf.

6 §

I paragrafen fastslås att beslut om avvikelser och undantag från föreskrifter i UFL och FRL efter ikraftträdandet av den nya försäkringsrörelselagen ska avse motsvarande bestämmelser i den lagen.

7 §

För understödsföreningar gäller enligt nuvarande bestämmelser inte krav på tillstånd för att driva försäkringsrörelse. Dessa föreningar får genom paragrafens *första stycke* tre år på sig att ansöka om ett sådant tillstånd och i övrigt inrätta sig efter de nya bestämmelserna för verksamheten. Om en ansökan om tillstånd enligt den nya försäkringsrörelselagen har getts in under den tiden, får sökanden fortsätta att driva verksamheten enligt äldre bestämmelser till dess att ansökan har prövats slutligt.

Om tillstånd inte lämnas inom föreskriven tid, ska understödsföreningen enligt paragrafens *andra stycke* gå i likvidation. Likvidationen ska genomföras i enlighet med bestämmelserna i UFL.

8 §

I paragrafen stadgas att för sådana avtal om tillhandahållande av tjänster till en jävskrets som har ingåtts före den nya försäkringsrörelselagens ikraftträdande gäller äldre bestämmelser.

9 §

Enligt paragrafen ska i fråga om registrering av försäkringsföretag som har bildats innan den nya försäkringsrörelselagen har trätt i kraft gälla äldre bestämmelser.

Paragrafen svarar mot 5 § lagen (2005:552) om införande av aktiebolagslagen (2005:551).

10 §

Genom ABL avskaffades för allmänna aktiebolag systemet med aktier med nominellt belopp. Denna paragraf ger försäkringsaktiebolagen möjlighet att vänta med att ändra föreskrifter om aktiers nominella belopp i bolagsordningen till dess att bolagsordningen ändras i något annat avseende efter lagens ikraftträdande. När föreskriften om aktiers nominella belopp tas bort, ska samtidigt uppgift om antalet aktier i bolaget tas in i bolagsordningen.

Paragrafen svarar mot 6 § lagen om införande av ABL.

11 §

I paragrafen anges att äldre hembudsförbehåll skall fortsätta att gälla, även om de strider mot de nya bestämmelserna om detta i 4 kap. 28 § ABL.

Paragrafen svarar mot 7 § lagen om införande av ABL.

12 §

Enligt 5 kap. 5 § ABL ska aktieboken i ett kupongbolag innehålla uppgift om aktieägares person- eller organisationsnummer. Av *första stycket* framgår att aktieboken inte behöver innehålla uppgifter av dessa slag i fråga om aktieägare som har förts in i aktieboken före lagens ikraftträdande.

Nyss nämnda paragraf i ABL innehåller även att aktieboken i ett kupongbolag ska innehålla uppgift om huruvida aktiebrev har utfärdats. I fråga om försäkringsaktiebolag som har bildats före utgången av 2010 behövs enligt *andra stycket* sådan uppgift endast om aktiebrev har utfärdats 1 januari 2011 eller senare.

Paragrafen motsvarar 9 § lagen om införande av ABL.

13 §

Enligt 6 kap. 2 § ABL ska ett aktiebrev innehålla uppgifter om bolagets organisationsnummer och kategoritillhörighet samt aktieägarens identifieringsnummer. Paragrafen innebär att skyldigheten att ange dessa uppgifter inte gäller aktiebrev som har lämnats ut före utgången av 2010.

Paragrafen motsvarar 10 § lagen om införande av ABL.

14 §

Paragrafen reglerar frågor rörande vissa äldre aktiebrev. Den motsvarar 8 § lagen om införande av FRL och 11 § andra stycket lagen om införande av ABL.

15 §

Paragrafen behandlar fall av registrering och verkställande av stämmbeslut som har fattats före ikraftträdandet av den nya försäkringsrörelselagen och talan mot ett sådant beslut. I dessa fall gäller äldre bestämmelser.

Paragrafen svarar mot 12 § lagen om införande av ABL.

16 §

Paragrafen tar sikte på vissa styrelsebeslut som har fattats före lagens ikraftträdande. Enligt förevarande paragraf ska äldre bestämmelser gälla vid registrering och verkställande av dessa beslut.

Paragrafen motsvarar 13 § lagen om införande av ABL.

17 §

Av paragrafen framgår att bestämmelserna om uppdelning och sammanläggning av aktier i 4 kap. ABL inte ska tillämpas om sådana beslut har fattats före ikraftträdandet av den nya försäkringsrörelselagen.

Motsvarande övergångsbestämmelse gäller beträffande införandet av regler om uppdelning och sammanläggning av aktier i ABL (se punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen [2007:317] om ändring i aktiebolagslagen [2005:551]).

18 §

I paragrafen finns en övergångsbestämmelse med innebörd att den som har utsetts till revisor i ett försäkringsaktiebolag före lagens ikraftträdande och som därefter inte uppfyller kraven enligt 9 kap. ABL – vilka skiljer sig från motsvarande krav enligt FRL – ändå får kvarstå som revisor med tillämpning av de nuvarande bestämmelserna om revisors kvalifikationer till dess att den tid för vilken revisorn utsetts har gått ut.

Huvudregeln enligt 10 kap. 1 § FRL är att uppdraget som revisor gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Om uppdraget därvid ska gälla

tills vidare, ska uppdragstiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken revisorsval förrättas. När övergång nu ska ske till bestämmelsen om revisors fyraåriga mandattid i 9 kap. 21 § ABL anges i paragrafens *andra mening* ett undantag från bestämmelsen i första meningen av innebörd att revisorsval ska ske vid den första årsstämman efter lagens ikraftträdande för det fall revisorn har utsetts för en mandattid överstigande fyra år eller tills vidare. För det fall sittande revisor är vald tills vidare gäller alltså att val av revisor som uppfyller kompetens- och behörighetskraven i 9 kap. ABL ska ske vid första årsstämman som hålls efter årsskiftet 2010/2011. Revisorn ska därvid väljas för en fyraårig mandatperiod i enlighet med 9 kap. 21 § ABL.19 §

Paragrafen avser de fall att en värdeöverföring beslutas eller, såvitt gäller förtäckt vinstutdelning, genomförs efter den nya lagens ikraftträdande på grundval av en årsredovisning som har upprättats dessförinnan. I dessa fall ska de bestämmelser som gällde när årsredovisningen upprättades tillämpas.

Paragrafen svarar mot 14 § lagen om införande av ABL.

20 §

Paragrafen behandlar inlösen av minoritetsaktier som har påkallats före den 1 juli 2006. Den har överförts från övergångsbestämmelsen till de ändringar i fråga om inlösen i FRL som trädde i kraft nämnda dag (se punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen [2007:427] om ändring i försäkringsrörelselagen [1982:713]).

Paragrafen svarar mot 15 § lagen om införande av ABL.

21 §

Paragrafen gäller för det fall ett försäkringsaktiebolag före lagens ikraftträdande har gett ut teckningsoptioner eller konvertibler och det i emissionsvillkoren finns bestämmelser om hur dessa instrument skall behandlas i samband med inlösen av minoritetsaktier enligt 14 a kap. försäkringsrörelselagen (1982:713), gäller dessa bestämmelser även efter den tidpunkten i stället för bestämmelserna om inlösen av teckningsoptioner och konvertibler i 23 kap. 26 och 27 §§ ABL.

22 §

För försäkringsaktiebolag gäller fortsättningsvis i stora delar ABL:s föreskrifter om fusion. Av paragrafen framgår att äldre bestämmelser gäller för en fusion, om bolagsstämman i samtliga överlåtande bolag har godkänt fusionsplanen före lagens ikraftträdande. Äldre bestämmelser gäller även vid fusion genom absorption av helägt dotterbolag, om fusionsplanen har upprättats före ikraftträdandet.

23 §

Tillämpningen av ABL på försäkringsaktiebolagen och FL på ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar innebär delvis nya likvidationsbestämmelser för dessa företag. En likvidation som har beslutats före lagens ikraftträdande ska dock handläggas enligt de äldre bestämmelserna. En föreskrift härom har tagits in i denna paragraf.

24 §

Genom den nya försäkringsrörelselagen införs även beträffande försäkringsfordringar mot en försäkringsförening förmånsrätt i registerförda tillgångar. Av paragrafen framgår att sådan förmånsrätt emellertid inte gäller om beslut om utmätning eller konkurs har fattats före lagens ikraftträdande.

25 §

Tillämpningen av FL på försäkringsföreningar innebär att för sådana föreningar ska gälla den huvudregel om öppenhet som anges i 3 kap. 1 § första stycket FL. De föreningar som vid ikraftträdandet av den nya lagen är registrerade enligt UFL ska dock kunna vara slutna som tidigare. Denna möjlighet slås fast i paragrafen.

26 §

Genom den nya lagen skärps kraven på revisorer i en försäkringsförening. Genom paragrafen ges möjlighet för en försäkringsförening, som vid ikraftträdandet har en revisor som inte uppfyller de nya kraven, att följa de nuvarande bestämmelserna om revisors kvalifikationer till dess att den tid för vilken revisorn utsetts har gått ut.

27 §

Paragrafen behandlar det fall att det vid lagens ikraftträdande har fattats beslut om överlåtelse av en understödsförenings rörelse. Överlåtelsen ska i ett sådant fall genomföras enligt äldre bestämmelser.

28 §

Av paragrafen framgår att en ansökan om registrering som en understödsförening gjort före den nya lagens ikraftträdande ska handläggas färdigt av Finansinspektionen. Enligt den nya lagen görs registreringar av Bolagsverket, men hos inspektionen anhängiggjorda registreringsärenden ska alltså inte överflyttas till Bolagsverket.

29 §

Finansinspektionen har genom bestämmelserna om ingripande i den nya försäkringsrörelselagen fått vidgade möjligheter och större frihet att vidta åtgärder mot i första hand försäkringsföreningar. Överträdelse som ägt rum före lagens ikraftträdande ska därför som regel bedömas enligt äldre bestämmelser. Detta ska dock inte gälla om en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

30 §

Bestämmelserna i 17 kap. i den nya försäkringsrörelselagen om överklagande innebär vissa ändringar i förhållande till gällande rätt. Av paragrafen framgår att beslut som har meddelats före lagens ikraftträdande överklagas enligt äldre bestämmelser.

31 §

Som anförts i kommentaren till 4 § gäller enligt huvudregeln den nya lagstiftningen för försäkringsföretag även för företag som har bildats före lagens ikraftträdande. Av paragrafen framgår att om bolagsordningen eller stadgarna efter lagens ikraftträdande strider mot en bestämmelse i den nya försäkringsrörelselagen, ABL eller FL ska styrelsen till den första ordinarie stämman lägga fram förslag till ändring av bolagsordningen eller stadgarna.

Paragrafen svarar mot 16 § lagen om införande av ABL.

32 §

Paragrafen ger försäkringsföretagen möjlighet att redan innan den nya lagen träder i kraft besluta om de ändringar i bolagsordning eller stadgar som föranleds av den lagen. Ett sådant beslut ska enligt paragrafen ha verkan från och med lagens ikraftträdande.

Paragrafen motsvarar 17 § lagen om införande av ABL.

33 §

Paragrafen avser ömsesidiga försäkringsbolag vilkas firma har registrerats före ikraftträdandet av 1948 års lag om försäkringsrörelse. Ett sådant bolags firma behöver inte innehålla orden ömsesidig och försäkring. Paragrafen överensstämmer med 23 § lagen om införande av FRL.

34 §

Paragrafen ger möjlighet för en försäkringsförening att använda ordet bank i sin firma, om den gjort det sedan utgången av juni 1987. En bestämmelse med sådant innehåll finns för närvarande i övergångs-

bestämmelserna till lagen (1987:625) om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar.

35 §

I paragrafen ges en bestämmelse för Stockholms stads brandförsäkringskontor. Bestämmelsen är överförd från 5 § lagen om införande av FRL.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

1 kap. 1 §

Ändringarna i *första* och *tredje styckena* föranleds av att försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, och lagen (1972:262) om understödsföreningar upphävs och ersätts med en ny försäkringsrörelselag. Be-teckningen ”understödsförening” har ändrats till ”försäkringsförening”. I *andra* och *fjärde styckena* görs redaktionella ändringar.

1 kap. 2 §

Begreppet understödsförening ersätts med ”försäkringsförening”. I övrigt görs redaktionella ändringar.

2 kap. 1 §

Ändringen innebär att även försäkringsföreningar ska indela rörelsen i ”försäkringsgrenar”.

3 kap. 2 §

Ändringen motsvarar de ändringar som gjordes i samband med införandet av aktiebolagslagen (2005:551), ABL. Innebörden är att medel som betalas för tecknade aktier utöver aktiernas kvotvärde ska redovisas som en särskild post (överkursfonden). I övrigt görs redaktionella ändringar.

4 kap. 1 §

Ändringen är föranledd av att ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar får emittera förlagsinsatser. I övrigt görs redaktionella ändringar.

4 kap. 7 §

I paragrafen har hänvisningar till andra paragrafer i lagen rättats till. I övrigt görs redaktionella ändringar.

5 kap. 2 §

Paragrafens tidigare *punkt 7*, som innehåller en hänvisning till 12 kap. 13 § FRL, utmönstras. I stället gäller motsvarande genom hänvisningen i 1 § till 5 kap. 12 § årsredovisningslagen (1995:1550). Den efterföljande numreringen av *punkterna 8–10* följdändras. I övrigt görs redaktionella ändringar.

5 kap. 4 §

Paragrafens tidigare *punkt 4* utmönstras. Försäkringsföreningar ska i stället tillämpa *punkterna 1–3* om indelningen av eget kapital. I dessa punkter samt i *punkten 10* har gjorts ett tillägg för sådant verksamhetskapital som en försäkringsförening ska ha vid dess bildande.

I *punkterna 2* och *3*, som omfattar försäkringsföretag som får dela ut vinst, har ändringar gjorts till följd av att överkursfonden i ett aktiebolag inte längre är en bunden fond. Ändringen motsvarar de ändringar som gjordes i samband med införandet av ABL. Enligt *punkten 3* i övergångsbestämmelserna ska de medel som är avsatta till överkursfonden vid ikraftträdandet överföras till reservfonden och kommer således även därefter att vara bundet eget kapital.

I *punkten 8* har en hänvisning till FRL utgått och ersatts med en hänvisning till den nya lagen. *Punkten 9* har justerats för att även omfatta försäkringsföreningarna.

Numreringen av *punkterna 4–10* är ny.

6 kap. 3 §

Ändringen innebär att även försäkringsföreningar ska tillämpa bestämmelsen om resultatanalys.

7 kap. 5 §

Ändringarna i *första stycket* *punkten 4* avser följdändringar.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag

1 §

Paragrafens *tredje stycke* har upphävts till följd av att lagens tillämpningsområde i fortsättningen ska omfatta också europabolag med säte i Sverige som har tillstånd att driva försäkringsrörelse. I *andra stycket* har redaktionella ändringar gjorts.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.4.

6 §

Paragrafens *första stycke* har ändrats som en följd av att FRL upphävs och den lagens tillämpningsområde i fortsättningen ska omfatta också europabolag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse. Se vidare författningskommentarerna till 11 kap. 31–33 och 35 §§ förslaget till ny försäkringsrörelselag.

Följdändringar har i övrigt gjorts i paragrafens *första stycke* genom att dess tidigare andra mening har brutits ut till ett nytt *andra stycke*.

7 §

Av ändringen i *första stycket* framgår att när det gäller europabolag med säte i Sverige som driver försäkringsrörelse ska svenska regler om försäkringsregistret tillämpas beträffande europabolagsregistret. Av förslaget till 27 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) följer i sin tur att försäkringsregistret faller under aktiebolagslagens bestämmelser om aktiebolagsregistret.

9 §

Ändringen i *första stycket* är en följdändring i anledning av införandet av 9 a §.

9 a §

Paragrafen har införts till följd av att lagens tillämpningsområde i fortsättningen ska omfatta också europabolag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i 1 a kap. 4–6 §§ FRL.

15 §

Ändringen i paragrafens *första stycke* är föranlett av att nuvarande 9 a § nu ska betecknas 9 b §. Paragrafens nya *andra stycket* är en följd av införandet av en ny 9 a §.

26 a §

Ändringen i *tredje stycket* är en följdändring i anledning av att lagens tillämpningsområde i fortsättningen ska omfatta också europabolag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse, för vilka lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag är tillämplig.

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap. 12 a §

Paragrafen har ändrats som en följd av att FRL upphävs och ABL blir tillämplig även på försäkringsaktiebolag. Övriga ändringar är redaktionella.

25 kap. 37 §

Paragrafen har ändrats som en följd av att FRL upphävs och ABL blir tillämplig även på försäkringsaktiebolag. Övriga ändringar är redaktionella.

27 kap. 1 §

Paragrafens *andra stycke* har ändrats som en följd av att FRL upphävs och ABL blir tillämplig även på försäkringsaktiebolag.

13.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

1 §

I paragrafens *andra stycke*, som är nytt, framgår att lagens tillämpningsområde i fortsättningen omfattar även europakooperativ med säte i Sverige som har tillstånd att driva försäkringsrörelse, med de avvikelser som framgår av den nya försäkringsrörelselagen. Se vidare författningskommentaren till 13 kap. 42 § försäkringsrörelselagen.

Följdändringar har gjorts i paragrafens tidigare *tredje stycke*.

Remissinstanserna och de som på eget initiativ yttrat sig över betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55)

Efter remiss har yttranden över betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55) avgetts av Svea hovrätt, Lunds tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholms län, Sveriges riksbank, Ekobrottsmyndigheten, Kommerskollegium, Bolagsverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Konsumentverket, Konkurrentverket, Skatteverket, Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Bokföringsnämnden, Allmänna reklamationsnämnden, Revisorsnämnden, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Försäkringsförbund, Försäkringsbolaget Pensionsgaranti, Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO), Svenska Handelskammarförbundet, AFA, Försäkringsjuridiska Föreningen, Svenska Försäkringsförmedlars Förening, Svenska Aktuarieföreningen, Svenska föreningen för partsförvaltande institut för risk- och pensionsplaner (SIRP), Dina Försäkringar Riksförbund, Tjänstepensionsförbundet, FAR, Privattjänstemannakartellen (PTK), Statens pensionsverk, Svenskt Näringsliv, Tjänstemännens Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Trygg-Stiftelsen, Alecta pensionsförsäkring, ömsesidigt., Sveriges Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR), Posten AB, Folksam, AMF pension, Intresseföreningen Pro Skandia, Mårten Ajne samt Länsförsäkringsbolagens Förening.

Riksrevisionen, Sjunde AP-fonden, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Handelshögskolan i Stockholm, Stockholmsbörsen AB, Konsumenternas försäkringsbyrå, Utländska Försäkringsbolags Förening, Svenska Försäkringssparares Riksorganisation, Näringslivets regelråd, Aktiemarknadsnämnden, Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden, Svenska Bankföreningen, Fondbolagens förening, Finansbolagens förening, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Svenska Revisorsamfundet SRS samt Sveriges Akademikers Centralorganisation har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.